ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme, PARIS (13e)

Téléphone : Gobelins 15 - 76
Chèque Postal Paris 1678 - 63
(ԵՐԹԵԼԻԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ՝ — ՏԱՐԵԿԱՆ ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ ԵՒԱՄՍԵԱՅ

Ֆրանսա եւ Գաղութներ	150 ֆրանք	75 ֆրանք	40 ֆր.
Անգլիա եւ Իտալիա	265 ֆրանք	140 ֆրանք	
Ուրիշ երկիրներ	215 ֆրանք	110 ֆրանք	

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
2
ՕԳՈՍՏՈՍ
MARDI
2 AOUT
1938

ԺԴ ՏԱՐԻ — 14e Année No. 3797 — Խմբագիրը՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՓԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ՅՕԱՓ

1925 ՕԳՈՍՏՈՍ 2

Թուականն է այս այն օրուան, երբ լոյս տեսաւ «Ցառաջ»ի առաջին թիւը, Փարիզի մէջ։

Ուրեմն տարի մը եւս կը բոլորենք, չարունակելու համար պարտականութիւն մը, որ ունի ե՛ւ փուչեր ե՛ւ վարդեր։ Այլ մանաւանդ փուչեր։

Արդարեւ, տաժանելի բան է թերթ — այն ալ օրաթերթ — հրատարակել այս լուսացնցուղ եւ համայնակուլ ափերուն վրայ, ուր ամէն ինչ կոչուած է կազմալուծելու, ոչ թէ չաղուելու։ Ուր հարթիչ գլանը այնքան աւերներ կը գործէ մէկ տարիէն միւսը։ Ուր մարդոց աչքերը միշտ կը մոլորին եւ ոտքերը կը սահին, ակնախոխիղ հրապոյրներու եւ լպրծուն արահետներու վրայ...

Եւ սակայն, ոչ մէկս իրաւունք ունինք տրտնջալու բուն ժողովուրդէն աւելի, կամ անկէ առաջ։

Ժողովուրդը ինքն ալ կը տապկուի նոյն գլանին տակ, տառապելով, հեւալով, մարտնչելով եւ ինքնապաշտպանութեան գերադոյն փորձը կատարելով, բոլորովին տարբեր պարագաներու մէջ։

Երբ ամբողջութիւնը կը տառապի, մասնիկին պարտականութիւնն է ոչ թէ տրտնջալ, այլ բազմապատկուիլ, կատարելու համար այն դերը որ սահմանուած է իրեն, իբրեւ ազգակ նոյն ինքնապաշտպանութեան։

Այդ պարտականութիւնն է որ կը կատարենք մենք ալ, 1925 օգոստոս 2էն ի վեր, քամելով մեր երակները, բայց հաւատալով կատարուած աշխատանքին անհրաժեշտութեան։

Ի՞նչ տուած եղանք, սա 13 - 14 տարուան ընթացքին, այնքան վերիվայրումներու մէջ։

Ամէնէն առաջ թոյլ տուէք երկու խօսք,— ըսելու համար թէ ինչպէս սկսանք։

Բազմաթիւ բարեկամներ յանդգնութիւն, չատեր ալ խելագարութիւն կը համարէին ձեռնարկը, մանաւանդ երբ կը խօսէինք օրաթերթի մասին։

Բայց վճիռը արուած էր։ Եւ «Ցառաջ»ը լոյս տեսաւ նախ իրեւ երկօրեայ,— չարաթը երեք անգամ, ճամբան հարթելու համար։

Առաջին տարի իսկ տպառումը բարձրացաւ 3100ի։ Ցետոյ, 1927ին, երբ օրաթերթի վերածեցինք, տպառումը զգալապէս նըւազեցաւ, չատ պարզ պատճառով մը։ Տնտեսական տագնապը — գործադուլութիւն — սկսած էր արդէն 1926ի աշնան, եւ երթալով կը սաստկանար։ Շատերուն համար դժուար կուգար չարաթը երեք անգամի փոխարէն վճարել։

Կարելի եղաւ դիմանալ գոյացած բացին, ճարելով նոր դրամագլուխ մը, որ բաւեց մինչեւ տարուան վերջը։

Այնուհետեւ նորէն տաժանելի վիճակ մը ունէինք, բայց բոլոր դժուարութիւնները փչրուեցան խմբագրական, վարչական, տպարանական աշխատաւորներու գիտակից յարատեւութեամբ, ինչպէս եւ անհամար աշխատակիցներու բարեհամբ գործակցութեամբ։

Երեքը ամուր պատուանդան մը չինած է արդէն։ Ոչ միայն իր բովանդակութեամբ, այլ եւ այն հաստատուն համակրանքով զոր կը վայելէ ինչպէս Հ. Ց. Դաշնակցութեան չարքերուն, նոյնպէս չէզոք համարուած հասարակութեան մէջ։

Բոլոր տագնապներն ու մրցակցութիւնները անցան ապարդիւն։ Եւ այսօր, մասնաւորապէս մէկ տարիէ ի վեր, «Ցառաջ»ի տպառումը թեւ կուտայ դէպի չորս հազարը։ (Այս յարաճուն յաւելման չնորհիւ է որ կը դիմանայ ծախքերու կրկնապատիկ, եռապատիկ յաւելման,— ընկերային օրէնքները, թուղթ եւն.)։

Ուղղութիւնն ու բովանդակութի՛ւնը։

Այդ մասին մենք չէ որ պիտի խօսինք։ Այն յարաճուն բազմութիւնը որ կապուած է «Ցառաջ»ի հետ, այսքան տարիէ ի վեր, անչուշտ սովորամոլութեամբ չէ որ կը սիրէ եւ սկիզբէն իվեր կը կարդայ այս թերթը։ Մանաւանդ որ, բաղդատութեան եզրեր ալ չըպակսեցան, ամէն ուղղութեամբ։

Եւ սակայն, «Ցառաջ»ը չեղած պիտի ըլլար իր կոչումէն, եթէ դժուարաւ կատարուած աշխատանքով,— ինչքան ալ գնահատելի համարուի այն։

Իսկ խմբագրութեան ամբողջ տառապանքը եղած է այդ հոգը,— միշտ բան մը աւելի տալ։ Պակաս մը աւելի լրացնել։ Քայլ մը աւելի յառաջ նետուիլ։

Սրընթաց է կեանքի թաւալումը այս պողոտաներուն վրայ։ Մասնաւորապէս այ ներխուժարդութիւնը որ չնչեց «Ցառաջ»ով, խմորուեցաւ եւ հաւնցաւ անոր մթնոլորտին մէջ, «Ցառաջ»էն կը սպասէ բաներ, որոնք ինչքան ալ օրաթերթի մը սահմաններէն դուրս ըլլան, գոհացում կը պահանջեն, ա՛յսպէս կամ այնպէս։

Ուրեմն յարատեւ ճիգ, միշտ աւելի ճոխացնելու համար թերթին բովանդակութիւնը։ Ամէն պարագայի մէջ, ետ չմնալու հանգամանքներու օրուան պահանջներէն։

Շարունակելով իր պարտականութիւնը, խմբագրութիւնը ուրիշ բան չպատուիրէ իր ընկերներէն եւ համակիրներէն, իր բաժանորդներէն եւ ընթերցողներէն, եթէ ոչ աջակցիլ եւ բազմապատկել սպառումը։

Ոչ նպաստ, ոչ մէկենաս, ոչ ալ բացառիկ վարկ։ Այլ միայն եւ միայն սպառում, որպէսզի կարելի ըլլայ ոչ միայն դիմանալ ծախքերու յաւելման, պահելով նոյն գինը, այլեւ նոր աշխատակիցներ ճարել եւ մանաւանդ վճարել։

Ինչո՞ւ ուժէ աշխատաւոր պիտի վճարուի, իսկ հայերէն Ուժի աշխատակցին ճիտին պարտքը պիտի ըլլայ գրել բարեհաճօրէն,— ձրի, ընկալեալ սովորութեամբ։

Թող նոր գիծ մըն ալ այս ճամբուն վրայ բացուի, յանուն հայկական մշակոյթի զարգացման։

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ ՎԵՐԱԶԻՆՈՒԵԼՈՒ ԻՐԱՒՈՒՆՔ ՍՏԱՑԱՒ ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ ՄԻՈՒԹԵՆԷՆ

Կարեւոր փոփոխութիւններ Նէոյիի գաշնագրին մէջ

Յուլիս 31ին Թեսաղոնիկէի մէջ (Սելանիկ) համաձայնութիւն մը տապրաքեցաւ Պուլկարիոյ վարչապետ Քիւսէիվանովի եւ Յունաստանի վարչապետ զօր. Մէթաքսասի միջեւ, Նէոյիի դաշնագրի մասին։ Յունաստանի վարչապետը ստորագրեց յանուն Պալքանեան Միութեան (Յունաստան, Ռումանիա, Թուրքիա եւ Եուկոսլավիա)։ Ներկայ էին նաեւ Աթէնքի ռումանական եւ Թրքական դեսպանները։

Ստորագրուած համաձայնութեամբ, կը վերանան Պուլկարիոյ դէմ հաստատուած զինուորական կաչկանդումները (4րդ յօդուած)։ Ուրիշ խօսքով, Պուլկարիան ալ իրաւունք ունի վերազինուելու։ Համաձայնութեան լուրը անմիջապէս տարածուեցաւ ոչ միայն հեռագրով, այլեւ օդանաւերով, որոնք սաւառնելով Սոֆիայի վրայ, ցրուեցին պաշտօնական զեկոյցը։

Ահաւասիկ զեկոյցին բովանդակութիւնը.

--« Նկատի առնելով որ Պուլկարիա փարած է Պալքաններու խաղաղութիւնը ամրապնդելու քաղաքականութեան եւ տոգորուած պալք. պատուհանց հետ բարի դրացնութեան եւ գործակցութեան բաղձանքով եւ թէ Պալքանեան Միութեան պետութիւնները Պուլկարիոյ հանդէպ կը տածեն խաղաղասիրական ոգի եւ գործակցութեան միեւնոյն բաղձանքը,— ստորագրեալները,— Պ. Պ. Մէթաքսաս, վարչապետ եւ արտաքին նախարար Յունաստանի, իրեւ նախագահ Պալքանեան Համաձայնութեան մնայուն խորհուրդին, յանուն Պալքանեան Համաձայնութեան, եւ Պ. Քիւսէիվանով, վարչապետ եւ արտաքին նախարար Պուլկարիոյ, կը յայտարարեն, յանուն իրենց ներկայացուցած պետութեանց, թէ այդ պետութիւնները յանձն կ'առնեն, իրենց փոխադարձ յարաբերութեանց մէջ, չդիմել զինու զօրութեան, ինչպէս կը սրամադրէ իրենց կնքած համաձայնութիւնը ոչ - յարձակման մասին, եւ իրենց մասին կը հաւանին եւ կենալ Նէոյիի դաշնագրին 4րդ յօդուածին սրամադրութեանց զօրծադրութենէն (զինուորական, նաւային, օդանաւային սրամադրութիւններ), ինչպէս եւ այն սրամադրութիւններէն որ կը գտնուին Թրակիոյ սահմանագլուխի վերաբերեալ պայմանագրին մէջ, ստորագրուած Լոզան, 1923 յուլիս 24ին»։

Այս համաձայնութիւնը կատարեալ անակնկալ մը եղաւ Պուլկարիոյ համար, մեծ ուրախութիւն պատճառելով ժողովուրդին։ Արդարեւ, համաձայնութիւնը չատ մեծ կարեւորութիւն ունի Պուլկարիոյ համար, մանաւանդ որ, միեւնոյն ատեն կը ջնջուի Թրակիոյ ապազինեալ գօտին։ Ուրիշ խօսքով, Պուլկարիա պիտի կրնայ վերազինուիլ եւ ամրութիւններ չինել։

Մենք պատերազմէն ի վեր, առաջի՛ն անգամ է որ պաշտօնապէս իրարու կը հանդիպին Յունաստանի եւ Պուլկարիոյ վարչապետները։

Կը հաստատուի թէ երեք չահակից պետութիւնները, Անգլիա, Ֆրանսա եւ Իտալիա տեղեակ պահուած են այս բանակցութեանց եւ որ եւ է առարկութիւն չեն յարուցած։ Համաձայն 1935 ապրիլին Սթրէզայի մէջ տրուած որոշման, երեք պետութեանց ներկայացուցիչները կը յանձնարարէին չահակից կառավարութեանց, Սէն Ժէրմէնի (Աւստրիա), Թրիանոնի (Հունգարիա) եւ Նէոյիի (Պուլկարիա) դաշնագիրներու վերաքննութեան առթիւ, «այդ խնդիրը քննել զայն փոխադարձ համաձայնութեամբ լուծելու առաջադրութեամբ, ապահովութեան ընդհանուր եւ չրջանային երաչխիքներու չրջանակին մէջ»։

Պուլկարիոյ մէջ ժողովուրդը իրիկունը ուշ ատեն խմացաւ համաձայնութիւնը, օդանաւերու նետած թռուցիկներէն, եւ անմիջապէս փողոց թափեցաւ, ուրախութեան ցոյցեր կատարելու համար։

Իրավիճակները դիտել կուտան թէ Սելանիկի համաձայնութիւնը քաղաքականէն աւելի բարոյական ազդեցութիւն պիտի ունենայ, քանի որ կը նուիրագործէ երկար ատենէ ի վեր հաստատուած կացութիւն մը։ Ամէն պարագայի մէջ, այս անօրինութիւնը եւ մանաւանդ Թրակիոյ սահմանագլուխին ապազինման ենթադրը պիտի ծառայէ աւելի բարւոքելու դրացի երկիրներու յարաբերութիւնները եւ դիւրացնելու Պուլկարիոյ եւ Պալքանեան Միութեան դործակցութիւնը։ Շատեր հաւանական կը գտնեն որ այս համաձայնութիւնը նախադրյալ մը կազմէ, Պուլկարիան ալ Պալքանեան Միութեան մէջ առնելու համար։

** Փարիզի կարգ մը սեղանաւորական հաստատութեանց ներկայացուցիչներ դային Սոֆիա, բանակցելու համար 300.000.000 ֆրանքի առեւտրական վարկի մը մասին։

Չեխոսլովաքիոյ Գերմաններու Լուսաբանութիւն կը պահանջեն

Չեխոսլովաքիոյ Գերմաններու ներկայացուցիչները զեկոյց մը հրատարակեցին, որով կը յայտնեն թէ իրենց պատուիրակութեան նախագահը նամակ մը ուղղած է վարչապետին, հետեւեալ բովանդակութեամբ.— 1. Կառավարութիւնը կը պահէ՞ այն սկզբունքը որ պարզուած էր 1938 յունիս 30ին, ազգութեանց խնդիրը կարգադրելու համար.— 2. Վերջնական՞ն է ինքնավարութեան մասին յուլիս 28ին յանձնուած օրինագիծը.— 3. Ե՞րբ կրնանք սպասել կատարուելիք ծրագիրներուն վերջնական բնագիրը եւն.։

** Գերմանական թերթերը դիտել կուտան թէ արեւմուտքի մէջ սիրող լաւատեսութիւնը չափազանցուած է։ Այս առթիւ զարմանք կը յայտնեն որ անգլիացի միջնորդին կ'ընկերանան զանազան եւ մանաւանդ տնտեսական մասնագէտներ։ Եւ կը հարցնեն.— «Արդեօք Անգլիա կ'ուզէ տնտեսական ձեռնարկնե՞ր խոտնել քաղաքական հարցի մը»։

** Չեխ զինուոր մը փողոցին մէջ դաշունահարեց Գերմանացի մը։ Զինուորը ձերբակալուելով, ամէն բան խոստովանեցաւ։ Փրակայի մէկ սրճարանին մէջ ալ դէպք մը պատահեցաւ։ Գերմանական հիւանդանոցին բժիշկներէն մէկը գերմաներէն կը խօսէր բարձրաձայն, երբ յանախորդները սպասաւորին միջոցաւ խնդրեցին որ քիչ մը ցած խօսին։ Գերմանացի բժիշկը նախատեց սպասաւորը, որ դուրս հանեց զայն։ Փողոցին մէջ բժիշկը յարձակում կրեց անցորդներէ որոնք գետին փռեցին զինքը եւ խոշտանգեցին։ Բժիշկը յաջողեցաւ փախչիլ, պոռալով.— «Շուն Չեխեր, մենք ձեզի կը հասկցնենք»։

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՅԱՐԺՈՒՄՆԵՐ ՌՈՒՍԵԱԹՈՒՐՔ ՍԱՀՄԱՆԻՆ ՎՐԱՑ

«Իզուեստիա»ի թղթակիցը կը գրէ յուլիս 6 թուականով.—

Տաճիկները մեծ քանակութեամբ զօրքեր են կեդրոնացնում Բողազ - Քեասանի կիրճում, Բաշկալա եւ Ջուլամերիկ։

Բայազետում կանգնած է ամրաչէն մի գունդ, որ զինւոր ցերեկ բանուորների հետ աշխատում է՝ ինչ որ խորհրդաւոր ճանապարհ բանալով։

Իւչքիլիսան (Վանի եւ Բայազետի միջեւ) ծառայում է իբրեւ փոխադրական կէտ. այստեղ կանգնած է մի զօրագունդ։

Զօրքը հագնուած է լաւ, խնամքը ակներեւ է։

Բոլոր չրջանների հետ երթեւեկը կատարւում է զինուորական օթոներով։

Ենթադրւում է, որ զօրքեր են փոխադրւում մէկ կողմից դէպի Կարս եւ Էրզրում, իսկ միւս կողմից՝ դէպի քրտական ապստամբ չրջանները։

Ստոյգ լուրեր կան, որ Հորհրդային իշխանութիւնը զօրքեր է կենտրոնացնում Կալկասում։

Հաւաստում են, որ Շամախում եւ Ղուբայում տեղի ունեցած ապստամբութիւնը արդիւնք է այն բանի, որ իշխանութիւնը այդ չրջանի զօրքերը փոխած էր տեղափոխել այլ չրջաններ։ Օգնութեան հասած նոր զօրքերի օգնութեամբ կարելի եղած է այս ապստամբութիւնը ճնշել։

ԻՏԱԼԻՈՅ ՁԻՊՐԱԼԹԱՐԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԴԻՄԱՑ

Նաւային եւ օդանաւային խարիսխ

Ժամանակին գրած ենք թէ իտալական կառավարութիւնը արագօրէն կ'ամբարձնէ Երկոտասան կղզեխումբին գլխաւոր կղզին, Լէրոս։ «Ցէյլի Թելէկրաֆ»ի նաւային մասնագէտը հետեւեալ մանրամասնութիւնները կը հաղորդէ այս մասին, չնդգալից խորագիրներով...

Հակառակ ազգային պաշտպանութեան մասին հաստատուած խիստ գրաքննութեան, կը հաստատուի թէ Լէրոս կղզին նաւային եւ օդանաւային առաջնակարգ ամրոցի մը վերածուած է։ Մինչեւ անգամ կը հաւաստեն թէ աւելի հզօրապէս ամրացուած է քան Մալթան եւ այս տեսակէտով երկրորդը կուգայ Ձիպրալթարէն վերջ։

Լէրոս եզական դիրք մը կը գրաւէ ռազմագիտական տեսակէտով։ 330 մղոն հեռու է Կիպրոսէն, 550 մղոն Հայֆայէն ուր կը վերջանայ Իրաքի նաւթագիծը եւ 550 մղոն՝ Փորթ Սայիտէն - Սուէզի ջրանցքին արեւմտեան ծայրը։ Այս հեռաւորութիւնները ոչինչ են արդի օդանաւացութեան համար եւ բաղդատաբար կարճ՝ սրընթաց մարտանաւերու համար։

Անգլեհետալական համաձայնութեան սրամադրութեամբ, իւրաքանչիւր կողմ յանձն առած է միեւնոյն լուր տալ՝ նաւային կայաններու զօրացման որ եւ է ծրագրի մասին։ Բայց մինչ Լէրոս արդէն լիովինզօրացուած է, բաղդատաբար քիչ բան եղած է կիպրոսի մէջ,— միակ յարմար վայրը որ կրնայ խարիսխ մը դառնալ բրիտանական նաւատորմին եւ օդատորմիղին համար՝ արեւելեան Միջերկրականի մէջ։

Լէրոսի մասին նշանակալից տեղեկութիւններ կը պարունակէ Իտալական Վիճակագրական Տարեցոյցը (Աննուարիո Սթաթիսթիչո Իտալիանո)։ 1938էն ի վեր կղզիին բնակչութիւնը 6429էն բարձրացած է 13.657ի, որոնց 7550ը իտալացիներ են։

1935ին Լէրոս կ'արտածէր 33.300 անգլ. ոսկի արժողութեամբ ապրանք, մեծ մասով մարմարիոն, մեղր եւ ծխախոտ։ Ցաջորդ տարին առեւտուրը 2500ի իջած էր, թէեւ բնակչութիւնը կրկնապատկուած էր, իսկ Տոտէքանէզի (Երկոտասան) միւս կղզիներուն արտածումը 128.000 ոսկիէն բարձրացած էր 144.500ի։

Այս թուանշանները մէկ եզրակացութեան կը տանին.— Վերջին երկու երեք տարիներու ընթացքին Լէրոս պարզապէս ամրոց մը դարձած է տեսուրթիւ պահակազօրքով, եւ տեղական ճարտարագործութիւնները խեղդուած են զինուորական պահանջներու հետեւանքով։

Այս մասին վճռական փաստեր կը ճարէ նոյն տարեցոյցը, որմէ կ'իմանանք թէ 1935 - 36ին արտածումները 133.000 ոսկիէն բարձրացած են 500.000 ոսկիի։ Լէրոսի ընդհ. հրամանատարին կողմէ ապստրուած երկաթի եւ երկաթեղէնի արժէքը 83.300 ոսկիէն բարձրացած է 266.000ի, եւ բացորոշապէս կ'ըսուի թէ այս գումարէն դուրս կը մնայ պատերազմական, ծովային եւ օդանաւային նախարարութեանց կողմէ ուղղակի կղզին դրկուած թնդանօթներու եւ ռազմամթերքի արժէքը։

Միեւնոյն ատեն կը յայտնուի թէ Իտալիա մեծ քանակութեամբ քարիւղ կը գնէ։ Այս տարուան առաջին քառորդին ներածած է 336.989 թոն հում քարիւղ, մինչ 1937ին գնած էր միայն 110.067 թոն, ինչ որ կը նշանակէ 200 առ հարիւր յաւելում։ Այս մեծաքանակ գնումները կը զուգադիպին Իտալիոյ նաւային կայաններու մթերանոցներուն լրացման։

Մուսոլինի կը պատահանէ Պապին

Ինչպէս հաղորդած էինք, Պապը նոր բանախօսութեամբ մը ձաղկելով ցեղապաշտական չարժումը, ցաւ յայտնած էր որ Իտալիան ալ կը հետեւի Գերմանիոյ օրինակին։

Մուսոլինի անմիջապէս վերցնելով ձեռնոցը, յաջորդ օրն իսկ նշանախօսքայտարարութիւն մը ըրաւ կուսակցութեան քարտուղարներուն առջեւ.

-- «Իմացէք եւ թող բոլորն ալ իմանան որ ցեղային հարցին մէջ ալ մենք ուղղակի յառաջ պիտի երթանք։ Պարզապէս այլանդակութիւն է րսել թէ Քաչականութիւնը որ եւ է բան օրինակած է ուրիշ մէկէն»։

«Ուղղակի յառաջ պիտի երթանք»ին իտալերէն բառերն են «թիրէրէմօ տիրիթթօ», որ եթովպական պատերազմին առեն յօրինուեցաւ եւ որ կը նշանակէ նաեւ «ուղղակի գլխուն պիտի գարնենք»։ Ուրիշ խօսքով, այդ յայտարարութիւնը որ եւ է տարակոյս չի ձգեր թէ Մուսոլինի իր ցեղային քաղաքականութիւնը յառաջ պիտի տանի «Պապին հետ, առանց Պապին կամ Պապին դէմ»,— յարմարցնելով Ադդերու Դաշնակցութեան մասին գործածուած բանաձեւը։

1929ի համաձայնութենէն ի վեր, ամենածանր միջադէպն է այս որ կը ծագի Վատիկանի եւ Իտալիոյ միջեւ։ Արդէն իսկ Քաչական մամուլը ուժգին յարձակող կանի մը ձեռնարկած է Պապին բանախօսութեան առթիւ, մասնա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՍՏԱՄԲՈՒԼԻ ԼԱՐԻՔՆԵՐԸ

The Ennuch of Stamboul

By DENNIS WHEATLEY
Թարգմ. ՏԱՆԻԷԼ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ
Trans : J. M.

Շարունակ. 4-րդ էջից

փաթիլը ձայն արձակեց, ծուռ ժպիտ մը հայելիին ուղղեց, ծոծրակին մեջ ձեռքով մը շոյեց ու ետ դարձաւ։ Ան ալ ինքնագոհ ժպտեցաւ իր պատկերին, որ հայելիին մեջ կը նայէր իրեն։

Մոսկովեան սարսափելի խորհրդաւոր մարդիկ էին, որոնց հետ ինքնին ալ կը սկսէր վախնալ գործ ունենալ։ Ան չէր կրնար ըմբռնել, թէ ինչպէս կրնար ինքզինքը այդ մարդոց հետ նոյնացնել։ Ինքզինքը ամբողջովին ռուս կը զգար, ռուսերէնը իր մայրենի լեզուն էր, ռուսական հոգին ու սիրտը ունէր։ Ռուսական հողին վրայ ծնած էր, ռուսական հողին վրայ ալ պիտի մեռնէր։ Ռուսական հողին վրայ ալ պիտի մեռնէր։ Ռուսական հողին վրայ ալ պիտի մեռնէր։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՅՈՒՐԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

(Զեկուցում տպագրված)

Մեծ հետաքրքրությամբ, ուշադրությամբ, ոգևորությամբ, հավանությամբ, խանդավառությամբ, ծափերով, ընդունվեց ընկ. Ալիխանյանի զեկուցումը։

Ընկ. Ալիխանյանի զեկուցումը հարուստ էր փաստերով, թվերով, որոնք ցույց էին տալիս, թե ինչ մեծ աշխատանք է տարել Կուսակցությունը գրքի գործի բնագավառում։ Ընկ. Ալիխանյանը ցույց տվեց, թե ինչ մեծ ուշադրություն է դարձնում Կուսակցությունը գրքի գործին, ինչպես է կազմակերպվում գրքի տարածումը, ինչպես է աճում գրքի տպաքանակը, ինչպես է աճում գրքի որակը։

Ընկ. Ալիխանյանը ցույց տվեց, թե ինչ մեծ աշխատանք է տարվում գրքի գործի կադրերի պատրաստման, վերապատրաստման և որակավորման ուղղությամբ։

Ընկ. Ալիխանյանը ցույց տվեց, թե ինչ մեծ աշխատանք է տարվում գրքի գործի նյութատեխնիկական բազայի ամրապնդման ուղղությամբ։

Ընկ. Ալիխանյանը ցույց տվեց, թե ինչ մեծ աշխատանք է տարվում գրքի գործի ֆինանսական բազայի ամրապնդման ուղղությամբ։

Ընկ. Ալիխանյանը ցույց տվեց, թե ինչ մեծ աշխատանք է տարվում գրքի գործի ղեկավար

տրապէս զայրանալով սա խօսքէն.— «Մարդ կը զարմանայ թէ Իտալիա ին-չո՞ւ պէտք պիտի ունենար Գերմանիան կապկելու այսքան դժբախտ եղանակով մը»: Այս առթիւ «Թրիպունա» կը յուշէ նաեւ հրէական խնդիրը եւ կ'ըսէ թէ աշխարհի բոլոր Հրեաները պէտք է քշուին եւ կազմեն իրենց մասնաւոր պետութիւնը, որ եւ է վայրի մը մէջ, եւ կամ, եթէ կարելի չէ այդ, մասնաւոր անցագիրներ ստանան: «Ոչ մէկուն միտքէն կ'անցնի վնասել Հրեաներուն: Միայն կ'ուզենք իմանալ թէ ուր կը գտնուին»:

Գերմանիոյ մէջ ալ զայրացած են

Վատիկանի մէջ չատ ծանր կը գտնեն ֆաշականութեան ցեղապաշտական հակումը: Հաւանական է որ ելք մը գտնուի քանի մը չաբաթէն: Եւ սակայն երկու Առաջնորդներուն, Մուսոլինիի եւ Պապին հրապարակային արտայայտութիւնները, 48 ժամուան ընթացքին, սեւ ամպեր կը կուտակեն հորիզոնին վրայ:

Պ. Կայտա, Մուսոլինիի թարգմանը, երեք սիւնակնոց խմբագրականի մը մէջ դիտել կուտայ թէ Անգլիա, Ֆրանսա եւ Մ. Նահանգները միչտ աւելի ցեղապաշտութեամբ վարած են իրենց ազգային եւ գաղթային քաղաքականութիւնը»:

Գերմանական մամուլն ալ զայրացած է Պապին արտասանած խօսքերէն: Հիթլէրական գլխաւոր օրկանը, «Ֆոլքիչէր Պէոպախթէր», դիտել կուտայ թէ Վատիկանի դիւանագիտութիւնը, որ սովորաբար զգուշաւոր եղած է, վերջին ժամանակներս կ'առաջնորդուի «Պիոս ԺԱ-ի կողմէ, որ 82 տարեկան, այլեւս կարեւորութիւն չի տար դիւանագիտական զգուշութեանց: Յարժեր հերքել Պապին այն տեսութիւնը թէ «ամբողջ մարդկութիւնը կը կազմէ միակ ցեղ մը, տիեզերական կաթոլիկ», քանի որ երկու միլիառ մարդիկ ուրիշ կերպ կը խորհին եւ կը ծիծաղին այս տեսութեան վրայ: Զենք ուզեր քննել նաեւ այն ձախաւեր խաղը որ կը ձգտի հռոմէական ֆաշականութիւնը գրգռել ցեղապաշտութեան դէմ: Մուսոլինի երէկ իսկ տուաւ պատասխան մը որ աւելի ազդու եւ աւելի բացորոշ չէր կրնար ըլլալ»:

Ճափոնական ժողով մը Գոլոզոյ մէջ ?

Պոլսէն կը հեռագրեն — Քաղաքական շրջանակներու մէջ մեծ հետաքրքրութիւն չարժած է այն լուրը թէ օգոստ. 6ին խորհրդաժողով մը պիտի գումարեն Մօտաւոր Արեւելքի ճափոնական ներկայացուցիչները: Ժողովին պիտի մասնակցին Պալքաններու, Թուրքիոյ, Իրանի, Աֆղանիստանի, Եգիպտոսի, Պաղեստինի եւ Իրաքի ճափոնական դեսպանները եւ ներկայացուցիչները: Այս առթիւ պիտի քննուի ճափոնի քաղաքական եւ տնտեսական կացութիւնը Մօտաւոր Արեւելքի եւ Հարաւային Եւրոպայի մէջ: Կարգ մը շրջանակներու մէջ կը կարծեն թէ աւելի հաւանական է որ ժողովը զբաղի հակաբոլշեւիկ գործունէութեան միացումով եւ օգտացումով:

Ճափոնցիներ յարձակեցան Ռուսերուն վրայ 200 զինուոր ապստամբեցուով Մոնղուրիոյ մէջ

Նորէն արիւն թափեցաւ: Իրրեւ հետեւանք Մանչուրիոյ սահմանին վրայ պատահած դէպքերու, ճափոնական օդերը յուլիս 31ին յարձակում գործեց յուլիս 31ի առաւօտ: Ճակատամարտը տեւեց չորս ժամ: Հարիւրաւոր զինուորներ սպաննուեցան կամ վիրաւորուեցան երկու կողմէն ալ: Ճափոնական աղբիւրէ կը հաւաստուի թէ օդերը յաջողեցաւ եւս առնել վճռելի չրջանը, Զանկֆունկ, եւս մղելով խորհրդային օդերը, զրաւելով 11 հրասայլ եւ մեծաքանակ ռազմանիւթ: Ուրիչ հեռագիր մը կ'ըսէ թէ խորհրդային օդերը ոմբակոծեց երկու սահմանամերձ քաղաքներ Հարբէյի մէջ:

Աւելորդ է ըսել թէ չատ ծանր հետեւանքներ կրնայ ունենալ այս յարձակումը. ճիշդ այն պահուն երբ բանակցութիւններ կը կատարուէին վճռել խաղաղութեամբ լուծելու: Սակայն յայտնի չէ թէ ինչ դերը պիտի բռնէ Մոսկուա որ միչտ կը պնդէր թէ Զանկֆունկ Սիպերիոյ սահմանին մէջ կը գտնուի: Կը հաստատուի թէ երկու կողմերն ալ մեծ ուժեր կեդրոնացուցած են սահմանին վրայ, վիճելի չրջանին մօտ:

Կիրակի օրուան ճակատամարտը սկսաւ ժամը 2ին, երբ ճափոնցիները ռուսական դիրքերուն վրայ յարձակեցան երկու կէտերէ միաժամանակ: Ճափոնական զեկոյցը կը խոստովանի թէ «մեծ կորուստներ կրեցին, մէկն ըլլալով քանի մը սպաներ» եւ թէ Ռուսերը ունեցան 200 մեռեալ:

Ճակատամարտը չատ բուռն հանգամանք ունէր: Ցետոյ անմիջապէս զործի ձեռնարկեցին դիւանագէտները: Մոսկուայի ճափոնական դեսպանին յանձնարարուեցաւ բողոքել խորհրդային իշխանութեան, պնդելով թէ առաջին անգամ ռուսական զօրքն էր որ յարձակեցաւ: Ճափոն իր մասին փակուած կը նկատէ միջադէպը, թէեւ դուրսէն դիտողներ չատ յոռետես են: «Մենք պինու զօրութեամբ եւս առինք Մանչուրիոյ հողը եւ ուրիչ բան չենք ուզեր, կ'ըսէ ճափոնական սպայակոյտին ներկայացուցիչը: Մենք չենք գիտեր թէ Մոսկուա ինչ կը խորհի ընել. բայց եթէ փորձէ եւս առնել այս դիրքերը, այս անգամ աւելի ծանր հարուածով մը պիտի դիմաւորուի»:

Հաղարաւոր ճափոնական զինուորներ ճամբայ հանուեցան դէպի Մանչուրիա:

** Մանչուրիոյ սահմանամերձ չրջանը բազմաթիւ դէպքերու թատերավայր եղած է 1934էն ի վեր: Կարգ մը դէպքեր պատահեցան 1934ին եւ 1935ին, իսկ 1936ին 33 միջադէպեր ծագեցան:

Մոսկուա չատ կարճ ղեկոյց մը հրատարակեց նոր ճակատամարտի մասին, ծանուցանելով թէ հրացանաձգութիւններ փոխանակուեցան Զանկֆունկի մէջ:

ՋԱՆԱՋԱՆ ԼՈՒՐԵՐՔԱՆ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԿՐԵՏԻԻ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԵԱՆ ղեկավարներէն երեքը ձերբակալուեցան: ՎԱՐՉԱՊԵՏ Պ. ՏԱԼԱՏԻՃ, որ Ավիներոն գացած էր հանրապետութեան նախագահին հետ, ճառ մը խօսելով յորդորեց միացեալ ճակատ կազմել, պատերազմին առաջքը առնելու համար: «Իմ առաջին պարտականութիւնս է արթնութիւն: Բայց ոչ արթնութիւնը, ոչ ալ հաստատակամութիւնը արդելք չեն չափաւորութեան եւ բարեկամեցողութեան: Խաղաղութիւնը դեռին կը չափաւորութիւնը կը կառուցուի: Խաղաղութիւնը կը պաշտպանուի: Ազգերու փրկութիւնը կը պահանջէ առեղծագործ ճիգ մը յամառ եւ յարատեւ»: Հանրապետութեան նախագահն ալ նոյն իմաստով խօսեցաւ:

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ խռովութիւնները անընդհատ կը չարունակուին: Ոստիկանութիւնը կրակ բանալով սպաննեց ութ ահաբեկիչներ: Երուսաղէմի մէկ սինագոգին մէջ դրուած ռումբ մը պայթելով, հինգ հոգի վիրաւորուեցան: Հայֆայի մէջ ռումբ մը նետուեցաւ հրէական հանրակառքի մը մէջ: Ազդիկ մը մեռաւ եւ 12 հոգի վիրաւորուեցան: Ոստիկանութիւնը կողովարարձ էշ մը բռնեց որուն վրայ ռումբ մը տեղաւորուած էր:

43 ՀՈԳԻ ՎԻՐԱՒՈՐՈՒԵՑԱՆ չաբաթ իրիկուն, երբ ատրճերկրեայ երկաթուղիի (Մէթրօ) երկու կառախումբեր իրարու պարնուեցան Քոնպայի գծին վրայ: Երթեւեկը ընդհատուեցաւ 45 վայրկեան: Քննութենէն կ'երեւայ թէ էլեկտրական հոսանքը նուազած ըլլալով, ազդանշանը տեսանելի չէր:

ՄԱՐՍԷյԼԻ նաւահանգիստի բանուորները միչտ կը մերժեն աչխատիլ կիրակի օրերը: Մեծ քանակութեամբ պատուէրներ կը փոխին նաւերուն մէջ:

ԳԵՐՄԱՆԱՑԻ ՄԸ ԻՆՔԶԻՆՔԸ ԿԱՅԵՑ Մարսէյլի բանտին մէջ, իմանալով որ 15 տարի բանտարկութեան դատապարտուած է, իբրեւ լրտես:

ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊԻ մէջ ինքնաչարժ մը մայթին վրայ ցատկելով, զարնուեցաւ անցորդներուն: Մէկ հոգի մեռաւ, վեց հոգի վիրաւորուեցան:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՇՐՋԱՆԸ (հեծելանիւով) վերջացաւ կիրակի օր: Մրցումը շահեցաւ Իտալացի մը, Պարթալի: Երկրորդ հանդիսացաւ Պելճիացի մը, երրորդ՝ Ֆրանսացի մը: Մուսոլինի շնորհաւորեց Պարթալին եւ արծաթ չքան մը նուիրեց:

ՍՊԱՆԻՈՑ կռիւները կը չարունակուին նոյն կատաղութեամբ: Զօր. Ֆրանքօ օդնական զօրք ղրկից Երրոյի ճակատը, ուր հանրապետականները կարեւոր յաղթանակ մը չահած են:

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻՆ կը հեռագրեն թէ Ա. Միութեան Գերագոյն Խորհուրդին երկրորդ նստաչրջանը պիտի բացուի օգոստ. 10ին: Մասնաւորապէս պիտի քննուի 1938ի ելմտացոյցը, որ 23 միլիառ բուբլիի չափով մը կը ցուցնէ նախորդին վրայ:

ՊԱՂՏԱՏԷն կը հեռագրեն թէ Իրաքի կառավարութիւնը նոր մենաշնորհ մը տուած է անգլիական ընկերութեան, քարիւղի հորեր չահագործելու համար հարաւային չրջանին մէջ, աւելի նպաստաւոր պայմաններով:

Հ. Յ. Դ.

Գնահատ

ՊՈՒԱԼԻՒՋԻ (Մարսէյլ) «վարանդեան» խումբի ընդհ. ժողովը 6 Օգոստոս երաչի իրիկուն ժամը 9ին, ընկեր Արապեաններու բնակարանը, կարեւոր օրակարգ:

ՍԷն-ԼՈՒԻ (Մարսէյլ) «Ակունի» ենթակոմիտէի ընդհ. անդամական ժողովը 5 Օգոստոս ուրբաթ երեկոյ ժամը 9ին, բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Չեկուցում՝ ներկայացուցչական ժողովի եւ կարեւոր օրակարգ:

Մեծ Դաչտահանդէս — Գիշերագնացութիւն

ԽԱՆԱՍՈՒՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆՔԻ 41ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԱՆ ԱՌԹԻՒ

կազմակերպուած՝ Հ.Յ.Դ. ԼԻՈՆԻ ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻՆ կողմէ

ՓՕՆՑԻ ՇԷՐԻՒ ընկ. ԹԻՒՐԲԻՄԷՆԱՒՆ ճառատանին մէջ

7 Օգոստոս, կիրակի ընկ. ԹԻՒՐԲԻՄԷՆԱՒՆ ճառատանին մէջ

Պիտի բլլան երգ, արտասանութիւն, բանախօսութիւն եւ անակնկալներ:

Եւրոպական պարերը պիտի վարէ ճոխ ՕՐՔԵՍԹՐ մը:

Սիրով կը ջրաւերիրուին վիէննի, Տէվինի, Սէն Մօրիսի, Նէօվիլի եւ չրջանի ընկերները եւ համակիրները:

Դին՝ 5 ՖՐԱՆԿ, Փոքրիկներու համար կէս գին:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԽԱՆԱՍՈՒՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆՔԻ 41ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁՄԱՆ ՍՈՒՐԻՒ

կազմակերպուած՝ Հ.Յ.Դ. ՍԷն-ՇԱՄՈՆԻ ՎՄՐՈՒԻՃԱՆ կոմիտէի կողմէ

7 Օգոստոս կիրակի առաւօտէն մինչեւ իրիկուն

AU COIN *գեղեցիկ դաչտավայրին մէջ:*

Կը նախագահէ ընկեր Ս. ԸՆՏՐԻԿԵԱՆ

Կը խօսի՝ ընկեր Ա. ԳՈՒՑՈՒՄՃԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Առատ պիւֆէ:

Փափաքողներ՝ իրենց պատուիրքները միասին կրնան բերել:

Դաչտավայրը գտնելու համար, բռնել կայարանի ճամբան, որ ուղիղ կը տանի:

Ընտանեկան մեծ դաչտահանդէս

Նախաձեռնութեամբ՝ ՊՈՄՄԻՒ «ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ» ՍՐԱՀԻ ՎԱՐՁՈՒԹԵԱՆ

7 Օգոստոս, կիրակի ամբողջ օր

Trois Lues Etablissement Rampal *ղովասուն պարտէզին մէջ*

Ներկայ կ'ըլլայ ԴՆԴ. Տ. ԲԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

Երգ, պար, նուագ եւ հաճելի անակնկալներ:

Մուտք՝ 2 ֆրանք:

Իջնել 7 Թիւ հանրակառքի վերջաւորութեան:

Դաշտահանդէս

կազմակերպուած՝ Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷյԼԻ «ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ» ենթակոմիտէի կողմէ, 21 Օգոստոս կիրակի ամբողջ օրը:

կը խնդրուի չի խաչաձեւել:

ՖՐ. Կ. ԽՉԻ ՕՐԱՑՈՑՑՆԵՐԸ

Շրջ. վարչութիւնը քաջալերուած անցեալ տարուան իր ՕՐԱՑՈՑՑներուն գոհած ընդունելութենէն, ձեռնարկած է *1939ի* համար եւս կազմել իր սեփական ՕՐԱՑՈՑՑՆԵՐԸ շատ աւելի խնամուած եւ գեղեցիկ ձրատարակութեամբ մը:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ (սահմանափակ թիւերով)

ՅԱԿՈԲ ՀԻՍԱՅԵԱՆԻ

ԴԻՒՅԱՆՈՑԿՆ ՀԱՅՈՐԴԻՆ

(Բնական լուսանկարներով)

ՄԿՐՏԻՉ ԵՕԹՆԵՂԲԱՅՐԵԱՆ

(Ուրջայի ներոսամարտի դեկավար)

Գին՝ Ֆրանսա 8 ֆրանք, Սաւրիա 6 ֆրանք, Մարերիկա 50 սէնթ, Բոլոր ապսպրանքները կանխիկ

Ստանալու համար դիմել H. Issayan, 38 Rue du Mésnil. Asnières (Seine) France.

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ֆ. Հ. կապոյտ թաչի անկէնի վասնաճիւղի վարչութիւնը շնորհակալութիւն կը յայտնէ ֆիկ. Հայկանոյշ Տէր-Ցարութիւնեանի որ 50 ֆրանք ղրկած է, որպէսզի մեր օդափոխութեան կայանը գտնուող պզտիկներուն մէկ օր շաքար բաշխուի:

Շնորհակալութիւն նաեւ Գ. եւ ֆիկ. Թագարեանի որ 100 ֆրանք, եւ Գ. եւ Տիկ. Ատաճնաբոյժ փանոսեանի, որոնք 50 ֆր. նուիրած էին Թէյասեղանին օգը:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Յ. Դ. ՕՂՆ-Լուի «Ակունի» ենթակոմիտէիս բոլոր ընկերները ի րենց խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնեն ընկ. Գոլոզ ցովսէփեանի եւ ընկ. Միհրան նագաչեանի ու բոլոր պարագաներուն, ընկեր ցովսէփեանի պզտիկին տխուր մահուան առթիւ. Նմանապէս Գ. կիրակոս Մակարեանի եւ իրեն բոլոր պարագաներուն՝ իր հօրը տխուր մահուան առթիւ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Գոլոզ ցովսէփեանի պզտիկին մահուան առթիւ **փոխան ծաղկեպսակի** ՕՂՆ-Լուի կարմիր խաչի մասնաճիւղ շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ գումարները.— Գ. Գոլոզ ցովսէփեան հայրը՝ 50 ֆր., քեռին՝ Գ. Տէր-Մովսէսեան 50 ֆր., ծղրայրները՝ Գ. ցովսէփեան 20 ֆր., Միհրան Խաչատուրեան 10 ֆր., ցարութիւն Պըժեան 10 ֆր., Հաճի Ալիմեան 5 ֆր., Խաչատուր Տէրտէրեան 15 ֆր., Գրիգոր Գալուստեան 5 ֆր., ընդ 13 ֆր.:

Վ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆԻ

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԸ

28 Avenue Victor Hugo, Vanves (Seine)

(Վսէ Մէշլէյի հրապարակին վրայ)

Կ'ընդունի Երկուշաբթի, Չորեքշաբթի եւ Ուրբաթ օրերը ժամը 10—12 եւ երեկոները 4—7, եւ մասնաւոր ժամադրութեամբ:

ԿԱՐԱՊԵՏ Ց. ԷՄԷՐԵԱՆ

Maison E. CHARLES *հիմնուած 1869*

29 rue Mathis, Métro Crimée

Autobus: AJ, AV, CP, 52, 50/71 Tel. Botzaris 12—60

Կը ծախենք գոհարեղէններ, ամէն տեսակ ժամացոյցներ մատանիներ եւլն.: Նորոգութիւն ժամացոյցներու եւ գոհարեղէններու: Կը գնենք՝ թլաթիթ, ոսկի, արծաթ եւ գոհարեղէններ նպաստաւոր գիներով:

Մի մոռնաք որ վստահելի ձեռքէ գնուած ոսկեղէն ու գոհարեղէնները անփոփոխ կը պահեն իրենց արժէքը:

Գաւառներէն եզած պատուէրները կը կարգադրուին արագ եւ խղճմտութեան:

Etude de Me BERNARD WAHÉ

(17e ANNÉE)

Licencié en Droit de la Faculté de Paris

Ancien élève de l'École des Hautes Études Sociales

JURISCONSULTE

de

Droit Français et International Privé

Mandataire en Justice

159 rue Lafayette, Paris (Gare du Nord) Tél. NORD 68-02

Կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատեր, Փարիզի, գաւառի, գաղութներու եւ արտասահմանի մէջ: Խորհրդակցութիւն իրաւագէտ. ամէն տեսակ խնդիրներու. Արկածի դատեր, ամէն լեզուէ թարգմանութիւններ: Նաթարիզացման օրինական ձեւակերպութիւններ եւ անուններու փոփոխութիւն, ընկերութիւններու կազմութիւն եւ լուծում: Ամէն տեսակ գործերու խմբագրութիւն: Իրաւագիտական քննութիւններու եւ մրցումներու պատրաստութիւն: Ճառերու եւ գաւաթասացութիւններու խմբագրութիւն: Փողոցային արկածներու ենթարկուած չքաւորներուն կուտայ կանխավճար առանց տոկոսի եւ մէջնորդէքի: Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—10 եւ 5—7:

Կ'ընդունի նաեւ ժամադրութեամբ:

ՐԱՖՖԻ

Փարիզահայերու միակ վայելուչ ճաշարանը

Տէր եւ Տնօրէնն Մ. Գ. ՄԻՐԻՃԱՆԵԱՆ

8, RUE MAUBEUGE, Paris (9).

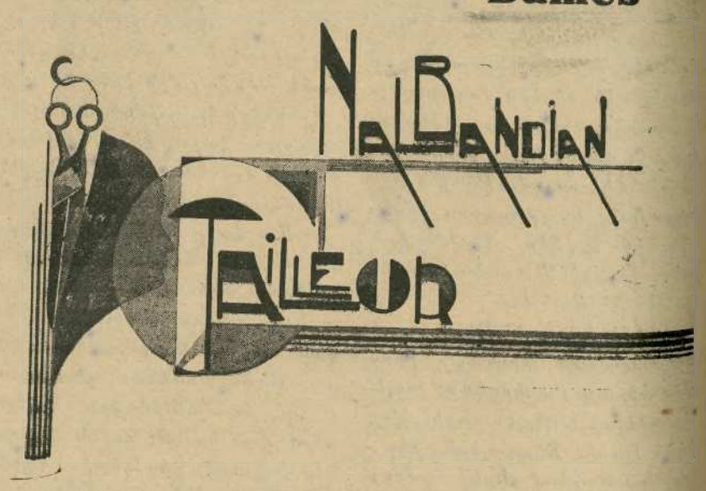
Մէթրօ Cadet et le Peletier (Carrefour Chateaudun).

Հոնահոտի գտնէք ԱՆԱՐԱՏ կարասով պատրաստուած Արեւելեան եւ Եւրոպական կերակուրներու հարուստ ճաշացուցակ մը:

Անմրցելի մարքութիւն եւ անթերի սպասարկութիւն, անհամեմատ մատչելի գիներով:

Ամէն տեսակ ձաշկերոյթներու, թէյասեղաններու եւ շաւաքոյթներու կը տրամադրուի սրահ:

Hommes **Dames**

15, Bld. Bonne Nouvelle

Métro: Bonne Nouvelle **Tél.: Gut. 93-70**

ԲԱՖԸ ՏԻՒԶ

Ձուտ իսաղոզէ քաղաքացիներուն եւ անիսոնով պատրաստուած հայկական օղին է: *ԲԱՖԸ ՏԻՒԶ*, Ձգուշացէք արուեստական օղիներէ: Ձեր սեղմոքը կ'այրէ ձեր ստամոքսը կ'այրէ գիշերները ձուր կը խմէք եւ կը վնասէ ձեր առողջութեան: Խմեցէք միայն *ԲԱՖԸ ՏԻՒԶը* որուն անունը բառ, կազդուրիչ եւ ախորժաբեր ըլլալը հաստատուած է:

Dalakupeian 8 Rue Su [illegible]

Dépôt: 7 Rue de la Paix, Marseille. Tél. Dragon 70—89.

ՁԱՌԱՉ կը ծախուի

24, Rue des Petits Carreaux, Փարիզ Mr. Pierre Marchal-ի խանութը

Le Gérant : H. STEPHAN

17, Rue Damesme, PARIS (13) A. DER (AGOPIAN)

ՀԱՅՐԱՆԴ

ԾՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԿՐԱԿԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HAYRATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme, PARIS (13e)

Téléphone : Gobelins 15 - 78
Chèque Postal Paris 1678 - 63
(ԵՐԹԵԻԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ — ՏԱՐԵԿԱՆ ՎՃԱՐՄՍԵԱՑ ԵՒ ԱՄՍԵԱՑ

Յունաստան եւ Գաղութներ	150 ֆրանք	75 ֆրանք	40 ֆր.
Անգլիա եւ Իտալիա	265 ֆրանք	140 ֆրանք	
Ուրիշ երկիրներ	215 ֆրանք	110 ֆրանք	

ՀԻՐԵԳՇԱԲԹԻ
3
ՕԳՈՍՏՈՍ
MERCREDI
3 AOUT
1938

ԺԴ ՏԱՐԻ — 14e Année No. 3798

Խմբագիրը՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՁԵՂՔ ՄԸ ԵՒ ՆՈՐ ՁԱԿԱՏՆԵՐ

»»» o «««

Անընդհատ կը բանի դիւանագիտական մեքենան, մէկ օրէն միւսը նոր անակնկալի մը առջեւ դնելով աշխարհը։

Ահաւասիկ երկու նոր դէպքեր,— վերահաստատում Պուլկա — բիոյ զինուորական իրաւունքներուն եւ պզտիկ ճակատամարտ մը՝ Ծայր· Աբեւելքի մէջ։

Իսկ երրորդ տագնապ մը, չեխական թինճուկը, որ սեղանի վրայ էր արդէն, այս չարթնու կը մտնէ իր ամէնէն վճռական շրջանին մէջ։ Ոչ միայն չեխական կառավարութիւնը յօրինած - վերնի՛ մէջ։ Ոչ միայն չեխական կառավարութիւնը, այլ եւ Փարիզ — Լոնտոն ալ կարծած է ազգութեանց նոր սահմանադրութիւնը, որ պիտի հրապարակուի Նոյեմբեր 15ին։ Ասիկա կը նշանակէ, որ Չեխոսլովաքիոյ մէջ ապրող Գերմանները, որոնք մինչեւ հիմա կը կազմէին երեք միլիոն հոգի, պիտի ունենան ինքնավարութիւն։ Ասիկա կը նշանակէ, որ Չեխոսլովաքիան պիտի դադրի ըլլալէ միապետական պետութիւն մը, եւ պիտի դառնայ դաշնակցային հանրապետութիւն։ Ասիկա կը նշանակէ, որ Չեխոսլովաքիան պիտի դադրի ըլլալէ Ֆրանսայի եւ Ռուսիոյ դաշնակիցը։ Ասիկա կը նշանակէ, որ Չեխոսլովաքիան պիտի դադրի ըլլալէ Ֆրանսայի եւ Ռուսիոյ դաշնակիցը։

*

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷՆ ՎԵՐՋ

Կը յիշեն մեր ընթերցողները, թէ Խ. Միուքեան մէջ կատարուած վերջին ընտրութիւններէն քանի մը շաբաթ առաջ Փրանսական կարեւոր թերթի մը խորհրդածութիւնները Թարգմանաբար հաղորդած էինք։ Կը յիշուի անշուշտ թէ այդ խորհրդածութիւններուն տիրող գիծը սուր հակնութիւնն էր, մանաւանդ Սթալինի եւ անոր շուրջ յածող քանի մը խածնութիւններու հանդէպ, այն խմաստով թէ Խ. Հանրապետութիւններու, դաշնակցական կամ ինքնօրէն անուանեալ երկիրներուն անունով ընտրուելիք այդ Դերագոյն Խորհուրդները ուրիշ բան չեն, ուրիշ նպատակի համար չեն եւ չպատրաստուած, այլ Սթալինը աստուածացնելու։

Հիմա ընտրութիւններուն արդիւնքէն վերջ, նոյն թերթը ընդարձակ խմբագրական մըն ալ գրած է, յայտնապէս կծու եւ հեգնական ակնարկութիւններով եւ կէտադրութիւններով, որոնք այն պատճառաւ աւելի աչքի կը զարնեն, որովհետեւ նոյն թերթը, ցարդ, հալած իւղի պէս կուլ կուտար Մոսկուայէն եկած բոլոր տխմարութիւնները, գինովնալու աստիճան։ Ինդիր է թէ կամաց կամաց ի՞նչ կ'անցնի կը դառնայ իրենք զիրենք խելացիի տեղ դնող այս ձեւ թերթերու խմբագրութիւններուն մէջ։ Եթէ քաղաքական ծանօթ նկատումներն ու լեզուի փականքները չըլլան, տեսէք ինչ փոթորիկներու պոռթկալը պիտի տեսնէին Սթալին եւ Սթալինեանք իրենց դէմ։

Բայց դառնանք մեր Փրանսական թերթին խորհրդածութիւններուն, եւ անոնց ամփոփումը տանք մեր ընթերցողներուն...

Ինչպէս գիտէք, մէն մի ընտրական շրջանակի համար միակ ընտրելիի դրութիւնը կայ, այսինքն՝ պաշտօնական ընտրելի մը, պարտաւորիչ։ Ալ դիւրին է հասկնալ թէ համայնավարներուն գործ մնացած չէր, ամէն բան բանի պիտի բլլար, բայց անոնք ալ նորէն գործի վրայ էին։ Կը հասկցուի թէ այս կերպով չհաւնցան նորէն իրենց հարիւրին 99, նոյն իսկ աւելի... Այս ընտրական շրջանը մեծ առիթ մը եղաւ քարոզութեան։ Գիտէք արդէն որ համայնավարական քարոզութիւնը չօմաժ չունի բնաւ... Այս մասին մէկ օրինակ մը տանք, կը բաւէ։ Մոսկուայի ընտրական շրջանակը՝ որ Սթալինի անունով կը կոչուի՝ եւ որուն միակ ընտրելին ... Սթալինն էր, 5 հազար տասնըվեց համայնավար քարոզիչ ունէր, 128 վառահելի անձերու հսկողութեան տակ, ասոնք ալ կուսակցութեան կողմէ նշանակուած, եւ այսպէս Սթալինի սուրբ խօսքը, տեղն է ըսել՝ «Տիրոջ խօսքը», կը տարածէին հաւաքոյթներու, հրապարակային ժողովներու, դպրոցներու, գործարաններու մէջ, նոյն իսկ քուէարկութեան տուներէն ներս...

Մոսկուայի այդ շրջանակին մէջ տուն չմնաց որ չայցելէին, ամբողջ տուները, յարկերը, վեր վար կը պտըտէին, պահանները կը հարցնէին, ինչպէս են, ապրո՞ւկ են, տղոց առողջութիւնը ինչպէս է, կուսակցութեան հանդէպ իրենց բռնած դիրքը ինչ է, եւն. եւն.։ Բայց այլ առակ լուսարուի ... բոլոր այս քարոզիչները ճառ կը կարդան տուներուն մէջ, թէ Սթալին հայրիկը ի՛նչ բարիքներ կը մտածէ իրենց համար, թէ ինչի՛ր ըրած է արդէն երկրին համար, եւ ինչեր կը խորհի ընել տակաւին ամէնուն երջանկութեան համար։ Ահկէց զատ, չորս ահգին սրահներու մէջ յատուկ ցուցահանդէս մը կազմակերպուեցաւ, կենդանագիրներով, պատկերներով, գիրքերով, վերատութիւններով, պատի ծանուցմներով խճողուած, անշուշտ կը հասկնաք՝ ամէնքը Սթալինի համար ... եւ ... ձրի նաեւ, մուտքն ալ, ելքն ալ։ Ծուցադրուած էին նաեւ անհամար չնորհատրական նամակներ եւ ուղերձներ, աշխարհի ամէն կողմէն Սթալինի ղրկուած, գովաբանելով անոր հանճարը, անոր անձնուիրութիւնը ժողովուրդին հանդէպ, ո՛հ, ամենամեծ մարդը մեր ժամանակին եւ նոյն իսկ -- բոլոր ժամանակներուն, նամակներ յաճախ ստորագրուած հարիւրաւոր եւ հազարաւոր գիտուններէ, գիւղացիներէ, զինուորներէ, գործաւորներէ ... Ամէնքն ալ դասերնին գոց ըրած էին ընտրական շրջանին բացուելէն առաջ։ Ուրեմն, աւելորդ է ըսել թէ ընտրութիւնները ի՛նչ կապկային ընդօրինակութեամբ եւ միակերպութեամբ տեղի ունեցան, թէ ինչպէս բոլոր բռնադատուած պաշտօնական ընտրելիները յաջողեցան։ Սթալին յաղթանակով ընտրուեցաւ քսանըվինը հանրապետութիւններու մէջ ...

Բոլոր Գերագոյն Խորհուրդներէն ամէնէն կարեւորը կը պատկանի այն հանրապետութեան, որ իր սահմանին մէջ կը բովանդակէ հին Մոսկովիա տանին հետ, հարաւային Ռուսիան, Ծայր Արեւելքը, Արեւմտեան Սիպերիան, Թաթարիստանը, Պաշկիրիան, եւ այլն։

Շահեկան կ'ըլլայ քանի մը մանրամասնութիւններ տալ այդ տարօրինակօրէն սահմանադրական կոչուած երկրին նոյնքան այլանդակ այս նոր Խորհրդարանին կազմութեան վրայ։ Այդ հանրապետութիւնը՝ որուն սահմանները տունկը վերը, 60 միլիոնէ աւելի ընտրող կը ներկայացնէ։ Ունի 724 երեսփոխան, որոնցմէ 568ը անդամ են համայնավար կուսակցութեան, եւ կը բաղկանան հետեւեալ կերպով -- 339 գործաւոր, 195 գիւղացի եւ 193 պաշտօնեայ եւ «մտաւորական»։ Այսպէս գործաւոր եւ գիւղացի միացեալ -- 534 հոգի -- կ'ըլլան, որոնցմէ 380ը այլ եւս պարզ աշխատաւորներ չէն գործարաններու մէջ, այլ զանազան պաշտօններ ունին կուսակցութեան, վարչութիւններուն, արհեստային եւ հողագործական տնօրէնութիւններու, ինչպէս նաեւ պաշտպանութեան սպասարկութիւններու մէջ։ Կալինին անդամ հաշուուած է իբրեւ գիւղացի, եւ մարէշալ Վորոշիլով իբրեւ գործաւոր։ Ուրիշ մանրամասնութիւն մը, ինչ կերպով որ կուտայ «Իզվեստիա»... 727 եւ 185ը բարձրագոյն վարժարաններէ չրջանաւարտ են, 174ը երկրորդական դպրոցներէ, իսկ 368ը նախնական կրթութենէ մը աւելի բան չեն տեսած։

Բայց ինչ որ աւելի յատկանշական է, երեսփոխաններուն բաժանումն է իրենց տարիքին համեմատ։ 10 հոգին տակաւին քսանը չեն անցուցած, քսան տարեկան ալ չեն, հետեւաբար ըստ օրինի չափահաս չեն։ 57ը 21էն 25 տարեկան, 100ը 26ին եւ 30ին մէջտեղ ուանքը, եւ 380ը 31էն 40, վերջապէս՝ 190ը 40էն աւելի։ Այսպէս 167 երեսփոխան 30ը անցուցած չեն։ Այս տեսակէտով 60 միլիոններոց այդ հանրապետութեան խորհրդարանը աշխարհի ամէնէն երիտասարդն է։ Այս պարագան կը շեշտեմ, որովհետեւ Սթալինի հետեւած նոր ազգութիւն է ասիկա, այսինքն՝ երես տալ երիտասարդներուն, նորեկներուն, եւ անոնց մէջ անծնուէր ու մոլեռանդ կուսակցականները գտնել «հին պահակներ»ուն տեղը, որոնք երթալով անհետանալ կ'ըլլան, եւ որոնց անյայտացումը կը փութացնէ ... ուզածին պէս գիտցածին պէս, չնորհազրկումներով եւ դատավարութիւններով ...

Միեւնոյն ձգտումը կը տեսնուի Սթալինի բռնած ընթացքին մէջ --- կ'ուզէ որ բոլոր հանրապետութիւններու գործակալները -- կոմիսարները - նորերէն ըլլան, «հինները» հեռացուցուած են, գիտենք արդէն թէ ինչ կերպով։ 60 միլիոններոց վերի հանրապետութեան կոմիսարներէն մէկը միայն «հիններէն» է, Պուլկանին, Մոսկուայի Սովետին նախկին նախագահը։ Միւսները կամ շատ քիչ ծանօթ եւ կամ անծանօթ(*)։ «Իզվեստիա»յի հրատարակած լուսանկարներուն նայելով, ամենամեծ մասը երիտասարդներ են, այնպէս որ խնդիր է թէ թերթերը ինչ կենսագրական ծանօթութիւններ պիտի տան բոլոր Գեր. Խորհուրդներուն համար ալ նոյն բանն է։ Ամենուրեք երիտասարդները կը բխին, կը ցայտին, ինչ որ յատկանշական մէկ գիծը կ'երեւի U.R.S.S.ի արդի վիճակին։

Այս առթիւ կ'արժէ յիշեցնել թէ Մոսկուայի մէջ օրէ օր կը սպասուի նոր դատավարութիւններու, հիններու նոր խումբեր պիտի ձաղկուին իբրեւ ժողովուրդի թշնամիներ եւ պիտի դատապարտուին։ Ասոնց մէջ կան բազմաթիւ անձնաւորութիւններ, երէկի հռչակաւորներ, ինչպէս Կրիլէնկօ, Խ. Միուքեան նախկին մեծանուն ընդհանուր դատախազը որ արդէն ժողովուրդի թշնամի հռչակուած է։

Այսպէս կը վերջացնէ Փրանսական թերթը։ Բայց ո՞ր աննախապաշար ընթերցողը չի կրնար, այս բռնաղբոսիկ մեղմաբանութիւններուն հակառակ, հետեւցնել թէ ինչ վիճակ կը տիրէ Խ. Միուքեան մէջ, եւ թէ ինչպէս սոսկական անհատ մը -- Սթալին - իր քմայքին, իր աներեւակայելի կերպով ստորին բնազդներուն համեմատ կարող կ'ըլլայ կամքն ու խելքը արժեցնել 160 միլիոններոց ահագնաճասուալ աշխարհի մը արտաքին ու ներքին կեանքին վրայ, նաեւ ի տես եւ ի լուր այնպիսի պետութիւններու, որոնց բերնի ծամոցն է ազատութիւն, հաւասարութիւն եւ ... համերաշխութիւն անամէջ բառնաճելը։

***

(*) Առաջ տուաւ արդէն ցանկը մեր ... երջանիկ երեւանեան Հանրապետութեան նոր կոմիսարներուն, անուանելով զանոնք «նշանաւոր անծանօթներ» ...

ԿՐ ՄՆԴՐՈՒԻ յօդուածագիրներէ եւ բդեպակիցներէ իրենց գրութիւնները գրել բուղթին մէկ երեսին վրայ ընթեռնլի եւ մեղանով։

ԳԱՐԵԳԻՆ ՈՉՏՈՒՆԻ

ԿԱՏԱԿԵՐԴՈՒՆ

Ռչտունին այսօր կը ճանչնան, երգարաններու մէջէն, հեղինակը՝ «Կըրանքամբուլի», «Դէչ առեն», «Զին - ուորին կորուսաը» եւ «Քէքէն դժգոհ մարդ մը» ոտանաւորներով։ Այսքան։

Ռչտունի գրած է նաեւ «Սիրելն ի՞նչ բան է», «Ես էրիկ չեմ, քա կնիկ», «Մածկեալ աղքատներ» (եղանակն ալ իրը) ֆանթէզի ոտանաւորները։ Առաջինը տպուած «Լոյս»ի մէջ, Նոր Ջրջան, Թիւ վեց, 1908, երկրորդը տպուած «Բիւրակն»ի մէջ, 1899, էջ 380 ու երրորդը տպուած «Մեղու»ի մէջ, 1872, 115 համարին մէջ)։

Ի՛նչ է նաեւ «Թեթեւսոլիկ սիրահար»ը։

Ռչտունի գրած է նաեւ «Շինականք», (Հովուերգութիւն ի մի արար խօսք Պ. Գ. Ռչտունեայ, պիտի երգէն Պ. Գ. Գ. Ռչտունի եւ Օր. Հրաչեայ)։ Այս թատերական ազգը կ'երեւի «Մասիս»ի 1871 տարուան թիւ 1157ի, հոկտ. 26, Դ. էջին մէջ։ Այս հովուերգութեան մէջ Ռչտունի հովիւն էր ու Օր. Հրաչեան հովուուհին (վերջինը լուսանկարուած է այդ դերին մէջ)։

Հրաչեայ կը գրէ «Իմ յիշողութիւններս »հատորին մէջ, էջ 35.

-- «Փողոցները թատրոնէն չէր ուղեր մեկնիլ երբ Գարեգին Ռչտունին կամ Հրաչեան բան մը չերգէին»։

Գրած է նաեւ «Հայր Զօհրապ Կարկառնածեան», կատակերգութիւն, հրտ. Ե. Պաղճեան։ Կ. Պ. 60 փարա, 1892 թուին։

Գրած է «Վեց ու կէս պորտի ժառանգ մնացած անտուկը» կատակախաղը։

«Նիքս նիքս» զաւեշտը։ (Մասիսի 1869 տարւոյ, Թիւ 887, Դ. էջի մէջ, թատերական յայտարարութեան մը ներքեւ կը կարդանք.

«Ի վերջոյ Պ. Գ. Ռչտունիի գրած Նիքս նիքս կամ «Զորս հարիւր ֆրանք» անուն զաւեշտ մը պիտի տրուի»։

Ռչտունիի հետեւողութեամբ գրած է «Ծղթիկ վզնոցով սիրահարը» կատակերգութիւնը։ Այս բոլորը գրուած են անշուշտ հայերէն։ Իր միակ թուրքերէն գրուած խաղն է «Քէօսէ Քէհեա»ն, դուռանախաղ երաժշտութեամբ Տ. Զուհաճեանի

Ռչտունի եւ Ցակոբ Պարոնեան մեր առաջին երգիծաբաններն են։ Ծնած են միեւնոյն տարին (1840)։ Անշուշտ Ռչտունի չունի Պարոնեանի տաղանդին ուժգնութիւնը, եւ սակայն, իր անկիւնը ունենալու անպայման արժանի է մեր երգիծական գրականութեան մէջ։ Ռչտունիի տեղը միայն երգիծաններուն մէջ չէ։

Մեկենաս մը կամ գրասէր ընկերութիւն մը եթէ հրատարակէ Ռչտունիի ամբողջական գործը՝ այն ժամանակ Ռչտունի պիտի գրաւէ իր փոխատ աթոռը Մխիթարեան հայ յաջորդներուն մէջ։

Ռչտունիի մեռած ժամանակ իր գործերուն կարեւոր մասը ձեռագիր վիճակի մէջ էր։ Ասկէ վատ, համիտեան երեսնամեայ արգելքը կար հայերէն խաղ ներկայացնելու։ Այս պատճառներով Ռչտունի մնաց անծանօթ մը իբր երգիծերգու կամ փաքէթզիւք։ Իր կատակախաղերը, հատուկտոր, հրատարակութեան ժամանակի ընթացքին՝ աւելի ծառայելով իբր շահագործման նիւթ՝ հրատարակիչներուն ձեռքը։ Կանոնաւոր ոչ մէկ հատոր -- ժողովածոյ - լոյս չէ տեսած, կազմելու համար իր գրական դիմագիծը։

Ճաշակ մը տալու համար իր կատակախաղերու մէջ գտնուող երգիծական հրթիռներէն՝ մէջ կը բերենք հատուած մը իր «Վեց ու կէս պորտի ժառանգ մնացած անտուկը»էն։

Ասօսղն է տխմար դեղագործ մը որ իր սիրտ տուած աղջկան բնաւարանը եկած է անոր մեռած մօրը հիւանդութեան ընթացքին տրուած դեղերուն հաշիւը պահանջելու համար։ Բնակարանին մէջ կայ միայն իր սիրուհին որ քաշուած է սենեակը։ Ցեսարանին վրայ մինակ է դեղագործը իր իր ցաւագարութեան հետ։

«Համբարձում»... Ահաւասիկ սենեակ մը՝ ուր պարապ անտուկէ մը զատ ուրիշ բան չկայ մէջը... աւելի աղկ, կ'երեւայ թէ սիրուհիս աղքատ է եւ իր պարտքը չվճարելի կրնայ վճարել, որով ուղէ չուղէ ինծի հետ կարգուելու յանձնառու պիտի ըլլայ... ալ ի՞նչ ընեմ, սա գեղեցկութիւնս ալ իրեն չատ է... ասկից զատ, գիս կը սիրէ, այո՛, զօրաւոր փաստերով կրնայ ապացուցանել որ գիս կը սիրէ. առաջին փաստը սա է որ դինքը կը սիրեմ, երկրորդ փաստս է որ հարուստ եւ պատուաւոր եմ, հապա երրորդ փաստս ո՞րն է... Ա՛յ, թշուառական, մաքէս ելաւ, բայց ի՞նչ էր երրորդ փաստս... հա՛, գտայ, երրորդ փաստը սա է որ իրեն հետ պիտի կարգուիմ. այո, երեք զօրաւոր փաստեր չի՞ն կրնար հաստատել որ Լուսիա գիս կը սիրէ։ Ի՞նչու որովհետեւ հարուստ եմ, երիտասարդ եմ, գեղեցիկ ալ եմ. ուրիշ ի՞նչ եմ... բան մըն ալ, բայց միտքս չի գար...։ Գիտեմ որ բան մըն ալ եմ. սաստիկ ազատամիտ եմ, սակայն չհասկցուի որ նախանձոտ չեմ, պատիւը չճանչցող մըն եմ. ամէն բանէ առաջ պատիւս կը պահպանեմ, ապագաս կը հաշուեմ, ներկան կը համեմատեմ եւ անցեալն ալ անցած կը սեպեմ։ Ա՛հ, Լուսիա, դուն չատ բարի էրիկ մը պիտի ունենաս, քեզ սիրող ու գգուող, ես քեզի թէ՛ էրիկ, թէ՛ հայր եւ թէ խնամակալ պիտի ըլլամ... եկուր «չէ» մի ըսեր, եթէ գիս մերժելու պատճառ մը ունիս բացատրէ ըսէ՛, հոգ չէ, մի՛ քաշուիր, ես քեզ չատ կը սիրեմ, դուն ալ գիս, անանկ չէ՞, ալ լմնցաւ, ահա համաձայնութիւնդ։ Հիմա դանք ապրուստի խնդրին. գիտես որ պատրաստ դրամ 200 ոսկի ունիմ, խանութի դրամագլուխս 70ը կ'անցնի. հիմա քանի՞ ըրաս, 270 ոսկի, վաճառականին 50 ոսկի պարտական եմ, մնաց 220, ապառիկս ալ 85 ոսկի կ'ելլէ՝ ունիմ 305 ոսկի, չօգտի՞ր, ի՞նչու պիտի չօգտէ, ջեղեցկութիւնս ալ եթէ չատ չէ՝ քիչ ալ չէ կարծեմ. հրամմէ՞, ասոր ըսելիք մը ունի՞ս, հարկաւ ո՛չ, է՛, անչին ի՞նչ կը մնայ, ի՞նչ պիտի մնայ, բան մըն ալ չի մնար ... ըսել է որ համոզուեցար, ապրիս ... խօսքերնիս լմնցածի պէս է ...»։

Ու մենախօսութիւնը կը չարունակուի։ Երազանքի ճախարակը կը դառնայ, Համբարձում նշանառութ կ'ընէ, նուէրներ կը գնէ, հարսանիք կը սարքէ։ Երջանիկ են։ կ'անցնին հինգ, տասը տարիներ։ Սէրը չհինցնար, կ'ունենան զաւակներ, կնունք ու մկրտութիւն առաջ անոնց անունները պիտի նշանակուին։ Խօսքը կուտանք Համբարձումին.

-- Եկուր աղուոր անուն մը դնենք դուն դիր ... ես չեմ դներ. բայց մեղի ի՞նչ, ասս իրաւունքը կընգահօրն է, բայց զաւակներուս ես կը խառնուիմ, դուն քու աղջիկդ կրթէ, մանչերուս մի՛ խառնուիր ... Լուսիա՛, մի խառնուիր կ'ըսեմ, կը հասկնա՞ս, չե՞ս նազանդիր. կարծեմ թէ կռնակդ կը քերուի. գնա՛, կորսուէ՛, բարկացած եւ, չուտ սենեակդ մտիր, աչքս չտեսնայ։ Ապրի՛ս, խօսքս բռնեցիր, հիմա աւելի պիտի սիրեմ քեզ։ Եկուր նայիմ, հոս եկուր, վա՛յ, խօսքս մտիկ չէ՞ս ըներ, կը հրամայեմ, ահա մէկ մըն ալ կ'ըսեմ (պոռալով) Լուսիա, հոս եկուր։

Դեղագործին բարձրացած ձայնը առնելով Լուսիա իր առանձնասենեակէն կը մտնէ տեսարան ու կը սոսկայ պարտապահանջ դեղագործը տեսնելով։ Համբարձում դեռ սթափած չըլլալով իր երազանքէն կը չարունակէ խօսիլ աղջկան հետ նոյն ընթացքով։ Հատուած մըն ալ տեսարանէն.

Համբարձում.— Դուն մինակ քու աղջիկներուդ կը խառնուիս։

Լուսիա.— Ի՞նչպէս աղջիկ։

Համբարձում.— Ես ալ քանի որ հարկ եմ գտնուեր, իմ աղաքներուս կը խառնուիմ ... պայմանին ալ ասանկ է՞ր։

Լուս.— Ի՞նչ կ'ըսէք, պարոն, ի՞նչ պէս պայման։

Համբ.— Ի՞նչ պայման պիտի ըլլայ, քիչ մը առաջ խօսողը դուն չէի՞ր։

Լուս.— Ե՞ս։

Համբ.— Այո՛, դուն։

Լուս.— Բայց դուք հոս առանձին էիք, պարոն, եւ ես ալ իմ սենեակս քաշուած էի։

Համբ.— Հա՛, իրաւ անանկ ... նկատեցէք, օրիորդ, առանց ձեզի հարցնելու, չորս գաւիի տէր եղեր էք»։

Աւելի առաջ մեր ուշադրութիւնը կը գրաւէ մաքուր աշխարհաբարը, քիչ մը պոլսական աղ պղպեղով ու մանաւանդ լեզուին թատերականութիւնը։ Համակրելի է ոճը եւ կտրուկ ու ոստոստուն չարժումներուն նախադասութիւններուն մէջ։ Տխմարի մը մինչեւ փորը մտած է անոր ունեցածն ու չունեցած ցաւերը, պարտութիւնները թափելով «Համբարձում»ին պէս խօսողներու հանդիպած եմ ես, եւ նոյն իսկ հրապարակու խօսողներու։ Ռչտունի երգիծական խմոր ունեցած է։ Այդ խմորն եթէ մեզի բացառիկ մեծութեամբ եւ քաղցրութեամբ չատ կարկանդակներ չեն հասած՝ սակայն տուածը երբեք արհամարհելի չէ։

Ռչտունի տաղանդաւոր chansonnier մըն է։ Իր ֆանթէզի երթուածները կ'երգեն, կը թրթռան, կ'ո՛տոտեն, կը ժպտին իւրաքանչիւր տողի մէջ։

Շատ չայող կտոր մըն է «Դէչ առեն»ը ուր Մարկոս եւ Ղուկաս կը խօսին, ամբողջ չրջան մը, միջավայր մը, բարքեր, ապրելակերպ ծաղրուելով։

Ահաւասիկ քանի մը տուն, ծոլմըն յիշողութիւնները վեր քաշելու համար.

ՄԱՐԿՈՍ.— Հինգ հատ գաւիի տէր եմ,
Մսխող կիս մ'ալ ունիմ.
Մօտս, պոմպէ կ'ուզէ,
Ես հին գլխարկ չուզիմ։

ՂՈՒԿԱՍ.— Հապա աղջիկս ըսես,
Վեց տարի դպրոցն է,
Սիրեմ բայը աղէկ,

« ՔԱՒԱՋ ՅԻ ԹԵՐԹՕՂԸ (121)

ՍՏԱՄՊՈՒԼԻ ՆԵՐՔԻՆԻՆ

The Eunuch of Stamboul

Ը՞ր DENNIS WHEATLEY — Գրեց՝ ՏԷՆԻՍ ՀՈՒԻԹԼԻ

Fran: J. M. — Թարգմ. Ժ. Մ.

Հեշտագրգիռ զգայնութիւնը անգամ մը եւս ու արագօրէն կ'արթննար Փիթըրի երակներուն մէջ։ Ուրիշ հոգ չունէր այդ տղան հիմա ու անզադար կը մտածէր իրեն՝ Թանհային մասին։ Փոքրիկ չարժում մը եւ արդէն աղջիկը անոր բանկոնէն ներս սահեցուցած պիտի ըլլար իր ձեռքը։ Պահպանակը կամաց մը իր քով պիտի գար ու Փիթըր ամենադոյզն կասկած մըն ալ պիտի չունենար։ Զափէն աւելի գրգռուած ըլլալով անկարելի էր որ իր կրուտաը նշմարէր իրենց բաժանումէն առաջ եւ պիտի եզրակացնէր թէ գրպանէն ձգած էր այդ թանկագին առարկան՝ չոգեմակոյկին հովուեր-դուհեան ընթացքին։

Թանհա խորհեցաւ իր մայրիկին մասին, այդ կորաքամակ ու գիսախըռիւ մազերով կինը որուն դէմքին վրայ հիւանդկան սիրտը կարմրութիւն մը գծագրած էր. անիկա պիտի չուզէր նետուիլ անառնարարձ չոգենաւին կողերուն մէջ ուր ապահովաբար պիտի մեռնէր։ Ու յետոյ ինք. բայց թերեւս իր պարագան այնքան ալ սարսափելի չէր։ Կեանքը բարի եղած չէր իրեն հանդէպ որպէսզի անկէ բաժնը - ւելու հաւանականութիւնը սարսափեցնէր զինքը։ Եւ սակայն մայրիկը պէտք է խնայուէր այս վերջին չարչարանքէն։

Թանհա ձեռքը տղուն կուրծքէն դէպի վեր սահեցուց։

-- Երբ քու մասիդ մտածեմ, այս վիճակիդ մէջ չէ որ պիտի վերյիշեմ քեզ, ըսաւ Փիթըր. այլ միտքս պիտի դաս այնպէս ինչպէս երեւցար ինծի անցեալ օր՝ աւազուտքին վրայ ...

Առուծային էր մեր երջանկութիւնը ...

Թանհայի մատները թուլցան. ոչ, պիտի չկրնար պահպանակը դողնալ։ Սէ՛ր։ Եթէ նոյն իսկ այդ տղան չէր սիրեր զինքը այնքա՜ն նուիրումով որքան ինք կը սիրէր զայն, յանցանքը անորը չէր։ Այրերը տարբեր արարածներ էին եւ բոլորովին անընդունակ զգացումներու այն խորութեան որ յատկանիշն էր կիներուն։ Փիթըր կը սիրէր զինքը համաձայն այն չափին զոր բնութիւնը սահմանած էր այրերուն, մինչդեռ իր սէրը անվախճան զգացում մըն էր որ մոռցնել կուտար ուրիշ ամէն նկատում։ Ձէր կրնար փճացնել զայն եւ պատրաստ էր ամէն ինչ ու ամէն մարդ զոհել անոր առջեւ։ Թերեւս Փիթըրը երբեք չհասկնար, բայց Թանհան չօժարակամ մատաղ պիտի ընէր իր անձը, իր մայրը ու այն բոլոր բաները որ իրեն կը պատկանէին, որպէսզի փրկէր զայն կործանումէն, ու չնորհազուրկ անկումէն։ Անմիջապէս ետ քաշեց ձեռքը։

Ցետոյ յանկարծ յիշեց Քազըմի սպառնալիքը։ Եթէ պահպանակը չգտնար, Ներքինին պիտի սպաննէր Փիթըրը, ուրեմն անոր փրկութեան համար իսկ պարտաւոր էր անպատճառ կատարել իրեն տրուած հրամանը։ Հակառակ պարագային, տղան ուղղակի դահիճին յանձնած պիտի ըլլար։ Ներքինիին մարդասպանները արագաշարժ ու վերջին աստիճան վարպետ էին իրենց արհեստին մէջ։ Անճարին, անչշուկ դաշունահար կրնային ընել զայն երբ պանդոկ վերադառնար եւ առտու չեղած ոճիրէն հետք չէին ձգէր։ Անյայտացած պիտի ըլլար, ինչպէս բազմաթիւ ուրիշներ իրմէ առաջ, Մուլթաններու այդ անգութ քաղաքին մէջ։

Թանհա ցաւագին հառաչ մը արձակեց ու սարսուռ մը զգաց։

-- Ի՞նչ կայ, ի՞նչ պատահեցաւ, հոգիս, հարցուց Փիթըր իր դիրկը առնելով զայն։

-- Ոչի՛նչ, ոչի՛նչ ... միայն թէ չուտով պիտի կորնչենք քեզ, փափաց ու սկսաւ նորէն մտածել իր ընելիքներուն մասին։ Տակաւին կարելի էր մինչեւ մը գտնել Փիթըրը ազատելու համար։ Պահպանակը գողնալու պէտք չկար։ Կրնար օրինակ ազդարարել անոր որ չիտակ իր դեսպանատունը երթար եւ հոն մնար մինչեւ այն վայրկեանը երբ հնարաւորութիւն պիտի ստեղծուէր ճամբայ հլլելու։ Մինչեւ օրանուէն մեկնումը իր բարեկամները կրնային զինուած հսկողութեան տակ առնել զինքը։ Բայց այդ պարագային Թանհան ոտիպուած պիտի ըլլար լացատրել անոր իր ազդարարութեան չարժառիթը, այլապէս կրնար ակամայ չկարծել։ Մէկ մինչոց կար -- պիտի խոստովանէր Ալ ինք լրտես մըն էր եւ քաղաքատ մը։ Ուրեմն ճշմարտութիւնը յայտնէ՞լ։ Բայց ի՞նչպէս։ Այդ տեսակ խոստովանութիւն մը կրկնար մոռցնել անոր սէրը. Փիթըր յանկարծ պիտի խորհէր թէ ինք վատ ու անպիտան աղջիկ մըն էր Ամերիկա անհանդուրժելի էր։ Ու տակաւին, ուրիշ ի՞նչ կրնար ընել։ Այս պիտի դողնար. բայց ոչ տակաւին, ոչ տակաւին. պիտի սպասէր մի՛շտ բաժանումէ վերջին վայրկեանը։ Ու այն առեն անոր պիտի պատմէր սմարդ ճշմարտութիւնը եւ պիտի յուսար որ քայլեր ձեռք առնէր իր աւազ հովութեան համար։

Անգամ մը որ այդ որոշումին չան - դեցաւ, Թանհան յլլ եւս ցաւ զգալ պէտք չունէր. գերազանցապէս երջանիկ էր հիմա. ուրտելով Ըն չէր զգուշացած իր սիրոյն։ Հոգեկան անդորրութիւն մը համակեց իր ամբողջ էութիւնը ու պատճառ Փիթըրի գգուանքներուն՝ առաւելապէս անոր հաճոյքին համար։ Պահ մը Թանհան կը նմանէր այն մայրիկին որ յաւիտենապէս իր թեւերուն վրայ կը պտտցնէր իր հուսկ տատրը։

Ու վերջապէս Փիթըր ետ քաշուեցաւ եւ աչքերը սրբեց. յետոյ փոսկրտափայլ ժամացոյցին նայելով բացագանչեց.

-- Հոգի՛ս, շատ ուշ է, արդէն տասնուկէսն է, պէտք է տուն վերադառնաս ... ես մեքենան կը բանամ, եթէ դուն բարձերը չոգեմակոյկին յետոյ կողմը տանիս...

Երբ Փիթըր խցիկէն դուրս ելաւ, Թանհա ուռքի ցատկեց, հագուստը չակեց եւ սկսաւ բարձերը ժողվել։ Ցետոյ յանկարծ երբ գործը կը ձգէր, իր մատներուն տակ գլաց կարծրը ու փոքրիկ ծրար մը՝ ճիշդ նոյնը իր ուսը կը հանդչէր վայրկեան մը առաջ։

(Շար.)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՅՈՒՐԱՆԸ

Հոկտեմբերի 1-ին Հայկական Սովետական Գրականության Տունը կազմակերպեց հարցուրան Ալ. Շիրվանզադեի անվան թատրոնում։ Ներկա էին գրողներ, գրականագետներ, թատերական գործիչներ, ինչպես նաև մեծաքանակ հանդիսատես։

Հարցուրանը բացեց Տան տնօրեն Ա. Ալազանը։ Նա ներկայացրեց հարցուրանի մասնակիցներին։

Հարցուրանին մասնակցում էին Ա. Ալազանը, Ա. Ահարոնյանը, Ա. Աղայանը, Ա. Ալավերդյանը, Ա. Ասատրյանը, Ա. Ասլանյանը, Ա. Ավետիսյանը, Ա. Ազատյանը, Ա. Ալեքսանյանը, Ա. Ալեքսանդրյանը, Ա. Ալեքսանդրովը, Ա. Ալեքսանդրովան, Ա. Ալեքսանդրովան, Ա. Ալեքսանդրովան

տարեն Պոլսոյ մէջ, յառաջիկայ չաբաթ օր: Ժողովը պիտի տեւէ երեք օր: Թղթակից մը հարցումներ ուղղեց այս մասին, բայց դեսպանը պատասխանեց --- «Կը նախընտրեմ բան չըսել»:

Մոսկուայի Ճափոնական դեսպանին մասնակցութիւնը կ'ապացուցանէ թէ ժողովը մեծ կարեւորութիւն պիտի ունենայ: Կ'ըսուի թէ Ճափոն կ'ուզէ զօրացնել հակաբոլշեւիկեան գործունէութիւնը Մօտաւոր Արեւելքի եւ Պալքաններու մէջ: Ամէն պարագայի մէջ, Ճափոն պիտի ջանայ զօրացնել իր քաղաքական եւ տնտեսական ազդեցութիւնը, աչխարհի այդ մասին մէջ:

ՄԵԾ ԽՐԱԽՃԱՆՔՆԵՐ ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ՄԷՋ

Վերազինման իրաւունքին վերաճատուցման ատեն

Ամբողջ Պուլկարիոյ մէջ խանդավառ ցոյցեր կատարուեցան, նչոյլի դաշնագրին բարեփոխման առթիւ, որուն չնորհիւ Պուլկարիա պիտի կրնայ պարտաւորիչ զինուորութիւն հաստատել, ամրութիւններ չինել, սպառազինուիլին, կիրակի գիշեր չահագնացութեան թափորներ կազմուեցան Սոֆիայի փողոցներուն մէջ, երբ լուրը տարածուեցաւ օգնաւերու մէջոցաւ: Սաստիկ տագնապի հետեւանքով հազարաւոր քաղաքացիներ լեռները եւ ջերմուկները քաչուած էին, երբ օգնաւերը թռուցիկներ նետեցին, հաղորդելով աւետաբեր լուրը:

Վարչապետ Պ. Քիօսէիվանով կատարեալ գաղտնապահութեամբ մեկնած էր Սոֆիայէն, կիրակի առաւու, ընկերակցութեամբ փոքրաթիւ պաչտօնատարներու: Լուրը իմացուեցաւ իրիկուան դէմ:

Սելանիկի համաձայնութեան կնքումը անձնական մեծ յաղթանակ մը կը համարուի Պորիս թագաւորին համար, որուն ճամբորդութեան յաւտագումբը զանազան մեկնութեանց տեղի տուած էր վերջերս: Աւետաբեր լուրին տարածումէն անմիջապէս վերջը ուսանողները թափորներ կազմեցին փողոցներուն մէջ: Ժողովուրդը ուրախ է որ թագաւորը եւ վարչապետը յաջողեցան փոքրիկ Պուլկարիան օրինակ ցուցնել դաչնագիրներու խաղաղ վերաքննութեան: Ինչպէս յայտնի է, Գերմանիա վերաքննութիւն կատարեց պատռելով դաչնագիրը. Աւստրիան ալ իրեն հետեւեցաւ, ինքզինքը Գերմանիոյ դէմ պաչտպանելու համար, մեծերու դրդումով: Հունգարիա քանիցս մասնաւոր թելադրութիւն ստացաւ Փոքր Համաձայնութենէն եւ մանաւանդ Չեխոսլովաքիայէն, վերստանալու իր զինուորական իրաւունքները, փոխարէն ստորագրելով ոչ յարձակման դաչինք մը. բայց միչտ մերժեց: Նախկին թշնամիներէն միայն Պուլկարիան է որ զինուորական բոլոր իրաւունքները կը վերստանայ առանց ընդհարելու յաղթականներուն հետ, այլ անոնց իսկ հաւանութեամբ:

Այս համաձայնութիւնը միեւնոյն ատեն յաղթանակ մը կը համարուի Եուկոսլաւիոյ համար որուն հանգուցեալ թագաւորը, Ալեքսանդր, բարեկամութիւն եւ հաչտութիւն կնքեց Պուլկարիոյ հետ, Սոֆիա այցելելով 1934-ին: Երկու երկիրներուն միջեւ բարեկամութեան դաչնագիր մը ստորագրուեցաւ 1937 յունուարին: Այժմ ամէնքն ալ կը սպասեն որ Պուլկարիան եւս մտնէ Պալքանեան Միութեան մէջ, թէեւ զոհացում չեն գտած անոր հողային պահանջները:

Ռումանիոյ մէջ ալ չատ գոհ են Սելանիկի համաձայնութենէն, իբրեւ կարեւոր քայլ մը երկու երկիրներու յարաբերութեանց սերտացման: Այդ յարաբերութիւնները բարւոքիլ սկսան 1934ին, երբ Պորիս թագաւորը պաչտօնապէս ընդունուեցաւ Պուքրէչի մէջ, կարոլ թագաւորին կողմէ: Մանաւորապէս գոհունակութիւն կը յայտնուի որ Պուլկարիան անկատուեցաւ վերաքննական խմբակէն:

Հունգարիոյ մէջ վերապահութեամբ ընդունուեցաւ Սելանիկի համաձայնութիւնը: Փէչթայի թերթերը այս համաձայնութեան յաջողութիւնը կը վերագրեն Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի աջակցութեան, որ կը ձգտի Պուլկարիան անջատել Գերմանիոյ ազդեցութենէն:

Հակահրէական հոսանքը Իտալիոյ մէջ

Հռոմի հակահրէական հրապարակագիրը, Ռոպէրթօ Ֆարինաչչի, յօդուած մը գրելով «Ռէժիմա Ֆաչիստա» թերթին մէջ, դիտել կուտայ թէ Հրեաները կրնան մնալ ազգին, բայց ոչ պետութեան մէջ: Այս տեսակէտը ազդանչան մը կը համարուի Հրեաները վտարելու պետական գործերէ, առանց զանոնք արտաքսելու երկրէն: Կը նչանակէ թէ ամէնէն ծայրայեղներն ալ համաձայն չեն Գերմանիոյ օրինակին հետեւելու. մանաւանդ որ Վատիկան դիրք բռնած է ցեղային հարցին մէջ: Իտալացի հրապարակագիրը կ'ըսէ.

-- «Ձենք հասկնար թէ ինչու ջղագրգռուած են Հրեաները, որոնք ֆաչականութեան կողմէ վերջնապէս ճանչցուած են իբրեւ մերինէն անջատ ցեղ մը: Իրենց ուզածն ալ միչտ այս չէ՞ եղած: Ինչո՞ւ հալածանքի եւ սովահարութեան պատմութիւններ կը հիւսեն արհեստականօրէն: Եթէ մենք սերտ բարեկամութիւն ունինք Ձափոնցիներուն հետ, եթէ կ'ընդունինք Հապէշներուն երկրպագութիւնը, եթէ անկեղծ համակրանք կը տածենք իսլամական աչխարհին հանդէպ, ինչո՞ւ Իտալիոյ թչնամի պիտի նկատենք Հրեաները եւ մանաւանդ անոնք որ հպատակած են օրէնքներուն:

Անոնք պիտի կրնան ապատօրէն ապրիլ ազգին, բայց ոչ պետութեան մէջ: Թատասուներկու ոչ -Հրեայ Իտալացիներ իրաւունք եւ պարտականութիւն ունին իրենց սեփական ձեռքերուն մէջ պահելու պետութեան ջրզդային կեդրոնները»:

Հարիւր Հազար կը պաշտպանեն Իսպանիոյ մէջ

Թուրք թերթերը կը գրեն --- Ինքիրլիքի մէջ, սպաներէն (Հրեաներու գործածած լեզուն) իսօսելով աղմուկ յարուցանող մօտ հարիւր հոգի մէկական ոսկի դրամական տուգանքով պատժուեցան: Նոյն պատիժը կըգործադրուի նաեւ հանրակաթի, չոգենաւերու մէջ, նոյն իսկ փողոցները օտար լեզու իսօսելով աղմկողներու դէմ: Քաղաքապետութիւնը այս կերպով պայքարի ձեռնարկած է՝ ըլլայ օտար լեզու իսօսողներու դէմ:

Այնպէս կը յուսացուի որ, Ցունաստանի մէջ եւս գործադրուած այս միջոցը չատով լաւ արդիւնքներ պիտի տայ:

Չեխական բնաւորը

Լորա Բրնսիմէն, անգլիացի միջնորդը, երեքչաբթի օր Փրակա մեկնեցաւ, իր պաչտօնին ձեռնարկելու համար: Ժամանումէն անմիջապէս վերջը իրեն պիտի յանձնուի չեխական կառավարութեան նոր ծրագիրը՝ ազգութեանց ինքնավարութեան մասին: Չեխոսլովաքիոյ վարչապետը այսօր տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ Գերմաններու պատուիրակութեան հետ, որ միչտ կը պնդէ իր պահանջներուն վրայ: Հէնլայնի կուսակցութիւնը (հիթլէր.) երկու տեարակներ հրատարակեց որոնց մէջ կը քննադատէ չեխական կառավարութեան նոր ծրագիրը, յայտարարելով թէ անոր տրամադրութիւնները «վերջնապէս կը նուիրագործեն եւ կ'օրինականացնեն անարդարութիւնը»:

Չեխոսլովաքիոյ մարմնակրթանքի նախարարը ճառ մը խօսելով յայտարարեց.

-- «Կեդր. Եւրոպայի մէջ ծագելիք որ եւ է պատերազմ պիտի նչանակէ համաչխարհային պատերազմ: Ամբոխավարութիւնը, ատոյզ քարոզութիւնը եւ բռնութիւնը այնպիսի կացութիւն մը ստեղծած են որ կը բաւէ անհոհմ քայլ մը առնել, պատերազմ պայթեցնելու համար: Ոչ մէկ պետութիւն այդան իրաւունքներ տուած է ազգութեանց օրքան մենք: Կ'ուզենք ուչիլ անդին երթալ, սակայն պիտի չանցնինք այն սահմանէն որ կը պարտադրէ մեր ազգին

Հ. Յ. Դ.

Փառից

ԱՆԻԼԻՒի «ԱՐԱՄ» ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի ընկերները այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8 30ին սովորական ցաւաքտոհին:

ՊՈՒԱԼԻՒՆՋԻ (Մարսէյլ) «վարանդեան» խումբի ընդհ. ժողովը 6 Օգոստոս ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին, ընկեր Արապեաններու բնակարանը, կարեւոր օրակարգ:

ՍԷՆ-ԼՈՒԻ (Մարսէյլ) «Ակնունի» ենթակոմիտէի ընդհ. անդամական ժողովը 5 Օգոստոս ուրբաթ երեկոյ ժամը 9ին, բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Չեկուցում՝ ներկայացուցչական ժողովի եւ կարեւոր օրակարգ:

ԼԻՈՆԻ Շրջ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր իւոմբերու ընկերները այս ուրբաթ (5 Օգոստոս) երեկոյ ժամը 8.30ին «Ջարդարեան» Գրադարանին մէջ:

ՀԱՆԴԻՍ-ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆՔԻ 41ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Ռեժիկ խումբի կողմէ (Լասիօթայի մէջ)

7 Օգոստոս կիրակի հէս օբէ եւոք ժամը 2ին

կը նախագահէ ընկեր ԱԶԳԻՆ

կը բանախօսեն՝ Գնդ. Տ. ԲԱՂԴԱՍԱՐԵԱՆ եւ ընկ. Ա.Ս. ՔԻՕՍԷԼԵԱՆ

կ'երգեն՝ Տիկին Լուսիկ Կարապետեան, Տիկին Մարի Ստեփանեան, ընկեր Սարգիս Սարգիսեան եւ ուրիշներ:

կ'արտասանեն՝ Օր. Սիրանուշ Ցօլոեան, ընկ.ներ՝ Ղուկաս Ցակոբեան, Նշան Բանիկեան եւ ի Բրուսեան:

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆՔԻ 41ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁՄԱՆ ՍՈՓԻԻ

կազմակերպուած՝ Հ.Յ.Դ. ՍԷՆ-ՇԱՄՈՆԻ ՎԱՐՈՒԺԱՆ կոմիտէի կողմէ

7 Օգոստոս կիրակի առաւօտէն մինչեւ իրիկուն

AU COIN ի գեղեցիկ դաշտավայրին մէջ:

Կը նախագահէ ընկեր Ս. ԸՆՏՐԻԿԵԱՆ

Կը խօսի՝ ընկեր Ա. ԴՈՒՔՈՒՄՃԵԱՆ

Գեղարուեստական ծոխ բաժին: Առատ պիւֆէ:

փափաքողներ իրենց ուտելիքները միասին կրնան բերել:

Դայտավայրը գտնելու համար, բռնել կայարանի ճամբան, որ ուղիղ կը տանի:

Ընտանեկան մեծ դաշտավայրեր

Նախաձեռնութեամբ՝ ՊՈՄՄԻ «ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ» ՄՐԱՒԷ ՎՂՋՈՒԹԵԱՆ

7 Օգոստոս, կիրակի ամբողջ օրը

Trois Lucs Etablissement Rampal ի զովասուն պարտէզին մէջ

Ներկայ կ'ըլլայ Գնդ. Տ. ԲԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

երգ, պար, Նուագ եւ հաճելի անակնկալներ:

Մուտք՝ 2 ֆրանք

Իչնել 7 Թիւ հանրակառքի վերջ. որութեան:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած՝ Հ. Ը. Դ. «ՀՐԱՑԸ» եւ «ՌԱԶՄԻԿ» խումբերու կողմէ

Հովանաւորութեամբ՝ «ՎԱՐԴԱՆ» ենթակոմիտէի

7 Օգոստոս, կիրակի ՀՕՏԸ ՌՈՒՄԱԻ գեղաճիճաղ պուրակին մէջ

մանրամասնութիւնները յայտնի վրայ:

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԿԱՂՄԱԿԵՐՊՈՒՄԸ ԲԱԲԵՐԴԻ ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Ի ՑԱՇՏՍԿ ԻՐ ԱՆՄԱՇՆԵՐՈՒՆ

7 Օգոստոս, կիրակի առաւօտեան ժամը 8էն մինչեւ երեկոյեան 8, Սէնթ-Անտրիէի օգաստան պարտէզին մէջ:

Կը նախագահէ՝ հայրենակից Տ. ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ

Կը բանախօսէ՝ հայրենակից Մ. ԱՍԼԱՆԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Թմբերգ, մեներգ, արտասանութիւն եւ ուրիչ անակնկալներ:

Հայկական եւ եւրոպ. ընտիր եղանակներ պիտի նուագէ Ռատիօ ԱԶԳԱՋԸ:

Թիստ ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը Պ. Պ. Գեղամ Պօղոսեանի, Հ. Սարգսեանի, Ա. Աւագեանի եւ Օր Տէր Նազարէթեանի կողմէ:

ԳԱՇՏՕՆՍ ԽՈՒՆԲԱԼ Է

Գեղարուեստական բաժինը կը սկսի ժամը 2.30ին,

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է:

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ՕՐԱՑՈՑՑՆԵՐԸ

Շրջ. վարչութիւնը քաչալերուած անցեալ տարուան իր ՕՐԱՑՈՑՑՆԵՐուն գոհած ընդունելութենէն, ձեռնարկած է *1939ի* համար եւս կազմել իր սեփական ՕՐԱՑՈՑՑՆԵՐը շատ աւելի խնամուած եւ գեղեցիկ ցրատարակութեամբ մը:

ՅԱՌՋ կը ծախուի

24, Rue des Petits Carreaux, Փարիզ Mr. Pierre Marchal ի խանութը

եւ պետութեան պատիւը: Կրնանք համաձայնիլ, սակայն պէտք է անվթար մնան մեր սահմանները, միութիւնը, գերիչխանութիւնը եւ անկախութիւնը»:

ՉԱՆԱՉԱՆ ԼՈՒՐԵՐ ՔԱՆԻ ՍԸ ՏՈՂՈՎ

ՏԱՒԸ անտանելի դարձած էր երկուչաբթի օր, Փարիզի մէջ: Այն աստիճան, որ ջերմաչափը 34 աստիճան կը ցուցնէր չուքին մէջ: Հարիւր հազարաւորներ հեռացած էին քաղաքէն: Ամէն չաբաթ 300.000 քաղաքացիներ կը մեկնին վճարովի արձակուրդով: Անգլիոյ մէջ փոթորիկներ ծագեցան տարապայման տաքին հետեւանքով: Լոնտոնի մէջ տաքէն մեռան երկու ծերունիներ:

ԴՈՐԾԱՋՈՒԻՐԿ ԲԱՆՈՒՈՐ մը տունէն բռնի հանուած ըլլալով, Լիլի մօտ, դնաց գրաւեց քաղաքապետարանի քարտուղարին սենեակը եւ հոն տեղաւորուեցաւ կնոջը եւ զաւակներուն հետ: Պաչտօնեաները կը չարունակեն աչխատիլ նոյն սենեակին մէջ:

ԵՐՈՒՍԱղԷՄԷն կը հեռագրեն թէ գաղտնի ոստիկան մը սպաննուեցաւ Դամասկոսի դրան մօտ: Կեդրոնական Պաղեստինի մէջ ընդհարումներ պատահեցան դինեալ հրոսախումբի մը հետ: Իրագէկներ կը հաւատան թէ ըմբոստները կատարեալ կազմակերպութիւն մը ունին, հրամանատարութեամբ գիտցող պետի մը որ մասնաւոր ոստիկանութիւն մը հաստատած է, զաւաճանները հետապնդելու համար:

Մեծ Դահլաւանական — Գիւղագործական

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆՔԻ 41ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

կազմակերպուած՝ Հ.Յ.Դ. ԼԻՈՆԻ ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻՆ կողմէ

ՓՕՇՏԻ ՇԷՐԻՒ ընկ. ՔԻՒՐՔՄՈՒՇԵԱՆԻ ծառաստանին մէջ

7 Օգոստոս, կիրակի առաւօտեան ժամը 8էն մինչեւ երեկոյեան 8ը: Գիտի ըլլան երգ, արտասանութիւն, բանախօսութիւն եւ անակնկալներ:

Եւրոպական պարերը պիտի վարէ Ցոխ ՕՐՔԵՍԹՐ մը:

Սիրով կը հրաւիրուին ՎԻԵՆԻ, ՏԵՒՒՆԻ, ՍԷՆ ՄՕՐԻՍԻ, ՆԷՕՎԻԼԻ եւ շրջակայ ընկերները եւ համակիրները:

ԴԻՏԷ՝ 5 ՇՐՋԱՆԻ, Փոքրիկներու համար կէս գին:

Շոգեկառքը կը մեկնի կայարանէն առաւօտեան ժամը 8ին, Շամբ. խմբում կայարանին առջեւ ժամը 8ին քառորդ ՄԱՑԱԾ:

ՅԱՂՈՐԴԱԿՑ. ՄԻՋՈՑՆԵՐ.— կար տր Լէոն երթալու համար արտօն ի 11, 24 եւ 25 հանրակառքերը եւ իջնել Ավենիւ Ցեւիքս Ցօր:

ՆԱԻԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ,

կազմակերպուած՝ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՒՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

14 ՕԳՈՍՏՈՍ ԿԻՐ ԿԻ ԱՌԱՒՕՏԷՆ ՍԿՍԵԼ

Մեկնումի՝ Vieux Portէն — վիէօ Բօռ — դէպի Cassis ծովեզերեայ օգաստուն վայր մը:

Ամբողջ օրը հաճելի պտոյտ եւ ուրախութիւն ժտերմիկ շրջանակով մը. Նուագ եւ գիտցիկ անակնկալներ, շարժանկար պիտի առնուի բոլոր նաւագնացները:

Արձանագրութիւնները կը փակուին 8 Օգոստոս 12ին:

Առձանագրութիւն, ինչպես ճաեւ պարմանիներու եւ մանրամասնութեանց համար դիմել՝ *Ս. Տիրատուրեան* ի 2, Rue Philippe de Girard եւ *Ա. Քիօսէեան* 11 Place Jules Guesde — Փլաս ս'Իֆս:

Հ. ՋԱՐԴԱՐԵԱՆ

ՎԻՐԱԲՈՑԾ - ԱՑԱՄՆԱԲՈՑԾ

44 Rue Dunkerque (ՄԷՏՐՈ ԿԱՐ ՏԻՒ ՆՈՐ)

Tél. Trudaine 42—69

Ի'ընդունի ամէն օր ժամը 14—20:

Առաւօտները ժամադրութեամբ:

ՀԱՑԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎՈՑՐԸ

Ձարտուղի **Ֆ Լ Օ Ր Ի Ա Լ**

71, Rue Monsieur le Prince, Paris (6)

Մէթրօ՝ Օտէօն եւ Ուէսթ Մինդի

Ազնուական եւ հարմարաւէտ խնամատար կերակուրներ:

ԿԱՊՈՑՆԵՐ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ ԶՐԿԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Ունինք մեծ մթերք անգլիական, ֆր անսական եւ յատկապէս կերպասներու՝ այր մարդոց վերարկուի, հագուստի, հանդերձ տոպերու եւ հագուստներու համար. Առաջնակարգ կօշիկներ, ճերմակեղէններ եւ նպարեղէններ. Ունէք փոխադրուած զրի մեքենայ. Ձափաւոր գիներ:

Դիմել՝ **American Lloyd, Paris (9). 7 rue Ambre**

Tél. Opéra 67-77

Alimentation „TRÉVISE"

Իր անմահական **«Moka»** *սուրճով*

Café "HAREM"

5 ԱՌ ՀԱՐԻՒՐ ԲԱՑԱՌԻԿ ՉԵԶՔ

Ճոխ մթերանոց աթեւելեան եւ արեւմտեան ընտիր ընդեղէններու,

— Որ՝ ձեր պրակուրդի օթերուն իսկ մոռնար ձեզ, գոհացնելով ձեր բոլոր փափաքները, որ ասպդի տակն ալ որ գտնուիք...

ՄԵԾ ԶՈՒԱՆԱԿ ԵՒ ՓՈՔՐԱԶՈՒԱՆԱԿ

Livraison à domicile

Tél. Taitbout 40—63

30, Rue de Trévise Paris (9) Metro Cadet

ՐԱՓԸ ՏԻՒԶ

Ջուտ խաղողէ քաչուած եւ անիսոնով պատրաստուած հայկական օղին է ՐԱՓԸ ՏԻՒԶ, ձգուղական արուեստական օդիներէ ձեր ստամոքսը կ'այրէ գիչերները ջուր կը խմէք եւ կը փսաստ ձեզ առաւոտուն: Խմեցէք միայն ՐԱՓԸ ՏԻՒԶ որուն անուշ բատ, կազդուրիչ եւ արիւնաքաղքը ըլլալը հաստատուած է:

Dalakupeian 8 Rue Sullie

Dépôt: 7 Rue de la Paix, Marseille- Tél. Dragon 70—89

ՈՑՍ ՏԵՍԱԻ (սահմանափակ թիւերով)

ՅԱԿՈԲ ՀԻՍԱՑԵԱՆԻ

ԴԻՒՑԱԶՆՈՒԿԱՆ ՀՄՏՅՈՐԳԻՆ

(Բնական լուսանկարներով)

ՄԿՐՏԻՉ ԵՕԹՆԵՂԲԱՅՐԵԱՆ

(Ազգային ժերոսամարտի ղեկավար)

Գին՝ Ֆրանսա 8 ֆրանք, Սաւբիա 6 ֆրանք, Ամերիկա 50 սէնթ.

Բոլոր ապսպրանքները կանխիկ

Ստանալու համար դիմել H. Issayan, 38 Rue du Mésnil. Asnières (Seine) France.

Le Gérant : H. STEPHAN

17, Rue Damesme, PARIS (13)

A. DER (AGOPIAN)

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HAIRATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme, PARIS (13e)

Téléphone : Gobelins 15 - 75
Chèque Postal Paris 1678 - 63
(ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ — ՏԱՐԵԿԱՆ ՎԵՑԱՄՍԵԱՑ ԵՒԱՄՍԵԱՑ

Ֆրանսա եւ Գաղութներ	150 ֆրանք	75 ֆրանք	40 ֆր.
Անգլիա եւ Իտալիա	265 ֆրանք	140 ֆրանք	
Ուրիշ երկիրներ	215 ֆրանք	110 ֆրանք	

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 4 ՕԳՈՍՏՈՍ JEUDI 4 AOUT 1938

ԺԴ ՏԱՐԻ — 14e Année No. 3799 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԻՆՔՆԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ ԹԷ ԹՐՔԱՑՈՒՄ

Այսօր չարք մը լուրեր պիտի կարդաք, Ալեքսանդրէթի հրջանին կացութեան մասին:

Ինչպէս կը հաղորդեն տեղեկատուները, երեւութապէս խաղաղ է ամէն բան: Ոչ մէկ բացառիկ դէպք, որ ցնցում պատճառէր:

Եւ սակայն, ամենօրեայ իրողութիւնները կան որոնք չատ բան կը խօսին բուն կացութեան եւ մանաւանդ վաղուան մասին:

Այսպէս, առանց իրարանցումի, բայց յարատեւօրէն կը չառնակուի հրջանին թրքացումը:

Քաղաքային իշխանութիւնը Թուրքերուն ձեռքն ըլլալով, անոնք ամէն օր ճեղք մը կը բանան, չեչտելու համար Թրքական դիմագիծը: Անուններ կը փոխեն, պաշտօնեաներ կը ճամբեն, Թուրքեր կը տեղաւորեն նոյն իսկ առեւտրական հաստատութեանց մէջ, քչելով ոչ-Թուրք տարրերը (Արաբ, Ալեվի կամ Հայ): Պակասը կը լրացնէ Թուրք մամուլը: Ոչ միայն տեղականը, այլ եւ բուն Թրքականը, որ ազատ մուտք ունի սկիզբէն ի վեր:

Հեռվհետէ աչքի կը զարնեն, նաեւ, ուրիշ Թրքավարի մեթոտները, — բունի հանդգնակութիւն, ֆէս պատռել (ինչպէս առաջ գլուխը կը պատռէին, ֆէս դնել տալու համար), թալան, ամբոխավարական գրգռութիւններ եւն.:

Ինչպէս կը լիշուի, յուլիս 3ին էր որ Անտիոքի մէջ ստորագրուեցաւ ՖրանքեւԹուրք զինուորական համաձայնութիւնը, իսկ յուլիս 4ին՝ բարեկամութեան դաշինքը, Էնկիւրիի մէջ:

Արդ, ամբոխ չանցած եւ դեռ ընտրական գործողութիւնները չլրացած, Թուրքերը արդէն տուն-տեղ են եղած Սանճաքին մէջ:

Մնաց որ, պարզապէս ձեւակերպութիւն մըն է «ընտրական գործողութիւնը»: Թուրքերը արդէն մասնաւոր համամաձայնութեամբ եւ վարչականօրէն ստացած են առանձնաշնորհեալ դիրք, իբրեւ «մեծամասնութիւն»: Այժմ որ արձանագրութիւնները վերսկսած են, պարզապէս այդ կեղծիքն է որ պիտի նուիրագործուի, յաւելեալ եւ ճոխացեալ: Ոչ միայն բռնութեամբ, այլ եւ «օրինապէս»:

Արդարեւ, ինչպէս կը հաստատեն արաբական Թերթերը, «արձանագրութիւնները կը չարունակուին անսերեւակայելի ձեւով: Իւրաքանչիւր Թուրք 2-3 անգամ արձանագրուելու հնարաւորութիւն կը ստանայ, որովհետեւ ընտրական դիւանները վերստուգիչ յանձնախումբերը բացառապէս Թուրքերէ կազմուած են»:

Միւս կողմէ, համամաձայն հաստատուած կանոնագրին, ընտրական յանձնաժողովը, որ իրաւասութիւն ունի «վերլուծապէս լուծելու ընտրական ամէն գործ եւ վէճ», եւ իր որոշումները պիտի տայ մեծամասնութեամբ: Արդ, Թուրքերը երեք հոգի են յանձնաժողովին մէջ, իսկ Ֆրանսացիները միայն մէկ:

Այս կացութեան առջեւ, ոչ-Թուրքերը նախընտրած են ձեռնպահ մնալ, իսկ սուրիական կառավարութիւնը բողոքագիր մը ուղղած է Հոգաստար իշխանութեան: Երկուքն ալ ամուլ յոյսեր:

Ուրեմն, Թուրքերը փաստո՞ր յաղթանակ մը պիտի չահին նաեւ ընտրական արձանագրութեանց, հետեւաբար եւ բուն ընտրութեանց մէջ, իրենց ուզածին պէս կառավարելու համար վիճակի հրջանը:

Զարմանա՞լ ժրնեւի մէջ կնքուած համաձայնութեան այս ճախաւեր ելքին համար:

Ամենեւին: Այն օրէն որ ճամբուեցան Ազգաժողովին պատուիրակները, Թուրքերու «չանթաժ»ին վրայ եւ հոգաստար իշխանութիւնը չափէն աւելի առաջ գնաց, զոհացնելու համար Էնկիւրին, այս բոլորը անխուսափելի էին: Կը տեսնուէր նախատեսուած:

Անշուշտ միայն հոգաստար իշխանութիւնը չէ պատասխանատուն այս նոր կացութեան:

Նոյնքան եւ Թերեւս աւելի ծանր մեղքեր կը ծանրանան բրիտանական դիւանագիտութեան վրայ, որ իր Թեւարկութեան տակ առած ըլլալով Թուրքիան, վճռական դեր մը կատարեց, այս անփառունակ ելքին յանգելու համար:

Լաւատեղեակ աղբիւր մը, «Նիւ Եորք Թայմզ»ի Արեւելքի Թղթակիցը, որ առաջին անգամ հաղորդած էր ՖրանքեւԹրքական գաղտնի համաձայնութիւնը, կը գրէ այս առթիւ, Էնկիւրի եւ Պուլիս հանդիպելէ վերջ.

— «Ինչ որ աշխարհ չի գիտեր, բայց այլ եւս գաղտնիք չէ, այն է որ Անգլիա ամէն ջանք թափեց, Ֆրանսայի ընդունիլ տալու համար Թուրքիոյ տեսակէտը Սանճաքի հարցին մէջ: Հակառակ կարգ մը ԹերԹերու գրածին, բրիտական զօրիճն Սանճաք մուտքը որ եւ է մտահոգութիւն չպատճառեց Անգլիոյ մէջ: Ընդհակառակը, նորովհետեւ Մեծն Բրիտանիան համոզուած է որ Թուրքիա չունի հոգային ծաւալման որ եւ է նպատակ, ինչպէս բանիցս յայտարարեցին Թուրք վարիչները: Եթէ Թուրքիա այնքան կորովի դիրք մր բռնեց Սանճաքի հարցին մէջ, միայն եւ միայն իր ազգային արժանապատուութիւնը պաշտպանելու համար է: Այս է Լոնտոնի մէջ տիրող կարծիքը»:

Անշո՛ւշտ, անշո՛ւշտ: Մեծերուն երկկուան յաղթականներուն համար ի՞նչ արժէք ունին փոքրերու իրաւունքը, արդարութիւնն ու հանդիսաւոր յանձնառութիւնները, երբ հարցը կը վերաբերի Թուրքիոյ «ազգային արժանապատուութեան» ...

Այդ արժանապատուութիւնը լիովին գոհացում գտած է, արդէն, Սանճաքին չնորհուած ինքնավարութիւնը վերածելով մեքենական Թուրքացման: Միչտ «օրինական» ձեւերով, ինչպէս բուն Թուրքիոյ մէջ, երբ հարցը կը վերաբերի ոչ-Թուրք փոքրամասնութեանց:

Կը մնայ սպասել մեծերու ճարտասանական մարզանքներուն, Ազգերու Դասնակցութեան առջեւ, արդարացնելու համար այս անփառունակ նահանջը:

Չէ՞ որ ժրնեւն անգամ աւելի Թեթեւ կշռեց Էնկիւրիի առջեւ...

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՆՈՐ ԿՈՒԻՆԵՐ ԾԱՑՐ. ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

Խորհրդային օդանաւեր յարձակեցան Փուհայի վրայ

Երեքշաբթի օր աւելի ծանր դէպք մը պատահեցաւ Սիպերիա - Մանչուրիա սահմանին վրայ: Տասնըչինգ խորհրդային օդանաւեր յարձակեցան Հիւսիսային Քորէայի վրայ, եւ առնելու համար վիճելի հրջանը: Խորհրդային զեկոյցը կ'ըսէ Թէ ձախընդիները մեծ կորուստներ կրեցին եւ կ'ազդարարէ Թէ «չատ ծանր հետեւանքներ պիտի ծագին, եթէ ձախընդիները չարունակեն իրենց նախապատրաստութիւնը խորհրդային հողին վրայ, այսպիսի պայմաններու մէջ»:

Ձախընդիները պատասխանելով նոր յարձակման, օդանաւային ցոյց մը կատարեցին սահմանագլուխին երկայնքը, իրրեւ ազդարարութիւն: Ռուսական զեկոյցին համաձայն, եւս առնուած է վիճելի հրջանը, Զանկուֆինկ, բայց ձախընդիները կը հերքեն: (Այս դիրքը կը գտնուի Սիպերիոյ, Մանչուրիոյ եւ Քորէայի սահմանին վրայ, ենթակայ՝ Վլատիվոստոքի բերդերու մարտկոցութեան):

Կացութեան ծանրութիւնը հասկնալու համար, կը բաւէ լսել Թէ ձախոն աւելի քան 500.000 զինեալ հետեւակազօրք ունի, իսկ Ռ. Մ. Իութիւնը՝ աւելի քան 1.000.000 կանոնաւոր եւ օժանդակ զինուոր՝ Մանչուրիոյ եւ Սիպերիոյ սահմանին վրայ: Ան այժմ կռնկռալուն կը մատակարկին 2000 ձախընդական եւ նոյնքան խորհրդային զինուորներ, օդանաւերով եւ թնդանօթներով: Ձախընդական հրամանատարութիւնը կը ծանուցնէ Թէ ամէն պատրաստութիւն տեսնուած է որ եւ է պատահականութեան դէմ: «Հրասայլերը անօդուտ են ճահճային վայրերու մէջ, իսկ զինուորական եւ ծովային օդանաւերը կամ եւ պատրաստ կը մնան միչտ: Անգամ մը որ անոնք թռչին, ոչ մէկ թշնամի դիրք կրնայ դիմանալ»:

Մանչուրիոյ կառավարութիւնը նոր ծանուցագիր մը ուղղեց Մոսկուա, բողոքելով կատարուած յարձակումներուն դէմ եւ ազդարարելով Թէ Ռ. Մ. Իութիւնը պատասխանատու պիտի մնայ հետեւանքներուն: (Մանչուրիա կը գտնուի ձախընդի թեւարկութեան տակ): Այս առթիւ կը յայտնէ Թէ Մանչուրիա պատրաստ է բանակցութիւններ կատարելու, եթէ խորհրդային իշխանութիւնը վախէ իր դիրքը:

Ձախընդի պաշտօնական հրչանակներն ալ Ռ. Մ. Իութեան վրայ կը ձգեն ամբողջ պատասխանատուութիւնը եւ կ'ըսեն Թէ անոր դիրքէն կախում ունի պատերազմը կամ խաղաղութիւնը: Ձախընդական գահլիճը ամբողջ երկու ժամ ժողով գումարելով, քննեց կացութիւնը: Ընդհանուր կարծիքը այն է Թէ Ռ. Մ. Իութիւնը եւ Ձախոն երկուքն ալ չեն ուզեր աւելի ծանրացնել կացութիւնը, Թէեւ յարձակումները կը չարունակուին փոխադարձաբար:

Իտալիոյ քաղաքական հրչանակներուն մէջ այնքան ալ սրամտիր չեն եղբեւր իտալական եւ գերմանական օգնութիւն հասցնելու Ձախոնի, համաձայն հակաբոլշեւիկ ուխտին: Իտալական տեսակէտով, Ձախոն ռազմագիտական սխալ մը գործած է:

* *Զինուորական խորհուրդ մը գումարուեցաւ Մոսկուայի մէջ, ուսումնասիրելու համար կացութիւնը: Կը հաստատուի Թէ Սիպերիոյ յանձնարարած է զգուշանալ ծայրայեղութիւններէ, կասկածելի գտնելով յաղթական պատերազմ մը: Ժողովը լիազօրութիւն տուած է մարշալ Պլիւխէրի, միեւնոյն ատեն արգիլելով զինուորական գործողութիւններ կատարել Մանչուրիոյ սահմանին վրայ:

10,000,000 Մուհամետականներու վրէժխնդրութիւնը

"Պաշտպանելու համար իսպառ ոչնչացում"

Թրքական մամուլը իր կարգին ողջունելով Պուլկարիոյ զինուորական իրաւունքներուն վերահաստատումը, կը յայտարարէ Թէ աւելի քան 10 միլիոն պալքանեան սուիններ պատրաստ են պաշտպանելու խաղաղութիւնը եւ ապահովութիւնը Հարաւային Եւրոպայի եւ արեւելեան Միջերկրականի մէջ: Այս առթիւ կը չեչտեն Թէ Պուլկարիա իր զինուորական իրաւունքները վերստացաւ չնորհիւ Թուրքիոյ գործօն միջամտութեան, «ինչ որ քէմալական փառաւոր յաղթանակ մը կը կազմէ ի նպաստ աշխարհի խաղաղութեան»: Թուրք նախարարներու կարծիքով, հակապատերազմեան այս ահարկու զանգակոչութիւնը ուրուն մաս կը կազմեն Թուրքիա, Ռումանիա, Եուկոսլաւիա եւ Պուլկարիա, մեծ պետութեանց եւ արեւելեան ու արեւմտեան երկիրներու զինակցութեանց աջակցութեամբ, լրջօրէն մտածել պիտի տայ բոլոր անոնց որ կը փորձեն խանգարել աշխարհի խաղաղութիւնը:

** Փարիզի դիւանագիտական չրջանակներուն մէջ կը հաւաստեն Թէ Թրքական կառավարութիւնը նախաձեռնութիւն ստանձնած է, գլուխ հանելու համար Պալքանեան Միութեան եւ Պուլկարիոյ համաձայնութիւնը, ոչ-յարձակման հիման վրայ: Բանակցութեանց վարիչ ոգին եղած է Թուրքիա, եւ Ռուսլաւիոյ վարչապետին ջերմ աջակցութեամբ: Նոյն աղբիւրին համաձայն, Ռումանիա եւ Եուկոսլաւիա երկար ատեն ընդդիմացած են էնկիւրիի ճնշումին, վախնալով որ պէտք եղածէն աւելի կը զօրանայ Թուրքիոյ եւ Եուկոսլաւիոյ դիրքը Պալքաններու մէջ, քանի որ առաջինը մասնաւոր յարաբերութիւններ ունի Գերմանիոյ հետ, իսկ երկրորդը՝ Գերմանիոյ եւ Իտալիոյ հետ: Այս մտավախութիւնները մեծապէս նուազեցան, երբ Անգլիա լայն վարկեր բացաւ Թուրքիոյ:

** Գերմանական մամուլն ալ գոհունակութիւն կը յայտնէ Պուլկարիոյ զինուորական իրաւունքներուն վերահաստատման համար: Թերթ մը կը գրէ այս առթիւ — «Իրրեւ հին զինակիցները Պուլկարիոյ, կ'ըմբռնենք Սոֆիայի մէջ տիրող ուրախութիւնը: Աչխարհ անգամ մը եւս իմացաւ Թէ հպարտ ապգերը չեն կրնար կաչկանդուիլ եւ հարստահարուիլ»: Կուսակցական գլխաւոր պաշտօնաթերթը «սրտանց կը չնորհաւորէ նախկին դաշնակիցները եւ զէնքի եղբայրները»:

ՊԱՂԵՍՏԻՆի Արար ահարեկիչները բռնի դրամ կը հաւաքեն մեկուսի չրջաններու մէջ, մահուան սպառնալիքով: Կ'ըսուի Թէ վերջին երկու չարաթներու մէջ յաջողած են գանձել 35.000 տոլար: Ահարեկչական գործունէութիւնը կը չարունակուի նոյն սաստկութեամբ: Արաբներու եւ Հրեաներու հետ, երկու անգլիացի զինուորներ ալ սպաննուեցան առջի օր: Ցուլիսի ընթացքին սպաննուած են 148 Արաբներ եւ 60 Հրեաներ, վիրաւորուած՝ 256 Արաբներ եւ 201 Հրեաներ:

ՉՄՈՌՆԱՔ ՆՈՐՈԳԵԼ ԻՆՔՆՈՒԹԵԱՆ ԹՈՒԻՊԹԵՐը

Ամերիկեան Վերատեսչութիւնը ազդարարութիւն մը հրատարակեց, որ կը յիչեցնէ Թէ անցեալ մայիսին հաստատուած օրէնքին համաձայն, անձնագիրներու (ինքնութեան Թուղթ) նորոգման համար պէտք է դիմում կատարել պայմանաժամին լրացումէն երեք ամիս առաջ, եւ ոչ Թէ լրացումէն վերջը:

Անոնք որոնց անձնագիրներուն պայմանաժամը լրացած է կամ լրանալու վրայ է եւ որոնք ատկաւին դիմում չեն կատարած նորոգման համար, կրնան դիմել մինչեւ Սեպտեմբեր 15, որմէ վերջ ոեկատի պիտի չառնուին լրացած անձնագիրներու նորոգման դիմումները: Փարիզ բնակողները պէտք է դիմեն Ամերիկեան Վերատեսչութեան 205 Թիւ. գրասենեակը:

ՔՐՏԱԿԱՆ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԾԱԻԱԼԻ

ՏԷՐՍԻՄի ԿՈՒԻՆԵՐԸ.- ԹՈՒՐՔԵՐԸ ԿԱՁՐԵՆ ԵՒ ԿԸ ՁԱՐԴԵՆ.— ՁՈՐՍ ՕԴԱՆԱՒԵՐ ՎԱՌ ՁԳՈՒԱՑ.— ԲԱԶՄԱԹԻՒ ՎԻՐԱՒՈՐՈՒԵՐ.- ՔԻԻՐ - ՏԻՍՏԱՆԻ ԲՈԼՈՐ ՑԵՂԵՐԸ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԵԱՆ ԿԸ ՀՐԱՒԻՐՈՒԻՒՆ

Մասամնաւոր աղբիւրէ մը կը հաղորդուին հետեւեալ տեղեկութիւնները, Յուլիս 25 թուականով.-

Մայիս 15էն սկսեալ, Թրքական 7րդ եւ 8րդ զօրաբանակները եւ 25րդ եւ 14րդ չրջան ոստիկան-զինուորներու զօրաժիններ գործողութեան սկսած են Տէրսիմի մէջ:

8րդ զօրաբանակը կը կռուի Տէրսիմի հիւսիս-արեւելք գտնուող Մունճուր լեռներու քիւրտ ուժերուն դէմ, որոնց կը հրամայէն Հիւսէյն եւ Խալիլ ազա Զաուէ Հասան աղաները: Մեծ կորուստի ենթարկուելով՝ Թուրքերը ստիպուեր են քաչուիլ Մուրատ գետի եզերքը:

Երկ զօրաբանակը Տէրսիմի հարաւ-արեւմուտքէն կ'անցնի եփրատ գետը եւ կը կռուի Ագ Տաղի լեռնաչղթային մէջ ամրացած Քիւրտերուն դէմ, որոնց կը հրամայէն Հանդուցեալ Սէյիտ Բիւչոյի եղբօրորդին՝ Զէյնել եւ Եասսիֆան աչիրէթի պետ Ֆէչնախ աղաները: Թուրքերը հոս ալ մեծ կորուստ կրած են, եւ չկարենալով մնալ այդ լեռնային չրջանին մէջ՝ քաչուած են Մափկերտի Զար չրջանը:

Թրքական զօրամասերու հրամանատար զօրավար Ապտուլլահ կը սպասէ նոր ուժերու:

Թուրքերը այրած են լեռնալանջերու եւ դաշտերու մէջ գտնուող քրտական գիւղերը եւ ջարդած են ամբողջ բնակչութիւնը, չխնայելով նոյն իսկ կիներուն եւ տղոց:

Չկարենալով հրացան եւ թնդանօթ հասցնել Քիւրտերու անառիկ դիրքերուն, Թուրքերը սաւառնակով հեղձուցիչ կազ եւ ռումբեր արձակեցին, բայց այս միջոցն ալ մեծ ազդեցութիւն չգործեց այդ լեռնային չրջաններուն մէջ: Քիւրտերը մեծ յանդգնութեամբ եւ ազգային խոր հաւատքով կը դիմագրեն Թուրքերու քանդիչ գործունէութեան: Հակառակ անոր որ համեմատաբար զուրկ են միջոցներէ, քիւրտ ըմբոստները աներեւակայելի քաջութեամբ կը կռուին: Մինչեւ հիմա վար ձգած են թրքական չորս սաւառնակ եւ գրաւած բազմաթիւ զինդիր եւ լեռնային թնդանօթ: Ըմբոստները Թիչ Թիչ դիտեն այդ լեռնային չրջանը եւ գիչերային յարձակումներով անդադար կը կոտորակեն Թուրքերը, միաժամանակ զէնք ու ռազմանիւթ ձեռք անցընելով:

Էլ Ազիզի եւ Երզնկայի հիւանդանոցները լեցուն են ծանր վիրաւորներով: Թուրքերը Տիարպէքիր եւ Սվազ կը զրկեն թեթեւ վիրաւորները:

Տէրսիմի կռուողները առանձին չձգելու համար, Քիւրտիստանի միւս չրջաններու Քիւրտերն ալ սկսած են խլրտիլ: Այսպէս, Սասուն լերան (Պիթլիսի նահանգ) մէջ գտնուող ուժերը, որոնց կը հրամայէ Բէչի ազան, էրզրումէ կոչուած տեղը կռիւի բռնուած են երկու վաչտ Թուրք զինուորներու հետ եւ զանոնք ջած են մինչեւ Հազո գաւառակին կեդրոնը, մեծ կորուստ տալէ վերջ անոնց:

Քրտական խլրտումները ծայր տուած են հետեւեալ վայրերուն մէջ — Պօհթան, Թէնտօլ, Քէլի եւ Զէյլան:

Արարատի ըմբոստութեան հերոսը՝ հրամանատար Իհսան Նուրի փաչա հրատարակած է յայտարարութիւններ, որոնցմով Քիւրտիստանի բոլոր ցեղապետները եւ բնակիչները կը հրաւիրէ մասնակցիլ անկախութեան պայքարին: Առնուած լուրերու համաձայն, Նուրի փաչայի հին ղէնքի ընկերներն ալ կը պատրաստուին ոտքի հանել ուրիշ ցեղապետներու հետ: Բոլորը ուխտած են կռուիլ մինչեւ մահ՝ ազատութիւնը ստանալու համար Թրքական լուծէն:

ԹՐՔԱԿԱՆ ԶՕՐԱՇԻՒՄԸ ՍԱՆՃԱՔԻ ՄԷՋ

Թուրքիա կը տեղատուին Հայերու տներ

Պէյրութի «Ապագա»ը հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հրատարակէ Սանճաքի ոչ-Թուրքերու կացութեան մասին (28 յուլիս).

Երեւութապէս խաղաղ է կացութիւնը: Ոչ մէկ հալածանք, ոչ մէկ պաշտօնական ճնշում: Եւ սակայն, քանի օր կ'անցնի, այնքան անտանելի կը դառնայ կացութիւնը, իրրեւ հետեւանք Թրքացման քաղաքականութեան որ կը չարունակուի այնքան խստօրէն: Թրքացում՝ ամէն տեսակէտով, ալսեսղ պաշտօնատուներէն մինչեւ սինեմաներ, մինչեւ սրճարանը:

Այսպէս, կ'իմանամ Թէ որոշուած է հեռացնել կառավարական նիւղերու բոլոր հայ պաշտօնեաները եւ Թուրքեր դնել անոնց տեղ: Միչտ Թէ փոփոխութիւնը պիտի կատարուի աստիճանաբար, ցնցումի տեղի չտալու համար:

Որոշուած է նաեւ Թրքական դարձնել նոյն իսկ մասնաւոր հաստատութեանց պաշտօնէութիւնը: Օրինակ, Հալէպ եվին անդադար Թուրք կը զրկէ Քրլեփեի իւղի եւ օճառի գործարանին, յանձնարարելով «անպայման գործ տալ անոնց»: Եւ երբ գործարանին յոյն տնօրէնը դիտել կուտայ Թէ տեղ չունի, Հալէպ եվիի վարիչները կը պատասխանեն — Հանեցէք սա Հայերը»:

Ճարահատ, տնօրէնը կը դիմէ այդ միջոցին, քանի մը Հայեր դուրս նետելով: Այդ խեղճերէն մէկը, չկարենալով ուրիշ տեղ գործ գտնել, գաղթեց:

Միւս կողմէ, տեսակ մը հարկահաւաքութիւն սկսած է, բոլորովին քմահաճ: Թուրք զօրամասերը չեկած, Հալէպ եվին սկսաւ որոշ գումարներ գանձել ոչ-Թուրքերէն, իրրեւ դիմադրութեան ծախք: Այս ձեւով քանի մը հազար ոսկի հաւաքեցին: Երեւակայեցէք որ, միայն Պէյլանի հայութենէն 70 ոսկի գանձեցին, երբ հայութիւն ըսուածը 20 տուն է, բոլորն ալ աղքատ եւ օրուան հացի կարօտ...

Որոշ չափով հասկնալի էրեսիկա, իրրեւ արտակարգ պարագայ մը: Ան-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՍՏԱՄԲՈՒԼԻ ԼԱՐՔԱԿԸ

The Eunuch of Stamboul

Ը֊ DENNIS WHEATLEY Գրեց՝ ՏԵՆՆԻՍ ՀՈՒԻԹԼԻ

Թարգմ. Հ. Ս. Ա.

Նկարիչ Տեսակիոն

Մեր տեսածները մեզ ստիպեցին կանգ առնել։ Ամբողջ ճանապարհին մենք չէինք տեսել ոչ մի կենդանի էակ, բացի մեռած ձիերից ու էշերից։ Ամեն մեկ մետր տարածության վրա մենք գտնում էինք մի մարդ կամ մի կենդանի, որ սատկել էր ծարավից։ Ամենուրեք ավազ էր, ավազ, ավազ, ուր որ նայում էիր։ Ոչ մի ծառ, ոչ մի թուփ, ոչ մի խոտ։ Ոչ մի կենդանի էակ, որ ապրում է ջրի վրա։ Ոչ մի ջրհոր, ոչ մի աղբյուր։ Ոչ մի ջրի հոտ։ Ոչ մի ջրի հույս։ Ոչ մի ջրի հուշ։ Ոչ մի ջրի երազ։ Ոչ մի ջրի ակնարկ։ Ոչ մի ջրի ակնկալություն։ Ոչ մի ջրի հեռանկար։ Ոչ մի ջրի ապագա։ Ոչ մի ջրի անցյալ։ Ոչ մի ջրի ներկա։ Ոչ մի ջրի...

— Ես ուզում եմ ջուր խմել, — ասաց Ֆրանսուան։

— Ես էլ եմ ուզում, — ասացի ես։

— Ես էլ եմ ուզում, — ասաց Ռոբերտը։

Մենք ուզում էինք ջուր խմել, բայց ոչ ոք չէր ասում, որ ինքը ծարավից է մեռնում։ Ամեն մեկը մեզանից ասում էր, որ ուզում է ջուր խմել, որովհետև չէր ուզում, որ մյուսները կարծեն, թե ինքը վախկոտ է։ Ամեն մեկը մեզանից ուզում էր ջուր խմել, որովհետև չէր ուզում, որ մյուսները կարծեն, թե ինքը վախկոտ է։ Ամեն մեկը մեզանից ուզում էր ջուր խմել, որովհետև չէր ուզում, որ մյուսները կարծեն, թե ինքը վախկոտ է։

— Ես ուզում եմ ջուր խմել, — ասաց Ֆրանսուան։

— Ես էլ եմ ուզում, — ասացի ես։

— Ես էլ եմ ուզում, — ասաց Ռոբերտը։

Մենք ուզում էինք ջուր խմել, բայց ոչ ոք չէր ասում, որ ինքը ծարավից է մեռնում։ Ամեն մեկը մեզանից ասում էր, որ ուզում է

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՎԱՂՈՒՎԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՏՈՐ Ա.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՎԱՂՈՒՎԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՏՈՐ Ա.

ՀՍՍՀ ԳԱ Հրատարակչություն

Երևան — 1958

Հրատարակության է երաշխավորել ՀՍՍՀ ԳԱ Արվեստի ինստիտուտի գիտական խորհուրդը

Պատասխանատու խմբագիր՝ Ա. Ա. Ղարիբյան

Տեխնիկական խմբագիր՝ Ա. Ա. Ղազարյան

Սրբագրիչ՝ Ա. Ա. Ղազարյան

Հանձնված է արտադրության 1.IV.1958 թ. Ստորագրված է տպագրության 30.VI.1958 թ. ՄԻ 01127. Թուղթ 70×108 1/16. Տպ. մամուլ 15,75. Հրատ. մամուլ 15,75. Պայմ. մամուլ 21,56. Տպաքանակ 1000. Պատվեր 38. Գինը 10 ռ. 50 կ.

Տպագրված է ՀՍՍՀ ԳԱ տպարանում

Երևան, Բարեկամության 24

4-8-38

PHENIX
anis distillé
Agent Général : Mr Albert Bacri . 19. rue Turbigo PARIS 2e. Tel: Cent: 83-17.

ՐԱՔԻ ՓԷՆԻՔՍ

AGENCES: ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐ
LYON: ԼԻՈՆ — M. Francis COTTON, 68 Avenue Galline; à Villeurbanne, près Lyon. Téléph. Lalande 64-10.
MARSEILLE, ՄԱՐՍԷՅԼ — M. SIMONDI, 17 Allées des Primevères, à Marseille.

դիրը հոն է, որ կողոպուտը կը չարունակուի նաեւ հիմա, երբ դիմաւորութեան խնդիր չկայ: Հալք էվին կազմած է ոչ - Թուրքերուն ցանկը եւ տուրքի բաժանում կատարած, ամէնուչտ, ուղածին պէս: Հաւաքումն ալ սկսած է: Օրինակ, 500 ոսկի պահանջուած է Նիդիպեան ընտանիքէն, որ էրիկ մարդ չունի եւ միայն բանի մը բոյրերէ բաղկացած է:

Այս ձեւով նամակներ ցրուած են նաեւ միւս տուները: Բոլորէն ալ կը պահանջուի վճարել նշանակուած դումարները:

** *Գաղտուկ մը տալու համար տիրող մտայնութեան մասին, դէպք մը պատմեմ: Այսօր օր Պէյօղլուի Նաւահանգիստի վարչութենէն կը հեռաձայնեն Ալեքսանդրիայի վարչութեան: Պաշտօնեան անմիջապէս դիտել կուտայ բարկութեամբ — Ուրիշ լեզու չեմ հասկնար, թուրքերէն խօսեցէք ... եւ Պէյօղլուէն կը ստիպուին Թրքագէտ մը ճարել եւ խօսեցնել:*

Ադին, Հաբայ Թերթը կը գանգատի թէ Ռօքսի սինեման Թուրքերէն չի գրեր իր ծանուցումները եւ այս առթիւ, իբրեւ դերադոյն փաստ, կ'ըսէ «Ծանուցումները կը գրուին ֆրանսերէն, արաբերէն եւ նոյն իսկ հայերէն:»

Ահա թէ ի՞նչպէս կ'անարգեն Հայերը, որոնց «աչքերը» կը համբուրէին դեռ երէկ, զօրավար Ասքր Կիւնթիւլի չթիներով ...

** *Թուրք աւազակներ, Բիհանէէլի մօտ, յարձակում գործած են երկու արար ճամբորդներու վրայ եւ կողոպտած անոնց 425 ոսկին: Աւազակները զանգան սպառնալիքներ ուղղած են արար ճամբորդներուն:*

ՀԱԼԱԾԱՆՔ ՓԷՒ ԳՈՐԾԱԾՈՂՆԵՐՈՒ ԴԷՄ

Ոչ-Թուրքեր չեն վաճառակիր առնելագրութեանց

Աւետիսէն կը գրեն արաբական թերթերուն ---

Հալք էվլի օրդուժոմ սոսկալի պայքար մը սկսած է փէսի դէմ: Քաղաքի բոլոր թաղերուն մէջ, փէս որսացող Թուրքերու խումբերը կը պատին եւ կը պատռեն փէսերը: Մանաւանդ կամուրջին երկու կողմերը, ոստիկանական պահակատան առջեւ, օր ցերեկով հալածանքի կ'ենթարկուին փէս վաճառող Արաբները:

Այէվի երեսփոխան Սաադը պէյ Մաարուֆ երկու անգամ յարձակման ենթարկուեցաւ: Յարձակողները ուզեցին պատռել երեսփոխանին փէսը, բայց ոստիկաններ հասնելով առաջքն առին ծանր դէպքերու: Մօտ կէս ժամ սակայն, Սաադը Մաարուֆ պլխարաց մնաց պահականոցին մէջ:

Կամուրջէն անցնող կարգ մը ձէպէյ Մուսացի Հայերու ալ փէսերն ու գալոշները պատռուեցան:

Միւգ ձիար Հասիսի մէ Ջքանի մը Արաբներ յարձակման ենթարկուեցան փէսի համար եւ թուրք ժանտարմաներու կողմէ առաջնորդուեցան բանտ: Ոչ հարցնող կայ, ոչ քննող: Յարձակման ենթարկուողներէն մէկը՝ Հարիմցի արաբ վաճառական մըն է, Մէկյա Ֆարէս Ղանէմ: Ան փերջինը «երլորդ» սրճարանը նստած էր, Թուրք մը կը մօտենայ եւ գլխէն յափշտակելով փէսն ու փաթթոցը, կը պատռէ: Սրճարան գտնուողներէն ոեւէ մէկը տեղէն չի շարժիր: Ֆարէս Ղանէմ չափազանց կը յուզուի եւ կը սկսի լալ, յետոյ կը մեկնի Հալէպ:

*** Արձանագրութիւնները վերսկսելու համար կազմուած յանձնաժողովը կը բաղկանայ Թուրքէն: Ոչ - Թուրքերը չափազանց յուզուած են այս կարգադրութիւններէն եւ ներկայացուցած իրենց բողոքը, որ մնացած է անլսելի: Ատոր վրայ ոչ - Թուրք բոլոր սարրերը որոշեցին պոյքոթի ենթարկել արձանագրութիւնները:*

Արձանագրութիւնները, կը չարունակուին անկեւակայելի ձեւով: Իւրաքանչիւր Թուրք 2 - 3- անգամ արձանագրուելու հնարաւորութիւն կը ստանայ, որովհետեւ ընտրական գիւանները հսկող յանձնախումբերը բացառաբար Թուրքերէ կազմուած ձեն:

** *Անտիոքի Հապիպ Նաճար մզկիթին մէջ, կարգ մը մոլեռանդ Իսլամ Թուրքեր երբ կ'աղօթէին, Հալք էվլի մարդիկը կը մանեն ներս եւ կը սկսին պատռել փէսերն ու փաթթոցները: Աղօթողները չափազանց յուզուած այդ դէպքէն՝ որոշեցին հետամուտ Սանճաքէն: Ուստի մը անոնցմէ արդէն մեկնեցաւ Հալէպ:*

Սուրիական կառավարութիւնը բողոքի բուռն հեռագիր մը ղրկեց Ֆրանսական կառավարութեան, Սանճաքի մէջ Թուրքերու մեծամասնութիւնը ապահովելու համար գործադրուած ապօրինի միջոցներուն դէմ:

** *Թրքական քարոզութիւնը օրէ օր կը չեշտուի Սուրիոյ մէջ: Արդարեւ, համաձայն Դամասկոսէն եկած յուրեբրու, Թուրք գործակալները ոչ միայն կը բոյլ կը տարածեն թէ հիւս. Սուրիան եւ Ռայաքը պիտի դրաւուին Թուրքիոյ կողմէ, այլեւ Ամթամիւքի երկիրը կը ներկայացնեն իրրեւ ... թէկնածու Սուրիոյ հոգատարութեան: Նշանաբանն ալ սա է --- «Աւելի լաւ է Իսլամ մը ունենալ իրրեւ հոգատար քան քրիստոնեայ մը» ...*

** *Արտազատիր կը չարունակուի անընդհատ: Դամասկոսի մէջ յանձնաժողով մը կազմուած է, օգնելու համար Սանճաքի արաբ եւ հայ գաղթականներուն որոնց թիւը 20.000ի կը հասնի:*

ՋԱՆԱՑԱՒ ԼՈՒՐԵՐՔԻՒՆ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԻՔՐՈՒԹԻ մէջ վաղինակ ձէնոպեան անուն երիտասարդ մը դիչերանց մանուսր բանալիով մը կը բանայ Տէրունեան ընտանիքին տունը եւ երկաթէ ձողով մը ուժգին հարուած մը կ'իջեցնէ Շաւարշ Տէրունեանի գլխուն: Տան մէջ կը գտնուէր միայն ծեր մայրը, որուն ազաղակներուն վրայ հայ դրացին օգնութիւն կը հասնի, բայց ինքն ալ յարձակման կ'ենթարկուի վաղինակի կողմէ որ մէկ ձեռքով դանակ, միւսով սարճանակ բռնած էր: Ոճրագործը կը յաջողի դանակով ծակծկել հարեւանին թեւը: Վիրաւոր Շաւարշ կերպարոյն ճիգով մը փողոց կ'իջնէ եւ ոստիկան կը կանչէ որոնք չատ ուշ հասնելով կը ձերբակալեն ոճրագործը:

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ոստիկանութիւնը թմրեցուցիչ դեղերու առեւտուրի մի - ջազգային կազմակերպութիւն մը երեւան հանեց, թմրեցուցիչներ բանելով 81 Թարմուհիներու մէջ (Հրեաներու Ս. Գիրքը): Կը յիշուի թէ Փարիզի մէջ ալ բարուհի մը ձերբակալուեցաւ, նոյն խարդախութեան դիմած ըլլալով:

ԳԻՇԵՐԱՑԻՆ ԿԱՊԵԼԱՆԵՐԸ չարաչահութեան դիմած ըլլալով, ոստիկանութիւնը փակեց վեց հաստատութիւններ: Այսուհետեւ խստօրէն պիտի պատժուին անոնք որ կը կեղեքեն յամախորդները (մասնաւորապէս օտարները: Անգլիացիէ մը 7 ոսկի պահանջուած էր մէկ չիշ չամփայի համար եւն.):

«ԱՆԵՒԱՂՋԱԼԻ»ՆԵՐՈՒ դէմ կատարուած հետապնդումներու չնորհիւ, ձերբակալուեցան տասը վաղեմի չարագործներ,-- Գերմանացի, Աւստրիացի, Լեհ, Չուխոսլաւացի, Հունգարացի, Դանիացի եւն.:

ՍՊԱՆԻՈՑ ԿՈՒԻՆԵՐԸ կատարօրէն կը չարունակուին 45 ոստիճան տաքութեան մէջ: Կ'ըսուի թէ վերջին ութ օրերու մէկուցին հանրապետական զօրքը սպանած է 3500 ապստամբ եւ 11.000 վիրաւոր:

ՖՐԱՆՔԵՒԳԵՐՄԱՆ առեւտրական դաշնագիրը նորոգուեցաւ մէկ տարուան համար, 1937 յուլիսի պայմանագրութեան հիման վրայ:

ՁԵՅԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԻՆ լուծման համար, անցլիացի բարեխօսը, լորտ Ըլենսիմէն, Փրակա պիտի մնայ մինչեւ երեք ամիս: Նախկին նախարարը լաւատես է առ այժմ:

ՀԻՆԴ ԱՂՋԻԿՆԵՐ խեղդուեցան, քշուելով ծովուն ալիքներէն, Սէն Մարթէն սր Ռէ կղզիին ծովափը, ուր արձակուրդի գացած էին: Վարժուհին ալ խեղդուեցաւ, երբ օգնութեան կը փութար: Ուրիշ երկու աղջիկներ փրկուեցան, բայց մէկուն վիճակը չատ ծանր է:

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՑ հիթլէրականներուն վարիչը, հայազգի Սալաչի, բանտարկուած կը մնայ, իրրեւ խռովարար: Կուսակցութեան վարիչ մարմինը 100.000 փէնկօ (600.000 ֆրանք) առաջարկեց, երաշխաւորութեամբ ազատելու համար դայն: (Նախապէս առաջարկած էր 10.000, յետոյ 50.000 փէնկօ, բայց վերջիններիչ առեանը մերժեց): Բանտարկեալին երկու եղբայրներն ալ, որոնք սպայ են Հունգարական բանակին մէջ, գաւառական նախարարին ներկայանալով տարարերակին թէ անձամբ կ'երաշխաւորեն որ իրենց եղբայրը պիտի չփախչի: «Մենք կ'երաշխաւորենք մեր զինուորական պատիւով, եւ ի հարկին մեր կեանքով»: Վերաքննութիւնը պիտի կատարուի օգոստ. 17ին:

Հ. Յ. Դ.

Փարիզ

ԱՆԻԼՒՒԻ «ՌԷՊԼԻ» ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի ընկերները այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8 30ին սովորական հաւաքատեղիին:

Գրաս

ՊՈՒԱԼԻՒԻԻ (Մարսէյլ) «վարանդեան» խումբի ընդհ. ժողովը 6 Օգոստոս շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, ընկեր Ռրապեաններու բնակարանը, կարեւոր օրակարգ:

ՍԷՆ-ՌՈՒԻ (Մարսէյլ) «Ալկունեի» ենթակոմիտէի ընդհ. անդամական ժողովը 5 Օգոստոս ուրբաթ երեկոյ ժամը 9ին, բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Ջեկուցում՝ ներկայացուցչական ժողովի եւ կարեւոր օրակարգ:

ԼԻՈՆԻ Երջ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր խռովքերու ընկերները այս ուրբաթ (5 Օգոստոս) երեկոյ ժամը 8.30ին «Ջարդարեան» գրադարանին մէջ:

ՏԷՍԻՆԻ կոմիտէի ընդհ. անդամական ժողովը 6 Օգոստոս շաբաթ երեկոյեան ժամը 7ին, սովորական վայրը: կր հրաւիրուին բոլոր ընկերները:

ԿՐԸՆՕՒԼԻ «ԵՕՁՆԵղբայրեան» կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները 6 Օգոստոս շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Ֆր. կ. խաչի Դպրոցի սրահին մէջ:

ՀԱՆԴԻՍ - ՅԵՐԵԿՈՅԹ

ԽԱՆԱՍՈՒՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆՔԻ 41ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ՍՈՒՐԻ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. ՄԱՀԱԿ խումբի կողմէ (Լասիթթայի մէջ)

7 Օգոստոս կիրակի կէս օրէ ետք ժամը 2ին

կը նախագահէ՝ ընկեր ԱԶԳԻՆ

կը քաղախօսեն՝ Գնդ. Տ. ԲԱԶԴԱՍԱՐԵԱՆ եւ ընկ. ԱՍ. ՔԷՕՍԷԵԱՆ

կ'երգեն՝ տիկին Լուսիկ Եարապետեան, տիկին Մարի Պաեփաեան, ընկեր Սարգիս Սարգիսեան եւ ուրիշներ:

կ'արտասանեն՝ Օր. Նիրան Ռշ Ջօնեան, Ընկեր Պուլաս Յակոբեան, Նշան Բանիկեան եւ ս բրուտեան:

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԽԱՆԱՍՈՒՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆՔԻ 41ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԱՆ ՍՈՒՐԻ

Կազմակերպուած՝ Հ.Յ.Դ. ՍԷՆ.ՇԱՄՈՆի ՎԻՐՈՒԺԱՆ եռամիսեայ կոմիտէի կողմէ

7 Օգոստոս կիրակի առաւօտեան ժամը 8էն մինչեւ երեկոյեան 8, AU COINի գեղեցիկ պաշտպայրին մէջ:

Կը նախագահէ՝ հայրենակից Տ. ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ

Կը բանախօսէ՝ հայրենակից Մ. ԱՍԼԱՆԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Առատ պիւֆէ:

փափաքողներ իրենց տոմսակները վիաոին կրնան բերել

Դաշտավայրը գտնելու համար, բնակ կայարանի ճամբան, որ ուղիղ կը տանի:

Մեծ Դաշտահանդէս

Դաշնակցութեան մեծ դաշտահանդէսը Խանասորի Արշաւանքի 41ին տարեդարձին առթիւ՝ 7 Օգոստոս կիրակի կէս օրէ ետք ժամը 2ին, Լասիթթայի մէջ, կը նախագահէ՝ Ընկ. ԱԶԳԻՆ, կը քաղախօսեն՝ Գնդ. Տ. ԲԱԶԴԱՍԱՐԵԱՆ եւ ընկ. ԱՍ. ՔԷՕՍԷԵԱՆ, կ'երգեն՝ տիկին Լուսիկ Եարապետեան, տիկին Մարի Պաեփաեան, ընկեր Սարգիս Սարգիսեան եւ ուրիշներ, կ'արտասանեն՝ Օր. Նիրան Ռշ Ջօնեան, Ընկեր Պուլաս Յակոբեան, Նշան Բանիկեան եւ ս Բրուտեան:

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

Մեծ Դաշտահանդէս — Գիւղագնացութիւն

ԽԱՆԱՍՈՒՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆՔԻ 41ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

Կազմակերպուած՝ Հ.Յ.Դ. ԼԻՈՆԻ ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻՆ կողմէ

ՓՈՆՏԻ ՇԷՐԻԻ ընկ. ԹԻՒՐԿՄԷՆԵԱՆի ծառաստանին մէջ

7 Օգոստոս, կիրակի առաւօտեան ժամը 8էն մինչեւ երեկոյեան 8ը:
Գիտի ըլլան երգ, արտասանութիւն, քանախօսութիւն եւ անակնկալ:
Եւրոպական պարերը պիտի վարէ Ճոխ ՕՐՔԵՍՏՐ մը:
Ուրոյ կը հրաւիրուին Վիէնէ, Տէօնէ. Սէն Մորիսէ, Նէօվիլի եւ շրջակայքի ընկերները եւ համակիրները:
Գինն՝ 5 ՖՐԱՆՔ, Փոքրիկներու համար կէս գին:
Շոգեկառք կը մեկնի կար տր Լէոնէն առաւօտեան ժամը 8ին, Հասնելով կայարանին առջեւ ժամը 8ին քառորդ մնացած:
ՀԱՂՈՐԴՈՑ ՄԻՋՈՑՆԵՐ — կար տր Լէոնի երթեւեկ հաճար պատրաստուած է 21, 24 եւ 25 հատրակառքեր եւ հասել Վէրնիւ ֆէյիթ ֆօր:

ՆԱԽԱԳՆԱՑԱԿԱՆ

Կազմակերպուած՝ ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ.Յ.Դ. ՄՇԱԿՈՒՅԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

14 ՕԳՈՍՏՈՍ ԿԻՐ ԿԻ ԱՌԱՒՕՏԷՆ ՍԿՍԻՍԼ

Մեկնումի՝ Vieux Portէն — *վիէօ Բօռ* — դէպի Casaisի Տոմեզերքայ *օգաստն վայր մը:*

Ամբողջ օրը հաճելի պտոյտ եւ ուրախութիւն մտերմիկ շրջանակով:
Նուագ եւ գեղեցիկ անակնկալներ, շարժանկարի պիտի առնուի բոլոր նաւագնացները:
Արձանագրութիւններ կր փակուին 4 Օգոստոս 12ին:
Ուրձանագրութեան, ինչպես նաեւ պայմանագրերու եւ մանրամասնութեանց համար դիմել՝ *Մ. Տիրատուրեանի* 2, Rue Philippe de Girard եւ *Ա. Քէօսէեան* 11 Place Jules Guesde — Փլաս ճիւլ:

"ՇԻՐԱԿ"

Արեւելքի միակ իսկական օղին է:
Անզուգական, Անմրցելի, Անհարդահ:
Առաջնակարգ զօրացուցիչ, ախորժ բեր, պատրաստուած զուտ չամիչի ծով: Հայ աւանդական սեղանին զարդ:

ՐԱՔԸ ՏԻՒԶ

Ջուտ խառնուած քաշուածութեամբ եւ անիսոնով պատրաստուած հայկական օղին է ՐԱՔԸ ՏԻՒԶ, զգուշացէք արուեստական օղիներէ որոնք ձեր ստամոքսը կ'այրէ եւ կը վնասէ ձեր առողջութեան: Խմեցէք միայն ՐԱՔԸ ՏԻՒԶը որուն անուշ համ. կազդուրիչ եւ ախորժաբեր ըլլալը հաստատուած է:

Dalakupeian 8 Rue Suffren
Dépôt: 7 Rue de la Paix, Marseille. Tél. Dragon 70 — 89

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ՕՐԱՑՈՑՑՆԵՐԸ

Շրջ. վարչութիւնը քաջալերուած անցեալ տարուան իր օրացոյցներուն գոհացած ընդունելութենէն, ձեռնարկած է 1939ի համար եւս կազմել իր սիրական օրացոյցները շատ աւելի խնամուած եւ գեղեցիկ ձրատարակութեամբ մը:

ԵՓՐԱՏ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ

Ղեկավար Տ. ՕՆՈՍԵԱՆ

15, Rue du Pourtour, Clamart, Seine — Tél. Observatoire 13 - 4

Հեռաձայնել երեկոները 8էն վերջ:

Հայկական, եւրոպական եւ կովկասեան եղանակներ: Միակ նուագախումբը հաճելի դարձնելու համար ձեր հանդիսները, հարսնիքները եւ հաւաքոյթները:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Խորին գնորհակալութիւն կը յայտնենք ամէն անձի, որոնք գրաւոր կամ անձամբ ցաւակցութիւն յայտնեցին մեր մօր եւ զոքանչին՝ Այրի Թիկ. ՈՆՆԱՀ ԱՒԱԳԵԼԵԱՆի (տիճ Նոր Գիւղացի) դաւանաղէտ մահուան առթիւ:

Տէր եւ Տիկ. ՅԱԿՈԲ ՍՕՖԵԱՆ
Լիոն, 30 Յուլիս 938

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տարօն-Տուրուբերան Նահանգային Հայր. Միութեան, Մարսէյլի մասնաճիւղը խորին գնորհակալութիւն կը յայտնէ Հ. Յ. Դ. «Լուսաւորիչ» ենթակոմիտէին, Պուլվար Ռոտոյի Կ. Թաղի ենթամասնաճիւղին, երգչախումբին, բարերարի, Պալոյ Զորի հայրենակիցներուն եւ միութիւններու, եւ ամէն անոնց որոնք իրենց յարգանքի բաժինը բերին Միութեանս կոչէզ կազմակերպուած ի յիշատակ Տարօն-Տուրուբերանի նահատակներու, վարդապետ վարի սգահանդէսին:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Տարօն Տուրուբերան Նահանգային Հայրենակց. Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղը խորին ցաւակցութիւն կը յայտնէ Այրի տիկնոջ Շողկաթ Ղազարեանի, Գ. Տ. Ց. Ղազարեանի, Պ. Տ. Մանուկ Ղազարեանի եւ պարագաներուն հիւանդնակից՝ ԳԱՍՊԱՐ ՂԱԶԱՐԵԱՆի մահուան առթիւ:

ԿԸ ՅԱՒԻՒՐԻ

Մահուան պատճառով կը ծախուի լուսանկարչատուն մը, T. S. F. քաժինով միասին. ընդարձակ սրահներ, խանութ եւ գործունէութեան կահաւորուած յարկաբաժին՝ չատ ժամանակ գինով:

Դիմել՝ Studio FAUST, 20, Rue Borely, Gardanne (B. du R.).

Le Gérant : H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Demesme — PARIS (13)

ՀԱՐԱԶԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme, PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15 - 70
Chèque Postal Paris 1678 - 63
(ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՑՄԱՆՆԵՐ :—

ՏԱՐԵԿԱՆ ՎԵՑԱՄՍԵԱՑ	ԵՒԱՄՍԵԱՑ	
Ֆրանսա եւ Գաղութներ	150 ֆրանք	75 ֆրանք 40 ֆր.
Ամերիկա եւ Իտալիա	265 ֆրանք	140 ֆրանք
Ուրիշ երկիրներ	215 ֆրանք	110 ֆրանք

ՕՒՐԲԱԹ 5 ՕԳՈՍՏՈՍ VENDREDI 5 AOUT 1938

ԺԹ ՏԱՐԻ — 14e Année No. 3800

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՄԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐԸ ԵՒ ԱՆՁՐԿԱԾ ԵՒՐՈՊԱՆ

Մ. Նահանգներու նախագահին թելադրութեամբ, վերջերս խորհրդաժողով մը գումարուեցաւ Էվիանի մէջ, քննելու համար ընդհանրապէս տարագիրներու, բայց մասնաւորապէս Գերմանիոյ նիայէն եւ ուրիշ երկիրներէ վտարուած Հրեաներու տեղաւորման խնդիրը:

Ինչպէս այս կարգի խորհրդաժողովները, այս ալ յանգեցաւ տարաման ելքի մը,— կազմուեցաւ միջկառավարական յանձնաժողով մը, որ պիտի գործէ Լոնտոնի մէջ, ելք մը գտնելու համար:

Յանձնաժողովին առաջին նիստը տեղի ունեցաւ օգոստոս 3-ին, նախագահութեամբ ամերիկեան դեսպանին, եւ առաջին խօսքը առաւ Ֆրանսայի ներկայացուցիչը՝ Պ. Անոթ Պէրանժէ, նախագահը՝ Մերակոյտի արտաքին գործերու յանձնաժողովին:

Ֆրանսայի տեսակէտը արդէն որոշ էր առաջին օրէն, Էվիանի մէջ:— Ֆրանսա միակ երկիրն է որ լայնօրէն բացաւ իր դուռները, բնաւ նուազ տարագիրներու առջեւ, առանց ազգի խտրութեան: Ան ժ «յագեցած է»: Չի կրնար իր կարողութենէն աւելի բան ընել: Ուրեմն, ձեռնարկին կը համակրի բարոյապէս, առանց նոր յանձնառութեան տակ մնալու:

Այդ նոյն ժողովին մէջ, ուրիշ պետութենէ ներկայացուցիչներն ալ պզտիկ ջուր լեցուցին բոլոր ակնկալութեանց վրայ, երբ կը յուզուէր 650,000 Հրեաներու տեղաւորման խնդիրը:

Ամերիկա, Աւստրալիոյ պատուիրակը յայտարարեց թէ իր երկիրը Հրեայ չի կրնար ընդունիլ, «որովհետեւ կ'ուզէ պահել իր անգլեւսաքսոն դիմագիծը»: Քանատայի ներկայացուցիչը դանդաղեցաւ թէ իր երկիրը անտեսական տագնապի եւ անգործութեան մատնուած է: Արժանթինի ներկայացուցիչը առարկեց թէ իր երկիրը միւսներու ընդունած հարիւրին դէմ 270ը Հրեաներ ընդունած ըլլալով, կատարած է իր մարդասիրական պարտականութիւնը: Հոլանտայի պատուիրակը յայտարարեց թէ իր երկիրը արդէն 25,000 տարագիրներ ընդունած է, ինչ որ տարապայման թիւ մըն է չափազանց խճողուած երկրի մը համար (7 ու կէս միլիոն բնակիչ, 34,201 քառ. քիլոմեթր տարածութեան մը վրայ. 211 բնակիչ իւրաքանչիւր քառ. քիլոմեթրին): Պելժիոյ ներկայացուցիչն ալ նոյն տրտունջը յայտնեց:

Ծանր, տակաւին, Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներու մասին, որոնց առաջինը սկիզբէն ի վեր հակառակ է օտար բազմութեանց տեղաւորման եւ մազէ կ'անցընէ հարիւրաւորներ անգամ, իսկ երկրորդը պարզապէս 20 - 25,000 Հրեաներ ընդունելու տրամադրութիւն կը ցուցնէր: (Իտալիա վերապահ է, Գերմանիա չի մասնակցիր արդէն, մանաւանդ որ այս ձեռնարկին ալ ուղղուած է իրեն դէմ,— հետեւանք իր հակահրէական օրէնքներուն):

Արդ, ի՞նչ գործնական ելք պիտի կրնան գտնել մասնակցող 35 – 40 պետութիւնները, երբ ամէնէն յարմար նկատուած երկիրներէն «ոչ կարեմ» արտասանեցին առաջին օրէն իսկ ...

Այս խնդիրը Անգլիոյ Երեսփ. ժողովին մէջ ալ յուզուեցաւ Յուլիս 29ին, նոյն անորոշ ելքին յանգելով:

Միջանկեալ ըսենք որ բրիտանական կառավարութիւնը թէեւ անուշ նայուածքներ կ'ուղղէ հրեայ տարագիրներու որոշ հատուածի մը, բայց հանրային կարծիքը եւ դեղին մամուլը ատոր ալ չեն հանդուրժեր: Արդէն իսկ իրար անցած են բժիշկները, փաստաբանները եւ ուրիշ մասնագէտներ: Մինչեւ անգամ գործադուլ մը սարքուեցաւ բժիշկներու նախաձեռնութեամբ, երբ տրամադրութիւնը կը յայտնուէր մաս մը հրեայ բժիշկներ ընդունելու: Աւելի մոլեռանդներ այս առիթէն ալ օգտուեցան, պահանջելու համար որ աւելի պրկուին օդակները, օտարականներու դէմ:

Երեսփ. ժողովի նոյն նիստին մէջ, պահպանողական պատգամաւոր մը յուզելով հակահրէական հալածանքներու խնդիրը, յայտարարեց.

— «Որքան ալ յաջող ըլլան Էվիանի ժողովին արդիւնքները, ի վերջոյ պիտի յանգին կարկտանի: Իրական լուծում մը գտնելու համար պէտք է աւելի լայն ծրագիր մը ունենալ: Ես անձնապէս յարմար կը գտնեմ որ երկրամաս մը յատկացուի քրիստեական կայսրութեան մէջ, Հրեաներու տեղաւորման համար: Միայն հրէական խնդիր չէ այս, այլ եւ բրիստոնէական: Բազմաթիւ օտարականներ կային եւ մենք ներս առինք: Անոնք անօթի էին եւ մերկ, մենք հագուեցուցինք եւ կերակրեցինք: Շատ բան ըրած ենք արդէն, բայց դեռ շատ բան կը մնայ գոր միայն կառավարութիւնը կրնայ ընել: Չենք կրնար մեր թեւերը ծալլել, ըսելով թէ ահաւասիկ դժուարութիւններ կը ցցուին որ եւ է ծրագրի առջեւ»:

Ի՞նչ կ'ուզէք որ պատասխանէր կառավարութեան ներկայացուցիչը, որ առջի օր միաձայնութեամբ նախագահ ընտրուեցաւ տարագիրներու միջկառավարական յանձնախումբին:

Պատէ պատ խօսքերէ վերջ, լորտ Ուինթըրթըն յայտարարեց թէ կառավարութիւնը պիտի հետեւի միջին ճամբու մը,— դիմել զանազան երկիրներու մարդասիրական զգացումներուն, ապահովել Գերմանիոյ դործակցութիւնը, մեղմացնելու համար արտադաղթի դատապարտուած տարագիրներու տառապանքները եւն.:

Այսպէս չվարուեցա՞ն մեզի հետ ալ, ամէնէն ընդվզեցուցիչ պայմաններու մէջ, քաղաքական դատ մը վերածելով դաղթականներու տեղաւորման հարցի մը, երբ Ե՛ւ երկիր ունէինք, Ե՛ւ դաշնակիր ...

Հաստատուն հող կար մեր ոտքերուն տակ, չաղախուած՝ արեան տուրքով: Ոչ միայն պատերազմի դաշտին վրայ, այլ եւ անմեղներու ողջակէզով:

Եւ սակայն,— մարդիկ հարցը վակեցին մարդասիրութեամբ, — «հագուեցնելով եւ կերակրելով»:

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԷԹԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՎԵՐՋՒՑԱՆ

22 թուր, 9 ալեվ, 5 ռայ, 2 աւտօք, 2 յոյն եռեսփոխանեներ

Անտիոքէն կը հեռագրեն օգոստ. 3 թուականով.— Ալեքսանդրէթի Սանճաքին ընտրական արձանագրութիւնները փակուեան օգոստ. 1ին: Ցանկերու քննութենէն վերջ, ընտրական յանձնաժողովը ճշդեց առաջին կարգի ընտրողներու թիւը.— Թուրք հասարակութիւն 35.847, Ալեվիներ՝ 11.319, Հայեր՝ 5504, Արաբներ՝ 1845, օրթոտոքս Յոյներ՝ 2098:

Երկրորդ կարգի ընտրողներու թիւն է.— Թուրքեր՝ 358, Ալեվիներ՝ 113, Հայեր՝ 55, Արաբներ՝ 18, Օրթոտոքս Յոյներ՝ 20:

Խորհրդարանի անդամներու աթոռները (40 հատ) պիտի բաժնուին այսպէս.— Թուրքեր՝ 22, Ալեվիներ՝ 9, Հայեր՝ 5, Արաբներ՝ 2, Յոյներ՝ 2:

ՅԱՒԱՋ.— Ինչպէս կը տեսնուի, Թուրքերը չեն կրցած իրենց պահանջած 22 եռեսփոխանէն աւելի չափիլ: Անշուշտ անոր համար որ հոգատար իշխանութիւնը պահանջած էր ընտրական արձանագրութիւնները չարունակել Ազգային ժողովի յանձնախումբին ձգած տեղէն:

ԾԱՆՐ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆ ԾԱՑՐ. ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

Խ. Միութիւնը զօրաշարժ կատարած է

Մէկ օրէն միւսը աւելի ծանրացաւ Մայր. Արեւելքի կացութիւնը: Զոհբշարթի օր խորհրդային զօրքը փորձեց եւ առնել Զանկուֆչինկի դիրքը, սակայն չյաջողեցաւ: Կը թուի թէ խորհրդային իշխանութիւնը վճռած է ճափոնի չձգել այդ ռազմագիտական դիրքը: Այդ առաջադրութեամբ ալ որոշած է բազմաթիւ թնդանօթներ, հրասայլեր եւ օդանաւեր ղրկել Սիպերիա: Նոյն օրը Ռուսերը ոչ միայն ուժգնօրէն ամրակոծեցին վիճելի դիրքը, այլ եւ ամրաձիգ սաւառնակներ ղրկեցին Քորէայի ներսերը, կամուրջներ պայթեցնելու համար Սէուլի մօտ, Սիպերիոյ սահմանէն 600 մղոն հեռու:

Ճափոնական զեկոյցը կ'ըսէ թէ ռուսական զօրքը, որ կը բազկանար երկու լաչէ եւ հրետանիէ, յարձակումէն վերջը քաշուեցաւ ճափոնական դիրքերէն 800 եարտա հեռու եւ սկսաւ ամրութիւններ չինել: Նոյն աղբիւրին համաձայն, ռուսական ամրութեանց մէջ կը գտնուին երեք զօրապուղեր, հրետանիի վաշտ մը, մեքենաշարժ զօրամաս մը եւ աւելի քան 200 հրասայլ: Ռուսական թնդանօթները կը չարունակեն ամրակոծել ճափոնական դիրքերը: Ճափոնական կառավարութիւնը որոշեց պաշտպանողական միջոցներ ձեռք առնել ոչ միայն Մանչուրիոյ, այլ եւ Քորէայի մէջ: Սահմանամերձ Քոժօ քաղաքին բնակիչները պարպուեցան, ի նախատեսութիւն նոր ամրակոծութեանց:

Ճափոնական կառավարութիւնը նոր բողոքագիր մը ուղղեց Մոսկուա, Քրէչայի օդանաւային ամրակոծութեանց դէմ:

Զորեքշաբթի օրուան յարձակման առեն, ճափոնցիները թոյլ տուին որ Ռուսերը յառաջանան, մինչեւ 150 եարտա մօտենալով իրենց դիրքերուն. յետոյ փակացու կրակ մը բացին, կասեցնելով յառաջխաղացութիւնը: Ճափոնական զեկոյցը կ'ըսէ թէ 200 Ռուսեր սպանուեցան այս կռիւին մէջ: Ռուսական երկրորդ յարձակումն է այս, կիրակիէն ի վեր, երբ ճափոնները գրաւեցին վիճելի դիրքը: Ճափոնի պատերազմական նախարարութիւնը խիստ հրամաններ տուած է, որպէսզի գործողութիւնները սահմանափակուին վիճելի չրջանին մէջ եւ տեղի չտան թշնամութեանց տարածման: Ճափոն չուզեր որ Զանկուֆչինկի խնդիրը վերածուի ընդհ. ճակատամարտի մը: Ճափոնական մամուլը միշտ կը յիշեցնէ թէ կառավարութիւնը ամէն ճիգ պիտի թափէ, կացութիւնը չծանրացնելու համար: «Բայց եւ այնպէս, թէ կառավարութիւնը եւ թէ ժողովուրդը պէտք է պատրաստ ըլլան ամէն պատահականութեան հանդիպ, քանի որ Մ. Միութիւնը կը ձգտի ջլատել Ճինաստանի գործողութիւնները, շարք մը միջադէպեր յարուցանելով եւ զրաղեցնելով ճափոնական բանակին մէկ մասը»:

Հակաճափոնական ցոյցեր Խ. Միութեան մէջ

Մոսկուայի մէջ հրատարակուած պաշտօնական զեկոյց մը կ'ըսէ թէ մեծ թիւով գինուորներ եւ բազմաթիւ թնդանօթներ, օդանաւեր եւ հրասայլեր ճամբայ հանուած են դէպի Մ. Արեւելք, եւ թէ նոր կռիւներ կը նախատեսուին վիճելի չրջանին մէջ: Միեւնոյն առեն, հակաճափոնական ցոյցեր կը կազմակերպուին ամբողջ Խ. Միութեան մէջ, սկսելով գործարաններէն: Լէնինկրատի նաւագործարանի բանուորները բանաձեւ մը քուէարկեցին, որ կ'ըսէ թէ «ամբողջ խորհրդային ժողովուրդը պատրաստ է կռուելու կուսակցութեան եւ կառավարութեան առաջին կոչին վրայ»: Ամէն ժամ հեռագիրներ կը հասնին Սթալինի եւ Վորոշիլովի, խանդավառ արտայայտութիւններով, «ետ մղելու համար թշնամին որ համարձակած է յափշտակել խորհրդային ժողովուրդին հողը»:

Մոսկուայի մէջ ալ կը յուսան թէ իվերջոյ կարելի պիտի ըլլայ կարգադրել վէճը, որ տեղական հանգամանք ունի: Միեւնոյն առեն կ'աղդարարեն, — «ճափոնցիները կրակին հետ կը խաղան: Հակառակ խորհրդային կառավարութեան չափաւորութեան, սահմաններ կան ուրկէ անդին չենք կրնար անցնիլ»: Մոսկուայի մէջ ընդհարման պատասխանատուութիւնը կը ձգեն ճափոնի ռազմատենչ զօրականներուն վրայ, որոնք կ'ուզեն փառք չահիլ:

Ամբողջ երկրին մէջ քուէարկուած բանաձեւերը հետեւեալ բովանդակութիւնն ունին.

— «Մ. Միութեան բովանդակ ժողովուրդը եւ կարմիր բանակը համախմբուած են Լէնինի եւ Սթալինի կուսակցութեան չուրջը, կազմ եւ պատրաստ պաշտպանելու հայրենիքը: Մենք հպարտ ենք կարմիր բանակին հերոսական ռազմիկներով: Կարմիր բանակը պիտի փշրացնէ բոլոր անոնք որ կը համարձակին յարձակիլ Մ. Միութեան վրայ: Պէտք է զօրացնել խորհրդային սպառազինութիւնները»:

Վարչապետն ալ կը հեռագրեն թէ խորհրդային կառավարութիւնը զօրաշարժի ենթարկած է երեք դասեր, Սիպերիոյ մէջ: Միեւնոյն առեն չարժման մէջ

(Յարերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՀԱ ԿԸ ԲԱՑՈՒԻ ՃԱՄԲԱՆ

Անցեալ տարի «Ցառաջ» կարգ մը թելադրութիւններ կ'ընէր, տարեկան տրմակուրդները օգտագործելու համար:

Գլխաւոր միտքը այն էր որ խմբակական պտոյտներ, արշաւներ սարբուհի շրջանէ շրջան: Հանդիպումներ՝ երիտասարդական, կուսակցական, մարզական: Մինչեւ անգամ հայրենակցականն:

Կը թուի թէ հետզհետէ ձեւ ու մարմին կ'առնէ այդ շարժումը:

Զոմը օգոստ. 14ի համար սարքած է պտոյտ մը դէպի Վալանս, ուր պիտի համախմբուին «չափահաս»ներ Փարիզեն, Տէսիէնէ, Վիէննէն, Մարսէյլէն, Կլերմոպլէն եւն.: Հրաւիրուած են նաեւ համակիրները:

Արշաւը պիտի տեւէ միայն չորս օր, բայց ոչինչ: Կարեւորը էութիւնն է,- համախմբում: Հանդիպում: Հաւասական արձակուրդ, ինչ որ երբեմ ա - սպարդիւն չի կրնար անցնիլ:

Հ. Յ. Դ. Լիոնի վարանդեան Շրջ. Կոմիտէն ալ նոյն մտահոգութեամբ սարքած է գիւղագնացութիւն մը դէպի Փոն տը Շէրիւ, հրաւիրելով, Վիէննի, Տէսիէնի, Սէն Մորիսի, Նէովիլի եւ շրջանի ընկերներուն ու համակիրները: (7 օգոստոս):

Ու վերջապէս, Մարսէյլի Մշակութային Միութիւնը նաւագնացութիւն մը կը ծանուցանէ օգոստոս 14ի համար, դէպի Քասիս:

Անշուշտ ուրիշ ձեռնարկներ ալ ծրագրուած են, մինչեւ աշուն:

Եթէ չեմ սխալիր, Յունաստանի մէջ ալ նմանօրինակ փորձ մը կատարուեցաւ վերջերս:

Ամէն պարագայի մէջ, շատ գեղեցիկ եւ իսկապէս երիտասարդական շրջան մըն է որ կը բացուի, այս համախմբումներով:

Ինչքան ալ համեստ ըլլան, անոնք սահմանուած են փիչ մը բարեփոխելու, արդիացնելու մեր քարքերը:

Մնաց որ, ֆախմն ալ շատ ծանր չի կրնար կշռել:

Երկաթուղիները եւ հանրակառքերը 30 - 40, երբեմն մինչեւ 60 առ հարիւր զեղչ կը կատարեն, տասը հոգիոց խումբերու համար: Կան ուրիշ դիւրութիւններ ալ, շրջանէ շրջան:

Եւ յետոյ, շատերը հեծելանիւ ունին: Մանաւանդ գաւառի մէջ:

Ուրեմն, տրամադրութեան, վարժութեան խնդիր է հաւաքական արձակուրդը:

Փոխանակ անյայտ կծկուելու ծովափի մը խառնիճաղանճին կամ սարահարթի մը կողին վրայ, մեր տղաքը- մասնաւորապէս նոյն սերունդին անդամները — օդափոխութիւն պիտի կատարեն հաւաքարար, համաձայն կանխորոշ ծրագրի մը:

Օդափոխութիւն՝ ոչ միայն ֆիզիքական, այլ եւ հոգեկան,— երգ, մարզանք, գրոյց, փոխադարձ ճանաչում եւ ներշնչում:

Բարի վայելում՝ առաջին ծիծեռնակներուն:

Վ.Ա.Հէ

Երեք ճախարարներ դէպի Մոն Պլան

Փոխ - վարչապետ Պ. Շօթան, կրթական նախարար Պ. Զէյ եւ հանրօգուտ չինութեանց նախարար Պ. Ֆրոսար Մոն Պլան պիտի բարձրանան մինչեւ 13.000 ոտք, նոր ապաստանի մը բացումը կատարելու համար: (Ամբողջը 15.780 ոտք է): Երեքէն միայն Պ. Ֆրոսար, որ 49 տարեկան է, չունի լեռնագնացութեան փորձառութիւն: Առաջին կայանը պիտի ըլլայ Թէթ - Ռուս, (9000 ոտք), ուր նախարարները պիտի անցընեն 21ի գիշերը: Յաջորդ օրը, ընկերակցութեամբ մասնաւոր առաջնորդներու, նախարարները պիտի կարենան մնացեալ 4000 ոտքի բարձունքը, որուն մէկ մասը չափազանց վտանգաւոր է անփորձներու համար: Նախարարները կը յուսան այս վերելքը կատարել վեց ժամէն:

Պ. Շօթան, որ 53 տարեկան է, փորձառու մագլցող մըն է, վարժուած Սաւոյայի չատ մը վեհերուն: Պ. Զէյ, 34 տարեկան, մագլցած է Մոն Պլանի չրջանին կարգ մը բարձունքները: Երեք նախարարներուն պիտի հետեւին բարձրաստիճան զօրականներ եւ քաղաքային պաշտօնատարներ: Իրենց բանակը նոր ապաստանը ցուցադրուած էր անցեալ տարի, Փարիզի միջազգային ցուցահանդէսին մէջ: Շինուած է դիւրալիմինէ, ալիմինէ մահճակալներով եւ կահաւորքով անկողիններով: Ամբողջ ծանրութիւնն է 7 ու կէս թոն: Տեղաւորուած՝ ժայռին կատարը կրանիթի կոյտերով, պիտի բոնէ 1893ին չինուած փայտէ տաղաւարի մը տեղը:

Տարագիրներու Խորհրդաժողովի Լոնտոնի մէջ

Էվիանի մէջ տրուած որոշման համաձայն, տարագիրներու միջկառավարական յանձնաժողովին նիստը գումարուեցաւ Լոնտոնի մէջ, օգոստ. 3ին, նախագահութեամբ ամերիկեան դեսպանին, որ առաջին խօսքը տուաւ Ֆրանսայի պատուիրակին: Պ. Պէռանժէ նորէն բատրեց թէ Ֆրանսա չատ բան ըրած է 1933էն ի վեր, ընդունելու, պատսպարելու, տեղաւորելու համար բազմաթիւ զոհեր բոնի տարագրութեանց չարքէն: Ան ոչ միայն սկիզբէն իսկ ադջակցած է Ազգաժողովին ձեռնարկներուն, այլ եւ իր հողին վրայ ապաստան տուած է տարագիրներու ամէնէն մեծ համրանքին, տարագիրներ որոնք ուրիշ երկիր չունէին եթէ ոչ անձնասպան ըլլալ իրենց հայրենիքին մէջ կամ ապաստան գտնել, նոյն իսկ առժամապէս, Ֆրանսական հողին վրայ: «Սակայն, իմ երկիրս ահա հասած է յագեցման կէտին, որ այլ եւս թոյլ չի տար նոր տարագիրներ ընդունիլ, առանց խանդարելու հաւասարակշռութիւնը: Ամէն ժողովուրդ ուրիշ տարրեր ընդունելու սահման մը ունի: Այդ սահմանը չատոնց անցած է Ֆրանսայի համար: Այս պարագան յայտնեցի Էվիանի մէջ. կը կրկնեմ Լոնտոնի մէջ»:

Խորհրդակցութիւնները կը չարունակուին:

ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐՈՒ արհեստակցական Միութեան տարեկան համագումարը բացուեցաւ Նանթի մէջ, մասնակցութեամբ աւելի քան հազար պատգամաւորներու որոնք կը ներկայացնեն 108.000 անդամներ (107 մասնաճիւղ, որոնց 14ը գաղթային): Ընդհ. քարտուղարը իր տեղեկագրին մէջ չօշափեց նաեւ քաղաքական խնդիրներ, գնահատելով ոչ - միջամտութեան քաղաքականութիւնը (Սպանիա): «Մենք ոչ պատերազմ կ'ուզենք, ոչ ալ սարկութիւն»: Ցետոյ չեչտեց թէ անհրաժեշտ է պահել կազմակերպութեան արհեստակցական անկախութիւնը:

ՏԱՐԵԿԱՆ ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ԱՌԹԻԻ, Փարիզի եւ արուարձաններու մետաղագործական բոլոր հաստատութիւնները պիտի փակուին օգոստ. 6էն մինչեւ 23: Առանց ատոր ալ, մեծապէս նօսրացած է մայրաքաղաքին բնակչութիւնը:

ՕՏԱՐԱՀԱՅԱՏԱԿ ՀՐԵԱՆԵՐՈՒՆ արգիլուեցաւ իրենց զաւակները խաղալ գպրոցներ ղրկել, եթէ նոյն իսկ Իտալիա հաստատուած ըլլան: Որոշումը գործադրելի է այս տարեշրջանէն իսկ:

ՍՏԱՄԲՈՒԼԻ ԼՈՒՍԱՎՈՐԸ

The Eunuch of Stamboul

By DENNIS WHEATLEY — ԴԷՆԻՍ ՈՒԻԹԼԻ

Trans: J. M. — Թարգմ. Ջ. Մ.

--Ֆոնտ, ֆոնտ, ֆոնտ, ասաց ինքնիրեն Ռիչարդ Սեյնթ Ջոն, երբ ինքնաթիռը սկսեց ցած իջնել Ֆոնտ Լանգլադեի օդակայանում: Ինչպես միշտ, այնպես էլ հիմա, նա ուշադրություն չէր դարձնում ոչ մի բանի, որ կատարվում էր շուրջը, այլ ամբողջ ուշադրությունը կենտրոնացրել էր իր առջև ծառացած խնդրի վրա

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՎԱՂՎԱ ՀԱՄԱՐ ԽՐԱՏԱՐԱԿՎՈՂ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ

(Գեղարվեստական ստեղծագործության ոլորտում)

Հայց Լուսինե Ռշտունի Հայրենական պատերազմի տարիներին, Ռշտունի գեղջկուհի մասին։ Հեղինակը պատկերում է գեղջկուհու հոգեկան աշխարհը, նրա ներաշխարհի հարուստ երանգները։ Ինչպես ասում է հեղինակը, Լուսինեն «ոչ միայն գեղեցիկ էր, այլև ուներ մի հոգի, որ ամեն մարդ չէր կարող ունենալ»։ Նա ուներ ազնիվ, բարի, համակրելի հոգի։ Նա սիրում էր կյանքը, սիրում էր մարդկանց, սիրում էր աշխատանքը։ Նա ուրախանում էր ուրիշների հաջողությունների վրա, ինքն էլ ձգտում էր հաջողության հասնել։ Նա ուներ մի ուրիշ հատկություն ևս, որ ամենից շատ էր գնահատում հեղինակը, այն է՝ ինքնամոռաց սերը։ Լուսինեն սիրում էր ոչ միայն իր ընտանիքը, այլև ամբողջ գյուղը, ամբողջ հայրենիքը։ Նա ամենից շատ սիրում էր Ռշտունի գյուղը, որտեղ ծնվել էր, մեծացել էր, որտեղ ապրում էին իր հարազատները, ընկերները։ Նա սիրում էր գյուղի ամեն մի ծառ, ամեն մի ծաղիկ, ամեն մի թռչուն։ Նա սիրում էր գյուղի ամեն մի տուն, ամեն մի մարդ։ Նա սիրում էր գյուղի ամեն մի ուրախություն, ամեն մի տխրություն։ Նա սիրում էր գյուղի ամեն մի աշխատանք։ Նա սիրում էր գյուղի ամեն մի ուրախություն, ամեն մի տխրություն։ Նա սիրում էր գյուղի ամեն մի աշխատանք։

Հեղինակը ցույց է տալիս, թե ինչպես Լուսինեն, սիրելով գյուղը, սիրելով աշխատանքը, սիրելով մարդկանց, ինքն էլ դառնում է սիրված։ Նա դառնում է գյուղի ամենասիրված աղջիկը։ Նա դառնում է գյուղի ամենասիրված կինը։ Նա դառնում է գյուղի ամենասիրված մայրը։ Նա դառնում է գյուղի ամենասիրված տատը։ Նա դառնում է գյուղի ամենասիրված պապը։ Նա դառնում է գյուղի ամենասիրված ամեն ինչը

դրուած է բոլշեւիկեան կուսակցութիւնը, ներսէն թէ դուրսէն:

** Ճափոնի քաղաքական շրջանակներուն մէջ դիտել կուտան թէ անօգուտ է կամ կանխահաս՝ որ եւ է օտար միջնորդութիւն: Ցետոյ կը կրկնեն թէ Ճափոն պատրաստ է ուղղակի բանակցելու խորհրդային կառավարութեան հետ:

Զինական պատերազմն ալ կը չարունակուի

Մանչուրիոյ սահմանավէճը փոխանակ մեղմացնելու, աւելի սաստկացուց բուն չինական պատերազմը: Զորեքշաբթի օր օդանաւային կատաղի ճակատամարտներ տեղի ունեցան 24 քառակուսի մղոն տարածութեան մը վրայ, եանկիչ գետին երկայնքը: Չինական աղբիւրէ կը հաղորդուին թէ 12 ճափոնական օդանաւեր վար առնուեցան, կէս ժամուան կռիւի մը ընթացքին: Նախապէս 50 հետազօտիչ եւ 20 ռմբաձիգ օդանաւեր ճամբայ ելան դէպի Հան-քէու, բայց Չինացիները անոնց ճամբան կտրած ըլլալով, առաջիններէն մին, միւսներէն 18ը կրցան քաղաք հասնիլ: Իսկ ճափոնական զեկոյցը կ'ըսէ թէ 37 չինական օդանաւեր վար առնուեցան:

ՋԱՆԱՋԱՂ ԼՈՒՐԵՐՔԱՆ ՄԸ ՏՊՂՈՎ

ԹՐՔԱԿԱՆ կառավարութիւնը առաջարկած է Արժանթինի հանրապետութեան՝ դեսպան մը նշանակել Ենկիւրիի մէջ, բայց Արժանթին կը վարանի, աննշան չահեր ունենալով Թուրքիոյ մէջ: Միւս կողմէ, Պրազիլիա առաջարկած է թրքական կառավարութեան՝ դեսպանութիւն մը հաստատել Րիօ տը Եանէյրոյի մէջ, նկատի առնելով երկու երկիրներուն տնտեսական փոխադարձ շահերը, մասնաւորապէս պրազիլիական սուրճի եւ թրքական հանքածուխի փոխանակութիւնը:

ՀՌՈՄԻ ֆրանսական գործակատարը Փարիզ եկաւ, տեղեկութիւններ հաղորդելու համար Իտալիոյ հետ կատարուած բանակցութեանց մասին, որոնք ընդհատուած են ապրիլ 23էն ի վեր: Կը հերքուին այն լուրերը թէ գործակատարը հրաման ստացած է չարունակելու խօսակցութիւնները: Ամէն ինչ առկախ կը մնայ տակաւին:

ՍՈՒԷԶԷՆ ՓՈՐԹ ՍԱՅԻՏ պետական ճամբայ մը պիտի շինուի մօտերս, համաձայն 1936ի անգլեւեգիպտական դաշնագրին: Ընդհ. ծախքը պիտի ըլլայ 456,100 ոսկի, որուն 307,500ը պիտի ճարէ Սուէզի ջրանցքի ընկերութիւնը: Ճամբան պիտի պարունակէ չորս կամուրջներ, երեքը առկախ:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ վարչապետը կը չարունակէ իր բանակցութիւնները Լոնտոնի մէջ, լուծելու համար կարգ մը մանազիտական խնդիրներ: Ֆարուք թագաւորը հեռագրով շնորհաւորեց վարչապետը, ձեռք բերուած յաջողութեանց համար:

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ բաժանման քննիչ յանձնաժողովը, որ ուսումնասիրութիւններ կը կատարէր երեք ամիսէ ի վեր, երուսաղէմէն ճամբայ ելաւ, Լոնտոն վերադառնալու համար: Յանձնախումբը ունեցած է 41 ժողովներ: Առաջին եւ վերջին ժողովներուն մէջ լսուեցան հրէական ներկայացուցիչները, որոնց առաջարկութեամբ զանազան յուշագրեր պատրաստել: Արաբները չերեւցան: Յանձնաժողովը խորհրդակցած է նաեւ Անդրյորդանանի էմիրին հետ:

ՇԻԿԱԻՆ ՊԱՀԱԿՆԵՐԸ (Կառտ Մոպիլ) որոնց թիւը հազիւ 20.000ի կը հասնի, մեծապէս պիտի աւելնան: Ինը նոր լեգէոններ պիտի կազմուին, ամբողջութիւնը հասցնելով 22ի: Ինչպէս յայտնի է, շրջուն պահակները ենթակայ են ուղղակի պատերազմական նախարարութեան, եւ մասնաւոր առիթներու մէջ կը կանչուին, ոստիկանութեան օգնելու համար:

ԻՏԱԼԻՈՑ պանդոկատէրերու դաշնակցութիւնը բանաձեւ մը քուէարկեց, որով օգոստոս 2էն սկսեալ կ'արգիլուի օտար անուններ գործածել պանդոկներու, սրճարաններու եւ ճաշարաններու համար: Բոլոր հաշուեցոյցները պէտք է իտալերէն ըլլան: Օտար լեզու կրնայ գործածուիլ միայն օտարականներու հետ:

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՑ վճռաբեկ ատեանը մերժեց 300.000 ֆր. երաշխաւորութեամբ ազատ արձակել հիթլէրական կուսակցութեան վարիչը, հրամանատար Սալաշին (հայադպի): Հրամանատարը տասը ամիս բանտարկութեան դատապարտուած էր Փէշթայի պատժական ատեանին կողմէ, բայց վերաքննիչ ատեանը յուլիս 6ին երեք տարի տաժանակիր աշխատանքի վերածեց պատիժը: Ասոր վրայ նախ 60.000 ֆր. երաշխաւորութիւն առաջարկուեցաւ, բայց մերժուեցաւ: Ցետոյ դրամարը 300.000 ֆրանքի (50.000 փէնկօ) բարձրացաւ, ահա նորէն կը մերժեն:

Ինչպէս ամէն չարիքէ բարիք մը կը ծնի, Սալաշիի այս դժբախտութիւնն ալ չատ օգտակար եղաւ Հունգարիոյ հիթլէրական կուսակցութեան վարիչներուն: Կուսակցութեան օրկանը վերաքննիչ ատեանին վճռէն անմիջապէս վերջը, սկսաւ հրատարակել հիթլէրի յուշերը--- «Բանտէն մինչեւ վարչապետութիւն»: Սալաշիի կուսակիցներէն մէկը 50.000 փէնկոյի (300.000 ֆր.) երաշխաւորագրինէն զատ, առաջարկեց 100.000 փէնկօ վճարել, ղեկավարը ազատ արձակելու համար:

ՀՌՈՄԻ ԹԵՐԹԵՐԸ կը գրեն թէ մօտերս պիտի կրճատուի հրեայ ուսուցչապետներու թիւը համալսարաններու մէջ, ինչպէս եւ թիւը այն հրեայ ուսանողներուն որ կը հետեւին բժշկական եւ իրաւագիտական համալսարաններու: Ցաչական կուսակցութեան վերին խաւերուն մէջ ալ մեծապէս պիտի կրճատուի Հրեաներու թիւը:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ՀՐԵԱՑ բժիշկները իրենց արհեստը ի գործ դնելու իրաւունք պիտի չունենան սեպտ. 30էն վերջ, համաձայն նոր հրամանագրի մը:

ՋԵՆԱԿԱՆ հարցին մէջ նորը, լորա Բընսմէն, Փրակա հասնելով, յայտարարեց--- «Ես բարեկամ եմ բոլորին եւ թշնամի չեմ ոեւէ մէկուն: Տեւական խաղաղութիւնը կրնայ ապահովուիլ միայն փոխադարձ դիմումներով: Եւ կը յուսամ յաջողիլ համբերութեամբ եւ հեռատեսութեամբ»: Գերմանան մամուլը կը չարունակէ յարձակիլ չեխական կառավարութեան վրայ եւ այժմէն ձախողած կը նկատէ միջնորդին պաշտօնը:

ՍՊԱՆԻՈՑ ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆՆԵՐԸ յառաջ խաղալով, քաղաք մը գրաւեցին Թէրուէլի շրջանին մէջ: Կռիւները կը չարունակուին կատաղօրէն:

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԻ նոր իշխանութեան (դիկտատուրա) տարեդարձին առթիւ (1936 օգոստ. 4), կէս միլիոն ժողովուրդ համախմբուած է Աթէնքի մէջ, ուր կը գտնուին նաեւ 35.000 զինուորներ: Հաղարաւորներ բացօթեայ կը պառկին եւ սեղաններ չոկուած են փողոցներու մէջ:

ԻՏԱԼԻՈՑ զինուորական ուժը բազմապատկելու համար չարք մը ժողովներ գումարուեցան եւ կարեւոր որոշումներ արուեցան:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԼ

ՆՇԱՆ ՊԵՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆԻ

«ԾԱՂՐԱՆԿԱՐՆԵՐ»

երգիծական նոր հատորը (208 էջ)

Մանօթ դէմքեր եւ ժողովրդական տիպեր: Վարդաստան մը ժպիտի, խինդի, ծիծաղի եւ հեգնութեան լաւագոյն նուէրը ինքզինքին ու բարեկամին.

«Ինդալ գիտցիր որ առողջութիւնն ու բախտն ալ քեզի խնդան» Մէնիգիւս
«Իւրաքանչիւր ժպիտ հոդիին մէջ լոյս մը կը վառէ» Ասկէպիոս
«Ծիծաղը սրտին արեւն է» Հաճու - Հիքա

Հատորին գինն է Ֆրանսա եւ գաղութներ 20 ֆր., արտասահման 25 ֆր.:

Դիմել հեղինակին.— 21, Rue Ampère, Cachan, Seine, France:

Հ. Յ. Դ.

Փարիզ

ԱՆԻԼԻՒԻ «ԱՐԱՄ» ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի ընկերները այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին սովորական հաւաքատեղին:

Գահիրէ

ՊՈՒԼԻՒԻՒԻՆ (Հարսէյլ) «վարանդեան» խումբի ընդհ. ժողովը 6 օգոստոս շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, ընկեր Արապեաններու բնակարանը, կարեւոր օրակարգ:

ՍԷՆ-ԼՈՒԻ (Մարսէյլ) «Ակունեան» ենթակոմիտէի ընդհ. անդամական ժողովը 5 օգոստոս ուրբաթ երեկոյ ժամը 9ին, բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Չեկուցում՝ ներկայացուցչական ժողովի եւ կարեւոր օրակարգ:

ԼԻՈՆԻ ՇԲՋ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր խոմբերու ընկերները այս ուրբաթ (5 օգոստոս) երեկոյ ժամը 8.30ին «Զարդարեան» գրադարանին մէջ:

ՏԷՍԻՆԻ կոմիտեի ընդհ. անդամական ժողովը 6 օգոստոս շաբաթ երեկոյեան ժամը 7ին, սովորական վայրը: կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները:

ԿԸՐՆԳՐԼԻ «Եօթնեղբայրեան» կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները 6 օգոստոս շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Ֆր. կ. Խաչի Դպրոցի սրահին մէջ:

ՑԵՏԱՁԳՈՒԱԾ Է
Գամօնի «ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ» սրահի Դաշտահանդէսը յետաձգուած է:

ՀԱՆԴԷՍ-ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆՔԻ 41ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ
կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. ԽՈՀԱԿ խումբի կողմէ (Լասիօթայի մէջ)
7 Օգոստոս կիրակի կէս օրէ ետք ժամը 2ին
կը նախագահէ՝ ընկեր ԱԶԴԻՆ
կը բանախօսեն՝ Գնդ. Տ. ԲԱՂԴԱՍԱՐԵԱՆ եւ ընկ. Ա.Մ. ՔԷՕՍԷԼԵԱՆ
կ'երգեն՝ տիկին Լուսիկ Գաբապետեան, տիկին Մարի Յակոբեանեան,
| ընկեր Սարգիս Սարգիսեան եւ ուրիշներ
կ'արտասանեն՝ Օր. Սիրանուշ Տօնօեան, ընկ.՝ներ՝ Ղուկաս Յակոբեան,
Նշան Բանիկեան եւ ՊՊ Բրուտեան:
Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆՔԻ 4ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁՄԱՆ ԱՌԹԻՒ
կազմակերպուած՝ Հ.Յ.Դ. ՍԷՆ-ՇԱՄՈՆի ՎԱՐՈՒԻԱՆ հոմիտէի կողմէ
7 Օգոստոս կիրակի առաւօտեան մինչեւ իրիկուն
AU COINի գեղեցիկ դաշտավայրին մէջ:
Կը նախագահէ ընկեր Ս. ԸՆՏՐԻԿԵԱՆ
Կը խօսի՝ ընկեր Ա. ԴՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ
Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Առատ պիւֆէ:
փափաքողներ իրենց ուտելիքները միասին կրնան բերել
Դաշտավայրը գտնելու համար, քալել կայարանի ճամբան, որ ուղիղ կը տանի:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած՝ Հ.Յ.Դ. Սաքսէլի «ՀՐԱՑՐ» եւ «ՌԱԶՄԻԿ» խումբերու
Հովանաւորութեամբ՝ «ՎԱՐԴԱՆ» ենթակոմիտէի
7 Օգոստոս, կիրակի ՀՕՏԸ ՌՈՒԱՔի գեղատիպ պուրակին մէջ
Բանախօսութիւն, երգ, արտասանութիւն եւ զանազան անակնկալներ,
կը ժամանակցի Քառիսա ԳԱՐԳԻՆ՝ փոքրիկ ՌԷՓԻՆԱՆ կը պարէ
Հայկական եւ կովկասեան պարեր:
Անձրեւի պարագային խնճոյք տեղի պիտի ունենայ նոյն առթիւ Սալտը Նոսի մէջ:
Ճոգեկառք առնել, կառ.-տիւ Նոուէն եւ իջնել Սարսել հետեւեալ ժամերուն.— 12.35, 13.50 14.35:

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կ'ԶԱՐԿԵՐՊՈՒԱԾ ԲԱԲԵՐԴԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ
Ի ՑԻՇԱՏԱԿ ԻՐ ԱՆՄԱՀԱՆԵՐՈՒՆ
7 Օգոստոս, կիրակի առաւօտեան ժամը 8էն մինչեւ երեկոյեան 8,
ՍԷՆԹ-ԱՆՏՐԻԷի օգաստան պարտէզին մէջ:
Կը նախագահէ՝ հայրենակից Տ. ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ
Կը բանախօսէ՝ հայրենակից Մ. ԱՍԼԱՆԵԱՆ
Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւն
եւ ուրիշ անակնկալներ:
Հայկական եւ եւրոպ. ընտիր եղանակներ պիտի նուագէ Ռաստիս ԱԼԳԱԶԸ:
Խիստ ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը Գ. Գ. Գեղամ Պօղոսեանի, Հ. Սարգսեանի,
Ա. Աւագեանի եւ Օր. Տէր-Նազարէթեանի կողմէ:
ԳԱՇՏՕՆՍ ԵՌՆԲԱԼ Է
Գեղարուեստական բաժինը կը սկսի ժամը 2.30ին:
ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած ՏԱՐՕՆ-ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ ՆԱՀԱՆԳԱՑԻՆ ՀԱՑՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՃԱՇՆԱՁԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ
Մ Է Ն Թ - Ա Ն Տ Ր Է Ի գովասուն պարտէզին մէջ,
14 Օգոստոս, կիրակի առաւօտեան ժամը 8էն մինչեւ երեկոյեան ժամը 8ը,
կը նախագահէ հայրենակից Ց. ԽԱՆՕԵԱՆ
կը խօսի հայրենակից Տ. ԵՂԻՇԷ ՔՀՆ. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ
Գեղարուեստական բաժին. սիրայօժար մասնակցութեամբ
Գուլվար Օտտօի Ֆ. կ. Խաչի երգչախումբի,
երգ, պար, արտասանութիւն. զանազան անակնկալներ.
Խիստ ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը.
Առնել թիւ 25 հանրակառքը եւ իջնել վերջաւորութեան.

ՆԱԽԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

կազմակերպուած՝ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՑ ՄՇԱԿՈՒՅԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ
14 ՕԳՈՍՏՈՍ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԵՆ ՍԿՍԵԱԼ
Մեկնումն՝ Vieux Portէն — վիէօ Բօռ — դէպի Cassisի ծովեզերեայ օգաստուն վայրը մը:
Ամբողջ օրը հաճելի պտոյտ եւ ուրախութիւն մտերմիկ շրջանակով մը.
Նուագ եւ գեղեցիկ անակնկալներ. շարժանկարի պիտի առնուին բոլոր նաւագնացները:
Արձանագրութիւնները կը փակուին օգոստոս 12ին:
Արձանագրուելու, ինչպէս նաեւ պայմանագիրներ եւ մանրամասնութեանց համար դիմել՝ Ս. Տիրատուրեանի 2, Rue Philippe de Girard եւ Ա. Քէօսէեանի 11 Place Jules Guesde — Փլաս ս'Էֆս:

Մեծ Դաշտահանդէս — Գիւղագնացութիւն

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆՔԻ 41ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ
կազմակերպուած՝ Հ.Յ.Դ. ԼԻՈՆԻ ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻՆ կողմէ
ՓՕՇՏԻ ՇԷՐՒԻՒ ընկ. ԹԻՒՐՔՄԷՆԻԷԼԻ ծառաստանին մէջ
7 Օգոստոս, կիրակի առաւօտեան ժամը 8էն մինչեւ երեկոյեան 8ը:
Գիտի ըլլան երգ, արտասանութիւն, բանախօսութիւն եւ անակնկալներ:
Եւրոպական պարերը պիտի վարէ Ճոխ ՕՐՔԵՍՏՐ մը:
Սիրով կը հրաւիրուին վիէնէ, Տէվինի, Սէն Մօրիսի, Նէօվիլի եւ շրջան ընկերները եւ համակիրները:
Գին՝ 5 ՖՐԱՆՔ, Փոքրիկներու համար կէս գին:
Շոգեկառքը կը մեկնի կայարանէն առաւօտեան ժամը 8ին, Շամբ. խմբում կայարանին առջեւ ժամը 8ին քառորդ մնացած:
ՀԱՂՈՐԴԱԿՑ. ՄԻՋՈՑՆԵՐ.— կար տը Լէոն երթալու համար պիտի գնել 11, 24 եւ 25 հանրակառքերը եւ իջնել Ավենիւ Ֆելիքս Ֆօր:

Ֆր. կ. ԽԱՉԻ ՕՐԱՑՈՑՑՆԵՐԸ

Շրջ. վարչութիւնը քաջալերուած անցեալ տարուան իր ՕՐԱՑՈՑՑՆԵՐուն գոհաւ ընդունելութենէն, ձեռնարկած է 1939ի համար եւս կազմել իր սիրական ՕՐԱՑՈՑՑՆԵՐը շատ աւելի խնամուած եւ գեղեցիկ ծրագրութեամբ մը:

Հ. ՋԱՐԴԱՐԵԱՆ

ՎԻՐԱՒՈՑԾ - ԱՏԱՄՆԱՒՈՑԾ
14 Rue Dunkerque (ՄԷՔՐՕ ԿԱՌ ՏԻՒ ՆՈՒ)
Tél. Trudaine 42—69
Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 14 - 20:
Առաւօտներ ժամագրութեամբ:

ԿԱՐԻՊԵՏ Ց. ԷՄՄԷՐԵԱՆ

Maison E. CHARLES հիմնուած 1869
29 rue Mathis, Métro Crimée
Autobus: AJ, AV, CP, 52, 50/71 Tel. Botzaris 12—60
Կը ծախենք՝ գոհարեղէններ, ամէն տեսակ ժամացոյցներ մատանիներ եւլն.: Նորոգութիւն ժամացոյցներու եւ գոհարեղէններու: Կը գնենք՝ թղթին, ոսկի, արծաթ եւ գոհարեղէններ՝ նպաստաւոր գիներով:
Մի մոռնաք որ վստահելի ձեռքէ գնուած ոսկեղէն եւ գոհարեղէններն անփոփոխ կը պահեն իրենց արժէքը:
Գաւառներէն եռած ապսպրանքները կը կարգադրուին արագ եւ խղճմտութեան:

Etude de Me BERNARD WAHÉ
(17e ANNÉE)
Licencié en Droit de la Faculté de Paris
Ancien élève de l'École des Hautes Études Sociales
JURISCONSULTE
de
Droit Français et International Privé
Mandataire en Justice
159 rue Lafayette, Paris (Gare du Nord) Tél. NORD 68—02
ԿԸ ՄՏԱՆՉՆԻ ամէն տեսակ դատեր, Փարիզի, դաւառի, գաղութներու եւ արտասահմանի մէջ: Խորհրդակցութիւն իրաւագէտ. ամէն տեսակ խնդիրներու Ափկածի դատեր, ամէն լեզուէ թարգմանութիւններ: Նաթիւրալիզացիոն օթնական հետապրութիւններ եւ անուններու փոփոխութիւն, քննութիւններու կազմութիւն եւ լուծում: Ամէն տեսակ գործերու յարգագրութիւն: Իրաւագիտական քննութեանց եւ մրցութիւններու պատրաստութիւն: Ճառերու եւ գասախօսութիւններու խմբագրութիւն: Փոստային սրսկածներու ենթակայուած չգաւառներուն կուտայ կանխավճար առանց տոկոսի եւ մինչեւ գէթ: Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—10 եւ 5—7:
Կ'ընդունի նաեւ ժամադրութեամբ:

ՀԱՑԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՑԻՐ
Ճաչարան Ֆ Լ Օ Ր Ի Ա
81, Rue Monsieur le Prince, Paris (6e)
Մէրթօ՝ Օսէօ եւ Մեզ Մինչ
Աթէնեան եւ հրապարակի խմորուած կերակուրներ:

ԿԱՊՈՑՆԵՐ ՌՈՒԱԼՍՏԱՆ ՂՐԿԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Անոնք մեծ մտերիմ անգլիական, իր անասկան եւ չհիւանդացող կերպասներու՝ այր մարդոց վերարկուի, հագուստի, կանանց առպերու եւ հագուստներու համար: Առաջնակարգ կօշիկներ, ձերմակեղէններ եւ նպաստեղէններ: Ունէրվեար գրի մեքենայ: Ջափսուր ղրկեր:
Գրել՝ American Lloyd, Paris (9). 7 rue Auber
Tél. Opéra 67-77

ՐԱԿԸ ՏԻՒԶ
Ջուտ խաղողէ քաշուած եւ անիսոնով պատրաստուած հայկական օղին՝ ՐԱԿԸ ՏԻՒԶը, ձգուշացնէ արուեստական օղիներէ զգուշանալ: Ձեր ստամոքսը կ'այրէ եւ գիշերները ջուր կը խմէք եւ կը վնասէ ձեր առողջութեան: Խմեցէք ՐԱԿԸ ՏԻՒԶը որուն անուշ բոյրը, կազդուրիչ եւ պիտանի ժաքեր ըլլալը հաստատուած է:
Dalakupeian 8 Rue Suffren
Dépôt: 7 Rue de la Paix, Marseille. Tél. Dragon 70—89.

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ

Լիոն. ՑՏԱՆ,— Այո՛, շաբաթական:
Լիոն. Գ.— կը սպասենք ձեր ցուցակին:

Le Gérant : H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Demesme — PARIS (13)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme, PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15 - 70
Chèque Postal Paris 1678 - 63
(ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.— ՏԱՐԵԿԱՆ ՎՃԱՐՄՍԵԱՑ ԵՒԱՄՍԵԱՑ

Ֆրանսա եւ Գաղութները	150 ֆրանք	75 ֆրանք	40 ֆր.
Անգլիա եւ Իտալիա	265 ֆրանք	140 ֆրանք	
Ուրիշ երկիրներ	215 ֆրանք	110 ֆրանք	

ԿԻՐԱԿԻ
7
ՕԳՈՍՏՈՍ
DIMANCHE
7 AOUT
1938

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 14e Année No. 3802

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՄԻԱՄՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ակնարկ մը եւս՝ «Նոր Օր»ի յուլիս 31 թուակիր գրութեան վրայ,-- «Հայ ժողովուրդը քաղաքականութիւն չունի»:

Խմբագիրը չարունակելով իր անհատական խորհրդածութիւնները, դիտել կուտայ.

-- «Առանց Ռուսը ճանչնալու, մեր ժողովուրդին մէկ մասը վերջին հարիւր տարիներուն ռուսասէր տրամադրութիւններով տոգորուած է եւ առանց Թուրքը ճանչնալու, ամբողջ հայ ժողովուրդը հակաթուրք ուղղութեան հետեւած է ու կը հետեւի տակաւին»:

Առաջին կէտի մասին չենք վիճիր, չկրնալու համար ակադեմական տեսութեանց մէջ: Կը բաւէ ըսել որ չատ ուշ մնացած ենք այս վերագնահատման մէջ, որուն վրայ մասնաւորապէս կը ծանրանան կարգ մը արեւելահայ ընկերներ, առենք մը ի վեր:

Միւս կողմէն, բոլորովին ճիշդ չէ ըսել թէ արեւմտահայ հատուածը միշտ ալ եղած է միամիտ ռուսասէր: Բազմաթիւ հրատարակութիւններ եւ տեղեկագիրներ տարբեր բան կ'ըսեն: Օրինակ՝ Տէվկանցի «Շահէնն ի Սիպիր»ը, որ անգտանելի է այսօր:

Գալով երկրորդին, չարաչար կը սխալի «Նոր Օր»ի խմբագիրը, «հակաթուրք ուղղութիւն» վերագրելով ամբողջ հայ ժողովուրդին:

Ուրի՛չ բան է «հակաթուրք»ը. բոլորովին ուրիչ բան՝ թրքական արիւնազանգ լուծէն ազատելու տենչը: Եւ եթէ ի վերջոյ միակ ելքը համարուեցաւ անվերջ պայքարիլ թրքական բռնակալութեան դէմ, այդ հետեւանք էր չատ ուշ արթնցած դիտակցութեան եւ փորձառութեան: Ուրիչ խօսքով՝ գոյութեան կռիւ, ինչ որ կը նշանակէ գործել ոչ թէ «առանց Թուրքը ճանչնալու», այլ պէտք եղածէն աւելի ճանչնալով զայն:

Ուրկէ կ'ուզէք սկսէք,-- պիտի չկրնաք ուրիչ եզրակացութեան յանգիլ:

Հոչակաւոր «Թանզիմաթ»էն (1839) մինչեւ Հարատահարութեանց խնդիրը եւ 1878ի պատերազմը, մինչեւ 1895ի բարենորոգման ծրագիրը եւ Օամ. Սահմանադրութիւնը (1908), Թուրքին հետ յարմարելու, մեր չահերը անոր չահերուն հետ «նոյնացնելու կամ հաչտեցնելու» քաղաքականութիւնն էր որ կը փորձուէր ու կը փորձուէր, ճանչնալով հանդերձ Թուրքը:

Իսկ այսօրուան համար,-- տրամո՞ւր թէ հայ ժողովուրդը «հակաթուրք ուղղութեան կը հետեւի տակաւին», յայտարարութիւն մըն է որուն բուն իմաստը անմատչելի կը մնայ մեզի:

Քաղաքական կեանքի մէջ, բառերը պէտք է լման արտասանել, երբ որոշ տեսակէտ մը կը պաշտպանես: Այլապէս, գրուած խօսքերը ուրիչ բանի չեն ծառայեր, եթէ ոչ միտք պղտորել: Եւ, ինչո՞ւ չէ, թշնամին անդամ խնդացնել:

Անշուշտ մեր պաշտօնակիցը կ'ուզէ ելքի մը յանգիլ,-- եւ ահա թէ ի՛նչ.

-- «Կովկասեան ազգերը, վրացի, Թաթար ու Տաղստանցի, մեզմէ աւելի պատրաստուած, եւ իրենց ազգային դատը ուղիղ ճամբու մէջ դրած են, բաղաբական մէկ ուղղութեան հետեւելով»:

Ցեսոյ, անոնց արտասահմանի քաղաքական գործիչները «տարիներ առաջ կազմած են Կովկասեան Միութիւն մը, Կովկասի ապագայութիւնը եւ անկախութիւնը նպատակ ունենալով»:

-- «Անոնք բազմաթիւ փորձեր ըրած են, այդ Միութեան մէկ հաւասար անդամը դարձնելու հայ ժողովուրդն ալ»:

Ու վերջապէս, «տարբեր կարծիք» ունենալով հանդերձ այդ Միութեան արժէքի եւ առաջադրուած նպատակի իրագործման մասին, «կարելի չէ բոլորովին անդիտանալ Միութեան գոյութիւնը եւ կամ անոր մասին ունենալ նախապաշարումներ ու կանխակալ կարծիքներ»:

-- «Պէտք է միշտ նկատի ունենալ որ Ռուսը եւ Թուրքը օր մը վերջնապէս պիտի հաշուին Կովկասէն ու Կովկասեան ազգերը պիտի մնան իրենք իրենց, ազատ ու անկախ:

Պէտք չէ՞ ուրեմն այժմէն ճանչնալ մեր հարեւանները, խօսիլ անոնց հետ, թիւրիմացութիւնները փարատել, փոխադարձ գործակցութեամբ խաղաղ կեանկցութեան գետին պատրաստել ու ստեղծել բարի դրացնութեան ու բարեկամութեան մթնոլորտ մը»:

Բարի՛ եկար, ընկեր, հազար բարի:

Ուրեմն ձեզի՞ ալ պատմենք ինչ որ կը չարունակուի 1921էն ի վեր,-- «Մեր հարեւանները ճանչնալու», «թիւրիմացութիւնները փարատելու», «բարի դրացնութեան ու բարեկամութեան մթնոլորտ մը ստեղծելու համար»: Փորձե՛ր, փորձե՛ր, որոնք ուրիչ բանի չեն ծառայած, եթէ ոչ աւելի լաւ ճանչնալու մեր հարեւանները, այլ մանաւանդ այն ճամբան որ լայն, չատ լայն խրամատ մը բացած է անոնց եւ մեր միջեւ:

Քանի մը ճշդումներ, բուն հարցին անցնելէ առաջ.--

1. Կովկասեան ազգերը ունին ոչ թէ մէկ, այլ երկու Միութիւն -- «Պոմմեթէ» եւ «Կավկազ», երկուքն ալ՝ բոլորովին թրքամէտ: Առաջինը՝ դիմակաւոր, երկրորդը՝ ճակատաբաց: Կան մէկ-երկու խմբակներ ալ, եւ վրացական խումբ մը, որ քիչ մը կը մօտենայ մեր տեսակէտներուն:

2. «Նախապաշարումներ եւ կանխակալ կարծիքներ» չեն որ մեզ հեռու կը պահեն անոնցմէ, այլ չոր փաստեր: Հազար անգամ ապացուցուած, հաստատուած, չեշտուած իրողութիւններ: (Բահնձեցէ՛ք պրպտել գոնէ կուսակցական դիւանաթուղթերը եւ հրատարակութիւնները):

3. Անոնք եթէ «ուղիղ ճամբու մէջ դրած են» իրենց ազգային դատը, պատճառը այն է որ չունին ոչ Թրքահայ Դատ, ոչ սահմանային խնդիր, ոչ մօտ մէկ միլիոն տարագիր, ոչ ալ մէկ միլիոն գոհ: Իսկ իրենց գտած «ուղիղ ճամբան» միայն մէկ ելք ունի,-- կոնակը տալ Թուրքին, խաչ քաշելով ուրիչ ամէն բանի վրայ:

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՆՈՐ ՌՄԲԱԿՈԾՈՒԹԻՒՆ ԾԱՑՐ. ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

ԴԻՒԱՆԱԳԷՏՆԵՐԸ ԳՈՐԾԻ ՍԿՍԱՆ
ԼՈՒԾԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՍԱՀՄԱՆԱԿԱԼԷՋԸ

Խորհրդային օդանաւերն ու ինդանօթները ուրբաթ օր անդամ մը եւս ռմբակոծեցին Զանկուֆէնկի բլուրը եւ Ճափոն նորէն բողոքեց. սակայն կը թուի թէ կացութիւնը մեղմացած է եւ խնդիրը պիտի կարգադրուի դիւանագիտական բանակցութիւններով: Ճափոնի կառավարութիւնը լաւատես կ'երեւայ եւ «ծանր դանելով հանդերձ կացութիւնը, յուսահատական չի նկատեր»: Այս առթիւ բարենշան կը համարուի որ Պ. Լիթվինով անմիջապէս պատասխանեց Ճափոնական ծանուցագրին, փոխանակ լուսանքներով զոհանալու: Մոսկուայի Ճափոնական դեսպանին տեղեկագրին վրայ, «ընդհանուր առումով ընդունելի» կը համարուի Ա. Միութեան պատասխանը: Բացի այս պարագաներէն, կացութիւնը մեղմացած կը համարուի նաեւ անոր համար որ ի վարչապետ արձակուրդի գացած է, մայրաքաղաքէն չորս ժամ հեռու:

Մոսկուայի մէջ ալ որոշ լաւատեսութիւն կը տիրէ, իրրեւ հետեւանք արտաքին գործակարին եւ Ճափոնական դեսպանին խօսակցութեանց: Բայց եւ այնպէս, չի կարծուիր որ թշնամութիւնները դադրին, ցորչափ Ճափոն իր դիմադրները քաշած չէ վիճելի չրջանէն: Խորհրդային թերթերը կը դգուշանան խորհրդածութիւններէ, չխանգարելու համար դիւանագիտական բանակցութիւնները, այլ կը զոհանան սիւնակ-սիւնակ բանաձեւեր հրատարակելով բանուորներու, գիւղացիներու եւ զինուորներու ժողովներէն, որոնք անսահման հաւատք եւ վստահութիւն կը յայտնեն կուսակցութեան եւ կառավարութեան պաշտպանելու համար հայրենիքը: Այս առթիւ, կուսակցական մոլեռանդութեան հետ կ'արձագանգուի նաեւ հայրենասիրական տենդը: Թերթերը կը գրեն թէ բազմաթիւ երիտասարդներ փափաք յայտնած են Մայր. Արեւելք երթալու, իրրեւ կամաւոր:

*** Ճափոնցի զօրավար Նիչիյամա, 84 տարեկան, ուրբաթ օր հանդիսաւորապէս հաղնելով իր համազգեստը, անձնասպան եղաւ իր բնակարանին մէջ, որովհետեւ իր խիղճը կը տանջէր «անօգուտ կեանք մը» վարելուն համար, երբ ազգը տագնապ մը կ'անցընէ: Զօրավարը Ձինաստանի դէմ կռուած է 1894ին եւ ազգային հերոս հռչակուեցաւ Փորթ Արթիւրի պաշարման առեն:*

Պաշտօնական զեկոյց մը
Խորհուրդային գիպատպետական չարժումի մասին

Յունուար 5ին պաշտօնական զեկոյց մ' հրատարակուեցաւ Հռոմի «Ինֆորմացիոնէ Տիփլոմաթիք» պաշտօնաթերթին մէջ, որուն գլխաւոր գրութիւնները միչտ Մուսոլինիի կը վերագրուին: Զեկոյցը լուսաբանութիւններ կը հաղորդէ գիպատպետական չարժման մասին, պարզելով անոր հիմնական սկզբունքները: Ձհաւասիկ այդ կէտերը...

1. Խորհրդային գիքատպետութիւնը պարզ հակահրէութիւն մը պիտի չըլլայ: Ան ուղղակի հետեւանքն է կայսրութեան հաստատման եւ ամէն բանէ առաջ կը ձգտի խուսափիլ խառնածին ցեղէ մը, որ ոչ հոռմէական պիտի ըլլար, ոչ ալ ափրիկեան:

2 Միայն երկրին մէջ, գիդպատպետութեան նոր քաղաքականութիւնը պիտի ձգտի խոտացիներուն տալ հպարտութեան եւ հրճուանքի զգացումներ, խոստանալով որ կը պատկանին աչխարհի առաջին ցեղերէն մէկուն:

3. Այս քաղաքականութեան նպատակը պիտի ըլլայ պաշտպանել իտալական ցեղը, որ արիական - հիւսիսական է, բոլոր խառնուրդներուն եւ խառնածնութեանդ դէմ:

4. Ֆաչական կառավարութիւնը հալածանքի որ եւ է ծրագիր չունի Հրեաներուն դէմ. բայց ոչ - արիականներու մասնակցութիւնը ազգային կեանքին՝ պէտք է խստօրէն համապատասխանէ անոնց համեմատական թիւին եւ երկրին բնակչութեան ամբողջ թիւին: (Այս պայմանով, հազար Հրեաներէն հապի մէկը պիտի կրնայ հանրային պաշտօն վարել):

Հռոմի Թերթերէն «Փիքօլօ» երկար յօդուածով մը կը քննէ ցեղային խնդիրը եւ կ'եզրակացնէ թէ Մեծն Ազեքսանդրի, Հռոմի եւ Նափոլէոնի կայսրութիւնները կործանեցան անոր համար որ կը բաղկանային այլազան ժողովուրդներէ, մինչդեռ անդամահատուած Գերմանիան դիւրութեամբ վերաքաւեր իր միութիւնը, չնորհիւ ցեղային միութեան: «Ռուսի, հիմա որ վարդապետութիւնը պարզուած է, կը մնայ գործի ձեռնարկել: Իտալացիները պարտին եւ կ'ուզեն Իտալացի մնալ: Իսրայէլի փարիսեներուն արտագաղթը Կեդր. Եւրոպայէն եւ Պաղեստինէն դէպի իտալական երկիրներ՝ հարուած մը պիտի ըլլայ ցեղին միութեան եւ մաքրութեան համար: Պէտք չէ մոռնանք թէ Հրեաներն էին որ ամէնէն խորամանկ խափանարարները դարձան իտալական քաղաքականութեան, ամէնէն գէշ ապականիչները՝ հանրային կեանքին եւ այսօր ալ իրենց կրցածը կ'ընեն, մեզ վարկաբեկելու համար»:

Ամերիկեան միջնորդը կը գործէ...

Լորտ Բրնսիմէն, անգլիացի միջնորդը, առայժմ երկու չաբաթ յետաձգեց Հեխական կառավարութեան եւ Գերմաններու միջեւ ուղղակի բանակցութիւններ կատարելու ծրագիրը, հիմնապէս ուսումնասիրելու համար կացութիւնը: Իր համոզումով, ժամանակը պիտի օգնէ հարթելու չարք մը թիւրիմացութիւններ, մինչ աճապարանքը կրնայ սրել կիրքերը:

Մինչ այս մինչ այն, գերմանական թերթերը կը չարունակեն վարկաբեկել Զեխոսլովաքիան: Առջի օր Հեխական երեք օդանաւեր սաւառնած ըլլալով գերմանական հողին վրայ, Փրակայի հետագրական գործակալութիւնը զեկոյց մը հրատարակեց, որ կ'ըսէ թէ առնուազն երեք անդամ գերմանական սաւառնակներ ոչ միայն թոան Հեխական հողին վրայ, այլ եւ իջան պիտուրական օդակայաններու մէջ:

Ուրբաթ օր միջադէպ մը եւս պատահեցաւ: Գերման երեսփոխան մը քթին բերնին հարուած մը ստացաւ Սլովաք մը: Միչտ անպակաս են այսպիսի պատահարները:

*** Լորտ Բրնսիմէն ուրբաթ օր այցելեց Հանրապետութեան նախագահին, որ սեղան մը սարքած էր: Տեսակցեցաւ նաեւ վարչապետին հետ: Լորտին եւ գերման ներկայացուցիչներուն միջեւ խօսակցութիւնները տեւեցին հինգ ժամ,*

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԵՐԿՈՒ ԲԱՌԵՐ

Անցեալ օր, բաղաբակից բարեկամ մը մեզ Ֆոնթէնպլօ տարաւ իր ինքնաշարժով:

Շէհեղ դղեակը, ուր երբեմն ապրած են փրանսացի արքաներ, ցոյց տուին մեզի՝ իր բոլոր սրահներով: Այցելած էինք նաեւ բազմաթիւ օտար շրջիկներ:

Շրջագայութեան միջոցին, ուշադրութիւս գրաւեցին, Հաւրի Դ.ի սենեակին մէջ, երկու բառեր,-- **Force et Paix**: Դրուած դէմ առ դէմ:

-- Կը տեսնէ՞ք,-- ըսի մեզ ընկերացողներէն մէկուն,-- դարերը ոչինչ փոխած են: *Ուժ եւ Խաղաղութիւն*: Երէկ ալ՝ ինչպէս այսօր ...

-- Ճիշդ է,-- պատասխանեց խօսակցուհիս,- ուժեղ պէտք է ըլլալ՝ խաղաղ ապրելու համար:

Ուրեմն, Հաւրի Դ.ի օրով ալ աշխարհը նոյն աշխարհն էր, ու մարդիկը՝ նոյն մարդիկը:

1918ին, երբ սեւ շղարշեայ կերոններ կային դեռ, մարդկութիւնը կարծեց թէ կիմուած հաշտութիւնը կ'ապահովէ նաեւ խաղաղութիւնը: Մինչդեռ, տասնամեակ մը բաւական եղաւ համոզելու համար թէ՝ ընդհակառակն՝ այդ հաշտութիւնը սպառնալիք մըն էր խաղաղութեան:

Ու հիմա նորէն նոյն յանկերգը,-- ուժով եղիր՝ եթէ խաղաղութիւն կ'ուզես: Անգլիոյ թագաւորին փարիզ այցելութեան առթիւ, վերապրյալ մէջ կատարուած զօրահանդէսը նոյն ըսպառնական ուղիղը,-- ուժը ցոյց տուր՝ խաղաղ մնալու համար:

Ուրեմն, ոչ միայն ուժեղ ըլլալ, այլ եւ զայն երեւան հանել: Ցուցադրել:

Կամ՝ Ֆոնթէնպլոյի դղեակին մէջ բանդակուած բանաձեւով,-- **Force et Paix**:

Դժբախտաբար, միայն մենք չենք հանդիսած այս անժխտելի ու դարաւոր իմաստութիւնը:

Ուժեղ ըլլալ,-- ահա հանգանակ մը, որ գերիվեր պէտք է մնայ բոլոր նշանաբաններէն: Նոյն իսկ բոլոր բաղաբակութիւններէն: Ասիկա ոչ մարտականութիւն է, ո՛չ ալ արկածախնդրութիւն: Սխալ չհասկնանք: Ըսել չեմ ուզեր թէ մենք կրնանք ուժեղ ըլլալ, այդ բառին ժամանակակից իմաստով: Բայց, ինչ որ պէտք է ջանանք իրականացնել՝ *մեր ուժին կարելի չափով յարմարեցումն ու կեդրոնացումն է*: Այստեղ է որ մենք տկար ենք: Եւ այս տկարութիւնը կը բխի մեզմէ:

Հայութեան, ամբողջ հայութեան ուժը,-- անխտրական եւ հաւասկական: Ատիկա միշտ աւելի տկար պիտի ըլլայ, ի հարկէ, քան մեր դէմ եղած ուժերը: Բայց, մենք մեզի բաղդատմամբ՝ աւելի ուժեղ պիտի ըլլանք: Իսկ բաղաքական դատ մը պաշտպանելու համար, էականը այն է որ հնարաւոր ուժգ երեւան բերես ու ցոյց տաս զայն:

Մենք, ընդհակառակն, ոչ միայն մեզի, այլեւ ուրիշներուն կը կրկնենք թէ տկար ենք, կամ՝ մտահոգ, երբ ուրիշներու մասին կը մտածենք ...

«Ուժեղ եղիր»,-- Թալէյրան իսկ, իր մատանիին վրայ բանդակած, ա՛յս կը թելադրէր իրեն իրեն:

ՍՕՍԵԱՑ ՏՂԱՆ

Ս. Ֆ. Լեհաստան Հաւատքի մասիր

Գերմանական թերթերէն ցաւով կ'իմանանք թէ ուսուցչապետ Լեհստան - Հաւատքի, հեղինակը «Հայաստան երբեմն եւ այժմ» հոյակապ գործին (երեք հատոր), մեռեր է 78 տարեկան հասակին մէջ: Հանգուցեալ ունի ուրիշ աշխատութիւններ ալ որոնցմէ չատ քիչ բան թարգմանուած է հայերէնի:

Ցաջորդ համարով երիտասարդ աշխատակցի մը մէկ յօդուածը՝ իր յիշատակին: Իսկ աւելի վերջը՝ իր կեանքն ու գործը:

Սպանիոյ ևևացորդներն ալ կը յիշեն Հայաստանին

«Յուսաբեր»ի թղթակիցը յուլիս 1 թուակիր նամակով մը մանրամասնութիւններ տալով կաթողիկոսին սպանութեան եւ «Թազման» մասին, որոնք հրատարակուած են «Ցառաջ»ի մէջ, կը հաղորդէ նաեւ հետեւեալ տեղեկութիւնները.--

Վերջին երկու ամիսներ ընթացքում, ի թիւս հարիւրաւոր այլ աքսորականների, քշուեցին Հայաստանից եւ բոլոր նախկին սպաները, որոնք տակաւին ողջ էին մնացել, այլ եւ Քանաքեռից եւս տեղահանուեց կարմիր բանակի հայկական զօրամասը ...

Ինչպէս գրել եմ, ռուս - թրքական յարաբերութիւնները նոր փուլի մէջ են մտել, որի հետեւանքով սահմանների զօրամասերը ետուառացրել են, իսկ երկրի ներսը ազգային կազմութիւն ունեցող կարմիր բանակի զօրամասերը տեղահանւում են այլ պատճառներով, որոնց երեւի կ'անդրադառնամ չուտով:

Ըստ եժովի ներկայացրած ծրագրի, հաստատուած Կոմինտէրնի կողմից, Մարտ - Ռուսխալից պէտք է վտարուեն բոլոր օտարահպատակները -- Զինաց՝ երկու միլիոն, Լեհ՝ մէկ միլիոն, Ցոյն՝ երեք հարիւր հազար, Ռումէն՝ հարիւր յիսուն հազար, պարսկահպատակ Թուրքեր եւ Հայեր՝ մօտ եօթանասուն հազար, ապա Հրեաներ, Լատիշ եւն.:

12,000,000 ոսկի Սուէզի զօրանոցներուն չինութեան համար

Գոած էինք թէ նոր համաձայնութիւն մը ստորագրուեցաւ Անգլիոյ ամբաքին նախարարին եւ Եգիպտոսի վարչապետին միջեւ, Սուէզի ջրանցքի չրջանակին մէջ չինուելիք զօրանոցներու ծախքերու մասին:

Այս համաձայնութեամբ, զօրանոցներ պիտի չինուին Անգլիոյ բոլոր ցամաքային եւ օդանաւային ուժերուն համար, ջուրով, էլեկտրականութեամբ, զբօսավայրերով, բուժարաններով, ինչպէս եւ քաղաքային պաշտօնէութեան սահմանուած բնակարաններով: 1936ին կնքուած դաշնագրով Մեծն Բրիտանիոյ բաժինը պիտի ըլլար ցամաքային ուժերու տեղաւորման համար ըլլալիք ծախքերու մէկ չորրորդը: Փորձը ցոյց տուաւ որ Եգիպտոսի կառավարութիւնը չատ պակաս հաշուած է ընդհանուր ծախքը, որ 12.000.000 ոսկիէն պակաս չի կրնար ըլլալ, համաձայն մասնագէտներու կարծիքին: Արդ, նոր համաձայնութեամբ անգլիական կառավարութիւնը յանձն առած է ճարել այս գումարին կէսը, 6.000.000 ոսկի: Ասոր փոխարէն, անգլիական կառավարութիւնը աւելի լայն բաժին պիտի ունենայ չինութեանց ծրագիրներուն որոշման մէջ:

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ կուսակցութեան Սէն է Ռուայ չրջանին ընդհ. քարտուղարը, Լօժէն Տէքուրսիէօ, որ ծանօթ էր իրրեւ բարեկամ Հայերու, մեռաւ առջի օր: Տասը տարիէ ի վեր կը վարէր քարտուղարութիւնը եւ անվիճելի հեղինակութիւն մը կը վայելէր:

ԱՓՐԻԿԵԱՆ ԱՐԵՒԻՆ ՏԱԿ

Ա.— ԻՐԻՒ ՅԱՌԱՋԱԲԱՆ

Ընկերոջս հրաւէրով, անցեալ աշնան՝ արձակուրդս անցուցի Ալճերիոյ մէջ, Հիւս. Ափրիկէ։ Նոր երկիր մը որ խոր տպաւորութիւն թողուց վրաս։ Անհատնում նօթեր առի, եւ քէն մատենադարանի մէջ երկար պըրպտումներ կատարեցի՝ ծանօթութիւն քաղելու համար երկրին պատմութեան, բնիկ ժողովուրդներու կեանքին, երգերուն, հէքեաթներուն, երաժշտութեան, սովորութիւններուն մասին։ Ցետոյ, սակայն, հարցուցի ես ինծի... Կ'արժէ՞ այսքան աշխատիլ, իմնչ օգուտ ունի այս հետաքրքրութիւնը, իմնչ կը շահի հայ ընթերցողը այս ծանօթութիւններով։ Անցա՛ւ այն տարիքը, երբ կը զուարճանայի որքան ճամբորդութեամբ, հոգ չէ թէ կարճ ըլլար, նոյնքան լեզուի աճպարարութիւններով, ցոյց տալու համար թէ հայերէնը իմնչքան ընդունակ է ոստոստելու, թռչկոտելու, կերպարանափոխուելու, հէքեաթային խաղեր կատարելու։ Լրացնելով իմ գիտական արդիւնքի շրջանը — որուն ընդհանրներն են անոնք, — այլեւս միտքը կը լքէ papillotageի սովորութիւնները, կը մերժէ ժամանակ վէպերու ճամարտակութեան սէրը, ի բաց կը նետէ փողոց - թատրոնի ոամկունակ խօսուրբոտութիւններու մէքենան, այնուհետեւ մտնելու համար շրջան մը «լուռ արտայայտութեան», ճիշդ ինչպէս կը ներշնչէ լեզը որ իր նստուածքով խեղաթիւրութիւն մը կը պարտադրէ դաշտերուն, կամ ծովը՝ որ հեռուներէն եւ կոզ իր տիեզերական զարկով անդնդային պարապի մը զգայութիւնը կուտայ հոգիներուն։ Անգլիացիները «լուռ արտայայտութեան» կամ «խօսուն լռութեան» իմաստին մօտիկ բացատրութիւն մը ունին, unspoken, որ կը յատկանշէ մտքի յղութեան շրջանը, ուր նեղքին մենախօսութիւն մը կը կատարուի, թաքուն անձը վեհանին խորէն իր ցանկութիւնները տուն կուտայ անբարբառ...

— Ներողութի՛ւն, ընթերցո՛ղ, իմաստասիրական վերլուծում մը ընել չէ նպատակս, ուզեցի միայն բացատրել թէ ինչո՛ւ, սկեպտիկ պահու մը մէջ, տեսակ մը արժէքացութեամբ, հրաժարեցայ շարայարելէ Ափրիկեան տպաւորութիւններս, որոնք հայկական արժէքներու հրապարակին վրայ՝ ուրիշ դին պիտի չտանային, լայց եթէ զբօսանքի եւ ժամանցի կշիռը միայն։ Եւ սակայն, կը խոստովանիմ որ ջերմ հետաքրքրութեամբ հետեւեցայ կարգ մը հին աղբիւրներու, որոնք կը պատմէին թէ իմնչպէս հայ ժողովուրդ մը ապրեր է Ափրիկէի հիւսիսային ափերուն վրայ, հազարաւոր տարիներ առաջ, այո՛ հազարաւոր տարիներ առաջ։ Թէ իմնչպէս Հայերը նոր ժողովուրդ մըն են ստեղծեր՝ իրենց արիւնը տալով բնիկներուն, թէ իմնչպէս հայ զօրավարներ արշաւեր են եղիպտոսէն մինչեւ Կարզեդոն եւ մինչեւ արեւմուտքը Ափրիկէի, թէ իմնպիսի քաղերուն քաղը, զօրավար Յովհան Հայկազն, իր բուռ մը ռազմիկներով կը ծեծէր ու կը հալածէր բարբարոսներու թագաւորը Ափրիկէի անապատներուն մէջ, եւ այս՝ ա՛յն շրջանին երբ դեռ Հայաստան նոր կը վայելէր իր Ոսկեդարու հրաշքին փառքը, եւ վերջապէս՝ Թէ իմնպէս զինչխարհեալ կոտորած, ժողովեցէ՛ք զՇընչխարհսդ, զի մի՛ ինչ կորիցէ (ՅՈՎ. Գլ. Զ. 12)։

Ցոդուածներ, թղթակցութիւններ եւ այլն

Գրուեցաւ քանիցս Տօքթ. Քէաթիպեանի մասին, որ իբրեւ մարդասէր բժիշկ, կը վայելէ համբաւ մը, մերձ ի հէքեաթ։

Տօքթ. Թորգոմեան քար մը գլորեց։ Բարեբախտաբար ապերախտ լռութեամբ մը չպատասխանուեցաւ իրեն։ Գտնուեցան անձեր որոնք ազնուաբար վահաններ ցցեցին՝ պաշտպանելով Քեաթիպեանի բարի յիշատակը։ Տը - զայութեանս չրջանէն, հօրմէս — որ լաւ կը ճանչնար հայ բժիշկները — ու մօրմէս եւ զանազաններէ յաճախ լը - սած եմ Քեաթիպեանի մասին, պաշտամունքի հասնող գովեստով մը։ Քեաթիպեան եղած է տաղանդաւոր բժիշկ եւ անմիջապէս յետոյ՝ մարդ, բաւիս լաւագոյն իմաստովը։

Հարիւրաւոր անդամներ ան իր հիւանդներուն բարձին տակ զետեղած է ոսկի, հազարաւոր անդամներ վազած է ձրի, բիւրաւոր մարդոց կեանքը փրկած է։

Սրսխեան Հայրիկ մեծ հիացում ունեցած է Քեաթիպեանի համար եւ յաճախ խմիւանդներ եւ օգնութեան կոչուած ղրկած է բժիշկին։

Ըսածիս մէկ փոքրիկ ապացոյցը կուտամ մէկ բերելով Մերսէտէսի (Աբդամ Անտոնեան) մէկ յօդուածէն (Ընչան Շիրվանեան եւ իր ոգիսականը) քանի մը տող ուր կը խօսի Ոստանիկ տէր Մարգարեանցի մասին.

— « Ժամանակին պատրիարքը իրեն երկրակից այդ տղուն մտացիութենէն դրաւուած, կ'որոշէ զայն եւրոպա ղրկել ու այդ մտքով դիմում կ'ընէ Տօքթ. Քեաթիպեանի որ սիրով կը ստանձնէ Ոստանիկի պաշտպանութիւնը »։

Ուսանողի մը այս պաշտպանութիւնը սիրով ստանձնելը Տօքթ. Քեաթիպեանի համար ոչ առաջինն էր եղած ու ոչ ալ վերջինը։

Բժշկութիւնը ոչ միայն գիտութիւն մըն է, այլ եւ ու մանաւանդ քրիստոնէութիւն։ Միայն գիտութեան պատկանող բժիշկները կրնան մեծ արհեստաւորներ — եթէ կ'ուզէք արուեստագէտները — ըլլալ, երբեք սակայն արժանի՝ բժիշկ բառին առաքելական իմաստին։

Բժիշկը ա՛ն է որ մէկ մասն է Ցիսուսի։ Մեր վարդապետին հոգիէն նշխար չունեցող մը ճշմարիտ բժիշկը չէ։ Բժիշկը պահապան հրեշտակն է եւ ոչ հոգէառը կամ արծաթակապուտ սադայէլը։ Մամոնայապաշտ մը, ե - սամոլ մը, փառասէր մը, երկչոտ մը չի կրնար ըլլալ բուն բժիշկը։ Շատ քիչեր եղած են բժիշկ բարձրագոյն իմաստով։

Մենք շատ լաւ գիտենք որ ընդհանրապէս հէշտօրէն դրամ չահելու համար շատեր կ'ըլլան բժիշկ։ Ցաճախ չջորդածներուն, ծոյլերուն, անժամանդներուն ապաստարանն է բժշկութիւնը։ Մենք կը փափաքինք Քեաթիպեաններ ողջունել մեր բժիշկներուն մէջ։

Մեզի իմնչ փոյթ թէ բժիշկ մը քեզը այս ու այն նիւթով է անցուցեր կամ չէ անցուցեր։ Կարեւորը տաղանդն է մարքին ու սրտին։

Մարմինը բուժելու համար մարդ պէտք է ունենայ հոգի։ Ու հոգին ընծան է ներքին լոյսի։ Ու լոյսը սեփականութիւնն է բոլորին։ Բժիշկը հիւանդներուն գերագոյն բարեկամն է, լայնօրէն ազնիւ եւ խորապէս գիտակից իր կոչումէն բնած պարտականութեան։ Թերեւս շատեր կարծեն թէ կը զառանցենք...։ Գիտենք իրակա - նութիւնը եւ սակայն այսպէս կը ճանչնանք իտէալ բժիշկը։ Մնացեալները բժիշկներ չեն, այլ մանրէներով զբաղող միքրոպները։

Ժողովուրդը հէքեաթի աստղազարդ պատմուճանը զուտ տեղը չէ որ հագցուցած է Տօքթ. Քեաթիպեանի։

Իրական բժիշկին գործը հիւանդին ցաւը ամոքելն է, անոր տառապանքը մեղմացնելը, անոր մարմինին ընծայելը մեծագոյն նուէրներուն՝ հանգըստութիւնը կեանքի։

Ու երբ չքաւոր է հիւանդը (իմնչ կը սպասենք եմ, Աստուած իմ), կատարել հրեշտակութիւն։ Որքան բժիշկներ գիտեմ որոնք նստած ոսկիներու բուրգի մը վրայ՝ կը սակարկեն, կը կողոպտուեն նոյնիսկ, կոպտօրէն, իրենց յաճախորդները։ «Ցաճախորդները»։

Մարդ իմնչպէս քարանայ ու չխոնարհի Քեաթիպեանի յիշատակին առջեւ։ Ան որ տալ էր անդադար։ Կուտար բժշկութիւն, կուտար բարոյական օժանդակութիւն, կուտար իր քսակը։

Բարեբախտաբար Տօքթ. Քեաթիպեան միակ դէմք մը չէ եղած մեր մէջ։ Վերջերս մխրճուած եմ հին թերթերու, հանդէսներու, դիրքերու եւ ձեռագիրներու մէջ, յանուն մեր հին բեմականներուն լիակատար կենսագրութեան։ Այդ պրպտումներուս ընթացքին՝ հանդիպեցայ Քեաթիպեանի հոգեւարքով ուրիշ հայազգի բժիշկներու։

Կ'արժէ անոնց ալ ծանօթանալ, քիչով մը։

Շարասան կը գրէ Մխքայէլ Զափարասեանի մասին.

— « Զենք կրնար լուռ անցնիլ նաեւ բժիշկ Գարեգին Զափարասեանի վրայէն, որ Գէորգ պատուելիի երէց որդին էր։ Բժշկապետ Զայեանի օրով (1856) Ազգ. Հիւանդանոցի մէջ interneի պաշտօնը ստանձնած ու մեծ ձեռնհասութեամբ վարած է. իբրեւ մարդասէր եւ ժողովրդական բժիշկ կրնանք գինքը բժ. Քեաթիպեանին ԱՆՄԻԱՄԱՐՍ ՎԵՐՋ ՅԻՇԵԼ։ Խոգեւոգի կրթական եւ թատերական չարժումին ռահվիրաններէն մին եղած է։ Երկասիրած է Վարդանանց ողբերգութիւնը, որուն լեզուին մաքրութիւնն ու կանոնաւորութիւնը կրնայ մատ խածնել տալ մեր արդի աշխարհաբար արձակագիրներէ չատերուն։ Քաղաքի հայերէն թարգմանութիւնը, այնքան ժողովրդականացած « դուք մէջէն, ես քովէն»ը իրեն է։ Առաջդիմասէր, զարգացեալ, հինգ-վեց լեզուներու հմուտ, միանգամայն ազնիւ բնաւորութեան տէր այս գործիչը դժբախտաբար չատերիտասարդտարիքի մէջ մեռած է»։

«Բժ. Քեաթիպեանէն անմիջապէս վերջ յիշել»ը ընդգծեցինք, անգամ մը եւս իր տեղը պահելու համար Քեաթիպեանը։

Արամ Անտոնեանի «Լոյս» հանդէսին, նոր շրջան, թիւ 13ին մէջ (Մարտ 22, 1908) կը ներկայացուի Տօքթ. Միհրանվարդապետեանը որ2000անդլ. ոսկի կտակած է (ո՞րքան ատոյդ, չենք գիտեր) աղքատ աղջիկներ օժտելու եւ ամուսնացնելու համար։ Ահա գրուածքը։

— « Հանգուցեալ Տօքթ. Վարդապետեան՝ որ չատ ինքնատիպ եւ հա - մակրելի մտածումէ մը թելադրուելով 2000 անգլ. ոսկի կտակած էր՝ աղքատ աղջիկներ օժտելու եւ ամուսնացնելու համար, մեծ սիրահար մըն էր մասնաւորաբար գերմանական բանաստեղծութեան։ Իր պարապոյ ժամերուն մէջ չատ կտորներ թարգմանած է գերման բանաստեղծներէ՝ ինչպէս Կէօթէէն, Շիլլերէն, Հայնէէն, Մորից Հարթմանէն, սիրական աշխատութիւն մը իրեն համար որուն մանակցած է նաեւ իր մտերիմ բարեկամը՝ հանգուցեալ Պէրպէրեան էֆէնտին։

Բաւական բանաստեղծութիւններ միեւնոյն ժամանակ թարգմանած են առանձինն, յետոյ սրբագրած են իրարու թարգմանութիւնները եւ թերեւս զարմանալի թուի՝ եթէ ըսենք թէ չատերը իր թարգմանութիւններէն չատերը սրբագրուած են նոյն ինքն Տօքթ. Վարդապետեանի կողմէ։ Ստորեւ կը հրատարակենք հանգուցեալ տօքթորին մէկ անտիպ թարգմանութիւնը Մորից Հարթմանէն, անոր կցելով նաեւ Պէրպէրեանի թարգմանութիւնը, ինչպէս նաեւ ուրիշ «վառանիք» մը՝ զոր Ադէքսանդր Փանոսեան կատարած է տօքթորին թարգմանութեան հետեւելով՝ նոյն ինքն հանգուցեալին խնդրանքին վրայ»։

Տօքթ. Միհրան Վարդապետեանի թարգմանութիւնը կը ներկայացնենք մեր նիւթէն դուրս ըլլալով բաղդատական թարգմանութեան հարցը։

ԱՆՈՐ ՄԵՌԱԾ ՕՐԷՆ Ի ՎԵՐ

(Սիրուած կնոջ մը համար)

Անոր մեռած օրէն ի վեր ա՛լ կը հաւատամ
Թէ արդարեւ յաւերժ կայ բան մը անուաեր,
Զի կեղեհուած ծալքերուն մէջ սրտիս կ'զգամ
Թէ աճման կեանք մը կը տատանի իբրը ստուեր
Անոր մեռած օրէն ի վեր։

Անոր մեռած օրէն ի վեր ա՛լ աւելի
Զօրեղ իմ անձրս ես կ'զգամ, եւ կաթվեր
Սրտիս համար ա՛լ չի կայ ցաւ անուանելի
Ա՛լ ի՛նչ են ինծ ուրիշ ամէն վիշտեր, ցաւեր
Անոր մեռած օրէն ի վեր։

Անոր մեռած օրէն ի վեր ներսըս անգին
Երանելի յայտնութեանց կայ մի մեծ պատկեր
Ծառ մի եմ ես զոր կը պահէ երանելին
Թէեւ ցնցեն միշտ հանապազ բուռըն հովեր
Անոր մեռած օրէն ի վեր։

Անոր մեռած օրէն ի վեր միճակ անոճ
Միայնութեան հաստը պատնէշն է զիս պատեր,
Ի զուր հրճուանք մը փորձէ մեղմել իմ մորմոք
Ի զուր իմ շուրջս ուրախութիւն բաշխէ թեւ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԱՐՎԵՍՏԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

(ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՍՏՎԱԾԱՇՆՉԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

(ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՍՏՎԱԾԱՇՆՉԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

մինչդեռ չատ կարճ տեւեց չեխ նախարարներուն տեսակցութիւնը: Պերլինի ամերիկեան դեսպանն ալ երկկ տեսակցութիւն մը ունեցաւ հանրապետութեան նախագահին եւ արտաքին նախարարին հետ:

Միջնորդը առ այժմ զրաղած է տեղեկութիւններ հաւաքելով: Ցետոյ պիտի ձեռնարկէ բուն բանակցութեանց, եւ Փրակա պիտի մնայ որքան որ պէտք ըլլայ:

Հակահրեական գործողութիւններ կը ծաւալին եւ կր սաստկանան

Ինչպէս հաղորդած էինք, մինչեւ սեպտ.30 պայմանաժամ տրուած է Գերմանիոյ հրեայ բժիշկներուն, ուրկէ անդին պիտի չկրնան զբաղանել արհեստի հիւանդներ: Հրամանը կը վերաբերի ամբողջ Գերմանիոյ, բայց գլխաւորապար ծանր պիտի ազդէ Աւստրիոյ վրայ ուր հրեայ բժիշկներու համեմատութիւնը չատ աւելի մեծ է: Անցեալ մարտին, երբ տեղի ունեցաւ Աւստրիոյ կցումը, Վիէննայի բժիշկներուն 52 առ հարիւրը եւ առանձնաբոյժներուն 70 առ հարիւրը Հրեաներ էին: Բժշկական համալսարանի փրոֆէսօրներուն 45 առ հարիւրը Հրեաներ էին եւ 9 ս ոհարիւրն ալ մասամբ Հրեայ: Շատերը ձերբակալուեցան, իսկ մաս մըն ալ հեռացաւ երկրէն: Նոր հրամանը ամբողջովին պիտի կերպարանափոխէ Վիէննայի պատկերը՝ բժշկական տեսակէտով:

Լուրի մը համաձայն, անգործութեան դատապարտուած հրեայ բժիշկները ուրիշ ասպարէզներու պիտի պատրաստուին: Անհամբերալի կը թուի այս պրագան, քանի որ միւս բոլոր ասպարէզները փակուած են Հրեաներու առջեւ:

**Հակահրէական նոր յարձակողականն սկսաւ անցեալ յունիսին եւ կը չարունակուի նոյն թափով: Ազդանշանը տուաւ Տոքթ. Կէօպէլս, արեւակայքի ոճրին առթիւ, դիտել տալով թէ տակաւին չատ Հրեաներ կը գտնուին Պերլինի մէջ: «Թող իրենց եկած տեղը վերադառնան, ազդարարեց քարոզութեանց նախարարը եւ երթեք բեռ չըլլան մեր վրայ»:

Հակառակ բոլոր արգելքներուն, դիտուած էր որ չատ մը Գերմաններ առեւտրական յարաբերութիւններ կը պահեն Հրեաներու հետ եւ կամ կը դիմեն հրեայ բժիշկներու: Ուստի նոր միջոցներ ձեռք առնուեցան: Այսպէս, Հրեաները վտարուեցան Սակարաներէն: Ցետոյ, յուլիս 7ին, օրէնք մը արգիլեց որ անոնք կալուածական միջնորդի եւ տուներու մատակարարի (ժէռան) գործեր վարեն:

** 1933ին հրեայ բժիշկներու թիւը կը հասնէր 6480ի, ամբողջ Գերմանիոյ մէջ, մէջն ըլլալով կէս - Հրեաները եւ Հրէուհիներու հետ ամուսնացած արիականները: Այս թիւը այժմ իջած է 4220ի, որոնց 3748ը իրապէս հաստատուած են: Ամբողջ Գերմանիոյ մէջ բժիշկներու թիւն է 37.525, ուրեմն Հրեաները կը կազմեն 10 առ հարիւր համեմատութիւն մը: Միայն մայրաքաղաքին մէջ կան 1561 հրեայ բժիշկներ, 6949ի վրայ, այսինքն 22 առ հարիւր:

** Հետզհետէ նոր միջոցներ ձեռք կ'առնուին, անոնցմէ գարձնելով Հրեաներու կեանքը: Վիէննայի մէջ բոլոր հանրային պարտէզները արգիլուած են Հրեաներուն համար: Պերլինի մէջ մանուկոր նստարաններ սահմանուած են անոնց: Շատ մը քաղաքներու մէջ Հրեաները չեն կրնար հասարակաց բաղնիքները մտնել: Տարմշթատի մէջ սինէմաներն ալ փակուած են Հրեաներուն առջեւ: Ցետոյ միջոցներ ձեռք առնուած են, Հրեաները քշելու համար իրենց բնակած տուներէն: Մամուլը միշտ կը յիշեցնէ թէ «անհանդուրժելի է որ Գերմաններ բնակին Հրեաներուն հետ, մեւնոյն տանիքին տակ»: Ուստի, օրինաւոր կը համարուի որ տանտէր մը արտաքսէ հրեայ վարձակալը, չեղեալ համարելով պայմանագրութիւնը: Ուրեմն Հրեաները հարկագրուած են բնակիլ ցեղակիցներու տուներուն մէջ, ինչպէս եւ հրէարնակ թաղերու մէջ:

ՋԱՆԱՑԱՆ ԼՈՒՐԵՐՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱԴՈՒՄԱՐԻՆ ուրբաթ օրուան նիստին մէջ ծանր միջադէպ մը ծագեցաւ, երբ սրահէն ներս կը մանէր Պ. Լէոն Ժուհօ, Աչխատանքի Դաշնակցութեան Ընդհ. քարտուղարը: Կարգ մը պատգամաւորներ եւ մանաւանդ ունկնդիրներ լուտանքներ արձակեցին: Նախագահը հարկադրուեցաւ 15 վայրկեան ընդհատել նիստը եւ բռնի պարպել սրահը, միայն պատգամաւորները ընդունելով: Պ. Ժուհօ իր ճառին մէջ աւելի քան անհրաժեշտ գըտաւ միութիւնը, նկատի առնելով ընդհ. կացութեան ծանրութիւնը: Համագումարը 238ի դէմ 862 ձայնով քուէարկեց բարոյական զեկուցումը, ինչ որ կը նշանակէ թէ համաձայն է ոչ - միջամտութեան (Սպանիա), արհեստակցական միութեանց անկախութեան եւն.: (Համագումարի աշխատանքներու մասին պիտի գրենք առանձին):

ՊՈՒԼԿՈՒՐԱԿԱՆ կառավարութիւնը պայմանագրութիւն մը կնքեց Ֆրանսական խմբակի մը հետ, որ 375 միլիոն Ֆրանքի վարկ մը պիտի բանայ, հաստուցանելի՝ 12 տարեվճարներով եւ 5 ու կէս առ հարիւր տոկոսով: Ամբողջ գումարը պիտի յատկացուի գնումներ կատարելու Ֆրանսայի մէջ:

Լոնտոնի սեղանաւորական շրջանակներն ալ տրամադիր են քանի մը միլիոն ոսկի փոխ տալու Պուլկարիոյ:

ՄԱՐՍԻԼԻԱ նաւահանգիստի բանուորները կը չարունակեն գործադուլը, ձգձգելով թղթատարներու, բեռներու եւն. փոխադրութիւնը: Այժերիոյ արտադրիչները ուժգին բողոքագիր մը ուղղեցին եւ որոշեցին երեք օր դադրեցնել պատուղներու եւ բանջարեղէններու փոխադրութիւնը:

ՓԱՐԻԶԵՒՆ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԷ մը 1000 պաշտօնեաներ ցոյց մը սարքեցին Սէն Լազարի կայարանին առջեւ, բողոքելու համար կարգ մը պաշտօնակիցներու արձակման դէմ: Ոստիկանութիւնը ցրուեց ցուցարարները եւ ձերբակալեց տասը հոգի, որոնք յետոյ ազատ արձակուեցան:

ՌՕՆԻ ՇՐՋԱՆԻՆ չինութեանց բանուորները ժողով գումարելով Լիոնի խորհ. իշխանութիւնը միշտ կ'առարակէ թէ Զանկուֆչնկի բլուրը ռուսական Աչխատանքի Սակարանին մէջ, միաձայնութեամբ որոշեցին ընդհ. գործադուլ հռչակել:

ԿԱՑԵԱԿԸ, ՓՈՔՈՐԻԿԸ ԵՒ ԱՆՋՐԵՒԸ չատ ծանր վնասներ պատճառեցին ամբողջ երկրին մէջ, ուրբաթ գիչեր: Աչտուն գործադուրկ մը կայծակնահար եղաւ Պուլոնյրի անտառին մէջ: Բարիւղի մբերանոց մը բռնկեցաւ Սէնթ Ուէնի մէջ: Պատշգամ մը փլաւ Իսի լէ Մուլինոյի մէջ: Փուսաիի մէջ կայծակը տապալեց ժԱ. գարէն մնացած գանգակատուն մը: Խօռ է Լուարի մէջ եկեղեցի մը բռնկեցաւ: Ուրիչ տեղեր հազարաւոր ծառեր արմատախիլ եղան եւ բազմաթիւ անասուններ մեռան: Կայծակէն մեռան նաեւ քանի մը հոգի - գործներ եւ ոտարականներ կործանեցան: Հունձքերը մեծ վնաս կրեցին ամէն տեղ:

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ խռովութիւնները կը չարունակուին նոյն միօրինակութեամբ: Աւագի օր ահաբեկիչները առեւանգեցին երկու ոստիկաններ: Ընդհարման մը ատեն սպաննուեցան երեք ահաբեկիչներ եւ վիրաւորուեցան հօթը հոգի: Ոստիկան մը եւս սպաննուեցաւ:

ՍՊԱՆԻԱԿԱՆ պատերազմի մասին միշտ հակասական լուրեր կը հասնին: Ազգայնականները կը հաւաստեն թէ յաջողած են ճեղքել հանրապետական ճակատին աջ թեւը, իսկ այս վերջիններս միշտ նոր յաջողանակներ կ'աւետեն:

Կարպիս եւ Անդինէ Լուսպարոնեան կը ծանուցանեն զառնաղէտ մահը իրենց աղջկան՝

ՍԵԴԱ ԼՈՒՍՊԱՐՈՆԵԱՆԻ

որ տեղի ունեցաւ օգոստոս 4ին Հիւանդանոց Բրէթոնոյի մէջ:

Ցուղարկաւորութիւնը կիրակի, 7 օգոստոս, առաւօտեան ժամը 9ին Անիէռի գերեզմանատան մէջ (Rue Dumesnil)

ՀԱՆԴԷՍ - ՅԵՐԵԿՈՅԹ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆՔԻ 41ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Մշակ խումբի կողմէ (Լասթօթայի մէջ)

7 Օգոստոս կիրակի կէս օրէ ետք ժամը 2ին

Կը նախագահէ՝ ընկեր ԱԶԳԻՆ

Կը բանախօսեն՝ Գնդ. Տ. ԲԱՂԴԱՍԱՐԵԱՆ եւ ընկ. Ա.Ս. ՔԷՕՇԷԵԱՆ

Կ'երգեն՝ տիկին Լուսիկ կաթաղետեան, տիկին Մառի Ստեփանեան, ընկեր Սարգիս Յարգիսեան եւ ուրիշներ:

Կ'արտասանեն՝ Սր. Սիրանուշ Ցօնօեան, ընկ.ներ՝ Ղուկաս Ցակոբեան, Նշան Բանիկեան եւ Ց. Բրուտեան:

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆՔԻ 41ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁՄԱՆ ԱՌԹԻՒ

Կազմակերպուած՝ Հ.Ց.Դ. Սէն-Շամոնի Վարուժեան Կոմիտէի կողմէ

7 Օգոստոս կիրակի առաւօտէն մինչեւ իրիկուն

AU COINի գեղեցիկ դաշտավայրին մէջ:

Կը նախագահէ՝ ընկեր Ս. ԸՆՏՐԻԿԵԱՆ

Կը խօսի՝ ընկեր Ա. ԴՈՒՇՈՒՄՃԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Առատ պիւֆէ:

փափաքողներ՝ իրենց ուտելիքները միասին կրնան բերել:

Դաշտավայրը գտնելու համար, բռնել կայարանի ճամբան, որ ուղիղ կը տանի:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած՝ Հ.Ց.Դ. Սարսէլի «ՀՐԱՑՐ» եւ «ՌԱՋՄԻԿ» խումբերու Հովանաւորութեամբ՝ «ՎԱՐԴԱՆ» ենթակոմիտէի

7 Օգոստոս, կիրակի ՀՕՏԸ ՌՈՒԱԻի գեղածիծաղ պուրակին մէջ

Բանախօսութիւն, երգ, արտասանութիւն եւ զանազան անակնկալներ, կը վաստկակի ճաշիսա ԴԱՐԵԳԻՆ, փոքրիկն Ռէժինան կը պարէ հայկական եւ կովկասեան պարեր:

Անձնական պարագային խնճոյք տեղի պիտի ունենայ նոյն առթիւ Սալտը Նոսի մէջ:

Շոգեկառք առնել, կառ-տիւ Նոուէն եւ իջնել Սարսէլ հետեւեալ ժամերուն.— *12.35. 13.50 14.35:*

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԿԱՉՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ ԲԱԲԵՐԴԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ ԻՐ ԱՆՄԱՀԱՑԵՐՈՒՆ

7 Օգոստոս, կիրակի առաւօտեան ժամը 8էն մինչեւ երեկոյեան 8, Սէնթ-Անտրիլի օգաստէն պարտէզին մէջ:

Կը նախագահէ՝ հայրենակից Տ. ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ

Կը բանախօսէ՝ հայրենակից Մ. ԱՍԼԱՆԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւն եւ ուրիշ անակնկալներ:

Հայկական եւ եւրոպ. ընտիր եղանակներ պիտի նուագէ Ռաստիս ԱԶԳԱԶԸ:

Թիստ ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը Գ. Գ. Գեղամ Գողոսեանի, Հ. Սարգսեանի, Ա. Աւագեանի եւ օր Տէր նազար Թեանի կողմէ:

ԳԱՇՏՕՆՍ ԽՈՒՆԲԱԼ Է

Գեղարուեստական բաժինը կը սկսի ժամը 2.30ին

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է:

"ՎԷՄ"

Լոյ առեսաւ Իբ. Թիւը հետեւեալ բովանդակութեամբ.— Ն. Ադրպեան՝ «Մտածումներ Ազգի եւ Դաւանանքի մասին». Ռ. Բերբերեան՝ «Պատրանքի չրջանէն (Դ.). Տոքթ. Վ. Յ. Թորգոմեան՝ «Ցուչատետրէս» (Ը). Տ. Դէնոյեանց՝ «Հետախոյզի մը յուչերը». Հ. Ն. Թորոսեան՝ «Տոքթ. Վ. Պէյք». Հիմն Թուղթեր.— Հ. Աճէմեան՝ «Բագրատ վրդ. Թաւաքալեանի մասին». Հմ. Մանուկեան՝ «Դէպքերը Վասպուրականում» եւ Արամի Նամակը. Անցեալ. Յ. Քիւրտեան՝ «Մալատիա, Գրիգոր Տղայ եւ Լեւոն Ա.». Կեանք եւ Մշակոյթ. Գիրք եւ Մամուլ. Գրախօսական. Ցաւելուած՝ Գիւտ Մխիթարեան՝ «Պրագիլահայ գաղութը»:

Բաժնեգին՝ Ֆրանսա եւ Սուրիա տարեկան 60 ֆր.

Մնացեալ բոլոր երկիրները՝ 3 տոլար:

Մնացեալ բոլոր երկիրները՝ 3 տոլար

Հասցէ՝ S. Vratzian, 13, Rue des Platanes, Plessis - Robinson (S.)

Բաժանորդներէն կը խնդրուի օր առաջ փակել իրենց հաչիւը:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ԿԱՅՔԸ ԱՐԴԱՒԱՐ

Ամագրին Ցունիս-Ցուլիսի միացեալ Թիւը, յատկուածական էջերով եւ ճեռուեալ բովանդակութեամբ.—

Մ'րտիչ Գաթաւեան՝ *Արփիար Արփիարեան*, Ա. Չոպանեան՝ *Բաչինչադեանի աչխատասիրը*, Գ. Եպսկ. Տրապիզոնի՝ *Մշեցի Մշակը*, Ն. Սարաֆեան՝ *Բերքատու մը*, Վ. Գոճովկնց՝ *Տրդատայ Թախտը*, Ս. Նորենց՝ *Բեկինատուրա (քերթուած)*, Հրաչ Սարգիսեան՝ «Շահնամէ», Փ Սահասար՝ *Վերագարձ դէպի Բնութիւն*, Հ. Ա. Քիսարեան՝ *«Կիլիկիոյ Ջարչարանքը» գրքին մասին եւ ամաօրեակ:*

Խմբագրութիւնը կը խնդրէ իր բաժանորդներէն եւ գործակալներէն փակել *1938ի* հաչիւները:

Բաժանորդագրութիւն Ֆրանսա 40, եւ արտասահման՝ 50 ֆրանք:

Դիմել՝ Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ, 30, Rue Drouot, Paris (9):

Հ. ԶԱՐԴԱՐԵԱՆ

ՎԻՐԱՒՈՒԾԱԾ - ԱՏԱՄՆԱՒՈՒԾԱԾ

44 Rue Dunkerque (ՄԷՐՁ ԿԱՓ ՏԻՒ ՆՈՒՐ)

Tél. Trudaine 42—69

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 14—20:

Ազատօրներըը ժամադրութեամբ:

ԵՓՐԱՏ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ

Ղեկավար Տ. ՕՆՈՍԵԱՆ

15, Rue du Pourtour, Clamart, Seine **Tél. Observatoire 13 - 45**

Հեռաձայնել երեկոները 8էն վերջ:

Հայկական, եւրոպական եւ կովկասեան եղանակներ: Միակ նուագախումբը հաճելի զարձնելու համար ձեր հանգիստները, հարսնիքները եւ հաւաքոյթները:

Մեծ Դաշտահանդէս — Գիւղագնացութիւն

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆՔԻ 41ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

կազմակերպուած՝ Հ.Ց.Դ. ԼԻՈՆԻ ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻՆ կողմէ

ՓՕՆՑԻ ՇԷՐԻՒ ընկ. ԹԻՒՐՔՄԷՆԵԱՆի ծառաստանին մէջ

7 Օգոստոս, կիրակի առաւօտեան ժամը 8էն մինչեւ երեկոյեան 8:

Գիտի ըլլան երգ, արտասանութիւն, բանախօսութիւն եւ անակնկալներ:

Եւրոպական պաթեթը պիտի վարէ ճոխ ՕՐՔԵՍԹՐ մը:

Սիրով կը հրաւիրուին ՎԻԷՆի, ՏԷՅԻՆի, Սէն ՄՕՐԻՍի, ՆԷՕՎԻԼի եւ շրջակայ ընկերները եւ հայակիրները:

ԴԻՆ՝ 5 ՖՐԱՆԿ. Փաքրիկներու համար կէս գին:

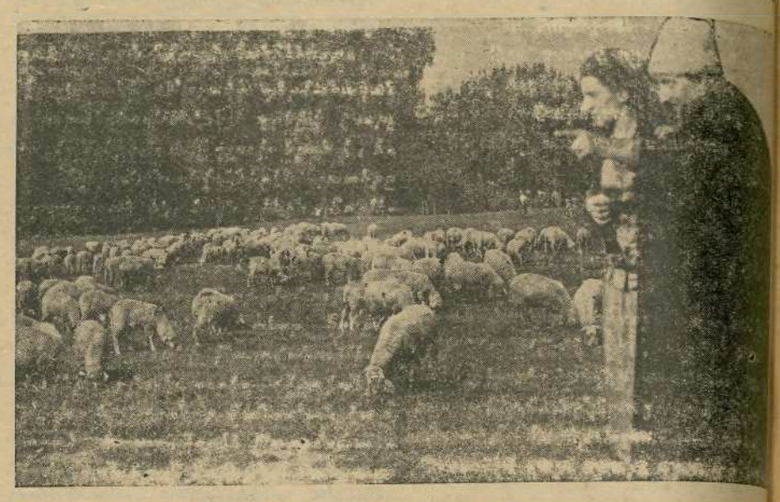
Շոգեկառքը կը մեկնի կայարանէն առաւօտեան ժամը 8ին, շաբաթ խմբուած կայարանին առջեւ ժամը 8ին քառորդ ճնացած:

ՀԱՂՈՐԴԿՑ. ՄԻՋՈՑՆԵՐ.— կար տը Լէոն երթալու համար աչխատել 11, 24 եւ 25 հանրակառքերը եւ իջնել Ալֆնիւ Ցէլիքս Ցօր:

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄԻ

ԱԼՑՕՐՎԻԼ CINEMA VICTOR HUGOի ՄԷՋ

ՏԵՂԻ ՊԻՏԻ ՈՒՆԵՆԱՅ 9 ՕԳՈՍՏՈՍ ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ 8.30ին

ՍԻՆԷ ՍԷՅՈ պիտի ներկայացնէ *ԱՆՑՔԵՐ «ԱՆՈՒՇ» ՕԲԵՐԱՑՅԱՆ* ԲԵՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆԻ *ԵՐ. ՍԷՅՈԵԱՆի* ՋԱՑՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ *ԺԱՔ ՏԷՐՏԷՐՈՒՆ* ցայտագրին մաս կր կազմէ նաեւ *ՀՈՋԱՐ ՈՒ ՄԱՆԿ ԴՐՈՇԵՐՆԵՐը*, Արաբական հրաչապատում ժապաւէնը հայերէն վերտառութեամբ եւ արտասանեալ երաժչտութեամբ:

Նաեւ *ՄԵԾ ՋԱՒՇԵՏ ՄԸ, ԿՒՍ ԺԱՄ ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԽՆԴՈՒՆ, ՄՈՒՏՔ 3 ՖՐԱՆԿ, ՓՈՔՐԵՐՈՒՆ 1 ՖՐԱՆԿ:*

ՐԱՖՖԻ

Փարիզահայերու մխակ վայելուչ ճաչարանը

Տէր եւ Տնօրէն Մ. Գ. ՄԻՐԻՃԱՆԵՃԱՆի

8, RUE MAUBEUGE, Paris (9).

Մէթրօ Cadet et le Peletier (Carrefour Chateaudun).

Հռնախառի գոնէք ԱՆԱՐԱՏ կարագով պատրաստուած Արեւելեան եւ Եւրոպական կերակուրներու հարուստ ճաչացուցակ մը:

Անմրցելի մաքրութիւն եւ անթերի սպասարկութիւն, անմեմատ մատչելի գիներով:

Ամէն տեսակ ձաշկերոյթներու, թէյասեղաններու եւ ճաշկոյթներու կը տրամադրուի սրահ:

ԿՊՈՑՆԵՐ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ ՂՐԿԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Ունինք մեծ մթերք անգլիական, ֆրանսական եւ չեխոսլովաք կերպասներու՝ սյր մարդոց վերարկուի, հագուստի, կնոջց ազգրու եւ հագուստներու համար: Ճաշկնակարդ կօշիկներ, ճերմակեղէններ եւ նպարեղէններ: Ուսանէրվուտ գրի մեքենայ: Ջափսւոր գիներ:

Դիմել՝ American Lloyd, Paris (9). 7 rue Auber

Tél. Opéra 67-77

"ՇԻՐԱԿ"

Արեւելքի միակ իսկական օղին է: Անզուգական, Անմրցելի: Աչխարհի Առաջնակարգ զօրացուցիչ ախորժաբեր, պատրաստուած գուտ չաքիլի Ցիւղով: Հայ աւանդական սեղանին զարդ:

ՀԱՑԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՃԱՌԸ

Ձաքարեան Տ Լ Օ Ր Ի Ա

61, Rue Monsieur le Prince, Paris (6e)

Մէթրօ՝ Odéon եւ Միջի Միջին

Արեւելեան եւ Արեւմտեան խոհանոցի կերակուրներ:

ՐԱՔԸ ՏԻՒԶ

Ջուտ իւթովդէ քաշուած եւ անիսոնով պատրաստուած Հայկական օղին է *ՐԱՔԸ ՏԻՒԶի*, Ձգուշացէք արուեստական օղիներէ: Ձեր ստամոքսը կ'այրէ եւ գլուխնին կը ցաւի: *ՐԱՔԸ ՏԻՒԶի* որուն անունը ուած է: Ձեր առողջութիւնը կը վնասէ եւ կը վնասէ ձեր առողջութեան: Խմեցէք միայն *ՐԱՔԸ ՏԻՒԶի* որուն անունը կրած, կազդուրիչ եւ սիրուն բատ, կազդուրիչ եւ սիրուն ժաքեր ըլլալը հաստատուած է:

Dalakupeian 8 Rue Suffren

Dépôt: 7 Rue de la Paix, Marseille. Tél. Dragon 70—89

Le Gérant : H. STEPHAN

17, Rue Damrémont. PARIS (13) A. DER (AGOPIAN)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme, PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15 - 76
Chèque Postal Paris 1678 - 63
(ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ — ՏԱՐԵԿԱՆ ՎՃԱՐԱՄՍԵԱԿ ԵՒԹԱՄՍԵԱԿ

Ֆրանսա եւ Գաղուքներ	150 ֆրանք	75 ֆրանք	40 ֆր.
Անգլիա եւ Իտալիա	265 ֆրանք	140 ֆրանք	
Ուրիշ երկիրներ	215 ֆրանք	110 ֆրանք	

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 9 ՕԳՈՍՏՈՍ MARDI 9 AOUT 1938

ԱԴ ՏԱՐԻ — 14e Année No. 3803

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ:

ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Շարք մը խորհրդածութիւններ եւս, Աթէնքի մեր պաշտօնակիցին յուզած հարցերուն առթիւ:

--«Կը հարցնեմ ո՞րն է որ բաղաքականութիւնդ, Հայոց ազգ: Մինչեւ ե՞րբ հրապարակին վրայ այս տեղհայլը· մինչեւ ե՞րբ այս բաղաքական անորոշութիւնը»:

Ընկերը խմբագիրը այս հարցումները կ'ուղղէ, այն միամտութեամբ թէ գանի՞ր է բուն քաղաքականութիւնը, զոնէ կովկասեան հարցին առթիւ:— «Պէտք է միշտ նկատի ունենալ որ Ռուսը եւ Թուրքը օր մը վերջնապէս պիտի քաշուին Կովկասէն, ու կովկասեան ազգերը պիտի մնան իրենք իրենց, ազատ ու անկախ»:

«Նոր Օր» ի՞նչ հիմքեր ունի, այսքան վճռական յայտարարութիւններ ընելու համար հարցի մը առթիւ որուն հանդոյցը ոչ մէկը համարձակած է քակել մինչեւ այսօր:

Եթէ մեր դասերը պիտի առնենք պատմութենէն, մանաւանդ յօտաւար անցեալէն, փորձութիւնը մեզի կ'ըսէ թէ Ռուսը կրնայ հաշուի կովկասէն, այս կամ այն դէպքին հետեւանքով, բայց կրնայ նաեւ վերադառնալ: Զախտազանց լաւատեսութիւն պիտի ըլլար դնել թէ այլեւս ի վիճակի չէ վերադառնալու:

Այդ նոյ նանցեալը կ'ըսէ թէ երբ Ռուսը քաշուի, եւեւէն պիտի հասնի Թուրքը:

Եթէ կարգ մը երեւոյթներ այն տպաւորութիւնը կը գործեն թէ «կովկասեան ազգերը պիտի մնան իրենք իրենց, ազատ ու անկախ», առ նուազն տասը փաստեր ալ բոլորովին ուրիշ բան կ'ըսեն:

Օրինակ, 1920ին Ռուսը (բոլշեւիկը) վերադարձաւ երբ դեռ նոր կը վերակազմուէր, իրրեւ քաղաքական եւ զինուորական ուժ: Ոչ- բոլշեւիկ Ռուսերն ալ երբեք հրաժարած չեն կովկասէն:

Ահա, օրինակ, Մոսկուայի կարգ մը բացառիկ տնօրինութիւններն ու պատրաստութիւնները, Կովկասի պաշտպանութեան համար:- Մէկ մէկ խումբ զինուորական Կովկասի -- ինչպէս ամբողջ Ս. Միութեան -- ամէնէն հաւատարիմ վարիչները, երկիր առ երկիր, իրրեւ դաւաճան եւ անջատական: Տեղի ունեցան դաւաճանական տեղահանութիւններ՝ սահմանամերձ շրջաններէն: Օտարականները երկրէն եւ մանաւանդ կովկասէն կը քշուին զինուգազուռ: Այլուր (հաւանաբար Ծայր· Արեւելք) փոխադրուած են տեղական զօրամասերը (հայկական, վրացական, թաթարական) եւ անոնց տեղ հաստատուած են ռուսական զօրքեր: Ամբողջ երկրամասը ենթարկուած է պաշարման վիճակի եւն·:

Բայց ենթադրենք թէ այս բոլորը տազնապի ջղաձգութիւններ են եւ Կովկասը պիտի պարպուի:

Արդ, պատմութեան մնացեալ մասը կ'ըսէ -- Թուրքիա նոյնպէս չէ հրաժարած իր յաւակնութիւններէն, Կովկասի մասին: Եւ կան «մեծեր», որ կը քաջալերեն զինքը. այդ ճամբուն վրայ: Լեհաստան եւ Գերմանիա, թերեւս ալ Իտալիա կ'ուզեն Ս. Միութեան տկարացումը: Կ'օգնեն ալ, նիւթապէս կամ բարոյապէս: Իսկ Մեծն Բրիտանիա աչքերը միշտ յառած Բագուի քարիւղին եւ վրաստանի մանկանէզին, միշտ կը խրախուսէ Թուրքիան, օգնելու համար Կովկասի անջատման: Ինչպէս որ 1920ին, երես դարձուց Կովկասի անկախ հարնապետութեանց, երբ տեսաւ որ անոնք ի վիճակի չեն պաշտպանելու իրենց գոյութիւնը եւ իրր պատուար կամ յառաջապահ ծառայելու:

Զերբինգ աւելի մանրամասնութեանց մէջ, որոնք չատ հեռուները պիտի տանէին մեզ:

Բուն իրականութիւնը չատ աւելի լուրջուն պատկեր մը կը ներկայացնէ, քան կ'ենթադրենք:

Մանաւանդ որ, «մեզմէ աւելի լաւ պատրաստուած» կովկասեան ազգերը -- Վրացի, Թաթար եւ Տաղստանցի -- իրենց երկուքուկէս կամ աւելի Միութիւններով կը հետեւին միայն մէկ ճամբու, --- ճակատել Ռուսին դէմ, կռնակը տուած Թուրքին: Մէկ մասը այդ ծրագիրը կը հետապնդէ մանուածապատ ճամբաներով, միւսը՝ չէչոտակի, առանց դիմակի:

Եւ «Նոր Օր»ի խմբագիրը ի զուր կը կարծէ թէ անոնք «բազմաթիւ փորձեր ըրած են այդ Միութեան մէկ հատուած անդամը զարձնելու հայ ժողովուրդն ալ»:

Անոնք պարզապէս մէկ բան փորձած են եւ կը փորձեն մինչեւ այսօր, -- մեզ ալ ձգել թակարդին մէջ, երեւութապէս անմեղ ծրագրով մը,-- անկախութիւն եւ համագործակցութիւն:

Անոնք առեն մը տրամադրութիւն կը ցուցնէին լսելու հայկական պահանջներն ու տեսակէտները, եւ 1921 յունիս 10ին ալ յայտարարութիւն մը տորագրեցին հանդիսաւորապէս, որոշ յանձնառութիւններով:

Ցետոյ, մէկ տարիէն միւսը, այդ պզտաոնական յայտարարութիւնէն ալ ձեռնթափ եղան, եւ սկսան իրենց երգը երգել, աւելի կամ պակաս փափկանկատութիւն փորձելով:

Եւ այսօր այդ Միութիւններէն մէկը, «Պրոմեթէ»ն կատչած կը մնայ Պրիւսէլի Դաշինքին (առանց Հայերու մասնակցութեան), իսկ միւսը, «կավկազ»ը, դիտէք թէ ի՛նչ կ'ըսէ, ռուսերէն, թուրքերէն, ֆրանսերէն կամ անգլերէն (կը պատրաստուի տալ նաեւ հայերէն) ...

Մէկ բան ստոյգ է,-- անոնք լրջօրէն կազմակերպուած, լայն ցանցեր փռած են երկրէ երկիր, եւ կը գործեն չատ հետեւողականութեամբ, ամէ մը համբանքով: Կարճ խօսքով՝ գործի վրայ են: Եւ ամէն ուր որ հանդիպին, կը դիմաւորուին հետեւեալ հարցումով -- Ո՞ւր են Հայերը ...

Ահա այստեղ է որ մենք անկարելի պիտի փորձենք, զգացնելու համար եւ մեր ներկայութիւնը եւ քաղաքականութիւնը:

Այս է հիմնական խմաասր «ազգային միացեալ ճակատ»ին, նեբսէն թ էզուբսէն: Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԱՆԱՐՈՒ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆ ԾԱՑՐ. ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

100 ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՕԴԱՆԱՒԵՐ ԿԸ ՌՄԲԱԿՈԾԵՆ ՋԱՓՈՆԱԿԱՆ ԴԻՐՔԵՐԸ

Տարօրինակ պատկեր մը կը ներկայացնէ Ծայր· Արեւելքի կացութիւնը: Մինչ բարեացակամ ծանուցագիրներ կը փոխանակուին երկու կառավարութեանց միջեւ, վէճը խաղաղութեամբ կարգադրելու համար, անդին ռմբակոծութիւնները կը չարունակուին անընդհատ:

Շարաթ օր հարիւր խորհրդային սաւառնակներ «օդանաւային ամենամեծ ցուցադրութիւնը» կատարեցին Ծայր· Արեւելքի մէջ, 500 ռումբ նետելով վիճակի դիրքին՝ Զանկուֆէնկի վրայ, երեք ժամ տեւողութեամբ: Ճափոնի պատերազմական նախարարութեան դեկոյցը կ'ըսէ թէ խորհրդային օդանաւերը կրակ տեղացին ռազմական կէտերուն, երկաթուղիին եւ ուրիշ դիրքերու վրայ: Ցետոյ ռուսական զօրքը յառաջ խաղաց, առաջնորդութեամբ ռմբաձիգներու, բանական մօտենալով ճափոնական դիրքերուն, բայց եւ մղուելցաւ:

Մոսկուայի դեկոյցը բոլորովին ուրիշ բան կը պատմէ, ըսելով թէ ճափոնական դեսպանին խաղաղասիրական առաջարկներէն մէկ օր վերջը, ճափոնական զօրքը կրակ բացաւ եւ ուժգնօրէն ռմբակոծեց խորհրդային հողը: Յաջորդ օրը՝ ալ իր կարգին կրակ բացաւ եւ երեք ժամ վերջը ճափոնական թնդանօթները լռեցին: Ցետոյ խորհրդային օդանաւերն ալ յարձակեցան եւ գրաւեցին խորհրդային հողը: Մեր զօրքը այժմ ամրապէս գրաւած է սահմանամերձ կէտերը որոնք կը պատկանին Ս. Միութեան»:

Ինչպէս կ'երեւայ, կացութիւնը անորոշ է տակաւին, թէեւ կարգ մը թերթեր կը գրեն թէ խորհրդային զօրքը եւս առած է Զանկուֆէնկը:

**Ճափոնական լուրի մը համաձայն, խորհրդային իշխանութիւնը 100 գինուոր եւ 2 - 3 թնդանօթ գրկած է Ջորկա: Նոյն աղբիւրէն կը հաղորդեն թէ հինգշաբթի օրէն ի վեր 50 խորհրդային հրաթռիչներ ոչնչացած են:

** Մոսկուայի ճափոնական դեսպանը նոր հրահանգներ առացած ըլլալով, կիրակի օր տեսակցութիւն մը ունեցաւ Պ. Վլադիվոսովի հետ, փութացնելու համար դիւանագիտական բանակցութիւնները: Դեսպանը ուժգնօրէն բողոքեց մինչեւ հիմա եղած օդանաւային ռմբակոծութեանց դէմ եւ պադարարութիւններ ուղղեց: Պատերազմական նախարարութեան ներկայացուցիչն ալ յայտարարեց·

— «Ամլանդակ եւ վիրաւորական է տեսնել որ խորհրդային իշխանութիւնը կը չարունակէ յարձակումները Մանչուրիոյ եւ Ջորկայի հողին վրայ, մինչ ազգին բանակցութիւններ կը կատարուին Մոսկուայի մէջ: Բայց պէտք է համբերենք, որովհետեւ կ'ուզենք պահպանել խաղաղութիւնը: Սակայն եւ այնպէս, մեր համբերութիւնն ալ սահման ունի, եթէ խորհրդային իշխանութիւնը չարունակէ գրգռել մեզ»:

** Խորհրդային վերջին դեկոյցը հրատարակուած էր առաջին զօրաբանակի (Ծովային շրջան, Ծայր· Արեւելք) սպայակոյտին կողմէ: Իրագեկներ այս իրողութիւնէն կը հետեւցնեն թէ լիազօրութիւն տրուած է մարշալ Պլիւխէրի, որպէսզի իր յարմար գտած եղանակով գործէ Ծայր· Արեւելքի մէջ: Մինչեւ հիմա դեկոյցները կը հրատարակուէին Մոսկուայի հետապրական գործակալութեան կողմէ: Կը նշանակէ թէ Ս. Միութիւնը այժմէն կը պատրաստուի բոլոր պատասխանատուութեանց հանդէպ:

** Իտալական թերթ մը «Փոփոլօ տի Ռօմա» խմբագրականով մը դիտել կուտայ թէ՝ հակառակ շոլոր երեւոյթներուն, Ս. Միութիւնը պատերազմ պիտի չհռչակէ Ճափոնի դէմ: Թերթին կարծիքով, խորհրդային իշխանութիւնը պիտի պարտուի, եթէ պատերազմ ծագի: Այս առթիւ կը բացատրէ թէ Ս. Միութիւնը Ճափոնէն չատ վար կը մնայ թէ ցամաքային զօրքով եւ թէ նաւատորմիղով: Թէեւ Մոսկուա գերազանց է օդանաւային ուժով, բայց թերթը չի կարծեր որ այդ ուժը կարենայ յաղթել ճափոնական տորմիղին: Եզրակացութիւնը.— «Բայց կայ չատ աւելի ծանր իրողութիւն մը. հաւանական է որ Ս. Միութիւնը Եւրոպայի մէջ յարձակում կրէ հզօր թշնամիէ մը՝ Գերմանիայէն, եթէ պատերազմի բռնուի Ծայր· Արեւելքի մէջ: Այն ատեն վախենալը հասած պիտի ըլլայ խորհրդային իշխանութեան, ոչ թէ իսկ Ռուսաստանի, իրրեւ ամկախ պետութիւն: Մենք սերունդին տեսած եւ տեսնելիք այնքան փառասէր եւ ահարկու դէպքերուն մէջ, անհաւանական չէ անհետացումը կայսրութեան մը որ աշխարհի ամենամեծերէն մէկն եղաւ, եւ տակաւ պիտի ըլլայ կատարեալ արդարութիւն»:

Անգլիոյ գաղթական նախարարը Պալեստինի մէջ

Պ. Մէլքըմ Մէքտոնըլտ, Անգլիոյ գաղթական նախարարը, Պալեստին հասաւ օգոստ. 6ին, բոլորովին գաղտնի: Անմիջապէս դնաց Երուսաղէմ եւ տեսնուեցաւ մարզպանին եւ Պալեստինի հրամանատարին հետ: Ցետոյ Անգլիա վերադարձաւ օդանաւով: Իր այցելութիւնը խմացուեցաւ, երբ մարզպանը ճաշնատիւս կոչ մը ուղղեց ժողովուրդին, հանդարտութեան հրաւէր կարդալով»: Նախարարը վերադարձին կանգ առաւ Մալթայի մէջ, նոր սահմանադրութեան հաշակման առթիւ:

Պաշտօնական շրջանակներու մէջ անհրաժեշտ համարուած էր նախարարին Պալեստին այցելութիւնը, անձամբ ուսումնասիրելու համար կացութիւնը, որ երթալով կը ծանրանայ: Այցելութիւնը գաղտնի կատարուած է, տեղի չբռաւու համար թշնամական ցոյցերու:

** Անգլիացի պինուոր մը եւ երկու ոստիկաններ սպաննուեցան չաբաթ օր: Օգոստ. 6 առաջին չարթուն սպաննուած են 38 հոգի, վիրաւորուած՝ 70: Սպաննեալներուն մէջ կը գտնուին հինգ Անգլիացիներ, հինգ ալ վիրաւորներուն մէջ:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ մէջ մեռաւ ժողովրդական արուեստագէտ Կոստանդին Ստանիսլաւսքի, որ եղած է Գեղարուեստական Թատրոնի հիմնադիրներէն մէկը: 75 տարեկան է եւ համաշխարհային համբաւ կը վայելէր:

ԱՆԳԼԻՈՑ ՕԴԱՆԱՒԱՑԻՆ ռազմափոթրձերը վերջացան կիրակի օր, չորս արկածներով, որոնց մէկուն մէջ հինգ հոգի ածխացան: Փճացան հինգ օդանաւեր: Ռազմափոթրձերուն արդիւնքը նպաստաւոր կը համարուի, երկրին պաշտպանութեան տեսակէտէն:

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՑ թագաւորը ճամբայ ելաւ դէպի Հռոմ, խումբ մը հետեւորդներով: Հաւանական է որ այցելէ նաեւ Փարիզ եւ Լոնտոն:

ՊՈԼՍՈՑ ՈՉ-ԹԱՒՐՔ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆՑ ՔԱՑՔԱՑՈՒՄԸ

Ընկերակցութեանց օրէնքը կը գործադրուի

ՄԱՐԻ.--Այսօր երկրորդ էջին վրայ հրատարակած ենք չատ կարեւոր յօդուածաշարք մը, որ կը պազէ Պոլսոյ ոչ - Թուրք հասարակութեանց եւ մանաւանդ պէս հայ համայնքին քայքայման համար մշակուած միջոցները: Այդ միջոցներէն մէկն ալ ընկերակցութեանց օրէնքն է, որու գործադրութեան մասին հետեւեալ տեղեկութիւնները կը քաղենք (3 օգոստոս).—

Ընկերակցութեանց օրէնքը չահակիցներուն հաղորդուած ըլլալով, այսօրուընէ սկսեալ ընկերակցութիւնները եւ միութիւնները պարտաւոր են իրենց գոյութիւնը պատշաճեցնել նոր օրէնքի տրամադրութեանց:

Նոր օրէնքին համաձայն, պիտի չթոյլատրուի գործունէութիւնը այն միութեանց, որոնք հիմնական օրէնքի Բ. յօդուածին ճշդած պետական վարչաձեւին հակառակ նպատակ կը հետապնդեն, ազահութեան եւ անզորրութեան եւ հանրային բարոյականի անպատշաճ, քաղաքային եւ ազգային միութիւնները խանգարող, կրօնի, աղանդի սկզբունքներուն վրայ հիմնուած, տեղացիի եւ օտարականի նման հայրենակիցներու միջեւ երկպառութիւն առաջ բերող ընթացք մը ունին, ուէ ձեւի կամ անունի տակ ընդհանակային նպատակ կը հետապնդեն, ինչպէս նաեւ ընտանիքի, ցեղի եւ դասակարգի կոթնած՝ գաղտնի գործունէութիւն ցոյց կուտան:

Օրէնքը դեռ ուրիշ կարգ մը կարեւոր տրամադրութիւններ ալ կը պարունակէ: Առայժմ գոյութիւն ունեցող ընկերակցութեանց մասին քննութիւնները պիտի կատարուին եւ օրէնքի տրամադրութեանց չպատշաճողներուն գործունէութեան վերջ պիտի տրուի:

** Վերջերս Ազգ· Մեծ Ժողովին մէջ նոր ընկերակցութեանց օրէնքին վերաբերեալ առթիւ, Ա.Ֆլընճ երեսփոխան Պ. Պերճ Թիւրքէր (Քէրէսթէճեան) էւս չահեկան արտայայտութիւններ ունեցած եւ ի մէջ այլոց ըսած է·

— «Փոքրամասնութիւն (Էքալլիէթ) բառը խորթ կը հնչէ մեր ականջներուն: Այս բառը որ Բաֆիւրիւլասիոնի շրջանի օտար պետութեանց քաղաքական խաղերուն գործիք դարձող դասակարգ մը կը յիշեցնէ, այլ եւս իմաստ մը չունի, քանի որ Թուրքիոյ մէջ փոքրամասնութիւն չկայ: Ինչպէս յայտնի է, Խոթանոպուլի մէջ հայ, յոյն եւ հրեայ հիւանդանոցներ կան: Ասոնցմէ Յուներուն հիւանդանոցին համար մեր բարեխնամ կառավարութիւնը 35 հազար ոսկի յատկացում մը ըրաւ, չնորհակալ եմ, ինչպէս որ անցեալները մեր ընկեր Սթամաթն ալ չնորհակալութիւն յայտնեց: Արդեօք մեր բարեխնամ կառավարութիւնը օգնութեան չի՞ կրնար հասնիլ հայ եւ հրեայ հիւանդանոցներուն ալ, որոնք մինչեւ իրենց կոկորդը պարտքի տակ մնացած են: Ահիկա յատկապէս կը խնդրեմ»:

Փոխադարձութեանց դպրոցներ կպղտածատուրի գործ են

Ընկերները կ'իմացնեն.--Նոր որոշումներ որուեցան թէ փոքրամասնութեանց վարժարաններու, օտար անհատներու, ընկերակցութեանց, հաստատութեանց, կրօնաւորներու եւ կրօնաւորուհիներու կողմէ բացուած դպրոցներու չէնքերը կարգադատուրքի ինչ կերպով պիտի կրնան օգտուիլ:

Այս կարգի անձերու կողմէ վարուած դպրոցները երեք դասակարգի բաժնուած եւ ճշդուած է թէ անոնցմէ որոնք կարգադատուրքի ենթակայ կամ զերծ պիտի ըլլան: Այս դասաւորումին համաձայն, Թուրք փոքրամասնութեանց վարժարանները, այն խորհրդածութեամբ թէ հանրային կրթութեան ծառայող հաստատութիւններ են, ամբողջովին զերծ կը կացուցուին կարգադատուրքէ:

Օտար անձերու եւ հաստատութեանց, կրօնաւոր եւ կրօնաւորուհիներու կողմէ վարուած դպրոցներուն չէնքերէն մինչեւ հիմա կարգադատական տուրք կը գանձուէր: Կրթական գործակատութիւնը երկտակական գործակատութեան տեղեկացուցած է թէ, ներկայիս այս կարգի վարժարանները հանրային կրթութեան կը ծառայեն, որով ասոնց դպրոցական չէնքերն ալ զերծ պիտի ըլլան կարգադատուրքէ:

Իսկ մասնաւոր վարժարանները, ինչպէս նաեւ փոքրամասնութեանց անհատներուն կողմէ բացուած անձնական վարժարանները, թէեւ հանրային կրթութեան գործին կը ծառայեն, բայց միաժամանակ չահ ալ կը հետապնդեն, որով այսպիսիներուն դպրոցական չէնքերէն կարգադատուրք պիտի գանձուի:

Իտալիոյ գեղապաշտութիւնը եւ ծոխահրեական հոտաւէտ

Օգոստ. 6ին լոյս տեսաւ Իտալիոյ գեղապաշտութեան օրհներգը թիւը, կա Տեֆէզա Տէլլա Բացցա (Ցեղին պաշտպանութիւնը):

Ցառաբանին մէջ, տնօրէնը, Ինթէրլանտի, կը բացատրէ թէ Իտալիա չէր կրնար անտեսել ցեղային խնդիրը ճիշդ այն պահուն, երբ կայսրութեան հաստատումով, տարբեր ցեղեր գրուած են իր տիրապետութեան տակ եւ երբ «չատ հին եւ յարձակողական ցեղապաշտութիւն մը, վարդապետական ցեղապաշտութեանց ամէնէն վայրագն ու ցնորականը, երբայականութիւնը, բայց ի բաց կը սպառնայ մարդկային ընկերութեան եւ կը փորձէ զայն ծառայեցնել իր անխոստովանելի նպատակներուն, մեղսակցութեամբ թշուառօրէն ապականած ժողովուրդներու եւ կուսակցութեանց»:

Տնօրէնը յետոյ կը պարզէ թէ նոր հանդէսը երեք բաժին պիտի ունենայ, -- պիտական, վաւերագրական եւ վիճաբանական:

Կարգ մը ակադեմական յօդուածներէ վերջ, որոնց մէկուն հեղինակն է դատական նախարարը, հանդէսը յիշելով Հենոսի գրաւումը Ցրանսայի այլազգի զինուորներու կողմէ, կը ձգտի բազմաթիւ լուսանկարներով հաստատել խառն ամուսնութիւններէ ծնած զաւակներու այլասերումը:

Հանդէսը յարձակողական դիրք մը բռնած է մասնաւորապէս Ցրանսայի դէմ: Քանի մը յօդուածներու մէջ Ցրանսական յեղափոխութենէն ծնած քաղքենի դասը կը նոյնացնէ երբայականութեան հետ: Այսպէս, յօդուածագիր մը դիտել կուտայ.

— «Հրեաները իրենք պիրենք չատ լաւ կը գտնեն Ցրանսական կարգուսարքին մէջ· անոնք են որ օգնեցին Ցրանսայի՝ այդ կարգուսարքը հաստատելու: Մատրիսէն Մոսկուա, Գահիրէ եւ Նիւ Եորք, Ցրանսական յեղափոխութեան բոլոր ապարէգներուն մէջ, կան Հրեաներ, մանաւանդ քաղքենիներ: Ամէն ուր որ քաղքենի (պուրժուա) մը կայ, կայ նաեւ Ցրանսական կարգուսարքը

(Վերջու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՊՏԱՐԱԿԻՉ ԿԱՐԱՊԵՏԻՆ

The Eunuch of Stamboul

By DENNIS WHEATLEY

ԹԱՐԳ. ՏԵՐՈՆ ՀՈՒՍԻԿԻՆ

Թարգմ. Ա. Մ.

Բաժին : 1

Մարիա Հոդ չէր կրնար հաւատալ իր ականջներուն։ Ինչպէ՞ս կարելի էր որ Ռիւրիկ, որ ամէն առաւօտ կանուխ կ՚արթննար, ամէն գիշեր ուշ պառկէր, ամէն ժամ իր գործին մէջ ըլլար, ան ալ այդքան անխոհեմ ըլլար որ ուրիշ մը հետ ամուսնանար։ Ան ոչ միայն Ռիւրիկի ամենամտերիմ բարեկամն էր, այլ նաեւ անոր ամենամեծ քննադատը։ Ռիւրիկ ամէն ինչ կը կարդար իր գրքերը հրատարակելէ առաջ, եւ ան միշտ կը գտնէր անոր մէջ այնպիսի բաներ, որոնք կրնային ուրիշներուն աչքին վատ երեւիլ։ Ռիւրիկ ամէն ինչ կը կարդար Մարիայի աչքերով, եւ ան միշտ կը գտնէր այնպիսի բաներ, որոնք ինքն իրեն համար անհասկնալի էին։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՖԻԼԻԱԼԻ ԼԵԶՎԻ, ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՆՅՈՒԹԵՐԻ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

(Գիրքդ ստանալուդ պես ինձ գրի՛ր թե ինչպես ես գտել)

Ընթերցողներ, գրողներ, գրականագետներ և արվեստասեր հասարակության լայն խավեր։

Ձեզ է հասցեագրված մեր նոր հրատարակությունը։

Ինչպե՞ս ենք մենք պատկերացնում մեր գրքի ընթերցողին։ Ինչպե՞ս է նա մեզ հասկանում, ինչպե՞ս է ընդունում մեր գրքերը։ Ինչպե՞ս է նա գնահատում մեր աշխատանքը։ Ինչպե՞ս է նա մեզ օգնում մեր գործում։

Ահա այս հարցերի պատասխանները մենք ուզում ենք ստանալ ձեզանից։

Մենք ուզում ենք իմանալ, թե ինչպես է մեր գիրքը հասնում ընթերցողին, ինչպես է նա ընդունվում, ինչպես է նա ընթերցվում, ինչպես է նա ազդում ընթերցողի վրա։

Մենք ուզում ենք իմանալ, թե ինչպես է ընթերցողը գնահատում մեր գրքերը, ինչպես է նա ընդունում մեր գրքերի գաղափարական ուղղությունը, ինչպես է նա ընդունում մեր գրքերի գեղարվեստական արժանիքները։

Մենք ուզում ենք իմանալ, թե ինչպես է ընթերցողը օգնում մեր գրքերի հրատարակության գործին։

Ուրեմն, ընթերցողներ, գրողներ, գրականագետներ և արվեստասեր հասարակության լայն խավեր, մենք ձեզանից խնդրում ենք ձեր կարծիքը մեր գրքերի մասին։

Ձեր կարծիքը մեզ համար շատ կարևոր է։

Ձեր կարծիքը մեզ կօգնի մեր աշխատանքը ավելի լավ կազմակերպելու։

Ձեր կարծիքը մեզ կօգնի մեր գրքերը ավելի լավ դարձնելու։

Ձեր կարծիքը մեզ կօգնի մեր գրքերը ավելի լավ հրատարակելու։

Ձեր կարծիքը մեզ կօգնի մեր գրքերը ավելի լավ տարածելու։

Ձեր կարծիքը մեզ կօգնի մեր գրքերը ավելի լավ ընթերցելու։

Ձեր կարծիքը մեզ կօգնի մեր գրքերը ավելի լավ ընդունելու։

Ձեր կարծիքը մեզ կօգնի մեր գրքերը ավելի լավ գնահատելու։

Ձեր կարծիքը մեզ կօգնի մեր գրքերը ավելի լավ օգտագործելու։

Ձեր կարծիքը մեզ կօգնի մեր գրքերը ավելի լավ սիրելու։

Ձեր կարծիքը մեզ կօգնի մեր գրքերը ավելի լավ հասկանալու։

Ձեր կարծիքը մեզ կօգնի մեր գրքերը ավելի լավ ուսումնասիրելու։

Ձեր կարծիքը մեզ կօգնի մեր գրքերը ավելի լավ քննադատելու։

Ձեր կարծիքը մեզ կօգնի մեր գրքերը ավելի լավ գրախոսելու։

Ձեր կարծիքը մեզ կօգնի մեր գրքերը ավելի լավ ներկայացնելու։

Ձեր կարծիքը մեզ կօգնի մեր գրքերը ավելի լավ պրոպագանդելու։

Ձեր կարծիքը մեզ կօգնի մեր գրքերը ավելի լավ ծանոթացնելու։

Ձեր կարծիքը մեզ կօգնի մեր գրքերը ավելի լավ ներկայ

(դրութիւն)։ Ֆրանսա պիտի չկրնար այդ կարգուսարքը գլուխ հանել միայն Հրեաներով, եւ դրութիւն մը պիտի չըլլար այդ, եթէ միայն Հրեաներով կազմուած ըլլար։ Ֆրանսական դրութիւնն է որ քաղքենի կը կոչուի, որ հիմնուած է ժողովուրդներու այլասերման վրայ։ Ֆրանսա տակաւին կրնա՞յ աշխարհի տիրապետել այս դրութեամբ։ Ահա բուն խնդիրը»։

Ուրիշ յօդուածագիր մը եւս երթալով մինչեւ կարակալլա, որ քաղաքացիական իրաւունք տուած էր բոլոր դաւառացիներուն եւ հետեւաբար պատասխանատու է հռոմէական կայսրութեան անկումին, կ'ըսէ թէ այդ կայսրը ծըննած էր Լիոնի մէջ եւ կը չեչտէ.— «Ինչպէս կը տեսնէք, շատ հին է ֆրանսական չարիքը»։ Ուրիշ յօդուածագիրներ Հրեաները կը ներկայացնեն թշնամի ֆաշականութեան եւ կ'առաջարկեն զանոնք օտարականներ սեպել, միանգամ ընդ միշտ վարաուելու համար վրանէդը։

Իտալիոյ օդանաւային նախատարր Պերլին կ'երթայ

Հռոմի եւ Պերլինի քաղաքական շրջանակներուն մէջ մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեն մարաջախտ Պալպոյի Պերլին այցելութեան, որ սահմանուած է աւելի ամրապնդելու երկու երկիրներուն օդանաւային գործակցութիւնը։ Մարաջախտ Կէօրինկի օրկանը կը գրէ թէ այս այցելութիւնը պիտի զօրացնէ այն կապերը որ գոյութիւն Հիթլէրի, ինչպէս եւ սպայակոյտի պետ զօր. Փաբրիսիի եւ ֆաշական պահակներու հրամանատար Ռուսոյի Իտալիա այցելութեան առեն»։

Այս առթիւ թերթերը մանաւանդ կը չեչտեն թէ Իտալիա եւ Գերմանիա նշանակալից յառաջդիմութիւն մը կատարած են օդանաւային սպառազինութեանց մէջ եւ պիտի ուսումնասիրեն օդանաւային դաշինքի մը ծրագիրը, ինչպէս կ'ընեն Անգլիա եւ Ֆրանսա։ Եթէ յառաջիկային բանակցութիւններ կատարուին այս երկու խմբակցութեանց միջեւ, Իտալիա եւ Գերմանիա պիտի չներկայանան իբրեւ խնդրարկու։ Մինչ այդ, Գերմանիոյ քաղաքական շրջանակներուն մէջ կը կարծեն թէ երկու պետութիւնները կրնան պայմանագրութիւն մը կնքել, բայց քաղաքներու ամբակոծութենէն խուսափելու համար։ Այս առաջարկը նախապէս ներկայացուցած էր Հիթլէր եւ հաւանական է որ կրկնուի։

Ֆրանսայի օդանաւային բանակի ընդհ. սպայակոյտին ալ Պերլին կը սպասուի մօտերս։

Զեխական թնդանօթ

Լօրա Բրնոմիէն, անգլիացի միջնորդը, որուն գործունէութեամբ անցուց շաբաթ եւ կիրակի օրերը։ Զեխոսլովաքիոյ վարչապետն ալ հանդուրժանալու դացա ծէը, ինչ որ միւթթարական կը համարուի։ Բայց իրազեկներ դիտել կուտան թէ հանդարտութիւնը երեւութական է, եւ երկու կողմերը կը չարունակեն կրակ տեղալ փոխադարձաբար, թերթերով եւ ճառերով։ Գերմանական կուսակցութեան պաշտօնաթերթը միշտ կ'աղդարարէ թէ կառավարութեան ծրագիրը երբեք չի կրնար գոհացնել գերման ժողովուրդը։ Այդ ծրագիրը պարզապէս վարչական, եւ ոչ թէ ազգային ինքնավարութիւն կուտայ։ Այդ ծրագրով, «միեւնոյն ազդութեան պատկանող քաղաքացիները չեն կրնար վարել իրենց սեփական գործերը»։

Զեխական կուսակցութիւններն ալ կը դանդատին թէ կառավարութիւնը չափէն աւելի մեծ դիրքումներ կատարած է։ «Զեխոսլովաքիա չի կրնար հանդուրժել որ կառավարութեան կեդրոնական իշխանութիւնը տկարանայ եւ ազգին միութիւնը քանդուի, ինքնավարութիւն տալով գերմանարնակ շրջաններուն»։

** Կիրակի օր կոիւ մը ծագեցաւ չեխ եւ գերման մարդիկներուն մէջեւ։

Ազգ. Վիճակահանութեան պատահարներ

Ազգ. Պարզեւատոյի 8րդ շարքին վիճակահանութիւնը տեղի ունեցաւ Էվիան Լէ Պէնի մէջ։ Հինգ միլիոնի մեծ պարգեւը չահեցաւ 0.779.599 թիւը։

Հետեւեալ չորս թիւերէն իւրաքանչիւրը չահեցաւ մէկ միլիոն ֆրանք.—
1.142.361, 013.194, 847.728, 063.932

Հետեւեալ վեց թիւերէն իւրաքանչիւրը չահեցաւ 500.000 ֆրանք.—
1.239.149, 704.391, 902.390, 1.129.746, 933.802, 288.324

03.690 վերջացող բոլոր թիւերը չահեցան 100.000 ֆրանք
42.038 վերջացող բոլոր թիւերը չահեցան 80.000 ֆր.։
71.252 վերջացող բոլոր թիւերը չահեցան 80.000 ֆր.։
08.898 վերջացող բոլոր թիւերը չահեցան 50.000 ֆր.։
31.766 վերջացող բոլոր թիւերը չահեցան 50.000 ֆր.։
5.476 վերջացող բոլոր թիւերը չահեցան 20.000 ֆր.։
8.339 վերջացող բոլոր թիւերը չահեցան 20.000 ֆր.։
9.276 վերջացող բոլոր թիւերը չահեցան 20.000 ֆր.։
0.679 վերջացող բոլոր թիւերը չահեցան 20.000 ֆր.։
662 վերջացող բոլոր թիւերը չահեցան 10.000 ֆր.։
435 վերջացող բոլոր թիւերը չահեցան 5000 ֆր.։
68 վերջացող բոլոր թիւերը չահեցան 1000 ֆր.։
20 վերջացող բոլոր թիւերը չահեցան 220 ֆր.։
48 վերջացող բոլոր թիւերը չահեցան 220 ֆր.։
9 վերջացող բոլոր թիւերը չահեցան 110 ֆր.։

** 9րդ շարքին վիճակահանութիւնը պիտի կատարուի սեպտ. 6ին, Պոնի մէջ (Ռոթ ա'Օռ)։

ՁԱՆԱՁԱՆ ԼՈՒՐԵՐ ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂՈՎ

Մ. Մհոյեանն եւ Մ. Նահանդներուն առեւտրական համաձայնութիւնը, ոյ կնքուած էր անցեալ տարի եւ լրացած յուլիս 4ին, նորոգուեցաւ մէկ տարուան համար։ Այս համաձայնութեամբ, խորհրդային իշխանութիւնը առնուազն 40.000.000 տոլարի ապրանք պիտի գնէ Մ.Նահանդներէն, տարուան ընթացքին, եւ փոխարէն պիտի վայելէ ամէնէն նպաստաւորեալ ազգի օրէնքին տրամադրութիւնները, իր ներածումներուն համար։

Գերմանիոյ գպրոցական գրատուներուն գիրքերը պիտի գտուին, համաձայն հիթլէրական սկզբունքներուն։ Բնականաբար պիտի անհետանան այն բոլոր գիրքերը որ կը հակասեն նացի վարդապետութեան, ինչպէս եւ յոռետեսութիւն կը տարածեն կամ կը ներշնչուին հակագերման դաւանանքէ։

Նիւրընպէրկի սինակոկը քանդելու որոշում տրուած ըլլալով, Փարիզի Հրեաները ծոմ պահէին՝ կիրակի օր։ Բարունապետն ալ հրաւիրեց հաւատացեալները՝ իրենց աղօթքներուն մէջ յիշել Միւնիխի եւ Նիւրընպէրկի սինակոկներուն քանդումը։

ԱՐՋ ՄԸ ԽԱՅԱՒ համաթակալի մը թիւը, կիրակի օր, Վէնսէնի կենդանաբանական պարտէզին մէջ։ Շատ ծանր է վիրաւորին վիճակը, թիւին մխեբը ամբողջ փրցուած ըլլալով։ Այցելուն հաց կը հրամցնէր արջին, երբ այս վերջինը չարձակեցաւ եւ քիչ մնաց որ ամբողջովին ըղկէր։

ԲՈՒՌՆ ՓՈԹՈՐԻԿ մը ծագեցաւ կիրակի օր, Փարիզի մէջ, տեղատարափ անձրեւ - կարկտաւով։ Գաւառի մէջ ալ փոթորիկներ ծագեցան, մեծ վնասներ պատճառելով։

ՁԵԿՈՒՑԻ 2500 ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐ Մոսկուայէն ճամբայ ելած են դէպի Ծայր-Արեւելք, ընդհանուր «մաքրագործում» կատարելու համար։ Կ'ըսուի թէ բազմաթիւ դաւադիրներ երեւան հանուած են վարչական իշխանութեան եւ նաւատորմին մէջ։ Մահուան դատապարտուեցան Տոնի ածխահանքի վարչութեան չորս վարիչները։

ՋՕՐ. ՀԱՄԻԼԹՐԸՆ, Տարատնէլի երբեմնի հրամանատարը, Հիթլէրի այցելից անցեալ շաբթու եւ անմիջապէս Լոնտոն վերադարձաւ։ Իր կարծիքով Գերմանացիները խորապէս խաղաղասէր են եւ աւելի դործօն քան Անգլիացիները։

ՆԱԽԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

Կազմակերպուած՝ **ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ**

14 ՕԳՈՍՏՈՍ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

Մեկնում՝ Vieux Port — *Վիէօ Փոռ* — *դէպի* Cassis *ծովեզերեայ օդաստէն վայր մը։*

Ամբողջ օրը հաճելի պտոյտ եւ ուրախութիւն մասերիկ շրջանակով մը։

Նուագ եւ գեղեցիկ անակնկալներ։ Շաբաթանկարի պիտի առնուին բոլոր նաւագնացները։

Ապրանագրութիւնները կը փակուին օգոստոս 12ին։

Առձանագրուելու, լինչպես նաեւ պայմաններու եւ մանրամասնութեանց համար դիմել՝ ***Ս. Տիրատուրեանի*** 2, Rue Philippe de Girard եւ ***Ա. Քէօսէեանի*** 11 Place Jules Guesde — Փլաս ս'Էվս։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած **ՏԱՐՕՆ-ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ ՆԱՀԱՆԳՍՏԻՆ ՀԱՅԲ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՃԱՒՆՂԱՐԻԴԻՆ ԿՈՂՄԷ**

Ս Է Ն Թ - Ա Ն Տ Ր Է Ի գովասուն պարտէզին մէջ,

14 Օգոստոս, կիրակի առաւօտեան ժամը 8էն մինչեւ եւ.եկոյեան ժամը 8ը,

կը նախագահէ հայրենակից *Յ. ԽԱՆՕԵԱՆ*

կը խօսի հայրենակից *Տ. ԵՂԻՇԷ ՔՀՆ. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ*

Գեղարուեստական քաժին. սիրայօժար մասնակցութեամբ

Պուլվար Օտուսի Ֆ. Կ. Խայի երգչախումբի,

երգ, պար, արտասանութիւն. զանազան անակն այներ,

Խիստ ծիծաղաշարժ գաւեշտ մը,

Առնել թիւ 25 հանրակառքը եւ իջնել վերջաւորութեան։

"ՎԷՄ"

Լոյս տեսաւ Իբ. թիւը հետեւեալ բովանդակութեամբ.— Ն. Ադրալեան՝ «Մտածումներ Ազգի եւ Դաւանանքի մասին»։ Ռ. Բերբերեան՝ «Պատրանքի չըլլանց (Դ.)։ Տոքթ. Վ. Յ. Թորգոմեան՝ «Ծուչառեւքէս» (Ը.)։ Տ. Գէտեյեանց՝ «Հետաքրքրական մը յուշերը»։ Հ. Ն. Թորոսեան՝ «Տոքթ. Վ. Պէյք»։ Հին Թուղթեր.— Հ. Աճէմեան՝ «Բագրատ վրդ. Թաւքալեանի մասին»։ Հմ. Մաճուկեան՝ «Դէպքերը Վասպուրականում» եւ Աբամի Նամակը։ Անցեալէ։ Յ. Քիւրտեան՝ «Մալաւին, Գրիգոր Տղայ եւ Լեւոն Ա.»։ Կեանք եւ Մշակոյթ։ Գիրք եւ Մամուլ։ Գրախօսական։ Յաւելուած՝ Գիւտ Մխիթարեան՝ «Պրազիլահայ գաղութը»։

ԲԱԺԱՆԳԻՆ.— Ֆրանսա եւ Սուրիա տարեկան 60 ֆրանք։ Ամերիկա, Բրիտ. կայսրութիւն եւ Եգիպտոս 4 տոլար, մնացեալ երկիրները՝ 3 տոլար։

Հասցէ՝ S. Vratzian, 13, Rue des Platanes, Plessis - Robinson (S.).

Բաժանորդներէն կը խնդրուի օր առաջ վակել իրենց հաշիւը։

ԱՐԱՐՍՅԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հայ Լեգէոնական Միութեան Մարսիլիոյ մասնաճիւղին վարչութիւնը 25 Սեպտեմբերին մեծ սանդիսութեամբ պիտի յաւարէ Արարայի հերոսամարտին 20րդ տարելիցը փառատօն մը։ Քարգմանչաց եկեղեցիին մէջ։ Նախկայ պիտի ըլլան Ֆրանսական զինուորական եւ քաղաքային պաշտօնեաներ եւ ներկայութիւն մը։ Յետոյ ճաշկերոյթ մը Տ'Ագի (փարիզէն)։

Հանդէսէն վերջ պիտի կատարուի լեգէոնական երդի հատորյեն մը։

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՄԱՊԱՂԱԹՆԵՐ

(Քերթուածներ)

ԱՇԱՐՈՆ ՏԱՏՈՒՐԵԱՆ

Փառատիպ հատոր մը, **300 էջ**, Տպուած սակաւաթիւ օրինակներով

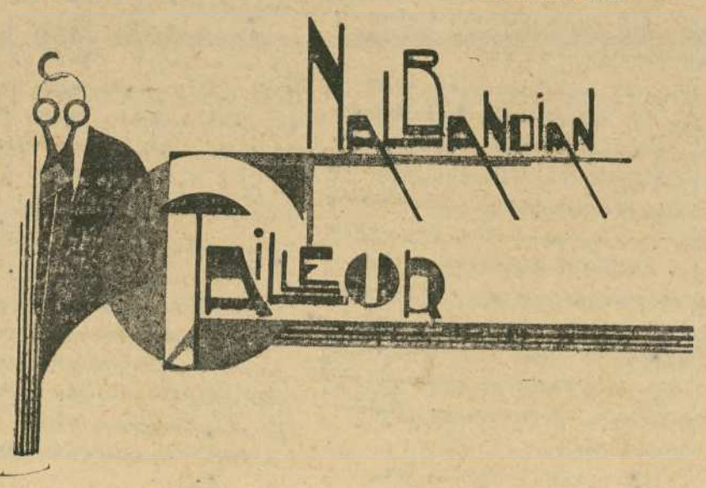
Գլուխներ այս հոյակապ հերքո - դագիրքէն.—

ՅԱՑԳԱՖԱՂԱՒ
ՍԷՐԸ ՓՈՒՇԷ ՊՍԱԿՈՎ
ԵՒՆՃ ՄԱՐԴԵՐՈՒ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ
ԳԵՀԵՆԱԿԱՆՔ
ԲԱՆԱՍՏԵՂԸ Կ'ԱՏՈՒՄԱՆԱՆԱՑ
ՍԻՐՏՍ ԿԱՐՄԻՐ ՎԱՐԴԵՐՈՎ
ԻՆՔՆԱԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
ԳԻՒՂԻ ՍԻՒՐԲԵՐ՝ ԲԱՐՁՐ ԵՐԳԵՐ

Գին 40 ֆրանք

Դիմել հեղինակին,
17, Rue Damesme, PARIS

Hommes **Dames**

15, Bld. Bonne Nouvelle
Métro: Bonne Nouvelle Tél.: Gut. 93-70

"ՄԱՑԻՍ 28"

ԳԵՂԱՑԻԿ ՀԱՑՈՐ ՄԸ Հ. Հ. ՔՍԱՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ ԱՁԽԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ ՄԱՆՈՒԿ ՄՏԱՒԱՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ

Հրատարակութիւն Հ. Յ. Դ. Ազեւմտ. Եւր. Կ. Կ.Ի.

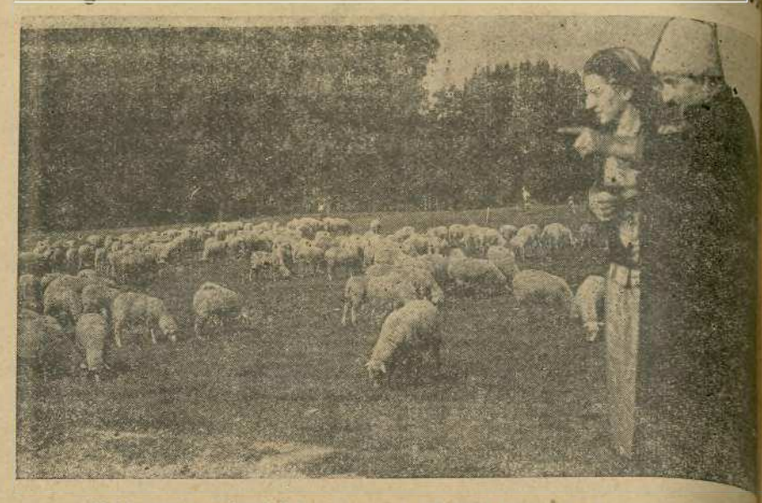
Ապագրանքները կանխիկ։

Դին Ֆրանսա եւ գաղութները 5 ֆր., փոստի ծախքով 6 ֆր.. արտասահման 25 սէնթիմ։ Դիմել՝ S. TOROSSIAN, 88 Rue de Bagneux Cachan, (Seine) France։

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ԱԼՖՕՐՎԻԼ **CINEMA VICTOR HUGO**Ի ՄԷՋ

ՏԵՂԻ ՊԻՏԻ ՈՒՆԵՆԱՅ 9 ՕԳՈՍՏՈՍ ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ 8

ՍԻՆԷ ՍԷՆԹ պիտի ներկայացնէ **ԱՆՑՔԵՐ «ԱՆՈՒՇ» ՕԲԵՐԱՑԻՆ** ԹԷՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆԻՆ *ԵՐ. ՍԻԹԵԱՆԻ* ՁԱՅՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆԻՆ *ԺԱՔ ՏԷՐՏԷՐԻ*

Ցայտագրին մաս կը կազմէ նաեւ **ՀԱՁԱՐ ՈՒ ՄԷԿ ԳԻՇԵՐՆԵՐԸ**

Աքաքական հրաշապատում ժապաւէնը հայերէն վերտառութեամբ եւ աքաքական երաժշտութեամբ։

Նաեւ *ՄԵԾ ՁԱԻԵՇՏ ՄԸ։ ԿԷՍ ԺԱՄ ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԽՆԴՈՂ։*

ՄՈՒՏՔ 3 ՖՐԱՆԿ, ՓՈՒՐԵՐՈՒ 1 ՖՐԱՆԿ։

Վ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆԻ

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԸ

28 Avenue Victor Hugo, Vanves (Seine)

(Լիսէ Մէշրւէի հրապարակին վրայ)

Կ'ընդունի երկուշաբթի, Չորեքշաբթի եւ Ուրբաթ օրերը ժամը 10—12 եւ երեկոյեան 4—7, եւ մասնաւոր ժամադրութեամբ

ՐԱՖՖԻ

Փարիզահայերու միակ վայելուչ ճաշարանը

Տէր եւ Տնօրէն Մ. Գ. ՄԻՐԻՃԱՆԵԱՆԻ

8, RUE MAUBEUGE, Paris (9).

Մէթրօ Cadet et le Peletier (Carrefour Chateaudun).

Հռնահռի գործէք ԱՆԱՐԱՏ կարգով պատրաստուած Արեւելեան եւ Եւրոպական կերակուրներու հարուստ ճաշացուցակ մը։

Անմրցելի մաքրութիւն եւ ադթերի սպասարկութիւն, անմիջապէս ժամերէն դիմելով։

Մասնաւոր ճաշկերոյթներու, թէյասեղաններու եւ Շուշաբոյթներու կը տրամադրուի սրահ։

ԿԱՐԱՊԵՏ Յ. ԷՄԻԷՐԵԱՆ

Maison E. CHARLES *հիմնուած 1869*

29 rue Mathis, Métro Crimée

Autobus: AJ, AV, CP, 52, 50/71 Tel. Botzaris 12—60

Կը ծախենք գոհարեղէններ, ամէն տեսակ ժամացոյցներ մատանիներ եւն.։ Նորոգութիւն ժամացոյցներու եւ գոհարեղէններու։ Կը գնենք ըլլալին, ոսկի, արծաթ եւ գոհարեղէններ նպաստաւոր գիներով։

Մի մոռնաք որ վստահելի ձեռքէ գնուած ոսկեղէն ու գոհարեղէններն անվտանգ կը պահեն իրենց արժէքը։

Գաւառներէն եկած ապսպրանքները կը կատարուին արագ եւ խղճմտօրէն։

Etude de Me BERNARD WAHÉ

(17e ANNÉE)

Licencié en Droit de la Faculté de Paris

Ancien élève de l'École des Hautes Études Sociales

JURISCONSULTE

de

Droit Français et International Privé

Mandataire en Justice

159 rue Lafayette, Paris (Gare du Nord) Tél. NORD 68—02

Կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատեր, Փարիզի, գաւառի, գաղութներու եւ արտասահմանի մէջ։ Խորհրդակցութիւն իրաւագէտ. ամէն տեսակ խնդիրներու Ազգային դատեր, ամէն լեզուէ թարգմանութիւններ։ Նաթիւրալիզասիոնի օրինական ձեւակերպութիւններ եւ անուններու փոփոխութիւն, քննութիւններու կազմութիւն եւ լուծում։ Ամէն տեսակ գործերու խմբագրութիւն։ Բրւաւագիտական քննութեանց եւ մրցութիւններու պատրաստութիւն։ Ճառերու եւ գեղարուեստական խմբագրութիւն։ Փողացային արկածներու անդրկման էքսպերտիզներու կուտայ կանխավճար առանց տոկոսի եւ մրջնոցէքով։ Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—10 եւ 5—7։

Կ'ընդունի նաեւ ժամադրութեամբ։

ՈՆ DUZE

MARQUE DÉPOSÉE

Véritable Anisette Orientale

ՋՈՒՏ ԹԱՂՈՒԷ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱՆ ՕՊԻ - ازمير خالص معمول اوزمان

DISTILLERIE OTTOMANE ISTAMBOUL

ՐԱՔԻ ՏԻՒԶ

Ձուտ խաղողէ քաղ... եւ անիսոնով պատրաս... ուած հայկական օղի... *ՐԱՔԻ ՏԻՒԶԻ* Ձգուշա... պուռնատական օղինե... ձեր ստամոքսը կ'այբէ... գիշերները ջուր կը խմ... եւ կը վնասէ ձեր առո... յութեան։ Խմեցէք միա... *ՐԱՔԻ ՏԻՒԶԻ* որուն անո... րատ, կազդուրիչ եւ սիրտ... ժաքներ ըլլալը հաստատ... ուած է։

Dalakupeian 8 Rue Suffren
Dépôt: 7 Rue de la Paix, Marseille· Tél. Dragon 70—89

Le Gérant : H. STEPHAN
17, Rue Damesme, PARIS (13) A. DER (AGOPIAN)

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme, PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15 - 70
Chèque Postal Paris 1678 - 63
(ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՑ	ԵՒԱՄՍԵԱՑ
Ֆրանսա եւ Գաղութներ	150 ֆրանք	75 ֆրանք	40 ֆր.
Անգլիա եւ Իտալիա	265 ֆրանք	140 ֆրանք	
Ուրիշ երկիրներ	215 ֆրանք	110 ֆրանք	

ՀՈԳԵՒՈՐԱԿԱՆ
10
ՕԳՈՍՏՈՍ
MERCREDI
10 AOUT
1938

14րդ ՏԱՐԻ — 14e Année No. 3804

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

Մեր խորհրդածութեանց կարգին, գիտակցօրէն չմօռնանք հիմնական հարցին,— անկախ եւ ամբողջական Հայաստան:

Մեր նպատակն էր ոչ թէ ծրագիր կամ քաղաքականութիւն պարզել, այլ փարատել չարք մը թիւրիմացութիւններ եւ մխա-մտութիւններ, որոնք տուն տուեր էին «Նոր Օր»ի գրութեան:

Անհրաժեշտ էր այդ վերլուծումը, չէյնալու համար լայծուն ճամբաներու վրայ, գերագնահատելով կովկասեան հարեւաններու (գործիչներու) «իմաստութիւնը»:

Առանձնապէս խօսելով Դաշնակցութեան վրայ, ան երբեք չէ անտեսած հարեւաններու դերը՝ Հայաստանի անկախութեան եւ ամբողջացման հարցին մէջ: Բայց, երբեք ալ չէ գտած որ եւ է բաշխք, որ համոզէր թէ կարելի է դէթ համեմատօրէն իրականացնել այդ նպատակը, «փոխադարձ գործակցութեամբ»:

Ընդհակառակն.անոնց բռնած ճամբան, «քաղաքական մէկ ուղղութիւնը» ամէն բանէ առաջ կը ձգտի թաղել, թանգարան ձգել մեր արդար պահանջը: «Նախ մէկ ճակատ կազմենք, կովկասը ապառնի, համաձայնակցութիւն ստեղծենք, վստահութիւն ներշնչելով Թուրքիոյ, յետոյ կը խօսինք այդ մասին»:

Արդ, պահելով մեր գործելու ազատութիւնը եւ պնդելով մեր հիմնական պահանջներուն վրայ, մենք արդէն քաղաքականութիւն մը վարած կ'ըլլանք, թէ հայրենիքի ամբողջացման եւ թէ մեր ժողովուրդի ինքնապաշտպանութեան տեսակէտէն: Ուրիշ խնդիր թէ այդ քաղաքականութիւնը գործնական արդիւնքներ չի ցուցներ այսօր: (Աւելի՛ բախտաւոր են կովկասեան հարեւանները, իրենց միակամի եւ միակողմանի քաղաքականութեամբ):

Այնպէս որ, միամտութիւն է կարծել թէ կրնանք բարւոքել մեր կացութիւնը, կամ զգալապէս մօտենալ մեր հիմնական առաջադրութեան, դիւմումներ կատարելով եւ «բարեկամութիւններ» չտեսնելով:

Ի՞նչ մնացեր է մեր ձեռքը, նոր դիմումներ կատարելու կամ քաղաքականութիւն փոխելու համար:

Փա՞ռք տանք եղած - չեղածին, իբրեւ Հայաստան ընդունելով այն ինչ որ ունինք սահմանին վրայ: Պարզապէս կովկասեան հարց՞ մը վերածենք Հայկական Դատը, խաչ քաշելով մնացեալին վրայ: (Այդպէս մտածողներ ալ կան, հայկական շրջանակներու մէջ):

Աւելի քան երբեք անհրաժեշտ է բաց աչքերով նայիլ կոպիտ իրականութեան վրայ, եւ իրար չխառնել հին ու նոր դէպքեր, «ռուսասէր»ն ու «հակաթուրք»ը, որոնք միայն բառերով չեն բացատրուիր:

Մենք չենք որ պիտի արդարացնենք անցեալ միամտութիւններն ու վրիպումները: Այո, ամբողջ մէկ դար եղանք ոչ միայն ռուսասէր, այլեւ անգլիասէր, ֆրանսասէր. մէկ խօսքով՝ «Եւրոպասէր»:

Եւ, մինչեւ այսօր ալ, ունինք հոսանքներ կամ գլուխներ, որոնք տակաւին կը հաւատան այդպիսի պատրանքներու:

Բայց, կրնա՞նք վեր ի վայր չրջել պատմութեան անիւը,— ա՛յն կէտէն ուր հասեր ենք այսօր: Կա՞ն հիմքեր «դարձ» մը կատարելու, աւելի հասուն եւ գործնական ուղեգիծ մը բռնելու:

Այս դիտողութիւնը չի նշանակեր կասչիլ քարացած բանաձեւոռւ: Ընդհակառակն, կը թելադրէ միշտ վերլուծել եւ որոճալ, վերաղնահատումներ կատարել եւ ելքեր փնտռել: Միշտ մնալով հաւատարիմ՝ թափուած արեան եւ հեռապղտուած նպատակին,— ազատ եւ ամբողջական հայրենիք:

Ինչպէս դաշնագիրները, նոյնպէս քաղաքական դիտելիքները անվերջանալի չեն: Կը բաւէ որ կարենանք փնտռել, գտնել ժամը, պարագան, պատեհութիւնը:

Այսօրուան կացութեան մէջ, հիմնականը ժողովուրդին վերկութիւնն է: Բուն բառով՝ ֆիզիքական գոյութիւնը:

Ատոր համար ալ, անհրաժեշտ է ոչ թէ երեքալ, այլ ամուր կենալ: Եւ ամուր կոխել չհատած գետնին վրայ:

Ողբալին այն չէ որ «հայ ժողովուրդը քաղաքականութիւն չունի». այլ այն որ կարծես թմրեր է, բազմազլխանի ղեկավարութեան մը տակ, եւ չմրմռներ, չի տեսներ իր չուրջն անցած - դարձածը:

Ահա թէ ինչո՛ւ ամբողջ դաշնակցական մամուլը միաբերան կը հնչեցնէ «ազգային միացեալ ճակատ»ի ազդանշանը, արհամարհելով բոլոր քաւութիւնները, այլեն հոսին թէ ձախէն:

Նոյն իսկ վերագնահատութիւններ կատարելու եւ կամ նոր սխալներ կանխելու համար, աւելի քան անհրաժեշտ է այդ ճակատը:

Արդէն չատ ուշ ենք մնացեր, եւ ամէն օր հարցական մը կը դնէ մեր առջեւ, Հայաստանէն մինչեւ Արտասահման, քաղաքական հոգեբէն մինչեւ գաղթականներու տեղաւորումը, աշխատանքի տագնապը, խնամատարութիւնը կամ նոր սերունդին վերկութիւնը: (Հարիւր հայրենակիցներէ գոնէ քանը եւ տասը վարիչներէ հինգը գիտե՞ն որ Հայերէնի դասատանդութիւնն անդամ արդիլուած է կարգ մը գաղութներու մէջ, եւ չատ մը դպրոցներ փակուած են, իբրեւ հետեւանք կառավարական ճնշումներու եւ բացակաին ծախքերու)...

Վե՛րջ բոլոր մարզանքներու եւ խմաստակ հաւատաքննութեանց: Ո՛ւժ, աշխատանք եւ կազմակերպութիւն:

Այս ճամբով միայն կրնանք եթէ ոչ բարիքները քաղել, դէթ չարիքները սահմանափակել, կամ կանխել չարաչուք անակնկալները:

Թող սեղանի մը վրայ փոխադրուին բոլոր խելքերն ու կամքերը, բանաձեւերն ու տրամադրելի ուժերը, եւ քաղաքականութիւն վարելու եւ օրուան հոգերը քննելու համար:

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԵՕԹը ԲԺԻՇԿՆԵՐ ԿԸ ՀՍԿԵՆ ԱԹԱԹԻՒՐՔԻ ՍՆՍՐԻ, ՎԵՐԻՆ

«Փաղի - Սուար»ի թղթակիցը կը հեռագրէ Պուսէն, օգոստ. 8 թուականով.-

Նոր խմացուեցաւ թէ անցեալ չաբթուան ընթացքին Քէմալ Աթաթիւրք ծանրապէս հիւանդացած է իր պրօսանաւին մէջ, որ խարխափ ձգած է Վոսփոր, եւ թէ իր վիճակը ամենաէն մտահոգութիւնը պատճառած է իր շրջապատին:

Եօթը մասնագէտ բժիշկներ, որոնց մէջ կը գտնուին երեք եւրոպացիներ, անընդհատ խնամքներ կը չոայլեն, ի զուր ձգելով իրենց ամբողջ գիտութիւնը, փրկելու համար արդի Թուրքիոյ հիմնադիրը, որ կը տառապի լեարդի ծանր հիւանդութենէ մը:

Միայն երէկ էր որ, երբ որոշ բարւոքում նշմարուեցաւ կացութեան մէջ, որուհետեւ հանրութեան յայտնել իրողութիւնը: Եօթը բժիշկներու կողմէ հրատարակուած առողջական տեղեկագրին մէջ, Աթաթիւրքին հիւանդութիւնը կը նկարագրուի իբրեւ խիստ պաղատութիւն:

Սակայն, հինգշաբթի օր իր վիճակը այնքան ծանրացած էր որ, նախարարական խորհուրդը գաղտնի նիստ գումարեց, առժամեայ նախագահ մը ընտրելու համար: Ցետոյ նկատի առնելով յառաջ եկած բարւոքումը, որ եւ է որոշում տրուեցաւ. բայց գահլիճը միշտ կազմ եւ պատրաստ վիճակի մէջ է եւ բոլոր նախարարներէն խնդրուած է չհեռանալ մայրաքաղաքէն:

Ամժամեայ նախագահութեան համար կը յիշուին գօր. Իսմէթ Ինէօնիւի եւ մարշալ Ճէվիկ Զաքմաքի (սպարապետ) անունները:

** Այս լուրը ուրիշ թերթերու մէջ ալ հրատարակուած էր, բայց Փարիզի Թիւրքական դեսպանատունը փութաց հերքել, «անհիմն եւ քանիցս հերքուած» հռչակելով զայն: «Մաթէն» հրատարակելով հանդերձ այս հերքումը, դիտել կուտայ թէ փոքի. Ճէվիզժէ Թուրքիա կանչուած է երկու անգամ առաջին սիկրէտէն ի վեր:

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՆՈՐԷՆ ԾԱՆՐԱՑԱԾ ԾԱՆՐՈՒԱԾՈՑՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

Ռուսերը ևս կը մղուին չուտ ժամուան ճակատամարտ մը մէջ

Կատաբէաթ անկէ մը յանգած է Ծայր. Արեւելքի կացութիւնը: Երկուշաբթի օր խորհրդային եւ ճափոնական պինուորները կիրկընդխառն ճակատամարտ մը բռնկուեցան Զանկուֆէնկի սարալանջին վրայ, աւելի քան չորս ժամ: Ճափոնական զեկոյցը կ'ըսէ թէ Ռուսերը եւս մղուեցան, մինչեւ 200 մեթր մօտենալ վերջ վիճելի բլուրին: Այս առթիւ «ծիծաղելի» կը հռչակէ Մոսկուայի այն լուրը թէ խորհրդային զօրքը եւս առած է բլուրը: Կը հերքէ նաեւ այն լուրը թէ ճափոնցիները լքած են թիւ 52 բլուրը, որ Զանկուֆէնկի կապուած հողակոյտ մըն է:

Երկուշաբթի գիշեր ժամը 10ին խորհրդային զօրքը առանց հրասայլի կամ մնդանօթի յառաջացաւ դէպի վիճելի սարալանջը, ձեռնառումբով, բայց եւս մղուեցաւ: Կէս օրին 15 օդանաւեր ռմբակոծեցին Քորէայի մէկ գիւղը, առանց կորուստներ պատճառելու: Կ'ըսուի թէ խորհրդային զինուորները կը կռուին չորս ժղոն տարածութեամբ ճակատի մը վրայ, 20.000 զինուորներով, 200 հրասայլերով եւ 100 օդանաւերով: Ճափոնական բանակին հաղորդակցութիւնները լրջօրէն վտանգուած պիտի ըլլային, եթէ ռուսական ա ջեհեւը յաջողէր յառաջանալ: Ճափոնական զեկոյցը կը պնդէ թէ 50 խորհրդային հրասայլեր փճացած եւ մէջտեղ ձգուած են: Նոյն զեկոյցին համաձայն, ճափոնցիները ունեցած են 70 սպանեալ եւ 180 վիրաւոր, ընդհարումներու սկիզբէն ի վեր (6 օգոստոս), իսկ Ռուսերը՝ 1500 մեռեալ եւ վիրաւոր: Դարձեալ զեկոյցը կ'ըսէ թէ 100 խորհրդային հրասայլեր վնասուած եւ վեց օդանաւեր վար առնուած են: Ուրիշ զեկոյց մը կը հաղորդէ երկու ռուս գերիներու վկայութիւնը, որուն համաձայն խորհրդային զօրքը նկուն վիճակ մը ունի եւ մարքադործուածները կը չարունակուին նոյն իսկ ռազմադաշտին վրայ: Խորհրդային քանի հրասայլերու հրամանատարը փորձեր է անձնատուր ըլլալ, բայց անմիջապէս սպաննուեր է: Ճափոն 5 միլիոն պահեստի զինուոր ունենալով, չի վախնար ռուսական ռազմախաղէն, որուն նպատակն է տկարացնել ճափոնական յառաջխաղացութիւնը դէպի Հանքէու:

** Մարշալ Պլիւխէր, Ծայր. Արեւելքի խորհրդային սպարապետը, աչքէ անցուց բանակը եւ այս առթիւ հրատարակեց իր երկրորդ զեկոյցը:

Մարշալը ճափոնի վրայ ձգելով դէպքերու պատասխանատուութիւնը, հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ.

— «Ճափոնցիները կը կարծեն թէ իրենց գործը 1905ի ռուսական բանակին հետ է: Բարեբախտաբար ես զօրավար Կուրոպատկինը չեմ, այլ մարշալ Պլիւխէրը, իսկ մեր կարմիր բանակը ցարերու բանակ չէ, որուն սպաները իրենք զիրենք կը ծախէին Թշնամիին:

Պերլինի քաղաքական շրջանակներուն մէջ կը կարծեն թէ խորհրդային իշխանութեան նպատակն է անիշխանութիւն եւ ի վերջոյ պատերազմ առեղծել:

Բուռն խօսակցութիւններ Լիթվինովի եւ Ճափոնի դեսպանին միջեւ

Կ.ինեերուն հետ միաժամանակ դիւանագիտական խօսակցութիւններն ալ կը չարունակուին, հետզհետէ տաքնալով: Երկուշաբթի օր նոր տեսակցութիւն մը տեղի ունեցաւ Մ. Միութեան արտաքին գործակալին եւ ճափոնական դեսպանին միջեւ: Պ. Լիթվինով հետեւեալ առաջարկները ներկայացուց.—

1. Ճափոն յանձն պիտի առնէ սմբակոծութիւնը դադրեցնել որոշեալ պահուն, եւ այն տաճն խորհրդային թնդանօթներն ալ պիտի լռեն:

2. Երկու կողմի զինուորները պիտի իրենց յառուկ դիրքերուն մէջ մնան սահմանին վրայ, որ ճշդուած է 1886ի դաշնագրով:

3. Սահմանագծի մասին բանակցութիւնները պիտի հիմնուին եղած դաշնագիրներուն վրայ:

4. Սահմանային յանձնաժողովին մէջ Մ. Միութիւնը պիտի ունենայ երկու ներկայացուցիչ, Ճափոն՝ մէկ, Մանչուրիա՝ մէկ:

Ճափոնական դեսպանը առաջարկեց.—

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էջ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

«ԾԱՂԻԿ Կ'ՈՒՏԵՄ»

Այս պահուս, երբ կը ճեղքեմ ամերուկ մը, չաթալ -թագի պէս եւ ա - րիւնահոս շերտերը կը տանիմ շրթնե - բուս, կը յիշեմ Էոնյոյի խօսքը, Թուրքիոյ մէջ, Իզմիրի կռնակը, ամերուկ կերած ժամանակ.

— «Ծաղիկ կ'ուտեմ» ...

Հա՛, ծաղիկի կը նմանին մեր երկրին ամերուկները եւ շա՜տ անուշ են: Ջամերուկ ուտելու համար, պէտք է երթալ Փոքր - Ասիա, Բիւթանիայէն մինչեւ Տիգրանակերտ, ուր հայկական ամերուկը շա՜տ մեծ է եսաներորդ դարուն բուսած ռեւէ Ցրանսացիէ: Հայկակա՞ն ամերուկ: Թերեւս առարկուի թէ ամերուկին հայրենիքը դուրս կ'իջնայ Հայաստանէն: Արդարեւ այս ըսելիքը պտուղը կուգայ հարաւէն, եւ ապահովաբար մեր Ոսկեդարը ծաղօք չէր ամերուկին, որ տարբեր բառ կը դնեն հոն ուր պէտք էր ամերուկ գրել: Եւ սակայն հեղինակ մը մեզմէ կը ձգէ եօթանասունից թարգմանիչնե - րուն ու վուլկաթային վրայ, որոնք ամերուկը շփոթած են սեխին հետ, Սատուածաշունչի երբայեցերէն ա - պաթխխ բառը թարգմանելու ժա - մանակ, մինչ Արաբները, սեմական ժողովուրդ ինչպէս երբայեցիները, մինչեւ այժմ պըթթըխ կ'անուանեն ամերուկը (նոյն բառն է):

Չեմ գիտեր թէ ամերուկը ե՞րբ եկած եւ այնքան անուշցած է մեր երկրին մէջ, բայց բառը զոր տուեր ենք իրեն, գեղեցիկ է իրապէս: Թերեւս կը նշանակէ թէ ամեռնային զովութիւն մը կը պարգեւէ իր առատ ջուրով (Ալիշան), զոր պաղ կը պահէ, որքան ալ տաք ըլլայ արեւը, շնորհիւ մակերեսային շոգիացումի մեխենականութեան (Անրի Լբէլէր): Եւ սակայն մենք ամերուկը զով պահելու ուրիշ միջոցներ ունէ - ինք,— կը լոգացնէինք ակերու եւ գոտիներու մէջ, կամ կը կախէինք հո - րերուն մէջ, ուր կը ճայթէր ու կը պայթէր սառելով: Ջմերուկը չի սի - րեր դանակը, կը սիրէ պայթիլ ու ճեղքուիլ,— ատոր կ'ակնարկէ ապա - հովարար Մխիթար Գօշի մէկ առակը:

Օր մը, երիտասարդ մը, ծարաւէն շրթները իրար փակած, կը ցատկէ ցանկապատէն ներս, վայրագ ակնարկ մը նետելով ամերուկներուն՝ երբ, միւս կողմէ, դանակը կրնաւէր զօտիէն: Աղուոր ամերուկ մը, հասուն մը գլուխին պէս կլոր, կը սարսափի ու կը պոռայ.

— *Չի՞նչ գործես, այր դու, ո՞չ դիտես թէ ձու եմ ես փղի: Եթէ տար - ցես զիս ի տուն քո եւ պահեսցես ըզ - դուշութեամբ զի մի՛ բեկայց, ծնայց քեզ փղորդի՝ հազար գահեկանի:*

Երիտասարդը կը խորուի, «Փիղի հաւկիթ գտայ, թուխս կը դնեմ, փիղի ձագ կ'ունենամ, հազար դահեկանի կը ծախեմ», կ'ըսէ եւ ամերուկը տուն կը տանի: Այսպէս մեր խելացի ամե - րուկը իր կեանքը կ'ապրի առանց մոր - թուելու, մինչեւ որ կը մեռնի «անկող - նոյ մէջ», ու թող որ երիտասարդը սպասէ թէ փիղի ձագ պիտի ծնի:

Լաւ որ այդ ամերուկը մեր գիւղա - ցի տղոց չէ հանդիպեր,— հէ՛յ բաղցր օրեր ամերուկի գողութեան, երբ նշա - նառութեամբ՝ ամերուկ կը գլորցնէինք ծուռ արտերն ի վար՝ դէպի ձորը, կամ երկար ձողով մը «խաշ»ին վրայէն «եկուր» կ'ըսէինք կրնայի պէս արեւին տակ բնացող ամերուկին, յետոյ հով - տին խորը, գով ժայռերու ետեւ, խը - մելու համար ամերուկին արիւնը կամ նաշակելու համար կարմիր շերտը՝ աչ - երը խուփ:

Հա՛, ճիշդ ծաղիկ ուտելու ձեւով, Պարոն Էոիօ, ճիշդ ձեզի պէս: Միայն թէ,— եւ ա՛յդ էր որ կ'ուզէի ըսել սկիզբէն,— Պարոն Էոիօ, Եւրոպացի - ները կարծեմ ուրիշ կարմիր ծաղիկ - ներ ալ կ'ուտեն:

Ես կը յիշե՛մ, տխրօրէն կը յիշեմ, որ ուրիշ ծաղիկ մը ալ կերան Եւրո - պացիները:

— Փոքր Ասիոյ ծաղիկնե՞ր, Հայե՛ր:

ԱՐԱՋ

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆՆԵՐԸ

Ա. ԽՈՒՄԲԸ կը վերադառնայ 15 օգոստ.ին: Մնողքները պէտք է 15ի առաւտեան ժամը 7ի նաւերկայ ըլլան կառ. Մօնթարնաս, ընդունելու համար իրենց տղաքը:

Բ. ԽՈՒՄԲԸ մեկնած է 3 օգոստ.ին եւ կը վերադառնայ սեպտ. 3ին:

Գ. ԽՈՒՄԲԸ Փարիզէն կը մեկնի օգոստ. 16ին, ժամը 11ին, կառ. Մօնթարնասէն:

** Կեդր. Ցրանսայի մասնաճիւղերէն կրընոպլի, Ռօմանի, Վալանսի, Սէնթ Էթիէնի, Ս. Շամոնի, Տէսինի, Վիէննի եւ Լիոնի տղաքը պէտք է առաջնորդուին 16 օգոստ.ին երեկոյեան ժամը 6 ու կէսին, Լիոնի մեծ կայարանը եւ յանձ - նուին Լիոնի մասնաճիւղի ներկայացուցչին:

Նոյն օրը կը մեկնի նաեւ Մարսէյլի խումբը:

Դ. ԽՈՒՄԲ մը եւս Փարիզէն պիտի մեկնի սեպտ. 3ին եւ վերադառնայ սեպտ. 30ին, միշտ նոյն ժամուն, նոյն կայարանէն:

Ամերիկայի վիճակ Սահմանադիրն ու Դէպ

«Յուսաբեր» անձնական նամակէ մը կը բաղէ հետեւեալ տեղեկութիւնները.

Եօղուն Օլուքէն քանի մը ընտանիքներ գացին Պէյրութ կամ Հալէպ: Ա - նոնք որ մեկնեցան եւ անոնք որ կը մնան հոս, բոլորն ալ թշուառութեան մատնուած են: Անգործութիւնը օրէ օր վրդովիչ վիճակ կը ստանայ եւ ապրուս - ը կը սղէ: Ժողովուրդին մէկ մասը կը մտածէ հեռանալ եւ միւս մասը լեզու դնել կառավարութեան հետ եւ մնալ հոս: Կայ նաեւ Ազգերու Դաշնակցու - թեան դիմելու եւ ժողովուրդը ուրիշ տեղ փոխադրելու կարծիքը: Մշուշ է մեր չորս կողմը, թող Աստուած օգնութեան հասնի:

Երկկ Անթիոք էի: Սոսկալի հալածանք կայ ֆէսխին դէմ: Բոլոր տեսակի ոճրագործները ոստիկան - պինուր եւ ոստիկան դարձած են, եւ կը ճնշեն ոչ - թուրք տարրերը:

Ծանր օրեր կ'ապրինք եւ աշխատանք կատարելու ոչ սիրտ ունինք եւ ոչ տրամադրութիւն:

Տասնիչորս նոր վահանպարտեցիներ Ադրբէյճանի մէջ

«Տէյլի Թելէկրաֆ»ի թղթակիցը կը հեռագրէ Մոսկուայէն.—

Ադրբէյճանի հողային գործակալութեան բարձր պաշտօնեաներէն 14 հոգի դատի քաշուած են Բագուի մէջ, ամբաստանուած ըլլալով իրենց դասդիրներ որ կ'ուզէին տապալել խորհրդային իշխանութիւնը եւ վերահաստատել դրա - մատիրական կարգադրութիւնը:

Ամբաստանագիրը կ'ըսէ թէ 14 պաշտօնատարները իրենց նպատակին հասնելու համար որոշած էին սպաննել կարգ մը վարիչներ, որոնց անունները մէջ - տեղ չեն հանուիր: Կ'ըսէ նաեւ թէ անոնք դժգոհութիւն կը տարածէին, եւ ժո - ղովուրդը դիմելու ապստամբութեան կը պատրաստէին, մորթային ամենաթու - նաւոր հիւանդութեամբ (անթրաքս) վարակելով արջառը եւ ժողովուրդը: Կը թուի թէ այս հիւանդութիւնը սաստկօրէն ճարակած է Ադրբէյճանի մէջ:

Բացի երկուքէն, բոլոր ամբաստանեալները խոստովանութիւններ տա - րածած են Չեկային առջեւ: Բոլորն ալ Ադրբէյճանի բնիկներ են, եւ իրենց միջին տարիքը 38էն վար է:

ՍԱՍՈՒՆԱՑԻ ԴԱՎԻԹԸ

The Eunuch of Stamboul

By DENNIS WHEATLEY
Թարգմ. ՏԻԳՐԱՆ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆԻ
Trans : J. M.
Թարգմ. ծ. Ս.

Պարոն Հենրի Ֆոսթեր ամուսնացած էր տասը տարի առաջ, և ամուսնության առաջին տարիներուն անոնք շատ երջանիկ ապրած էին իրարու հետ։ Ամուսինները ունեցած էին մեկ միակ զավակ, որ աղջիկ մըն էր, և որուն անունը Ռութ էր։

Ռութ տասնվեց տարեկան էր, երբ ծնողները սկսան նկատել, որ աղջիկը կը սկսի ամեն օր ավելի ու ավելի տարօրինակ դառնալ։ Ան ամեն բանի մասին ունեցած էր իր անձնական կարծիքը, և ոչ ոքի հետ կը խորհրդակցեր։ Ան ամեն օր ավելի կը հեռանար ծնողքէն, և ամեն օր ավելի կը մեկուսանար։ Ան ամեն ազատ ժամանակ կը նստեր իր սենյակին մեջ, և ոչ ոքի հետ կը խոսեր։ Ան ամեն ազատ ժամանակ կը նստեր իր սենյակին մեջ, և ոչ ոքի հետ կը խոսեր։

— Հրա՛ս, ասոր պատճառը ի՞նչ է, հարցուց պարոն Ֆոսթեր իր կնոջ։ Ի՞նչ ըրինք մենք, որ մեր աղջիկը այսպես մեզմէ հեռացավ։ Ես չեմ հասկնար։

— Ես ալ չեմ հասկնար, պատասխանեց տիկին Ֆոսթեր։ Ռութ ամեն բանի մասին ունի իր անձնական կարծիքը, և ոչ ոքի հետ կը խորհրդակցի։ Ես չեմ գիտեր, թե ինչ ընենք։

— Ես ալ չեմ գիտեր, ըսավ պարոն Ֆոսթեր։ Ես ալ չեմ գիտեր, թե ինչ ընենք։ Ես ալ չեմ գիտեր, թե ինչ ընենք։

— Ես ալ չեմ գիտեր, ըսավ տիկին Ֆոսթեր։ Ես ալ չեմ գիտեր, թե ինչ ընենք։ Ես ալ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ ՈՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ ՈՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ ՈՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ

1. Զինուորները պէտք է մնան հոն ուր կը գտնուէին թշնամութեանց դադարման պահուն. (յետոյ հաւանեցաւ որ երկու կողմէն ալ ետ կանչուին, որոշ հեռաւորութեամբ):

2. Նկատի առնել նախկին դաշնագիրները, սահմանագծումը կատարած առեն:

3. Սահմանային յանձնաժողով մը կազմել Մ. Միութեան եւ Մանչուրիոյ ներկայացուցիչներով, մանակցութեամբ Ճափոնի:

Ճափոնական դեսպանը խոստացաւ քննել այս առաջարկները: Մօսակցութեանց ընթացքին, Պ. Լիթվինով դիտել տուաւ թէ Ճափոնական վաշտ մը յանկարծ յարձակում գործած է նոր դիրքի մը վրայ եւ յայտարարեց.

— «Այնքան բողոքներէ վերջ, աւելորդ է նոր բողոք մը: Մ. Միութիւնը չի կրնար հանդուրժել որ պարբերաբար ջարդուին իր սահմանապահները եւ զինուորական ազդու միջոցներ ձեռք պիտի առնէ, մինչեւ թնդանօթի եւ օդանաւի ալեակցութեան դիմելով, դադրեցնելու համար այս յարձակումները: Թող Ճափոն սահմանագլուխը յարգել սայ իր բանակներուն: Ժամանակ է վերջ տալու այս յաւիտենական կռիւներուն եւ միջադէպերուն»:

* *Դէպքերու սկիզբէն է վեր աւալին անգամ ըլլալով, Մոսկուայի պաշտօնական մամուլը խզեց վերապահութիւնը, օգոստ. 8ին: «Փրաւտա» կուսակցութեան պաշտօնաթերթը, կ'ապտարարէ իր խմբագրականին մէջ.

— «Ճափոնի զինապաշտներուն նպատակն է Ճափոնը պատերազմի մղել Մ. Միութեան հետ, նոյն իսկ ամէնէն յանդուգն եւ զրգռիչ միջոցներով: Այս զրգռութեանց առջեւ, Մ. Միութիւնը հարկադրուած է համապատասխան միջոցներ ձեռք առնել, իր սահմանապլուխներուն պաշտպանութեան համար.. Ճափոն պէտք է զսպէ թէ զինապաշտ խմբակը որ քանիցս պատերազմ յարուցած է իր դրացիներուն դէմ, այսպիսի գրգռութիւններով: Մ. Միութիւնը հաւանած չէ եւ պիտի չհաւանի վերաքննել իր սահմանները»:

Հաւատարմութեան բանաձեւերը եւ ուղերձները կը յորդին խորհրդային մամուլին մէջ: Բոլորն ալ կ'ընդունին թէ կացութիւնը ծանր է, մանաւանդ որ կռիւները ոչ միայն կը շարունակուին, այլեւ կը ծաւալին:

Զինուցիներու յարձակողականի ձեռնարկեցին

Բուն չինական ճակատին վրայ Զինացիները տեսնելով որ Ճափոն զրաված է Մանչուրիոյ մէջ, յարձակողականի ձեռնարկեցին երկուշաբթի օր: Այս առթիւ հրատարակուած դեկոյցը կ'ըսէ թէ չինական թնդանօթները ընկղմեցին չորս ճափոնական մարտանաւեր, Եանկցէի մէջ: Կռիւները կը շարունակուին լայն ճակատի մը վրայ: Ճափոնական լուրերը կ'ըսեն թէ ողղումները կը ծանրանան Եանկցէի ափերուն վրայ: Զինացիները կ'ըսեն թէ Ճափոն 4000 հոգի կորնչուցած է վերջին չորեքուան ընթացքին: Իսկ ամերիկեան աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ քոլերա ծագած է ռազմադաշտին վրայ եւ ամէն օր տասը հոգի կը մեռնի:

Ճափոնցիները օդանաւային ռմբակոծութիւն մը կատարելով, ծանր կորուստներ պատճառեցին: Մանաւորապէս վնասուեցաւ Քանթոնի ֆրանսական մայր - եկեղեցին: Բոլոր ապակիները խորտակուեցան եւ տանիքը վեցուեցաւ վրատակներով: Ս. Կոյսին պատկերը եւ միքրոփոնի աւազանը ծածկուեցան զոհերու արիւնով: Զոհերուն մէջ կան չատ մը քաղաքացիներ եւ մանուկներ:

Սպանիոյ ճակատին վրայ

Ազգայնական բանակին հրամանատարութիւնը կը ծանուցանէ թէ բուռն հակայարձակումի մը ենթրկուած են կասեցնել հանրապետական զօրքին յառաջխաղացութիւնը, բոլոր ճակատներուն վրայ: Դերի բռնուած զէր - տեդակալ մը (օտարազգի) յայտարարեր է թէ պատերազմը երկար չի կրնար տեւել, քանի որ հանրապետական սպարապետութիւնը վճռական կը նկատէ երբոյի ճակատամարտը: Նոյն սպային վկայութեամբ, կառավարական զօրքը 30.000 հոգի կորնչուցած է մինչեւ չարաթ, մեռեալ, վիրաւոր թէ դերի: Սպան 80.000 կ'ըսուէր օտար կամաւորները, Պարսելոնայի մէջ:

Իտալական զործակալութիւնը մանաւանդ պարծանքով կը հաղորդէ իտալական օդանաւերու յաղթութիւնները ազգայնական բանակին մէջ: Կատարուած են 58 մռբակոծութիւններ, 541 օդանաւերով, որոնք նետած են 455.000 ռումբ: Հետազօտութիւններ կատարուած են 352 օդանաւերով: Յուլիս 25էն օգոստ. 5 իտալական օդանաւերը կատարած են 1672 թռիչքներ, (համապատասխան 2827 ժամ), նետած են 462.000 քիլօ ռումբ եւ արձակած՝ 5800 գնդացիրի հարուածներ:

Ահա թէ ինչու չի վերջանար պատերազմը ...

** Ֆրանսայի արտաքին նախարարութիւնը պաշտօնական դեկոյցով մը կը հերքէ այն լուրերը թէ ռազմամթերք եւ 8000 կամաւորներ դրկուած են Սպանիա, կամ արմտիք ծախած են հանրապետական կառավարութեան:

ՋԱՆԱՁԱՆ ԼՈՒՐԵՐ ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ նաւահանգիստի բանուորները միշտ կը մերժեն բանիլ կիրակի օր կամ գիշերը, առանց յատկապատճառի վճարի: Այսպատճառով ահագին քանակութեամբ թարմ պտուղ եւ բանջրեղէն կը փճանան նաւերուն մէջ, մանաւանդ որ օդն ալ չափազանց տաք է: Զորրորդ չաբաթն է որ կը տեւէ այս ուղնապը, հակառակ Աչխատանքի նախարարին միջամտութեան: Կիրակի առաւօտ երեք նոր չոգենաւեր հասան Հիւս. Ափրիկէէն, մէկը 7037, միւսը 25.600 եւ երրորդը 5560 անասուն պտուղներով: Այժերիոյ պտղարտյծները կը խորհին դատ բանալ բանուորներուն եւ կառավարութեան դէմ, իրենց կրած վնասներուն համար: Մինչեւ հիմա փճացած են տարբեր տեսակներ, տասնեակ տասը միլիոն ֆրանք արժողութեամբ:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ համար թուրք թերթերը գրած էին թէ պաշտօնապէս Թուրքիա պիտի այցելէ, միասին տանելով թագուհին: Լոնտոնի թերթերը անհիմն կը նկատեն այս լուրը, պիտել տալով թէ թագաւորը իր առաջին պաշտօնական այցելութիւնը պիտի տայ Անգլիոյ, բայց ոչ Միւնիզէն առաջ, որովհետեւ թագուհին զաւակի մը կը սպասէ Նոյեմբերին: Նոյն տեսութիւնն առաջ, որովհետեւ թագուհին զաւակի մը կը սպասէ Նոյեմբերին: Նոյն տեսութիւնն տեղի կ'ունենայ Եգիպտոսի արտաքին նախարարը Թուրքիա պիտի երթայ հոկտեմբերին, փոխադարձ այցելութիւն տալու համար Թ. Ր. Արասի, որ Գահիրէ գացած էր անցեալ ապրիլին:

ՊԵՐԼԻՆԻ ՀՐԵԱՆԵՐՈՒՆ ընթերաժողները այսուհետեւ նոր եւ մասնաւոր թիւե պիտ իտունենան, սկսելով 350.000էն: Նախկին թիւերը պիտի ջնջուին:

ՋԵՆՕՍԼՈՎԱՔԻՈՑ հիթլէրական կուսակցութեան անդամներէն 23 տարեկան երիտասարդ մը մահացու վէրքեր ստացաւ ընկերվարական Գերմանէ մը, կապելայի մը մէջ պատահած կռիւ մը հետեւանքով: Այս դէպքը մեծ յուզում պատճառեց Գերմանիոյ մէջ: Լսուա Բընսխէն, անպլիացի միջնորդը, մօտերս պատրաստ մը պիտի կատարէ գերմանական չրջանին մէջ: Պիտի լսէ նաեւ 700.000 Հունգարներու, 100.000 Լեհերու եւն. պահանջները: Հունգարներու ներկայացուցիչը յուշագիր մը ներկայացուց միջնորդին:

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻՆ կը հետապրէն թէ երկար հիւանդութենէ մը վերջ մեռաւ Եուրովսկի, Նիքօլա ցարին եւ ընտանիքին սպանիչը, որ եկատէրինբուրկի Զեկային նախագահն էր 1918ին: Իր ձեռքով սպանուած էր վերջին ցարը եւ ընտանիքին քանի մը անդամները: Խորհրդային մամուլը միաձայն եւ չերմապէս կը գնահատէ հանգուցեալը, իրրեւ «ընտիր բոլշեւիկ»:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ աղօրիքներէն անոն քոր 750 թռիչն աւելի արմտիք կ'աղան, հրաման սուացան պահեստ մը կազմել, իրենց տարեկան արտադրութեանց առնուազն մէկ վեցերորդին չափ: Այս տեղերիութեամբ արմտիքի ընդհանուր պահեստ մը պիտի կազմուի:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՌԱԶՄԱՓՈՐՁԵՐԸ սկսան երէկ, Ալպեան լեռներուն մէջ, Պրեններան (իտալական սահմանին մօտ): Պիտի փորձուին արդիական սպառազինութեանց բոլոր տեսակները:

ԱՆԳԼԻՈՑ ծովային նախարարը Վաթչաա երթալով, երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ Լեհաստանի արտաքին նախարարին, ինչպէս եւ նաւատորմի վարիչներուն հետ:

651.857 ԱՇԽԱՏԱՒՈՐՆԵՐ վճարովի արձակուրդի զրած են օգոստ. 3 - 7, առանց հաշուելու անոնք որ չոգեկառքէ տարբեր միջոցներով մեկնած են: Ուրիշ խօսքով, Փարիզի բնակչութեան քառորդը արձակուրդի զրած է: Երեք օրուան մէջ բանած են 735 սովորական եւ 287 մասնաւոր կառախումբեր: Միայն չարաթ օր 255.732 տոմսակներ ծախուած էին:

Հ. Յ. Դ.

Գիւղատուն

ՄԱՐՍԷՅԼԻ «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը 12 Օգոստոս ուրբաթ իթիկուան ժամը 9ին:

ՆԱԽԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

կազմակերպուած՝ **ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՒՔԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ**

14 ՕԳՈՍՏՈՍ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

Մեկնումի՝ Vieux Portէն — *Վիլէ Քօռ* — *դէպի* Cassis *ծովեզերեայ օթեւանն վայր մը:*

Ամբողջ օրը հաճելի պտոյտ եւ ուրախութիւն ժտերմիկ շրջանակով մը:

Նուագ եւ զեղեցիկ անակնկալներ: Շարժանկարի պիտի առնուին բոլոր նաւագնացները:

Արձանագրութիւնները կը փակուին Օգոստոս 12ին:

Առձանագրուելու, ինչպէս նաեւ պայմանագիրներ եւ մանրամասնութեանց համար դիմել՝ *Ս. Տիրատուրեան*ի 2, Rue Philippe de Girard եւ *Ա. Քէօսէեան*ի 11 Place Jules Guesde — Փլաս ս'Էֆս:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած ՏԱՐՕՆ-ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ ՆԱՀԱՆԳԱՅԻՆ ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՃԱՄՊԱՀԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

Մէնթ - ան Տրէյ գովասուն պարտէզին մէջ,

14 Օգոստոս, կիրակի առաւօտեան ժամը 8էն մինչեւ եր.եկոյեան ժամը 8ը,

կը նախագահէ հայրենակից *Յ. ԽԱՆՕԵԱՆ*

կը խօսի հայրենակից *Տ. ԵՂԻՇԷ ՔՀՆՅ. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ*

Գեղարուեստական քաժին. սիրայօժար մասնակցութեամբ

Պուլվար Օտուսի Ֆ. կ. խաչի երգչախումբի,

երգ, պար, արտասանութիւն զանազան անակնկալներ,

Խիստ ծիծաղաշարժ գաւեշտ մը:

Առնել թիւ 25 հանրակառքը եւ իջնել վերջնաւորութեան:

"ՎԷՄ"

Լոյս տեսաւ իբր. թիւը հետեւեալ բովանդակութեամբ.— Ն. Ադրպեան՝ «*Մտածումներ Ազգի եւ Դաստիարակի մասին*». Ի. Բերբերեան՝ «*Պատերազմի չրջանէից (Դ.)*. Տոքթ. Վ. Յ. Թորգոմեան՝ «*Ցուշատետրէս*» (Ը). Տ. Դէնոյեանց՝ «*Հետախոյզի մը յուշերը*». Հ. Ն. Թորոսեան՝ «*Տոքթ. Վ. Պէյք*». Հին Թուղթեր.— Հ. Աճէմեան՝ «*Բագրատ վրդ. Թաւաքալեանի մասին*». Հմ. Մանուկեան՝ «*Դէպքերը Վասպուրականում*» եւ *Արամի նամակը*. Անցեալէ. Յ. Քիւրտեան՝ «*Սալաւին, Գրիգոր Տղայ եւ Լեւոն Ա.*». Կեանք եւ Մշակոյթ. Գիրք եւ Մամուլ. Գրախօսական. Յաւելուած՝ Գիւտ Մխիթարեան՝ «*Պրագլ-Հայ զաղութը*»:

ԲԱԺԱՆԵՈՐՆԵՐԷՆ կը խնդրուի օր առաջ փակել իրենց հաշիւը:

ԱՐԱՐԱՅԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հայ Լեգէոնական Միութեան Մարսիլիոյ մասնաճիւղի վարչութիւնը 25 Սեպտեմբերին մեծ սադիսաւորութեամբ պիտի բառաբէ Արարայի ներոսամարտին սգատօնին 20րդ տարելիցը փրատոի Ս. Քարգմանչաց եկեղեցիին մէջ: Ներկայ պիտի բլլան Ֆրանսական զիտուական եւ քաղաքային պաշտօնական անձնաւորութիւններ, ինչպէս նաեւ հրամանատար Պրուա Տ'Ազի (փարիզէն):

Հանդէսէն վերջ պիտի կատարուի Լեգէոնական ընդհ. հաւաքոյթ մը:

ԾԱԽՕՒ Է

Մեկնումի պատճառով ծախու է ՍԱՓՐԻՈՅԻ խանութ մը, որ կը բանի ինը տարիէ ի վեր: Ունի բոլոր գործածները եւ լաւ կահաւորում, այրերու եւ կիներու յատուկ քաժիններով: Մատչելի պայմաններ: Դիմել՝ «ՅԱՌԱՋ»ի վարչութեան:

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՃԸՐԸ

Հաջարեան **Ֆ Լ Օ Ր Ի Ա**

61, Rue Monsieur le Prince, Paris (6)

Մէթրօ՝ Օտէօն եւ Պէն Միթէ:

Ընտիրեան եւ ուրախալուծ խնամուած կերակուրներ:

Հ. ՋԱՐԴԱՐԵԱՆ

ՎԻՐԱՒՈՐԱԾ - ԱՏԱՄՆԱՒՈՐԱԾ

44 Rue Dunkerque (ՄԷՔՐՕ ԿԱՌ ՏԻՒ ՆՈՌ)

Tél. Trudaine 42—69

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 14—20:

Աշաւօտները ժամագրութեամբ:

Alimentation "TREVISE"

Իր անմահական «Moka» սուրճովը

Café "HAREM"

5 ԱՌ ՀԱՄԲԻՒՐ ԲԱՑՕՒՐԻԿ ՉԵՂՔ

Ճոխ մթերանոց աքսեսուարներ եւ արեւմտեան ընտիր ընդեղէններու,

— Որ՝ ձեր արձակուրդի օրերուն իսկ չի մոռնար ձեզ, զոհացնելով ձեր բոլոր փափաքները, որ ասդի տակն ալ որ դեւնուիք...

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԵՒ ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ

Livraison à domicile

Tél. Taitbout 40—63

30, Rue de Trévise Paris (9) Metro Cadet

ԿԱՊՈՑՆԵՐ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ ՊՐԿԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Ունինք մեծ մթերք անգլիական, ֆրանսական եւ չեխական լաւագոյն կերպասներու՝ այր մարդոց վերարկուի, հագուստի կամ նոյնց ոտքերու եւ հագուստներու համար: Առաջնակարգ գործիքներ, ճերմակեղէններ եւ նպարեղէններ: Ունտէրվուտ գրի մեքենայ: Ջափաւոր վճարք:

Դիմել՝ **American Lloyd, Paris (9). 7 rue Auber**

Tél. Opéra 67-77

ՍՈՆ ԴՈՒԶԷ

MARQUE DÉPOSÉE

Véritable Anisette Orientale

ՋՈՒՏ ԹԱՂԱԾԷ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ՕՐԻՆ - ازمير حالص مصنوعدن

DISTILLERIE OTTOMANE ISTAMBOUL

ՐԱՔԸ ՏԻԻԶ

Ջուտ խազողէ քաշուած եւ անփոխարէն պատրաստուած հայկական օղին՝ *ՐԱՔԸ ՏԻԻԶ*ն: Ջգուշացէք արուեստական օղիներէ որ ձեր ստամոքսը կ'այրէ, գիշերները ջուր կը խմէք եւ կը վնասէ ձեր առողջութեան: Խժեցէք միայն *ՐԱՔԸ ՏԻԻԶ*ը որուն անուրանալի կազդուրիչ եւ ախորժաբեր յատկութիւնները ճաստատուած է:

Dalakupeian 8 Rue Suffren

Dépôt: 7 Rue de la Paix, Marseille. Tél. Dragon 70—89

ԿԵՆՔ ԱՊՐԵԼԵԱՆ

Ամսագրին Յունիս-Յուլիսի միացեալ թիւը, յատկապատճառեալ եղերով եւ հետեւելով բովանդակութեամբ.—

Մ. Րիսէ Պարսամեան՝ *Արփիար Արփիարեան*, Ա. Զապաճեան՝ *Բաչին Զաղեանի աշխատանոցին խմբանկարը*, Գ. Եպսկ. Տրապիզոնի՝ *Մէկի Մշակը*, Ն. Սարաֆեան՝ *Քերքաւած մը*, Վ. Թոմոյենց՝ *Տրդատայ Թախտը*, Կ. Նորենց՝ *Բնդմեաւորում (քերթուած)*, Հրաչ Սարգիսեան՝ «*Շահնամէ*», Փ. Սահասար՝ *Վերադարձ դէպի Բնութիւն*, Հ. Ա. Քիպարեան՝ «*Կրկին Զարչարանքը*» գրքին մասին եւ ամաօրեակ:

Խմբագրութիւնը կը խնդրէ իր բաժանորդներէն եւ գործակալներէն փակել *1938*ի հաշիւները:

Բաժանորդագրութիւն Ֆրանսա 40, եւ արտասահման՝ 50 Ֆրանք:

Դիմել՝ Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ, 30, Rue Drouot, Paris (9):

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ֆր. կ. խաչի Երջ. վար ուղիւնը ի նպաստ իր կայանին *Յառաջի* միջոցաւ Պ. կ. կիլէմիրեանէ շնորհակալութեամբ ստացած է *50* Ֆր.:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՒ

Հայ կամաւորներու եւ Մարտիկներու Պարսէյլի մասնաճիւղի անգամական քաղցի. ժողովը Շաբաթ (*13* Օգոստոս) երեկոյ ժամը 8ին, «Քաֆէ Նաւայ»ի սքաիին մէջ: կարեւոր օրակարգ, պիտի խօսի՝ գնդ. Տ. ԲԱԼԴԱ ՍԱՐԵԱՆ:

Տէօինի վասպուրականի Հայր. միութեան վարչութեան ընտանեկան խնճոյքը *15* Օգոստոս երկուշաբթի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ հայրենակից Պ. *Արշակ Աբրահամեանի* վարձած վայրին մէջ, Պուաթիւրին մօտ: Ճաշերը միասին բերել: Նոյն օրը պիտի խաղալ նոր բատոմսերը:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԹԻՒՆ

Վաստ. Մխիթարեան, Տէօինց.— կիր կին յանձնարարուած է որ վերադարձնեն գրկողին:

Le Gérant : H. STEPHAN

Imprimerie A. DER (AGOPIAN)

17. Rue Demesme — PARIS (13)

ԵՓՐԱՏ ՆՈՒԱԳԱԹՈՒՄԲ

Ղեկավար Տ. ՕՆՈՍԵԱՆ

15, Rue du Pourtour, Clamart, Seine Tél. Observatoire 13 -

Հետամտիլ երեկոները 8էն վերջ:

Հայկական, եւրոպական եւ կովկասեան եղանակներ: Միակ նուագախումբը հաճելի զարմանալու համար ձեր հանդէսները, հարսնիքները եւ հաւաքոյթները:

PHÉNIX anis distillé | **ՐԱՔԻ ՓԷՆԻՒՔՍ**

Agent General : Mr Albert Bacri . 19 rue Turbigo PARIS 2e. Tel: Cent: 83-17.

AGENCES: ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐ

LYON: ԼԻՈՆ — *M. Francis COTTON, 68 Avenue Galline; à Villeurbanne, près Lyon. Téléph. Lalande 64-10.*

MARSEILLE, ՄԱՐՍԷՅԼ — *M. SIMONDI, 17 Allées des Primevères. à Marseille.*

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme, PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15 - 70
Chèque Postal Paris 1678 - 63
(ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՒԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ Գաղութներ	150 ֆրանք	75 ֆրանք	40 ֆր.
Անգլիա եւ Իտալիա	265 ֆրանք	140 ֆրանք	
Ուրիշ երկիրներ	215 ֆրանք	110 ֆրանք	

ՉԻՆԴՇԱՐԹԻ 11 ՕԳՈՍՏՈՍ JEUDI 11 AOUT 1938

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 14e Année No. 3805

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԽԵԼՔ...

»»»» o ««««

Խորագիրը կ'առնենք ամբակավար թերթէ մը, որ խմբագրա – կանի մը մէջ մասնանչելով հին ու նոր սխալները, կ'եզրակացնէ. (Սորագիծումները բնագրէն են).

-- «Մենք *պարտաւոր* ենք, մեր ներկայ վիճակին եւ աշխարհի գահավիժող դէպքերու ընթացքին մէջ, *քաղաքականութիւն ընե – լու*»:

... կացութիւնը մեզ կը ստիպէ, այսօր, որ փոքրերու յատուկ փոքր քայլ խելացի հաղաքականութեամբ մը դարմանենք մեր հին հաղաքականութեան սխալները: Ինչ որ չի նշանակեր, հարկաւ, որ կրնանք անոր ձեռնարկել առանց պատրաստութեան, եւ կր – նանք յանձնել անոր ղեկը ծանօթ կամ անծանօթ այնպիսի անձե – րու՝ որոնք կրնան ուրիշ յատկութիւններ ունենալ բայց ոչ պէտ եղած խելքը, հաղաքականօրէն մտածելու եւ ծրագրելու:

Թո՛ղ մենք իւրաքանչիւրը, մարմին եւ անհատ, այս լոյսին տակ տեսնէ խնդիրը՝ ա՛յն պահուն ուր կեդրոնական օրկանի մը միջոցաւ գործելու գաղափարը հետզհետէ ճամբայ կ'առնէ ազգին մէջ: (Արեւ, 25 յուլիս):

Բուն հարցին անցնելէ առաջ, դիտողութիւն մը.-- Տակաւին քանի՞ տարի այս կարգի հարցեր պիտի արծարծուին եւ սահմա – նափակուին միայն թերթերու մէջ: Հարցերու լուծումն ամէն բա – նէ առաջ ամփոփում, մեթոտիկ աշխատանք եւ խորհրդապահու – թիւն կը պահանջէ, եւ ոչ թէ լրագրական բանավէճ կամ քարոզու – թիւն: Մանաւանդ որ -- ինչպէս իրենք ալ կը խոստովանին -- «կեդ – րոնական օրկանի մը միջոցաւ գործելու գաղափարը հետզհետէ ճամբայ կ'առնէ»:

Ի՞նչ մնաց անդին, խօսքէն գործի անցնելու համար, երբ ոչ միայն «գահավիժող դէպքերու ընթացքը», այլ եւ մեր սեփական կացութիւնը կը հարկադրեն կարճ կապել փոխանցացութիւնը:

Ո՞ր մէկը յիշել, օրուան տագնապներէն:

Առաջ դէպ - ազգի հաղորդակցութեան կապ մը -- մեւսաքանչ թել մը -- կը բանէր երեւանէն Արտաստմանի, եւ մարդիկ երա – նաւէտ երազներ կը հիւսէին, միշտ չոզացնելով «լուսապայծառ ի – րականութիւնը»:

Այսօր -- վերջին լարն ալ փրթած է: Եւ նոյն տարրերը պատ – տաքին լուրե՞ր կը սպասեն, պատահած ողբերգութեանց մասին: «Չհաւատալով հանդերձ», կ'ըսեն թէ «պատշաճ ձեւով պէտք է դիմենք Մոսկուա եւ Երեւան, եւ խնդրենք որ ըստ կարելւոյն չուտ տեղեկութիւն տան բոլոր այն անուններու մասին՝ որոնց ցանկը հաղորդուած պիտի ըլլայ իրենց»: (Հարցը կը վերաբերի կարգ մը հայ գրողներու եւ գործիչներու գնդակահարութեան):

Այսպիսի ձեռնարկ մը հետեւանք պիտի ունենա՞յ թէ ոչ, -- տարրեր խնդիր է: Ամէն պարագայի մէջ, կ'ապացուցանէ կացու – թեան ծանրութիւնը եւ մտահոգութեան խորութիւնը:

Մարդիկ իրար անցեր էին կաթողիկոսական ողբերգութեան առթիւ, եւ խեղճ ու կրակ նամակ մը փարատեց ամպերը, աւետե – լու համար թէ «էջմիածինը անոսան» կը մնայ: Բազմաթիւ գրող – ներու եւ գործիչներու բանաւարկութիւնը, աքսորը կամ գնդակա – հարութիւնը տեղի ունեցած է չատ առաջ -- թերեւս ալ կը չարու – նակուի: Բայց, ի՞նչպէս իմանան կամ հաւատան, երբ ոչ իսկ բա – րեգործականի չէքերը կը գանձուին ...

Միայն այս պարագան բաւական էր, արժեցնելու համար «քա – ղաքական խելքի պէտքը»: Ի վերջոյ անհանդուրժելի է, ընդվզե – ցուցիչ է այսպէս ձեռնածալ յօրանջել կամ բազկատարած ազո – թել, երբ անդին հայրենիք մը կծկուած իր պատեհանին մէջ՝ բարե – տագիր մը անգամ չի ղրկեր:

Ունի՞նք աւելի հիմնական խարիսխ, քան այդ միութիւնը հայ – րենիքը:

Արդ, ի՞նչպէս կարելի է հանդստանալ, նոյն իսկ սադմոս եր – գել, երբ, անհատական կեանքի մէջ անգամ, լուրի, նամակի չգո – յութիւնը միշտ չարագուշակ հանդամանք մը կը ներկայացնէ:

Ներելի՞ է պարտականութիւն կատարել մեծայն լրագրական բանգիտութիւններով: Այն ալ բազմիցս հաստատուած տեղեկու – թիւններ ժխտելու, թիկնաթոռին վրայ նստած նիզակ ճօճելու հա – մար:

Ադին, նոյնքան մռայլ է հայկական հորիզոնը, թէ քաղաքա – կան եւ թէ ընդհանրապէս ազգային տեսակէտով:

Հարցեր կան որ իսկապէս քաղաքական խելքի կը կարօտին, վէրքեր կան որ դարման կը պահանջեն: Մէկ խօսքով, համաստա – ւած անտարբերութիւն մը, որ կրնայ ազէտի յանգիլ, ճակատա – գրական պահուն:

Լրագրական դասընթացքնե՞րով պիտի դիմաւորենք այս պա – հանջները:

Ամէն դասընթացք ալ չրջան մը ունի. իսկ մեր քաղաքական դասընթացքին չրջանաւարտները ո՞ր օրուան կը սպասեն, ասպա – րէզ նետուելու եւ «կեդրոն» մը, հասցէ մը հաստատելու համար:

Նախաձեռնութեան խնդի՞ր: Մենք պատրաստ ենք ընդ առաջ երթալու որ եւ է լուրջ նախաձեռնութեան, կը բաւէ որ կարենայ համախմբել բոլոր պիտանի ուժերը, կուսակցական թէ անկու – սակցական: Կը բաւէ որ մէկդի դրուին բոլոր կանխակալ կարծիք – ները, եւ խնդիրները ձեւակերպուին այնպէս ինչպէս կը ներկա – յանան, իրենց ամբողջ ծանրութեամբ:

Քաղաքական խելքի առաջին ապացոյցը՝ նախնական խորհր – դակցութիւն մըն է, անմիջապէս գործի ձեռնարկելու համար:

Այդպիսի ձեռնարկով մը, կրնանք իմանալ նաեւ թէ ի՛նչ տրա – մադրելի ուժեր կան, հին եւ մանաւանդ նոր:

Ծրագրին հետ զուգընթաց, վարիչ մեքենան ալ քննութեան կը կարօտի, ներկայ պարագաներուն մէջ: Մանաւանդ այսքան վերճաուութենէ վերջ:

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԱԹԱԹԻՒՐՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆԸ

Ռուքերի թղթակիցը կը հեռագրէ Պոլսէն.—

Մանրամասնութիւններ հրատարակուեցան Աթաթիւրքի վերջին հիւան – դութեան մասին: Տրուած լուրերուն համաձայն, հիւանդութիւնը սկսաւ ան – ցեալ մարտին: Լնգլուէնցայի ծանր հարուածէ մը վերջ, Աթաթիւրք, որ 57 տարեկան է, վարակուեցաւ լարդի ծանր հիւանդութենէ մը, որ դարմանուե – ցաւ Ֆրանսացի եւ Թուրք մասնագէտներու կողմէ: Ցուլիսի վերջը նախագահը սուր պաղատութեան մը ենթարկուած ըլլալով, իր վիճակը մեծ մտահոգու – թիւն կը պատճառէր, բայց վիճակային, Գերլինէն եւ Տրէզդէնէն հասած երեք մասնագէտներ յաջողեցան դարմանել հիւանդութիւնը:

ԿՐԻԶԻՆԵՐԸ ԿԸ ԾԱԻԱԼԻՆ ԾԱՂՐ. ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

Դիւանագիտական բանակցութիւններ ի պատս կացութեան...

Մինչա պղտոր է Ծայր. Արեւելքի կացութիւնը: Տագնապին սկիզբէն ի վեր առաջին անգամ ըլլալով, երեքշաբթի օր կառավարական մը մղուեցաւ Զանկուիֆչնկի չրջանէն դուրս, երբ խորհրդային հեռեւակազօրքը հրապա – լերու եւ թնդանօթներու աջակցութեամբ յարձակեցաւ Շուլեֆչնկի ճափոնա – կան զօրքին վրայ, Մանչուրիոյ մէջ: Յարձակումէն առաջ զինուորական լայն չարժումներ տեղի ունեցան այդ չրջանին մէջ, որոնց մեծ կարեւորութիւն կու – տան ճափոնի զինուորական իշխանութիւնները: Ցիսուն խորհրդային հրապա – լեր (բանք) հասան Հանչ, որ կը գտնուի Փոսիէթի ծոցին հարաւ. արեւմտեան կողմը, Զանկուիֆնկէն 12 մղոն դէպի հիւսիս: Այս հրապայլերը երկու վաշտ հետեւակազօրքի հետ եկած էին Նովոքիէվքէն,, ուր խորհրդային մեծ ուժեր կեդրոնացած են վերջերս: Հանչ ռազմադիտական կարեւոր դիրք մըն է զոր Ռուսերը ամրացուցած են վերջերս:

Ճափոնական զեկոյցը կ'ըսէ թէ ռուսական զօրքը եւս մղուեցաւ, թէեւ ճա – կատամարտը կը չարունակուի: Միեւնոյն ատեն խորհրդային թնդանօթները սուսկապէս ամբակոծեցին Զանկուիֆչնկի ճափոնական յատաչապահ դիրքերը: Մարշալ Պլիւխէր, Ծայր. Արեւելքի սպարապետը, վիճելի չրջանը հասնե – լով, անձամբ ստանձնեց հրամանատարութիւնը: Շատեր կը կարծեն թէ մարշալխոր ամբողջովին եւս պիտի քաչէ խորհրդային զօրքը, զինուորական կացութիւնը քննելէ վերջ:

Ճափոնցիները մէկա 20.000 կը հաշուեն խորհրդային զօրքը՝ վիճելի չր – ջանին մէջ, 200 հրապայլերով եւ 200 օդանաւերով: Բայց մինչեւ հիմա մեծ ուժեր մասնակցած չեն կռիւներուն: Ճափոնական զեկոյց մը լուսաբանելով խորհր. ամբակոծութեանց հետեւանքներու մասին, կ'ըսէ թէ վերջին 4 օրերու կռիւներէն ի վեր հազար ռուս զինուորներու դիակներ հաւաքուած են ճափոնական դիծերուն մէջ:

*** Ճափոնի պատերազմական նախարարը ժողովի հրաւիրեց զինուորական վարիչները: Կ'ըսուի թէ չատ կարեւոր որոշումներ տրուած են: Մոսկուայի մէջ ալ խորհրդակցութիւններ կը կատարուին: Զրոյցի մը համաձայն, Սթալին յանձնարարած է մարշալխոր Պլիւխէրի՝ փորձել խաղաղասիրական բոլոր մի – ջոցները: Խորհրդային մամուլը կը չարունակէ հայրենասիրական կռիւը եւ բա – նաձեւեր հրատարակել, միեւնոյն ատեն չէչտելով թէ աչխարհի ամէնէն հան – դարտ մայրաքաղաքը Մոսկուան է, միչտ կուսակից ըլլալով խաղաղութեան եւ վստահ՝ իր զինուորական ուժին վրայ:*

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ՊԻՏԻ ՕԳՆԷ՞ ՃԱՓՈՆԻ

Լոնտոնի, Փարիզի, Պերլինի, Ուաչինկթընի եւ Հռոմի մէջ լարուած ու – չադրութեամբ կը հետեւին դէպքերու ընթացքին: Անգլիոյ վարչապետը կարճ կապելով իր արձակուրդը, վերադարձաւ Լոնտոն: Խորհրդային դեսպանը քանի մը ժամուան տեսակցութիւն մը ունեցաւ արտաքին նախարարութեան խորհր – դականին հետ, որ յետոյ լսեց նաեւ ճափոնական դեսպանը: Վարչապետը տա – կաւին չէ տեսնուած երկու դեսպաններուն հետ: Արտաքին նախարարն ալ ար – ձակուրդէն վերադառնալով ,երկկ ունկնդրութեան ընդունեց խորհրդային դեսպանը: Ֆրանսայի վարչապետն ալ, որ Միջերկրականի ափերը գացած էր, Փարիզ վերադարձաւ եւ անհրաժեչտ խորհրդակցութիւնները կատարելէ վերջ, դնաց Ալպեան լեռները, ռազմափորձերը դիտելու համար: Լոնտոնի եւ Փարիզի մէջ կը կարծեն թէ կարելի պիտի ըլլայ կարգադրել վէճը, առանց պատերազ – մի դիմելու:

*** Պերլինի ճափոնական դեսպանը առջի օր տեսակցութիւն մը ունեցաւ Գերմանիոյ արտաքին նախարարին հետ: Իրագեկներ կը հաւաստեն թէ նա – խարարը բացատրած է որ Գերմանիա միայն բարոյապէս պիտի օգնէ ճա – փոնի, եթէ տագնապը սաստկանայ: Պերլինի մէջ այն տեսակէտը կը տիրէ թէ հակարոլշեւիկեան ուխտը միայն մչակոյթի խնդիրներու կը վերաբերի, մինչ – դեռ ճափոնի մէջ աւելի գործնական աջակցութիւն կը սպասեն այս պարագա – յին: Կը կարծուի թէ Գերմանիոյ զինուորական չրջանակները ճնշած են կառա – վարութեան վրայ, միայն բարոյական աջակցութիւն խոստանալու համար, քանի որ ճափոն զբաղած է նաեւ Չինաստանի մէջ:*

*** Մինչ այս մինչ այն, ճափոն պատրաստակամութիւն յայտնած է նոր պիլոտներ կատարելու, որպէսզի խաղաղօրէն լուծուի սահմանավէճը: Մոս – կուայի ճափոնական դեսպանը երրորդ տեսակցութիւն մը խնդրեց Պ. Լիթվինովէ, յայտնելու համար թէ իր կառավարութիւնը փոխած է իր տե – սակէտը՝ խոսն յանձնաժողովի կազմութեան մասին: Մինչեւ հիմա ճափոն կը պնդէր որ ճափոն եւ Մանչուրիա առանձին ներկայացուցիչներ ունենան յանձնաժողովին մէջ, մէկ Ռուսի դէմ: Այժմ ճափոն տրամադիր է ընդունելու որ յանձնաժողովին մասնակցին երկու Ռուսեր, մէկ ճափոնցի եւ մէկ ալ Ման – չուրիացի: Երկրորդ տեսակցութիւնը անելի մատնուած էր այս իսկ պատճա – ռով: Եղած պիլոտին վրայ, կը յուսացուի համաձայնութեան մը յանգիլ եւ ճեռնարկել բանակցութեանց, թչնամութիւնները դադրեցնելէ վերջ:*

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱՔԻՈՅ մէջ սպանուած հիթլէրական Գերմանացին ազգային հերոս կը համարուի Գերմանիոյ մէջ, ուր մամուլը ծանր լուտանքներ կը տե – ղայ Չեխերուն դէմ: Անգլիացի միլիոները առջի օր տեսակցութիւն մը ունեցաւ վարչապետին եւ Գերմաններու պատուիրակին հետ: Ամերիկեան դեսպանն ալ պիտի աջակցի բանակցութեանց:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴ ...

Կը մեկնին կարաւան կարաւան: կա – ռախումբ կառախումբ:

Թերթերը գրեցին թէ արդէն իսկ պաղպաւած է փարիզի բնակչութեան մէկ չորրորդը:

Միայն անցեալ շաբթու, երեք օր – ուան ընթացքին մեկներ են **651.857** հոգի, **735** սովորական եւ **287** մասնա – ւոր կառախումբերով:

Զանգուածային «արտագաղթ» մըն ալ կը սպասուի այս շաբթու,—օգոստ. **13**էն **16** (Աստուածածնի):

Իսկապէս արտակարգ տեսարան մը կը ներկայացնէ մայրաքաղաքը: Մա – նաւանդ այս տարի:

Տասնըհինգ օրուան համար փակ – ուած են բոլոր մետաղագործական, ան հասարակ ճարտարարուեստական հաստատութիւնները ,վճարովի արձա – կուրդի դրկելով հարիւր հազարաւոր բանուորներ: Սովորական հաստատու – թեանց մէջ ալ, ամէնէն անհարը խա – նութը կը կղպէ **8 - 10** օրուան հա – մար, ազգ մը կը փակցնէ եւ կը չուէ:

Նօսրացած են բազմութիւնները , պողոտաներէն մինչեւ փապուղի, ուր կարելի չէր շնչել , ճանի մը տարի ա – ռաջ:

Ամէն օր դէմքեր կը փոխուին կառա – խումբերուն մէջ: կամ բոլորովին ան – ճարներ են որ, տունը մնացեր են, եւ կամ գացեր եւ վերադարձեր են «թար – մացած»:

Այս տեղափոխութիւնը — կրնաք ըսել յեղափոխութիւնը — ազդած է նաեւ հայկական կեանքին վրայ:

Մերինները ալ գացած են եւ կ'եր – թան գունդագունդ: Եւ ամէն օր **5—10** հասցէ կը փոխուի «Յառաջ»ի վարչու – թեան մէջ.

— Խնդրեմ, թերթս այսինչ վայրը ղրկել, օգոստ. 3—20:

— Օդափոխութեան եկած եմ այս – տեղ, Միջերկրականի ափերուն վրայ, հաճեցէք փոխել հասցէս:

— Տասնըհինգ օր պահեցէք թեր – թը, կ'ուզեմ հանգստանալ այս լեռ – ներուն մէջ, բոլորովին կտրուած՝ աշ – խարհէն:

Անցեալ շաբաթ օր, Միջերկրականի ափերը գացին **45** հայ արիներ, իրենց բոլոր կազմածներով:

Երէկ ողջերթի մը գացեր էի կառ – սը Լիոն: երեք մասնաւոր կառա – խումբեր կազմուած էին արձակուր – դի համար, միեւնոյն ժամուն: երե – ւիճի մէ ջալ Հայերը ամբողջ վակոն – ներ գրաւած էին, մեծով - պզտիկով:

— Մեր վակոնը ամբողջովին հայ – կական է, մեծ մասով Ալփորվիլիէն:

— Մերինն ալ, իսի լէ Մուլինոյի շրջանէն: Միայն մէկ Հրեայ կը գտ – նուի մեր մէջ, ան ալ տարագիր: Մին – չեւ նիս հայերէն խօսելով - երգելով , անշուշտ անոր ալ հայերէն կը տրվե – ցնեմ, եւ կամ ... երթայ բարով :

Եւ այսպէս ուրախ են ամէնքն ալ: «Յառաջ»ը կրնա՞ր բացառութիւն կազմել այս ընդհանուր իրարանցու – մին մէջ:

Առաջին անգամ գացին գրաչարնե – րը: Այս շաբթու կ'երթայ «վարչապե – տ»ը: Յետոյ պիտի չուէ Արազը: Ամէ – նէն վերջն ալ՝ վահէն, երէ անձրեւ – ները աւելի շուտ հասած չըլլան:

Ամէն պարագայի մէջ, հայկական եակատին վրայ եւս բան մը փոխուած է, դէպի լաւը:

Առաջ միայն «ազնուականները» օ – դափոխութեան երթալու բախտ կ'ու – նենային, բանի մը ամիս եւ ամէն ա – միս տարրեր տեղ:

Այժմ «պրոլետարիատ»ն է որ խումբ խումբ կը տարածուի լեռներն ու ջու – րերը, բնութեան ծոցին մէջ:

Բարի վայելում բոլորին ալ:

ՎԱՀԷ

ՏԵՐՍԻՄԻ ԱՊՏԱՏՄԲՈՒԹԵԱՆ ԾԱԻԱԼՈՒՄԸ

Արաբական աղբիւրէ կը հաղորդեն հետեւեալ տեղեկութիւնները.—

Վարչապետ Ճէլալ Պայար յայտարարեց թէ զուգահեռաբար մեծ ռազմա – փորձերուն որոնք տեղի պիտի ունենան քրտական չրջանին մէջ, զօրօղական միջոցներ ձեռք պիտի առնուին իրրեւ հետեւանք նոր խռովութեանց որոնք վերջերս ծագեցան Տերսիմի չրջանակին մէջ: Բիւրտերը չարունակ կ'ըմբոս – տանան այդ հողամասին մէջ:

Նուազով պիտի մեկնին երեք զօրարանակներ (զօլ օրտու), զօրացած բազ – մաթիւ սաւառնակներով եւ հրապայլերով (թանք):

*** Թուրքիայէն եկած լուրերը կը ծանուցանեն թէ 15 օրէ ի վեր բուռն կռիւներ տեղի կ'ունենան Տերսիմի մէջ: Բիւրտ ըմբոստները սասցած են կա – բեւոր օժանդակութիւններ եւ բազմաթիւ ցեղախումբեր միացած են իրենց: Թրքական չատ մեծ ուժեր զրկուած են ըմբոստութեան վայրը, կատարեալ կազմածներով եւ մասնաւորաբար լեռնային թնդանօթներով, սաւառնակներով եւ լուսարձակներով:*

Ստոյգ կը թուի թէ թրքական բանակը տակաւին չէ կրցած պաչարել ըմ – բոստները, որոնք Տերսիմի լեռներուն մէջ անդադար չարձակում կը գործեն եւ կ'արգիլեն թուրք բանակը գործադրելու իր ծրագիրը:

*** Թուրք թերթերը կը գրեն.—*

Տերսիմի ռազմափորձերուն մասնակցող զինուորական ուժերը սկսած են համախմբուիլ ճշդուած վայրերը: Օգոստ. 10ին կը սկսին ռազմափորձերը, որոնց անձամբ պիտի հետեւին նաեւ ընդհ. սպայակոյտին նախագահ մարա – չախտ Ճէվդի Զաքմաք եւ փոխ - նախագահ զօր. Ասըմ Կինտիլը:

Ռազմափորձերը լրանալէ վերջ, մեծ զօրահանդէս մը պիտի կատարուի Է – լազիզի մէջ, մասնակցութեամբ հետեւակ, հեծեալ, թնդանօթաձիգ եւ մեքե – նաւով օժտուած ուժերու, ինչպէս նաեւ հրապայլերու եւ օդանաւերու:

Ամէնէն կարեւոր փորձերը պիտի կատարուին օգոստ. 30ին:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ԿԸ ԾԱՂԿԻ՛Ն ..

Հետեւեալ տեղեկութիւնները կը բաղնէ Պոլսոյ «Սօն Փոստա» թերթէն (**25** Յուլիս).—

Քանի մը օր առաջ, ընդհ. քննիչ Թահսին Իւդէր Հասան Գալէ գացած եւ զաւառակին բոլոր գիւղերուն մուխթարները կանչելով խորհրդակցած է ա – նոնց հետ: Ընդհ. քննիչը բսած է թէ Բասկիները եւ մնացած են եւ ուզած է գիտնալ պատճառը: Սա պատասխանը ստացած է. —

1. Հակառակ գեղչուած ըլլալուն, անասունի տուրքը տակաւին ծանր կու – գայ: Զմեռը երկար ըլլալուն, Հասան Գալէցիները կը տեսիլային տուներու մէջ կերակրել անասունները, որոնք աւելի սուղի կը նստին իրենց, բաղդատմամբ ուրիշ չրջաններու:

2. Պատերազմէն առաջ, թէ մարդոց, թէ կենդանիներու թիւը աւելի չատ էր: Պատերազմի պատճառաւ եկած գաղթականներուն մեծ մասը եւս գացած եւ Թուրքիոյ զանազան վայրերը տեղաւորուած է: Արդարեւ, բնակչութեան թիւը որ 66.400 էր, 52.000ի իջած է:

3. Ջերմը (մալարիա) տարածուած է Արաս գետին անցած տեղերը: Ջերմը կ'աւելնայ, հակառակ մղուած պայքարին: Մանաւանդ հիւսիս. չրջանի լճացած մասերը կարելի չըլլար չորցնել:

4. Տասը տարի առաջուան երկրաչարժը աւերակ դարձուց այս չրջանը: Ցե – տագայ տարիներուն ալ երաչտ ըրաւ չարունակ եւ լաւ բերք չառնուեցաւ: Ա –

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՅ ՀԱՄԱՅՆՔԻՆ ՔԱՁՔԱՅՈՒՄԸ ԷՎԳԱՖԻ ՆՈՐ ՕՐԷՆՔԻՆ ՀԵՏԵԻԱՆՔՈՎ

Երրորդ եւ վերջին մաս

Ընթերցողը թերեւս քիչ մը երկար գտաւ: Ընդհակառակն շատ կարճ է - ղաւ: Թրքահայ պատմութեան վերջա - կէտն է որ կը զրուի այնքան լուռ այլ եղերական պայմաններու մէջ, եւ հե - տեւաբար կ'արժէ ամբողջ հատոր մը յատկացնել անոր, եթէ ոչ իբրեւ լոյս մեր առնելիք քայլերուն համար, գո - նէ իբրեւ չոր առաղձ՝ ապագայ պատ - մութեան համար:

Հարկ է նոյնութեամբ հրատարակել մշակուած օրէնքները, խօսեցնել ա - նոնց մանուածապատ յօդուածները եւ լոյսին բերել զաղտնի հրահանգները, որպէսզի արտաքսմանի հայութիւնը կարենայ ըմբռնել ողբերգութիւնը որ 16 տարիէ ի վեր կը բեմադրուի Պոլ - սոյ հայութեան դլխուն:

Այն ինչ որ կ'ընենք՝ թռուցիկ ուր - ուագիծ մըն է, եւ հետեւաբար չատ անկատար:

Ընդ որում 1936ին հրատարակուեցաւ Էվգաֆի ազդը, որով փախաքղները կը հրաւիրուէին Թեկնածու ներկայա - նալ ազդային մատակարարութեանց համար: Ճշդեցինք նաեւ որ Բերայի նման խոշոր պատառներու համար հա - րիւրաւոր անձեր դիմեցին:

Բան օրինի, չատ դիւրին է մատա - կարար ըլլալ, կը բաւէ դատապարտ - ուած չըլլալ ոեւէ դէղծումի համար, լրացնել որոշ տարիք մը, եւ վերջա - պէս տարրական գաղափար մը ունե - նալ վագրփներու օրէնքի մասին:

Օրինական գործողութիւնն ալ չատ պարզ է. — խնդրագիր մը՝ 16 դրուշ - նոց դրոշմաթուղթով, անձնագիրդ, բարի վարուց վկայական մը, դրաւոր թեթեւ քննութիւն մը Էվգաֆի տնօրէ - նութեան առջեւ, եւ արդէն յայտնած եմ:

Գործնականին մէջ, դրաւոր քննու - թենէն ետքն ալ ընդունուիլ կարենա - լու համար, անհրաժեշտ է նախ յա - յտնուիլ ոստիկանական բննութեան մէջ: Քննութիւն մը, որ կը կատարուի գաղտնի եւ ամիսներով:

Այսպէս է որ, 1936ին կատարուած դիմումները արդիւնքի յանդեցան մի - այն 1938ին, այսինքն ԵՐԿՈՒ ՏԱՐԻ ՎԵՐՋ: Այդ երկար ժամանակի ըն - թացքին, ձեռք ձեռքի տուած, Պոլ - սոյ եւ Անգարայի ոստիկանութիւննե - րը մանրամասնօրէն քննեցին թեկնա - ծուներուն եօթը պորտը, ի հարկէ օդ - նութեամբը հայ գործակալներուն, ո - րոնք ամէն առենի ի վեր չարժման մէջ էին, համոզուած որ գոյութեան ճա - կատագրական կռիւ մըն է մղուածը:

Ոստիկանական այս մանրակրկիտ զտումին արդիւնքը մէջտեղն է, իր ամբողջ եղերականութեամբ:

Բերայի հսկայ թաղին համար ներ - կայացած 200 հոգիէն մնացած են մի - այն 4 հոգի: Եւ այս 4ին դլուխն ալ կուգան երկու հոգի իրեւ ամէնէն հաւանական ընտրուելիքները. — Մե - լիք Գոչ, Դաւիթ Եղմազ:

Ազգ. Հիւանդանոցին համար ալ մի - այն 4 հոգիի թեկնածութիւնը ընդուն - ուած է ոստիկանութեան կողմէ. — Դաւիթ Եղմազ, Արմենակ Յանճը, Մշիկ եւ Ներսէս Թիւլեան:

Ղալաթիոյ սահմանափակ թիւով թեկնածուներուն մէջ ալ կը հանդի - պինք նոյն Դաւիթ Եղմազին: Իսկ դանոյ կ'ընենք երկրորդական թաղերու թեկնածուները:

Որո՞նք են ան հատընտիրները որ յաջողած են անցնիլ ոստիկանական այնքան տաք բոլէէն: Սկսինք Երզմա - զէն, որ երեք տեղ թեկնածու է եւ անպայման պիտի թաոի տեղ մը, իբ - րեւ ազատ...

Բուն անունն է Դաւիթ Սավուլեան: 40ի մօտ երիտասարդ մը, լեցունկեկ եւ դաժան նայուածքով: Կատարեալ Թրքամոլ մը:

Տարիներէ ի վեր պաշտօնեայ եւ գաղտնի գործակալ է ոստիկանու - թեան: Ունի իրեն յատուկ դերը, ինչ - պէս նաեւ թոշակը: Այսպէս է որ փա - ռաւորապէս կ'ապրի առանց ուրիշ գործ ընելու: Ձեւի համար՝ « ոտքի վրայ » գործ կ'ընէ, հոս հոն ման կուգայ իբ - րեւ յանձնակատար (ֆոմիխոռնիի):

Ոստիկանութեան հրահանգով, տա - րիներ առաջ կազմեց Բրիստոնեայ թուրքերու ընկերութիւնը (Խրիսթիան թիւրքլէր ԵՒՄԻՒԹԻ), ձեռք ձեռքի տա - լով իրեն նման քանի մը Ջոյներու եւ Հրեաներու:

Ինչպէս անունէն կը հասկցուի, նը - պատակն է ջնջել հայ, յոյն եւ հրեայ բառերը: Այս անուններով մարդիկ չկան, այլ կան Թուրքեր, որոնք մի - այն կրօնքով տարբեր են իսլամ Թուր - քերէն:

Ասկէ կը հետեւի թէ՝ գոյութեան իրաւունք չունին նաեւ հայ, յոյն, հրեայ համայնական դպրոցները եւ լեզուները: Պէտք է գոցել այդ դպրոց - ները եւ տղաքը ղրկել տեղական վար - ժարաններ, որպէսզի իրրեւ ճշմարիտ Թուրք դաստիարակուին:

Դաւիթ Սավուլեան ահա այս ընկե - րութեան նախագահն է տարիներէ ի վեր, այսինքն միակ մարդը որ մօտ 200,000 ոչ - Թուրքերուն մէջ ամէնէն աւելի կը վայելէ ոստիկանութեան վս - տահութիւնը, իրրեւ կարող, իրրեւ քայքայիչ...

Ջախազանց յանդուգն ու արկածա - խնդիր է: Ո՛չ մէկ սրբութեան առջեւ կանգ կ'առնէ, ըլլայ այդ ազդային թէ անհատական...

Պարապ տեղը չէ որ «Սավուլեան»ը նետեց եւ ընտրեց Երզմազ Թուրքերէն մականունը որ կը նշանակէ անվախ, անպատկառ:

Ահա այս մարդն է որ ինքնագլուխ պիտի վարէ Բերայի հարուստ թաղը կամ ահագին Ազգ. Հիւանդանոցը եւ կամ Ղալաթիոյ պատմական եկեղե - ցին, իր պատմական կեդրոնականով:

Ըսի՞նք թէ անհատ միւթեվելլիները բնաւ պարտաւոր չեն հաշիւ տալու հայ ժողովուրդին կամ անոր ոեւէ մարմնին: Անոնք միայն էվգաֆը կը ճանչնան իրրեւ գերագոյն, եւ միայն անոր հաշիւ կուտան, անշուշտ պա - րարտ թոշակ մը ստանալով կալուա - ծական հաստիքներէն:

Մելիք Գոչ.— ժամանակ Թերթին արտօնատէրն է: Կատարեալ տգէտ մըն է, նախնական ուսում իսկ ստա - ցած չըլլալով: Բայց չատ ճարպիկ՝ չուկայիկ հաշիւներու տեսակէտով: Մի խօսմանակ՝ աննկարագիր, դրամի համար ամէն արբութիւն ծախող:

Ջաւակն է ժամանակի հանգուցեալ սեփականատէր Սարգիս Գոչունեա - նին, եղբօրորդին՝ այդ Թերթին հիմ - նադիր Միսաք Գոչունեանին, որ ծա - նօթ է Քասիմ դրական ծածկանունով:

Ոստիկանական արձանագրուած գործակալ է տարիներէ ի վեր:

Գործակալ է նաեւ իր անդրանիկ եղ - բայրը՝ Մարտիրոս Գոչունեան, որ յաջողեցաւ Պուլկարիայէն Պոլիս վե - րադառնալ առօք փառօք եւ Թերթ հը - րատարակել, երբ Թոշուն չի կրնար ներս մտնել: Բայց նապատիկ կ'երեւի որ Պուլկարիա զտնուած միջոցին ալ լըր - տեսութիւն կ'ընէր, եւ ի վարձ այդ ծառայութիւններուն է որ արտօնուե - ցաւ վերադառնալ Թուրքիա:

Նախապէս վարիչն էր ծամանակ Թերթին, բայց Մելիքը յաջողեցաւ զայն նետել եւ սեփականացնել Եեր - թը: Ներկայիս կ'աշխատի Թուրք Եեր - թերու իրրեւ լրաբեր հայկական կեանք ե - րեւոյթ տալ:

Ահա այս տեսակ անձեր են որ երկու չարաթ առաջ արտօնուեցան Էվգաֆի տնօրէնութեան ներկայանալու եւ գը - րաւոր քննութիւն տալու:

Արդիւնքը յայտնի չէ տակաւին: Բայց որո՞նք ալ յաջողին, աղէտը ան - խուսափելի է: Որովհետեւ «մէկը առ միւսին զարկ», ինչպէս կ'ըսէ Թրքա - կան առածը: Մէկը միւսէն «բարի ծա - դիկ»:

Հետեւա՞նքը: Կատարեալ քայքա - յում:

Նախ՝ բոլոր հաստատութիւնները բաց ունին անխտիր, եւ այս տեսակ կասկածելիներու ձեռքը մնալով աւե - լի պիտի «բացուին», ի վերջոյ ճա - թելու համար...

Երրորդ՝ Էվգաֆի տնօրէնութիւնը էլներով կը գոցէր բացը, բնականա - բար պիտի դադրեցնէ օգնութիւնը, տեսակ մը պայմոր հոչակելով:

Երրորդ՝ Էվգաֆի տնօրէնութիւնը հարիւրին 5ը կ'առնէ հաստոյթներէն, մէջն ըլլալով նաեւ մոմդինը եւ ի - զաղինը...

Այնպէս որ, հրաշք պիտի ըլլայ ե - թէ օրինակ Ազգ. Հիւանդանոցը, որ տարեկան 80.000 ոսկիի կը կարօտի, կարենայ մէկ-երկու տարի ալ ոտքի վրայ մնալ:

Պոլսահայ պատմական գաղութն է որ փուլ կուգայ այսպէս: Այն ալ ա - ռանց կացնի, ինչ որ աւելի եղերական կը դարձնէ փլուզումը:

Ա՛հ ղեճ Պոլիս...

ԿԱՐԴԱՑԵՔ ՏԱՐԱԾԵՑԵՔ « ԱԱՒԱՂ »Ը

ՕՐՈՒԱՆ ԳԻՐՔԵՐ

“ԱՐԾԻՒԸ ԻՐ ԲՈՑՆԻՆ ՄԷՋ”

Ոչ միշտ ռամկավար, բայց երբեք Դաշնակցական Պ. Թէրզիպաշեան իբ - րեւ գրչի մարդ ծանօթ էր հրապարա - կագրութեամբ, որու ընթացքին բազ - մաթիւ էջեր աորագրած է ռամկա - վար մամուլին մէջ մասնաւորաբար, Դաշնակցութեան դէմ ուղղուած:

Ցաճախ անհանդուրժելի եւ սխալ գտած եմ իր վճիռներն ու եզրակա - գութիւնները, մեր մօտաւոր անցեալի դէպքերու մասին, ուր կարծէք թէ Պ. Թէրզիպաշեանի դլխաւոր ճիգն էր հակառակորդը ամէն գնով հարուա - ծել, փոխանակ ճշմարտութիւնը յայտնաբերելու:

Հիմա որ արդէն ծանօթ եմ «Արծիւը իր բոյնին մէջ» համով ու հատորին պոլոր էջերուն, կը խոստովա - նիմ թէ դիմացս կը գտնուի նոր Թէր - զիպաշեան մը, պատմական դէպքերն ու դէմքերը առարկայօրէն ներկա - յացնելու գնահատելի դերին մէջ:

«Արծիւը իր բոյնին մէջ» ունի բազ - մաթիւ հետաքրքրական ու դեղեցիկ գիծեր: Պ. Ա. Թէրզիպաշեանը Արմ - եան Հայրիկին նուիրած այս գրքով, ակներեւ է որ պատասխանած է բոլոր անոնց, որ չամաթ Թեթեւութեամբ կը փորձէն վիճելի դարձնել Հայրիկի ժա - մանակին ստեղծած մեծ արժանիքնե - րը: Ան այդպիսիներուն դէմ ծառա - ցած, արդարօրէն հարուածելու վճռա - կանութեամբ կը ներկայացնէ ենթա - կան — Հայրիկը — մէկ կարճ ժամա - նակաշրջանին մէջ միայն, 80ական Թուականներուն, այն ալ Թառած իր իսկ բոյնին մէջ (Վասպուրական):

Ճարտար եւ յստակ քննութեամբ մը, հեղինակը կը ծանօթացնէ բոլորիս սի - րելի «Արծիւը» իր այն բոլոր պահե - րուն մէջ, ուր ան կը յայտնաբերէ իր հոգեկան, բարոյական, նիւթական եւ ֆիզիքական բոլոր առաւելութիննե - րը: Դէմ դէմի դնելով Արմէնեանը, Վասպուրականի «մեծ սուլ»ին, հեղի - նակը առանց ձիպի, միայն դէպքերու դեղեցիկ դասաւորումով մը հնարաւո - րութիւն կուտայ Արմէնեանի հիացող - ներուն եւ քննադատներուն տեսնելու Հայրիկի հայրական տատապանքը ա - նօթիին հանդէպ: Հայ ըլլայ ան թէ Թուրք ու Քիւրտ, անոր հայրական մեծահոդութիւնը, յանուն պատառ մը հացի ապահովութեան, մասնաւորա - բար անոնց հանդէպ, որոնք այդ օրե - րուն իսկ դժուարութեամբ կը բաժնը - ւին իրենց քանի մը ոսկիէն: Առաջին չրջանին նուիրուած մասերուն մէջ, մենք կը ծանօթանանք Հայրիկի գործ - նական մարքին, ժողովրդավար լայն սկզբունքներուն, որուն դէմ էր ոչ մի - այն օրինական Թուրք իշխանութիւնը, այլ եւ ազդային Առաջնորդարանը, իր սովորութիւններով ու բարքերով:

Ասուն են այս տեսակէտէն Առաջ - նորդարանի պաշտօնէութեան, անգամ «Գրոց - Բրոց»ի հեղինակ Սրուանձ - տեանցի ընդդիմութիւնը Հայրիկի այս տարօրինակութիւններուն դէմ (Տես էջ 63 - 69):

Ոչ նուազ հետաքրքրական է Հայ - րի՛կի վերաբերմունքը Նիւթի, դրա - մի մասին: Չէ՞ որ տակաւին տարի - ներ առաջ յայտնի հնչակեան գործիչ Պ. Ան - Ազատ «Հայրենիք» ամսագրի մէջ հրատարակած յուշերով չատ ա - նախորժ տպաւորութիւն մը ստեղ - ծուած Հայրիկի մասին, մէյ մէկ դրուագներով մէջ իրենց խօսակցութի - նը: Ոչ մէկ պատասխան կրնար տալ Հայրիկի բացարձակ անտարբե - րութիւնը դրամի մասին, որքան ալ նի մը դէպքերու արձանագրութիւն (Տես էջ 40 - 49):

Երիմեանի յեղափոխականացած քարոզներն ու դրուագները եւ հասարակ Հայրիկի անյոդող քրիս - քական գործիչ ըլլալու հանդամանքը այսօր տակաւին կը նկատուի չատ - րու կողմէ անտարակելի ճշմարտու - թիւն: Երէկ, ինչպէս այսօր, այս կող - դի մտածողներու հիմնական մեկնա - կէտը՝ Հայրիկի փիլիսոփայական հա - քարաքական մտքերու եւ արտայայ - տութիւններու սխալը յայտնաբերելն էր, գործնական արդիւնքները չափելու, ըստ ամենայնի Թոյլ մի - ներու վրայ է որ կը հիմնաւորուի ջոգը: Նախ անոր համար որ, «Արծիւը իր բոյնին մէջ» հեղինակը անհերելի կը գտնէ այս դիտողութիւնները, էութեամբ դաղափարապայքա - մը էր, «ի ծնէ լաւատես, գթացում - էր որ կը մօտենար հարցերուն: Ի - քաղաքական ձգտումներու համա - ան չունէր ձեւաւորուած եւ յստակ ծրագիր մը, դլխաւորաբար անոր համար, որ «Այդ օրերուն, Հայու քա - ղաքական միտքը կը տարուբերէր դի - բար հակակշռող երկու անորոշ հա - նգութներու միջեւ, իսկալիզմը՝ որ դի - աղօտ եւ անորոշ չունէր կ'անդ - մարդկային տարրական իրաւունքնե - եւ քիչ մը կը Թանձրանար մէկ կող - Թուրքի լուծին բռունութեամբը մի - կողմէ Պալքանեան ազգերու ազատ - գրութեանց օրինակովը եւ իրական - Թիւնը, որ իր գոյութեան իրաւունք կ'ուներ միշավայրի պայմաններուն եւ անցեալին փորձառութենէն»: (Տես էջ 61): Գաղափարապայքարը ի ծնէ, այ - պայմաններու մէջ դիտէր մէկ բան. Հայը չէր կրնար եւ պէտք չէր որ դա - տապարտուէր յաւիտենական իրա - պարտադրուած ծանր պայմաններուն մէջ: Ցանցաթնք էր այսպէս մտածել եւ մանաւանդ գործել օրուան պայ - մանները փոխելու համոզումով: Պ. Ա. Թէրզիպաշեան հոս էր որ կը յայտ - նաբերէ պատմական անցքերն ու դէմ - քերը արդարօրէն գնահատելու պատ - ուաւոր դերը, խարազանելով բոլոր անոնք որ կ'ուզեն «իռեալի մարդը դատել անոր գործունէութեան արդիւնքէն (էջ 62): Ուշադրաւ է Պ. Թէրզի - պաշեանի հետեւեալ օրինակը, նոյն ի - րի վրայ: «Եթէ դիտութիւնը նոյն - լէոնը դատէր անոր գործունէութեան արդիւնքէն, դայն Եւրոպան - մէջ ըլլալով Ֆրանսան — կործանած ըլլա - լուն համար, անարժէք մէկը պիտի համարէր: Պատմութիւնը կրնայ, ըստ պարագայի կամ ըստ պատմագրի, քիչ մը վեր ըսել անոր համար քիչ մը վար, բայց դիտութիւնը մէկ բան կը նայ ըսել եւ ըսած է, թէ՝ ան, նա - փոլէոն, մեծ մարդ էր, հսկայ մը որ իր մեծութեան ոտքի իր հետ բերած դերմարդ մը»:

Արմէնեանը կը քննադատուի իբրեւ վատասոյ մարդ ալ: «Ոնչ իսկ «իր բոյ - նին մէջ»: Զինք այս ուղղութեամբ մեղադրողները քիչ չէին, մանաւանդ երբ ան՝ Արմէնեանը իրեն փոխարէն վանի առաջնորդական աթոռին նսեմ - ցնել կուտար իր հակառակորդ՝ ծա - նօթ պահպանողական Պօղոս եպիս - կ: Իր այս քայլին մէջ մարդիկ կը տես - նէին մէկ բան. այն որ Արմէնեանը ա'ուզէր էջմիածնի գահը կաթողիկո - սին երթալով յաջողելու յոյս մը կը - նաք ունենալ .. ուրեմն տեղի կու - տամ ...

— Ո՛չ, տակաւ անիրաւութիւն է քե - զի դէմ, բողոքեց Փիթըր, մինչեւ պիտի երթամ ...

— Մինակդ պիտի չերթաս, պնդեց Տայանա վճռական չեշտով, ու եթէ երթաս ես ալ չիտակ քարտուղարին կ'երթամ ու եղածը կը պատմեմ ...ան ալ թոյլ պիտի չտայ որ դեսպանատու - նէն հեռանաս ... հիմա պատմէ նա - յիմ Սուիսին, ի՞նչ ընելու նպատակ ունիս ...

— Եթէ Հօբիթը կարգ մը ճարէ պա - տասխանց Սուիսին Տայանային ձեռքը համբուրելով, կ'երթանք այն պո - ղոցը ուր կը գտնուի Քազաքին առ - ները ... կառքը կը ձգենք նեղ ճամբան անկիւնը եւ պատուհանէն ներս կը մտնենք ... խցիկը չատ քիչ անդամ կը գործածեն եւ չեմ կարծեր որ մարդ ըլլայ հոն այս դիշեր .. ուրեմն դուն ալ կղպուած չէ ... նրբանցքը կարելով պարտէզ կ'իջնենք եւ կը մա - գլցինք պատչդամը որ դօտի մը կը կապէ տան չորս կողմը ... դիւրաւոր սենեակները պատչդամին վրայ կը բացուին ...

(Շար.)

« ԱԱՒԱՂ »Ի ԹԵՐԹՈՆԸ

ՍՏԱՄՊՈՒԼԻ ՆԵՐՔԻՆԻՆ

The Eunuch of Stamboul

By DENNIS WHEATLEY

Trans : J. M.

Թարգմ. Ժ. Մ.

— Շատ լաւ, պարոն. բայց վախ - նամ չարժավարները ամէնքն ալ պատ - կած են հիմա... Ինչ որ է, նայիմ բան մը կրնա՞մ ընել ...

— Սքանչելի՛ է, եւ որքան չուտ, նոյնքան լաւ ... եթէ ամէն բան ա - ղէկ երթայ՝ կէս դիշերը քառորդ ան - ցած կը վերադառնամ ...

— Հոդի՛ս, ի՞նչ պիտի ընես, ո՞ւր պիտի երթաս, պաղատեցաւ Տայանա:

— Քազաքին տունը պիտի մտնեմ այն ճամբէն ուրկէ դուրս ելայ... այնքան բաներ պատահեցան փախուս - տէս ի վեր որ կարծես թէ օրեր ան - ցեր են, մինչդեռ այս առտու էր որ փախայ... անհաւանական է որ պա - տուհանին ձողերը նորոգելու ժամա - նակ ունեցած ըլլան...

— Սուիսի՛ն, կատարեալ չիմարու - թիւն է...

— Ինչո՞ւ, անշուշտ դինուած պի - տի երթամ ու եթէ օձիքս ձեռք տամ, իրենց ուզածին պէս չեն կրնար հետս վարուիլ այս անդամ ... իսկ եթէ բախտը ժպտի ու Ներքինին մինակը գտնեմ, անոր պիտի ցուցնեմ... այս անդամ ես պիտի խնդամ...բայց Փի - թըրն ալ միասին դալու է, որպէսզի ոտքէս բանկ ու զիս պատուհանէն վեր հանէ ... քաջութիւն ունի՞ս, Փի - թըր...

— Քաջութի՞ւն, անշո՛ւշտ ունիմ, պատասխանեց Փիթըր խանդավառ:

Այն մտածումը թէ տակաւին կարե - լի էր միջոց մը գտնել իր յիմարու - թիւնը դարմանելու համար, նոր ե - ռանդ մը տուաւ իրեն, եւ ահա աւել - ցուց ամապարանքով.

— Ամէն տեղ կ'երթամ քեզի հետ... կամ առանց քեզի ... պատրաստ եմ ընելու ինչ որ հրամայես ... դուն չատ հրաշալի...

— Ապրի՛ս տղաս, ընդմիջեց Սուի - սին:

— Հոդի՛ս, բնաւ յոյս չկայ որ կը յաջողիս, պիտի ձերբակալուիս, ըսաւ Տայանա խեղդուկ եւ յուզուած ձայ - նով:

— Ասիկա ոստիկանատուն կամ զօ - բանոց կոխելու չի նմանիր, ապահով - ցուց Սուիսին. անձնական բնակարան մըն է եւ վստահ եմ որ Փիթըրն ու ես կրնանք դլուխ ելլել Ներքինին — եւ այն մէկ-երկու հոդիին հետ որոնք Թե - ըեւս իր քովն են — եթէ յանկարծա - կիի բերենք...

— Ո՛չ, ո՛չ, երթալու մասին պիտի չմտածես...

— Մտիկ ըրէ, հոդի՛ս, բացատրեց Սուիսին, իր ափերուն մէջ ամուր սեղմելով աղջկան երկու ձեռքերը. հիմա, մէկ ժամէն, դաւադիրները դէչնք պիտի բաժնեն իրենց գաղտնի մեթերանոցներէն ու եթէ չերդիլենք՝ յեղափոխութիւնը պիտի պայթի վա - ղը կէս - գիշերին ... դուն ալ լաւ դի - տես որ մեր միակ դարմանն է Մ. Քէ - մալին հասցնելկակային անդամատոմ - սը. առ նուազն փիթըրը փրկելու համար անհրաժեշտ է որ այդ դեամին տակն անցնելիք թուղթը եւ առ - նենք...

— Գիտե՛մ, գիտե՛մ, լացաւ Տայա - նա. բայց խնդրեմ, Սուիսին, քիչ մըն ալ իմ մասիս խորհէ ...չեմ կը - նար ձգել որ երթաս կեանքդ վտան - գես...

— Աղէկ, աղէկ, մէջ ինկաւ Փի - թըր աղջիկը հանդարտեցնելու հա - մար, արդէն ես ալ պիտի չտիպէի որ երթար...

— Ջախազանց կը ցաւիմ, Փիթըր, ըսաւ Տայանա, մեծ դժբախտութիւն է պատահեր քեզի... չեմ ուզեր երբեք քեզ ղրկել այն առիթին որ, քու կար - ծիքովդ, պիտի կրնայ դարմանել չա - րիքը... բայց, իրաւ կ'ըսեմ, բացար - ձակ խենթութիւն է ոստիկանապետին բնակարանէն ներս մտնելու ձեր փոր - ձը...

— Կը հասկնամ... Ի հարկէ չես ու - զեր որ Սուիսինը այդ տեսակ խոշոր վտանգի մը մէջ նետուի, մանաւանդ հիմա որ... ինչ որ է ես ինքս պիտի կատարեմ փորձը... տարօրինակ մը ունիմ պանդոկը՝ պայուսակիս մէջ...

— Առանձին չես կրնար երթալ, պնդեց Սուիսին. բնակարանին հասցէն անգամ չես գիտեր...

— Տօլմա Պաղչէին մօտերն է ըսիր... դուն նկարագրէ ինծի, ես կը դտնեմ..

— Ոչ Փիթըր, գլուխը թօթվեց Սու - իսին. դուն ինձմէ բարձրահասակ ես, այո, բայց պատուհանին չես կրնար հասնիլ ... երկու հոդիի դործ է ... անօգուտ է, մինակդ չես կրնար ընել..

— Մե՛ղք չիտակը, որովհետեւ մի - նակս պիտի ընեմ .. եթէ պատահի որ սպանուիմ կամ Քրքական բանտ մը նետուիմ, այն ատեն մարդիկ դէշ չեն կրնար խօսիլ ետեւէս, ինչպէս պի - տի կարենային խօսիլ, եթէ հայրենիք վերադառնայի «պոչս ոտքերուս ա - ռած» ... ի հարկէ տեսլատած պիտի ըլլայի գլուխս կախ տուն երթալ, ե - թէ յայտնած չըլլայիր թէ պահպանա - կը ո՞ւր կրնար հաւաքօրէն գտնուիլ այս պահուս ...Բայց քանի որ ըսիր, ուրիշ ընելիք չի մնար ինծի համարեթէ ոչ փորձել եւ ետ առնել զայն ... կը հասկնա՞ս ...

— Այո, պատասխանեց Սուիսին. երանի՛ թէ ըսած չըլլայի ...

Քանի մը վայրկեան լուռ մնացին: Ցետոյ Տայանան էր որ խօսեցաւ.

— Եթէ ձեղմէ մէկը առանձին եր - թայ, անձնասպանութիւն է, իսկ միա - նալ ես գիտեմ որ ձեզմէ մէկը առանց միւսին երթալով յաջողելու յոյս մը կրնաք ունենալ .. ուրեմն տեղի կու - տամ ...

— Ո՛չ, տակաւ անիրաւութիւն է քե - զի դէմ, բողոքեց Փիթըր, մինչեւ պիտի երթամ ...

— Մինակդ պիտի չերթաս, պնդեց Տայանա վճռական չեշտով, ու եթէ երթաս ես ալ չիտակ քարտուղարին կ'երթամ ու եղածը կը պատմեմ ...ան ալ թոյլ պիտի չտայ որ դեսպանատու - նէն հեռանաս ... հիմա պատմէ նա - յիմ Սուիսին, ի՞նչ ընելու նպատակ ունիս ...

— Եթէ Հօբիթը կարգ մը ճարէ պա - տասխանց Սուիսին Տայանային ձեռքը համբուրելով, կ'երթանք այն պո - ղոցը ուր կը գտնուի Քազաքին առ - ները ... կառքը կը ձգենք նեղ ճամբան անկիւնը եւ պատուհանէն ներս կը մտնենք ... խցիկը չատ քիչ անդամ կը գործածեն եւ չեմ կարծեր որ մարդ ըլլայ հոն այս դիշեր .. ուրեմն դուն ալ կղպուած չէ ... նրբանցքը կարելով պարտէզ կ'իջնենք եւ կը մա - գլցինք պատչդամը որ դօտի մը կը կապէ տան չորս կողմը ... դիւրաւոր սենեակները պատչդամին վրայ կը բացուին ...

(Շար.)

ՀԱՅ ՄԱՐԴՈՒ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐԸ ԵՎ ՀԱՅ ՄԱՐԴՈՒ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԸ

(Զեկուցում տրված Ընկ. Ա. Ասատրյանի)

Ընկերներ, ինչպես գիտեք, մեր կուսակցության Կենտկոմը որոշել է հրավիրել Հայ մարդու պատմական իրավունքների հարցերի շուրջ կուսակցական ակտիվի խորհրդակցություն։ Ես կանգ կառնեմ միայն այդ հարցերի վրա։

Ինչո՞ւ է մեր կուսակցությունը հարկ համարել այդ հարցերի շուրջ խորհրդակցություն հրավիրել։ Ինչո՞ւ է մեր կուսակցությունը այդ հարցերին այդքան մեծ նշանակություն տալիս։ Ինչո՞ւ է մեր կուսակցությունը այդ հարցերի շուրջ հատուկ զեկուցում կարդում։

Ընկերներ, մեր կուսակցությունը այդ հարցերին մեծ նշանակություն է տալիս, որովհետև այդ հարցերը մեր կուսակցության համար ունեն ոչ միայն տեսական, այլև գործնական մեծ նշանակություն։ Մեր կուսակցությունը այդ հարցերին մեծ նշանակություն է տալիս, որովհետև այդ հարցերի ճիշտ լուծումը մեր կուսակցության համար ունի ոչ միայն տեսական, այլև գործնական մեծ նշանակություն։

Ընկերներ, մեր կուսակցությունը ամեն անգամ, երբ որ ինքը հանդիպել է ազգային հարցերի լուծման անհրաժեշտության, միշտ ելել է մարքսիզմ-լենինիզմի հիմնադիրների ուսմունքից։ Մարքսիզմ-լենինիզմի հիմնադիրները ազգային հարցերի լուծման անհրաժեշտության մասին խոսելիս միշտ ելել են այն դրույթից, որ ազգային հարցերի լուծումը պետք է ենթարկել պրոլետարական հեղափոխության շահերին։ Մարքսիզմ-լենինիզմի հիմնադիրները ազգային հարցերի լուծման անհրաժեշտության մասին խոսելիս միշտ ելել են այն դրույթից, որ ազգային հարցերի լուծումը պետք է ենթարկել պրոլետարական հեղափոխության շահերին։

Ընկերներ, մեր կուսակցությունը ամեն անգամ, երբ որ ինքը հանդիպել է ազգային հարցերի լուծման անհրաժեշտության, միշտ ելել է մարքսիզմ-լենինիզմի հիմնադիրների ուսմունքից

ՊԱՏՐԱՍՏՎԵՑԻՔ ՀԱՄԱՐ ՄԵԾ ԱՐԴԻՒՆՔՆԵՐՈՎ

ՄԵՐ ՀԱՐՈՒՍՏԱՑՈՒՑԻՉ ԱՐՎԵՍՏՆԵՐԸ ԿԱՐՈՂ ԵՆ ԱՊԱՀՈՎԵԼ ՁԵՐ ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԻՒՆ ՏԱԼՈՎ ՁԵԶ ԱՆՈՒՇ ՔՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀԱՆԳԻՍՏ

ՄԵՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԸ ՊԱՏՐԱՍՏ Է ՁԵԶ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒ ՅԱՐԱԿԱՏԱՒ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՎ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme, PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15 - 78
Chèque Postal Paris 1678 - 63
(ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՒԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ Գաղութները	150 ֆրանք	75 ֆրանք	40 ֆր.
Անգլիա եւ Իտալիա	265 ֆրանք	140 ֆրանք	
Ուրիշ երկիրներ	235 ֆրանք	110 ֆրանք	

ՈՒՐԲԱԹ
12
ՕԳՈՍՏՈՍ
VENDREDI
12 AOUT
1938

ՅԴ ՏԱՐԻ — 14e Année No. 3806

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱԿԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՆՈՐԷՆ «ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԽԵԼՔ»Ի ՄԱՍԻՆ

երկու տարի առաջ, Լոնտոնի սեզոնաւորական մեծ օրկանը, «Ֆինէնշըլ Թայմզ», բացառիկ թիւ մը նուիրեց Թուրքիոյ, պատկերացնելով անոր վերածնութեան բոլոր երեւոյթները,— քաղաքական, ընկերային, տնտեսական, ճարտարագործական եւն.:

Օգոստոս 9ին, նոյն քաղաքին հաստատոր եւ լայնանիստ օրաթերթը, «Թայմզ», նոյնպէս բացառիկ թիւ մը հրատարակեց, բազմակողմանի բովանդակութեամբ, ապահովելով հեղինակատոր աշխատակիցներ՝ իւրաքանչիւր ճիւղի համար:

Ակնարկ մը՝ այդ բացառիկին վրայ, բացի պաշտօնական ու դերձակներէն.—

Նոր Թուրքիան (Ֆալիհ Րըֆգի).— ժողովրդական կուսակցութիւնը.— «Հալէ Էվի»ները.— Հողագործութիւն.— Թուրքիոյ խաղաղասիրական քաղաքականութիւնը.— Հին եւ նոր էնկիւրին.— Ժակուրդները.— Թրքուհին.— Ճարտարագործական ձեռնարկներ.— Արդի թերթերը.— Դատական բարեփոխումներ.— Բանտային դրութիւնը.— Օսմանեան կայսրութիւնը.— Ձիաբուծութիւնը.— Տիպար դպրոցներ.— Արհեստագիտական կրթութիւն.— Դասական եւ ժողովրդային երաժշտութիւն.— Լեզուի վերաւորոգումը.— Գրականութիւնը.— Ելեւմուտք եւ սեղանաւորական հաստատութիւններ.— Ճամբաներ եւ երկաթուղիներ.— Օդագնացութեան յառաջդիմութիւնը.— Առեւտրական նաւատորմ.— Անցեալի գանձերը.— Հանքային ճարտարագործութիւն.— Հին եւ նոր զբօսախաղեր.— Ժողովրդային գրոյցներ (փոլկոր).— Ընկերային ծառայութիւն:

Աւելցուցէք պատկերներն ու մանրակրկիտ քարտէս մը, եւ դաղափար կազմած կ'ըլլաք այս 40 էջնոց հատորին բովանդակութեան վրայ:

Թերթը խմբագրական մըն ալ տպած է այս բացառիկ հրատարակութեան առթիւ, սովորական բաժնին մէջ, ուր բան չի պահեր վառաբանելու համար Նոր Թուրքիան:

— «Այսօր Թուրքիա կը վայելէ բոլորին յարգանքը: Ոչ մէկը կ'երազէ միջամտել իր ներքին գործերուն: Իր դրացիները, հեռու՝ պատեհութեանց սպասելէ, զայն կողոպտելու համար, անկասկածեամբ կ'ուզեն բարեկամութիւն մշակել անոր հետ եւ կ'ողջունեն անոր գործակցութիւնը՝ իրենց հասարակաց շահերուն պաշտպանութեան համար ... Լոզանի դաշնագիրը (1923) միջազգային ճանաչման կնիքը դրաւ Բէմալ Աթաթիւրքի յաղթանակներուն վրայ»:

Խմբագրականը յետոյ կ'ողջունէ Նոր Թուրքիոյ դիւանագիտական յաղթանակները, Պալքանեան Միութենէն մինչեւ արեւելեան գաւչինքը, մինչեւ Նեղուցներու նոր պայմանագրութիւնը, Անգլիոյ հետ կնքուած սեղանաւորական համաձայնութիւնը եւ ... Սանճաքի հարցին կարգադրութիւնը Ֆրանսայի հետ:

×

Կը թղթատենք այս բացառիկը, ինչպէս ուրիշ բազմաթիւ նիւթեր, կը փորձենք համրել Նոր Թուրքիոյ դլխուն հիւսուած դափնեպսակները, յետոյ ակնարկ մը կը նետենք ընդհանուր կացութեան եւ բնականաբար հայկական հորիզոնի նկարայ,—եւ կը սկսինք խորհրդածել...

Ոչինչ. միջազգային դիւանագիտութիւնը միշտ ալ եղած է զարպաս պչրուհի մը, որ աչ ու ձախ ժպիտներ կ'արձակէ, համաձայն օրուան պահանջներուն: Համաձայն մէկուն եւ միւս ներչն

ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԴԷՊՔԵՐՈՒՆ ԻՄԱՍՏԸ

Շարունակւում են ընդհարումները կարմիր եւ ճապոնական բանակների միջեւ, Մանչուրիոյ սահմանների վրայ:

Սկսելով Յուլիսի 31ին, նրանք մինչեւ օրս դուրս չեն գալիս վիճելի մի հողամասի չորս կողմից, բայց կրում են արդէն իսկ հարիւրաւոր հրացայլերի եւ սաւառնակների մասնակցութեամբ: Դիւանագիտական յարաբերութիւնները չեն խզուած, դեսպանները մնում են համապատասխան մայրաքաղաքներում ու երկու հարեւան պետութիւնները ամբակոծում են միմեանց «խոստ բողոքագրերով» կամ «հաշտութեան առաջարկներով», առանց լռեցնելու թնդանօթներն ու գնդացիրները: Այսպիսով տեւական նահանջ է պատերազմական խաղաղութեան ծիրուն մի վիճակ, երբ մերթ պատերազմի հնարաւորութեան յարձանքն է բարձրանում ու խաղաղութիւնը իջնում եւ մերթ հակառակը: Աշխարհի ուշադրութիւնն այժմ կեդրոնացած է անյայտ Խալհն գոլ ափին տնկուած Ջան - Կու - Ֆէնկ բլուրի վրայ· ոչ միայն զրամատիրական, այլ եւ ընկերվարական մամուլի օրգաններն առժամանակ մոռացել են եւ Սպանիան, եւ Չեխոսլովաքիան եւ Չինաստանն ու բացառիկ ազահութեամբ լցնում են իրենց էջերը Մոսկուայի եւ Թոկիոյի հեռագրներով: Անցեալները մեծամասնական «Իմանիթէ»ն յանդիմանում էր «Փոփիւլէր»ին վերջինիս կ· Մրուխեան հանդէպ ցոյց տուած անտարբերութեան համար: Իրաւացի էր· Բ· Միջազգայինի Ֆրանսական պաշտօնաթերթը ծայրայեղ ժլատութեամբ էր հիւրընկալումը «պատմական, համաշխարհային» յայտարարած դէպքերի լուրերը: Այս անգամ Ճապոն - խորհրդային բախումի լրիւ մանրամասնութիւնները կարելի է գտնել «Փոփիւլէր»ում: Մինչ լեհնակուտակ անիրաւութիւն ենք տեսել բարեկամներից ու թշնամիներից եւ անյարմար ձմարտութիւնների վրայից ի սէր սրա կամ նրա ցաւակցելու պէտքը չունինք· ուրեմն ապատ ենք մատնանշելու Ջանկ - Կու - Ֆէնկ բլուրի յարուցած բուռն հետաքրքրութեան բուն պատճառը, այն, որ բոլորը, նոյնիսկ ճակատող հոսանքներ, աշխարհակալներից ու Ֆաշականներից մինչեւ ընկերվարականներ, ներքնապէս պատրաստ են ողջունելու պատերազմը Սաալինի եւ Միկատոյ միջեւ: Ուրիշ անգամներ, երբ երկու պետութիւններ կը գժտէին սպառնալիքի աստիճանի, «խաղաղասէրը» դիւանները կը միջամտէին իրենց խորհուրդներով, Ազգերի Դաշնակցութիւն կոչեցեալը ժողով կը գումարէր Բրիան - Կելլոգի հակապատերազմեան դաշինքը մէջտեղ կը նետէին եւայլն: Իսկ Ճապոն - խորհրդային տիտանական կռուի հեռանկարը իր աշխարհացունց հետեւանքներով ոչ ոքի սեղից չի չարժում, որովհետեւ մի առանցք ձգտում է բացարձակօրէն Խորհրդային հսկայի տապալման, մի ուրիշին ձեռնտու է Մազող Արեւի կայսրութեան թուլացումը, իսկ ճնշուած ժողովուրդների առանցքի համար ցան· կալի է երկուսի փլուզումը միաժամանակ:

Ապա ժամանակակից քաղաքական տնտեսական հրաբխային գոյամիճակը դառնում է աւելի ու աւելի անատնելի բոլոր ժողովուրդների համար: Միջին Եւրոպայի կամ իբերական կնճիռների այս կամ այն լուծումը աւելի եւս պիտի բարդացնէ նրան: Մեծ ժայթքումը միայն կը բանայ հորիզոնը, լինի նա ամպամած թէ արեւոտ:

Արեւմտեան Եւրոպայի դրամատիրական ժողովրդապետութիւնները այսօր լծուած են միայն մի աշխատանքի -- յետաձգել կամ հեռացնել իրենցից այդ ժայթքումը: Ճապոն - Խորհրդային պատերազմը նախախնամութիւնից նրանց արուած պարգեւ կը լինէր, եթէ միայն նա իրականութիւն դառնար: Գաղթաւէրը պետութիւնները կ'ապաւինէին Ճապոնի Ա· սիոյ վրայ իշխելու սպառնալիքից, դերման սուլիները կ'ուղղուէին դէպի Արեւելք եւ վերջ ի վերջոյ կը բթանային ու կը կոտրուէին այնտեղ, Սաալինի կայսրութիւնը ցրիւ կուգար եւ ըստ «Փոփօլօ տ'Իտալիա» թերթի Լուսատտոնն իրրեւ «անկախ» պետութիւն կը դադարէր գոյութիւն ունենալուց եւայլն, եւայլն: Բայց··· բայց այս ամէնը չատ լաւ գիտեն Խորհրդային կոմխարներն ու Ճապոն սամուրայները: Եւ միմիանց վրայ խոյանալը չեն հասցնի պատերազմի: Հակառակ հրամայող բանաձեւերին, ընդունուած Խորհրդային երկրի բազմահազար միութիւններում — ջախջախել, ոչնչացնել փոշիացնել Թշնամուն, Սաալինն ընդառաջ չի գնալու «մի մարդու պէս իրեն նուիրուած ժողովրդի» պահանջին: Նա նոր չպիտի հակակայ, որ ժողովուրդը պատերազմ է ուզում նախ եւ առաջ «հայր Առաջնորդից» ու նրա բռնադատած կարգերից ազատուելու համար: Կուռի ելքը ոչ մի նշանակութիւն չի ունենալ, յաղթանակը եւ պարտութիւնը հաւասարապէս կը փուռին նրա վրայ իրրեւ դերեզմանաքար:

Թողնենք այս անգամ Սաալինին եւ մի քիչ զբաղնինք Ճապոնացիներով: Ի՞նչ են ուզում այս մարդիկ· յիսուն տարուայ ընթացքում հինգերորդ պատերազմն են մղում, որոնցից երեքը Չինաստանի դէմ· զրաւեցին չինական կղզիները, կորչական կայսրութիւնը, ապա հսկայական Մանչուրիան եւ կրկին զբաւումների տենչով են բռնկուած: Իւրայատուկ մի Ֆաչիզմ էլ Ճապոնացիներին խելքից է հանել: Այդ եղրակացութեան են գալիս, կարդալով նրանց զեկավարների կարծիքները:

— «Ճապոն ժողովրդի սրբազան ճագումը նրան զարձնում է ընտրեալ ժողովուրդ եւ նախորոշում է նրա վերաղանցութիւնը ուրիշների մէջ քաղաքակրթութեան, մտքի եւ զարգացման տեսակէտից· Ճապոն կոչուած է փրկելու աշխարհը»: (Ուսուցչապետ Հիրատա):

— « Այժմ աւելի, քան երբ եւ իցէ պարզ է, որ մարդկութեան փրկութիւնը կայսերական Ճապոնի սրբազան կոչումն է:
Միայն մենք կարող ենք վերկել աշխարհը փլուզումից· իրապէս մեծ է ծանր մեր ժողովրդի առաքելութիւնը: (Դոկտոր Ուեցուգի):

— «Ճապոնը աշխարհի կեդրոնն է· այդ կեդրոնից մենք պիտի տարածենք մեր Մեծ Ոգին երկրագունդի վրայ: Ճապոնի Թափանցումը բոլոր երկրները եւ նրանց մէկ Տիրոջ Երկիր զարձնելը մեր անվրիպելի պարտականութիւնն է» (Դոկտոր Կակեհի):

Եւ ահա նախկին վարչապետ Տանակայի յուշագրի մի հատուածը.

— « Որպէսզի տիրապետենք Չինաստանի, պիտի զբաւենք Մանչուրիան եւ Մոնկոլիան: Որպէսզի տիրապետենք աշխարհի, պիտի զբաւենք Չինաստանը: Ունենալով մեր ձեռքին Չինաստանի հարստութիւնները, մենք կ'անցնինք Հնդկաստանի, Արքիպելագոսի, Կեդրոնական Ասիայի, Փոքր Ասիայի եւ նոյնիսկ Եւրոպայի գրաւման:

Զօրավար Արակիի, նախկին ռազմական եւ այժմեան հանրային կրթութեան նախարարի կարծիքը· —

« Հնդկաստանում, Կեդր· Ասիայում, Սիբերում ու Մոնկոլիայում չկայ ազատութեան նշոյլն իսկ: Ճապոնը, արեւելեան Ասիոյ ամենահզօր պետութիւնը ունի ոչ միայն ուժը, այլ եւ պատմական առաքելութիւն փրկելու Ասիական բազմաթիւ ժողովուրդները: Ճապոնը պիտ իկաւուի ելնէ յանուն արդարութեան, եթէ նոյնիսկ որու հայրենիքի գոյութեան վտանգ առեղծէ »:

— «Ճապոնի համար պատերազմը Ռուսիոյ հետ ոչ միայն տեսական հարց է, այլ եւ այժմէական»: (Ուչիխարա):

Ճապոնը ահա մի տարի է ձեռնարկել է Տանակայի ծրագրի կարեւորագոյն մասի — Չինաստանի նուաճման, որ դուրս եկաւ չատ դժուարին: Ուզէ չուզէ նա պիտի աշխատի խուսափիլ միաժամանակ երկու հսկայ պատերազմներ մղելուց:

ՀԱՅԿ ՍԱՐԳՍԵԱՆ

ՀԱՍԱՐԱԿԱՑ ԹՇՆԱՄԻՆԵՐ

Ընտանեկան հաւաքոյթի մը մէջ խօսք եղաւ թէ որո՞նք են, ընտանիքի ո՛ր անդամներն են հասարակաց Թշնամիները:

Մէկը ըսաւ.

— Ամէն տեղ, ամէն ժամանակ ընտանիքին մէջ գտնուող հասարակաց թշնամի մը կայ: Անոր գործած չարիքներուն պատմութիւններով մատենադարանները լեցուած են: Անոր սիրտը տատասկի փունջ մըն է ու անոր լեզուն օձի մը բոյնն է: Անոր աչքերուն տեսէ նախանձի կանանչ թոյնը կը մաղուի՝ սատանայի մը կողմէ: Կեսուրը հրէշային էակն է որ ամէն օր դժոխքէն կաթսայ մը հալած կրակ կը բերէ ու կը թափէ հարսնուկին գլխուն: Իր փեսայ - տղուն ալ բերանը կ'այրէ ու յամրաքար տունը կը վերածէ մոխրակոյտի: Կեսուրը ամչնուն կը ներէ, սակայն, իր մանչը ձեռքէն առնող հարսնուկին չի ներեր: Կամ կը մեռնի կամ կը մեռցնէ: Մայրը որ աստուածուհի մըն է՝ կեսուր եղածին պէս կը սադաչէլանայ:

Ուրիշ մը ըսաւ.

— Ջախջախութիւն: Ես կը ճանչնամ ուրիշ հասարակաց թշնամի մը որ թէեւ կեսուրին չարութեան սեւ համբաւը չունի՝ սակայն իրականին մէջ աւելի խայտառակ է, աւելի աղիտաբեր:

Ալէյն ու ձախէն հարցուցին.

— Ո՞վ է տեսնենք ժողովուրդին թիւ երկու թշնամին...

— Ջոքանչը: Այո՛, պարոններ, ջոքանչը: Հազար իրավէպ ու հազար պատմութիւն կրնամ պատմել: Շանթներով կրնամ փաստերս չարել եւ բանալ այդ ճիւաղին քօղերը: Ջոքանչը կը նախանձի իր աղջիկէն ու կը խլէ անոր երջանկութիւնը: Անյաջողութեան պարագային կամ դժգոհութեան մը հետեւանքով՝ կը զրգռէ իր աղջիկը ու կը հանէ փեսին դէմ: Ընտանեկան բոյնը քարուքանդ կ'ընէ եւ կամ փոշիի կը վերածէ ու այնպէս ալ կը թողու: Ջոքանչին հոգիին մէջ խոզ մը եւ չուն մը միասին կը պարեն կատաղօրէն:

Լռութիւն: Նոր ձայն մը.

— Կեսուրը ըսուեցաւ ու մոռցուեցաւ կեսրայրը: Ահա հասարակաց ուրիշ թշնամի մը: Ինքզինքը արգասիք արգասի տեղ դրած տխմար բռնակալ մը, որ կը կարծէ թէ աշխարհի կէսը ընկ ստեղծած է: Կեսուրը թոյնով յորդեցնելու ասպիճան լեցնողը ինքն է: Ես եթէ իշխանութիւն ունենամ, չիտակ կառավարած կ'առաջնորդեմ այս կայսրի շոշորթը: Ահա՛ ժողովուրդի թշնամիներէն մին:

Նոր խօսող մը եղաւ.

— Համաձայն եմ, սակայն, կը խնդրեմ որ չմոռցուի ուրիշ սոսկալի թշնամի մը հասարակաց:

— Ո՞վ, ո՞վ...

— Անոնք: Այս ապուշ ու չար արարածը կրկարծէ որ ինքզինքին նուիրած է ամբողջ հացը, զինին ու արքայութիւնը: Եւ՝ զոքանչին դաւաճանութեան սկզբնական, հիմնական պատճառը ի՛նքն է: Փառերս դանդ կ'առնեմ, չատ իրապաշտ ըլլալով: Ճանչցէք հասարակաց այս ահաւոր թշնամին որուն դիմակը պատռած չըլլալուն՝ տասն անգամ աւելի վնասարար է: Ձեր մտածնչած երեք հասարակաց թշնամիներուն վրայ աւելցուցէք այս չորրորդն ալ:

Ուրիշ մը տեղէն ելլելով բաւ.

— Արձանագրեցէք նաեւ հասարակաց թշնամի մը հինգ. — հարսը: Հարսը եւան է: Օձին դաշնակիցը, Ադամին թշնամի ընկերակիցը, դրախտը մէկ պտուղի համար կորսնցնել տուողը: Աղբիւրը ամենայն չարեաց:

Նստաւ, իր կռնակէն ուրիշ մը ցցուեցաւ պոռալով.

— Անկա՛ր թիւ վեց թշնամին ալ: Փեսան է ան: Ցաւիտենական անբանը որ կը ստեղծէ միւս բոլոր հասարակաց թշնամիները: Որ անզգայ կը սխալի, կը խաբուի, կը թուլնայ, կը չողոքորթէ, կը վարանի, կը տատանի, կը քրտնի, կը ղողայ, կը կրէ, կը ծոի, կը չինէ ու կը քանդէ: Վա՛տ, դերի, ստանա՛կ, չո՛ւն կամ խոզ:

Ծափահարութիւն:

Ցած ձայնով մէկը ըսաւ.

— Թիւ եօթը հասարակաց թշնամին որ ընտանիքին համը կ'ուտէ կը սպառէ: Որ երջանկութիւնը կաթի պէս կը ծծէ, կը հատցնէ: Որ ամէնը իրեն ծառայ կ'ընէ, ամէնը դերի, ամէնը ապերջանիկ կ'ընէ: Զարհուրելի անկարգը, հասմալը, անիշխանականը, քանդողը, կոտրողը, ապերախտը, միշտ անհարազատը. — Մանչ զաւակը:

Սենեակին մէջ անկուած էր ցուցմատ մը:

— Հրամեցէք:

— Զերբակալեցէք թիւ ութ հասարակաց թշնամին: Ան որ ընտանիքը կը սխրեցնէ, կ'անբախտացնէ, կ'անպատուէ, կը խայտառակէ, որ իր մէջ բազմաթիւ հասարակաց թշնամիներու հատկանիշ ունի: — Աղջիկ զաւակը: Ապազայ մեղեդան: Ապազայ հարսը, ապազայ կեսուրը, ապազայ զոքանչը: Ապազայ ու ներկայ աղէտը: Ո՛չեչացուցէք, կ'աղաչեմ այդ ժպտող ու պարող կատուն:

Կրկին վայրկեան մը լռութիւն տիրեց:

Ձայն մը հնչեց.

— Կը յուսամ որ ընտանիքի մէջ լսուն դրած հասարակաց ուրիշ թշնամիները չմոռցուին:

Քանի մը հոգի աղաղակեցին.

— Կա՛ն: Դեռ կան:

— Որո՞նք են:

— Թիւ ինը: Ընտանիքին ազգականները:

— Թիւ տասը: Ընտանիքին ազգականուհին:

Առենապետի հովեր տուած մէկը ըսաւ.

— Ուրեմն ընտանիքի մը մէջ...

— Մօ՛սք կ'ուզեմ: Այո՛, մօ՛սք կ'ուզեմ: Ամէնէն դաւաճանը, ամէնէն սրբիկան, ամէնէն ամօթալուկը մոռցուեցաւ: Խայտառակը: Հասարակաց զարհուրելի թշնամին թիւ տասնըմէկը — ընտանիքի բարեկամը...

— Եւ տասներկուքը· — ընտանիքի բարեկամուհին: Բամբասող, դաւադրող, կեղծող, տուն կործանող:

Առենապետը ըսաւ.

— Ուրեմն ընտանիքի մը մէջ բոլոր անդամները...

— Կնքահայ՛րը, պոռաց, սուր ձայնով մէկը: Այս օրհնուած հրէշը անտես մի՛ առնէք: Ոչ միայն հասարակաց թշնամի մըն է ան, այլ եւ հասարակութիւն մըն է, դեհկութիւն, բուն իսկ եղեմի օձն է:

Առենապետը խօսքը նորոգեց.

— Ուրեմն ընտանիքի մը մէջ բոլոր անդամները հասարակաց թշնամիներ են: Այս կերպով բոլորը դահիճ են: Ու մէջտեղը հասարակութիւն՝ այսինքն զոհ չի մնար:

Լուռ կեցող մէկը բաւ.

— Ձիշդ այդպէս: Կեանքը այդպէս չինուած է: Այէն ոք հասարակաց թշնամի է: Գալով զոհերուն՝ դահիճները, իրենց կարգին, զոհեր են: Աչխարհ եկած ենք, պարզապէս իրար պատժելու համար: Թող ամէն մարդ լաւ կատարէ իր պարտականութիւնը, իր դերը:

ՆՇԱՆ ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆ

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

— · —

Գ·

Տէլմաս իր ճառը սկսաւ գնահատական խօսքերով հանդէպ անոնց, որոնք մեռան կամ զեռ կենդանի՝ կը պայքարին «յանուն աշխարհական դպրոցին պաշտպանութեան», դէմ յանդիման երկբերի իշխանութեան, որ կարճատես է եթէ կոյր չէ կրթական քաղաքականութեան մէջ:

Տէլմաս վստահութիւն յայտնեց Ուսուցչական Դաշնակցութեան հետագնդած դատին մասին, ապացոյց որ տարուէ տարի կ'աւելնայ իրենց յաղթներու թիւը: 1937ին 95.000ի կը հասնէր դաշնակցած ուսուցիչներու թիւը, այս տարի՝ 108.000ի:

Այնուհետեւ անցաւ ուսուցիչներու նիւթական կացութեան, ներկայացնելով այն դիմումները, որոնք կատարուած են կառավարութեան մօտ, որպէսզի տանելի պայմաններ ստեղծելու համար կրթական աշխատաւորներուն: Ապրուստի սղութիւնը, ըսաւ, հինգ անգամ աւելի բարձր քան հինգ տարի առաջ, եւ այս՝ իբրեւ հետեւանք Ֆրանքին արժեզրկումին, ներածուող ապրանքներու զնի բարձրացումին: Այսպէս ուսուցիչներու մատնուեցան տագնապի մը, զոր կրելի է կոչել սպառողական տագնապ, որովհետեւ արտադրութիւնը չի նուազած է, այլ սպառումի կարողութիւնը: Տէլմաս կը պահանջէ իրենց նուազագոյն տարեկան թոշակ 14.000 Ֆրանք ,բայց կառավարութիւնը, ճանաչելի բերնով, կը պատասխանէ «Բան մըն ալ չենք կրնար տալ, որովհետեւ չունինք»: Սակայն, կը հարցնէ, կառավարութիւնը մերթ չանգիտ ցո՞ւց զիւզատնտեսական վարկերը խոստ հայթայթելու համար ձեռնարկ կը ներկայացնէ քան ձի մը (ծիծաղներ): Այս բանակցութեանց միջոցին յանկարծակի փակեցին խորհրդարանական ձգձիմ հաշիւներով, վերջ դնելու համար ուսուցիչներու պահանջներուն: Բայց այսպէ՞ս կը պաշտպանուին խորհրդարանական կարգերը: Կը թուի թէ խորհրդարանական կարգերուն պահպանումը կը կայանայ խորհրդարանի արձակուրդին մէջ: Տէլմաս յոյս չունի որ կարելի ըլլայ խորհրդարանը կանչել Օգոստոսի մէջ, բայց սպառնագին կը յայտարարէ թէ պիտի պահանջին որ գոհացում տրուի իրենց՝ երբ խորհրդարանը վերաբացուի Նոյեմբերին: Մինչ այդ, դիմում կատարութեան:

Նիւթական այս աննախանձելի պայմաններուն մէջ, Ֆրանսացի ուսուցիչին համար դժուար է կռուիլ ու պայքարիլ յանուն աշխարհական դպրոցին սկզբունքներուն: Այս առթիւ ըսաւ կառավարութիւնը կը զգուշանայ տալ համակիր երեւնալէ աշխարհական դպրոցի սկզբունքներուն, որովհետեւ դիւանագիտական մտահոգութիւններ ունի, Վատիկանի հետ համաձայնութիւններու հիման վրայ: Բայց չ՚որ աշխարհական պայքարը հակակրօնական պայքար չէ եւ վեր կը մնայ դասական վէճերէ:

Տէլմաս յետոյ անդրադարձաւ մի ջազգային քաղաքական կացութեան, նկարագրեց ողբերգական մթնոլորտը, — Սպանիոյ քաղաքացիական կռիւն բուն պատճառած մտահոգութիւնը, կեդր· Եւրոպայի կացութենէն ծագած պատերազմի վախերը, Մալը· Արեւելքի դէպքերուն տեղծած չղազրգռութիւնը: «Այս կացութեան մէջ, բոլորս ալ նոյն ձեւով կը մտածէ՞նք, — ըսաւ մօրէն կը փափաքինք որ յաղթանակն Սպանիոյ հանրապետականները, բայց ի՞նչպէս օժանդակել անոնց եւ ինչ դիրք բռնել, հոս է հարցը: Ուսուցչին դիրքը մարդկային է, կ'ուզենք որ չտարածուի տեղական պատերազմը: Ցաւալին մեզ կը դնէն երկընտրանքի մը առջեւ, — զերութիւն կամ պատերազմ: Ո՛չ, նախընտրութիւն չենք ուզեր կատարել, կը մերժենք երկուքն ալ միաժամանակ եւ նոյն ուժգնութեամբ, ո՛չ զերութիւն, ո՛չ պատերազմ»: Եւ Տէլմաս պատմեց թէ ինչ փորձեր կատարեցան ճախողեցնելու համար ոչ - միջամտութեան քաղաքականութիւնը, ինչպէս նաեւ պատերազմի վտանգը որ Մայիս 21ին գրաւ պահ մը այնքան վերահաս, որ սարսուռ մը անցաւ ամբողջ Եւրոպայի սրտէն: Բոլոր այս խռովիչ պահերուն մէջ դնահատելի դիրք մը բռնեց Ֆրանսայի կառավարութիւնը, թող ապագայ կէսուրը, ապագայ զոքանջը: Ապագայ ու ներկայ աղէտը: Ո՛չեչացուցէք, կ'աղաչեմ այդ ժպտող ու պարող կատուն:

Կրկին վայրկեան մը լռութիւն տիրեց:

Ձայն մը հնչեց.

— Կը յուսամ որ ընտանիքի մէջ լսուն դրած հասարակաց ուրիշ թշնամիները չմոռցուին:

Քանի մը հոգի աղաղակեցին.

— Կա՛ն: Դեռ կան:

— Որո՞նք են:

— Թիւ ինը: Ընտանիքին ազգականները:

— Թիւ տասը: Ընտանիքին ազգականուհին:

Առենապետի հովեր տուած մէկը ըսաւ.

— Ուրեմն ընտանիքի մը մէջ...

— Մօ՛սք կ'ուզեմ: Այո՛, մօ՛սք կ'ուզեմ: Ամէնէն դաւաճանը, ամէնէն սրբիկան, ամէնէն ամօթալուկը մոռցուեցաւ: Խայտառակը: Հասարակաց զարհուրելի թշնամին թիւ տասնըմէկը — ընտանիքի բարեկամը...

— Եւ տասներկուքը· — ընտանիքի բարեկամուհին: Բամբասող, դաւադրող, կեղծող, տուն կործանող:

Առենապետը ըսաւ.

— Ուրեմն ընտանիքի մը մէջ բոլոր անդամները...

— Կնքահայ՛րը, պոռաց, սուր ձայնով մէկը: Այս օրհնուած հրէշը անտես մի՛ առնէք: Ոչ միայն հասարակաց թշնամի մըն է ան, այլ եւ հասարակութիւն մըն է, դեհկութիւն, բուն իսկ եղեմի օձն է:

Առենապետը խօսքը նորոգեց.

— Ուրեմն ընտանիքի մը մէջ բոլոր անդամները հասարակաց թշնամիներ են: Այս կերպով բոլորը դահիճ են: Ու մէջտեղը հասարակութիւն՝ այսինքն զոհ չի մնար:

Լուռ կեցող մէկը բաւ.

— Ձիշդ այդպէս: Կեանքը այդպէս չինուած է: Այէն ոք հասարակաց թշնամի է: Գալով զոհերուն՝ դահիճները, իրենց կարգին, զոհեր են: Աչխարհ եկած ենք, պարզապէս իրար պատժելու համար: Թող ամէն մարդ լաւ կատարէ իր պարտականութիւնը, իր դերը:

ՆՇԱՆ ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆ

ՍՏԱՄՊՈՒԼԻ ՆԵՐՔԻՆԻՆ

The Eunuch of Stamboul

By DENNIS WHEATLEY

Trans : J. M.

Թարգմ· Ծ· Մ·

Ներքինին աչխատանոցը կը գտնենք ու քանի որ տախտին կէս գիշեր չէ, հաւանաբար գինքը այնտեղ տեսնենք ... Պատուհանը կը կոտրենք, ներս կը մտնենք, Քազաքմը կը բռնենք, պահպանակը կ'առնենք ու նորէն մեր կատքը կը վերազառնանք ··

— Շատ ջուր կը վերցնէ ,ըսաւ Տայանա, գուցէ երերցնելով· Թէեւ ուրիշ մէջտղ ալ չկայ ··· մխայն թէ վերջին մասը ըլլալիք բան չէ ··· չատ հաւանական է որ Ներքինին պահակ մը կեցնէ փողոցին ծայրը ··· այդ պարագային անկա հարցուփորձի պիտի ենթարկէ չարժավարը ,եթէ այս վերջինը ձեզի ւպատ ·· Ցամենայն դէպս գժուար պիտի ըլլայ փախչիլ·· տունէն գուրս եկած չելած հետաձայնին գլուխը պիտ՝ ան՝ջի եւ ահա Բեռբայի ամբողջ ոստիկանութիւնը գտնանակալ ձեզի պիտի հետեւի, որպէս զի գեսպանատուն չվերադառնաք ··· ոչ, երբեք պիտի չազատիք ···

— Քազաքմին ոտքերն ու ձեռքերը կը կապենք, բացատրեց Սուխտին :

— Ո՛չ, չհաւնեցայ, բողոքեց Տայանան նորէն· Մի մոռնաք որ ձեր քայլերուն հետեւած պիտի ըլլան եւ գուք սոխպուած պիտի ըլլաք փախչիլ՝ Ներքինիին բնակարանը չհատած··· Ցար մը խորհելու է, որպէս զի ձեր հետքը չգտնեն ···

— Կեցէ՛ք նայիմ ··· տունը Տոլմա Պաղչէի մօտերն է ըսիր, այնպէս չէ՞, դիտել տուաւ Փիթըը· լաւ, չոգեմակոյկը մեր գործին կուգայ ···կարծեմ տախտին քարափն է··· կառքով հոն կ'երթանք ··· չարժավարը կը ճամբան ամբողջ ձեզի պիտի հետեւի, որպէս զի գեսպանատուն չվերադառնաք ··· ոչ, երբեք պիտի չազատիք ···

— Քազաքմին ոտքերն ու ձեռքերը կը կապենք, բացատրեց Սուխտին :

— Ո՛չ, չհաւնեցայ, բողոքեց Տայանան նորէն· Մի մոռնաք որ ձեր քայլերուն հետեւած պիտի ըլլան եւ գուք սոխպուած պիտի ըլլաք փախչիլ՝ Ներքինիին բնակարանը չհատած··· Ցար մը խորհելու է, որպէս զի ձեր հետքը չգտնեն ···

— Կեցէ՛ք նայիմ ··· տունը Տոլմա Պաղչէի մօտերն է ըսիր, այնպէս չէ՞, դիտել տուաւ Փիթըը· լաւ, չոգեմակոյկը մեր գործին կուգայ ···կարծեմ տախտին քարափն է··· կառքով հոն կ'երթանք ··· չարժավարը կը ճամբան ամբողջ ձեզի պիտի հետեւի, որպէս զի գեսպանատուն չվերադառնաք ··· ոչ, երբեք պիտի չազատիք ···

— Ա՛խ, ինչ գաղափար չէ, հաւանեցաւ Տայանա· տունը քարափէն ո՞րքան հեռու է, Սուխտի՛ն ···

— Հազիւ երեք հարիւր եարտա ···

— Շատ բարի· ուրեմն անմիջապէս չոգեմակոյկը կը նետուինք ու մեր գբօսանաւը կ'երթանք ··· ամէն ինչ վտանգաւոր կերպով անորոչ է, բայց իմ կարծիքովս ասիկա լաւագոյն կարգադրութիւնն է···

— Շատ աղէկ, հոգի՛ս, ըսաւ Սուխտին ոտքի ելլելով· ուրեմն հիմա ներս երթանք ու տեսնենք թէ Հօքինը կառքը գտա՞ւ ···

Միասին դեսպանատան չէնքէն ներս մտնելով, դրան սեմին վրայ հանդիպեցան ծառային որուն կուչսին կեցած էր թուխ եւ կարճահասակ մարդ մը:

— կարզազրեցի եւ յոյս ունիմ որ գոհ պիտի մնաք, ըսաւ Հօքինը· խորհեցայ թէ քանի որ կը նախընտրէիք գոց կառք մը ունենալ, դեսպանատան բեռնատարը կրնար ձեր նպատակին ծառայել ··· մնուածի չափով պղտիկ ֆորտ մըն է որուն մէջ պայուսակները կը փոխադրենք ·· ·չատ հանգստաւէտ չէ թերեւս, բայց եթէ ատոր կարեւորութիւն չէք տար ··

— Սքանչելի՛ է, բացագանչեց Սուխտին· աւելի լաւը չէինք կրնար գտնել··· չարժավար կո՞յ ···

— Դժբախտաբար ամէնքն ալ տուն պացած են,պատասխանեց ծառան,բայց ··· ասիկա Մուրատն է ,մեր էլեկտրաղէտը որ գեսպանատան մանր մունր գործերով ալ կը զբաղի ··· կառք վարել գիտէ եղեր եւ ըսաւ որ ձեզի հաճոյքով պիտի տանի ձեր ուզած տեղը ···

— Իսկապէս հրաշալի՛ , ըսաւ Սուխտին կարճահասակ մարդուն նայելով· չատ ազնիւ ես, Պ ·Մուրատ ···Թուրք չես, այնպէս չէ՞ ···

— Ոչ, Սուրիացի եմ, պատասխանեց Մուրատ խնդալով եւ գլուխը չարժելով· Թուրքը սպանեց հայրիկս , մայրիկս, եղբայրներս, առեւանգեց քոյրս ··· այս ամէնը մեծ պատերազմին մէջ ··· Իմկիլիզիճ ղէմ ··· ես Թուրքը չեմ սիրեր ···

— Լա՛ւ, ···ուրիշ խնդիրմը ,Հօքինի ··· հարկաւ գեսպանատունը բնակող ներս տարճանակ ունին ···կրնա՞ս երկու հատ ինձի համար ճարել ···

— Բայց, պարոն, ի՞նչպէս կարելի է առանց արտօնութեան ···

— Մի երկնցներ ,Հօքինի, ընդմիջեց Փիթըը· կը տեսնես որ գլուխս փորձանքի մը եկած է եւ Տէսթիմը ազնուօրէն ինձի օգնութեան պիտի հասնի ·· ուր ալ երթանք, ինքնապաշտպանութեան միջոց մը պէտք է ունենանք ·· գուն այս աղէկութիւնն ալ ըրէ մեզի համար ···

— Շատ լաւ, Պ ·Փիթըը· կարծեմ գինուորական կցորդը տարճանակ մը ունի ··· այս դիշեր գուրսը պիտի մըննայ ·· երթամ նայիմ ···

— Այո՛, գնա՛ նայէ, քաջալերեց Սուխտին· միեւնոյն ժամանակ ես հիմա երկտող մը կը գրեմ քարտուղարին, որպէսզի խնդիրին էութիւնը առնոր յայտնեմ եւ գու վրադ որ եւ է խօսք չգայ ···

Սուխտին նստաւ նախագաւիթին գըրատեղանին առջեւ ու քանի մը տող մրոտեց, բացատրելու համար առաջին քարտուղարին թէ ստիպողական դործով մը գուրս ելած էր, մխասին տանելով գեսպանատան բեռնատար կառքը:

Սուխտին հազիւ թէ վերջացուցած էր, երբ ծառան սանդուղներէն վար եկաւ: Իր մտածերուն ծայրովը բռնած էր երկու անգլիական տարճանակներ, որոնք անմիջապէս, բայց գգուշութեամբ, Սուխտինին յանձնեց· յետոյ գրպանէն հանեց տիւ մը փամփուշտ :

— Լեցուն չեն, պարոն, ըսաւ Հօքինի· եւ սակայն չատ վտանգաւոր դէնքեր են կարծեմ ···

—Ցոյս ունիմ որ գործածելու պէտք պիտի չունենանք,ըսաւ Սուխտին՝ տարճանակներուն մէկը փիթըրի յանձնելով ու լեցնելով իրենը· ամէն պարագայի մէջ չատ չնորհակալ ենք ··· այս երկտողը Պ· քարտուղարին տուր եթէ մինչեւ ժամը ինը գերազանցած չըլլանք ··· աւելի կանուխ չատս ···

— Շատ լաւ, պարոն· այս կողմէն եկէք որ կառքը ձեզի ցուցնեմ ···

Հօքինին հետեւելով չէնքին եւակողմը անցան· բեռնատարը իրենց կը սպասէր արդէն: Սուխտին Մուրատին ցոյց տուաւ այն անկիւնը ուր կ'ուզէ նստիլ, յետոյ կառքէն ներս մտաւ ու եաին դարձաւ Տայանային «մնաս բարով» ըսելու համար:

— Քազաքավարութիւնը ո՞ւր կը ծախեն, հոգիս, կատակեց Տայանա, ինքն ալ կառք մտաւ· ձեռքէս բռնելու եւ վեր հանելու էիր ···

— Ախ՞ներ ես, ի՞նչ ես, սպկեցաւ Սուխտին· ոչ, գուն պիտի չգաս·դուրս ելի՛ր նայիմ, չո՛ւտ ···

(Շար·)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ ՊԱՐԻԶՈՒՄ

(Զրույց հայ գրողների հետ)

— Ինչպե՞ս է ստեղծագործում հայ գրողը Պարիզում, ինչպե՞ս է ապրում, ինչպե՞ս է աշխատում, ինչպե՞ս է ընդունվում նրա գրքերը ֆրանսիական հասարակության կողմից, ինչպե՞ս է նա կապված հայրենի գրականության հետ, ինչպե՞ս է նա կապված ֆրանսիական գրականության հետ, ինչպե՞ս է նա կապված հայրենի ժողովրդի հետ, ինչպե՞ս է նա կապված ֆրանսիական ժողովրդի հետ, ինչպե՞ս է նա կապված ֆրանսիական գրականության հետ, ինչպե՞ս է նա կապված հայրենի գրականության հետ, ինչպե՞ս է նա կապված ֆրանսիական ժողովրդի հետ, ինչպե՞ս է նա կապված հայրենի

րը եւ առկախ կը մնայ օտար կամաւորներու յետս կոչման խնդիրը: Քննուեցաւ նաեւ Պաղեստինի կացութիւնը: Կը կարծուի թէ նոր դիմուռը պիտի ըլլայ, բարեկարգութիւնը վերահաստատելու համար: Ցետոյ պիտի քննուի Պաղեստինի բաժանման խնդիրը, նոյն հիման վրայ,— մէկ հրէական պետութիւն, մէկ արաբական պետութիւն, մէկ ալ բրիտանական հովանաւորեալ շրջան:

12 Արաբներ 15.000 ռևզլ. ոսկի թղցուցին

Ջորեքշաբթի օր յանդուգն յարձակում մը կատարուեցաւ Նաբլուսի մէջ (Պաղեստին): 12 զինեալ Արաբներ օրը ցերեկով դրամատուն մը վրայ յարձակելով, յաջողեցան 15.000 ոսկի (մօտ մէկ միլիոն ֆրանք) յափշտակել եւ փախչիլ:

Տրուած լուրերուն համաձայն, առտուան ճաշէն քիչ առաջ, հինգ հոգի յանկարծ երթեւեկը դադրեցուցին Նաբլուսի մէկ փողոցին մէջ, ուր կը գտնուի անգլիական Պարբլէյ դրամատուն մէկ մասնաճիւղը, մինչ ուրիշ հինգ դրացակիցներ անցուդարձը կը դադրեցնէին փողոցին միւս ծայրը: Բանի մը վայրկեան վերջը, խոշոր ինքնաշարժ մը կանգ առաւ դրամատան առջեւ եւ երկու Արաբներ արագօրէն վար իջնելով, չէնքէն ներս մտան: Օդին մէջ քանի մը արձանակ պարպելէ վերջ, երկու Արաբները սպառնալիքով պահանջեցին տնտուկին դրամը: Ցետոյ թղթադրամները դրպանելով ցատկեցին ինքնաշարժը եւ անհետացան, մինչ զօրքն ու ոստիկանութիւնը կը հետապնդէին: Ժողովուրդը խուճապի մատնուած ըլլալով, խանութները եւ տուները փակուեցան, մինչ անցորդները աչ ու ձախ կը փախչէին, ապաստան փնտռելով:

*** Նոր խռովութիւններ ծագեցան Երուսաղէմի մէջ, առիթ մը նետուած ըլլալով Հրեայի մը կողմէ, Արաբներով լեցուն հանրակառքի մը տակ: Ռումբը չպայթեցաւ: Հրեաները չարաչար խոշտանգուեցան, մինչեւ որ ոստիկաններ օգնութեան հասան: Ուրիշ դէպքեր ալ պատահեցան նոյն օրը:*

ՋԱՆԱՋԱՆ ԼՈՒՐԵՐ ՔԱՆԻ ՄԸ ՏԱՐՈՎ

ՆԻՒՐԸՄՊԷՐԿԻ ՍԻՆԱԿՈԿԻՆ քանդումը սկսաւ օգոստ. 10ի առտուն: Ինչպէս գրած էինք, այս հրէական աղօթատեղին «ամօթալի վէրք մը» կը համարուի քաղաքի ծոցին մէջ: Այս առթիւ բուռն ճառ մը խօսեցաւ հակահրէական վարիչը, Ցուլիոս Շեթրայէր:

ԲԱՆՒՈՐԱԿԱՆ ԱՐՁԱԿՈՒՐԴՆԵՐԸ հաճելի դարձնելու համար, Ռումանիոյ դատական նախարարը ծրագիր մը կազմած է, որուն համաձայն պիտի հաստատուին մարզանքներ, թատրոն, սինէմա, երաժշտական ներկայացումներ, դասախօսութիւններ եւն. նախաձեռնութեամբ նոր հաստատութեան մը, «Ուրախութիւն եւ Աշխատանք»:

ԼԵՀԱՍՏԱՆ ՀՐԱՀԱՐԵՑԱԻ Ազգերու Դաշնակցութեան Խորհուրդի աթոռին թեկնածութենէն: Միեւնոյն առեն որոշեց այլ եւս մասնակից պատուիրակութեամբ չմասնակցիլ Ազգերու Դաշնակցութեան Ընդհ. Ժողովին, այլ ներկայանալ ընդհ. հիւպատոսի մը միջոցաւ:

ՄԷԿ ՄԻԼԻՈՆ ՋԻՆՈՒՈՐՆԵՐ չարժման մէջ պիտի դրուին Գերմանիոյ մէջ, աշխատային ռազմախոյզերուն առթիւ: Գերմանիա արդէն կազմ եւ պատրաստ ունի աւելի քան մէկ միլիոն զինուոր, իսկ օգոստոսէն մինչեւ նոյեմբեր, պիտի ունենայ նուազագոյն 1.350.000, պահեստի զօրամասերու կազմութեամբ:

140 ՊԱՅԹՈՒՒԻԿ մեքենաներ բոնուեցան զաղտնի կոմիտէին վարիչներէն Մէյթնիէի պարակին մէջ, Քլէյմօն - Ֆէռանտ: Երեւան հանուեցան նաեւ ուրիչ վտանգաւոր նիւթեր, համագումար 7 քիլօ ծանրութեամբ:

«ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԵՒ ԻՏԱԼԻԱ ԱՆՊԱՐՏԵԼԻ պիտի դառնան, եթէ համախոհ - հուրդ չարունակէն իրենց քաղաքականութիւնը Հիթլէրի եւ Մուսոլինիի ղեկավարութեամբ»: Այս յայտարարութիւնն ըրաւ մարշալ Պալպօ, Իտալիոյ օդանաւային սպարապետը, որ այժմ հիւր է Պերլինի մէջ եւ արտակարգ պատիւներ կը վայելէ:

12 ՀՈԳԻ ԱԾԽԱՅԱՆ Փէյթայի մէջ, Ս. Սահեփանոսի տօնին առթիւ սարքած հանդէսի մը պահուն, երբ օդանաւ մը վար իյնալով ջախջախուեցաւ: Զոհերէն ինը մանկիրներ են:

ՕՏԱՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԹԻՒԸ, որ 210.000 էր 1921ին, 400.000ի բարձրացած է Սէնի նահանգին մէջ: Գերմաններու թիւը 1970էն բարձրացած է 15.000ի, Հայերու թիւը՝ 2500էն 12.000ի, Սպանիացիները՝ 14.000էն 24.000ի, Իտալացիները՝ 41.000էն 96.000ի, Լեհերը՝ 10.000էն 59.000ի, Ռուսերը՝ 23.000էն 33.000ի (Մաքէն):

"ՎԷՄ,,

Լոյս տեսաւ Իր. Թիւը հետեւեալ բովանդակութեամբ.— Ն. Ադրպեան՝ «Մտածումներ Ազգի եւ Դաւանանքի մասին». Ռ. Բերբերեան՝ «Պատրանքի չրջանէյ (Դ.). Տոքթ. Վ. Յ. Թորգոմեան՝ «Ցուշատետրէս» (Ը). Տ. Դէւոյեանց՝ «Հետախոյզի մը յուշերը». Հ. Ն. Թորոսեան՝ «Տոքթ. Վ. Պէյք». Հին Թուղթեր.— Հ. Աճէմեան՝ «Բագրատ վրդ. Թաւքալեանի մասին». Հմ. Մաճուկեան՝ «Դէպքերը Վասպուրականում» եւ Արամի նամակը. Անցեալէ. Յ. Փիւրտեան՝ «Մալատիոն, Գրիգոր Տղայ եւ Լեւոն Ա.». կեանք եւ Մշակոյթ. Գիրք եւ Մամուլ. Գրախօսական. Յաւելուած՝ Գիւտ Մխիթարեան՝ «Պրազիլահայ գաղութը»:

ԲԱԺԱՆԵՈՒՄ.— Ֆրանսա եւ Սուրիա տարեկան 60 ֆրանք. Ամերիկա, Բրիտ. Կայսրութիւն եւ Եգիպտոս 4 տոլար, մնացեալ երկիրները՝ 3 տոլար:

Հասցէ՝ S. Vratzian, 13, Rue des Platanes, Plessis - Robinson (S.).

Բաժանորդներէն կը խնդրուի օր առաջ վճարել իրենց հաշիւը:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱ

ՄԱԳԱՂԱԹՆԵՐ

(Ցերթուածներ)

ԱՇԱՐՈՆ ՏԱՏՈՒՐԵԱՆ

փառատիպ հատոր մը, 300 էջ, 8 գունաւոր սակաւաթիւ օրինակներով

Գուհները այս հոյակապ քերթողագիրքէն.—

ՅԱՑԳԱՒՔԱՂԱՔ
ՍԷՐԸ ՓՈՒՇԷ ՊՍԱԿՈՎ
ԽԵՂՃ ՄԱՐԴԵՐՈՒ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ
ԻԵՀԵՆԱԿԱՆՔ
ՀԱՆԱՍՏԵՂԸ ԿԱՍՏՈՒԱԾԱՆԱՑ
ՍԻՐՏՍ ԿԱՐՄԻՐ ՎԱՐԴԵՐՈՎ
ԻՆՔՆԱԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
ՓԻՂԻ ՍԻՒՔԵՐ՝ ԵԱՐՈՂ ԵՐԳԵՐ

Գին 40 ֆրանք

Դիմել հեղինակին,

17, Rue Damesme, PARIS

Հ. Յ. Դ.

Գաւառ

ՄԱՐՍԷյԼԻ «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը 12 Օգոստոս ուրբաթ իրիկուան ժամը 9ին:

ՎԱԼԱՆՍԻ կոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը 14 Օգոստոս շաբաթ երեկոյ ժամը 8ին «Միամանութիւն» ակումբին մէջ: Կարեւոր օրակարգ:

ՍԷՆ ՄՕՐԻՍԻ «Ցառաջ» խումբի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ կէս օրէ վերջ ժամը 3ին սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Ներկայանալ անդամատետրով:

ՆԱԽԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ,

կազմակերպուած՝ ՄԱՐՍԷյԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՒՅԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

14 ՕԳՈՍՏՈՍ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

Մեկնում՝ Vieux Port-էն — վիլլա Քօռ — գէպի Cassis՝ ծովեզերեայ օգաստուն վայր մը:

Ամբողջ օրը հաճելի պտոյտ եւ ութախուեիւն մտերմիկ շրջանակով մը:

Նուագ եւ գեղեցիկ անակնկալներ, շարժանկարի պիտի առնուին բոլոր նաւագնացները:

Արձանագրութիւնները կը փակուին օգոստոս 12ին:

Առձանագրուելու, ինչպէս նաեւ պայմանագրերու եւ մանրամասնութեանց համար դիմել՝ *Ս. Տիրատուրեանի* 2, Rue Philippe de Girard եւ *Ա. Քէօսէեանի* 11 Place Jules Guesde — Փլաս տ'Էֆս:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած ՏԱՐՕՆ-ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆի ՆԱՀԱՆԳԱՅԻՆ ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՍԷյԼԻ ՃԱՇՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

ՄԷՆԹ - ԱՆՏՐԻի գովասուն պարտէզին մէջ,

14 Օգոստոս, կիրակի առաւօտեան ժամը 8էն մինչեւ երեկոյեան ժամը 8ը,

կը նախագահէ հայրենակից Յ. ՀԱՅՈՑԵԱՆ

կը խօսի հայրենակից Տ. ԵՂԻՇԷ ՔՀՆ. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին. սիրայօժար մասնակցութեամբ

Գուլվար Օտտօի Ֆ. կ. խաչի երգչախումբի,

երգ, պար, արտասանութիւն զանազան անակնկալներ,

խիստ ծիծաղաշարժ գաւեղտ մը,

Առնել թիւ 25 հանրակառքը եւ իջնել վերջնաւորութեան:

Հրապարակային Բահնախօսութիւն

կազմակերպուած՝ ՄԱՐՍԷյԼԻ Հ. Յ. Դ. ԹԱՔՈՒԻԼ խումբի կողմէ

14 Օգոստոս կիրակի առաւօտ ժամը 9.30ին

կը բանախօսէ՝ ԴՆԴ. ՏԻԳՐԱՆ ԲԱԼԴԱՍԱՐԵԱՆ

Նիւթ՝ ՕՐՈՒԱՆ ՀԱՅՐՑԵՐ

Բանախօսութենէն վերջ տեղի կ'ունենայ ընկ ֆամպլկական Եէյասեւեան դպրոցի սրսոիին մէջ:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ՝ Հ. Յ. Դ. ՍԷՆ-ԺԷՌՄԱՆԻ

«ՀԱՅԱՍՏԱՆ» ԵՆԹԱԿՈՄԻՏԷԻ ԿՈՂՄԷ

ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՀԵՐՈՄՏԵՐՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

14 Օգոստոս, կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, ՇՈՒՐՕ ԿՕՄՊԼԷՔՍ Պ. ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆներու օգաստուն եւ ծառախիտ ազարակին մէջ,

կը նախագահէ՝ ընկեր Մ. ԱՍԼԱՆԵԱՆ

կը բանախօսէ՝ ընկեր ԱԶԳԻՆ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃԱՇ ԲԱԺԻՆ, երգ. արտասանութիւն, նուագ եւ անակնկալներ: Հայկական եւ եւրոպական ընտիր եղերներ պիտի նուագէ սիրուած ջութակահար՝ Պ. Ս. ՉԷՕՐՉԷՔԵԱՆի նուագախումբը,

Գեղարուեստական բաժինը կը սկսի ժամը ճիշդ 3ին

Տոմսի գինը՝ 3 ֆրանք, պատիկներուն 1 ֆրանք,

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆՔԻ 4:ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁՄԱՆ ԱՌԻԹԻՒ

կազմակերպուած՝ Հ.Յ.Դ. ՍԷՆ-ՇԱՄՈՆի ՎԱՐԺԱՊԵՏԱՆ կոմիտէի կողմէ

14 Օգոստոս, կիրակի առաւօտէն մինչեւ իրիկուն

AU COIN *գեղեցիկ դաշտավայրին մէջ*

կը նախագահէ՝ ընկեր Ս. ԸՆՏՐԻԿԵԱՆ

կը խօսի՝ ընկեր Ա. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, Առատ պիւֆէ,

փափաքողները իրենց ուտելիքները միասին կրնան բերել:

Դաշտավայրը գտնելու համար, բռնել կայարանի Ժարեան, որ ուղիղ կը տանի,

Անձրեւի պարագային կը յետաձգուի:

ԽԱՂՈՂՕՐՀՆԵՔ ՄԱՐՍԷյԼԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷյԼ-ՓՐԱՏՈՅի մաս - եկեղեցիի գար ուխիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ կիրակէ օր, 14 Օգոստոս, ատն ը. Աստուածածնի, Հանդիսաւոր արաքոլուԹեամբ պիտի կատարուի խաղողօրհնէք, ինչպէս նաեւ բացուած ՋԱՐԹՈՓԱՆի նոր գեղակերտ խորանին:

ՖՐ. Կ. ԽՉԶԻ ՕԳԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆՆԵՐԸ

Ա. ԽՈՒՄԲԸ կը վերադառնայ 15 օգոստ.ին: Մնողքները պէտք է 15ի առտուան ժամը 7ի ններկայ ըլլան կառ Մօնփարնաս, ընդունելու համար իրենց տղաքը:

Բ. ԽՈՒՄԲԸ մեկնած է 3 օգոստ.ին եւ կը վերադառնայ սեպտ. 3ին:

Գ. ԽՈՒՄԲԸ փարիզէն կը մեկնի օգոստ. 16ին, ժամը 11ին, կառ Մօնփարնասէն:

*** կեդր. Ֆրանսայի մասնաճիւղերէն կրբնոպլի, Ռօմանի, վալաճի, Սէնթէթիէնի, Ս. Շամոնի, Տէսինի, վիէնի եւ Լիոնի տղաքը պէտք է առաջնորդուին 16 օգոստ.ին երեկոյեան ժամը 6 ու կէսին, Լիոնի մեծ կայարանը եւ յանձնուին Լիոնի մասնաճիւղի ներկայացուցչին:*

Նոյն օրը կը մեկնի նաեւ Մարսէյլի խումբը:

Դ. ԽՈՒՄԲ մը եւս փարիզէն պիտի մեկնի սեպտ. 3ին եւ վերադառնայ սեպտ. 30ին, միշտ նոյն ժամուն, նոյն կայարանէն:

ԵՓՐԱՏ ՆՈՒՎԱԳԱԽՈՒՄԲ

Ղեկավար Տ. ՕՆՈՍԵԱՆ

15, Rue du Pourtour, Clamart, Seine Tél. Observatoire 13 - 45

Հեռաձայնել երեկոները 8էն վերջ:

Հայկական, եւրոպական եւ կովկասեան եղանակներ: Միակ նուագախումբը հաճելի դարձնելու համար ձեր հանդէսները, հարսնիքները եւ հաւաքոյթները:

Հ. ՋԱՐԴԱՐԵԱՆ

ՎԻՐԱՒՈՐՈՂ - ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԾ

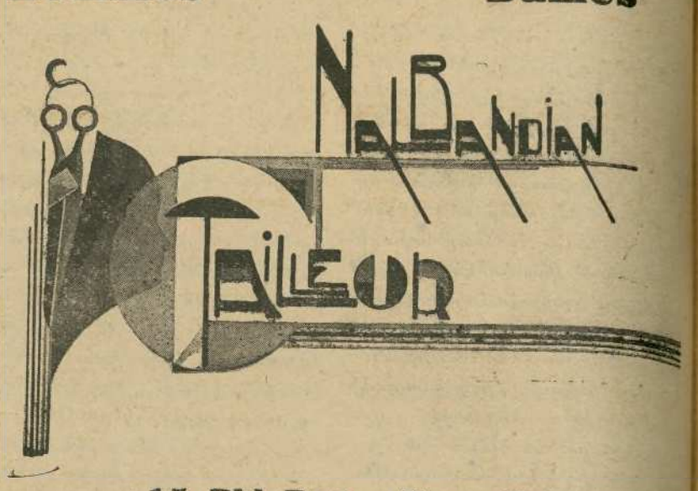
14 Rue Dunkerque (ՄԷՋԸՕ ԿԱՌ ՏԻՒ ՆԱՒ)

Tél. Trudaine 42—69

Ի'ջինգուն ամէն օր ժամը 14—20:

Ձառուածները ժամագրութեամբ:

Hommes **Dames**

15, Bld. Bonne Nouvelle

Métro: Bonne Nouvelle Tél.: Gut. 93.70

ԿԱՐԱՊԵՏ Ց. ԷՄՄԷՐԵԱՆ,

Maison E. CHARLES *հիմնուած 1869*

29 rue Mathis, Métro Crimée

Autobus: AJ, AV, CP, 52, 50/71 Tel. Botzaris 12—60

Կը ծախենք՝ գոհարեղէններ, ամէն տեսակ ժամացոյցներ մատանիներ եւլն.: Նորոգութիւն ժամացոյցներու եւ գոհարեղէններու: Կը գնենք՝ բլաթին, ոսկի, արծաթ եւ գոհարեղէններ նպաստաւոր գիներով:

Մի մոռնաք որ վատահելի ձեռք գտնուած ոսկերչին ու գոհարեղէններն անփոխարէն կը պահեն իրենց արժէքը:

Գաւառներէն եզած տպատպրան գիները կը կարգադրուին արագ եւ խղճմտօրէն:

ԿԱՊՈՑՆԵՐ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ ՂՐԿԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Ունինք մեծ մարդիք անդրիական, իր անսական եւ չեխոսլովաք կերպասներու՝ այլ մարզոց վերարկուի, հագուստի, կանացի ռասկու եւ հագուստներու համար: Առաջնակարգ կօշիկներ, ձերմակեղէններ եւ գործերէններ: Քննէրվուա գործ մը, գինը քիչ մը աժան: Զափս առէք դիներ:

Դիմել՝ **American Lloyd, Paris (9). 7 rue Amber**

Tél. Opéra 67-77

ՐԱՔԸ ՏԻՒԶ

Ջուտ խաղողէ քաշուած եւ անիսոնով պատրաստուած հայկական օղին՝ ՐԱՔԸ ՏԻՒԶՈՒ, զգուշացուցած է կիլիկիոյ ԱԹոռին միաբան Տ. Չարեհ վարդապետ փայասլեանը, որ պիտի պատարագէ եւ քարոզէ:

Սկիզբն ժամերգութեան՝ 8.30՝ պատարագ՝ 10.30:

Յաւարտ պատարագի խաղողի օրհնութիւն:

ԾԱԽՈՒՄ Է

Մեկնումի պատճառով ծախսե՛ք ՍԱՓՐԻՉի խանութի մը, որ քանի իրը տարիէ ի վեր: Ունի բոլոր կազմածները եւ լաւ կամաւորում, այրերու եւ կիներու յատուկ բաժիններով: Մատչելի պայմաններ: Դիմել՝ «ՅԱՌԱՋ»ի վարչութեան:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ծէն-Յաւոնի «Վարուժան» կոմիտէն ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկ. Անդրանիկ Ալանեանի —Քալստիէրի սիրելի մահուչ գաւկին մահուան առթիւ:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հայ կամաւորներու եւ մարտիկներու Մարսէյլի մասնաճիւղի անգամական քնդհ. ժողովը Շաբաթ (13 Օգոստոս) երեկոյ ժամը 8ին, «Քաֆէ Նուայէ»ի սրահին մէջ: Կարեւոր օրակարգ, պիտի խօսի՝ դնդ. Տ. ԲԱԼԴԱՍԱՐԵԱՆ:

Տէսինի վասպուրականի Հայր. Միութեան վարչութեան բնտանեհան խնճոյքը 15 Օգոստոս երկուշաբթի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, հայրենակից Պ. Արշակ Աբրահամեանի վաթսած վայրին մէջ, պաղ Ազբիւրին մօտ: Ձաշերը միասին բերել: Նոյն օրը պիտի քաշուին նուէի բատմուսերը:

ՕԳԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

Ֆր. կապոյտ խաչի մանուկներու օգափոխութեան կայանին համար 30 ֆրանք կը նուիրէ Պ Մկրտիչ Մէզպուրեան, Պոնտի: Ստանալ խոստագրութենէն:

ՊԱՏԱՐԱԳ

Արնուվիլ-լէ-Կոնէսի վարագայ Խաչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը կը ծանուցանէ Թաղիս եւ շրջակայ բարեպաշտ ժողովրդեան, Թէ յաջորդ կիրակի, (14 Օգոստոս), Աստուածածնայ տօնին առիթով Պրիւքսէլէն մասնաւոր կերպով հրաւիրած է կիլիկիոյ ԱԹոռին միաբան Տ. Չարեհ վարդապետ փայասլեանը, որ պիտի պատարագէ եւ քարոզէ:

Սկիզբն ժամերգութեան՝ 8.30՝ պատարագ՝ 10.30:

Յաւարտ պատարագի խաղողի օրհնութիւն:

ԿՐ ՓՆՏՈՒԻ

Կը փնտռուի եղբարդ Տէր-Ներսեհեան (Վանեցի, 32 տարեկան), որ Հնդկաստան է փարիզ մէջ 6 տարիէ ի վեր: Կը խնդրուի իրմէ լուր ունեցողներէ տեղեկացնել ցառաջիկ վարչութեան:

Le Gérant : H. STEPHAN

Imprimerie A. DER (AGOPIAN)

17, Rue Demesme — PARIS (13)

ՀԱՐԱՉԱՄ

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme, PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15 - 70
Chèque Postal Paris 1678 - 63
(ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՒԱՄՍԵԱՅ	
Ֆրանսա եւ Գաղութներ	150 ֆրանք	75 ֆրանք	40 ֆր.
Անգլիա եւ Իտալիա	265 ֆրանք	140 ֆրանք	
Ուրիշ երկիրներ	285 ֆրանք	110 ֆրանք	

ՇԱԲԱԹ
13
ՕԳՈՍՏՈՍ
SAMEDI
13 AOUT
1938

ԺԹ ՏԱՐԻ — 14e Année No. 3807

Խմբագիրը՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՏՕՒՆԻՆ "ՊԱԿԱԺ,,Ը ԵՒ ԴՈՒՐՍԻ ՇԱՐԺՈՒՄԸ

Որ եւ է խելք, մանաւանդ քաղաքականը, միշտ սնունդի կը կարօտի: Հարկ է պեղել, պրպտել, ուսումնասիրել: Ամէն պարագայի մէջ, կարդա՛լ, հետեւիլ, վերլուծել:

Արդ, մեր այսօրուան վարիչներուն, մանաւանդ «ողջամիտ»-ներուն մէջ քանի՞ հոգի կրնաք համբել, որ քաղաքական հրատարակութիւն կարդան,— մանաւանդ այն թերթերն ու գիրքերը որ կապ ունին Թուրքիոյ եւ Ֆ. Մի՛ւռեան հետ:

Կրնաք վստահ ըլլալ թէ անոնք ոչ ռուսերէնն, ոչ ալ նոյն իսկ թուրքերէն թերթի երես կը տեսնեն, բացի պատահական առիթներէ,— այս կամ այն լուրը քաղելու համար:

Անշուշտ լեզուի խնդիրն ալ արգելք մը կը կազմէ: Ռուսերէնը անծանօթ լեզու մըն է մեզի համար, իսկ թուրքերէն գիտցողներն ալ մատի վրայ կը համրուին, հեռզհեռէ հատնելու դատապարտուած: Պոլիս եղած ատեն ալ, ո՞վ կը նայէր թուրքերէն թերթի մը կամ գրքի վրայ, բացի լուրերու թարգմանիչներէն: (Մինչեւ այսօր ալ աւելի շատ Մաթէն եւ Ժուռնալ, Փըքի Փառիզիէն եւ Փառի - Սուար կը թարգմանեն Պոլսոյ խմբագիրները,— ոճիր - արկածներ որոնց շատ քիչ անգամ սեղ կուտանք մենք, այստեղ)...

Գալով ռուսերէնին, Դաշնակցութիւնը երբեք նեղութիւն չէ կրած այդ ճակատին վրայ, թէ կուսակցական եւ թէ լրագրական կեանքի մէջ: Ամէնէն համեստ մարմինը կամ թերթն ալ միշտ ունեցած է եւ ունի ռուսագէտ ընկեր մը կամ թղթակից մը: Եւ գիտենք որ շատերը, աւօրեայ պահանջներէն զատ, բան - գործ բրած են միշտ նոր հրատարակութիւններ գնել, կարդալ, ի հարկին ծանօթացնել: Ամէն պարագայի մէջ պաշար ամբարել կամ լրացնել:

Արդ, ի՛նչ աղբիւրներ ունին միւսները, գիտակցօրէն, լայնօրէն հետեւելու համար թրքական եւ ռուսական անցուդարձին, եւ-րէկուան եւ այսօրուան պատմութեան:

Անշուշտ չեն կրնար պարծենալ Պոլսոյ հայերէն թերթերով կամ «Ժողովրդային Հայաստան»ով (այն ալ եթէ կը կարդան, բացի լրաքաղներէն):

Թուրքերը անհամար գիրքեր հրատարակեցին վերջին տարի - ներու ընթացքին, թէ տեսաբանական - քարոզչական եւ թէ գիտական - պատմական: Գիրքեր լոյս տեսան հայ - թրքական կռիւներու մասին (Երզնկա, Կարին, Այնթապ, Մարաշ, Եդեսիա, Սարդարապատ եւն.): Ցուշերու ամբողջ գրականութիւն մը կը հրատարակուի մինչեւ այսօր, օրաթերթերով ու գիրքերով: (Գրքոյկ մըն ալ հրատարակուեցաւ Ֆ. Հայաստանի մասին, աշխարհագրական եւ պատմական տեղեկութիւններով):

Անդին, Ֆ. Մի՛ւռեան տպագրական մեքենան կը բանի գիշեր-ցերեկ, յեղնակուտակ հատորներ նետելով հրապարակ: Ենթադրելով որ հարիւրէն հինգը ուշադրի կամ անուշադրի կապ ունենայ խորհրդային ընդհանուր քաղաքականութեան, արեւելեան հարցին կամ Կովկասի հետ,— այդ հինգէն մէկն իսկ որ եւ է հետաքրքրութիւն չարժա՞ծ է ոչ – դաշնակցական շրջանակներու մէջ:

Տասը տարի է ի վեր, ուր մէկը վտրէ՞ց գոնէ երկրորդ տպրիւրով մը ծանօթանալ Բորեանի հոյակապ գործին, որ այնքան թանկագին վկայութիւններ կը պարունակէ Ֆ. Հայաստանի 1920-21ի ողբերգութեան, կարսի դաշնագրին եւ մանաւանդ խորհրդային իշխանութեան կատարած խայտառակութեանց մասին: Գիրք մը, որ խորապէս կը լուսաբանէ նաեւ այսօրուան պատմութիւնը: (Հայաստանը, Միջազգային Դիւանագիտութիւնը եւ Ռուսաստանը, 1929, Լէնինկրատ, Պետական Հրատարակութիւն):

Տակաւին կան անգլիերէն եւ ֆրանսերէն կամ գերմաներէն հրատարակութիւններ, նոյն իսկ Թուրքերու ձեռքով: Օրինակ՝ այն ատեաւր հատորը որ եւրոպական տարողութեամբ եւ գիտական օրէնքին կը ներկայացնէ քէմալական չարժումը (Քէմալականութիւնը, տպուած Փարիզ): Ու վերջապէս կովկասեան հրատարակութիւնները, այնքան հոսուն եւ բազմակողմանի: Առանց խօսելու բուն եւրոպական հրատարակութեանց վրայ, քաղաքական թէ ընկերային:

Կարելի՞ է, նեղելի՞ է քաղաքականութիւն վարել, առանց ուղղակի կամ անուղղակի ծանօթանալու այս չարժումներուն, ապաւինելով միայն հռչակաւոր «տիվիթ»ին:

Մեր պաշարը լման եղած ատեն անգամ, պիտի մոլորէինք ո-լոր – մոլոր ճամբաներու վրայ, քանի որ այնքան պղտոր են քաղաքական հոսանքներն ու ջուրերը:

Արդ, ի՞նչ բանի կրնայ ծառայել մեր տարրական գիտելիքը, – այն ալ ընդհանրապէս նախապատերազմեան, Պոլսէն կամ Թիֆլիսէն փոխադրուած:

Փաստ է որ, 15 տարիէ ի վեր «ազգովին» Եւրոպա գոնուելով հանդերձ, տակաւին ի վիճակի չենք ըմբռնելու միջազգային քաղաքականութեան չատ մը երեւոյթները: Եւ յաճախ լուսնկայէն կամ ջաղացքէն եկած մարդու տեսութիւններ, վճիռնե՛ր կը լսենք: Եւ ատոր համար ալ, անվերջ կը վիճինք նոյն իսկ անվիճելի, անվիճարանելի ճշմարտութեանց մասին:

Ժամանակին զոյգ Պատուիրակութիւններ ունէինք, որոնք դէ–դերով գիրքեր եւ տետրակներ հատաքեր էին, մեծ մասով «հայասիրական», ազգային դատ պաշտպանելու համար:

Պատուիրակութեանց լուծման հետ, հալեցան այդ զանձերն ալ, եւ այսօր ստիպուած էք դուռնէ դուռ իյնալ, այս կամ այն հարցը ճարելու համար, հայկական հարցի մասին:

Դեռ ուրիշ խնդիր թէ՝ նոյն իսկ օրուան վարիչները իրենք չէ-կրցան օգտուիլ այդ հրատարակութիւններէն, անոր համեմատ վարելու համար Հայկական Դատը: Անոնց աչքերը աւելի չատ երկինք յառած էին, քան իրականութեան գետնին վրայ, այնքան կոպիտ եւ անողոք:

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԹՆԱՄՈՒԹԵԱՆՑ ԴԱԴԱՐՈՒՄԸ ԾԱՑՐ. ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

Լրնդհանուր գոհունակութիւն

Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, հինգշաբթի կէս օրին վենաղաղար կնքուեցաւ Մանչուրիա - Քորէա սահմանին վրայ, ռուսական եւ ճափոնական զօրքին միջեւ:

Այս համաձայնութիւնը մեծ գոհունակութիւն պատճառեց երկու երկիրներուն եւ Եւրոպայի մէջ, իբրեւ բարենչան քայլ մը՝ պատերազմէ խուսափելու: Համաձայնութենէն անմիջապէս վերջը, երկու բանակներուն հրամանատարները ազդարարեցին.— «Դադրեցուցէ՛ք կրակը»: Երբ լուրը Թոքիօ հասաւ, ամէն կողմէ կը լսուէր սիրտերնէն քարը մը.— «Երկրորդ պատերազմ մը պիտի չունենանք»: Արդարեւ, Զանկուֆէնկի միջադէպը ռազմաչունչ մթնոլորտ մը ստեղծած էր վերջին տասը օրերու ընթացքին: Այժմ ընդհանուր կարծիքն այն է թէ վտանգը անհետացած է: Այս տագնապութիւնը հաստատուեցաւ սակարանին բացման առեն, երբ ճափոնական թուղթերը 2 - 5 կէտ բարձրացան մէկ անգամէն եւ չարունակեցին բարձրանալ: Չհնուորական շրջանակներն ալ գոհ էին որ Մոսկուա հաւանեցաւ զինադադարին: «Ճափոն պէտք չունի երկրորդ պատերազմի մը, կ'ըսեն այդ շրջանակները: Մեր ամբողջ ուշադրութիւնը պէտք է կեդրոնանայ թէ պիտի չկորսնցնենք որ խորհրդային իշխանութիւնը ոտնձգութիւններ կատարէ եւ թէ չհնական պատերազմը չէ վերածուի ճափոնի բանակը: Այդ ցոյցը կատարուեցաւ եւ ծառայեց իբրեւ ազդարարութիւն մը Ֆ. Միութեան»:

Համաձայնութեան կնքումէն առաջ, կռիւները չարունակուեցան մինչեւ վերջին վայրկեանը: Խորհրդային զօրքը նորէն յարձակեցաւ հինգշաբթի առաւօտ, հակառակ այն համաձայնութեան թէ իրաքանչիւր կողմի զօրքը պիտի մընայ իր բռնած դիրքերուն վրայ, կէս գիշերին: Ճափոնական զեկոյցին համաձայն, Ռուսերը չարունակեցին իրենց յարձակումները մինչեւ կէս գիշեր, եւ յաջողեցան 150 եարտա եւս յառաջանալ: Կէս օրին ամբողջ ռազմաճակատը թաղուած էր խոր լռութեան մէջ: Թնդանօթները եւ հրացանները որոնք ընդհատաբար կը գոռային առաւօտ, յանկարծ լռեցին եւ գինուորները խումբերու բաժնուեցան, զրուցելու եւ ծխելու համար: Այդ պահուն Ռուսերը եւ Ճափոնցիները հազիւ 50 եարտա հեռու էին իրարմէ, Զանկուֆէնկի սաորոտը, իսկ ուրիշ վայրերու մէջ՝ 200 - 300 եարտա:

Վերջին լուրերու համաձայն, երկու կողմերն ալ կատարեալ հանդարտութիւն կը պահեն եւ չեն չարժած իրենց դիրքերէն: Տակաւին Թուական նշանակուած չէ սահմանագծումի բանակցութեանց մասին, բայց կը կարծուի թէ չուտով պիտի սկսին, որպէսզի նոր դէպքեր չծագին: Ճափոնի մամուլը առ հասարակ վերապահ է ռուսեւճափոնական յարաբերութեանց մասին, բայց բոլոր թերթերն ալ կը չեշտեն թէ Մոսկուայի մէջ կնքուած զինադադարը կ'ոչնչացնէ Զինաստանի յոյսերը՝ խորհրդային օգնութեան մասին: Միեւնոյն ատեն մամուլը կը յորդորէ չափազանց լաւատեսութեամբ: «Զինադադարը չի նըշանակեր թէ ամէն բան կարգադրուած վերջացած է, այլ թէ տագնապալի հանգրուանի մը քրոնիկ վիճակ ստացած է: Հակառակ մեր զգացած գոհունակութեան, պէտք չէ ուրախանանք չափէն աւելի»: Թերթերու մեծ մասը կը բացատրէ թէ Զանկուֆէնկի միջադէպը դաս մը եղաւ Ֆ. Միութեան համար:

*** Մոսկուայի մէջ ալ գոհ են անշուշտ, թէեւ բոլոր երկիրներու բոլշեւիկեան օրգանները կը գրեն թէ ճափոն «անձնատուր եղաւ, հարկադրուեցաւ ընդունիլ Լիթվինովի դրած պայմանները» եւն.: Լեհաստանի կառավարական օրգանը կը գրէ թէ «Մոսկուա անձնատուր եղաւ ճափոնական սուիններուն առջեւ»: Իտալիոյ մէջ գոհ են որ ողջմտութիւնը յաղթեց: Գերմանիոյ մէջ կը գովաբանեն ճափոնը, ոյնպէսներ արձակելով Ֆ. Միութեան դէմ: Թերթերը կը գրեն թէ ճափոն գոհացում ստացաւ բոլոր էական կէտերուն վրայ եւ Լիթվինով հարկադրուեցաւ նահանջել: Բայց եւ այնպէս կը վախնան նոր անակնկալներէ: Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներուն մէջ չատ գոհ են որ չարը խափանուեցաւ:*

Անգլիոյ ժառանգութիւնները

Գերմանիոյ ռազմական պատրաստութեանց առթիւ

Անգլիոյ մէջ ակներեւ մտահոգութիւն կը տիրէ, Գերմանիոյ ռազմական պատրաստութեանց առթիւ, մանաւորապէս արեւմտեան սահմանագլուխի ամրացման պատճառով: Այս առթիւ, վրդովիչ ենթադրութիւններ կ'ըլլան Նիւ - Ըրնպէրկի յառաջիկայ համագումարի մասին: Կարեւոր թերթ մը, «Մանչէսթըր Կարտիըն», Գերմանախօսէն զրկուած նամակ մը կը հրատարակէ, երեք ընկերվարականներու ստորագրութեամբ: Նամակագիրները կ'ըսեն թէ չեխական սահմանին վրայ եւ հաւանաբար ամէն տեղ հետագրով հրամայուած է բոլոր իրաւասու օրականներուն՝ կարելի եղածին չափ չատ ինքնաշարժներ եւ չարժավարներ դնել զինուորականիշխանութեանց տրամադրութեան տակ, փոխադրութիւնները ապահովելու համար: Գործարանները պարտաւոր են իշխանութեանց տրամադրել բոլոր գործածելի բեռնակառքերը, իրենց չարժավարներով: Շինութեանց այն բոլոր բանուորները որ ամուսնացած չեն եւ կամ զաւակ չունին, եւ Չեխօսլովաքիայէն հասած Գերմանները որ ճամբաներ եւ բնակարաններ կը չինէին, այլեւս փոխադրուած են: Բոլոր շինանիւթերը եւ բանուորները Սարի եւ Հռենոսի շրջանները կը ղրկուին, ամրութիւններ չինելու համար:

Թերթին քաղաքական խմբագիրն ալ մտահոգութեամբ կը չեշտէ Գերմանիոյ զինուորական պատրաստութիւնները «որոնք յառաջ կը տարուին արեւմտեան, հարաւային եւ հարաւ. արեւմտեան շրջաններուն մէջ: Վերջերս 10 - 12 զինուորական կառախումբեր անցան Նիւրընպէրկ - Ուլմ գծին վրայ, երեք օրուան մէջ: Հողագործները հրաման ստացած են իրենց ձիերը զինուորական իշխանութեանց տրամադրութեան տակ դնելու, օգոստ. 20էն սկսեալ: Կարգ մը շրջաններու մէջ, անոնք որ անցուցած են զինուորութեան շրջանը բայց կրնան ծառայել պահակազօրքին մէջ, հրաման ստացած են իշխանութեանց ներկայանալ օգոստ. 22ին, մարզանքներ կատարելու համար մինչեւ հոկտ. 28: Իսկ այն զինուորները որ իրենց շրջանը լրացնելու վրայ են, լուր ստացած են թէ մէկ ամիս եւս պիտի ծառայեն:

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ կառավարութիւնը ծանուցագիր մը ուղղեց իտալական կառավարութեան, դիտել տալով որ եթէ ճիշդ են Սպանիոյ մէջ եղած միջամտութեան լուրերը, այս պարագան կրնայ խանգարել ոչ միայն ոչ - միջամտութեան քաղաքականութիւնը, այլ եւ անգլո-իտալական համաձայնութիւնը:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՀԱԶԱՐ ԱՓՍՈՍ ...

Օրն էր ուրբաթ ...

Շուքի մը պէս, խմբագրատան սենեակին դրան առջեւ կ'երեւայ ծիփաթ, ցամքած կերպարանք մը: Ժպիտ ունի դէմքին վրայ եւ տղու մը շարժուձեւերը:

Շա՛ - Մուրատեա՛ն ...

Ետեւէն ալ տիկինը, աչքերը պղտորած՝ արցունքէն:

Անմիջապէս աչքի կը զարնէ փոխանութիւնը,— երկու ամսուան ընթացքին:

Աւելի ցիխարցած է երգիչը, եւ աւելի վրդովիչ կը թուի հոգեկան վիճակը:

— Նստէ, Արմենակ, նստէ, կ'ըսենք աթոռ մը ցուցնելով:

Կը վարանի, ա՛յ - ձախ կը նայի թարթափուն: Կը տեսնէ աթոռը, բայց կը խուսափի,— ինչպէս մանուկ մը կը-րակէն:

Ձեռքերէն բռնելով աթոռին վրայ կը տեղաւորենք փափկութեամբ:

— Ի՞նչպէս ես, Արմենակ, լա՞ւ ես, չէ՞:

Կցկտուր բառեր, իբրեւ պատասխան: Աւելի շատ բերանն է որ կը շարժի թեթեւօրէն:

— Ձանչցա՞ր այս մարդը:

Կը ժպտի· կը փորձէ արտայայտուիլ, բայց չի կրնար, չի կրնար: Եւ ուժի ելլելով, ձեռքը բարձրացնելով, կը բացատրէ «մեծ»···

— Մեծ Շ.՞ն է:

Ոչ մէկ արտայայտիչ պատասխան:

— Այս մի՞սը ո՛վ է:

Նոյն շարժուձեւը:

Եւ սիրտս կը կծկուի, երբ կը յիշեմ որ, տակաւին երկու շաբաթ առաջ, զատ զատ կը ցուցնէր վահէն ու Արթազը, աճուններն ալ արտասանելով:

— Մոկաց Միրզէն կ'երգե՞ս, Արմենակ, ձայն կուտայ Գեւոնեան:

Շահմուրատեան կը սկսի երգել, հետզհետէ բարձրացնելով ձայնը, ձեռքը իբրեւ խողովակ՝ բերնին:

Ու կը մրմնջէ·— «Քաջ, քա՛ջ»:

— Այո՛, քա՛ջ մարդ էր Մոկաց Միրզէն:

— Չուտեր, չուտեր, կը տրտնջայ Տիկին Շահմուրատեան (Ֆրանսուհի), արցունքը աչքին:

Պատառ մը «պիսթոթ» կը հրամցնենք: Չառներ: Կը պնդենք: Խրախուսելու համար մենք ալ հատ մը կը կրծենք:

Այս անգամ կտոր մը կ'առնէ եւ կ'ուտէ, անյագ ախորժակով:

— Մուշէն եկած է, կ'ըսէ մէկը:

Կը ժպտի, եւ կը սկսի ձեռքով ներկարագրել Մուշի հացը,— լայն, մեծ,— անշուշտ յիշելով պատուական լաւաշը:

Յետոյ, **մանկական գոհունակ** բեմբռ մը կը ցուցնէ թեւին կապուած օղակը,— շղթայ մը, որուն վրայ իր անունը նշանակուած է ֆրանսերէն, այն օրէն ի վեր որ յանկարծ անհետացաւ, անընդհատ բալելով հինգ ժամ, անծանօթ ուղղութեամբ ...

Տիկինը բժշկական տեղեկագիր մը կը ցուցնէ·— Մասնագէտ մը ճնճած ըլլալով հիւանդը, անհրաժեշտ գտած է մեկուսացնել եւ խնամել, կերակրել, կազդուրել:

Կը մնայ, ուրեմն, գործի ձեռնարկել, միացնելով բարոյական եւ նիւթական միջոցները:

Դժբախտ Կոմիտասի պատմութիւնն է որ կը կրկնուի, նոյնիսկ չարագուշակ նախանշաններով ...

ՎԱՀԷ

ՁՈՄԻ ԱՐՇԱՒԸ ԴԷՊԻ ՎԱԼԱՆՍ

Անոնք որ արձանագրուած են Զոմի արշաւին մասնակցելու համար, պարտաւոր են վաղը, Կիրակի, ներկայ գտնուիլ կառ որ Լիոնի գլխաւոր մուտքին առջեւ, ժամը 4.30ին (չոգեկառքը կը մեկնի ճիշդ 5ին), խճողուած բազմութեան մէջ իրար չկորսնցնելու համար:

ԱԹԱԹԻՒՐՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻԻ

Թուրք մամուլը սկսած է նոր գրականութիւն մը մշակել, Աթաթիւրքի հիւանդութեան առթիւ: Ահաւասիկ հատուած մը թուրքերէն «Թան»ի խմբագրականէն, որուն խորագիրն ալ չատ բարձրէն կը խոհ··· «Թուրք սիրտն ու հոգին կրող սիրոյ կապեր»·

— «Ի՞նչ է պատճառը արդեօք, որ ամէն թուրք հայրենակից, Աթաթիւրքի առողջութեան հանդէպ խիստ հետաքրքիր եւ զգայուն մօր մը յատուկ սրտով ու դուրգուրանքով կը դողդողայ: Պատճառը սա է· որովհետեւ վարժուեցանք Աթաթիւրքը մեր մէջ տեսնել միշտ իբր կորովի կենսունակ ազգիւր մը: Անոր ապաքինումի եւ հանգստութեան շրջանին երկարիլը մեզի չատ բնական չթուեցաւ: Մտահոգութեան մէջ գտնուող մայր մը ինչպէս որ կը տուայտի ու ինքզինքը կ'ուտէ, մենք ալ նոյն կերպով կը ոտայտինք: Կառավարութիւնը «պիւլետին» մը հրատարակելու ձեւով լուսաբանութիւն մը չտուաւ, որովհետեւ ապաքինումի եւ հանգիստի շրջանին մէջ նման հրատարակութիւն մը անհրաժեշտ դարձնող կացութիւն մը չկար:

Ապաքինումի եւ հանգիստի շրջանին երկարելուն գլխաւոր պատճառը եղած է Աթաթիւրքի վերջին Հաթայի հարցի տագնապի միջոցին ճամբորդելը: Այդ միջոցին հանգիստի շրջանը պէտք չէր որ ընդհատում մը ունենար, բայց ոչ մէկ ուժ, անձնական առողջութեան վերաբերեալ ոչ մէկ մտահոգութիւն արգելք չէ կրցած ըլլալ Աթաթիւրքին՝ իր այս ճամբորդութիւնը կատարելու: Աթաթիւրք ուղած է մօտը ըլլալ ամէնէն կարեւոր ազգ·դատի մը լուծուելիք տեղերուն եւ ազգ·դատի մը համար պայքարող զինուորի յատուկ ոգիով մը դէպի դատին մօտը վազած է:

Հանգիստի եւ ապաքինումի շրջանը այս կերպով երկարած ըլլալով հանդերձ, փառք Տիրոջ, դէպի կատարեալ առողջութիւն չարունակած է զարգանալ: Աթաթիւրքի նման յորդուն կորովի եւ չարժումի աղբիւր անձի մը համար մեծ զոհողութիւն մըն է, կարճ ժամանակի մը համար իսկ առողջապահական կաչկանդումներու տակ մնալ: Այս զոհողութիւնը անշուշտ կը դիւրանայ, երբ կը զգայ թէ ամբողջ ազգը մեծ չահարգդութեամբ եւ սիրով կը դողդողայ իր վրայ:

ԹԱՒԻՐՔԵՐԸ ՏԷՐ ՏԻՐԱԿԱՆ ՍԱՆՃԱՔԻՆ ՄԷՋ

Պոլոր հայ տեսուրականներու դէմ

Սուրիոյ արաբական եւ հայկական թերթերը կը դրեն թէ Սանճաքը օրէ օր աւելի կը Թրքանայ: Ամէն ինչ կը տնօրինուի էնկիւրիի նախաձեռնութեամբ եւ Թրքական հիւպատոսին միջոցաւ:

*** Առեւտրական պոյքօթը որ մօտ երեք ամիս առաջ ծայր տուած էր Հայերուն դէմ, օրէ օր կը չատնայ: Հայերուն հետ առեւտուր չընել օրքան կարելի է.— Ահա Հալէպ էվիի յանձնարարութիւնը:*

Ինհանիէ երբ Թուրք հեծեալներու ջոկատ մը այցի կուգայ, հայ ծխավա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՍՏԱՄԲՈՒԼԻ ԼԵՐԱԲԱՆԸ

The Eunuch of Stamboul

By DENNIS WHEATLEY
Թրգ. ՏԻՒՐՈՆ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ
From : J. M.
ԹԱՐԳՄԱՆ Ա. Ս.

— Մնում է, որ ինձ ասես, թե ինչո՞ւ համար ես այդ ամենը անում, ասում Տայսոնը հանգիստ ձայնով։ Ես գիտեմ, որ դուք ինձ ատում եք... Ես գիտեմ, որ դուք ինձ ատում եք ոչ միայն այն պատճառով, որ ես ձեզ հաղթեցի, այլև այն պատճառով, որ ես ձեզ ստիպեցի ինձ հետ համագործակցել։ Ես ձեզ ստիպեցի ինձ հետ համագործակցել, որովհետև ինձ անհրաժեշտ էր ձեր օգնությունը

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

Հրատարակվում է 1936 թվականի դեկտեմբերի 1-ից

Հասցե՝ Երևան, Կոմունիստական 1

Հեռախոսներ՝ Խմբագրության 2-14-70, 2-14-71, 2-14-72, 2-14-73, 2-14-74

Տպարան՝ 2-14-75

Գինը 1 ամսվա 1 ռ. 50 կ.

Ինդեքս 69

Տպագրված է Հայկական ՍՍՀ Պետական տպարանում

Պատվեր 1938 թ. № 1

Տպաքանակ 1000

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԽՈՐՀՐԴԻ ՈՐՈՇՈՒՄ

Հայկական ՍՍՀ Գերագույն խորհրդի նախագահության 1938 թվականի հուլիսի 30-ի նիստում ընդունվել է հետևյալ որոշումը՝

Հայկական ՍՍՀ Գերագույն խորհրդի նախագահությունը որոշում է՝

1. Հայկական ՍՍՀ Գերագույն խորհրդի նախագահության նախագահ ընկեր Ա. Ի. Ղուկասյանին ազատել Հայկական ՍՍՀ Գերագույն խորհրդի նախագահության նախագահի պաշտոնից՝ նրա խնդրանքի կապակցությամբ։

2. Հայկական ՍՍՀ Գերագույն խորհրդի նախագահության նախագահ նշանակել ընկեր Ա. Ի. Հեքիմյանին։

Հայկական ՍՍՀ Գերագույն խորհրդի նախագահության նախագահ՝ Ա. ՀԵՔԻՄՅԱՆ

Հայկական ՍՍՀ Գերագույն խորհրդի նախագահության քարտուղար՝ Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Երևան, 30 հուլիսի 1938 թ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԻ ՈՐՈՇՈՒՄ

Հայկական ՍՍՀ Նախարարների խորհուրդը որոշում է՝

Հայկական ՍՍՀ Նախարարների խորհրդի նախագահ ընկեր Ա. Ի. Ղուկասյանին ազատել Հայկական ՍՍՀ Նախարարների խորհրդի նախագահի պաշտոնից՝ նրա խնդրանքի կապակցությամբ։

Հայկական ՍՍՀ Նախարարների խորհրդի նախագահ նշանակել ընկեր Ա. Ի. Հեքիմյանին։

Հայկական ՍՍՀ Նախարարների խորհրդի նախագահ՝ Ա. ՀԵՔԻՄՅԱՆ

Հայկական ՍՍՀ Նախարարների խորհրդի քարտուղար՝ Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Երևան, 30 հուլիսի 1938 թ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԽՈՐՀՐԴԻ ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹՅԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄ

Հայկական ՍՍՀ Գերագույն խորհրդի նախագահությունը որոշում է՝

Հայկական ՍՍՀ Գերագույն խորհրդի նախագահության նախագահ ընկեր Ա. Ի. Ղուկասյանին ազատել Հայկական ՍՍՀ Գերագույն խորհրդի նախագահության նախագահի պաշտոնից՝ նրա խնդրանքի կապակցությամբ։

Հայկական ՍՍՀ Գերագույն խորհրդի նախագահության նախագահ նշանակել ընկեր Ա. Ի. Հեքիմյանին։

Հայկական ՍՍՀ Գերագույն խորհրդի նախագահության նախագահ՝ Ա. ՀԵՔԻՄՅԱՆ

Հայկական ՍՍՀ Գերագույն խորհրդի նախագահության քարտուղար՝ Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Երևան, 30 հուլիսի 1938 թ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԻ ՈՐՈՇՈՒՄ

Հայկական ՍՍՀ Նախարարների խորհուրդը որոշում է՝

Հայկական ՍՍՀ Նախարարների խորհրդի նախագահ ընկեր Ա. Ի. Ղուկասյանին ազատել Հայկական ՍՍՀ Նախարարների խորհրդի նախագահի պաշտոնից՝ նրա խնդրանքի կապակցությամբ։

Հայկական ՍՍՀ Նախարարների խորհրդի նախագահ նշանակել ընկեր Ա. Ի. Հեքիմյանին։

Հայկական ՍՍՀ Նախարարների խորհրդի նախագահ՝ Ա. ՀԵՔԻՄՅԱՆ

Հայկական ՍՍՀ Նախարարների խորհրդի քարտուղար՝ Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Երևան, 30 հուլիսի 1938 թ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄ

Հայկական ՍՍՀ կառավարությունը որոշում է՝

Հայկական ՍՍՀ կառավարության նախագահ ընկեր Ա. Ի. Ղուկասյանին ազատել Հայկական ՍՍՀ կառավարության նախագահի պաշտոնից՝ նրա խնդրանքի կապակցությամբ։

Հայկական ՍՍՀ կառավարության նախագահ նշանակել ընկեր Ա. Ի. Հեքիմյանին։

Հայկական ՍՍՀ կառավարության նախագահ՝ Ա. ՀԵՔԻՄՅԱՆ

Հայկական ՍՍՀ կառավարության քարտուղար՝ Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Երևան, 30 հուլիսի 1938 թ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄ

Հայկական ՍՍՀ կառավարությունը որոշում է՝

Հայկական ՍՍՀ կառավարության նախագահ ընկեր Ա. Ի. Ղուկասյանին ազատել Հայկական ՍՍՀ կառավարության նախագահի պաշտոնից՝ նրա խնդրանքի կապակցությամբ։

Հայկական ՍՍՀ կառավարության նախագահ նշանակել ընկեր Ա. Ի. Հեքիմյանին։

Հայկական ՍՍՀ կառավարության նախագահ՝ Ա. ՀԵՔԻՄՅԱՆ

Հայկական ՍՍՀ կառավարության քարտուղար՝ Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Երևան, 30 հուլիսի 1938 թ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԻ ՈՐՈՇՈՒՄ

Հայկական ՍՍՀ Նախարարների խորհուրդը որոշում է՝

Հայկական ՍՍՀ Նախարարների խորհրդի նախագահ ընկեր Ա. Ի. Ղուկասյանին ազատել Հայկական ՍՍՀ Նախարարների խորհրդի նախագահի պաշտոնից՝ նրա խնդրանքի կապակցությամբ։

Հայկական ՍՍՀ Նախարարների խորհրդի նախագահ նշանակել ընկեր Ա. Ի. Հեքիմյանին։

Հայկական ՍՍՀ Նախարարների խորհրդի նախագահ՝ Ա. ՀԵՔԻՄՅԱՆ

Հայկական ՍՍՀ Նախարարների խորհրդի քարտուղար՝ Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Երևան, 30 հուլիսի 1938 թ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԽՈՐՀՐԴԻ ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹՅԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄ

Հայկական ՍՍՀ Գերագույն խորհրդի նախագահությունը որոշում է՝

Հայկական ՍՍՀ Գերագույն խորհրդի նախագահության նախագահ ընկեր Ա. Ի. Ղուկասյանին ազատել Հայկական ՍՍՀ Գերագույն խորհրդի նախագահության նախագահի պաշտոնից՝ նրա խնդրանքի կապակցությամբ։

Հայկական ՍՍՀ Գերագույն խորհրդի նախագահության նախագահ նշանակել ընկեր Ա. Ի. Հեքիմյանին։

Հայկական ՍՍՀ Գերագույն խորհրդի նախագահության նախագահ՝ Ա. ՀԵՔԻՄՅԱՆ

Հայկական ՍՍՀ Գերագույն խորհրդի նախագահության քարտուղար՝ Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Երևան, 30 հուլիսի 1938 թ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԻ ՈՐՈՇՈՒՄ

Հայկական ՍՍՀ Նախարարների խորհուրդը որոշում է՝

Հայկական ՍՍՀ Նախարարների խորհրդի նախագահ ընկեր Ա. Ի. Ղուկասյանին ազատել Հայկական ՍՍՀ Նախարարների խորհրդի նախագահի պաշտոնից՝ նրա խնդրանքի կապակցությամբ։

Հայկական ՍՍՀ Նախարարների խորհրդի նախագահ նշանակել ընկեր Ա. Ի. Հեքիմյանին։

Հայկական ՍՍՀ Նախարարների խորհրդի նախագահ՝ Ա. ՀԵՔԻՄՅԱՆ

Հայկական ՍՍՀ Նախարարների խորհրդի քարտուղար՝ Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Երևան, 30 հուլիսի 1938 թ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄ

Հայկական ՍՍՀ կառավարությունը որոշում է՝

Հայկական ՍՍՀ կառավարության նախագահ ընկեր Ա. Ի. Ղուկասյանին ազատել Հայկական ՍՍՀ կառավարության նախագահի պաշտոնից՝ նրա խնդրանքի կապակցությամբ։

Հայկական ՍՍՀ կառավարության նախագահ նշանակել ընկեր Ա. Ի. Հեքիմյանին։

Հայկական ՍՍՀ կառավարության նախագահ՝ Ա. ՀԵՔԻՄՅԱՆ

Հայկական ՍՍՀ կառավարության քարտուղար՝ Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Երևան, 30 հուլիսի 1938 թ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄ

Հայկական ՍՍՀ կառավարությունը որոշում է՝

Հայկական ՍՍՀ կառավարության նախագահ ընկեր Ա. Ի. Ղուկասյանին ազատել Հայկական ՍՍՀ կառավարության նախագահի պաշտոնից՝ նրա խնդրանքի կապակցությամբ։

Հայկական ՍՍՀ կառավարության նախագահ նշանակել ընկեր Ա. Ի. Հեքիմյանին։

Հայկական ՍՍՀ կառավարության նախագահ՝ Ա. ՀԵՔԻՄՅԱՆ

Հայկական ՍՍՀ կառավարության քարտուղար՝ Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Երևան, 30 հուլիսի 1938 թ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԻ ՈՐՈՇՈՒՄ

Հայկական ՍՍՀ Նախարարների խորհուրդը որոշում է՝

Հայկական ՍՍՀ Նախարարների խորհրդի նախագահ ընկեր Ա. Ի. Ղուկասյանին ազատել Հայկական ՍՍՀ Նախարարների խորհրդի նախագահի պաշտոնից՝ նրա խնդրանքի կապակցությամբ։

Հայկական ՍՍՀ Նախարարների խորհրդի նախագահ նշանակել ընկեր Ա. Ի. Հեքիմյանին։

Հայկական ՍՍՀ Նախարարների խորհրդի նախագահ՝ Ա. ՀԵՔԻՄՅԱՆ

Հայկական ՍՍՀ Նախարարների խորհրդի քարտուղար՝ Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Երևան, 30 հուլիսի 1938 թ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԽՈՐՀՐԴԻ ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹՅԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄ

Հայկական ՍՍՀ Գերագույն խորհրդի նախագահությունը որոշում է՝

Հայկական ՍՍՀ Գերագույն խորհրդի նախագահության նախագահ ընկեր Ա. Ի. Ղուկասյանին ազատել Հայկական ՍՍՀ Գերագույն խորհրդի նախագահության նախագահի պաշտոնից՝ նրա խնդրանքի կապակցությամբ։

Հայկական ՍՍՀ Գերագույն խորհրդի նախագահության նախագահ նշանակել ընկեր Ա. Ի. Հեքիմյանին։

Հայկական ՍՍՀ Գերագույն խորհրդի նախագահության նախագահ՝ Ա. ՀԵՔԻՄՅԱՆ

Հայկական ՍՍՀ Գերագույն խորհրդի նախագահության քարտուղար՝ Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Երևան, 30 հուլիսի 1938 թ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԻ ՈՐՈՇՈՒՄ

Հայկական ՍՍՀ Նախարարների խորհուրդը որոշում է՝

Հայկական ՍՍՀ Նախարարների խորհրդի նախագահ ընկեր Ա. Ի. Ղուկասյանին ազատել Հայկական ՍՍՀ Նախարարների խորհրդի նախագահի պաշտոնից՝ նրա խնդրանքի կապակցությամբ։

Հայկական ՍՍՀ Նախարարների խորհրդի նախագահ նշանակել ընկեր Ա. Ի. Հեքիմյանին։

Հայկական ՍՍՀ Նախարարների խորհրդի նախագահ՝ Ա. ՀԵՔԻՄՅԱՆ

Հայկական ՍՍՀ Նախարարների խորհրդի

ճառ մը բաւական վաճառում կ'ընէ: Ցաջորդ օրն իսկ, դիմացը կը բացուի Թուրք ծխավաճառ մը եւ Հայը կը ստիպուի գոցել խանութը, առ ի չգոյէ յաճախորդի: Որովհետեւ, հայ ընտանիքները մեծ մասով հեռացած են, իսկ Թուրքերը պոյքօթ հռչակած են ...

Մասնաւորաբար ծանր է Պիւրնիէի շինած հայկական գիւղերուն վիճակը: Թուրբերը չեն ուզեր նոյն իսկ ջուր տալ: Առօրեայ ննջումներն ալ զառ: Այնպէս որ Հայերը պարտադրուեցան գաղթելու, բայց կառավարական եւ ազգային իշխանութիւնները միջամտելով յաջողեցան արգիլել գաղթը:

** *Թուրքերը գինուորական առեան մը եւս կազմած են Սանճաքին մէջ, մինչդեռ Փարիզի «Թան»ը կը գրէր թէ Թուրք գինուորները կը գտնուին «բարեկամ երկրի մէջ»: Թուրք հրամանատարը գրաւած է Եւրոպացիի մը բնակարանը: Եւրոպացին կը բողոքէ կուսակալին, որ կը յանձնարարէ հրամանատարին դիմել: Այս վերջինը կը մերժէ ֆրանսերէն խօսիլ, թէեւ գիտէ: Եւ վճռապէս կը հրամայէ յաջորդ օրն իսկ պարպել տունը: Հիւանդ Եւրոպացին կը պարպէ տունը եւ կը յանձնէ հրամանատարին ...*

** *Դամասկոսի Քրօնիկ Թերթի թղթակիցը կը գրէ Անտիոքէն (4 օգոստ.). Արաբները եւ Հայերը չատ կը նեղուին կարդ մը Թուրք տարրերու ընթացքէն՝ Սանճաքի եւ մասնաւորապէս Անտիոքի մէջ: Այդ պարոնները այնպէս կը շարժին որ կարծես կը գտնուին գրաւուած երկրի մը մէջ: Սրճարաններու մէջ կը խմեն առանց վճարելու, եւ վաճառականներէ գնում կը կատարեն՝ դրամի փոխարէն վայտի հարուածներ տալով:*

Աւելի ծանր դէպք մը տեղի ունեցաւ կիրակի առաւօտ: Անշուշտ հայբենասիրական նոպայի մը ընթացքին, Թուրք մը կուգայ քրիստոնեաներու թաղը, երբ ժողովուրդը դուրս կ'ելլէր տաճարէն: Մարդը ուղղակի ներս կը մտնէ եւ կ'ընդ կարգ անբարոյական չարժուձեւեր, ոտիկաններու բարեհաճ աչքին տակ: Եւ երբ հաւատացեալները կը բողոքեն, կը սկսի հայհոյել քրիստոնեաներուն, քրիստոնէութեան եւ Քրիստոսին: Միչտ պաշտպանուելով ոտիկանութենէն որ այս ձեւով մեղսակից կը հանդիսանար, մարդը կը վերադառնայ Թրքական թաղը:

** *Լուրի մը համաձայն, որ չատ հաւատալի չի Թուիր, Ռումանիայէն 100.000 Թուրքեր պիտի փոխադրուին եւ տեղաւորուին Սանճաքին մէջ:*

"Ոճիր է պատերազմի չպատրաստուիլ,,

Իտալական ռազմափորձերէն վերջը, Մուսոլինի ճառ մը խօսելով յայտարարեց.

— «Մինչ Թնդանօթները կ'օրոտան աշխարհի չատ մը մասերուն մէջ, յաւմարութիւն է պատրանքներ սնուցանել: Ոճիր է չպատրաստուիլ: Մենք պատրանքներ չենք սնուցաներ եւ կը պատրաստուինք»:

Զօրահանդէսին ներկայ էին նաեւ Թագաւորը եւ գահաժառանգը: Ռազմափորձերը սահմանափակ հանդամանք ունէին, եւ ամէնէն աւելի նոր սպառազինութիւններն էին որ փորձուեցան: Իտալական մամուլը բնաբան առնելով Մուսոլինիի խօսքերը, կը չեշտէ Թէ «Իտալիա կը ստեղծէ չարժուն եւ վճռական պատերազմի նոր եղանակը սրընթաց, բուռն եւ անողոք, հիմնուելով վարիչներու եւ գինուորներու նախաձեռնութեան եւ ֆիզիքական ու հոգեկան առոյգ յատկութեանց վրայ: Իտալիոյ համար պատրաստութիւնը կը նշանակէ կարող ըլլալ անմիջապէս կատարելու առաւելագոյն յարձակողական ճիգը»:

Այս առթիւ Թերթերը կը գրեն Թէ Մուսոլինի եւ ցամաքային ու ծովային սպայակոյտներու վարիչները վերջերս մանաւորապէս քննեցին գինուորական եւ օդանաւային ուժերու քանակը եւ որակը բարձրացնելու հարցը: Մանուր ճիգ մը պիտի փորձուի, լրացնելու համար Սպանիոյ մէջ պատահած օդանաւային կորուստները:

** *Լոնտոնի քաղաքական շրջանակներուն մէջ ալ յոռետեսութիւն կը տիրէ կեդր. Եւրոպայի դէպքերու ընթացքին առթիւ: Շատեր մտահոգուած զինուորական պատրաստութիւնները կը կապեն յատկապէս ռազմափորձերուն հետ. ուրիշներ կը կարծեն Թէ Գերմանիա կ'ուզէ ապզարարութեան ցոյց մը կատարել եւ ճնշել հարեւան երկիրներու վրայ: Վերջապէս վախցողներ ալ կան որ Գերմանիա ոտնձգութիւն մը կատարէ, եթէ զոհացուցիչ լուծում չատնայ չեխական խնդիրը:*

ՔԱՆԱՋԱՆ ԼՈՒՐԵՐ ՓԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱԼՊԵԱՆ ՌԱԶՄԱՓՈՐՁԵՐԸ վերջացան հինգշաբթի օր, փայլուն զօրահանդէսով մը, որուն կը մասնակցէին 20000 զինուորներ: Ներկայ էր նաեւ հանրապետութեան նախագահը: Ռազմափորձերուն գլխաւոր նպատակն էր ետ մղել իտալական յարձակում մը (անշուշտ կեղծ): Վարչապետ Պ. Տալատիէ ճառ մը խօսելով, յայտարարեց — «Ֆրանսա կրնայ միեւնոյն վստահութիւնն ունենալ իր Ալպեան ինչպէս բոլոր զինուորներուն վրայ: Ռազմափորձերը տեղի ունեցան տաժանելի գետնի մը վրայ: Բայց եւ այնպէս փորձը անցաւ փայլուն յաջողութեամբ»:

ՍՈՍԿԱԼի ՓՈՔՈՐԻԿ մը պայթեցաւ Փարիզի վրայ, ուրբաթ գիշեր, տեղատարափ անձրեւով մը որ տեւեց քանի մը ժամ: Երկու հոգի մեռան կայծակնահար: Ողողումներ պատահեցան չատ մը արուարձաններու մէջ: Գետառի մէջ փոթորիկն ու ջրհեղեղը չատ աւելի մեծ վնասներ պատճառեցին:

400.000 ԲԵՌ ԽԱՂՈՂ փճացած է ամբողջովին կամ երեք չորրորդ մասով, Ալժերիոյ մէջ, իբրեւ հետեւանք Մարսէյլի նաւահանգիստի բանուորներու գործադուլին:

ՍՊԱՆԻՈՑ բոլոր ճակատներուն վրայ հանրապետականները գերազոյն ճիգեր կը թափեն, դիմադրելու համար ազգայնական գրոհին, որ կը ձգտի կասեցնել իրենց յառաջխաղացութիւնը: Կռիւները հետզհետէ կը սաստկանան:

ՆԵՍՏԻՆի կացութեան առթիւ, Անգլիոյ վարչապետը տեսակցութիւն մը ունեցաւ գաղթական նախարարին հետ, որ անցեալ չաբթու երեսփոխանները երեք ականներ պայթեցուցին Պաղեստինի զանազան մասերուն մէջ, հինգշաբթի օր:

ՍՈՒՐԻՈՑ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ճամբայ ելաւ Պէյրութէն, Փարիզ գալու համար:

ՊՈԼՍՈՑ ՁԱՓՈՆԱԿԱՆ դեսպանաժողովին առթիւ, էնկլիւրի պաչտօնաթերթը, «Ուլուս», զարմանքով դիտել կուտայ որ «անտեսական» ժողովին մասնակցած են նաեւ ձախոնի զինուորական կցորդները: Թերթը քաղաքական հանդամանք տալով ժողովին, անտեղի կը դտնէ զայն, ասար հողի վրայ եւ կ'ըսէ Թուրքիա չի կրնար օրբան ծառայել «ասար պետութեան մը դէմ ուղղուած քաղաքական կազմակերպութեան մը»:

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՕԴԱՆԱՒ մը Պերլին - Նիւ Եորք հեռաւորութիւնը կարեց 25 ժամէն, դաղտնապէս ճամբայ հլլելով:

Հ. Յ. Դ.

Գանձատ

ՎԱՂԱՆՍԻ կոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը 14 Օգոստոս շաբաթ երեկոյ ժամը 8ին «Միամանութ» ակումբին մէջ: Կարեւոր օրակարգ:

ՍԷՆ ՓՕՐԻՍԻ «Ցառաջ» խումբի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ կէս օրէ վերջ ժամը 3ին սովորական ցաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Ներկայանալ անդամատետրով:

ՆԱԻԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

կազմակերպուած՝ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՒՅԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ
14 ՕԳՈՍՏՈՍ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

Մեկնումը՝ Vieux Portէն — *վիէօ փոռ* — դէպի Cassis *ծովեզերեայ օգաստուն վայր մը:*

Ամբողջ օրը ցանցելի պտոյտ եւ ուրախութիւն ժառերմիկ շրջանակով մը, նուագ եւ գեղեցիկ անակնկալներ, շարժանկարի պիտի առնուին բոլոր նաւագնացները:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած ՏԱՐՕՆ-ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ ՆԱՀԱՆԳԱՅԻՆ ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՃԱՄՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ
ՍԷՆԹ - ԱՆՏՐԷի գովասուն պարտէզին մէջ,
14 Օգոստոս, կիրակի առաւօտեան ժամը 8էն մինչեւ երեկոյեան ժամը 8ը,
կը նախագահէ հայրենակից Յ. ՄԱՆՕՆԵԱՆ
կը խօսի հայրենակից Տ. ԵՂԻՇԷ ՔՀՆՅ. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ
Առնել թիւ 25 հանրակառքը եւ իջնել վերջաւորութեան:

Հրապարակային Բանախօսութիւն

կազմակերպուած՝ ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Յ. Դ. ԹԱԹՈՒԼ խումբի կողմէ
14 Օգոստոս կիրակի առաւօտ ժամը 9.30ին
կը բանախօսէ՝ Գնդ. ՏԻԳՐԱՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐԵԱՆ
Նիւթ՝ ՕՐՈՒԱՆ ՀԱՐՑԵՐ
Բանախօսութենէն վերջ տեղի կ'ունենայ ընկ ֆամակրակաև ՔԷյասեան դպրոցի սրահին մէջ:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ՝ Հ. Յ. Դ. ՍԷՆ-ԺԷՌՕՄ
«ՀԱՅԱՍՏԱՆ» ԵՆԹԱԿՈՄԻՏԷԻ ԿՈՂՄԷ
ՆՈՒԻՐՈՒՄԱԾ ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ
14 Օգոստոս, կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, ՇԱՒՕ-ԿՕՄՊԼԵՐ
Պ. ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆներու օգաստուն եւ ծառախիտ ագարակին մէջ,
կը նախագահէ՝ ընկեր Մ. ԱՍԼԱՆԵԱՆ
կը բանախօսէ՝ ընկեր ԱԶԳԻՆ
Տոմսի գինն՝ 3 ֆրանք, պզտիկներուն 1 ֆրանք:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆՔԻ 41ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁՄԱՆ ԱՌԹԻԻ
կազմակերպուած՝ Հ.Յ.Դ. ՍԷՆ-ՇԱՄՈՆի ՎԱՐՈՒԺԱՆ կոմիտէի կողմէ
14 Օգոստոս, կիրակի առաւօտէն մինչեւ իրիկուն
AU COINի գեղեցիկ դաշտավայրին մէջ
կը նախագահէ՝ ընկեր Ս. ԸՆՏՐԻԿԵԱՆ
կը խօսի՝ ընկեր Ա. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ
Գեղարուեստական ճոխ բաժին, Առատ սիւֆէ,
փափաքողները իրենց ուտելիքները միասին կրնան բերել:
Դաշտավայրը գտնելու համար, բռնել կայարանի ճամբան, որ ուղիղ կը տանի,
Անձրեւի պարագային կը յետաձգուի

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

կազմակերպուած՝ Զ. Ո. Մ. ՎԱՂԱՆՍԻ ՄԱՄՈՒՆՁԱՒՈՐՆ ԿՈՂՄԷ
15 Օգոստոս երկուշաբթի ամբողջ օրը
ՍԷՆ-ՓԻԷՐԻ ձանօթ անտառին մէջ
կը խօսի՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Ներկայ կ'ըլլայ ՋՈՄի ԿԵԴՐ. ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ. Լիոնի, Վիէնի, Ռոմանի, Կոնստանդի, Փարիզի, Մարսէյլի ընկերները:

Ընտիր նուագախումբ: Ընկ. Ե. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆի կողմէ (Փայիզէն) Փանթեզի եւ անակնկալներ: Կը մասնակցի ՋՈՄի «ՍՐԱՐԱ» երգչախումբը: Խաղեր եւ զուարճութիւն: Ազատ գործարար ծախսելիներ տեղւոյն վրայ:

Երթեւեկի համար՝ առնել հետեւեալ գիծը

ԽԱՂՈՂՕՐՀՆԷՔ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՏ

ՄԱՐՍԷՅԼ-ՓՈԱՏՈՑի մայր-եկեղեցիի վար ուխտը կը ծանուցանէ Թէ՝ կիրակի օր, 14 Օգոստոս, տօն Ս. Աստուածածնի, հանդիսաւոր արարողութեամբ պիտի կատարուի խաղողօրհնէք, ինչպէս նաեւ բացումը ՋԱՐԹԱՓՆի նոր գեղակերտ խորանին:

ԾԱԽՕՒ Է

Մեկնումի պատճառով ծախու է ՍԱՓՐԻՈՅի խանութ մը, որ կը բանի ինր տարիէ ի վեր: Ունի բոլոր կարմածները եւ լաւ հնահաւատրուած, այրերու եւ կիներու յատուկ բաժիններով: Մատչելի պայմաններ: Դիմել՝ «ՅԱՌԱՋ»ի վարչութեան:

ՊԱՏԱՐԱԳ

Արնուվիլ-լէ-Կոնէսի վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը կը ծանուցանէ Քաղիս եւ շրջակայից բարեպաշտ ժողովրդեան, Թէ յառաջիկայ կիրակի, (14 Օգոստոս), Ս. Աստուածածնայ տօնին առթիւ, գրիւքսէլէն մասնաւոր կեդրոնով ջրաւթքած է կիլիկիոյ Աթոռին միւռոն ձ. չաքսի վարդապետ փայասլեանը, որ պիտի պատարագէ եւ քարոզէ:

Սկիզբը ժամերգութեան՝ ժամը 8.30՝ պատարագ՝ 10.30:

Ցաւարտ պատարագի խոզոպի օրհնութիւն:

Le Gérant : H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Demesme — PARIS (13)

ՁԱՇԱՐԱՆ ՁՕՇԿՈՒԻՆ

4, Rue de la BUTTE. 4
Place d'Aix – Marseille.

Հանրածանօթ խոհարարապետ՝ ՁՕՇԿՈՒԻՆ, *պատիւ ունի յայտարարելու բոլորին, որ մեկ անգամ մը այցելեն իր ՁԱՇԱՐԱՆը, ճաշակելու համը իր ընտիր կերակուրները, հռչակաւոր՝*

ՓԻՏԷԼԻ - ԽՕՂՈՒՀՐԹԼԱԻ - ՏԷՆԷՕՐ
ՔԷՊԱՊ
եւ Պոլսոյ Նշանաւոր ՊԱՂՊԱՂԱԿՆԵՐ
ՄԱՔՈՒՐ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ
ԵՒ ՉԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆ

ԵԴՈՒԱՐԴ ԳԱԼՓԱՔՃԵԱՆ

ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ, **48 rue de la Républiqne, Marseille**

Tél. Colbert 74—51, 47—22

Օտար գրաւներու փոփոխութիւն, չէքեր կը տրուին ամէն երկրի դրամ: կը գնենք եւ կը ծախենք ոսկի դրամներ

ԼԱՒ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,

"ԵՐԱԿ"

Արեւելքի միակ իսկական օղին է: Անզուգական, Անմրցելի, Ախտարդելի, Առաջնակարգ զօրացուցիչ ախորժաբեր, պատրաստուած գուտ չամիչի հիւթով: Հայ աւանդական սեղանին զարդ:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

Համեղ, անդրադարձ արեւելեան կերակուրներու սիրահար էք, Պոլիսը կարօտնալու պէտք չունիք, մտէք հայկական կեդրոնի մէջ

ՍԱՐԵԱՆԻՆ *ՃԱՇԱՐԱՆ «ԹՈՒՔԱԹԼԻ»Ն*
5, Rue du Baignoir, 5: Marseille

ուր պիտի գտնէք զուարթ եւ ընկերական շրջանակ մը եւ ճաշեր խոստ մատչելի գիներով:
ՐԱՔԸ ՏԻՒԶ ճոխ աղանդերներով:

ՐԱՔԸ ՏԻՒԶ

Զուտ խաղողէ քաշուած եւ անիսոնով պատրաստուած հայկական օղին է *ՐԱՔԸ ՏԻՒԶը*, Զգուշացէք արուեստական օղիներէ որոնք ստամոքսը կ'այրէ եւ գիշերները չուր կը խմցնէ եւ կը վնասէ ձեր առողջութեան: Խնդրեցէք միայն *ՐԱՔԸ ՏԻՒԶը* որուն անուրանալի համ, կազդուրիչ եւ ախորժաբեր ըլլալը հաստատուած է:

Dalakupeian 8 Rue Suffren
Dépôt: 7 Rue de la Paix, Marseille. Tél. Dragon 70—89

ՁՈՒՆԱՏԵՍՐ

Հայ կամաւորներու եւ մարտիկներու մաքսէյլի վաճառանիւղի անձնական ընդհ. ժողովը Շաբաթ (13 Օգոստոս) երեկոյ ժամը 8ին, «Քաֆէ Նուայ»ի սրահին մէջ: կարեւոր օրակարգ: Պիտի խօսի՝ Գնդ. Տ. ԲԱՂԴԱՍԱՐԵԱՆ:

ՏԷՊԻՆի վասպուրականի Հայր. Միութեան վարչութեան ընտանեկան խնճոյքը *15* Օգոստոս երկուշաբթի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, հայրենակից Պ. *Արշակ Աբրահամեանի* վաթսուն վայրին մէջ, պաղ Ագիւրիին մօտ: Ձաշերը միասին բերել: Նոյն օրը պիտի խաղալին Նուի բատումները:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Դերասանուհի ՍԲՍ. ՍԻՐՈՒԵԼ

երկուշաբթի Օգոստոսի *15*ին գօժօնի Ս. Գրիգոր - Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ, առաւօտեան ժամը *10.30*ին պատարագէն վերջ,

ՆՈՅՆ ՕՐը սկսեալ փիէրի գերեզմանատունը կէս օրէն վերջը ժամը *5* ուկէսին հանդիսաւոր արարողութիւն գերեզմանին վրայ:

ՆԱՆ.— Հաւաքուիլ գերեզմանատան մուտքի մօտ ժամը 5ին:

Ֆ. Հ. Կ. Խաչի Իսիի մասնաճիւղի վիճակահանութեան չահող թիւերուն դեռ չի գանձուած մէկ քանի թիւերը ստանալ հետեւեալ հասցէէն.— կամ *միրմօրօլեան*, 5, Allée de Panorama. *Իսի մնացած թիւերն են* 238, 185, 159, 172, 156, 64, 58, 55, 52, 5, 149, 191, **112, 12, 49:**

ԿԸ ՓՆՏՌԻՒԻ

Պ. Եղիա Ժամկոչեան կը փնտռէ իր եղբօր աղջիկը Տիկ. Սրբուհի Ժամկոչեան եւ իր զաւակները՝ Տիրուհի եւ Աչէկ: Իրենց մասին տեղեկութիւն ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել Պ. P. Vartabedian, 23, Quai de la Gare, Arles (B. du Rhône), France

ՄԵԾ ՍՐԱՀ

(ՔԱՂԱՔԻՆ ԿԵԴՐՈՆԸ
ՎԱՐԺՈՒ ԿԸ ՏՐՈՒԻ ՀԱՐՍԱՆԻՔ-ՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ:
ՁԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆ,
SALONS JUVENIA.
51 Rue Saint Ferréol, MARSEILLE
Նեբճնայարկ՝ Tél.: DR.74-07
ՊԱՐԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑ
ամէն ժամ, ժամադրութեամբ

PHÉNIX
anis distillé
Agent Général : Mr Albert Bacri . 19. rue Turbigo. PARIS 2e. Tel: Cent: 83-17.
ՐԱՔԻ ՓԷՆԻՔՍ

AGENCES: ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐ

LYON: ԼԻՈՆ — *M. Francis COTTON, 68 Avenue Galline; à Villeurbanne, près Lyon. Téléph. Lalande 64-10.*

MARSEILLE, ՄԱՐՍԷՅԼ — *M. SIMONDI, 17 Allées des Primevères, à Marseille.*

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՀԱՅՐԱՆԴ

HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme, PARIS (13e)

Téléphone : Gobelins 15 - 70
Chèque Postal Paris 1678 - 63
(ԵՐԹԵԻԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ — ՏԱՐԵԿԱՆ ՎՃՃԱՄՍԵԱԿ ԵՒԱՄՍԵԱԿ

Ֆրանսա եւ Գաղութներ	150 ֆրանկ	75 ֆրանկ	40 ֆր.
Անգլիա եւ Իտալիա	265 ֆրանկ	140 ֆրանկ	
Ուրիշ երկիրներ	215 ֆրանկ	110 ֆրանկ	

ԿԻՐԱԿԻ
14
ՕԳՈՍՏՈՍ
DIMANCHE
14 AOUT
1938

ԺԴ ՏԱՐԻ — 14e Année No. 3808

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱԿԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՊԱՇԱՐ ԵԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

եթէ որ եւ է պատմութիւն բանի մը կը ծառայէ, ահա դասն ալ առած եղանք: Եւ եթէ նորը բան մը պիտի աւելցնէ կամ չոկէ, ո՛րքան պատեհութիւններ կը կորսնցնենք ամէն օր, մնալով այս – պէս քարացած եւ չճացած: Ամուլ եւ ինքնահաւան:

Գոնէ երիտասարդները սեւեռեն պիտի հանե՞ն հիները, այն ճակատին վրայ զոր ուշագրութեան կը յանձնենք երկու օրէ ի վեր:

Գոնէ անոնք ճիգ մը կը փորձե՞ն հետեւելու, կարդալու, սեր – տելու, պաշար ամբարելու, ընկերային եւ քաղաքական գիտու - թեանց անսպառ չտեմարանէն: Մանաւանդ այն աղբիւրներէն որ կը հոսին մեր բոլորտիքը, հայկական կամ հարեւան ափերու վրայ:

Խօսքը «ամաթէօր»ներու մասին չէ, այլ անոնց որ հաւատա - լով իրենց կոչումին եւ իրենց ճակատագիրը կապելով այս ժողո - վուրդին հետ, կ'ուզեն, կը յաւակնին դեր կատարել:

Գիտենք որ բազմաթիւ երիտասարդներ հասակ նետելով եւրո - պական ափերու վրայ, պատեհութիւն ունեցան չփուելու հզօր մշակոյթներու հետ:

Շատերը բարձրագոյն կրթութիւն առացան, ուրիշները օգ - տուեցան դասախօսութիւններէ եւ դասընթացքներէ: Դեռ ուրիշ – ներ ալ կարդացին ու կը կարդան մինչեւ այսօր, հակառակ իրենց անճոռնի միջոցներուն:

Եւ սակայն, հարց է,– հարիւրին քանի՞ն պարտք սեպեցին հե - տեւիլ այն գիտութեանց եւ ուսումնասիրութեանց որ կապ ունին մեր հանրային - քաղաքական կեանքին հետ: Քանի՞ն յոգնեցան եւ կը յոգնին, իրենց կարդին օգնելու համար այս ժողովուրդի ճա - կատագրին բարելաւման, իրրեւ «չրջանառարան»: Իրրեւ նոր եւ ա - ւելի հասուն տարր:

Չէ՞ որ վաղուց հասած է ժամանակը, չատ չատերուն համար, ըլլան իսկ բանաստեղծ կամ վիպագիր:

Տեսակէտի խնդի՞ր: Գրագէտը եւ բանաստեղծը, ուրիշ բա – ռով՝ «ուսումնական»ը պէտք չէ՞ հետաքրքրուի հանրային կեան - քով, ընկերային եւ քաղաքական մտահոգութիւններով:

Ո՞վ սրսկեց այս նախապաշարումը:

Ահա Եւրոպա կը գոնուինք, միչտ հաղորդակից՝ օրուան կեանքին: Մէկդի դնելով չարք մը բացառութիւններ -- արտակարգ տիպարներ -- ո՞ր մտաւորականն է որ կը սահմանափակուի միայն գրականութեամբ եւ գեղարուեստով:

Մնաց որ, հազարներ ու հազարներ ունին ուրիշները, իրրեւ գրագէտ, գեղարուեստագէտ եւ մտաւորական. ուրեմն չատերը կրնան իրենք իրենց ընծայել փղոսկրէ աշտարակի մը մէջ ամփոփ - ուելու պերճանքը: Եւ չատ բարիք մըն է այդ ճամբան:

Իսկ մե՞ր մէջ, ուր այնքան սահմանափակ են համբաններ, բոլոր ճակատներուն վրայ, ուր չատ ձրագով կը փնտռուին պէ - տանի եւ տրամադրելի ուժերը ...

Կարելի՞ է բան փոխել որ եւ է ասպարէզի մէջ, եթէ քիչ - չատ ընդունակ եւ աշխատունակ տարրեր նախընտրեն ամփոփուիլ իրենց պատեհին մէջ, իրրեւ անցորդ կամ դիտող:

Ե՞րբ հասած պիտի ըլլայ ժամանակը, արժեցնելու համար արդար չահակուութիւններ: Գոնէ թարմութիւն հոսեցնելու հա - մար: Մանաւանդ որ, աչօք - բացօք տեսան կարուած ճամբան, եւ այլ եւս պատրանքներ չեն սնուցաներ, ինչպէս չատերը հինէրէն:

Միւս կողմէ, իրողութիւն է որ մեր հանրային կեանքն ալ քիչ չատ հաստատուն ձեւ ստացած է, գրեթէ ամէն տեղ: կարճ խօս - քով, կը տեսնենք ինչ որ կայ, ինչ որ կրնայ ըլլալ:

Դժբախտաբար հայրենիքի մէջ ալ չենք, որպէսզի մարդիկ չքմեղանք ունենալին սպասելու այս կամ այն «ոչ ժիմ»ին տապալ - ման, իրենց հասակը ցցելու համար:

Եղած - չեղած՝ մէջտեղն է: Սահմանափակ եւ անհրապոյր, բայց եւ այնպէս հայկական:

Ա՛ռ թիակդ եւ նետուէ ջուրը, կամ կրակը: Արժեցուր աչխա– տանքդ, պաշարդ կամ կորովդ, բաբեխղճութեամբ, հաւատար - մութեամբ եւ չարատեւութեամբ: Հինէրն ալ այդպէս սկսան, եւ եթէ չատերը անբաւական եկան կամ սխալներ գործեցին, դուն աչխատէ լրացնել պակասը, կամ կանխել նոր վրիպումներ:

Այսպէս կը վերակազմուի ազգերու կեանքը, երկրէ երկիր եւ սերունդէ սերունդ:

Ահա, օրինակ, Թուրքը: Անճանաչելի դարձաւ քան տարուան ընթացքին, երբ կը փորձէին իր հանդիսաւոր թաղումը կատարել: Զենք մոռնար պարագաները, ոչ ալ համեմատութեան եզ - րերը: Եւ սակայն, կարճատեսութիւն պիտի ըլլար մեր ծուլութիւ - նը եւ թմրութիւնը արդարացնել միայն «հանգամանաց պարագա - ներով»:

Ոգի՛, ոգի՛: Եւ ճիգ, յարատեւ ու վճռական: Այդպէ՞ս կան - դուն կը մնան ժողովուրդները, կը ծաղկին ու կը զարգանան:

Որքան ալ անատնելի թուին մեր առջեւ ցցուած դժուարու - թիւններն ու խոչընդոտները, անոնք բաւական չեն ջլատելու մեր կորովը, ցամքեցնելու մեր ոգին:

Ընդհակառակն, դժուարութիւններն ու տառապանքները պէտք է ծառայեն իրրեւ խթան, քանի որ կը հաւատանք մեր ճակատա - գրին:

Պաշար, վերակազմութիւն եւ աչխատանք:

Ուրիշներ -- հազարաւորներ -- իրենց արիւնը տրամադրեցին, այդ ճամբուն վրայ: Եւ կամ իրենց երակները քամեցին դիչերա - կան տքնութեամբ եւ անսասան կամեցողութեամբ: Հաւատացին եւ գործեցին:

Ինչո՞ւ վարանիլ եռեւէն հասնելու, աւելի կուռ պատրաստու - թեամբ, երբ անոնք նօսրացեր են արդէն ու կը հեւան:

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԻՏԱԼԻԱ ԱՆՑԱԳԻՐ ՉԻ ՏԱՐ ՖՐԱՆՍԱ ԳԱՂՈՒԻ ՀԱՄԱՐ

Ֆրանսա ալ իր կարգին արգիլեց

Արտաքին նախարարութիւնը հետեւեալ զեկոյցը հրատարակեց.—

Իտալական իշխանութիւնները օգոստոս 5էն սկսեալ իրենց հպատակներուն անցագիր չեն տար, ոչ անհատական ոչ ալ հաւաքական, Ֆրանսա դալու հա - մար: Այս պարագան վերագրելով ստորագրաս իշխանութեանց նախաձեռնու - թեան, որու մասին Իտալիոյ արտաքին նախարարութիւնը ինչպէս եւ Փարիզի իտալական դեսպանատունը կ'ըսէին թէ լուր չունին, Ֆրանսական կառավարու - թիւնը անյապաղ միջամտեց, լուսաբանութիւններ ստանալու համար:

Հակառակ կրկնակի ձեռնարկներու, օգոստոս 12ին էր որ հաստատուեցաւ թէ ընդունած են բոլոր հաւաքական անցագրերը Ֆրանսայի համար, իսկ ան - հատական անցագրի դիմումները մանաւոր քննութեան մը կ'ենթարկուին իւ - րաքանչիւր պարագայի համար:

Եղած անօրինութեանց այս հաստատման վրայ, որուն որ եւ է բացատրու - թիւն կամ արդարացում չէ կցուած, անօրինութիւնները որոնք չատ ցաւալի ե - ղանակով մը պիտի խանգարեն երկու երկիրներուն յարաբերութիւնները, Ֆրանսական իշխանութիւնները հարկադրուեցան, ցաւ ի սիրտ, ցնոր անօրինու - թիւն եւ օգոստոս 13ի կէս օրէն սկսեալ, Իտալիա երթալ ուզող Ֆրանսացիներ - ուն համար հաստատել նմանօրինակ տրամադրութիւններ: Այսպէս.—

1. *Ֆրանսայի չրջիկները (թուրիստ) այլ եւս պիտի չարունակեն Իտալիա երթալ կարճ բնակութեան մը համար, ներկայացնելով միայն իտալական հիւ - պատոսարանները կողմէ տրուած չրջագայութեան տոմսերը:*

2. *Այն Ֆրանսացիները որ կ'ուզեն Իտալիա երթալ, պէտք է ապացուցա - նեն իրենց ուղեւորութեան անհրաժեչտութիւնը, ատանոր մանաւոր վիզա մը իրենց անցագրին վրայ, տրուած Ֆրանքեւիտալական սահմանամերձ չրջանին - րու նահանգապետին, փոխ - նահանգապետին կամ արտասահմանի Ֆրանսա - կան հիւպատոսութեանց կողմէ:*

3. *Ընդհատուած է հաւաքական անցագիրներու յանձնումը Իտալիոյ հա - մար:*

** *Այս կաչկանդումները հաստատուեցան ուրբաթ օր, վարչապետին եւ արտաքին նախարարին միջեւ կատարուած խորհրդակցութենէ մը վերջ: Այս առթիւ կը հաստատուի թէ Հռոմի Ֆրանսական դեսպանատան գործակատարը քանի մը օր առաջ այս մասին դիմում կատարած էր Իտալիոյ արտաքին նա - խարարին, առանց դոհացում ստանալու:*

Նոր տուրքեր
Օտարականներու հսկողութեան համար

Ներքին նախարարութիւնը նոր եւ աւելի խիստ միջոցներ ձեռք առաւ մաս - նաւոր հրամանագրով մը, զօրացնելու համար օտարականներու հսկողութիւնը, թէ երկրին մէջ եւ թէ սահմանագլուխին վրայ, թէ քաղաքական եւ թէ լրտեսա - կան տեսակէտով:

Համաձայն 1938 Մայիս 2ի հրամանագիր - օրէնքին, հետեւեալ տնօրինու - թիւնները եղած են.—

1. *Զօրացնել չրջուն ոստիկանութեան վաչտերը, 15էն բարձրացնելով 19ի (աւելցած չորս վաչտերուն կեդրոնները պիտի ըլլան Անժէ, Անդրսի, Նիս եւ Փօ):*

2. *Զօրացնել սահմանային մասնաւոր ոստիկանութիւնը: Այս առաջադրու - թեամբ, կարգ մը սահմանամերձ չրջաններու նահանգապետներուն տրամա - դրութեան տակ պիտի դրուին 150 ոստիկանական քննիչներ (գաղտնի ոստի - կան), օժտուած՝ փոխադրութեան սրընթաց միջոցներով,— հեծելանիւ կամ թեթեւ ինքնաչարժ, պարագային համաձայն: Այս պաչտօնեաներուն գործը թեթեւ ինքնաչարժ, պարագային համաձայն: Այս պաչտօնեաներուն գործը պիտի ըլլայ առանց այլեւայլի սահմանին դուրս քչել ոեւէ մէկը որ կը փորձէ Ֆրանս մտնել գաղտնապէս: Միեւնոյն նպատակով, հսկողութեան նահանգա - պետին պիտի դրուին նաեւ ոստիկանական ուժեր, ձիաւոր եւ հետեւակ, որոնք պիտի կազմուին նախապատրաստութեամբ որոշուած չրջանի - ներու մէջ, ատանոր ընդհ. քարտուղարին, որ պիտի գործէ ի դիմաց նա - խարարին: Այս յանձնաժողովին պաչտօնը պիտի ըլլայ կառավարութեան ներ - կայացնել օգտակար թելադրութիւններ, ապահովելու համար զանազան նա - խարարութեանց գործակցութիւնը: Միւս կողմէ, Ապահովութեան Տեսչութեան կողմէ նչանակուած ընդհ. վերատուչիչ մը մասնաւորապէս պիտի յատկացուի քննելու սահմանային ոստիկանութեանց գործունէութիւնը, անդադար պատյա - ռելու սահմանային ոստիկանութեանց գործունէութիւնը, անդադար պատյա - ռելով եւ պարբերաբար տեղեկագիրներ ղրկելով ներքին նախարա - րութեան: Միեւնոյն ատեն, պիտի զօրացուի սահմանամերձ կայարաններէն եկած կառախումբերու հսկողութիւնը, համաձայն Ապահովութեան Տեսչու - թեան, երկաթուղիներու ընկերութեան եւ չահակից նահանգապետներուն մի - չեւ հաստատուած ընդհ. ծրագրի մը:*

3. *Զօրացնել հակալրտեսական կազմակերպութիւնը, որ ստեղծուե - ցաւ 1934 ապրիլ 28ին, եւ որ սակայն չունէր անհրաժեչտ պաչտօնէութիւնը: Բոլոր անհրաժեչտ միջոցները տրամադրուած են այս կազմակերպութեան: Բնականաբար մանրամասնութիւնները կը վերապահուին, ինչպէս օգտա - ւային գործերու եւ անթելի հսկողութեան մասին:*

4. *Օտարականներու կեդր. տեսչութիւնը վերակազմուած է 1934 ապրիլ 28ի հրամանագիր - օրէնքին հետեւ վրայ: Վերահաստատուած է օտարականնե - րու դեր - տեսչութիւնը, երկու անհրաժեչտ դիւաններով որոնց տրամադր - ուած են նոր տարրեր եւ միջոցներ: Անոնց չորհիւ վարչութիւնը պիտի կրնայ իր գործունէութեան կարեւոր մէկ մասը նուիրել այն բոլոր խնդիրներուն որ կը ծագին երեք միլիոն օտարականներու ներկայութենէն. «օտարականներ ո - րոնց չարոյական ըմբռնումները կրնան, եթէ խիստ հսկողութիւն չկատարուի, այլափոխել Ֆրանսական կլիման եւ պղտորել մեր ազգային բարքերը»:*

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՔԻՉ ՄԸ ԼՈՒՐՋ, ՔԻՉ ՄԸ ԿԱՏԱԿ

Մանկավարժներ, վերջին տարիներուն, սկսան դժգոհիլ աւանդուած «ու - թիւն»ներու առատութենէն: Անոնցմէ չատերը, կ'ըսեն, կը մոռցուին: Ին - չո՞ւ խեղդել տղոց միտքերը:

Ես ալ, իմ կարգիս, կ'առաջարկեմ դպրոցներէն վերցնել աշխարհագրու - թեան դասը: Այս կերպով, բաւական խելացի գործ մը ըրած կ'ըլլանք: Արդէն պէտք ալ չկայ:

Մանկութեանս օրերուն, կը յիչեմ, մեր գլուխները կը պայթեցնէինք Հա - պէշիստանի եւ Աբիսինիոյ անունները գոց սորվելու համար: Մուսոլինի մը բուսաւ ու տակն ու վրայ ըրաւ Արեւ - ելեան Արաբիոյ սահմանները: Իսկ այն բոլորը՝ ինչ որ սորված չէինք դպրո - ցը, սորվեցանք ... պատերազմական գործողութեանց տեղեկագրութիւննե - րէն: Ալ լեռ ու ֆաղաք մնա՞ց որ գոց չըսէինք՝ օրաքերթ կարդալով: Ցե - տոյ կարգը եկաւ Չինաստանի: Վերէն վար գոց գիտեն, բոլոր թերթերու ըն - թերցողները, Քորէայէն մինչեւ Փէ - ճին երկարող ճամբաները, գիւղերը, ֆաղաքներն ու նոյն իսկ կիրճերը: Ե - լանք, մեծցանք Աւստրեւհունգար կայսրութիւն մը ճանչցանք: **1918**ին թերթերը նոր աշխարհագրութիւն մը սորվեցուցին, զանազան իրարմէ բաժ - նելով: **1938**ին ուրիշ աշխարհագրու - թիւն մը,— «Անշլուս»: Ահա Չեխո - սլովաքիան: Կրկին օրաքերթերէն սկսանք սորվիլ աշխարհագրութիւնը նաեւ այս երկրին, որուն անունը չկար հին աշխարհագրութեան մէջ: Հա - բաւը, հիւսիսը, ամբոխութիւններն ու բաղկացուցիչ տարրերը,— բան մնա՞ց ուր չսորվեցնէինք մեզի՝ առաջ իրի - կուն լոյս տեսնող թերթերը: Գերմա - ճիոյ բնակչութիւնը աւելցաւ: Աւել - ցաւ նաեւ տարածութիւնը որ այժմ **15000** քառ. քիլ. աւելի է, հան պա - տերազմէն առաջ:

Ահա Ծայր. Արեւելք: Նկարներ, թիւեր, անուններ: Ամէն մէկս, աշ - խարհի նաեւ այս մասին այնքան ծա - նօթ ենք այլ եւս, որքան մեր ծննդա - վայրի փողոցներուն: **1936**ին Հարար, Տեսիէ, Ատովա, Կոնտար հոլովեցինք: Հիմա՝ Զանկուիչենկ: Ու այս ամէն մէկ անունի հետ դասե՞ր,— կլիման, բնակչութիւնը, արտադրութիւնները, լեռներու բարձրութիւններն ու գետե - րու խորութիւնները:

Երբ կը մտածեմ այս բոլորի մասին, կը յիչեմ Նափոլէոնի օրագրութիւնը: Մեծանուն Քորսիֆացին, երբ Պրիէնի գինուորական վարժարանն էր, գրած է հետեւեալ աշխարհագրական նիչը:

— «Ս. Հեղինէ, կղզի Ատլանտեան մէջ»:

Ա՛յսքան: Անշուշտ, դեռ ուսանող Պոնափարթ նախազգացած չէր այն ըր - շանակութիւնը, որ պիտի ստանար այդ կղզին՝ թէ իրեն եւ թէ մարդկային պատմութեան համար: Աշխարհի մէջ ֆանի՞ մարդ կը յիչէր այդ կղզիին ա - նունը՝ մինչեւ Նափոլէոնի հոն աք - սորուիլը: Այսօ՞ր,— ճիշդ հակառակն է:

Անցեալ օր ծաղրանկար մը կար ֆր - րանսական թերթի մը մէջ:

Ուսուցիչը կը հարցնէ տղուն.

— Այս ֆաղաքը ո՞ր երկրին մէջ կը գտնուի:

— *Առ այժմ* այսինչ երկրին մէջ, կը պատասխանէ աչակերտը:

«Առ այժմ»: Առժամեայ երկիրներ, առժամեայ սահմաններ, առժամեայ վարչածեւեր ու առժամեայ թիւեր:

Ալ ինչո՞ւ սորվեցնել զանազի տղոց, որոնք, իրապէս, առանց աստր ալ բաւական աւելորդ բան կը սորվին արդէն:

Վե՛րջ աշխարհագրութեան դասին, աւելի ճիշդ աշխարհագրութիւն սոր - վելու համար:

Եթէ, սակայն, այս երգիծական տողերն ալ, իրենց կարգին, փոթրիկ դաս մը չեղան եթովպիոյ, Ծ. Արե - ւելքի եւ Չեխոսլովաքիոյ աշխարհա - գրութեանց մէջ... վերաբննութեան մնացող մեր ընթերցողներուն համար, արձակուրդի այս օրերուն:

ՍՕՍԵԱՑ ՏՂԱՆ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՍԱՆՃԱՔԻՆ ՄԷՋ

Ո՞ւրտա Լիւսի Հայե՞րն ալ պիտի գտրեան

Եգիպտոսի *Լա Պուրս Էժիփսիէն* թղթակիցը, որ վերջերս պտոյտ մը կա - տարած էր, հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ սանճաքին կացութեան եւ մասնաւորապէս Հայերու մասին.—

Կարելի է ըսել թէ կացութիւնը հանդարտ է, ոչ թէ որովհետեւ ժողովուր - դը գոհ է Ֆրանքեւիթրքական համաձայնութեամբ ստեղծուած նոր վարչաձեւէն, այլ որովհետեւ այս նոյն բնակչութիւնը, որ առեներ այնքան բաժնուած եւ ազգկարար էր, այլեւս յուսալիք ոչինչ ունի: Թրքական տարրը լիակատար գոհացում ստացաւ. միւս տարրերը ընդհակառակն այն համոզումը ունին թէ հակաթուրք ոեւէ չարժում ասկէ վերջ վնասակար պիտի ըլլայ իրենց եւ ոչ մէկ փոփոխութիւն կրնայ մտցնել կացութեան մէջ:

Գալով գաղթելու խնդրոյն, կրնանք հաստատել թէ Հայերը ամէնէն աւելի տուժած են փախչել, որովհետեւ Թրքական վրէժխնդրութեան սպառնալի - քին ենթակայ գլխաւոր տարրը կը կազմեն անոնք: Արդէն հարիւրաւոր հայ ընտանիքներ այլուր փոխադրուած են, մասնաւորաբար Դամասկոս եւ Լիբա՝ - նան, ուր կրնան ապահով զգալ: Դեռ ուրիշներ կան, որոնք կ'ուզեն հե - ռանալ Սանճաքէն, բայց թշուառութեան եւ աւերտրական չահերու բերումով չեն կրնար հեռանալ:

Ձէպէլ Մուսայի — որ Թրքական սահմանին ամէնէն մօտիկ չրջանն է—Հա - յերը չրջապատուած կը մնան իրենց խեղճ վեներուն մէջ: Թիւով տասը հա - զարի կը հասնին եւ մեծ մասամբ գինուած են: Ատենէ մը ի վեր բանակցու - թիւններ կը կատարուին, որպէսզի զանոնք այլուր փոխադրեն, տակաւին դժ - բախտ միջադէպ մը չծագած իրենց եւ Թուրքերուն միջեւ:

Այս բանակցութիւնները ուղուած արդիւնքին պիտի հասնի՞ն: Ցայսմի չէ դեռ, բայց կը յուսացուի:

Ամէն պարագայի մէջ, միայն Հայերը չեն որ պէտք կը զգան Սանճաքէն մեկնելու: Ալեվիներն ու ուրիշ քրիստոնեայ տարրերն ալ այդ պէտքը կը զգան, թէեւ այս վերջիններուը սկսած են լեզու մը գտնել Թուրքերուն հետ:

Այս համաձայնութեան առաջին նչանները կը բացատրուին այն իրողու - թեամբ, որ քրիստոնեայ պաչտօնատարները կը պահեն իրենց պաչտօնը, մինչդեռ ալեվի եւ հայ պաչտօնեաները արձակուած եւ Թուրքերով փոխարին - ուած են: Պաչտօնադրկութեանց ցանկը կը չարունակուի ամէն օր, եւ կը սպաս - ուի որ այլ եւս ոչ մէկ հայ եւ ալեվի պաչտօնեայ մնայ:

Թրքական զօրքերը հաստատուած են ամէն տեղ: Ծանօթ է թէ անոնց Սան - ճաք մտած առեն համաձայնութիւն մը գոյացած էր, որով ընտրութիւնները լրանալուն պէս անոնք պիտի քաչուէին: Բայց առիկա պարզ համաձայնութիւն մըն էր միայն: Սանճաքի մէջ ամէն ոք վստահ է որ Թուրք զինուորները հոն պիտի մնան ընդմիչտ:

100 ՃԱՓՈՆԱԿԱՆ ՕԴԱՆԱՒԵՐ նորէն ամրակոծեցին Հանքէուն, սպաննե - լով 500 հոգի: Հինգչաբթի օր սպաննուած էին 1000 հոգի: Հարիւրաւորներ մնացած են փլատակներու տակ:

ՍՏԱՄԲՈՒԼԻ ԼԱՐՓԱԿԸ

The Eunuch of Stamboul

By DENNIS WHEATLEY Գրել՝ ՏԵՆՆԻՍ ՈՒԻՓԼԻ
Trans : J. M. Թարգմ. Ջ. Մ.

Տամաս գնաց եւ երկու կողմերուն հետ խորհրդակցեցաւ, ապա ետք ինծի դարձաւ ու ըսաւ որ Մուխլիս պիտի ուղարկէ ինծի հետ տասը զինուորներ՝ ինծի տանելու համար զիս Ռուսչուքի ուր ինքն ալ պիտի գտնուի։ Ես ալ ուրախութեամբ ընդունեցի այդ առաջարկը։ Ինչ որ ալ ըլլայ, ես ինքնուրոյն չէի կրնար ոչինչ ընել։ Ինծի համար կարեւորը այն էր որ Ռուսչուքի մէջ կրնայի ազատ ոտքի վրայ ըլլալ եւ ինծի հետ ունենայի զինուորներ։

Ես ալ ուրախ էի որ Մուխլիս ինծի հետ կը տանի զինուորները, որովհետեւ ինծի համար ամենամեծ վտանգը Ռուսչուքի մէջ Ռաշիտ պէյն էր։ Ռաշիտ պէյ ինծի համար ամենամեծ վտանգը կը ներկայացնէր, որովհետեւ ան գիտէր որ ես գիտեմ իր ինքնութիւնը։ Ան գիտէր որ ես գիտեմ թէ ինք Ռուսչուքի մէջ ամենամեծ ոճրագործն է

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՅՈՒՐԱՍԱՆՔԸ

(Թերմսիոն արխիվային)

Հարյուրավոր անհայտ մարդիկ, որոնք իրենց ժամանակին ունեցել են մեծ դեր, հիմա ապրում են մոռացության մեջ։ Նրանց մասին ոչ մի տեղեկություն չկա։ Նրանց անունները ոչ մի տեղ չեն հիշատակվում։ Նրանք ապրել են, գործել են, մեռել են, ու նրանց մասին ոչ ոք ոչինչ չգիտի։

Ահա այդ մարդկանց մասին է պատմում Հայկական Սովետական Գրականության Հարյուրամյակի Թանգարանը։ Այդ թանգարանը ստեղծվել է վերջին տարիներում։ Նրա հիմնադիրն է գրականագետ Ռուբեն Մուրադյանը։ Նա ամբողջ կյանքում հավաքել է գրքեր, ձեռագրեր, նամակներ, լուսանկարներ, որոնք վերաբերում են հայ գրականության պատմությանը։ Նա հավաքել է նաև հայ գրողների կյանքի ու գործունեության մասին տարբեր տեղեկություններ։ Այդ նյութերը նա տվել է թանգարանին։

Թանգարանի ղեկավարությունը ստանձնել է գրականագետ Ռուբեն Մուրադյանի որդին՝ Ռաֆայել Մուրադյանը։ Նա ինձ ցույց տվեց թանգարանի հարուստ հավաքածուները։

Ահա Ավետիք Իսահակյանի ձեռագրերը։ Ահա Հովհաննես Թումանյանի նամակները։ Ահա Եղիշե Չարենցի, Վահան Տերյանի, Գուրգեն Մահարու, Պարույր Սևակի, Հրանտ Մաթևոսյանի, Սիլվա Կապուտիկյանի, Վահագն Դավթյանի, Հրաչյա Քոչարի, Ռուբեն Սևակի, Ալեքսանդր Ծատուրյանի, Վարդգես Պետրոսյանի, Վահրամ Ալազանի, Ռուբեն Զարդարյանի, Ռուբեն Հախումյանի, Ռուբեն Մամուրյանի, Ռուբեն Ջրբաշյանի, Ռուբեն Խաչատրյանի, Ռուբեն Ղազարյանի, Ռուբեն Ավագյանի, Ռուբեն Մելիքյանի, Ռուբեն Ալեքսանյանի, Ռուբեն Գրիգորյանի, Ռուբեն Սարգսյանի, Ռուբեն Հարությունյանի, Ռուբեն Ստեփանյանի, Ռուբեն Մկրտչյանի, Ռուբեն Պողոսյանի, Ռուբեն Ներսիսյանի, Ռուբեն Հովհաննիսյանի, Ռուբեն Գևորգյանի, Ռուբեն Ալավերդյանի, Ռուբեն Մանուկյանի, Ռուբեն Ավետիսյանի, Ռուբեն Ոսկանյանի, Ռուբեն Ղուկասյանի, Ռուբեն Ներսեսյանի, Ռուբեն Հակոբյանի, Ռուբեն Մարտիրոսյանի, Ռուբեն Ալեքսանդր

ՌՈՒՍԵՒՃԱՓՈՆԱԿԱՆ ԶԻՆԱԴԱԴԱՐԸ

Օգոստ. 12ին պաշտօնապէս ստորագրուեցաւ ռուսեւճափոնական զինադադարը, որուն տրամադրութիւնները ծանօթ են արդէն: Այս առթիւ Ճափոնի արտաքին նախարարութիւնը կը ծանուցանէ թէ Ջանկուիչինկի կուսիներուն հետեւանքով սպաննուած կամ վիրաւորուած են 3000 Ռուսեր, իսկ Ճափոնցիները ունեցած են 300 մեռեալ եւ 600 վիրաւոր: Անյապաղ պիտի կազմուի խառն յանձնաժողովը, ճշդելու համար սահմանագիծը, ինչպէս եւ կարգադրելու զանազան խնդիրներ:

Ստորագրութեան մեկնելը հաղիւ չորցած, նոր միջադէպ մը ծագեցաւ, այս անգամ Սախալինի մէջ, (Վլատիվոստոկի հիւսիսային - արեւելեան կողմը, հայ յեղափոխականներու երբեմնի աքսորավայրը), որ գրեթէ հաւասար բաժին - ներով կը պատկանի Ռ. Միութեան եւ Ճափոնի):

Ճափոնական զեկոյցին համաձայն, խորհրդային սահմանապահները կրակ բացած են Ճափոնի չրջիկներու վրայ, որ կը գտնուէր երեսփոխանի մը առաջնորդութեան տակ: Շրջիկներէն մէկը վիրաւորուած է:

*** Զինադադարին ստորագրութենէն անմիջապէս վերջը հարիւրաւոր Ռուբէացիներ վերադարձան իրենց տուները, որոնց մեծ մասը քանդուած են, անպատսպար ձգելով թշուառ ժողովուրդը: Ճափոնի հրամանատարը զինադադարին առթիւ գովեց խորհրդային զօրքին քաջութիւնը եւ կորովը, միեւնոյն ատեն պանծացնելով Ճափոնական բանակը «որ դիմադրեց հարիւրաւոր հրասայլերով, օդանաւերով եւ թնդանօթներով սպառազինուած հակառակորդի մը յարձակումներուն»:*

Գերմանական ռազմափորձերը
մինչ մեռնողութիւն կը պատճառեն

Մեծ պատերազմին սկիզբէն ի վեր առաջին անգամ ըլլալով, Գերմանիա ձեռնարկած է վիթխարի զօրաշարժի մը, որուն առաջին մասը սկսաւ ուրբաթ օր: Շարժման մէջ դրուած են աւելի քան մէկ միլիոն զինուորներ, գործօն թէ պահեստի:

Ռազմափորձերը պիտի տեւեն քանի մը չաբաթ, երկրին զանազան մասերուն մէջ: Այս առթիւ հակասական զրոյցներ կը չրջին մասնակցող զինուորներու բուն թիւին մասին: Ռազմափորձերը պիտի կատարուին կարելի եղածին չափ իրական գետնի վրայ: Շատ մը պարագաներու մէջ կիներ կը հրաւիրուին աշխատելու զրօշի տակ առնուած զինուորներու տեղ: Կառավարութիւնը կը զրաւէ անհրաժեշտ ձիերը, կառքերը եւ ինքնաչարժները:

Այս ռազմափորձերուն հետ զուգընթաց, գերմանական թերթերը կ'ազդարարեն թէ չեխական խնդիրը պէտք է կարգադրուի աչունէն առաջ, այլապէս Գերմաններուն համբերութիւնը պիտի սպառի: Այս պարագան մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ մասնաւորապէս Փարիզի եւ Լոնտոնի մէջ: Կը հաւատան թէ Պերլինի անգլիական դեսպանատունը քննութեան ձեռնարկած է, ըստուգելու համար Գերմանիոյ զինուորական պատրաստութեանց հանգամանքը եւ նպատակը: Քննութիւնը կիսապաշտօնական ըլլալով, պատասխանատու է թէ պատրաստութիւնները պարզապէս կապ ունին ռազմափորձերուն հետ, եւ թէ արտակարգ բան չկայ: Կ'ըսուի թէ նկատի առնելով միջազգային կացութիւնը, Անգլիա թելադրած է որ ռազմափորձերը կատարուին ընդհատ - ընդհատ: Ամէն պարագայի մէջ, Անգլիոյ քաղաքական շրջանակները այն կարծիքն ունին թէ Գերմանիա ցոյց մը կատարել կ'ուզէ:

Յեղափոխական շարժումը Իտալիոյ մէջ

Ֆաչական կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը, որ միեւնոյն ատեն պաշտօն նախարար է, հետեւեալ հրահանգները ուղղեց Հռոմի մշակոյթի ակադեմիային, ցեղային քաղաքականութեան ուսումնասիրութեան մասին.—

1. Բնորոշել իտալական ցեղին մնայուն տարրերը, սկսելով հին Հռոմէն մինչեւ այսօր:

2. Ֆաչական իշխանութեան աշխատանքը ցեղին պաշտպանութեան համար, բարոյական թէ ֆիզիքական:

3. Ցեղային հարցին նոր երեւոյթը եւ կարեւորութիւնը կայսրութեան հաստատումէն ի վեր:

4. Հրէական հարցը ամբողջ աշխարհի եւ Իտալիոյ մէջ:

ՋՆՋԱՋԱՆ ԼՈՒՐԵՐ ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԻՆՔՆԱՇԱՐԺԻ մեծ հաստատութիւնը, հռչակաւոր Ֆորտը, որ գործադրկութեան մատնուած էր ամիսներէ ի վեր, հետզհետէ վարձած է հազարաւոր բանուորներ, աշխատելու համար: Գործերը բացուած են եւ մեծ ոգեւորութիւն կը տիրէ: (Այս հաստատութեան մէջ, Տիեզրոյիթ, կ'աշխատին բազմաթիւ հայ բանուորներ որոնք նոյնպէս ազդուած էին գործադուլէն):

ԻՏԱԼԻՈՅ ցեղապաշտական օրէնքին հետեւանքով, չատ մը հրեայ առեւտրականներ դուրս ձգուեցան Ֆաչական սէնտիքաներէն: Գործերն ալ թուլցած են եւ չատ մը հրեայ խանութպաններ եատ առած են զանազան գործարաններու տրուած ապսպրանքները:

ԵՐԲՈՐԴ ԴԷՄԻՐՈՎ ՖՕՍԵԼՈՒ սովորութիւնը անհամապատասխան համարելով ազգային - ընկերվարական ոգիին, Գերմանիոյ ներքին նախարարութիւնը հրամանագիր մը ուղղեց եւ արգիլեց: Ուրեմն, խօսելու այդ եղանակը վերջնապէս պիտի ընդունի, եւ հսկողութիւն պիտի կատարուի որպէսզի հանրային պաշտօնեաները չգործածեն զայն:

ԿԵՂԾ ԹՂԹԱԴՐԱՄՆԵՐ եւ մասնաւորապէս 50նոցներ չրջաբերութեան հանուած ըլլալով Լիոնի չրջանին մէջ եւ այլուր, ապահովութեան տեսչութիւնը յայտնեցաւ ձերբակալել խումբ մը միջազգային վտանգաւոր կեղծարարներ: Իսկ Փարիզի մէջ երեւան հանուեցաւ գաղտնի արհեստանոց մը, որ կեղծ թղթադրամներ եւ նամակադրոշմներ կը չինէր: Հաստատութեան տէրն էր Ժան Իլիչօքօ, 35 տարեկան, Ռումանացի, որ կը բնակէր Փարիզ, Ֆրանսացի կնոջ մը մօտ: Կալանաւորը, նախկին սպայ, ոչ կանոնաւոր թուղթ ունէր, ոչ ալ ապրուստի միջոց: Հարցաքննութեան առեն խոստովանեցաւ թէ պղինձի վրայ փորագրուած էր հինգ սթերլինոց թղթադրամներ, պէյճ - նամակադրոշմներ, թղթատարական կնիքներ եւ համալսարանական վկայականներ: Իր խոստովանութենէն վրայ ձերբակալուեցաւ նաեւ գլխաւոր մեղսակիցը Լիւսիէն Պուրժա, որ 1932ին թեկնածու էր ... երեսփոխանութեան:

ՍՊԱՆԻՈՅ ազգայնական կառավարութիւնը մինչեւ հիմա չէ պատասխանած նոյն օտար կամաւորներու յետս կոչման ծրագրին, ինչ որ ջազգրգռութիւն կը պատճառէ Անգլիոյ մէջ: Ջօր. Ֆրանքոյի բանակը նոր դիրքեր գրաւեց, եւ այժմ կը սպառնայ Ալմաէնի եւ անոր մնդիկի հանքերուն: Հանրապետական զօրքն ալ նոր յարձակութիւններ չահեցաւ:

ՁԵՒՕՍԼՈՎԱՔԻՈՅ ազգութիւնները զատ զատ յուշագիրներ ներկայացուցին անգլիացի միջնորդին: Կ'ըսուի թէ չեխական բանակը սպառնագիր ուղղած է կառավարութեան, որպէսզի անհանդուրժելի դիջումներ չկատարէ, ի նպաստ Գերմաններուն:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ նաւահանգիստի բանուորներուն վէճը լուծելու համար, գերիրաւարար մը նչանակուեցաւ: Կը յուսացուի որ տակնուվրա լուծուի չաբթուան սկիզբը:

ԿԱԹՈՑՏ ԽԱՉԻ ՇՐՋ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

Ընդհ. քարտուղարը Փարիզէն բացակայ ըլլալով, կը խնդրուի դիմումները ԱՌԱՔԱՄԱՊԵՍ կատարել հետեւեալ հասցէին.— ՕՐ. ԳԼԸՃԵԱՆ, 5, Rue Mayran, Paris (9): Հեռաձայն՝ Trud. 46 - 52:

ՆԱԽԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

կազմակերպուած՝ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ
14 ՕԳՈՍՏՈՍ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԷՆ ՍԿՍԵԼ

Մեկնումը՝ Vieux Port-էն — Վիէօ Փօռ — դէպի Cassis՝ ծովեզերեայ օդասուն վայր մը:

Ամբողջ օրը ֆաճելի պտոյտ եւ ուրախութիւն մտերմիկ շրջանակով մը:

Նուագ եւ գեղեցիկ անակնկալներ, յարմարագիր պիտի առնուին բոլոր նպաստաւորները:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած՝ ՏԱՐՕՆ-ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ ՆԱՀԱՆԳԱՑԻՆ ՀԱՑՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՃԱՇՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

Մէնթ - Ան Տրէի գովասուն պարտէզին մէջ:

14 Օգոստոս, կիրակի առաւօտեան ժամը 8էն մինչեւ երեկոյեան ժամը 8ը:

Կը նախագահէ հայրենակից Ց. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

Կը խօսի հայրենակից Տ. ԵՂԻՇԷ ՔՒՆՑ. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ

Առանձ թիւ 25 հանրակառքէ եւ իջնել վերջաւորութեան:

Հրապարակային Բանախօսութիւն

կազմակերպուած՝ ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Ց. Դ. ԹԱԹՈՒԻԼ խումբի կողմէ

14 Օգոստոս կիրակի առաւօտ ժամը 9.30ին

կը բանախօսէ՝ Գնդ. ՏԻԳՐԱՆ ԲԱԼԴԱՅԱՐԵԱՆ

Նիւթ՝ ՕՐՈՒՆ ՀԱՐՑԵՐ

Բանախօսութենէն վերջ տեղի կ'ունենայ ընկ. Ֆամակրեան Քէյասերէն դպրոցի սրահին մէջ:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ՝ Հ. Ց. Դ. ՍԷՆ-ԺԷՌՕՄԻ

«ՀԱՅԱՍՏԱՆ» ԵՆԹԱԿՈՄԻՏԷԻ ԿՈՂՄԷ

ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

14 Օգոստոս, կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, ՇԱԹՕ-ԿՕՄՊԷՐ

Պ. ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆներու օդասուն եւ ծառախիտ ագարակին մէջ:

Կը նախագահէ՝ ընկեր Մ. ԱՍԼԱՆԵԱՆ

Կը բանախօսէ՝ ընկեր ԱԶԳԻՆ

Տոմսի գինը՝ 3 ֆրանք, պզտիկներուն 1 ֆրանք:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԿԱՆՔԻ 41ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁՄԱՆ ԱՌԹԻԻ

կազմակերպուած՝ Հ.Ց.Դ. ՍԷՆ-ՇԱՄՈՆԻ ՎԱՐՈՒԻԺԱՆ Կոմիտէի կողմէ

14 Օգոստոս, կիրակի առաւօտէն մինչեւ իրիկուն

AU COIN *գեղեցիկ գաշտավայրին մէջ*

կը նախագահէ՝ ընկեր Ս. ԸՆՏՐԻԿԵԱՆ

կը խօսի՝ ընկեր Ա. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, Լաւատ սիւֆէ, փափաքողները իրենց ուտելիքները միասին կրնան բերել:

Դաշտավայրը գտնելու համար, բունել կայարանի ճամբան, որ ուղիղ կը տանի.

Անձերէն պարագային կը յետադարձի:

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

կազմակերպուած՝ Զ. Ո Մ. ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

15 Օգոստոս երկուշաբթի ամբողջ օրը

Սէն-Փիէռի ծանօթ անտառին մէջ

կը խօսի՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Ներկայ կ'ըլլայ ՋՈՄի կեդր. վարչութիւնը, Լիոնի, վիէնի, Ռոմանի, Կրընոպլի, Փարիզի, Մարսէյլի ընկերները:

Ընտիր նուագախումբ: Ըսկ. ե. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆի կողմէ (Փարիզէն) Ֆանթեզիի եւ անակնկալներ: Կր մասնակցի ՋՈՄի «ԱՐԱՔՍ» երգչախումբը: Խաղեր եւ զուարճութիւն: Ճաշ գովարար ըմպելիներ տեղւոյն վրայ:

Երթեւեկի հաժար՝ առնել հանրակառքը:

ԽԱՂՈՂՕՐՀՆԷՔ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՏ

ՄԱՐՍԷՅԼ-ՓԱՒՈՒՈՅի մայր - եկեղեցւոյ վաթ. ուխտը կը ծանուցանէ թէ՝ կիրակէ օր, 14 Օգոստոս, տօն Ս. Աստուածածնի, հանդիսաւոր արարողութեամբ պիտի կատարուի խաղողօրհնէք, ինչպէս նաեւ բացումը ՋԱՐԹՓՈՒՆի նոր գեղակերտ խորանին:

Ո՛իտ ազդարարութիւն

ԱՆԴՐԱՆիկի գերեզմանին, կազմակերպուած՝ ՀԱՑ ԿԱՄ. եւ ՄԱՐՏԻԿՆԵՐՈՒ Միութեան կողմէ, ՍԵՊՏ. 11ին:

կը խնդրուի նպատակի ուշադրել սոյն թուականին:

Տէր եւ Տիկին Ճիվան Պըլըզեան, Այրի Տիկին Նուբիկա Պըլըզեան, Տէր եւ Տիկ. Կարապետ Պըլըզեան եւ զաւկը, Տէր եւ Տիկ. Մկրտիչ Շամխիքեան եւ զաւակունք, Տէր եւ Տիկ. Իսկենտէր Պըլըզեան եւ զաւակը, եւ բոլոր պարագաները սրտի խորունկ կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց սիրելի Թոռան, եղբօրորդւոյն եւ ազգականին՝

ՓՈՔՐԻԿՆ ՕՆՆԻԿ ՊԸՅԶԳԵԱՆԻ

դառնադէպ մահը, որ տեղի ունեցաւ օգոստ. 12ին:

Յուղարկաւորութիւնը տեղի պիտի ունենայ 15 օգոստ. երկուշաբթի կէս օրէ վերջ ժամը 1.30ին իրենց բնակարանին մէջ, 12, Rue Charles Calmus, Ժանթիլլէ, եւ մարմինը պիտի ամփոփուի Ժանթիլլէի գերեզմանատունը:

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ՕԳԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆՆԵՐԸ

Ա. ԽՈՒՄԲԸ կը վերադառնայ 15 օգոստ.ին: Մնողքները պէտք է 15ի առաւուան ժամը 7ի ններկայ ըլլան կառ Մօնփարնաս, ընդունելու համար իրենց տղաքը:

Բ. ԽՈՒՄԲԸ մեկնած է 3 օգոստ.ին եւ կը վերադառնայ սեպտ. 3ին:

Գ. ԽՈՒՄԲԸ Փարիզէն կը մեկնի օգոստ. 16ին, ժամը 11ին, կառ Մօնփարնասէն:

** կեդր. Ֆրանսայի մասնաճիւղերէն Կրընոպլի, Ռոմանի, վալանսի, Սէնթ էթիէնի, Ս. Շամոնի, Տէսինի, Վիէնի եւ Լիոնի տղաքը պէտք է առաջնորդուին 16 օգոստ.ին երեկոյեան ժամը 6 ու կէսին, Լիոնի մեծ կայարանը եւ յանձնուին Լիոնի մասնաճիւղի ներկայացուցչին:

Նոյն օրը կը մեկնի նաեւ Մարսէյլի խումբը:

Դ. ԽՈՒՄԲ մը եւս Փարիզէն պիտի մեկնի սեպտ. 3ին եւ վերադառնայ սեպտ. 30ին, միչտ նոյն ժամուն, նոյն կայարանէն:

Հ. ՋԱՐԴԱՐԵԱՆ

ՎԻՐԱԲՈՑԾ - ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԾ

14 Rue Dunkerque (ՄԷՏՐՕ ԿՈՒՐ ՏԻՒ ՆՈՐ)

Tél. Trudaine 42—69

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 14—20:

Առաւօտները ժամադրութեամբ:

Վ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆԻ

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԸ

28 Avenue Victor Hugo, Vanves (Seine)

(Լիսէ Մէշըլէի հրապարակէն վրայ)

Կ'ընդունի Երկուշաբթի, Չորեքշաբթի եւ Ուրբաթ օրերը ժամը 10—12 եւ երեկ ները 4—7, եւ մասնաւոր ժամադրութեամբ:

ՐԱՖՖԻ

Փարիզահայերու մթակ վայելուչ ճաշարանը

Տէր եւ Տնօրէն Մ. Գ. ՄԻՐԻՃԱՆԵՃԵՆ

8, RUE MAUBEUGE, Paris (9).

Մէթրօ Cadet et le Peletier (Carrefour Chateaudun).

Հռչակաւոր պանէք ԱՆԱՐԱՍ կարագով պատրաստուած Արեւելեան եւ Եւրոպական կերակուրներու հարուստ ճաշացուցակ մը:

Անմրցելի մաքրութիւն եւ անթերի սպասարկութիւն, անհամեմատ մատչելի գիներով:

Ամէն տեսակ ձաշկերոյթներու, թէյասեղաններու եւ Շաւաթոյթներու կը տրամադրուի սրահ:

ՁաշարանՁՕՇԿՈՒԻՆ

4, Rue de la BUTTE. 4

[Place d'Aix – Marseille.

Հանրածանօթ խոհարարապետ՝ ՁՕՇԿՈՒԻՆ, պատիւ ունի յայտարարելու բոլորին, որ մէկ անգամ մը այցելեն իր ՁԱՇԱՐԱՆը, ճաշակելու համեղ իր ընտիր կերակուրները, հռչակաւոր

ՓՈՏԷԼԻ - ԵՕՒՈՒԻՐԹԼՈՒ - ՏԷՆԷՕՐ ՔԷՊԱՊԸ

եւ Պալսոյ նշանաւոր ՊԸԶՊԱՂԱԿԸ:

ՍԱՔՈՒԻ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

ԵՒ ԶԱՓԱԻՈՐ ԳԻՆ

"ՇԻՐԱԿ"

Արեւելքի միակ իսկական օղին է: Անզուգական, Անմրցելի, Անհաւատալի: Առաջնակարգ զօրացուցիչ ախորժակբեր, պատրաստուած վուտ չափիչ ինչով Հայ աւանդական սեղաններն զարդարելու:

ԿԱՊՈՑՆԵՐ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ ՂՐԿԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Ունինք մեծ մթերք անգլիական, իր անասկան եւ չեխոսլովաք կերպասներու՝ այր մարդոց վերարկուի, հագուստի, կանանց ոտքերու եւ հագուստներու համար: Առաջնակարգ կօշիկներ, ձերմակեղէններ եւ նպաստեղէններ: Ունէք իրենց մեքենայ: Չափաւոր գիներ:

Դիմել՝ **American Lloyd, Paris (9). 7 rue Auber**

Tél. Opéra 67-77

ՐԱՖԸ ՏԻՒԶ

Ջուտ խաթոդէ քաղաքի եւ անիսոնով պատրաստուած ճայկական օղին է: ՐԱՖԸ ՏԻՒԶի, Ջգուշութեան արուեստական օղիները ձեր ստամոքսը կ'այրէ եւ գիշերները ջուր կը խմէք եւ կը վնասէ ձեր առողջութեան: ԽՄԵՑԷՔ ՄԻԱՅՆ ՐԱՖԸ ՏԻՒԶը որուն անուրանալի կազդուրիչ եւ ախորժաբեր ըլլալը ճշտուած է:

Dalakupeian 8 Rue Suffren

Dépôt: 7 Rue de la Paix, Marseille. Tél. Dragon 70—89

ԾԱԽՕՒ Է

Մեկնում ի պատճառով ծախու է ՍԱՓՐԻԶԻ խանութ մը, որ կը բանի իրը տարիէ ի վեր: Ունի քոլոր կազմածները եւ լաւ կահաւորում, այրերու եւ կիներու յատուկ բաժիններով: Մատչելի պայմաններ: Դիմել՝ «ՅԱՌԱՋ»ի վաչառութեան:

ՁԱՌԱՋ կը ծախուի

24, Rue des Petits Carreaux, *Փարիզ* **Mr. Pierre Marchal**ի *խանութը*

ՊԱՏԱՐԱԳ

Արնուվիլ-լէ-կոնէսի վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը կը ծանուցանէ Թաղիս եւ շրջակայից բարեպաշտ ժողովրդեան, թէ յառաջիկայ կիրակի, (*14 Օգոստոս*), Ս. Աստուածածնայ տօնին առթիւ, պիտի քալէն Ամենաւուր կերպով պատրաստուած է կիլիկիոյ Աթոռին միաբան Տ. Զաքեի վարդապետ փայասլեանը, որ պիտի պատարագէ եւ քարոզէ:

Սկիզբն ժամերգութեան՝ *ժամը 8.30*՝ պատարագ՝ *10.30*:

Ճաւարտ պատարագի Խոզոզի օրը նուիրուն:

Le Gérant : H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Demesme — PARIS (13)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme, PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15 - 70
Chèque Postal Paris 1678 - 63
(ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ —

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՑ	ԵՒԱՄՍԵԱՑ
Ֆրանսա եւ Գաղութներ	150 ֆրանք	75 ֆրանք	40 ֆր.
Անգլիա եւ Իտալիա	265 ֆրանք	140 ֆրանք	
Ուրիշ երկիրներ	215 ֆրանք	110 ֆրանք	

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
16
ՕԳՈՍՏՈՍ
MARDI
16 AOUT
1938

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

Ամբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄՒՍԱՓԵԱՆ

ԺԴ ՏԱՐԻ — 14e Année No. 3809

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ՑՆՑՈՒՄՐ

« Հին քաղաքագէտ մը» նորէն կը սրտնջայ, երկտող մը սա-հեցնելով.

— « Այս միջոցին կ'երեւի Միացեալ Ձակատի քաղաքականու-թիւնը խիստ չատ զրպղեցուցած է ձեզ... Ասօսելու էլլել մարդոց հետ ալ կանխաս կ'անարդեն, կը դաւեն, մեղք չէ՞ ձեր յոգնութեան: Հրաժիրեցէք Միութիւնները, պարզեցէք ծրագիրը եւ իսկոյն գոր-ծի սկսէք. լմնցա՛ւ»:

Առանց վիճաբանութեան բռնուելու, ըսենք, անմիջապէս, որ այդ օրն ալ կընայ հասնիլ:

Բայց, մեր կարծիքով, անհրաժեշտ է չարունակ ծեծել երկար-թը, մանաւանդ հիմա որ բաւական տաքցած է:

Արդարեւ, այսօր հեռանկարը աւելի բարենչան է քան մէկ տա-րի առաջ, երբ դաշնութիներու կազմակերպութեան կամ կեդրոնա-կան օրգանի մը հաստատման որ եւ է փորձ կը համարուէր դաւա-դրութիւն Հայաստանի դէմ:

Ձենք ըսեր թէ ամէն ինչ լուսաբանուած եւ ճամբան հար-թուած է: Բայց կարելի չէ ժխտել թէ չատ մը պատրանքներ փա-րատած են, դիմացի կողմէն խոստովանելն թէ ոչ:

Մարդիկ յանկերգի մը պէս հոլովելով հանդերձ Հայաստանի « լուսապայծառ իրականութիւնը» կամ «էլմխածնի անսասան» գո-յութիւնը, կը զգան թէ բա՛ն մը փոխուած է, որ կը հարկադրէ լրջօրէն մտածել «ազգապահպանման» մասին:

Աչքէնէն վերջին օրինակը յիշած ըլլալու համար, ըսենք թէ ամերիկայի օրկանը պարտականութիւն կը դնէ իր կուսակցութեան եւ բարեգործականի վրայ՝ նախաձեռնու-թիւնն առնձնել, «վերակազմելու Ազգային Պատուիրակութեան նման մարմին մը, որ իրաւունք ունենայ օտար իշխանութեանց քով պաշտպանելու հայ ժողովուրդին ապահովութեան իրաւունք-ները» (31 յուլիս):

Թերթը չնո՞ր կ'ընէ ուրիշներուն ալ տեղ բանալու.

— « Այս անգօրութեան կրնան վերջ տալ Հ. Բ. Ը. Միութիւնը եւ ամկավար ազատական կուսակցութիւնը, կազմելով գործակ-ցութեան կորիզ մը, որ կրնայ հետզհետէ ընդարձակուիլ ու մեծ-նալ, մինչեւ որ պարունակէ ամէն կերպով, բաղաբականութեամբ, ըմբռնումով, ազգային նպատակով եւ ձգտումով համերաշխ ու համատարր բոլոր ազգային տարրերը եւ ուժերը »:

Ուրեմն, մարդիկ արդէն ճամբայ կտրած են, հրապարակաւ ընդունելով սկզբունքը,— կեդրոնական օրկանի մը անհրաժեշտու-թիւնը:

Այս ալ ափոփանք մրն է, այնքան մոայլ իրականութեանց մէջ, որոնք հետզհետէ կը մթագնեն հայկական հորիզոնը:

Ամէն անգամ որ այս խնդիրը կ'արծարծենք, մենք միշտ աչքի առջեւ ունինք հետեւեալ հիմնական պարագան.— կացութիւնը կը պահանջէ անընդհատ հնչեցնել ահազանգը, ցնցել, արթնցնել հան-րային կարծիքը, զանազան հոսանքներ եւ ուժեր, ձեռք ձեռքի տա-լու եւ ելքեր գտնելու, մանաւանդ գործելու համար:

Չունենալով պատրանքներ՝ եղած տրամադրութեանց եւ ու – ժերու մասին, մենք միեւնոյն ատեն կը ձգտինք տեսակ մը «զօրա-ւարժ» կատարել,— երեւան հանել թէ ի՛նչ ունինք իրրեւ ծրագիր կամ գործ, այլ մանաւանդ իրրեւ նոր ուժ:

Հակառակ ընդհանուր յոռետեսութեան, ապահովաբար կան ընդունակ եւ աչխատունակ տարրեր, որոնք պատեհութեան կը սպասեն, տասպարէզ նետուելու եւ գործելու համար:

Աւելի լաւ, եթէ այդ կարգի տարրեր կապուած ըլլան հոսանքի մը, որպէսզի կարենան աւելի լայն եւ գործօն դեր կատարել եւ պատասխանատուութիւններ ստանձնել:

Ամէն պարագայի մէջ, երկրորդական խնդիր մը չէ նոր ու-ժերու ստուգումը, թէ այսօրուան եւ թէ վաղուան համար: Շատ մը նախապաշարումներ կամ կոչկոռ կապած բարքեր ալ կրնան փոխուիլ նոր տարրերու ներկայութեամբ: Անոնց գործօն յանձնա-րութեամբ:

Այնպէս որ, ի զուր կը զարմանայ մեր անկուսակցական բարե-կամը, կարծելով թէ միշտ արծարծելով Միացեալ Ձակատի խըն-դիրը, մենք միայն նկատի ունինք եղած – չեղած տարրերը,— քա-րացած կամ դաւադիր երեւելիներ:

Երկինքէն մարդ չիյնար, հանրային գործունէութեան հա-մար: Մեր հայրենիքին մէջ ալ ամփոփուած չենք, որպէսզի կարելի ըլլար աւելի կարճ եւ գործնական միջոցներ ենթադրել:

Այո՛, սոսկալուած ենք չարունակ յիշեցնել, արծարծել, ազդա-րարել,— որպէսզի մարդիկ ըմբռնելով կացութեան ծանրութիւնը, բոլոր ճակատներուն վրայ, սթափին եւ պատասխանատուութիւն– ներ ստանձնեն:

Անշուշտ գործարէն աւելի կը սպասուի, տկարէն՝ պակաս: Բայց, պայման է որ ամէնէն աննչան համարուած հոսանքն ալ մտնէ լուծի մը տակ: Ամէն պարագայի մէջ, կացութիւնը կը պա-հանջէ որ գոնէ գործ չխանգարէ:

Մենք չատ լաւ գիտենք որ, ամէնէն բարեչայող պարագային ալ, հազիւ կարելի պիտի ըլլար բաւարար ուժ համախմբել: Ո՞ւր կը մնայ, եթէ նորէն մասնակի ձեռնարկներ կատարուին, բայց դուռ ձգելով նոր ճեղքերու համար:

Ասոեցանք եւ գրեցինք տաղտկալի դառնալու աստիճան: Ոչ թէ չէզոքներ, այլ ընկերներ անգամ յաճախ կը գանգատին:

Եւ սակայն, որ եւ է յոգնութիւն չերեւար մեր աչքին, որով-հետեւ համոզուած ենք թէ երբեք այսքան վրդովիչ եւ ընդվզեցու-ցիչ կացութեան մը առջեւ գտնուած չենք, վերջին արտագաղթէն ի վեր: Ոչ միայն գաղութներու մէջ, այլեւ հեռաւոր հայրենիքին մէջ, որ կը չարունակէ քար լռութիւն պահել...

Ցնցում, ցնցո՛ւմ եւ գործ, աւելի քան երբեք:

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԻՆՉՈ՞Ւ ԱՐԳԻԼՈՒԵՑԱՒ ԵՐԹԵՒԵԿԸ ԻՏԱԼԻԱՑԷՆ ՓՐԱՆՍԱ ԵՒ ՓՈԽԱԴԱՐՁՍԲԱՐ

Ինչպէս հաղորդած էինք կիրակի օր, իտալական կառավարութիւնը դադ-րեցուցած ըլլալով իր հպատակներուն անցագիր տալ Ֆրանսայի համար, այս վերջինն ալ փոխադարձաբար նոյն արգելքը հաստատեց Իտալիոյ հանդէպ:

Իտալական թերթերը Ֆրանսական կառավարութեան որոշումը հրատարա-կեցին նոյնութեամբ, առանց մեկնութեան: Ուրեմն չկրկինները այցելութիւնը դադրած է երկու երկիրներուն միջեւ: Իտալացիներ եւ Ֆրանսացիներ կրնան մէկ եւ միւս երկիրը երթալ միայն իրենց կառավարութենէն մասնաւոր արտօ-նութեամբ:

Ի՞նչ են այս արգելքին պատճառները:

Շատեր կը կարծէին թէ զրամական է չարժառիթը, «ըլվիզ»ի խնդիր: Բայց «Թան»ի թղթակիցը բանաւոր չի դտներ այս պատճառը, քանի որ Իտա-լացիները միշտ անցագիր կը առանան ուրիշ երկիրներու համար: Ֆրանսա եւ մասնաւորապէս Փարիզը միշտ մեծ հրապոյր ունեցած են Իտալացիներու հա-մար: Օգոստոսի կիսուն 5000 Իտալացիներ անհատական, 3000 հոգի ալ հաւա-քական անցագիր առացած էին, Ֆրանսա, մեծ մասով Սէնի նահանգը գալու համար. մանաւանդ որ լիրէթին դիմը առաւելութիւններ կը ներկայացնէ, բաղդատելով Ֆրանքին հետ: Մինչդեռ մարքը չատուղ է, եւ Իտալացիները նոյն բաժմութեամբ Գերմանիա չեն երթար, հակառակ Հռոմ - Պերլին առանց-քին: Միւս կողմէ, Ֆրանսացիները առաջուան պէս գունդագունդ Իտալիա չեն երթար, հակառակ Ֆրանքի անկումին: (Ժամանակ մը 400 — 500.000 Ֆրան-սացիներ Իտալիա կ'երթային, ամէն տարի): Ակնդէս որ, իրագիկներ կը կար-ծեն թէ արգելքը քաղաքական հանդամանք ունի, ինչ որ սրտնեղութիւն պատ-ճառած է Ֆրանսայի մէջ: Ուրիչ խօսքով, կացութիւնը բարենչան չէ, քանի որ դիւանագիտական բանակցութիւններն ալ ընդհատուած են չարաբներէ ի վեր:

Չեխոսլովաքիոյ խորհուրդ Չեխոսլովաքիոյ մէջ եւ գերմանական ոտգեփորձեր

Չեխոսլովաքիոյ հանրապետութեան նախագահը նիստի հրաւիրեց պին-ուորական գերագոյն խորհուրդը, այսօր, երեքչաբթի:

Այս խորհուրդը սովորաբար կը գումարուի տարին երեք անգամ: Կը կար-ծուի թէ այս բացառիկ նիստը հետեւանք է Գերմանիոյ պինուորական պատրաս-տութեանց եւ մասնաւորապէս աչնանային ռազմափորձերուն, որոնք արտա-կարգ հանգամանք մը կը ներկայացնեն, հակառակ բոլոր հերքումներուն:

Չեխոսլովաքիոյ հանրապետութեան նախագահը գինուորական գերագոյն խորհուրդին բնական նախագահն է, իրրեւ սպարապետ: Իրագիկներ հաւանա-կան չեն դտներ որ այս տարի պատերազմ ծագի Գերմանիոյ հետ: Այս լաւա-կան չեն դտներ որ այս տարի պատերազմ ծագի Գերմանիոյ հետ: Այս լաւա-տեսութիւնը մասնաւորապէս հիմնուած է անգլիոյ միջնորդին ներկայութեան վրայ, թէեւ գերմանական թերթերը սկսած են անոր դէմ ալ դժգոհութիւն յայտնել:

**** Պերլինի մէջ սրտնեղութիւն կը դտան որ Անգլիա արտակարգ նչանա-կութիւն տուած է գերմանական ռազմափորձերուն, որոնք «սովորական» հան-գամանք ունին: Բայց եւ այնպէս, անգլիական թերթերը կը չարունակեն չըն-դկալիլ մանրամասնութիւններ հրատարակել, ապացուցանելու համար ռազ-մափորձերուն բացառիկ հանգամանքը: Գերմանացիները չեն ծածկեր թէ ռազմափորձերը երկու գլխաւոր նպատակներու կը ձգտին.— 1. Փորձել բոլոր մեքենաչարժ ուժերը, պահեստիները եւ նոր զէնքերը.— 2. Հակադնել Չեխո-սլովաքիոյ եւ աչխարհի թէ Գերմանիա ի վիճակի է ի հարկին ասպարէզ նետ-ուելու: Մասնաւորապէս փորձի պիտի ենթարկուին 25 — 35 տարեկան պա-հեստները, որոնք միայն վեց չարաթ մարզանք տեսած են: Պիտի փորձուին նաեւ 40 — 45 տարեկաններէ — անոնք որ մասնակցած են Մեծ Պատերազմին— բայց սահմանափակ թիւով: Մօտաւորապէս իրական պատերազմի մը տպաւո-րութիւնը դործելու համար, ռազմափորձերու միջոցին ծառայութեան պիտի կանչուին այն քաղաքացիները որ ենթակայ են պարտաւորիչ ծառայութեան, նոր օրէնքով: Կը կարծուի թէ ճարտարագործական զօրաչարժ մըն ալ պիտի կատարուի:*

Չինուորական օրէնքին համաձայն, լման Հրեանները վաարուած են ռազմա-փորձերէն, բայց կէս եւ մէկ քառորդ Հրեաները կրնան ծառայել բանուորական վաչտերուն մէջ:

**** Փրակայի մէջ միշտ այն կասկածն ունին թէ Գերմանիա կ'ուզէ ահա-բեկել Չեխերը: Լոնտոնի թերթերն ալ կը հաստատեն այս պարագան, աւելցնե-լով թէ մարաջախտ Պալպօ չափազանց խորհուրդներ տուած է, իր այ-ցելութեան առթիւ: «Սընտէյ Թայմս»ի կարծիքով, Հիթլէր վերջնապէս որոշած է չեխական հարցին լուծումը.— կա՛մ ինքնավարութիւն տանալ Գերմանիոյ բան-տուն համար, եւ կամ կազմալուծել չեխական պետութիւնը:*

**** Չեխական կառավարութիւնը հրատարակեց ազգութեանց նոր սահմա-նադրութեան նախագիծը, որ վճռապէս կը մերժէ միայն հողային ինքնավա-րութիւնը: Պիտի ընդարձակուին նահանգային վարչութեանց իրաւասութիւն-ները, ի վնաս ներքին, կրթական, հողագործական, ընկերային, առեւտրական եւ ճարտարագործական նախարարութեանց:*

**** Չեխ պահեստի սպաներու Դաչնակցութիւնը յայտարարութեամբ մը կ'ազդարարէ «ոչ մէկ թիզ ընկրկիլ մեր բռնած դիրքէն, ոչ գործքով, ոչ ալ մէկ ձայնով»:*

---

16 ՀՈԳԻ ՉՈՀ ԳԱՁԻՆ ահռելի արկածի մը, երբ չեխական օդանաւ մը, որ կը բանէր Փրակայի եւ Փարիզի միջեւ, վար ինկաւ Սեւ Անտառին մէկ, Հռենո-սէն 13 քիլոմեթր անդին: Ուղեւորներէն 12ը ածխացան, չորսը ծանրապէս վի-րաւորուած ըլլալով քիչ յետոյ մեռան, մէկին ալ —կին մը— ոտքերէն այրած ըլլալով, երկու սրունքները կտրուեցան: Նոյն օրը (չարաթ) Անգլիոյ մէջ ալ էրօդանաւ մը ջուրը իյնալով, վեց հոգի խեղդուեցան:

ԳԵՐՄԱՆԻԱ նոր չափարաններ կը չինէ, արմտիք ամբարելու համար: 45 կառախումբ ցորեն ապսպրած է Քանատա:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԵՐԲ ՁԱՆՁԸ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ԳՐԷ

Հեռաւոր Ամերիկայի մէջ մարդ մը կայ, անոն Մ. Գ. Ձիզմէճեան, որ պատմական ուսումնասիրութիւններ կը կատարէ եղեր իր պարապոյ ժա-մերուն, ինչպէս կը վկայէ Պայքար:

Այս մարդը, որ գիրք մըն ալ գրած է (չեմ տեսած), սարէն - ձորէն տե-սութիւններ հաւաքելով, չորս յոգ-ուած թխեր է ռամկավար թերթին հա-մար: Եւ խմբագրութիւնն ալ հրատա-րակեր է մասնաւոր գնահատականով մը, առանց ստորակէտ փոխելու: Ա-ռանց վերապահութեան թեթեւ փորձ մը կատարելու:

Չէ՞ որ յօդուածը կը ձգտի «նուի-րական» նպատակի մը,— ապացուցա-նել թէ Դաշնակցութիւնը եղած է «Քըր-ճասէր», առ նուազն «ոչ հայրենասի-րական, ոչ ալ հայասիրական»:

Արդ, Մ. Գ. Ձիզմէճեանի բերած պատմական՞ն փաստերուն մէջ կը հան-դիպիմ հետեւեալ նախադասութեան.

— « Ակնունի եւ իր ընկերները յանձ-նառութիւն ունէին Իթթիհատի պետե-րուն հետ, որ երբ առիթը ներկայա-նար, կովկասի մէջ ապստամբութեան դրօշակ պիտի պարզէր Դաշնակցու-թիւնը Ռուսիոյ դէմ, Ասրբէյճանի Թուրքերուն եւ Վրացիներուն հետ միասին, Թուրքիոյ օգնութեամբ ըս-տեղծելու՝ Թուրքիոյ Թեւարկութեան տակ, կովկասեան ապակեդրոնացեալ Նահանգի մը կազմութիւնը»: (28 յու-լիս, 1938):

Կը տեսնէք որ մարդիկ մեռելներն ալ գամ հանգիստ չեն ձգեր գերեզմա-նին մէջ — գերեզման ունեցա՞ծ ակ-նունին եւ իր ընկերները:

Ուրեմն հարկ է բացատրել այս «պատմագէտ»ներուն եւ անոնց խնա-մակալներուն, թէ Ակնունին ու իր ըն-կերները ձերբակալուեցան, աքսոր-ուեցան, չարաչար կոտորուեցան կէս ճամբու վրայ ճիշդ անոր համար որ վճռակամ մերժեցին ապստամբութիւն սարքել Կովկասի մէջ, հակառակ Նա-ճիներու եւ Պէհաէտտին Շաճիրներու, Թալէաթներու կամ Տոքթ. Նազըմնե-րու առաջարկած խոյծերուն: Անոնց նախ քարեկամական, յետոյ սպառնա-գին ազդարարութենց:

Իմ գիտցածս այն է թէ երբ մէկը փորձ կը կատարէ պատմութիւն գրե-լու, պատմական որ եւ է երեւոյթ վերլուծելու, պէտք է ունենայ առիւ-ծի սիրտ եւ լուսանի աչք, եւ ոչ թէ ճանճի հոգի· որքան ալ վարակուած ըլլայ կուսակցական կամ անկուսակ-ցական կիրքով, կոյր առելութեամբ կամ սնամէջ ինճնահաւանութեամբ:

Մանաւանդ որ, **20 — 25** տարի անց-եր է արդէն, եւ եթէ մարդիկը մո-ռած եճ, անզօր՝ իրենճ զիրենճ պաշտ-պանելու, լեռնակոտակ նիւթեր կը ցե-ղան սթափեցնել ամէնէն ապուշն ալ:

Այս ո՞րքան աժանցաւ պատմութիւն գրելը, «հայասէր» կամ «հայրենա-սէր» ճանճեր թռցնելով, կարմիր, դե-ղին կամ գորշ:

Վ.Ա.Հ.

ՕՏԱՐՔ, ՄԻԹՑ ՕՏԱՐՔ...

«Մաթէն» կրկին արծարծելով օտարականներու խճողման եւ ստացական հպատակութեան խնդիրը, կը դրէ.—

1886ին Ֆրանսա բնակող 1.115.000 օտարականներու վրայ կը հաչուէին մի-այն 104.000 ստացական հպատակներ (Նաթիւրալիզէ): 1911ին ատոնց թիւը բարձրացած էր 253.000ի, 1931ին՝ 361.000ի, իսկ այսօր կը հաչուեն աւելի քան 600.000 հոգի:

1851էն ի վեր կազմուած վիճակագրութենց համաձայն, օտարականներու թիւը բարձրացած է վրդովիչ համեմատութեամբ: Նոյն թուականին Ֆրան-սայի բնակչութեան թիւը կը հաչուէին 36.000.000, որուն 379.000ը օտարական: 1872ին օտարականներու թիւը հասած էր 741.000ի, 1901ին՝ մէկ միլիոնի, 1926ին՝ 2.500.000ի, 1934ին՝ 2.891.000ի: Պաչտօնական վիճակագրութենց հա-մաձայն, օտարականներու համեմատութիւնը ճօշտապատկուած է 1851էն 1931 եւ կրկնապատկուած՝ 1911էն 1931:

Գալով իւրաքանչիւր ազգի թիւին, 1851ին Ֆրանսայի մէջ կային միայն 57.000 Գերմանացիներ: 1911ին այս թիւը բարձրացած էր 102.000ի, 1921ին իջած 76.000ի եւ աւելի պակսեցած յաջորդ տասը տարիներու ընթացքին:

Սպանիացիներու թիւը, որ 30.000 էր 1851ին, 352.000ի բարձրացած էր 1931ին: Իտալացիներու թիւը՝ 63.000էն բարձրացած էր 808.000ի, Լեհերու թիւը՝ 9000էն 508.000ի:

Հպատակութիւններն ալ ըստ ազգութեան դասաւորելով, 1931ի մարդահա-մարին համաձայն 361.000 ստացական հպատակներու 101.000ը Իտալիայէն էին, 69.000ը Պելճիայէն, 33.000ը Գերմանիայէն, 27.000ը Սպանիայէն, 13.500ը Լե-հաստանէն, 11.000ը Ռուսաստանէն եւն.:

Եզրակացնելով, «Մաթէն» վստահաւոր կը գտնէ օտարականներու սրընթաց աճումը, ինչքան ալ մեծ ըլլան Ֆրանսայի իւրացման, ձուլման յատկութիւն-ները: Մանաւանդ որ, բուն Ֆրանսական ծնունդները կը պակսին, եւ միւս կողմէ, « կարգ մը չրջաններու մէջ համացեղ խմբակցութիւններ կը չենան պահպանել իրենց միութիւնը, չնորհիւ մասնաւոր հաստատութեանց, դպրոց-ներու եւ զանազան ընկերակցութենց, որոնց բարգաւաճման անտարբեր չեն կարգ մը կազմակերպութիւններ:»

Հայու մը դերը Մարսէյլի գործադուլին մէջ

Թունդ զրպարտական չարաթաթերթը, «Կրէնկուառ» վերջին թիւին մէջ հօ-սելով Մարսէյլի գործադուլներուն վրայ, նորէն կը յիչեցնէ թէ օտար բախտա-խնդիրներ են անոնց զրդիչները կամ կազմակերպիչները: Այս առթիւ ծանրա-նալով մեռաղաղործ. հաստատութեան մը գործադուլին վրայ, կ'ըսէ թէ պատ-ճառը գծագրիչ փոխադեանի արձակումն էր: «Մասնագէտներու մանրակրկիտ քննութենէն վերջ, հաստատուեցաւ որ ութ ամսուան ընթացքին Փոխադեան մէկ տասներորդն իսկ չէր կատարած այն աչխատանքին որ սովորաբար երկու ամիս կը պահանջէր: Եւ ընկերութիւնը ճամբեց զայն: Հարկ է ըսել թէ Փո-խադեան հաստատուն ամսական տասնեակով ընկերութենէն (Քոնսթրիւքսիօն նաւալ) ուրիչ գործեր կը կատարէր քաղաքին մէջ: Ան քարտուղարն էր մեռա-զագործական հաստատութեան մասնագէտներու կարմիր սէնտիքային եւ հաս-կցուց իր գործատէրերուն թէ պարտք խօսք չէր իր հեղինակութիւնը, քանի որ ճամբուելէն վերջը գործադուլ հռչակել տուաւ: Ո՞վ է Փոխադեան: Ո՞վ է Մարսէյլի Ժուհօն որ ուզածին պէս գործարան բանալ կամ փակել կուտայ: Թուրք մըն է (ըսել կ'ուզէ՝ Թուրքիայէն եկած կամ Թրքահպատակ) որ 1911էն 1913 իրրեւ օտարական հետեւած է Շալօնի Արհեստից վարժարանի դասընթաց-քին: 1914ին Թուրք սպայ էր եւ կը պատերազմէր Ֆրանսայի դէմ: 1921ին Ֆը-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՍՏԱՄԲՈՒԼԻ ԿԻՐԱԿՈՒՆ

The Bunch of Stamboul

By DENNIS WHEATLEY

Թարգմ. ՏԻԳՐԱՆ ՀՈՒՅՍԵԱՆԻ

Trans: J. M.

— Ներողութի՛ւն, պ. Ֆիւրսէ, ըսաւ նա- ի՛նչ ըսեմ ձեզի, ես ալ չեմ գիտեր թէ ինչ պէտք է ընեմ ... ի՞նչ անուան տակ ձեզ ներկայացնեմ ... ես ձեր անունը չեմ գիտեր ... ձեր ինքնութիւնը ... ձեր ... ձեր ... ձեր

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿԱՅՈՒՆԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

(Գերմաներեն արտատպած)

«Մեր գրականութեան մէջ, ինչպէս նաեւ մեր ամբողջ հասարակական կեանքին մէջ, մենք կը տեսնենք երկու հոսանքներ, որոնք կը պայքարեն միմեանց դէմ։ Մէկը՝ ազգային հոգեւոր գանձերու հանդէպ ունի ստրկական վերաբերմունք, կը հետեւի օտար ազդեցութիւններու, կը ծառայէ օտար շահերու, կը ներկայացնէ ազգային ամենավատ տարրերը։ Միւսը՝ կը ներկայացնէ ազգային ինքնուրոյն ոգին, կը ստեղծագործէ ազգային հողի վրայ, կը ծառայէ ազգային շահերու, կը ներկայացնէ ազգային լաւագոյն տարրերը։ Մենք կը պատկանինք երկրորդ հոսանքին»։

Այս խօսքերը կ՚ըսէր Մ. Նալպանդեան 1929 թուականի մայիսին, Կայկական Սովետական Գրականութեան Առաջին Համագումարի բացման առթիւ։ Ան կը շարունակէր.

«Մեր գրականութիւնը ծնած է ազգային ազատագրական պայքարի մէջ։ Ան ունի հարուստ աւանդութիւններ, որոնք կապուած են ազգային ազատագրական պայքարի մեծ գործիչներու անուններուն հետ։ Մեր գրականութիւնը ունի հարուստ ներկայացուցչական ուժեր, որոնք ստեղծագործած են ազգային ազատագրական պայքարի ամենադժուար շրջանին

բանաս կը վերադառնայ եւ կեանքը անուշ գտնելով, հպատակութիւն կը խնդրէ 1923ին, նախապէս զինուորական քննութիւն կատարել տալով իրեւ անկար, զինուորական որ եւ է պարտաւորութենէ ազատելու համար: Գործօն համայնավար, միեւնոյն ատեն տէր դարձած է գեղեցիկ յարկաբաժնի մը՝ Լա Մատրակի մէջ, հանգստեան տան մը՝ Նան - լէ - Փէնի մէջ եւ վիլլայի մը՝ Պուա - Լիւզիի մէջ: Ո՞վ գիտէ Պոլսոյ ո՛ր հրէանոցէն (կէթօ) ելած այս մէ - թէէրն համար է որ հազարաւոր ֆրանսացի բանուորներ գործադուլ ըրած են»:

*** Նոյն թերթը Մարսէյլի նաւահանգստի բանուորներուն գործադուլն ալ բացատրելով, դիտել կուտայ թէ մեծ մասը օտարականներ են.— 28 ատ. հարիւր սպանիացի, 14 ատ. հարիւր իտալացի, 6 ատ. հարիւր յոյն, 4 ատ. հարիւր սուբիացի, 7 ատ. հարիւր զանազան զգերէ, համազումար 59 ատ. հարիւր, 41 ատ. հարիւր ֆրանսացիներու դիմաց:

Պադեստինի խնդիրը եւ Իպնը Սէուտ

Փարիզէն անցնելով Լոնտոն գնաց Արաբիոյ թագաւորը, Իպնը - Սէուտ: Մասնաւորապէս պիտի զբաղի Պադեստինի հարցով:

Յառաջխաղացութիւնները կը չարունակուին անվերջ: Կիրակի օր ընդհարում մը պատահեցաւ զօրքին եւ ապստամբներուն միջեւ: Այս վերջիններէն եօթը հոգի սպաննուեցան, երեք հոգի զերի բռնուեցան: Սպաննուեցաւ նաեւ անգլիացի սպայ մը:

*** Կրկին օրակարգի վրայ դրուած է Պադեստինի բաժանման խնդիրը, իրրեւ հետեւանք նոր յանձնախումբին կատարած քննութեանց: Արաբները միշտ կ'ընդդիմանան բաժանման եւ ատոր համար է որ կը սաստկացնեն ահաբեկումները: Հաւանական է որ փոփոխութիւններ կատարուին սկզբնական ծրագրին մէջ:

Խ. Միութեան Գերագոյն Խորհուրդը եւ զինուորական վարկերը

Խ. Միութեան Գերագոյն Խորհուրդը միաձայնութեամբ վաւերացուց զինուորական վարկերը, որոնք ընդհ. ելմտացոյցին մօտ 40 ատ. հարիւրը կը կազմեն: Այս առթիւ ճառեր խօսեցան Վրաստանի, Տաճկաստանի, Արիմի, Պաշքիրի, Տաղստանի, Թիւրքմէնիստանի պատգամաւորները, «Ջերմապէս պաշտպանելով 27 միլիառ րուբլիի չատկացումը երկրին պաշտպանութեան, ի տես ֆաշական յարձակման չարաճուն վտանգին: Թող այս թուանշանները մտածել տան ֆաշական զրգռիչներուն»:

*** Վիճաբանութեանց ընթացքին, ելմտական գործավարը, Զվերեւ, մասնաւորապէս ծանրացաւ հետեւեալ կէտին վրայ.—«Կարգ մը զաշնակցային հանրապետութիւններ չարունակ կ'աւելցնեն իրենց ելքի նախահաշիւը, առանց տեղեկութիւն ցուցնելու մուտքի գլուխէն: Կարգ մը հանրապետութիւններ դէշ կը գործածեն իրեն չատկացուած վարկերը, մասնաւորապէս մշակութային եւ ընկերային ծախքերու համար: Հաշուակալութեան եւ հաշուեքննութեան քառասնօրեայ վիճակը թոյլ չի տար առուզել ելմտացոյցին գործադրութիւնը եւ ժամանակին երեւան հանել չեզուածները»:

ՋԱՆԱՁԱՆ ԼՈՒՐԵՐ ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՌՈՒՍԵԻՁԱՓՈՆԱԿԱՆ համաձայնութեան տրամադրութեամբ, երկու կողմերը 75ական մեթր եւս քաշեցին իրենց զօրքը, վիճելի ըլուրէն: Բուն բանակցութիւնները նոր պիտի սկսին:

ՆԱՓՈԼԻՈՆի ծննդեան տարեդարձին առթիւ, երէկ, 15 օգոստոս, մեծ հանդիսաւորութեամբ կատարուեցաւ Նափոլէոնի արձանին բացումը, Այաչիոյի մէջ (Քորսիքա), նախագահութեամբ ծովային նախարարին:

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ օդանաւ մը, «Քանտոր», որ գաղանապէս Նիւ Եորք գացած էր 25 ժամէն, Պերլին վերադարձաւ 19 ժամ 58 վայրկեանէն, (6397 քիլոմեթր), ժամական 320 քիլոմեթր կտրելով:

«ՔՈՒԻՆ ՄԷՐԻ», Անգլիոյ անդրատլանտեան չքեղ չոգենաւը, նորէն չահեցաւ կապոյտ ժապաւէնը, Նիւ-Եորք Անգլիա հեռաւորութիւնը կտրելով 3 օր, 20 ժամ եւ 42 վայրկեանէն (ժամը 32 մղոն 8): Նոյեմբերի նոյն ճամբան կտրած էր ժամը 31.20 մղոնէն եւ կապոյտ ժապաւէնը չհաց՝ 1937 օգոստոս 5ին:

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ խնամակալը, ծովակալ Հորթի, Պերլին հրաւիրուած ըլլալով, արտակարգ պատրաստութիւններ կը տեսնուին, ընդունելութեան համար:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ՄԱԳԱՂԱԹՆԵՐ

(Քերթուածներ)

ԱՇԱՐՈՆ ՏԱՏՈՒՐԵԱՆ

Փառատիպ հատոր մը, 300 էջ, Տպուած սակաւաթիւ օրինակներով

Գուրիները այս հոյակապ գիրքը գտագիրքէն.—

ՅԱՑԳԱՖԱՂԱՖ
ՍԷՐԸ ՓՈՒՇԷ ՊՍԱԿՈՎ
ԵՏՂՃ ՄԱՐԴԵՐՈՒ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ
ԲԵՀՉԵՆԱԿԱՆՔ
ՀԱՆԱՄՏԵՂԸՉ Կ'ԱՄՏՈՒԱՆԱՑ
ՍԻՐՏՍ ԿԱՐՄԻՐ ՎԱՐԴԵՐՈՎ
ԻՆՔՆԱԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
ԳԻՒՂԻ ՍԻՒՐԵՐ՝ ԵԱՐՈՋ ԵՐԳԵՐ

Գին 40 ֆրանք

Դիմել հեղինակին,

17, Rue Damesme, PARIS

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ՆՇԱՆ ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆԻ

«ԾԱՂՐԱՆԿԱՐՆԵՐ»

երգիծական նոր հատորը (208 էջ)

Ծանօթ դէմքեր եւ ժողովրդական տիպեր: Վարդաստան մը ժպիտի, խինդի, ծիծաղի եւ հեգնութեան լաւագոյն նուէրը ինքզինքին ու բարեկամին.

«Մեղմալ կիտցիր որ առողջութիւնն ու բախտն ալ քեզի խնդան» Մէտիգիւս
«Իւրաքանչիւր ժպիտ հոգիին մէջ լոյս մը կը վառէ» Ականէպիոս
«Միծաղը արտին արեւն է» Հաճու - Հիբա

Հատորին գինն է Ֆրանսա եւ գաղութներ 20 ֆր., արտասահման 25 ֆր.:

Դիմել հեղինակին.— 21, Rue Ampère, Cachan, Seine, France:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

«ՄԱՑԻՍ 28»

ԳԵՂԱՑԻԿ ՀԱՏՈՐ ՄԸ Հ. Հ. ՔՍԱՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ ԱՇԽԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ ԾԱՆՕԹ ՄՏԱՒՈՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ

Հրատարակութիւն Հ. Ց. Դ. Արեւմտ. Եւր. Կ. Կ.ի:

Գինն `Ֆրանսա եւ գաղութները 5 ֆր., փոստի ծախքով 6 ֆր., արտասահման 25 սէնթ: Դիմել՝ S. TOROSSIAN, 88 Rue de Bagneux, Cachan, (Seine) France:

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՇՐՋ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

Ընդհ. քարտուղարը Փարիզէն բացակայ ըլլալով, կը խնդրուի դիմում - ները ԱՒԹԱՄԱՊԻԼ կատարել հետեւեալ հասցէին.— ՕՐ. ԳԼՃՃԵԱՆ, 5, Rue Mayran, Paris (9): Հեռաձայն՝ Trud. 46 - 52:

Ուխտագնացութիւն

ԱՆԴՐԱՆԻկի գերեզմանին, կամակերպուած՝ ՀԱՋ ԿԱՄ. եւ ՄԱՐՏԻՒՆԵՐՈՒ Միութեան կողմէ, ՍԵՊՏ. 11ին:

կը խնդրուի նպատի ունենալ սոյն թուականը:

ԾԱԽՕՒ Է

Մեկնումի պատճառով ծախու է ՍԱՓՐԻՉի խանութ մը, որ կը բանի իրեն տարիէ ի վեր: Ունի բոլոր կազմածները եւ լաւ կահաւորում, այրերու եւ կիներու յատուկ բաժիններով: Մատչելի պայմաններ: Դիմել՝ «ՅԱՌԱՋ»ի վարչութեան:

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆՆԵՐԸ

Բ. ԽՈՒՄԲԸ մեկնած է 3 օգոստ.ին եւ կը վերադառնայ սեպտ. 3ին:

Գ. ԽՈՒՄԲԸ Փարիզէն կը մեկնի օգոստ. 16ին, ժամը 11ին, կառ Մօնփարնասէն:

** կեդր. Ֆրանսայի մասնաճիւղերէն կրընոպլի, Ռոմանի, վալանսի, Սէնթ էթիէնի, Ս. Շամոնի, Տէսինի, Վիէնի եւ Լիոնի տղամբ պէտք է առաջնորդուին 16 օգոստ.ին երեկոյեան ժամը 6 ու կէսին, Լիոնի մեծ կայարանը եւ յանձնուին Լիոնի մասնաճիւղի ներկայացուցչին:

Նոյն օրը կը մեկնի նաեւ Մարսէյլի խումբը:

Դ ԽՈՒՄԲ մը եւս Փարիզէն պիտի մեկնի սեպտ. 3ին եւ վերադառնայ սեպտ. 30ին, միշտ նոյն ժամուն, նոյն կայարանէն:

"ՎԻՄ"

Լոյ ստեսաւ Իր. Թիւը հետեւեալ բովանդակութեամբ.— Ն. Աղբալեան՝ «Մտածումներ Ազգի եւ Դաւանանքի մասին». Ռ. Բերբերեան՝ «Պատրանքի չղջանից (Դ.). Տոքթ. Վ. Յ. Թորգոմեան՝ «Ծուչտաեարէս» (Ը). Տ. Դէւեանց՝ «Հեռախոյզի մը յուշերը». Հ. Ն. Թորոսեան՝ «Տոքթ. Վ. Պէլք»: Հին Թուղթեր.— Հ. Աճէմեան՝ «Բագրատ վրդ. Թաւաքալեանի մասին». Հմ. Մանուկեան՝ «Դէպքերը Վասպուրականում» եւ Արամի Նամակը. Անցեալ. Յ. Քիւրտեան՝ «Մալատիա, Գրիգոր Տղայ եւ Լեւոն Ա.». Կեանք եւ Մշակոյթ. Գիրք եւ Մամուլ. Գրախօսական. Յաւելուած՝ Գիւտ Մխիթարեան՝ «Պրազիլհայ գաղութը»:

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ.— Ֆրանսա եւ Սուրիա տարեկան 60 ֆրանք. Ամերիկա, Բրիտ. Կայսրութիւն եւ Եգիպտոս 4 տոլար, մնացեալ երկիրները՝ 3 տոլար:

Հասցէ՝ S. Vratzian, 13, Rue des Platanes, Plessis - Robinson (S.).

Բաժանորդներէն կը խնդրուի օր առաջ փակել իրենց հաշիւը:

ԱՐԱՐԱՅԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հայ Լեգէոնական Միութեան Մարսիլիոյ մասնաճիւղի վարչութիւնը 25 սեպտեմբերին մեծ սանդիսաւորութեամբ պիտի բատարէ Արարայի հերոսամարտին տարեդարձը 20րդ տարելիցը փրատոր Ս. Թարգմանչաց եկեղեցիին մէջ: Ներկայ պիտի ըլլան Ֆրանսական զինուորական եւ քաղաքային պաշտօնական անձնաւորութիւններ, ինչպէս նաեւ հիւսմանատար պրնուա Տ'Ազի (փարիզէն):

Հանդէսէն վերջ պիտի կատարուի լեգէոնական ընդհ. հաւաքոյթ մը:

ԵՓՐԱՏ ՆԱԻԱԳԱՏՈՒԹԻՒՆ

Ղեկավար Տ. ՕՆՈՍԵԱՆ

15, Rue du Pourtour, Clamart, Seine Tél. Observatoire 13 - 45

Հեռաձայնել երեկոները 8էն վերջ:

Հայկական, եւրոպական եւ կովկասեան եղանակներ: Միակ նուագախումբը հաճելի դարձնելու համար ձեր հանգէսները, հարսնիքները եւ հաւաքոյթները:

Վ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆԻ
ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԸ
28 Avenue Victor Hugo, Vanves (Seine)
(Վսէ Մէթրոյէի հրապարակին վրայ)

Կ'ընդունի Երկուշաբթի, Չորեքշաբթի եւ Ուրբաթ օրերը ժամը 10—12 եւ երեկոները 4—7, եւ մասնաւոր ժամադրութեամբ

ՅԱՃԱԽ

ՅԱՌԱՋ կը ծախուի

24, Rue des Petits Carreaux, Փարիզ Mr. Pierre Marchalի խանութէ

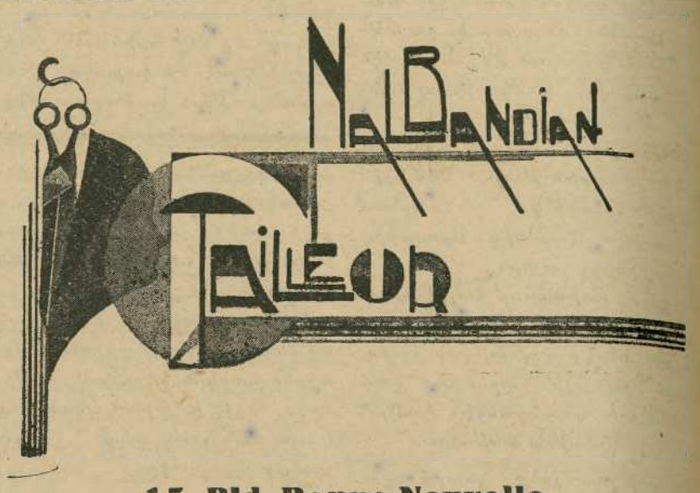
ԿԱՐԱՊԵՏ Ց. ԷՄՄԷՐԵԱՆ
Maison E. CHARLES հիմնուած 1869
29 rue Mathis, Métro Crimée
Autobus: AJ, AV, CP, 52, 50/71 Tel. Botzaris 12—60

Կը ծախենք՝ գոհարեղէններ, ամէն տեսակ ժամացոյցներ մասնաւորներ եւն.: Նորոգութիւն ժամացոյցներու եւ գոհարեղէններու: Կը գնենք՝ թլաթին, ոսկի, արծաթ եւ գոհարեղէններ՝ նպաստաւոր գիներով:

Մի մոռնաք որ վստահելի ձեռքէ գնուած ոսկեղէն ու գոհարեղէնները տնփոփոխ կը պահեն իրենց արժէքը:

Գաւառներէն եղած ապսպրանքները կը կարգադրուին արագ եւ խղճմտօրէն:

Hommes **Dames**

15, Bld. Bonne Nouvelle
Métro: Bonne Nouvelle Tél.: Gut. 93-70

ՐԱՖՖԻ

Փարիզահայերու միակ վայելուչ ճաշարանը

ՏԷՐ եւ ՏՆՕՐԷՆ Մ. Գ. ՄԻՐԻՃԱՆԵԱՆի

8, RUE MAUBEUGE, Paris (9).

Մէթրօ Cadet et le Peletier (Carrefour Chateaudun).

Հանդիսաւոր գումարք ԱՆԱՐԱՏ կարգադրած պատրաստուած Արեւելեան եւ Եւրոպական կերակուրներու հարուստ ճաշացուցակ մը

Անմրցակից մաքրութիւն եւ անթերի սպասարկութիւն, անմոռանալի գիներով:

Ամէն տեսակ ձաշկերոյթներու, թէյասեղաններու եւ շաբաթօրեայներու կը տրամադրուի սրահ:

ՁԱՇԱՐԱՆ ՁՕՇԿՈՒՆ

4, Rue de la BUTTE. 4
(Place d'Aix – Marseille.

Հաւրտծանօթ խահարարապետ՝ ՁՕՇԿՈՒՆ, պատիւ ունի յայտարարելու բոլորին, որ մէկ ամբողջ մը այցելեց իր ՁԱՇԱՐԱՆը, ճաշակելու համար իր ընտիր կերակուրները,, հոչակաւոր

ՓԻՏԷԼի - ԵՕՂՈՒՐԹԼՈՒ - ՏԷՆԷՕՐ ԻԷ ՊԱՊԸ

եւ Պոլսոյ Նշանաւոր ՊԱՂՊԱՂԱԿԸ:

ՄԱՔՈՒՐ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

ԵՒ ՁԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆ

Etude de Me BERNARD WAHÉ

(17e ANNÉE)

Licencié en Droit de la Faculté de Paris

Ancien élève de l'École des Hautes Études Sociales

JURISCONSULTE

de

Droit Français et International Privé

Mandataire en Justice

159 rue Lafayette, Paris (Gare du Nord) **Tél. NORD 68—02**

Կը ՄՏԱՆՁՆԻ ամէն տեսակ դատեր, Փարիզի, գաւառի, գաղութներու եւ արտասահմանի մէջ: Ինորհրդակցութիւն իրաւագէտ. ամէն տեսակ խնդիրներու Ազգային դատեր, ամէն լեզուէ թարգմանութիւններ: Նաթերլիզասիոն օթինական ձեւակերպութիւններ եւ անունները փոխոխութիւն, ընկերութիւններու կազմութիւն եւ լուծում: Ամէն տեսակ գործերու խմբագրութիւն: Իրաւագիտական քննութիւններու եւ մրցումներու պատրաստութիւն: Ձեռքերու եւ գաւառներու համար գրագրութիւն: Փողոցային արկածներու եղերարկուներուն կուտայ կանխավճար առանց տոկոսի եւ մի քիչ տոգէչէք: Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—10 եւ 5—7:

Կ'ընդունի նաեւ ժամադրութեամբ:

ՐԱՔԸ ՏԻՒԶ

Զուտ խաղողէ քաղուած եւ անիսոնով պատրաստուած հայկական օղին ՐԱՔԸ ՏԻՒԶ, Զգուշացէք արուեստական օղիներէ: Ձեր սուամքաը կ'այրէ ձեր գիշերները ջուր կը խմէք եւ կը վնասէ ձեր ղօրութեան: ԽՄԵՑԷՔ ՐԱՔԸ ՏԻՒԶ որուն անուշ բատ, կազդուրիչ եւ ախորժաբեր ազդեցութիւնը ամէնուն է:

Dalakupeian 8 Rue Sulfer Dépôt: 7 Rue de la Paix, Marseille. Tél. Dragon 70—89

ՅԱՃԱԽ

ՅԱՌԱՋ կը ծախուի

24, Rue des Petits Carreaux, Փարիզ Mr. Pierre Marchalի խանութէ

Le Gérant : H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Damesme — PARIS (13)

ԱՃԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Ց. Դ. «ԱՆՑՈՒԱ» ենթակոմիտէն սրտի խորունկ կսկիծով ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկ. Անդրանիկ Ալանեանի եւ իր ընտանեկան պատգաւներուն՝ իրենց սիրեցեալ զաւկին արկածալի սխալը մահուան առթիւ:

ԳԱՁԱՐ ՏԵՍԱՐ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Cinéma REXY

Cours Lafayette, angle Garibaldi

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme, PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15 - 70
Chèque Postal Paris 1678 - 63
(ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ — ՏԱՐԵԿԱՆ ՎՃԱՐՄԱՆԱՑ ԵՒ ԱՄՍԵԱՑ

Ֆրանսա եւ Գաղութներ	150 ֆրանք	75 ֆրանք	40 ֆր.
Անգլիա եւ Իտալիա	265 ֆրանք	140 ֆրանք	
Ուրիշ երկիրներ	215 ֆրանք	110 ֆրանք	

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
17
ՕԳՈՍՏՈՍ
MERCREDI
17 AOUT
1938

ԺԴ ՏԱՐԻ — 14e Année No. 3810

Խմբագիր՝ ՅԱՒԱՐԾ ՄԻՍԱԿԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՋԱՐԱՇՈՒՔ ՀԵՌԱՆԿԱՐ ՄԸ

Վերջերս տաթօրինակ լուր մը չրջան ըրաւ Աթէնքի թերթե-րուն մէջ :

Գաղանի պահելով լուրին աղբիւրը (թերեւս պետական), թերթերը կը գրէին թէ Ֆրանքեւթուրք բանակցութեանց ընթացքին, Ֆրանսայի ներկայացուցիչները հարցուցած են թէ Թրքական կառավարութիւնը ի՛նչ կը խորհի Հայերու Թուրքիա վերադարձի մասին :

Իբրեւ պատասխան, Թուրքիա տրամադրութիւն յայտնած է վերադարձի արտօնութիւն տալ որոշ թիւով Հայերու, պայմանաւ որ հայասպական կալուածներու խնդիր չյարուցանեն: Թուրքիոյ ներկայացուցիչները հակակուցած են թէ իրենց կառավարութիւնը չի կրնար որ եւ է դիմում կատարել այս հարցին մէջ: «Լուրը հաղորդող պաշտօնական աղբիւրը կ'ուզէր գիտնալ թէ ընդհանրապէս Հայերը ի՛նչ կը մտածեն Թուրքիա վերադառնալու մասին»:

Ընթերցողները պիտի յիշեն թէ ընդհ. ներման խօսքեր լսուեցան նաեւ անցեալ յունիսին, երբ անելի մը մատնուած էր Ալէք-սանդրէթի չրջանին տագնապը եւ Թուրք մամուլը սպառնալիքներ կը տեղար :

Այդ առթիւ հոչակաւոր Եունուս Նատին կը գրէր «Ճիւմհուրիյէթ»ի մէջ (18 յունիս).

— « Թէեւ չենք գիտեր թէ պետութիւնը ինչպիսի օրինական ճոր կարգադրութիւն պիտի որոշէ Լոզանի դաշնագրէն յետոյ Թուրք հայրենիքէն դուրս մնացած Հայերու հանդէպ, բայց եւ այնպէս, իբրեւ թուրք հանրային կարծիքին մէկ մասը, բացայայտօրէն եւ բացարձակապէս կրնանք յայտնել թէ, այս մասին ընդհանուր եւ պաշտօնական համոզումը այնպիսի ընթացք մը առած է եւ դէպի հասունութիւն կը դիմէ որ, այս հայրենակիցնե-րուն ալ, եթէ իրենք ուզեն, օր մը իրենց հին տեղերը վերադառնալու կարելիութիւնները պիտի տրուին »:

« ... Հանրապետական վարչութիւնը, որ Հայերուն համար ընդհ. ներում մը իրեն համար իբրեւ մարդկային ամենաբարձր գաղափարական մը կը նկատէ, այնպիսի բարձր վարչաձեւ մըն է որ չի զիջանիր Հայերու դէմ թշնամանքի: Այս պարագան, տեղացի թէ օտար, բոլորին անգամ մը եւս պէտք է ծանօթ ըլլայ »:

Այս «եղբայրական» հասատաքները զուգադիպած ըլլալով Թուրք ազատականներու, 150նոց սեւ ցանկին մնացորդներուն չնորհուած ներումին, էւել-պակաս յոյսեր ներշնչեցին միա-միայ հայրենակիցներու: Եւ եղան մարդիկ որ իրար անցան, «սեւ-տարեր» լուրը տարածելու համար: Նոյնիսկ Թուական մը կը յի-չէին անոնք,— յառաջիկայ հոկտեմբեր :

Մենք այն ատեն յայտնեցինք մեր տեսակէտը, վկայութեան կանչելով ուրիչ պաշտօնակիցներ ալ:

Ի՞նչ է որ տեղի կ'ունենայ, իրականին մէջ: Իսկապէս կա՞ն հիմքեր, ընդհ. ներում «չնորհելու» հայ փախստականներուն : Եւ եթէ օր մը այդպիսի հրամանագիր մը հրատարակուի, պէ՞տք է ողջունել, իբրեւ բարեփոխում Քեմալական քաղաքականութեան, եւ բեռ կապել ...

Այս հարցերը կը պահանջեն լայն լուսաբանութիւն եւ բազ-մակողմանի պատասխան: Երբեմն հրապարակաւ, բայց աւելի չատ կանանչ սեղանի մը առջեւ, կլոր ըլլայ թէ քառակուսի :

×

Նախ փորձենք վերլուծել Թրքական տրամադրութեանց գաղա-նիքը,— այնքան որքան թոյլ կուտան մեր տեղեկութիւնները :

Հակառակ «Հայկական Հարցը» լուծած —թաղա՛ծ— ըլլալու վճռական յայտարարութեան, Թրքական կառավարութիւնը միշտ ալ մտահոգութեամբ կը դիտէ արտասահման պատսպարած 800,000 Հայերու գոյութիւնը: Ան մանաւոր գործակալներու միջոցաւ կը հետեւի ալ մեր չարժումներուն, մանաւորապէս պալքանեան եւ արեւելեան գաղութներուն եւ Ֆրանսայի մէջ :

Քէմալական Թուրքիան չատ լաւ կ'ըմբռնէ թէ՝ ցորչափ պո-յութիւն ունին հայկական հոծ բազմութիւններ երկրէն դուրս — նախևնախիչ մեծամասնութեամբ նախկին Թրքահպատակներ — միշտ ալ անակնկալներ կրնան ծագիլ: Չի կրնար չըմբռնել, քանի որ իր բոլոր յաղթանակները հիմնուած են անարդարութեան, բռնարարոյութեան, աւարի եւ արեան վրայ :

Միւս կողմէ, գաղտնիք չէ որ Թուրքիա կը տառապի եթէ ոչ ներքին-քաղաքական, գոնէ տնտեսական սուր տագնապէ մը, եւ բնակչութեան սակաւութենէն :

Ի՞նչ կ'արժէ 15 — 17 միլիոն (իրենց հաշուով) բնակչութիւնը, 750,000 քառ. քիլոմեթր տարածութեամբ երկրի մը վրայ : Մանա-ւանդ որ, պալքանեան երկիրներու մէջ կազմակերպուած ներգաղ-թերն ալ չպահակեց իրենց յոյսերը, կապուած ըլլալով նիւթական մեծ դժուարութեանց,— միլիոններու հետ :

Դեռ վերջերս էր որ Թուրք թերթ մը կ'առաջարկէր միջազգա-յին կարմիր Խաչի եւ ուրիչ մարդասիրական հաստատութեանց ա-ջակցութեան դիմել, գլուխ հանելու համար Թրքական ներգաղթը: Մնաց որ, պալքանեան Թուրքերը իրենք ալ այնքան տրամա-դիր չեն Թուրքիա գառնալու, խրատուած ըլլալով 1922էն ի վեր փոխադրուած հայրենակիցներու փորձառութենէն :

Արդ, այս նկատումները եւ դեռ ուրիչ պարագաներ կրնան նոր թակարդ մը լարել տալ Թրքական կառավարութեան, որպէսզի հա-մար «ցեղակից» եւ նախկին հայրենակից Հայերը :

Թակարդը կրնայ կոչուիլ ընդհ. ներում կամ ուրիչ բան, — նոր տպաւորութիւնը՝ «երթեւեկի հրահանգին»: Իսկ անոր գլխա-ւոր նպատակը՝ ճակատ ճեղքել, իբրեւ ձգելով Արտասահմանի հայ-կական բազմութիւնները, եւ մաս մը ներս քաշել, իրենց սեփական ծախքով :

Դեռ ամէն բան չըսինք:

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

1,350,000 ՋԻՆՈՒՈՐՆԵՐՈՒ ԹԱԶՄԱՓՈՐՁԸ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

Պիտի տևեն տասներկու շաբաթ

Օգոստոս 15ին սկսան Գերմանիոյ աշնանային մեծ ռազմափորձերը, ար-տակարգ պատրաստութիւններով, ինչ որ մտահոգութիւն կը պատճառէ Փա-րիզի եւ Լոնտոնի մէջ: Գերմանական թերթերը կը փորձեն համոզել թէ ռազ-մափորձերը բացառիկ հանգամանք չունին, եւ սակայն քիչեր կը հաւատան: Գերմանիոյ զինուորական օրկանը 1938 տարին կը հոչակէ փոքր ռազմափոր-ձերու չրջան, արտակարգ պարագայ համարելով միայն պահեստիներու մաս-ձերու չրջան, արտակարգ պարագայ համարելով միայն պահեստիներու մաս-նակցութիւնը: Ամէն երեք տարին անգամ մը, ուրեմն 1941ին ալ ընդհանուր ռազմափորձեր պիտի կատարուին, մասնակցութեամբ բոլոր զօրամասերուն : Յառաջիկայ տարին պիտի յատկացուի զօրաբանակներու ռազմափորձերուն : Այս տարուան ռազմափորձերը մասնաւորապէս պիտի ծառայեն զօրքերու ար-հեստագիտական պատրաստութեան: Պահեստիներու թիւը կը հաշուէն 350.000 հոգի, որոնք պիտի հաւաքուին մաս-մաս, 12 շաբթուան ընթացքին :

Առաջին անգամ ըլլալով, պիտի գործադրուի 1938 յուլիս 19ի օրէնքը, որ կը տրամադրէ խաղաղութեան ատեն գրաւել բոլոր անհրաժեշտ տուրքերը, պարէնաւորման եւ փոխադրութեան համար: Այս առթիւ հատուցումներ պիտի ըլլան ձիերու եւ կառքերու տէրերուն :

Ռազմափորձերը պիտի կատարուին Գերմանիոյ ամբողջ տարածութեան վրայ: Ընդհանրապէս պահեստիները պիտի հաւաքուին այն չրջանին մէջ որ յատկացուած է իրենց ռազմափորձերուն: Բանակցութիւններն ալ կարելի եղա-ծին չափ պիտի սահմանափակուին որոշեալ չրջանին մէջ: Բայց եւ այնպէս, բոլոր չրջանները այսպէս կամ այնպէս պիտի մասնակցին ռազմափորձերուն :

Ռազմափորձերուն բացումը կատարեց Հիթլէր ինք, Եութէրպորկի մար-զադաշտին վրայ, որ ընդհանրապէս կը ծառայէ սպաներու եւ ենթասպաներու կազմութեան: Տասներկու չաբաթներու ընթացքին, չարունակ զրօշի տակ պի-տի գտնուին 1.350.000 զինուորներ :

Միւս կողմէ, ամրութեանց չինութիւնները կը զրաղեցնեն 3—400.000 զին-ուորներ, որոնք ընդհանրապէս համախմբուած են Գերմանիոյ արեւմտեան բանակատեղիներուն մէջ եւ որոնք կրնան մինչեւ վեց ամիս հետու մնալ իրենց տուներէն, համաձայն նոր հրամանագրի մը:

Գերմանական ամենամեծ ռազմափորձն է այս, Մեծ Պատերազմէն ի վեր: Այս առթիւ միշտ մտահոգութիւն կը տիրէ Գերմանիոյ դիտումներու մասին : Կասկածողներ կան թէ Հիթլէր կրնայ բռնութեան դիմել Չեխոսլովաքիոյ դէմ, Գերմաններու դառը պաշտպանելու համար: Իսկ լաւատեսներ չեն հաւատար այդ վտանգին, հաւանական դանելով հանգերձ սահմանային միջադէպեր : Անոնց կարծիքով, Գերմանիա կ'ուզէ լոկ պատեհութիւն ընծայել անգլիացի միջնորդին, լուծելու համար չեխական խնդիրը :

Չեխոսլովաքիոյ մէջ հանդարտութեամբ կը հետեւին ռազմափորձերուն , իրենց յոյսը դնելով Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի վրայ: Միեւնոյն ատեն թերթերը կը չեշտեն թէ «Չեխոսլովաքիան պատրաստ է»: Փրակայի դիւանագիտական չրջանակներուն մէջ ահաբեկման ցոյց մը կը նկատեն Գերմանիոյ ռազմափոր-ձերը :

**** Ռազմափորձերուն հետ մէկտեղ, հրամանագիր մը հրատարակուեցաւ, որ նոր տուրք մը կը հաստատէ, ազգային պաշտպանութեան համար: Տուրքին համեմատութիւնը պիտի ըլլայ 30 առ հարիւր, եկամուտի ներկայ տուրքին վրայ: Կը կարծուի թէ աւելի վերջը պիտի վերահաստատուի նաեւ ինքնաշարժ կառքերու տուրքը :*

**** «Տէյլի Թլէկրաֆ»ի թղթակիցը 750.000 կը հաշուէ ռազմափորձերուն մասնակցող պահեստիներու թիւը: Այն զինուորները որոնց չրջանը կը լրա-նայ սեպտեմբերին, դրօշի տակ պիտի մնան անորոշ պայմանաժամով: Զօրա-յութեան պիտի կանչուին նաեւ անհամար հիւանդապահներ եւ բժիշկներ: 65 տարեկանէն վար ո եւ է քաղաքացի պիտի չկրնայ հեռանալ երկրէն : Հազա-րաւոր երիտասարդուհիներ, զրասենեակի պաշտօնեաներէն մինչեւ բանուորու-հիները եւ սպասուհիները պարտաւոր են արձանագրուիլ աշխատանքի զրա-սենեակներուն մէջ: Առանք միշտ կազմ եւ պարապատ պէտք է ըլլան, կանչուե-լու համար :*

Գերմանիա կոչ կ'ուղղէ Անգլիոյ

Կիսապաշտօնական օրկան մը, «Տէոյչէ Ալկէմայնէ Ցայթունկ» , օգոստոս 15ի համարակալով կոչ մը կ'ուղղէ Անգլիոյ, որպէսզի կարելին փորձէ, խա-դաղօրէն լուծելու համար չեխական խնդիրը: Համբակրականը անտեղի դանելով Անգլիոյ մտահոգութիւնները՝ գերմանական ռազմափորձերուն առթիւ, կը յայ-տարարէ .— «Ամէն երկրի մէջ սովորական դէպքեր են այս կարգի ռազմափոր-ձերը, անհրաժեշտ եւ բնական, ինչո՞ւ իրար անցեր են մեր ռազմափորձերուն առթիւ »:

« Ֆրանքֆուրթէր Ցայթունկ»ի Լոնտոնի թղթակիցն ալ չօչափելով այս խնդիրը, կը բացատրէ թէ Չէմպըրլէն իր կեանքին ամենամեծ գործը կը նկա-տէ անգլեւգերման մերձեցումը: Միեւնոյն ատեն ցաւ կը յայտնէ որ Անգլիոյ մէջ Նուռ կը նային Գերմանիոյ կատարած յառաջդիմութեանց վրայ :

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՉԱՓՈՆ ԴԷՄ ԴԻՄԱՑ

Խ. Միութեան Ծովային օրկանը, «Կարմիր Տորմիղ», կը գրէ թէ Մանչու-րիոյ դրաւումէն առաջ Ճափոն հակիւ 15.000 զինուոր ունէր այդ չրջանին մէջ: Այժմ Ճափոնական բանակին թիւն է 250.000, 600 հրասայլերով, 1000 թնդա-նօթներով եւ 450 սաւառնակներով,— ամբողջ օդատորմիղին 20 առ հարիւրը: Վորչայի Ճափոնական բանակն ալ կը հաշուէն 60.000 հոգի, 200 թնդանօթնե-րով, 50 հրասայլերով եւ 100 սաւառնակներով: Ուրեմն համագումար 300.000 զինուորներ կեդրոնացած են Ռուսաստանի դէմ :

Այս բանակին վրայ պէտք է աւելցնել Մանչուրիոյ զինուորները, — 80.000

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էջ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԷՇԸ, ՇՈՒՆԸ ԵՒ ՕԶԸ

Պոլսոյ թերթերուն մէջ աչքիս հան-դիպեցաւ հետեւեալ պատմութիւնը. (Մե՛զմ որ Ազազը ներկայ չէ, գայն գեղազարդելու համար, իր գիւղին լե-զուով) .—

Էրէյլիի մէջ հովիւ մը իր հօտը ձր-գած՝ ամրալանջին վրայ, մաղ կու չար, երբ դիտեց որ ինչ անդին արա-ծող էշը անհանգիստ շարժուձեւեր կ'ընէ :

Օրհնեալ աւանակը ողբալի գոչիւն-ներ կ'արձակէր եւ աչացիներ կուտար : Հարծեց օգնութիւն կը խնդրէր :

Հովիւը մօտենալով, կը տեսնէ որ մօտ երկու մեթր երկայնութեամբ օձ մը պլորուած, փաթթուած՝ իշուն, կը խաւալի ու կը սեղմէ :

Իսկապէս ալ, էշը օգնութեան կը կարօտէր :

Եւ ահա հովիւին շունը, մշտարթուն անասուն, անմիջապէս կը խոյանայ օ-ձին վրայ :

Այս վերջինը կատղած՝ կը ձգէ էշը եւ կը փաթթուի շունին, կը սեղմէ խեղդելու կամ ոսկորները կոտրտելու աստիճան :

— Իսկ է՞շը, պիտի հարցնէք : Փա-խա՞ւ թէ ··· չէզոքութիւն յայտարա-րեց, յանուն «ողջմտութեան»:

Ընդհակառակն : Պատմութիւնը կ'ը-սէ թէ էշը իր կարգին օգնութեան հաս-նելով վտանգուած շունին, ի վերջոյ ջախջախեց օձին գլուխը՝ իր ամրակ-ներուն տակ :

Եւ այսպէս անգամ մըն ալ հաստատուեցաւ թէ փոխադարձ օգնութեան գաղափարը, թէեւ բնազդական, յա-ճախ աւելի զօրաւոր է անասուններուն մէջ, քան այն արարածներուն որ կը կոչուին մարդ :

Եթէ մեր հաստափոր վարժապետը ողջ ըլլար, պիտի աղաղակէր, ան-պատճառ դաս մը հանելով այս պատ-մութենէն .

— Կը տեսնէ՞ք, տղաք, երկու ան-բանիներ, մէկը՝ էշ, միւսը՝ շուն, մէկ ուշգաղէն կը համերաշխին եւ գործի կը ձեռնարկեն, յանուն իմքնապաշտ-պանութեան եւ իրերօգնութեան : Ա-ռանց ժողով սարքելու եւ ծրագիր մը-շակելու : Անոնք «մարդկային» հար-ցումներ ալ չեն ուղղեր իրարու, — Ո՞ր բաղաքէն կամ գիւղէն ես : «Հաւա-տով խոստովանիմ» գիտե՞ս : Մեր հովիւը կը ճանչնա՞ս : Մեր առուէն ջուր խմա՞ծ ես եւն. : Խորապէս գի-տակից իրենց պարտականութեան, ա-նոնք «որդիական իրաւունքի պատշաճ յիշեցում» ալ չեն փորձեր : Հասկցանք ուրեմն, յաջորդ անգամ ամէն մէկդ շարադրութիւն մը պիտի բերէք այս նիւթին վրայ :

··· Շարադրութիւն մըն ալ դուն փորձէ, սիրելի ընթերցող, ակնարկ մը նետելով սա վերջին **15** տարիներու պատմութեան վրայ :

ա ՎԱՀԷ

ՏԽՐՈՒՆԻ

Որքին ցաւով կ'իմանանք մահը Պ. Աբրահամ Տէր Ստեփանեանի : Տակա-ւին քանի մը օր առաջ խմբագրատուն հանդիպելով, նոր հասցէն կուտար կիւղի մը մէջ, Թերթ ստանալու հա-մար : Միշտ չէնչող, կը խօսէր աչէն-չախէն : Կիրակի առաւ յանկարծ տը-կարութիւն մը զգալով, կը մեռնի հա-կառակ բոլոր խնամքներուն :

Հանգուցեալը Իզմիրցի էր եւ նախ-կին Դաշնակցական, մօտ 60 տարե-կան : Կը ծառայէր Բարեգործականի կեդրոնին մէջ, իբրեւ դռնապան : Առեն մը տատանելէ վերջ, նորէն նը-ուիրուեցաւ հանրային կեանքին, իբ-րեւ հիմնադիր եւ գործօն անդամ կա-մաւորներու եւ Մարտիկներու Միու-թեան, հակառակ իր վատառողջ ի-ճակին :

Մեր ցաւակցութիւնները իր ընտա-նիքին, եղբօր եւ պարագաներուն :

*** Ցուղարկաւորութիւնը կը կա-տարուի այսօր, չորեքշաբթի, ժամը 2ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին մէջ :*

«Ազնւագոյն ռազմավարական քայլեր»

Խ. Միութեան Գերագոյն Խորհուրդի օգոստոս 15ի նիստին մէջ, ելմտա-ցոյցի յանձնաժողովին նախագահը, Սիտորով, ճառ մը խօսելով յայտարարեց.

— «Կուսակցութիւնը արդէն բնաչնջած է հակայեղափոխականներու բոյ-ները. Հարկ է ոչնչացնել բոլորը, մինչեւ վերջինը: Երեսփոխանները վաւերա-ցնելով ելմտացոյցը, պիտի ապացուցանեն իրենց միութիւնը Լէնինի եւ Սթա-լինի կուսակցութեան չուրջը: Իրենց միութիւնը լաւագոյն երաշխիքն է Խ. Միութեան յաղթանակին՝ յարձակում պատրաստողներուն դէմ: Թող ճափոն եւ բոլոր ֆաչական երկիրները գիտնան թէ իրենց գրգռած պատերազմը ուրիշ բանի չի ծառայեր եթէ ոչ փութացնել ֆաչականութեան ոչնչացումը եւ ըն-կերվարութեան յաղթանակը »:

**** Ճառերէն վերջը քուէարկուեցաւ ելմտացոյցը, որ կը ներկայացնէ 126 միլիառ 737 միլիոն 993.000 րուբլի մուտք, 125 միլիառ 337 միլիոն 993.000 րուբլի ելք: Այս դումարին վրայ պէտք է աւելցնել նաեւ 5 միլիառ 800 միլիոն րուբլի, ընկերային ապահովագրութեանց համար :*

**** Ելմտացոյցին քուէարկութենէն վերջ, Գերագոյն Խորհուրդը եւ Ազ-գութենանց Խորհուրդը սկսան քննել դաշնակցային հանրապետութեանց դատա-կան բարենորոգման ծրագիրը :*

Նոր գործարաններ կը հաստին Իրան

Թէհրանի «Ալիք»ը (2 օգոստոս) կը գրէ թէ քանի մը օր առաջ «Սաման» չոգենաւով 4000 եւ «Պոլով» չոգենաւով 4000 ռազմարդիկ, կիներ եւ մանուկ-ներ հասած են Աստարա, Ռուսաստանէն: (Կարդալ ուրիշ մանրամասնութիւն-ներ, Բ. Էջ) :

---

65 ՉԲԵԱՑ ԲԺԻՇԿՆԵՐ, Միւնիխի հրեայ բժիշկներու վերջին մնացորդը, հրաման տացան մինչեւ եղեմբեր 15 հեռանալ իրենց բնակած տուներէն : Առանց մէկ կը գտնուին չորս աչխարհահռչակ հեղինակութիւններ, — փրոֆ. Օթթօ Նէոյպաուէր, Միւնիխի պետական հիւանդանոցի ներքին հիւանդու-թեանց վերատեսուչը, Տօքթ. Ալֆրէտ Հաապ, համանուն հաստատութեան վե-րատեսուչը, որ ամբողջ Եւրոպայի մէջ ծանօթ է իբրեւ մասնագէտ լեարդի հիւանդութեանց,— Փրոֆ. Մորիս Իսէրլին, հռչակաւոր վիրաբոյժ ուղեղի հիւանդութեանց եւ Տօքթ. Մաքս Քլար, առաջնակարգ մասնագէտ մանկամար-զական հիւանդութեանց: Հրեաները այլեւս բժիշկութիւն պիտի չկրնան ընել Սեպտեմբեր 30էն վերջ :

ՕՏԱՐ ՇՐՋԻԿՆԵՐՈՒ թիւը երբեք այսքան մեծ եղած չէր Ֆրանսայի մէջ, 1920էն եւ յուցահանդէսէն ի վեր: Կը կարծուի թէ 20—30.000.000 անգլ. ոսկի ծախսած պիտի ըլլան անոնք, արձակուրդի ամիսներուն: Անչուչտ գլխաւոր պատճառը ֆրանքին անկումն է, ինչպէս եւ չրջիկի տոմսերու առատացու-թիւնը: Միայն Անգլիացիները հաշուելով, յուլիս ամսուան ընթացքին 200000 այցելուներ եկած են: Եթէ իւրաքանչիւր այցելու միջին հաշուով 20 ոսկի ծախ-սէ, 6.000.000 ոսկիի յաւելուածական եկամուտ մը կը գոյանայ :

ՍՏԱՄԲՈՒԼԻ ԼԵՐԱԿԱՆԸ

The Eunuch of Stamboul

By DENNIS WHEATLEY

Թարգմ. ՏԵՐՈՒ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆԻ

Բաժին I. M.

Տպագրված է Բերիայի անձնական արխիվում

Ի. ՅՈՎՈՒՆԻ

Ա. ՅՈՎՈՒՆԻ

Ա. ՅՈՎՈՒՆԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏԱՐԱՆ

ՅԱՂԹԱՀԱՐՈՒԹԻՒՆ ԹԻՖԼԻՍԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎՈՅ ՀԱՄԱՐ

(Գերմաներէն սպասարկէ)

Ի ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻՆ ԵՒ ՄԱՆԱՒԱՆԴԱԿԱՆ ՀՈՂԵՐՈՒՆ ՎՐԱ

Ընդհանուր ժողովի նախագահ՝ Պրն. Ռ. Ռոզէնթալ

Ընդհանուր ժողովի քարտուղար՝ Պրն. Ա. Ֆրանկ

Ներկայ են 15 անդամներ։

հոգի, 10.000 Մոնկոլեան հեծելազօրքով, որոնց գլուխը կը գտնուին 10.000 ճապոնցի սպաներ եւ մարզիչներ: 1934ին Մանչուրիոյ բանակին թիւն էր 100.000, բայց խիստ մաքրագործումներ կատարուեցան: Մանչուրիոյ զօրամասերը տեղաւորուած են ճափոնական խառն դունդերու մէջ: Միեւնոյն աղբիւրին համաձայն, 10—15.000 սպիտակ Ռուսեր զինուորական կրթութիւն կը ստանան Մանչուրիոյ մէջ:

*** Ճափոնի պատերազմական նախարարութիւնը կը հաստատէ թէ զօրքը բոլորովին քաշուած է Զանկուֆէնկի շրջանէն, համաձայն Մ. Միութեան հետ կնքուած պայմանագրին: Այս յայտարարութիւնը զարմանք պատճառեց Ճափոնի մէջ, քանի որ թերթերը միշտ կը պնդեն թէ այդ շրջանը ռազմավարական տեսակէտով կենսական է Ճափոնի համար: Ճափոնի պաշտօնական շրջանակները վստահ են թէ Մ. Միութիւնը պիտի յարգէ օգոստոս 1ի զինադադարին պայմանները:

*** Վերջին ընդհարումներուն ատեն, Ճափոնցիները իրենց կորուստները կը հաշուեն 158 սպաննեալ եւ 740 վիրաւոր, իսկ Ռուսերը՝ 236 սպաննեալ եւ 611 վիրաւոր: (Իրենց կորուստը): Ռուսերը Ճափոնցիներու կորուստը կը հաշուեն 600 սպաննեալ եւ 2500 վիրաւոր:

Նոր խոովութիւններ Պաղեստինի մէջ

Արաբ ահաբեկիչներ օգոստոս 15ին յարձակեցան կարմելոս լերան վրայ, եւ սպաննեցին վեց հրեայ ոստիկաններ: Սպաննուեցան նաեւ ութ Արաբներ եւ հրեայ մուխթարը: Երկու կիներ ալ վիրաւորուեցան: Յարձակումները կը շարունակուին երկրին բոլոր մասերուն մէջ:

*** Երէկ սխալմամբ գրած էինք թէ Եւրոպա հասած է Արաբիոյ թագաւորը, Իպնը Սէուտ: Եկողը իր տղան է, Էմիր Իպնը Սէուտ, որ Լոնտոն հասաւ երէկ: Իր այցելութիւնը երրորդն է երկու տարուան ընթացքին եւ պիտի տեւէ մէկ ամիս: Էմիրը պիտի աչխատի ձեւ մը գտնել, խաղաղեցնելու համար Պաղեստինը: Անգլիա միշտ հաշուի կ'առնէ Իպնը Սէուտի ազդեցութիւնը, որ կը տարածուի ոչ միայն արաբական աչխարհին վրայ, այլ եւ մինչեւ Հնդկաստան:

ՋԱՆԱՋԱՆ ԼՈՒՐԵՐ ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՕԴԱՆԱՒԱՅԻՆ սպայակոյտին նախագահը, Զօր. Վուիլմէն, Պերլին գնաց օդանաւով, մարաչախտ Կէօրինկի հրաւէրին վրայ: Մեծ ընդունելութիւններ սարքուած են այս առթիւ:

ՍՊԱՆԻՈՅ ազգայնականները յառաջ խաղալով, այժմ 20 քիլոմեթր հեռու են Ալմաւէնի սնդիկի հանքերէն, համաձայն վերջին լուրերու:— Ֆրանսական չոգենաւ մը ականի զարնուեցաւ Ձիպրալթարի բացերը եւ ընկղմեցաւ:— Երեք անգլիական նաւեր ռմբակոծուեցան սպանիական նաւահանգիստներու մէջ: Նաւերէն մէկը ընկղմեցաւ:

ՆԱՓՈԼԷՈՆԻ արձանին բացման առթիւ, Այաչչիոյի մէջ (Քորսիքա), թերթերը գիտել կուտան թէ հանրապետութեան հռչակումէն ի վեր առաջին անգամ էր որ Ֆրանսա պաշտօնապէս մեծարանք ընծայեց երբեմնի միապետին: Արձանը կը տիրապետէ ծովին վրայ: Բացումէն առաջ զօրահանդէս մը տեղի ունեցաւ եւ եպիսկոպոսական պատարագ մատուցուեցաւ: Ծովային նախարարը իր ճառին մէջ յայտարարեց.— «Այս օրուան արարողութիւնը կ'ապացուցանէ թէ մենք միտք չունինք հրաժարելու մեր պատմութեան ընթացքէն ուր արմատ ձգած է մեր մեծութիւնը»:

ՇՈՆՂԱՅԻՆ ԴԱՏ մը բացուեցաւ Նիւ Եորքի մէջ: Գլխաւոր ամբաստանեալն է նահանգին ոստիկանապետ (դեմոկրատ) կուսակցութեան գլխաւորը, Ճէյմս Հայնս, որ նախագահական թեկնածու կը համարուէր: Ամբաստանուած է թէ չարք մը խարդախութիւններ կատարած, սպառնալիքներ ուղղած եւ գաւառներ կաշառած է: Դատի քաշուած են նաեւ ուրիշ երեւելիներ, քաղաքապետական վարչութենէն եւ ուրիշ բարձր շրջանակներէ:

ՄԱՐՍԷՅԻ նահանգապետի բանուորներուն դէմ - իրաւարարը արձակեց իր վճիռը, տասօրէն գանելով բանուորներուն ընթացքը (չաչխատիլ կիրակի օրերը եւ դիչերը): Միեւնոյն ատեն կը յանձնարարէ չարունակել բանակցութիւնները, հաւաքական պայմանագրութիւնը նորոգելու համար: Կը սպասուի բանուորներու պատասխանին:

ՕԴԱՆԱՒ ՄԸ, որ Լիոնէն Ժընեւ թռած էր երկուչաբթի օր, վար իյնալով չախչախուեցաւ: Ուղեւորներէն մէկը մեռաւ, երեք հոգի ծանրապէս վիրաւորուեցան:

ՓԱՐԻԶի վերջին թրամուէյը, թիւ 112 (Ռէնոթ-Մոնֆէրմէյլ)... Հանդոսեան կոչուեցաւ կիրակի օր: Այժմ ամէն տեղ օթօպիւս կը բանի:

ԻՏԱԼԻՈՅ համար անցագիրներու վաւերացումը զգրած բլլալով, կառավարութիւնը կը ծանուցանէ թէ բան սովորութեան անցագիր պիտի ստանան անոնք որ Իտալիայէն կ'անցնին, ուրիչ երկիրներ երթալու համար (Ցունասան, Եւկոսլաւակիա եւն.): Վատիկան զացողներն ալ արդելքի պիտի չհանդիպին:

Հայ Կաթ. եւ Մարտիկներու Միութիւնը կը կորսնցնէ յանձին ԱԲՐԱՀԱՄ ՏԷՐ ՍՏԵՓԱՆԵՍԵԱՆի իր վարչութեան անդամներէն եւ Միութեան աթոռանաւոր հիմնադիրներէն մին:

Միութեանս կազմութեան թուականէն սկսեալ, մեր բնկերը անխոնջ կերպով բերած է իր անվերապահ գործակցութիւնը մեր կազմակերպութեան յառաջդիմութեան եւ բարգաւաճման համար.

Հակառակ իր համեստ ընդունակութեանց, ան լրցուր բնել իշ օր պիտի ընէր սիրցաւ մէկը իր ընդգրկած նպատակին յարատեւութեան եւ Նեստանդած գաղափարին իրականացման Համար, անվհատ հաստատամտութեամբ եւ յամառօքէն:

Հայ Կամ. եւ Մարտիկներու Միութիւնը իր բոլոր դինակից ընկերներու անունով կը յայտնէ իր խորին ցաւակցութիւնները իր ազբիին՝ Տիկին Մ. Տէր Ստեփանեանի եւ բոլոր պարագաններուն:

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՇՐՋ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

Ընդհ. քարտուղարը Փարիզէն բացակայ բլլալով, կը խնդրուի դիմում - ները ԱՒԺԱՄԱՊԱՅ կատարել հետեւեալ հասցէին.— ՕՐ. ԳԼԶՃԵԱՆ, 5, Rue Mayran, Paris (9): Հեռաձայն՝ Trud. 46 - 52:

ՅԱՌԱՋ կը ծախուի

24, Rue des Petits Carreaux, Փարիզ Mr. Pierre Marchalի խանութը

Ուիւանգցութիւն

ԱՆԴՐՈՒՆԻԿի գերեզմանին, կազմակերպուած՝ ՀԱՑ ԿԱՄ. եւ ՄԱՐ. ՏԻԿՆԵՐՈՒ Միութիւն կողմէ, ՍԵՊՏ. 11ին:

Կը խնդրուի նկատի ունենալ սոյն թուականը:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՆԱԽԱԶԵՆՈՒԹԵԱՄԲ

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՍԵՆԹ-ԱՆԹՈՒԱՆԻ Մ. ՔԻՒԳԻ

Իր հիմնադրութեան 7րդ. տարեգարձին առթիւ

Տեղի կ'ունենայ 31 Օգոստ. կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին Մագմանեան եղբայրներու օգաստուն եւ ծառախիտ պարտէզին մէջ, ՍԵՆԹ-ԱՆԹուան:

Կը նախագահէ Գ. Ց. ՇԱՀՃԵԱՆ, կը բանախօսեն Գ. Գ. ԳՕՂՈՄ ՀԻՒՍԵԱՆ, ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ եւ Գնդ. ԲԱՂԴԱՍԱՐԵԱՆ:

Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամուած բաժին

Մեծ պատրաստութեամբ եւ կարող ուժերով կը բեմադրուի

«ՍԱՍՆՈՅ ԱՏՐՈՒԻՄԸ»

Կ'արտասանեն Գ. Ս. Թրուեանը, Օր. Մ. Մանուկեան, եպարքոսի Գօլճեան, Վ. Վարոնեան, Գ. Ռ. Մանուկեան, Գ. Վարոնեան եւ փոքրիկն Մ. Մանուկեան:

Հանդիսավայրը բաց կ՚առաւօտեան ժամը 9ին սկսեալ, փափաքողները կարող են ճաշելէնին մէկտեղ ներել:

Ծախսերու մասնակցութիւն 2 ֆրանք:

ՄԱՆՕԹ.— Հանդիսավայր երթալու համար առնել 26 եւ 27 Թիւ դանրակառքերը եւ իջնել 27 Թիւի վերջաւորութեան ու հարցնել Ցազմանեաններու պարտէզը:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Հ. Ց. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ «ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ» ԵՆԹԱԿՈՄԻՏԷԻ ԿՈՂՄԷ

21 Օգոստոս, կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Սէն-Լու, կրաս-Բէյն, Եօթնեղբայրներու օգաստուն պարտէզին մէջ:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, երգ, նուագ, եւրոպական եւ հայկական պար եւ հաճելի անակնկալներ: Ճոխ սիւֆլէ, զովացուցիչներ եւ առատ պատուհաս:

Եարգադիր յանձնախումբը կը սպասարկէ առաւօտեան ժամը 8.30էն սկսեալ: Փափաքողները կրնան ճաշը միասին բերել:

Մուտք 3 ֆրանք (մուտքի տոմսով կը մասնակցիք վիճակահանութեան):

Անթերեւ պարագային հանդէսը կը յետաձգուի:

ԾԱԽՈՒ Է

Մեկնումի պատճառով ծախու է ՍԱՓՐԻԶի խանութ մը, որ կը բանի իրը տարիէ ի վեր: Ունի քոլոր կազմածները եւ լաւ կահաւորում, այրերու եւ կիներու յատուկ բաժիններով: Մատչելի պայմաններ: Դիմել՝ «ՅԱՌԱՋ»ի վարչութեան:

ԿԱՐԵՒՈՐ ԿՈՉ

— . —

1929 սեպտեմբերին հիմ դրուեցաւ ՆԱՀԱՏԱԿ ԳՐԱԳԻՏՆԵՐՈՒ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐ հրատարակչականին, որուն նպատակն էր «հաւաքել եւ հրատարակութեան տալ արեւմտահայ նահատակ կամ մեռած գրողներու երկերը»:

Ուրախ ենք յայտնելու, որ անցած տասը տարիներու ընթացքին, հակառակ անտեսական անօրինակ տագնապին, կրցանք լոյս ընծայել տասը լաւագոյն հատորներ ծանօթ գրողներու:

Արդ, կը դանուինք գործունէութեան նոր շրջանի մը սկիզբը: Նախատակ կամ մեռած գրագէտներուն հրատարակութիւնը վերջացած չէ ան - շուշտ: Եւ սակայն մեր նոր կեանքը ունի նաեւ իր նոր պարտադրութիւնները: Անցեալի անսպառ նիւթերու կողքին, արդէն կազմուած է Արտասահմանի նոր գրականութիւն մը, գրական բոլոր սեռերով: Հրատարակչական ուրիշ որ եւ է մարմին զոյութիւն չունի այդ նոր հոգը ստանձնելու համար: Նկատի ունենալով ուրեմն օրուան պահանջները, Նախատակ Գրագէտներու Բարեկամներ հրատարակչական մարմինը նպատակայարմար կը դտնէ ինքզինքը կոչել այսուհետեւ՝

ՀԱՑ ԳՐԱԳԻՏՆԵՐՈՒ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐ իր զոյութեան տալով աւելի ընդարձակ եւ ընդհանուր իմաստ մը:

Առանց երբեք չեղնելու իր հիմնական նպատակէն, կ'ընդարձակէ իր գործունէութեան դաշտը, եւ կ'առաջադրէ հրատարակել նաեւ երիտասարդ կամ տարբեր, կենդանի հեղինակներուն գործերն եւս, պահանջին եւ կարելիութեան սահմանին մէջ:

Յաջորդ հատորը, իր մատենաշարին 11րդը, առաջին փորձն է այս ուղղութեամբ, որուն պիտի հետեւին ի հարկին ուրիշներ ալ, չնորհիւ ընթերցողներու բարոյական եւ նիւթական քաջալերութեան, ինչպէս մինչեւ հիմա:

Հայ Գրագէտներու Բարեկամներ

ՓՈՒՇԱՏՈՒԽՏ

ԼԻՈՆի ԵՒ ՇՐՋԱՆՆԵՐՈՒ Հայ Լեգէոնական Միութեան կողմէ պիտի տօնուի «Արարատ»ի ճակատամարտի 20րդ. տարեդարձը 9 Հոկտեմբերին: Կը խնդրուի Լիոնի եւ Տէսիճի բոլոր կազմակերպութիւններէն նկատի ունենալ սոյն թուականը:

Կ'ՈՒԶՈՒՄ

Դպրոցական նոր տարեշրջանի վերաբացումին՝ Սէն-Ժէրմէի (Մարսէյլ) մանկապարտէզի համար կ'ուզուի փորձառու մանկապարտիզպանուհի մը: Փափաքողներէն կը խնդրուի զբաղում դիմել մինչեւ Օգոստոս 25, հետեւեալ հասցէին,— Ց. Պետրոսեան, 3 Bld. Neuf, St. Jérome, Marseille:

Ժամացոյցի եւ գոհարեղինաց

վաճառատուն

ՀՐԱՉ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

261, Rue du Fbg. St. Martin

Métro: Louis Blanc et Jaurès

Le Gérant : H. STEPHAN

Imprimerie A. DER (AGOPIAN)

17, Rue Damesme — PARIS (13)

ԳԱՆԷՔ ՏԵՍԷՔ ԼՈՒՌԻ ՄԷՋ

Cinéma REXY

Cours Lafayette, angle Garibaldi

Հ. ՋԱՐԴԱԹԵԱՆ

ՎԻՐԱԲՈՒԾ - ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԾ

14 Rue Dunkerque (ՄԵՋՐՈ ԿԱՌ ՏԻՒ ՆՕԹ)

Tél. Trudaine 42—69

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 14—20:

Ազաւօտեները ժամադրութեամբ:

ԼՈՒՅՍ ՏԵՍԱԻ

«ՄԱՅԻՍ 28»

ԳԵՂԵՑԻԿ ՀԱՏՈՐ ՄԸ Հ. Հ. ՔՍԱՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ ԱՇԽԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ ՄԱՆՕԹ ՄՏԱՒՈՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ

Հրատարակութիւն Հ. Ց. Դ. Արեւմտ. Եւր. Կ. Կ.ի:

Ազպարանքները կանխիկ:

Գինն Ֆրանսա եւ գաղութները 5 ֆր., փոստի ծախքով 6 ֆր.

արտասահման 25 սէնթիմ: Դիմել՝ S. TOROSSIAN, 88 Rue de Bagneux, Cachan, (Seine) France:

ԼՈՒՅՍ ՏԵՍԱԻ

ՄԱԳԱՂԱԹՆԵՐ

(Քերթուածներ)

ԱՀԱՐՈՆ ՏԱՏՈՒՐԵԱՆ

Փառատիպ հատոր մը, 208 էջ, ցպուած սակաւաթիւ օրինակներով:

Գլուխները այս հոյակապ քնարագիրքէն.—

ՅԱՑԳՈՒՔԱՂԱՔ

ՍԷՐԸ ՓՈՒՇԷ ՊՍԱԿՈՎ

ԵՐԷՑ ՄԱՐԴԵՐՈՒ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՒԵՀԵՆԱԿԱՆՔ

ՀԱՆԱՄՏԵՂԸ Կ'ԱՏՈՒԱՑԱՆԱՆ

ՍԻՐՏՍ ԿԱՐՄԻՐ ՎԱՐԴԵՐՈՎ

ԻՆՔՆԱԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԳԻՒՂԻ ՍԻՒՐԵՐ՝ ԵԱՐՈՋ ԵՐԳԵՐ

Գին 40 ֆրանք

Դիմել հեղինակին,

17, Rue Damesme, PARIS

ԼՈՒՅՍ ՏԵՍԱԻ

ՆՇԱՆ ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆի

«ԾԱՂՐԱՆԿԱՐՆԵՐ»

Երգիծական ճոռ հատորը (208 էջ)

Ծանօթ դէմքեր եւ ժողովրդական տիպեր: Վարդապատ մը ժպիտի, խինդի եւ հեգնութեան լաւագոյն նուէրը ինքզինքին ու բարեկամին.

«Ինդալ դիտցիր որ առողջութիւնն ու բախտն ալ քեզի խնդան» Մէխիթ

«Իւրաքանչիւր ժպիտ հոգիին մէջ լոյս մը կը վառէ» Ասկէվան

«Ծիծաղը սրտին արեւն է» Հաճու - Հիր

Հատորին դինն է Ֆրանսա եւ գաղութներ 20 ֆր., արտասահման 25 ֆր.

Դիմել հեղինակին.— 21. Rue Ampère, Cachan, Seine, France:

ՀԱՇԱՐԱՆ ՁՈՇԿՈՒԻՆ

4, Rue de la BUTTE. 4

(Place d'Aix – Marseille.

Հանրածանօթ խոհարարապետ՝ ՁՈՇԿՈՒԻՆ, *պատիւ ունի յայտարարելու բոլորին, որ մէկ անգամ մը այցելեն իր* ՁՈՇԱՐԱՆԸ, *ճաշակելու համար իր ընտիր կերակուրները, հոչակաւոր՝*

ՓԻՏԻԼԻ - ԵՈՂՈՒՐԹԼՈՒ - ՏԷՆԷՕՐ

ՓԼՊԱՊ

եւ Պոլսոյ նշանաւոր ՊԱՂՊԱՂԱԿԸ:

ՄԱՔՈՒՐ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

ԵՒ ՁԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆ

ՐԱՔԸ ՏԻՒԶ

Ջուտ խաթոյէ քաշած եւ ամիսներով պահեստաւորուած ճշգրիտ քանակութեամբ անիսոնով պատրաստուած ՐԱՔԸ ՏԻՒԶՈՒ, ջգուշութեամբ արուեստական օդինըէ զերծ ստամոքսը կ'այրէ, գինարբուները ջուր կը խմեն եւ ձեր վնասէ ձեր առողջութեան: Խմեցէք ՐԱՔԸ ՏԻՒԶը որուն անուշ, կազդուրիչ եւ ախորժաբեր համը ուրիշ չէ:

Dalakupeian 8 Rue Sulfe
Dépôt: 7 Rue de la Paix, Marseille. Tél. Dragon 70—89

AGENCES: ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐ

LYON: ԼԻՈՆ — *M. Francis COTTON, 68 Avenue Galline; à Villeurbanne, près Lyon. Téléph. Lalande 64-10.*

MARSEILLE, ՄԱՐՍԷՅԼ — *M. SIMONDI, 17 Allées des Primevères, à Marseille.*

ՀԱՐԱՁ

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme, PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15 - 70
Chèque Postal Paris 1678 - 63
(ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՑ	ԵՌԱՄՍԵԱՑ
Թրանսա եւ Գաղուքմներ	150 ֆրանք	75 ֆրանք	40 ֆր.
Անգլիա եւ Իտալիա	265 ֆրանք	140 ֆրանք	
Ուրիշ երկիրներ	215 ֆրանք	110 ֆրանք	

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
18
ՕԳՈՍՏՈՍ
JEUDI
18 AOUT
1938

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԺԹ ՏԱՐԻ — 14e Année No. 3811

ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

Ի՞ՆՉՊԷՍ ԿՐՆԱՅ ԼԱՐՈՒԻԼ ԹԱԿԱՐԴԸ

Երէկ բացատրեցինք թէ բոլորովին անհաւանական չէ որ Ֆինլանտիոյ նոր թագաւորը մը լսուի, իբրեւ «ընդհ. ներսում» կամ «վերադարձի հրահանգ», ճակատ ճեղքելու եւ ներս քաշելու համար մաս մը Հայերէ :

Մանաւանդ որ, լատգոյն պարագային ալ, զացողները պիտի երթան իրենց սեփական ծախքով, եւ ամէն բան ծայրէն պիտի սկսին: Միեւնոյն առեն փշուր մը իսկ ես չտանալով իրենց բրնդացրած կալուածներէն: (Թրքական կառավարութիւնը բացարձակապէս անհաշտ է այս կէտին մէջ, իբրեւ հիմնական քաղաքականութիւն) :

Աթէնքի մէջ չբջած լուրերը չեն որ այս ենթադրութիւնը ընել կուտան մեզի: (Մեր տեղեկութիւնները կը հաստատեն որ Ֆրանսայի ներկայացուցիչները եթէ երբեք հարցումներ ուղղած են այդ մասին, խնդիրը ուելի շատ կապ ունի Սուրիոյ եւ Լիբանանի Հայերու, եւ ոչ թէ ընդհանուր հայ գաղթականութեան հետ) :

Բոլորովին տարբեր են մեր ենթադրութեան հիմերը :

Ա,յսպէս, ահա երկու տարիէ ի վեր դադրած է ներգաղթը :

Ո՞վ պիտի կրնար պնդել թէ էնկիւրի դեր չունի այս գործին մէջ եւ թէ Մոսկուա ինք արդիլած է, իրեն յատուկ տեսակէտներով :

Ամէն պարագայի մէջ, եթէ ներգաղթի նոր ձեռնարկ մըն ալ կատարուի --- չատ հեռաւոր յոյս --- չի կրնար անցնիլ 5 - 10,000ի սահմանը: Ուրիշ խօսքով, Արտասահմանի հայկական բազմութիւնները պիտի պահեն իրենց հոծ համբանքը, ինչ որ երբեք հաճելի չէ Թուրքիոյ համար, ապագայ հեռանկարներու տեսակէտէն:

Ուրե՞մն :— Արժանահաւատ սղբիւրէ մը կ'իմանանք թէ Թուրքիա պիտի փորձէ օգտուիլ Նանսէնեան պաշտօնատան ջնջումէն, Ազգերու Դաշնակցութեան ընդհ. ժողովին մէջ, ընդհ. ներման խայծ մը նետելու եւ հանրային կարծիքը մոլորեցնելու համար :

Անդամ մը որ այդ խայծը նետուի եւ հայկական բազմութիւնները կորնչցնեն «քաղաքական վախտականի» հանգամանքը (ռեֆիւժիէ), հիւրընկալ պետութիւնները կրնան դէպի Թուրքիա ճամբայ ցուցնել հայ գաղթականներուն, համաձայն իրենց հայեցողութեան :

Միւս կողմէ, մեր հայրենակիցներուն մէջ ալ չատեր կրնան գտնուիլ, հրապուրուելու համար, այն մխիթարութեամբ թէ փոխուած է Թուրքիան (հայկական քաղաքականութեան տեսակէտէն):

Կրնա՞ք երեւակայել այսպիսի կացութեան մը հետեւանքները, ներկայ կացութեան մէջ:

Նախ --- բսինք արդէն --- նոր ճեղքեր պիտի բացուին տարագիր բազմութեանց մէջ, խորացնելով պառակտումը :

Երկրորդ, Թուրքիան վարկ մը եւս պիտի չահի քաղաքական շուկային մէջ:

Երրորդ՝ միջազգային գործակալները բան – գործ պիտի ընեն հրապուրել չուարած բազմութիւնները, ամէն բանէ առաջ արտագրիչ տարբեր --- կթան կովեր --- ճարելու համար Թուրքիոյ :

Չորրորդ՝ վերադարձողները ոչ թէ իրենց ուզած տեղն է որ պիտի հաստատուին, այլ կառավարութեան որոշած վայրերը, համաձայն 10 տո հարիւրի օրէնքին: Աւելի բաց խօսելով, պիտի կորուին Թրքական հոծ բազմութեանց մէջ, առանց որ եւ է ցեղային իրաւունքի, որ չատոնց պատմութեան անցած է: (Կը բաւէ աչքի առջեւ բերել Պոլսոյ հայկական վերջին համայնքին եւ առ հասարակ բոլոր ոչ - Թուրք փոքրամասնութեանց դլխուն սարքուած հրէշային դաւը, էվզաքի (թէֆ միւթեվէլլի) եւ ընկերակցութեանց օրէնքներով) :

Հորհրդածութիւնները կրնաք չարունակել, որքան կը զօրէ ձեր երեւակայութիւնը, հիմնուելով 1923էն ի վեր հաստատուած կարգուսարքին վրայ :

Միեւնոյն առեն չմոռնանք որ երկուան չափազանցները, մանաւանդ «մեծ»երը միշտ նուիրական պարտականութիւն կը սեպեն յիշեցնել թէ ոչ մէկուն մխքէն կ'անցնի միջամտել Թուրքիոյ ներքին գործերուն :

Անոնք ոչ իսկ Լոզանի դաշնագրին գործադրութեամբ կը հետաքրքրուին, ազատ ձգած ըլլալով քէմալական Թուրքիան: Իսկ ինչ որ Ազգերու Դաշնակցութիւն կը կոչենք, փոքրաքան պաշտպանութեան համար այնքան դեր կրնայ կատարել օրքան ... Պոլսոյ Հայոց Պատրիարքարանը :

Արդ, այսքան չարաչուք հետանկարի մը առջեւ, տակաւին կա՞ն Հայեր որ խորհին վերադառնալու մասին, եթէ երբեք իրականութիւն դառնայ Թրքական թախարդը :

Ահաւասիկ ամէնէն կենդանի օրինակը, --- Սանճաքի նոր կացութիւնը, այնքան վրդովիչ եւ սպառնալից :

Ինքնավարութիւն, բուն բառով՝ Թրքական իշխանութիւն հաստատուեցաւ այնտեղ, եւ տակաւին ներկայ է հոգատար իշխանութիւնը :

Եւ տակայն տեսէք պատկերը.--- Տակաւին երեսփ. ժողով չգումարուած եւ նոր կառավարութիւն չհաստատուած, Թուրքերը մտած - տեղ են եղեր եւ կը կապեն ու կը քակեն, կը փոխեն ու կը դարնեն, կա՛մ Թրքական լուծին ենթարկելու, եւ կամ խմբովին փճելու համար տեղացիները.— Արաբ, Ալեվի, Հայ... Արդէն Արաբներ եւ Հայեր :

Վերջին խօսք մը եւս, իրբեւ եզրակացութիւն :

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԱՀՈՒԱՍԱՐՍԱՓԸ ՍԱՆՃԱՔԻՆ ՄԷՋ

Հայ մը դաշունահար կը սպաննուի Թուրքի մը կողմէ

ՀԱՒԱՔԱԿԱՆ ԲՈՂՈՔԱԳԻՐ ԳՆԴ. ՔՈԼԻԻ

Օգոստոս 1ին, Թուրք մը, Իպրահիմ Օղլու Ալի, դաշունահար սպաննեց իր բարեկամը՝ կարապետ Էօրտէկեան, Ալէքսանտրէթի Ֆարթըզլը հայկական գիւղին մէջ: Այս առթիւ հետեւեալ բողոքագիրը ներկայացուած է գնդ. Քոլիի.

— « Մենք սոսրագրեալներս՝ Ալէքսանտրէթի Ֆարթըզլը գիւղին մուխթարը եւ Ծերոց ժողովին անդամները, կը սոխպուենք ներկայ խնդրագրով մեր վիճակը պարզել Ձեր Վսեմութեան :

Մեր գիւղի չրջակայ Թուրքերը, յայտնի չէ որո՞նց կողմէ դրդուած, երկու ամիսէ ի վեր կը սպառնային կարել մեր ջուրը եւ մեր հովիտները վտարել լեռները: Միւս կողմէ կը փճացնէին մեր հունձքը՝ արտերու մէջ կենդանիներ մտցնելով, մեր կենդանիները կը մեռցնէին եւ պարտէզի ծառերը կը կարկին: Ցեսոյ կ'ապտարարէին.— «Այլեւս հեռացէք այս շրջանէն, հոս հաց չմնաց ձեզի...» :

Եթէ մինչեւ հիմա լռեցինք եւ այս կացութիւնը չպարզեցինք, պարզապէս անոր համար էր որ չըսուին թէ Հայերը խռովակիզ են: Եւ համբերեցինք: Երեք օր առաջ, Կարապետ Էօրտէկեան անուն անձ մը, պետը 6 հոգինոց ընտանիքի մը, հրապարակաւ սպաննուեցաւ գիւղին մէջ:

Սպանիչն է Ազապ օղլու Իպրահիմի տղան Ալի, որ ներկայիս գինեալ վիճակով կը պտտի մեր գիւղին մտերը: Հայրը, մայրը եւ եղբայրները գոյն կը պատպարեն եւ կը կերակրեն: Այս պատճառով, մեր բնակիչները չեն կրնար գիւղէն դուրս ելլել, եւ արտերն ու պարտէզները երեսի վրայ մնացած են:

Թախանձագին կը խնդրենք որ ձեր մաքուր խիղճով քննէք խնդիրը եւ պահովէք մեր գիւղին բնակչութեան կեանքն ու հանդիստը: Եւ կամ, եթէ չյարմար կը գտնէք, հարկ եղածը րլլք որ ուրիշ տեղ մը գաղթենք » :

Ուրիշ վրդովիչ տեղեկութիւններ

Արաբական թերթերը կը գրեն թէ Թուրքերը նորէն պոհ չեն ընտրական արձանագրութեանց արդիւնքէն եւ գաղտնի հանրապրութիւններ սոսրագրել կուտան, պահանջելով որ Սանճաքը Թուրքիոյ կցուի :

Նոյն աղբիւրին համաձայն, 64 արաբ ոստիկան-պինուորներ արձակուած եւ անոնց տեղ Թուրքեր նշանակուած են :

** «Ազդակ»ի Բղթակիցը կը գրէ թէ կառավարական պաշտօնատուններու վրայ գրուած արաբերէն եւ ֆրանսերէն վերտառութիւնները վար կ'առնուին եւ անոնց տեղ կը գրուին Թուրքերէն արձանագրութիւններ :

Իսկ ամէնէն ծանր հոդը տնտեսական տադնապն է: Բազմաթիւ չրջաններու մէջ Հայերը գործ չունին եւ պարապ նստած են: Վերջին ղէպքերը բոլորովին չլատած են առեւտուրը, իսկ Թրքական պայքարը աւելի կը սաստկացնէ քըշուտուրքիւնը :

Սպանիոյ դաշինքը հրաժարեցաւ

Հանրապետական Սպանիոյ վարչապետը, պ. Նէկրէն, դահլիճին հրաժարականը ներկայացուց օգոստոս 16ին, իբրեւ հետեւանք ծայրայեղ տարբերու հետ ծագած անհամաձայնութեանց: Անմիջապէս բանակցութիւններ կատարուեցան, նոր դահլիճին կազմութեան համար: կը կարծուի թէ ձախակողմեան ծայրայեղները դուրս պիտի ձգուին եւ նոր վարչապետը պիտի ըլլայ չափաւոր ընկերվարական մը: Կարծողներ ալ կան թէ դահլիճին վերակազմութեամբ ճամբան պիտի հարթուի, ազգայնականներուն հետ բանակցելու եւ պատերազմը կարճ կապելու համար :

Մինչ այս մինչ այն, կռիւները կը չարունակուին կատաղօրէն: Ազգայնական հրամանատարութիւնը կը ծանուցանէ թէ երբոյի ճակատին վրայ յառաջապահութիւնը կը չարունակուի յաջողութեամբ: Աւելի օր սպանուած են 1000 հանրապետականներ: Հազար հոգի ալ գերի բռնուած են: Նոյն աղբիւրէն կը հաղորդուի թէ պարենաւորումը չափազանց դժուարացած է Վալենսիայի մէջ, ուր ոչ պտուղ կը ճարուի, ոչ ալ բանջարեղէն :

** Զօր. Ֆրանքօ վերջապէս Լոնտոն գրկեց իր պատասխանը, օտար կամաւորներու յետս կոչման մասին :

Ֆրանսայի օդանաւատին ապահովութիւնը Պերլինի մէջ

Զօր. Վուիլմէն, Ֆրանսայի օդանային սպայակոյտին նախագահը, ջերմ ընդունելութեան արժանացաւ Պերլինի մէջ, ուր հասած էր օդանաւով: Կանխատեսուած էր որ Գերմանիոյ օդանաւային նախարարին մէջ դիմաւորելու գացած էին Գերմանիոյ օդանաւային հրամանատարները: Զօրավարը պիտի այցելէ Գերմանիոյ օդանաւային գործարանները եւ մանաւանդ տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ մարշալ Կէօրինկի հետ, որ Պերլին հրաւիրած էր զինքը: Պիտի վերադառնայ օգոստոս 21ին:

Գերմանական թերթերը համակրանքով կ'ողջունեն Ֆրանսացի զօրավարը, «իբրեւ ասպետական հակառակորդ մը որուն այցելութիւնը պէտք է ծառայէ երկու ժողովուրդներուն մերձեցման » :

Գերմանիոյ քաղաքական չրջանակներուն մէջ կը չեշտեն այն ընկերական զաղափարական նշանակութիւնն ալ այս այցելութեան, միշտ չեշտելով իւրաքանչիւր ազգի հաւասարութեան եւ ազատութեան սկզբունքը: «Թող մեր զրացիները վանեն այն կասկածամտութիւնը որով կը դիտեն մեր ապահովութեան համար ձեռք առնուած միջոցները » :

Զօր. Վուիլմէն պիտի ընդունուի նաեւ Հիթլէրի կողմէ: Անգլիոյ քաղաքական չրջանակներուն մէջ կը յուսան թէ այս այցելութիւնը պիտի նպաստէ ճամբան հարթելու, օդանաւային սպառազինութեանց կրճատման համար :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԴԳԱԼ ՄԸ ԱՊՕՒԲԻ ԿԱՐՕՏ ...

Քանի մը հաւատացեալներ, որոնք եկեղեցի գացեր էին կիրակի օր, կը պատմէին առջի օր.—

Վռամշապուհ արք. պաղատագիր կոչ մը ուղղեց ժողովուրդին, որպէսզի օգնեն Էջմիածնի: Ուզեց համոզել թէ Էջմիածինը կանգուն է, կը գործէ եւն. բայց շատ խեղճութիւն կը տիրէ: «Ինքզգալ մը ապուրի կարօտ են » :

Այս առթիւ ծանուցանելով աւանդական պնակի շրջաբերութիւնը, յորդորեց որ բարեպաշտ ժողովուրդը առատաձեռնութեամբ մասնակցի, օգնելու համար միաբանութեան :

Ուրեմն, Մայր Աթոռը կանգո՞ւն է եւ անսասան, բայց անօթի,— դգալ մը ապուրի կարօտ:

Հարց մը ծագեցաւ մտիկս մէջ, — սկդ «կանգուն» եւ «անսասան» կոչուածք բաները էջմիածնի պատե՞րն են, թէ Արսէն եւ Գէորգ արբեպիսկոպոսները, բանի որ միւսներէն ձայն չկայ (Մեսրոպ Մագիստրոս,Բագարան, Արտակ եպիսկոպոսներ, Դանիէլ վարդապետ եւն.) :

Բայց երկրորդ հարց մը կտրեց միւսին ճամբան:

Երեմ տարի առաջ, կաթող. նուիրակ մը եկաւ Արտասահման, եւ առաջին ճառին մէջ իսկ — Ռումանիա — գնաւժելով պատմական գմբէթին խարխուլ վիճակը, անմիջապէս հանգանակութեան ձեռնարկեց :

Հանգանակութիւնը շարունակուեցաւ բոլոր գաղութներուն մէջ, ծրբանսայէն միչեւ եգիպտոս եւ Ամերիկա :

Կարծեմ նուիրակը 150 — 200.000 ռուպլի կը սպասէր, ինչ որ շատ ալ խելքի մօտ չէր :

Ամէն պարագայի մէջ, շօշափելի գումար մը հանգանակուեցաւ, որ բաւական էր ոչ միայն խարխուլ գմբէթը ուորոգելու, այլեւ նուիրակին եռամեայ կամ երկամեայ պտոյտներուն ծախքերը հոգալու :

Արդ, հաւաքուած գումարներէն որեւէ մասնաւոր գնա՞ց էջմիածին:

Եթէ գնաց, ինչո՞ւ դգալ մը ապուրի կարօտ են էջմիածնի միաբանները եւ տունէ տուն ուտելիք մուրալ կուտան:

Եթէ գնաց եւ երեւան մնաց, ինչո՞ւ դիմում չի կատարուիր բարեխնամ կառավարութեան, որպէսզի «անսասան» էջմիածնի յանձնէ զայն: Գոնէ մէկ մասը :

Եթէ որ եւ է առաքում չէ կատարուած, հապա ո՞ւր են հանգանակուած գումարներուն հաշիւները:

Ու վերջապէս, կաթող. նուիրակը, Գարեգին արք. Յովսէփեան, Միաբանութեան երիցագոյն անդամը, ինչո՞ւ փոխանակ էջմիածին վերադառնալու, կը պտտի Ամերիկայի մէջ, Քալիֆորնիա երթալով երկրորդ անգամ:

Գիտեմ որ այս տողերն ալ դգալ մը ապուր չեն ճարեր էջմիածնի մնացորդներուն, ինչպէս չի կրնար ճարել ժամուն պնակը:

Բայց, անոնք չե՞ն կրնար օգնել գոնէ հաշիւները բննելու եւ ուորոգելու գմբէթը, որ փլչելու վրայ էր երեմ տարի առաջ ...

ՎԱՀԷ

ՔԱՀԱՆ ՀԱՅ ԸՆՏԱՆԻՔՆԵՐ ԿԸ ՏԱՐԴՈՒԻՒՆ ՏԷՐՍԻՄԻ ԱՊՍՏԱՍԲՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՃԱՌՈՎ

Իրագեկ աղբիւրէ մը կը բաղնենք հետեւեալ տեղեկութիւնները.—

Ծօզաթ գաւառակի Ազուանիկ գիւղին Համբօ եւ 12 հայ ընտանիքներ եւ Ըրկան գիւղէն Թորոս եւ 8 հայ ընտանիքներ կը տեղահանուին ու էլ Ափիկ կը փոխադրուին : Ճամբան, տակաւին, բոլորը կը կոտորուին : Միայն Համբօ եւ ընտանեկան պարագաները տարուած են Փէրթէկ (Բերդակ) գաւառակին կեդրոնը եւ ձերբակալուած են: Կառավարութիւնը անոնց կը հարցնէ թէ հայ եւ օտար գործակալներ կա՞ն Տէրսիմցիներու մօտ: Եւ որովհետեւ իրականին մէջ չկան եւ խեղճ Հայերը չեն կրնար սուտ մը յարմարցնել, անոնք չարչարանքներու կ'ենթարկուին :

Այս առթիւ վճռապէս յայտնենք թէ բացարձակապէս սուտ են այն զրոյցները, որոնց համաձայն Ռուսերը եւ Հայաստան կ'օգնեն Տէրսիմցիներուն: Եւ դադը կինաց եւ մահու պայքար մըն է զոր Քիւրտերը կը մղեն առանձնապէս: Նոյն իսկ իւրաքանչիւր աշիրէթ առանձին կը կռուի: Գլխաւոր պետերն են Սէյիտ Րզոյի եղբօր տղան Բահպէր, Զէյնէլ եւ Գալտա աշիրէթներու պետը Հիւսէյին :

Կառավարութիւնը կը կոտորէ քիւրտ կիներն եւ տղաքը, այն պատրուակով թէ օտար մտա կայ ըմբոստութեան մէջ: Քիւրտերը իրենց ինչքերը պահած են քարայրներու, անտառներու եւ գետնափոր վայրերու մէջ: Այնպէս որ սաստնակներու ոտքերը միայն անասուն կոտորելու կը ծառայեն: Ալի կիրճը եւ Գութու Տէրէսին անառիկ գիրքեր են եւ դեռ չատ պիտի զբաղեցնեն Թուրքերը կ'իմանամ թէ Թրքական նոր բանակ մըն ալ պիտի դայ :

Ինչպէ՞ս ծագեցաւ նոր ապստամբութիւնը

Ինչպէս յայտնի է, անցեալ տարի ալ ըմբոստութիւն կար Տէրսիմի մէջ : Շարժման կը մասնակցէին հետեւեալ աշիրէթները.— Ապասան, Պաթթիրան, Քուրէչան, Տէմիշկան, Հայտարան: Ամիսներ տեւող կռիւներէ յետոյ, տես - նելով որ զէնքով կարելի չէ ընկճել շարժումը, Անգարա դիմեց ուրիշ միջոցի մը եւ հանդիսաւորապէս յայտարարեց թէ Աթաթիւրք պիտի ներէ, եթէ ըմբոստները անձնատուր ըլլան: Միեւնոյն առեն խոստացաւ գոհացնել անոնց ազգային պահանջները:

Հաւատալով աշիրէթապետ Սէյիտ Րզոյ եւ ընկերները անձնատուր եղան, բայց Թուրք կառավարութիւնը չյարգեց իր խոստումը եւ բոլորն ալ կախադան բարձրացուց: Ասոր վրայ, Տէրսիմի բոլոր աշիրէթները վճռեցին ոտքի ելլել եւ կռուիլ Թուքերուն դէմ, բայց որովհետեւ ձմեռը մօտեցած էր, յարմար դառնցին սպասել: Այսպէս է որ այս գարնան վերսկսաւ չարժումը, իրեն հետ ունենալով նաեւ Շէյխ Հասանն եւ Սէյիտան աշիրէթները :

Շարժումը այսպէս սկսաւ.— Աշիրէթները յուշագիր մը դրկեցին Դ. ընդհանուր քննիչ Ապտուլլահ փաշայի եւ բողոքելով իրենց պետերուն կախադան բարձրացուելուն դէմ, պահանջեցին անյապաղ գործադրել իրենց պահանջները: Իբրեւ պատասխան, փաշան չարժման մէջ դրաւ էլ Ափիկի 9րդ զօրաբաժինը (փըրփա) եւ Վան - Պիթլիս չրջանի ոստիկան - զինուորները: Տէրսիմցիները յարձակեցան եւ Թրքական զօրաբաժինը ոտիպուեցաւ քաշուիլ եփրատի եզերքը:

Միւս կողմէ, էրզրումի զօրարանակը սկսաւ քալել Փլումէր - Մամախաթուն ուղղութեամբ: Հաչքիրի չրջանին մէջ, ուր կան անանցանելի անտառներ եւ ձորեր, Քիւրտերը գիչերային յարձակումներ գործեցին եւ պաշարողական չարժումներ կատարեցին, մեծ կորուստ պատճառելով Թշնամիին: Ասկէ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԻԱԿ ԽԱՐԻՍԽԸ

Զարմանալի, քաոսային չրջանի մը մէջ կ'ապրի աշխարհը: Վարչակարգերու յեղաշրջում, ամէն կարգի հասկացողութիւններու խառնաշփոթութիւն, վերաքննութիւն քաղաքական, մտաւ-ական ու բարոյական արժէքներու, ուռնց սակայն վերջնական եզրակացութեան: Կերպարանափոխուած են ոչ միայն երկիրները իրենց հողային կառոյցով, այլեւ ազգերը, իրենց հոգեկան ու բարոյական կերտուածքովը:

Մարդկութիւնը, զազափարական ու վարչական զանազան դրութեանց մէջ ձամբայ մը կը փնտռէ, ղէպի ցօրութիւն, խաղաղութիւն ու բարգաւաճում: Ժողովրդավարութիւնը չկը-ցաւ տալ, զարերու իր պատմութեամբը, ինչ որ կը փնտռէր մարդկութիւնը· անտեսեց անհատը, հաւաքական-նութեանց առջեւ ասպարէզ բանալով:

Եկաւ համայնավարութիւնը, խո-չոր նշանախօսքերով, ձախողեցաւ ան ալ, զառնալով չարիք մարդկութեան համար: Եկաւ Ֆաչականութիւնը, յա-նուն անհատին ու հաւաքականու-թեան, ու փորձեր կ'ընէ: Ու այսօր, Իտալիան Մուսոլինիին կը հաւատայ, Գերմանիան Հիթլերին:

Կ'ըսեն թէ Թուրքիան Քէմալին կը հաւատայ, ինչպէս Խ· Միութիւնը՝ Սթալինի: Բռունցքի ատկ, բայց կը հաւատան երկուքն ալ: Ըսե՞նք նաեւ թէ աշխարհի ամէնէն ժողովրդավար եր-կիրներէն՝ Ամերիկան, իր կարգին, կը հաւատայ Րոզվէլթին:

Ազգերը վարչակարգեր կ'ուզեն, նոր ու նորագոյն, եւ զործեալ վարիչ-ներ՝ նոյն այդ վարչակարգերուն մէ-ջէն:

Գաղափարաբանական, վարդապե-տական ու վարչական այս տարուբե-րումներէն զերծ չեն նաեւ փոքր ժո-ղովուրդները· սկսած Սպանիայէն մինչեւ լատին Ամերիկան, մինչեւ պալքանեան ժողովուրդները:

Զերծ չենք, նմանապաէս նաեւ մենք:

Պակաս չեն մեր մէջ ալ նման պա-հանջներու, գաղափարաբանական նո-ման հոսանքներու պաշտպանները:

Մեր մէջ ալ անձերու եւ անհատնե-րու զերը չեչտելու հակումը ոյժ կը առնայ եւ կը կարծուի թէ փրկութիւ-նը, եթէ պիտի գայ՝ անոնցմէ միայն պիտի գայ:

Եզաւ նոյնիսկ քաղաքական խմբակ-ցութեան մը օրկանը որ «Մարդ մը կ'ուզենք», յայտարարեց, իր բովան-դակ յուսահատութիւնը զնելով իր ճի-չին մէջ, չըսելու համար իր անանկու-թիւնը:

Պատահական ճիչ մը չէ սակայն այս բացադանչութիւնը:

Կայ այն պատրանքը, թէ «Մարդ մը», եթէ գտնուէր, կրնար փրկել մեր ժողովուրդը, կրնար վերջ տալ մեր ազգային տառապանքներուն եւ զբա-խտութիւններուն: Զէ՞ որ Մուսոլի-նին փրկած էր Իտալիան, Հիթլերը՝ Գերմանիան եւ Քէմալը՝ Թուրքիան:

Ինչո՞ւ Հայ մը, հայ «Մարդ մը» ե-թէ յայտնուէր յանկարծ, հրաչքով, նոյնը պիտի չընէր Հայուն համար:

Իսկապէս, ուսումնասիրութեան կա-րօտ խնդիր է թէ ինչպէս եւ ինչո՛ւ ծնունդ առին, քանամեակի մը ժա-մանակաշրջանին, այս «փրկիչ» դիկ-տատորները, այս «Մարդ մը»ները:

Մարդիկ՝ որոնք պատմական վայր-կեանի մը եւ ազգային մթնոլորտի մը ծնունդն ըլլալէ ետք, կը զառնան խորհրդանիշը իրենց ժողովուրդներու պահանջներուն եւ իրենց կարգին, ծնունդ կուտան նոր մթնոլորտի եւ պատմական նոր պահերու:

Մենք, տրուած ըլլալով մեր քա-ղաքական ու ազգային պայմանները, կրնա՞նք նոյն արդիւնքին հասնիլ, երբ օրին մէկը գտնուի՛ «Մարդ մը»: Հարկ չկայ ժխտելու, անոնց համար, որոնք լաւ կը ճանչնան հայ կեանքը, դրուած միջազգային քաղաքական կացութեան մէկ անկիւնը:

Բայց, կը հաւատանք որ ինչ որ «Մարդ մը» չի կրնար ընել, գաղափար մը կրնայ ընել:

Գաղափար մը, որ իր ուժովն ու հմայքովը այնքան համատարած է, հեղինակաւոր ու ստեղծագործ, որ-քան պիտի չըրնար ըլլալ որեւէ անձ-ի՛ինչը կոչուէր ան թէ Մուսոլինի, Տիգրան կոչուէր ան թէ Արտաշէս: Այս գաղափարը՝ հայրենիքի գաղա-փարն է: Գաղափարը՝ հայրենիքին, որ ազատ ըլլայ ու ազգային իր պատ-մութեամբը եւ իր պատմութեան ըն-թացքովը:

Հայ հայրենիքը, այսօր, չատերու համար հող է ու քար միայն· աչխար-հագրական միաւորի մը՝ որ անցեալ միայն ունի, առանց ապագայի:

Տուէք այս ժողովուրդի ամբողջու-թեան ազգային հայրենիքի մը գաղա-փարը, ազատ ու անկախ, ու Հայը փրկուած է:

Թող համախմբէ ան իր չուրջ հայ բազմութիւնները, զառնալով չունչ ու ոգի, զոհողութեան կոչ ու պայքարի հրաւէր, ու մեր ժողովուրդը կը զառ-նայ դինուորեալ բանակ, որուն առ-ջեւ փուլ կրնան գալ բոլոր թումբե-րը:

Չենք ժխտեր «Մարդ»երը, բայց ան-հրաժեշտ կը նկատենք զաղափարնե-րը· զաղափարներ՝ որոնց համար տա-ռապիլ ու տաղնապիլ պիտնանք· ո-րոնց հասնելու համար պատրաստ ըլ-լանք հրապարակ բերել մեր բովանդակ կորովը եւ զոհողութեան զերագոյն ատոհմանաչափը:

«Մարդ մը» չէ որ կ'ուզենք, այլ ա-զատ հայրենիք մը, ազատ հայրենիքի մը կենդանի գաղափարը:

Այս Թող ըլլայ մեր նշանախօսքը, մեր վերլութեան միակ խարիսխը: Թող ըլլայ մեր ամէնօրեայ պահանջն ու մը-տածումը, անհատական ու ազգային մեր բովանդակ զգացումը:

(Խմբագրական «Յուսաբեր»ի)

100 ՏՈԼԱՐԻ ԳՐԱԿԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿ ՄԸ

Հ· Ց· Դաշնակցութեան Փրովիտեն-սի «Ազատամարտ» Դերասանական խումբը, իր երեսնամեակի առթիւ, 100 տոլարի նուէր մը կը խոստանայ տալ «Հայրենիք» ամսագրի մէջ առա-ջիկայ 12 ամիսներու ընթացքին երեւ-նալիք լատազոյն թատերախաղի հեղի-նակին:

Թատերախաղի նիւթը պէտք է առ-նուած ըլլայ այնպէս, որ զայն խա-ղալու համար քեֆինիֆ դժուարութիւն-ներ չըլլան հայկական բեմերուն վրայ:

Մրցանակը պիտի տրուի «Հայրենիք»ի խմբագրութեան կողմէ նշանակ-ուած գրական յատուկ ժիւրիի մը ո-րոշումով:

ԳԻՐՔԵՐՆ ՈՒ ԳՐԱԳԱՐԱՆՆԵՐԸ

(Ր· եւ վերջին մաս)

Քրիստոնէութեան սկիզբներուն, Եւսերիոս Կեսարիոյ մէջ կազմակեր-պեց իր ժամանակի մեծագոյն գրա-տունը, որ անդամ մը այրուեցաւ եւ գը-նորէն վերականգնուեցաւ, Ս· Գր· Նաղիազանցիի ձեռքով, զոր սակայն, բազմաթիւ ուրիշներու հետ, յետոյ, ի սպառ փճացուց Դիոկղետիանոսի հալածանքը, մեծագոյն հարուածը տալով քրիստոնէական քաղաքակր-թութեան:

Կոստանդիանոս, երբ Հռոմէական կայսրութեան կեդրոնը Բիւզանդիոն տեղափոխեց, հոն չհինել տուաւ մեծ-ծախս մատենադարան մը, որ Թէոդո-սի մահուան տարին 100,000էն աւելի հատորներ ունէր: Այս հաւաքումը մա-սամբ փճացաւ Լեւոն Իսաւրացիի օ-րով, որ կրակի տուաւ զայն: Կոս-տանդին ուսումնասէր կայսրը վերա-կազմեց զայն մեծ ջանքերով, եւ զար-ձուց աչխարհի նշանաւոր մատենա-դարանը: Երկար ժամանակ, բազմա-թիւ կռիւներու ընթացքին, անիկա չղազրեցաւ բիւզանդական իմացական զօրութեան աղբիւրը դառնալէ, մին-չեւ որ Թ· զարու կիսուն գոհ դնաց Մուսուա Դ·ի քմահաճոյքին:

Մեր մէջ բոլորովին բացառիկ ար-ժէքներ ունեցած են դիրքերն ու զրա-դարանները: Մեր հեթանոս հայրերու քաջութեան, զօրութեան, անոնց գա-դաքական կարողութիւններու, կրօ-նական պաշտամունքներու խլրտացու-մը պատմող ու պատկերացնող որոշ դիւաններ ու դիրքեր ունեցած էինք անտարակոյս, ուր կ'ուսանէին մեր ի-մաստուն զպիրները եւ ուրկէ կը սոր-վեցնէին ականջներուն, անոնց մէջ զօրացնելով քաղաքակրթութեան ի-մացականութիւնը եւ հրահրելով հայ-րենասիրութեան եռանդը: Այդ ուս-ման եւ զարգացումի յարատեւութեան չնորհիւն էր որ, Կիւրոսի ժամանակ, 550ին, երբ հայ ժողովուրդը ինկաւ պարսկական լուծին տակ, կրցաւ իր գոյութիւնը պահել 200 տարիի չափ, քանիցս կուռելով նոյնիսկ Դարեհ աչ-խարհակալին բանակներուն դէմ:

Այդ ուսման եւ զարգացումի յարա-տեւութեան չնորհիւն էր, որ 200 տա-րի վերջ, երբ մեր հայրերը թօթափե-ցին պարսկական լուծը, անմիջապէս յետոյ Արտաչէսի կազմած յաղթանա-կալ անկախ Հայաստանի բոլոր ցեղե-րը հայերէն լեզուն կը խօսէին արդէն, ինչպէս կը վկայէ Ստրաբոն:

Ագաթանգեղոս կ'ըսէ.— «Տայր հր-թաման թագաւորն Տրդատ իւրոյ իշ-խանութեանն յաշխարհս եւ ի գաւա-ռաց բազմութիւն մանկտւոյ ածել յարուեստ դպրութեան, եւ կարգել ի վերայ հաւատարիմ դպրապետ:» Իսկ հեթանոսական կրօնի կատաղի հակա-ռակորդ Բիւզանդ, որ ինքզինքը Դ-դարու զէմք ներկայացնելու յատակ-նութիւնն ունի, կը խոստովանի թէ հայ ժողովուրդը, իր չրջանին իսկ, հեթանոսական երգերուն եւ արարո-զութիւններուն ուսման, այսինքն ի-րենց հայրերու մտաւոր ստեղծագոր-ծութիւններուն սորվելու մեծ սէր ու հաճոյք ունէր· «Զիւրեանց երգս ա-ռասպելած գվիպասացութեան սիրեց-եալ··· եւ ի նմին հաւատացեալ եւ ի նոյն հանապազորդեալ»:

Բիւզանդէն վերջ, Վարդանանց պա-տերազմին դիւցազներգակ երկիշէն հա-րեւանցի ակնարկ մը կ'ընէ մեր հին զիրքերու ուսման ու զօրութեան մա-սին, ըսելով թէ՝ ուրացողն Վասակ պարսկական կրօնի ծուղակին մէջ զը-լորելու համար, «բաղցրացուցանէր ո-մանց զկարս երաժշտական եւ զգիրս հեթանոսաց:»

Եւ որոնցմէ ցանուցրիւ սքանչելի պատառիկներ մեզի կը բերեն Մովսէս Խորենացի ու Գրիգոր Մագիստրոս:

Սահակ եւ Մեսրոպ ինչքան ալ հանճարեղ զէմքեր ըլլային, պէտք չէ հաւատալ թէ, անոնք մէկ օրէն միւսը ելիտի կրնային դասական այդքան վա-յելուչ վսեմութեամբ եւ հայ ինքնա-տպութեան այդքան ճոխ հարստու-թեամբ զրական ոսկեդար մը բանալ, եթէ հայ զիրքն ու զրադարանը բնաւ զոյութիւն ունեցած չըլլային, եթէ ի-րենք զանոնք աչքէ անցուցած չըլլա-յին:

Աւելի ուշ տաեն երեւան եկած Մով-սէս Խորենացին, անցողակի ակնարկ մը ունի այս իրողութիւնը հաստա-տող· «Թէպէտեւ ո՛չ ի քուն մատեանս, սակայն որպէս Մար Աբաս Կատինա ասացմէ, ի փոքունց ոմանց եւ յանձնա-ցից արանց ի գուսանականէն այս գը-տանի ժողովեալ ի դիւանի արքունա-նց»:

Եւ անտարակոյս, Մեսրոպ, իր պե-տական ասագ քարտուղարութեան տարիներու չրջանին ուսումնասիրեց զանոնք, որոնք դեռ կը պահուէին ու-սումնասէր եւ հայրենասէր Վռամչա-պուհ Թագաւորին հովանաւորութեան տակ:

Այնուհետեւ ալ չատ որոշ գիտենք որ հայ մենաստաններու, վանքերու, իշխանական եւ արքայական պալատ-ներու, մինչեւ իսկ հեռաւոր հայ գիւ-ղի եկեղեցիներու եւ զպրոցներու մէջ հաւաքուած, կազմակերպուած բազ-մաթիւ հայ զիրքերն ու զրադարան-ները մեր ազգային զոյութեան պահ-պանումին, մեր իմացական զօրու-թեան վերականգնումին լուսեղէն վա-ռարանները եղած են դարերով: Մեր հայրերը, զանոնք զրած, սերտած եւ սորվեցուցած են իրենց զաւակներուն, սրդուց սրդի: Եւ ասիկա ըրած են մինչեւ անդամ երբ մնացած են հեռու ղպրոցէ ու հայրենիքէ:

Գիրքը կը ճչդէ, կ'պաղնուացնէ մարդուն ազգային ուղղութիւնը: Գիր-քը կը զօրացնէ մարդուն իմացական կորովը: Գիրքը կը սորվեցնէ մարդ-կային բարձրագոյն արժանիքը: Գիր-քը ցոյց կուտայ պայքարի դեղեցիկ ու վեմ ճամբան: Գիրքը կը վերակեն-դանացնէ թուլցած հոգիները:

Հայ գրքոյն է որ մեր երիտասար-դութիւնը պիտի կարենայ ուսանիլ մե-ղի համար նուիրական մեր քաղցր լեզուի պերճ յատկութիւնը, որ ընկե-րացեր է զարերու ընթացքին մեր ցե-ղի ճակատագրին կրած բուռն վերի-պայրումներուն, որ թարգմանն է եղեր փառքի, քաջութեան, ուրախութեան րոպէներուն, որ արտայայտիչն է հանդիսացեր մեր ահաւոր տառա-պանքներուն եւ ցնցումներուն:

Հայ գիրքին մէջ է որ մենք կրնանք վերատեսնել մեր հայրենի լեռներուն, հովիտներու, լիճերուն ու դետերուն ներչնչիչ գեղեցկութիւնները, մեր հայրերուն ու մայրերուն արտայայ-տութեանց բազմազեղ ձեւերը, անոնց սիրոյ եւ անձնուիրութեանց լուսա-փառ կրակը:

Այժմ, գաղութներու մէջ, երբ մենք ստիպուած ենք անարիւն պայքարի կեանքը վարել, երբ մեզմէ ամէն մէկը իր տուրքի բաժինն ունի այդ պայքա-րին համար, հայ գրադարանները մեր զպրոցներն ու համալսարաններն են եւ հայ գիրքերը մեր ուսուցիչ-ներն ու զործիչներն են, որոնցմէ մենք կրնանք մեր ուզածներըլրիւ սորվիլ եւ մեր հարցումներուն հմտնական պա-տասխանները ստանալ:

ԿԻՒՐԵՂ ՄՐԱՁԵԱՆ

ՔՍՏՄՆԵԼԻ ԼԱՒԻՐԵՐ Ի ՎՐԱՍՏԱՆԷՆ

(ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԳԱԶԵՏԻ ԿՈՄԻՏԷ)

Փարիզաբնակ վրացի սոց·-զեմոկ-րատները (մենչեւիկները) Ի· Վրաս-տանի ներկայ ներկայ կացութեան մա-սին՝ արժանահաւատ աղբիւրից ստա-ցած մի չարք տեղեկութիւններ են հա-դորդել ռուսերէն «Պոս· Նով·»ի թղը-թակցին: Ահաւասիկ ամփոփումը.—

«Այնուչա դուք յիչում էք,— գրում է Մորդրդային Վրաստանից իրենց ըն-կերը, որ վեց տարի առաջ ձեզ Թիֆ-լիսից հաղորդեցինք Թիֆլիսում Ռու-սերի մէջ ստեղծուած «Ազատաբար Միութիւն» անունով կազմակերպու-թեան մասին: Այս կազմակերպու-թեան զեկավարները փորձեցին մեզ հետ կապ հաստատել, բայց մենք այն ժամանակ զաւադրութիւնից վախենա-լով, մերժեցինք իրենց առաջարկու-թիւնը: Իսկ հիմա պարզ է որ «Ազա-տաբար Միութիւնը» իրապէս զոյու-թիւն ունի եւ կարողացել է իր զոր-ծունէութիւնը տարածել լայն չափե-րով: Իրազեկների ասելով, այս կազ-մակերպութիւնը Թուստատանի բազ-մաթիւ քաղաքներում ունի իր մասնա-ճիւղերը: Այս զաղտնի «Միութեան» մէջ մտնում են տարբեր համոզում-ների տէր անհատներ, սակայն բոլորն էլ համակարծիք են երեք զլխաւոր կէ-տերի չուրջը.—

1· Մորդրդային իշխանութեան տա-պալումը:

2· Գիւղացիութեան անհատական սե-փականութեան վերահաստատում:

3· Մնացած բոլոր խնդիրները լու-ծել ազատ ընտրուած ժողովրդական ներկայացուցիչների միջոցով:

Հետաքրքրական է որ այս «Միու-թեան» լոյս ընծայած թռուցիկների մէջ չի խօսուիր Սամմանադիր Ժողո-վի եւ կամ կուսակցական ծրագիրնե-րի մասին: Ըստ երեւոյթին սա բա-ցատրւում է նրանով, որ ռուսական հին կուսակցութիւնները եւ կազմա-կերպութիւնները չկարողանալով ըս-տեղծել ուժեղ իշխանութիւն եւ եր-կիրը պաշտպանել բոլչեւիկեան վտան-գից, ժողովրդի մէջ բացարձակապէս կորցրել են իրենց հեղինակութիւնը եւ վստահութիւնը:

«Ինձ չատ է հետաքրքրում,— չա-րունակում է լրաթերը,— այն հարցը թէ «Ազատաբար Միութիւն»ը ինչպէս պէտք է լուծէ այս բազմազեղ երկրի մէջ ազգային խնդիրը: Պատասխանը եզաւ գրեթէ յարեւման: Ներկայ վար-չաձեւի տապալումից յետոյ, իւրա-քանչիւր ազգ իր սեփական միջոցնե-րով պէտք է հաստատուի իր ներկայ սահմանների մէջ: Մենք վստահ ենք, ասում են նրանք, որ հետագային մեր գործունէութեան ընթացքին մէջ կա-րելի կը լինի ընդհանուր լեզու գտնել եւ փոխադարձ չահերի պաչտպանու-թեան հիմերով որոչ համաձայնու-թեան գալ:

Ապա լրատուն Ի· Վրաստանի ներ-կայ կացութեան մասին հաղորդում է մի չարք հետաքրքրական տեղեկու-թիւններ:

«Երէկուան իշխանաւորները որոնք չայչայեցին վրաց ժողովուրդին, այ-սօր իրենք են զոհը դարձել այս սար-սափելի իշխանութեան: Այս պարոն-ներին կարգով ոչնչացնում են Սամա-նի փոխարքայ Բերիայի գործակա-լները:

Ցաճախ է պատահում որ այս կամ այն համայնավարների պաշտօնատեղից դէպի տուն վերադառնալիս անհե-տ կորչի Թիֆլիսի փողոցներում, ինչպէս վայրը անտառներում: Մի քանի տ-անցած, այսպիսիների դիակը գըտ-նում է գետի մէջ եւ կամ մօտակայ անտառում: Ընդհանրապէս դիակների վրայ նկատելի են չարչարանքի հետ-քեր: Այսպիսի միջոցով պատժելը հա-մայնավարների չարքերում խուճապ է ստեղծում:

Անվերջ մաքրագործումներ են տեղի ունենում պետական բոլոր մարմին-ներում: Ամէնուրեք առաջ են քչում Բերիային հաւատարիմ երիտասարդ համայնավարներին, որոնք տեղական չին իրենց տանձնած դործին: Այսպէս, վերջին վեց ամսուայ ընթացքին Թիֆ-լիսում մաքրուել են 3000ի չափ հա-մայնավար եւ «անկուսակցական բոլ-չեւիկ» պատասխանատու դէմքեր: Մաքրուածներից մէկ մասին գնդակա-հարել են, մէկ մասն էլ «անյայտ կո-րել» եւ կամ փտում են իրենց ձեռքով կառուցած Զէկայի նկուղներում:

Ղեկավար չրջանակում մթնոլորը խռնուորուած է: Ոչ ոքի չի կարելի դատահիլ: Չի կարելի սեփական կար-ծիք յայտնել: Մարդկանց անասնա-կան վիճակի են հասցրել եւ լեզուները կնքել: Ներկայիս բոլչեւիկներին ան-լի են հետապնդում քան թէ պարզ մահկանացուներին: Երէկուան մեծա-սուները մեռնում են առանց դիմա-դրութեան, Բերիայի առջեւ փորի վը-րայ սողալով եւ ազաչելով որ իրենց խնայէ··· Այս քաոսային տեսարանը արդահատանք է պատճառում եւ ոչ մի-ոյն չի ազդում ժողովրդին: Գայ-լերը իրար են կրծում:

Սակայն խռովութիւնները եւ հալա-ծանքները միմիայն կուսակցութեան ներսը չի կատարւում· ճգմել են նաեւ ամբողջ վրաց ժողովրդին: Անցած աչ-նանը Թուրքիային սահմանամերձ Ա-խալցխայի եւ Ախալքալաքի մի քանի գիւղերից ժողովրդին հեռացրել են: Ամայացած գիւղերում տեղաւորել են կարմիր զօրքին եւ Թրքական սահմա-նի երկարութեամբ ամրութիւններ կառուցել: Սահմանամերձ չրջանում յայտարարուած է պաչարման վիճակ, ուր մուտքը արդիլուած է ժողովուր-դին: Սահմանապահ զօրքը զուտ ռու-սական է:

Ախալցխայի սահմանամերձ չրջա-նի ժողովրդին այս զարնանը հեռա-ցրին, ինչ որ ուժեղ խլրտում առաջ բերեց ամբողջ Ախալցխայում: Գիւ-ղացիներին հրամայել են երկու շաբ-թուան ընթացքում թողնել իրենց հայ-րենի բոյնը եւ տեղափոխել ներքին գաւառները, իրենց ամբողջ չարժուն սպրանքները եւ անասին իրերը կար-միր զօրքին հարկադրան-քով: Բնականաբար գիւղացիները չե-կամեցել առանց բնդդիմութեան թող-նել իրենց հարազատ վայրերը եւ յա-ճախ տեղի են ունեցել ուժեղ ընդհա-րումներ: Այսպէս, Վերին Ախալքալի Բակի եւ Մուժիղ գիւղերի ժողովրդի եւ զօրքի միջեւ ընդհարում է տեղի ու-նեցել որ տեւել է 15 օր···

ՍՏԱՄՊՈՒԼԻ ՆԵՐՔԻՆԻՆ

The Eunuch of Stamboul

By DENNIS WHEATLEY

Trans: J. M.

Գրեց՝ ՏԷՆՆԻՍ ՀՈՒԻԹԼԻ

Թարգմ· Ծ· Ի·

ԾՈՒԱԼՋ ՅԻ ԹԵՐԹՕՆԷ (130 — 132)

Տայանա մեծ զժուարութեամբ կը-ցաւ զսպել իր բարկութիւնը: Գիտէր որ եթէ յանկարծ ապտակ մը իջեցնէր իշխանին քիթին-բերնին Սուլթանը — որուն հետ ի հետ ընչաւութիւնը կը լսէր իր հաեւէն — ու փեթերը որ իր-մէ քանի մը քայլ անդին ատեղտան աչքերով կը նայէր Ալիին, պիտի յար-ձակէին անոր վրայ, ու վայրկեան մը առքը Ներքինին պիտի սպաննէր զա-նոնք: Թերեւս իշխանին սպառածն ալ այդ էր: Անիկա մեծ ուրախութեամբ սպաննել պիտի տար երկու երիտա-սարդները իր աչքին առջեւ, զինքը կայսերական ննջասենեակը տանելէ ա-ռաջ: Աղջիկը ժզդոյն զէմք մը ունէր հիմա: Թուքը ցամքեր էր բերնին մէջ:

— Կը նախընտրեմ պատկել նաւա-հանդիստին ամէնէն ապառա հատակին հետ, քան անկողին մտնել քու բարձ-րութեանդ հետ, ըսաւ Տայանա հան-դարտ ձայնով ու բառերը հատիկ հա-տիկ արտասանելով:

Հատուածը իր նպատակին հասած էր: Կնճիռ մը նշմարեց իշխանին յօն-քերուն վրայ, իր բառերը մարակի մը ոլոր վիրաւորած էին անոր ինքնասի-րութիւնը: Ալի ակռաները ցոյց տը-ուաւ, Տայանա վախցաւ որ պիտի զար-նէր իրեն, վախցաւ, որովհետեւ դի-մէր որ անոր ապտակը ազդանշանը պիտի ըլլար արիւնլուայ կռիւի մը:

Ցետոյ յանկարծ իշխանը ժպտեցաւ ու Ներքինին նայելով ըսաւ·

— Երեւի անձանօթ է քաղաքի վա-չերադիմին համոզելու կարողութիւններուն ··· անոր ձեռքին բազմաթիւ ըմբռնա-կիներ անցած են եւ նկատելով որ ան վաղը դիւրեր պիտի առանձնոյ նոր տիտ-ղոս մը — Աւագ Ներքինի Հաւատաց-եալներու Պալիֆային — կ'ուզեմ որ ան ալ իր մտանկագութիւնը բերէ հան-դերձաւորումի արարողութեան ··· երբ հետեւորդները մեկնին, թոյլ պի-տի տրուի իրեն որ մեր քովը մնայ եւ անուչադրութեամբ համոզէ ձեզ, ծխակա-տարութեան ընթացքին ···

Քաղաքի խնդաց, իւրաքանչիւր վրայ չա-րելով իր մտքո կզակին ծալքերը:

— Ձեզ լսել կը նշանակէ հնազանդիլ, Գայծառատեսիլ Տէր, ըսաւ, Ալլահը թող օրհնէ Մարգարէին Գերապանծ Շառաւիղին հեչտանքը··· Ձեր ծառան ի սպաս պիտի դնէ իր բոլոր տապան-դը, հնազանդութեան հրաւիրելու հա-մար Ձեր սարկուհին, որպէսզի կա-տարեալ ըլլայ երանութիւնը Ձերդ Բարձրութեան ···

Ցանկարծ դուռը զարնուեցաւ:

— Մտէք, պռոաց իշխանը:

Երբ դուռը բացուեցաւ, ոտիկան Մալիքն էր որ ներս մտաւ: Բարեւ տը-ուաւ իշխանին ու յետոյ Քաղաքմին ըսաւ·

— Թիւ 264 զործակալը այտեղ է եւ կ'ուզէ ձեզի հետ տեսնուիլ չատ կարե-ւոր ու ստիպողական զործի մը հա-մար, բայց անսովոր բան մը ···

Ցաջորդ վայրկեանին երկար վերար-կուի մը մէջ փաթթուած մէկը դուռը հրեց ու ներս մտաւ· Թանիան էր:

Սեւորակ մազերը ղէմքին վրայ ցիր-ուցան, աչքերուն խորը բոցավառ նայուածք մը ու վերիրոտ չրթունքնե-րով ներս խոյացաւ յանկարծ: Ձեփ-ձեհրմակ կտրած էր ան ու յիմարի մը արտայայտութիւնը ունէր: Զորս դին նայեցաւ: Կը նմանէր աղջկան մը զոր ծայրայեղ տառապանքը խենթեցու-ցած էր: Ցանկարծ տեսաւ որ իր ղի-մացը կեցած էր Ներքինին, սարսափելի ճիչ մը արձակեց— կարծես իր ոտքե-րուն վրայ կը զգար կրակի մը բոցե-րը — եւ վերարկուին տակէն քաչեց տարճանակը: Ոտիկան Մալիքը ժա-մանակ չունեցաւ արգիլելու այդ չար-ժումը: Գնդակին պայթիւնը սենեակը ցնցեց: Քաղաքմ ոտքի ելաւ, բերանը բացաւ ու ցաւագին մռունչ մը լսուե-ցաւ իր չրթունքներէն: Աչքերը դուրս նետուեցան կարծես զէմքին ճարպոտ մխերէն, իր վիթխարի զանգուածը ե-րերաց մահացու հարուածին տակ ու ետեւ գրասեղանին վրայ փռուեցաւ ան-շնչացած: Գնդակը ծակեր էր անոր լայնատարած որովայնը:

Փիթերը անմիջապէս խոյացաւ ոտ-իկան Մալիքին վրայ: Աւելի բարձ-րահասակ էր ու զօրաւոր, զրկելով վէր հանեց զայն եւ անոր զլուխը ուժ-գնօրէն զարկաւ զրասեղանին:

— Դուռը··· դուռը կղպեցէք պո-ւաց:

Բայց պէտք չկար այդ ազդարարու-թեան, որովհետեւ Տայանան արդէն իսկ զոցած էր զայն, Թանիային ներս պալէն անմիջապէս ետքը:

Սուլթանին ալ զործի սկսած էր, ահաւասիկ բունցքը իջեցուց Ալիի քիթին-բերնին՝ կոտրելով անոր եր-կու ակռաները: Ու երբ իշխանը հա-ւատարակչութիւնը կորնչուցած զը-րաեղանին առջեւ կը զլորէր, տգան նետուեցաւ անոր վրայ՝ խեղդելու հա-մար:

— Փիթըր, դուրսը կեցող պահակը բռնէ՛, չուտ ···

Թանիա կեցեր էր սենեակին մէջտե-ղը ու տարմանակին փողը Ներքինիին ուղղած կը ճչար·

— Այս մարդն էր որ իմ մայրիկս սպաննեց ···

Տայանա հաւատիկ տոմար մը վեր-ցուց գրասեղանին վրայէն ու ճրագին վրայ նետեց: Լամքերը չարդուխըր կտրեցան· սենեակը մթութեան մէջ թաղուեցաւ·Փիթըր տարճանակը ձեռ-քին մէջ պատրգամբ ելաւ, պահակին հաչիւը մաքրելու համար:

Սուլթանին անխնայ կը հարուածէր իշ-խանը, խելագարի վայրագութեամբ բռունցքներու տարափ մը կ'իջեցնէր զորվին վրայ փռուած իշխանին: Ծունկերը անոր փորին վրայ տեղա-ւորելով, կ'աչխատէր պատռել անոր չապիկն ու օձիքը:

Ահաւասիկ բոլոր-բոլոր երկու-քն ալ եւ անոր վիրէն վրցուց ժապա-ւէնը, որուն ծայրը կապուած էր ան-դամահոմին պահպանակը: Նորէն ոտքի ցատկեց ու չնչասպառ Տայանան փնտռեց սենեակին մէջ:

— Տայանա, ո՞ւր ես ···

— Այտեղ եմ, եկուր, չուտ, պա-տասխանեց աղջկան ձայնը պատշգա-մէն:

(Շար·)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՈՐՀԸ

(Վերջաբան պատմության)

Ինքնաթիռները մոտեցան Մոսկվայի վերին շրջանների վրայով։ Ներքևում երևում էին Մոսկվա գետի ոլորանները, Կրեմլի աշտարակները, Մոսկվայի «Գ» տեսքով կամուրջները։ Մոսկվա գետի ափերին ամենուրեք ամառային ծաղկած այգիներ էին։ Ամենուրեք կանաչ էր։ Ամենուրեք ծաղիկներ էին։

Ինքնաթիռները իջան Մոսկվայի օդանավակայանում։ Ինքնաթիռներից դուրս եկան Հայկական խորհրդային պատվիրակության անդամները։ Նրանց դիմավորեցին Մոսկվայի խորհրդային կազմակերպությունների ներկայացուցիչները։ Ծաղիկների ծանր փնջեր հանձնվեցին պատվիրակության անդամներին։

Ինքնաթիռներից դուրս եկան նաև Հայկական խորհրդային պատվիրակության ուղեկցող անձինք։ Նրանք ևս ծաղիկներ ստացան։

Ծաղիկների մեջ խեղդվում էին պատվիրակության անդամները

զատ, բոլորովին չուարման մատնուելով Թրքական զօրամասերը, գիշեր ատեն Թշնամի կարծեցին եւ սկսան կոտորել իրար : Փիւրտերը մեծ քանակութեամբ զէնք եւ ռազմանիւթ գրաւեցին: Մնացած Թրքական անջատ զօրամասերն ալ ստիպուեցան քաշուիլ Երզնկայի նահանգին արեւելքը :

Մազկերտի աշիրէթներն ալ գիշերանց յարձակեցան Մամէքի գաւառակին մէջ չինուած զօրանոցին վրայ եւ մեծաքանակ զէնք գրաւեցին: Մամէքը կը գտնուի Մունզուր (Մնձուր) եւ Հարչիկ գետերուն միացած տեղը:

Տեսնելով որ զօրամասերուն մէջ գտնուող քիւրտ զինուորները կը միանան ըմբոստներուն, Թուրք սպայակոյտը հրահանգ տուաւ որ Սվազի եւ Մալաթիոյ զօրաբաժինները յարձակման անցնին :

Տէրսիմի աշիրէթները 52 են եւ օրէ օրէ կ'աւելնայ ըմբոստութեան մասնակցող աշիրէթներուն Թիւը: Կառավարութիւնը զրկած է յայտարարութիւններ, որոնցմով կը խոստանայ դադարեցնել Քիւրտերու բոլոր պահանջները, եթէ վար դնեն զէնքերը: Եւ Սակայն աշիրէթները կարեւորութիւն չեն տար, մտաբերելով անցեալ տարուան խարէութիւնը :

Գերմանիոյ ռազմախոհները եւ Հեմսպոմիա

Հեմսոլոմաքիոյ զինուորական Գերագոյն Խորհուրդը երեքշաբթի օր զուսարուելով, որոշեց բացառիկ միջոցներ ձեռք չառնել գերմանական ռազմափորձերուն առթիւ, աւելի չծանրացնելու համար կացութիւնը: Այս մտահոգութեամբ, նոր զինուորներ պիտի չկանչուին դրօշի տակ, գերմանական ռազմափորձերու ընթացքին: Բայց բանակը պիտի չարունակէ աշխատիլ գիշերցերեկ, զօրացնելու համար սահմանագլուխը, ականներ գետեղելով, փշաթելեր հաստատելով, ամրութիւններ եւ պատնէշներ կառուցանելով:

Զինուորական խորհուրդին նիստը տեւեց 90 վայրկեան, նախագահութեամբ վարչապետին: Այս առթիւ մանրամասն տեղեկութիւններ հաղորդեց ընդհ. սպայակոյտին պետը, աւելցնելով թէ ի հարկին կրնան աւելցնել բանակին Թիւը (300.000): Ժողովին կարծիքը այն էր թէ Գերմանիա կ'ուզէ ճնշել, իր բացառիկ ռազմափորձերով:

Հանրապետութեան նախագահը ներկայ չէր ժողովին, բայց բոլոր տեղեկութիւնները եւ որուած որոշումները հաղորդուեցան իրեն: Նախագահը ունկնդրութեան ընդունեց անգլիացի միջնորդը, լորտ Բրնսմէն, որ մեկնումէն օրը խօսակցութիւններ ունեցաւ նաեւ գերման պատուիրակներուն հետ:

Փրակայի մէջ լաւատես կ'երեւան, առայժմ, մանաւանդ զինուորական խորհուրդի գումարումէն վերջը :

Անգլիացի միջնորդը լայն տեղեկութիւններ քաղած է բոլոր կողմերէն, բայց տակաւին յայտնի չէ թէ ինչպէս պիտի հաչտեցնէ անհամաձայնութիւնները :

*** Գերապայծառ Հէյնքա, Սլովաքներու ժողովրդական կուսակցութեան վարիչը եւ Թունդ ախոյեան ինքնավարութեան, մեռաւ օգոստոս 16ին: 74 տարեկան էր :

ՋԱՆԱՓԱՆ ԼՈՒՐԵՐ ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ եպիսկոպոսները ժողով գումարեցին, ճշդելու համար իրենց դիրքը հիթլէրական իշխանութեան հանդէպ: Բոլոր գերման եպիսկոպոսները կը մասնակցին ժողովին, բացի Աւստրիացիներէն: Մորմոնական եկեղեցիները գաղտնի կը պահուին: Կ'ըսուի թէ կարմրհոլ Ցաուլհայմը մանրամասն տեղեկագիր մը կարդացած է գեղապաշտական չարժման մասին :

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ արուածքին նախաբերը ձայնասփիւռ ճառ մը խօսելով, ապդարարութիւններ ուղղեց «միջադարեան անիշխանութեան եւ դիւեսք ընդհարումներու չարաշուք հոսանքին աթիւ, որ պիտի կործանէ մեր արդի քաղաքակրթութեան Թանկագին նուաճումները, եթէ չյաղթուի» : Այս առթիւ պարզեց իր երկրին խաղաղասիրական քաղաքականութիւնը, դայն ամփոփելով հօթը հիմնական կէտերու մէջ,— տնտեսական վերակազմութիւն, միջազգային օրէնք, դաշնադրներու պահպանում կամ բարեփոխում, ոչ-միջամտութիւն ուրիշ պետութեանց գործերուն մէջ, կրճատում սպառազինութեանց, մասնաւորական փոխանակութիւն ժողովուրդներու միջեւ եւ միջազգային գործակցութիւն: Ճառը կծու ակնարկներ կը պարունակէր միահեծան իշխանութեանց դէմ :

ՄԱՐԱԼԻԶԻ Քաոր գործարանին գործադուլը վերջացաւ (չատ Հայեր կ'աշխատին այս գործարանին մէջ) : Նաւահանգստի բանուորներուն վճիռը չէ վերջացած տակաւին: Բանուորները անտեսելով գեր-իրաւարարին վճիռը, կը պատճառեն չարժումը տարածել Միջերկրականի բոլոր նաւահանգիստներուն մէջ, եթէ գոհացում չտանան: Մեռազգագործական հաստատութեանց մէջ ալ խրտուիլներ կը նշմարուին: Բանուորներու պատուիրակները Փարիզ եկան, աշխատանքի նախարարութեան հրաւէրով :

ԱՐՋԱԿՈՒՐԴի առթիւ 1.800.000 տոմսակ ծախուած էր օգոստոս 12ին, 13ին, 14ին եւ 15ին: Վերազարձը սկսած է արդէն: Առջի օր վերազարձած էին 650.000 հոգի, 339 մասնաւոր կառախումբերով :

ՃԱՓՈՆԱԿԱՆ կառավարութիւնը «բարոյական եւ նիւթական զօրաչարժ» հրատարակեց, բացատրելով կացութեան բացառիկ հանգամանքը, Զինուած ոյժի դէմ մղուած պայքարին առթիւ: Քոլերան եւ ճահճատենդը զարհուրելի աւերներ կը գործեն Զինաստանի ճախոնական եւ տեղական զօրքին մէջ :

ԳՆԴ. ԼԻՆՏՊԼԸՐԿ, երիտասարդ օդաչուն որ առաջին անգամ կտրեց Ատլանտեանը, վարչապետ հոսաւ կնոջը հետ, Մոսկուա երթալու համար: Կ'ըսուի թէ ներկայ պիտի ըլլայ օդանաւային մեծ զօրահանդէսի մը :

ՊԵՏԱԿԱՆ պաշտօնեաներու գաղնակցութիւնը չրջաբերական մը ուղղեց բոլոր մանաճիւղերուն, որպէսզի պատրաստուին խօսքէն գործի անցնելու, իրենց Թոչակներուն յաւելման համար :

ԼՈՒՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԵՐՈՒՍԱՂԷ՛Մ, ԵՐՈՒՍԱՂԷ՛Մ...

(ՎԻՊԵՐԳՈՒԹԻՒՆ)

ԳՐՑԾ՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Հրատարակութիւն Մարսէյլի Հայ Մշակութային Միութեան: Գեղատիպ հատոր մը, 200 օրինակը ապրատած՝ վարգագոյն ապիւռ Թուղթի վրայ:

Գինը 5 ֆրանք (արտասահման 7.50 կամ 10 ֆր. բաւ երկրի): Դիմել միմիայն Հայ Մշակութային Միութեան գանձապահին՝

S. Biradourian 2 Rue Philippe de Girard, Մարսէյլ:

Ուիւտագնացութիւն

ԱՆԴՐԱՆիկի գերեզմանին, կազմակերպուած՝ ՀԱՑ ԿԱՄ. եւ ՄԱՐՏԻԿՆԵՐՈՒ Միութեան կողմէ, ՍԵՊՏ. 11ին՝ կը խնդրուի նկատի ունենալ սոյն Թուականը:

ՅԱՌԱՋ կո ծախուի

24, Rue des Petits Carreaux. Փարիզ Mr. Pierre Marchal՝ խանութը

Հ. Յ. Դ.

Գաւառ

ՍԷՆ-ԵԱՄՈՆի վարուժան» կոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ 20 Օգոստոս, Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին իր ակումբին մէջ՝ բոլոր քնկերներու ներկայութիւնը կ'արեւոր է՝ ներկայանալ անդամատետրով:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՆԱԽԱԶԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՍԷՆԹ-ԱՆԹՈՒԱՆԻ Մ.ՀԻՒԴԻ

Իր հիմնադրութեան 7րդ. տարեդարձին առթիւ

Տեղի կ'ունենայ 21 Օգոստ. կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին Մազմանեան եղբայրներու օգաստուն եւ Ծաղախիա պարտէզին մէջ, ՍԷՆԹ-ԱՆԹՈՒԱՆ:

կը նախագահէ Գ. Յ. ՇԱԼՃԵԱՆ, կը բանախօսեն Գ. Գ. ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ եւ Գնդ. ԲԱՂԴԱՍԱՐԵԱՆ:

Գեղարուեստական ճոխ եւ քնամուտ բաժին

Մեծ պատրաստութեամբ եւ կարող ուժերով կը բեմադրուի

«ՍԱՍՆՈՅ ԱՅՐՈՒՄԸ»

Կ'արտասանեն Գ. Ս. Թրուտեան, Օր. Մ. Մանուկեան, Եպրաքսի Պօլօեան, Վ. Վարոնեան, Գ. Ռ. Մանուկեան, Գ. Վարոնեան եւ փոքրիկ Մ. Մանուկեան:

Հանդիսավայրը բաց կ՚առաւտեան ժամը 9ին սկսեալ, փափաքողները կարող են ճաշեղէնին միասին բերել:

Մասնակցութիւնը 2 ֆրանք:

ՄԱՆՕԹ.— Հանդիսավայր երթալու համար առնել 26 եւ 27 Թիւ ճանապարհները եւ իջնել 27 Թիւի վերջաւորութեան ու հարցնել Բազմանեաններու պարտէզը:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ «ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ» ԵՆԹԱԿՈՄԻՏԷԻ ԿՈՂՄԷ

21 Օգոստոս, կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Սէն Լու, Կրան-Քէյն, Եօթնեղբայրներու օգաստուն պարտէզին մէջ:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, երգ, նուագ, եւրոպական եւ հայկական պար եւ հաճելի անակնկալներ: Ճոխ պիւֆէ, գովացուցիչներ եւ առատ պտուղ:

Կարգադիր յանձնախումբը կը սպասարկէ առաւօտեան ժամը 8.30էն սկսեալ: Փափաքողները կրնան ճաշը միասին բերել:

Մուտք 3 ֆրանք (մուտքի տոմսով կը յատկանշուի վրճակահանութեան):

Ընթերի պարագային ճանդէսը կը յետաձգուի:

ԿԱՐԵՒՈՐ ԿՈՂ

1929 սեպտեմբերին հիմ դրուեցաւ ՆԱՀԱՏԱԿ ԳՐԱԳԻՏՆԵՐՈՒ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐ հրատարակչականին, որուն նպատակն էր «հաւաքել եւ հրատարակութեան տալ արեւմտահայ նահատակ կամ մեռած գրողներու երկերը»:

Ուրախ ենք յայտնելու, որ անցած տասը տարիներու ընթացքին, հակառակ անտեսական անօրինակ տագնապին, կրցանք լոյս ընծայել տասը լաւագոյն հատորներ ծանօթ գրողներու:

Արդ, կը պատրաստենք գործունէութեան նոր չրջանի մը սկիզբը: Նահատակ կամ մեռած գրագէտներուն հրատարակութիւնը վերջացած չէ ան-շուշտ: Եւ սակայն մեր նոր կեանքը ունի նաեւ իր նոր պարտաւորութիւնները: Անցեալի անսպառ նիւթերու կողքին, արդէն կազմուած է Արտասահմանի նոր գրականութիւն մը, գրական բոլոր սեռերով: Հրատարակչական ուրիշ որ եւ է մարմին գոյութիւն չունի այդ նոր հոգը ստանձնելու համար: Նկատի ունենալով ուրեմն օրական պահանջները, Նահատակ Գրագէտներու Բարեկամներ հրատարակչական մարմինը նպատակայարմար կը գտնէ ինքզինքը կոչել այսուհետեւ՝

ՀԱՑ ԳՐԱԳԻՏՆԵՐՈՒ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐ իր գոյութեան տալով աւելի ընդարձակ եւ ընդհանուր իմաստ մը:

Առանց երբեք չեղելու իր հիմնական նպատակէն, կ'ընդարձակէ իր գործունէութեան դաշտը, եւ կ'առաջարկէ հրատարակել նաեւ երիտասարդ կամ տարէց, կենդանի հեղինակներուն գործերն եւս, պահանջին եւ կարելիութեան սահմանին մէջ:

Ցաջորդ հատորը, իր մատենաշարին 11րդը, առաջին փորձն է այս ուղղութեամբ, որուն պիտի հետեւին ի հարկին ուրիշներ ալ, չնորհիւ ընթերցողներու բարոյական եւ նիւթական քաջալերութեան, ինչպէս մինչեւ հիմա:

Հայ Գրագէտներու Բարեկամներ

ՕԳՈՍՏՈՍԻ ՎԵՐՋԸ ԼՈՑՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ

«ՀԱՑ ԳՐԱԳԻՏՆԵՐՈՒ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐ»

Մատենաշարին 11րդ. հատորը

ԱՐԴԻ ՀԱՑ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ա. հատոր, արտասահմանի գրողներ, տպագրուած շքեղ Թուղթի վրայ եւ բազմաթիւ նկարներով, 232 էջերէ բաղկացած ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ մը, ուր քով քովի եկած են իրենց արձակներով ու քերթուածներով խումբ մը գրողներ:

Հատորը կ'արժէ Ֆրանսա, գաղութներ եւ Պալքանները 25 ֆր., մէկ երկիրներէ՝ 40 սէնթիմ:

Այժմէն կարելի է տալ ապսպրանքները միշտ կանխիկ՝ դիմելով կեդրոնական հասցէին.— **M. Barsamian, 121 Rue Marcadet. Paris (18e.):**

Մասնաւոր զեղչ գրավաճառներուն եւ մեծ աքանակ գնողներուն:

ՅՈՒՇԱՏԻՏՐ

ԼԻՈՆի եւ ՇՐՋԱՆներուն Հայ Լեռնական Միութեան կողմէ պիտի տօնուի «Արարատ»ի հակատամարտի 20րդ. տարեդարձը 9 Հոկտեմբերին : Կը խնդրուի Լիոնի եւ Տէպնի բոլոր կազմակերպութիւններէն նկատի ունենալ սոյն Թուականը:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Հայ Կ. Խաչի Փորթ տ'Իթալիի եւ չրջանի Մանանճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է տիկիններ Վ. Քէօլէնեանէ 50 եւ Ն. Գասպարեանէ 30 ֆրանք:

ԳԱՑԻՔ ՏԵՍԻՔ ԼԻՈՆի ՄԷՋ

Cinéma REXY

Cours Lafayette. angle Garibaldi

ԿՈՐՈՍՈՒԹԻՒՆ

Դպրոցական նոր տարեչրջանի վերաբացումին՝ ՍԷՆ-ԺԷՐՄԱՆ (Մարսէյլ) մանկապարտէզի համար կ'ուզուի փորձառու մանկապարտիզպանուհի մը: Փափաքողները կը խնդրուի դիմել առաւօտ դիմել մինչեւ Օգոստոս 25, հետեւեալ հասցէին,— Ց. Պետրոսեան, 3 Bld. Neuf, St. Jérome, Marseille:

Թամազոյցի եւ գոհարեղինաց

վաճառատուն

ՀՐԱԶ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

261, Rue du Fbg. St. Martin

Métro: Louis Blanc et Jaurès

Le Gérant : H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Demesme — PARIS (13)

ՀԱԳՈՒՍՏԵՂԷՆի ԵՒ ՈՒՏԵՍՏԵՂԷՆի ԿԱՊՈՑՆԵՐ ՌՈՒՄԱՍՏԱՆ ՂՐԿԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Ունենք մեծ մրեքք փքանսական, անգլիական եւ չեխոսլովաք կեղպասանեներու Փափաքողները կրնան զրկել իրենց գնած ապրանքները, ընտէքվոտ եւ Ռոյալ զրի մեքենաներ, կը գնենք ու կը ծախենք օտար դրամներ: Կը տառնձնենք ապրանքներու emballage եւ ապահովագրութիւն, Փոխագրութիւն ամէն տեսակ ապրանքներու եւ պահածներու:

Դիմել՝ American Lloyd, Paris (9. 7 rue Amber
Tél. Opéra 67-77

“ ՇԻՐԱԿ ”

Արեւելքի միակ իսկական օղին է: Անզուգական, Անմրցելի, Աներեւոյթ: Առաջնակարգ զօրացուցիչ ախորժաբեր, պատրաստուած զուտ չամիչի ճիւղով: Հայ աւանդական սեղանին զարդ:

Հաշարան ՃՕՇԿՈՒԻՆ

4, Rue de la BUTTE. 4
Place d'Aix – Marseille.

Հանրածանօթ խոհարարապետ՝ ՃՕՇԿՈՒԻՆ, պատիւ ունի յայտարարելու բոլորին, որ մէկ անգամ մը այցելեն իր ՃԱՇԱՐԱՆը, ճաշակելու համար իր ընտիր կերակուրները, հոչակաւոր

ՓԻՏԷԼԻ - ԵՕՂՈՒՐԹԼՈՒԻ - ՏԷՆԷՕՐ ՔԷՊԱՊԸ

եւ Պոլսոյ Նշանաւոր ՊԱՂՊԱՂԱԿԸ:

ՄԱՔՈՒՐ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ
ԵՒ ԶԱՓԱԻՈՐ ԳԻՆ

ՐԱՔԸ ՏԻՒԶ

Ջուտ խաղալէ քաղաքակիրթ եւ անիսոնով պատրաստուած հայկական օղիներ կ'ըսէ ՐԱՔԸ ՏԻՒԶ: Ազգուցիչ արուեստական օղիներէ ձեր առաջմրքը կ'այրէ ձեր գիշերսերը ջուր կը խմէք եւ կը վնասէ ձեր առողջութեան: Թեցեցէք մեր ՐԱՔԸ ՏԻՒԶը որուն անբաղդատելի կազդուրիչ եւ ախորժաբեր ըլլալը հաստատուած է

Dalakupeian 8 Rue Suffren, Dépôt: 7 Rue de la Paix, Marseille. Tél. Dragon 70—89

ԾԱԽՈՒ Է

Մեկնումի պատճառով ծախուած է ՍԱՓՐԻԶի խանութի մը, որ կը բանի ինը տարիէ ի վեր: Ունի քոլոր կազմածները եւ լաւ կահաւորում, այրերու եւ կիներու յատուկ բաժիններով: Մատչելի պայմաններ: Դիմել՝ «ՅԱՌԱՋ»ի վարչութեան:

Hommes **Dames**

15, Bld. Bonne Nouvelle
Métro: Bonne Nouvelle **Tél.: Gut. 93-70**

Etude de Me BERNARD WAHÉ
(17e ANNÉE)
Licencié en Droit de la Faculté de Paris
Ancien élève de l'École des Hautes Études Sociales
JURISCONSULTE
de
Droit Français et International Privé
Mandataire en Justice
159 rue Lafayette Paris (Gare du Nord) Tél. NORD 68-02

Կը մանձնէ ամէն տեսակ գործեր, Փարիզի, գաւառի, գաղութներու եւ արտասահմանի մէջ: Ժառանգութիւն իրաւագէտ. ամէն տեսակ խնդիրներու Արկածի գործեր, ամէն տեսակ քաղաքանութիւններ: Նաթարելիզասիոնի օրինական չեւակերպութիւններ եւ անուններու փոփոխութիւն, ընկերութիւններու կազմութիւն եւ լուծում: Ամէն տեսակ գործերու խմբագրութիւն: Իրաւագիտական քննութեանց եւ մրցումներու պատրաստութիւն: Ճառերու, դասախօսութիւններու խմբագրութիւն: Փողոցային արկածներու ենթարկուած չքաւորներուն կուտայ կանխավճար առանց տոկոսի եւ մէջնորդչէքի: Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—10 եւ 5—7:

Կ'ոտրունեանաեւ ժամադրութեամբ:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme, PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15 - 70
Chèque Postal Paris 1678 - 63
(ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ :—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՒԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ Գաղութներ	150 ֆրանք	75 ֆրանք	40 ֆր.
Անգլիա եւ Իտալիա	265 ֆրանք	140 ֆրանք	
Ուրիշ երկիրներ	215 ֆրանք	110 ֆրանք	

ՕՒՐԲԱԹ
19
ՕԳՈՍՏՈՍ
VENDREDI
19 AOUT
1938

ՔԱ ՏԱՐԻ — 14e Année No. 3812

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԱԶՔ_ԱԿԱՆՋ ԵՒ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Կրնայինք, տակաւին, աւելի գունաւոր հանգոյցներ յիշել քնքշ. «ներում»ի եւ առ հասարակ նոր Թուրքիոյ հայկական քաղաքականութեան ծալքերէն: Բայց կը բաւէ, առ այժմ :

Կը բաւէ ինչ որ գրեցինք, արթնցնելու համար քնացողները եւ ամբաստները :

Մնաց որ, խնդիրներ կան որոնք հրապարակային քարոզութիւն կամ վիճաբանութիւն չեն վերցներ: Հարկ է դէմ դիմաց նստիլ, նիւթերը հաւաքել, վերլուծել եւ հաւաքական եզրակացութեան մը յանգելով գործել :

Այո, մանաւանդ գործել: Մեր բոլոր ճիգն ալ այդ նպատակին կը ձգտի, եւ ոչ թէ ամուլ հետաքրքրութիւններ գոհացնելու :

Բազմապատկեցինք գործի, աշխատանքի ճակատները, ինչպէս ուրիշ հոգերու, նոյնպէս եւ մանաւանդ այս հարցին մէջ: Իսկ աւելի քան երբեք անհրաժեշտ է Միացեալ ճակատը, իրրեւ նախապայման արդիւնաւոր եւ ազդու գործունէութեան :

Այս պարագային ալ նոյն տարրական դիտելիքն է որ կը յիշեցնենք, — իւրաքանչիւր հոսանք պարտաւոր է սեղանի վրայ դնել իր տեսակէտները ու գործունէութեան մեթոտները, եւ պատրաստակամութիւններ յայտնել, համաձայն իր կարողութեան: Իրրեւ սկզբունք ունենալով աշխատանքի բաժանումը :

Արդ, ամփոփուելով միայն տարրական պարտականութեանց վրայ, անհրաժեշտ է, ամէն բանէ առաջ, ուշադրութեամբ հետեւիլ Թրքական գործունէութեան բոլոր երեւոյթներուն, բանաւոր թէ զրաւոր :

Հարկ է ախրաբար հետեւիլ, սերտել, դիտնալ թէ ի՛նչեր կ՚որոշուին Թուրքիան, քաղաքական թէ ընկերային տեսակէտով :

Անցեալ չարթու պարզեցինք մեր մտածումները, այս հիմնական հարցի մասին, մանաւանդ նոր սերունդին թելադրելով ուսումնասիրել Թրքական հրատարակութիւնները:

Եթէ հինները աւելի բախտաւոր են այս տեսակէտէն, թուրքերէն գիտնալով, նորերն ալ կրնան ֆրանսերէնն, անգլերէնն կամ գերմաներէնն կարդալ :

Թուրքերը իրենք ալ միշտ օտարալեզու հրատարակութիւններ լոյս կ՚ընծայեն, քրտղչական նպատակներով :

Ցետոյ, տարրական պարտականութիւն է հետեւիլ Թուրքերու գործնական չարժումներուն, արտաքսմանի, մանաւանդ պալքանեան եւ արեւելեան երկիրներու, ինչպէս եւ Ֆրանսայի, Անգլիոյ, Գերմանիոյ, Իտալիոյ եւ Մ. Նահանգներուն մէջ :

Ներելի չէ պատուհանէն կամ կողմնակի դիտել այս չարժումները: Ներելի չէ մանաւանդ քաղաքական կուսակցութեանց համար :

Հոսանք թէ անհատ, ամէնէն համբակն ալ կրնայ աչք - ականջ դառնալ իր ապրած միջավայրին մէջ, ինչպէս կ՚ընէ Թուրքը ինք, ուսանող ըլլայ թէ առեւտրական, պետական պաշտօնեայ թէ չրջիկ :

Արտաքին գործունէութեան օրինակ մը յիշած ըլլալու համար, ըսենք որ Թուրքերը բան -գործ ըրած են բարեկամներ չահիլ Եւրոպական եւ ամերիկեան բոլոր կեդրոններուն, նոյնիսկ երկրորդական քաղաքներուն մէջ ունինք ընդունակ եւ հասուն երիտասարդներ, որոնք իրենց լեզուագիտութեամբ եւ զարգացումով կրնան ասպարէզ կարդալ ո եւ է Թուրքի :

Ու վերջապէս, քիչ մը ամէն տեղ կան հարեւան, բախտակից կամ բարեկամ ժողովուրդներու ներկայացուցիչներ, գաղութ կամ ուսանողութիւն, որոնց հետ սերտ մտերմութիւնը, ի հարկին գործակցութիւնը մեծ առաւելութիւններ կը ներկայացնէ մեզի համար :

Դժբախտաբար մենք բոլորովին երեսի վրայ ձգեր ենք այս ճակատը, կառչելով հին դիտելիքներու կամ աւանդութեանց :

Այս ալ ծախքի կարօտ աշխատանք մը չէ: Ամէն պարագայի մէջ, մեծ դումարներ չի պահանջեր :

Եւ յետոյ ինչո՞ւ անճարկիլ ծախքի առջեւ, երբ խնդիրը կը վերաբերի հիմնական հոգերու ...

Որ եւ է կազմակերպութիւն որ կը յաւակնի գործել յանուն հայկական չահերու, դրամին առջե՞ւ է որ կանգ պիտի առնէ: Մանաւանդ այս ճակատին վրայ :

Այս ժողովուրդը ե՞րբ է խնայած դրամը, որ եւ է իրական, չջնջելի գործի համար :

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱՔԻՈՅ ԳԵՐՄԱՆՆԵՐԸ ՄԵՐԺԵՑԻՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ԾՐԱԳԻՐԸ

«Մեր հաւքերուքիւնն ալ սահման ունի»

Չեխոսլովաքիոյ հիթլէրական Գերմաններուն պատուիրակութիւնը օգոստոս 17ին ընդունուելով նախարարական մասնաւոր յանձնախումբին կողմէ, կճռապաղս մերժից կառավարութեան ծրագիրը՝ ազգութեանց իրաւունքներու մասին: Ի դիմաց Հէնլայնի կուսակցութեան խօսեցաւ երեսփոխան Քունդ, որ յիշեցնելով մինչեւ հիմա կատարուած բանակցութիւնները, խօսքէն քննադատեց Չեխոսլովաքիոյ վարչապետին տեսակէտները: Երեսփոխանը դիտել տուաւ թէ իրենց յուշագիրը եւ կառավարութեան ծրագիրները հաւասարապէս հիմ պիտի ծառայէին բանակցութեանց. մինչդեռ այդպէս չէ եղած: «Այդպէս չերեւար ոչ կառավարութեան ծրագիրներէն, ոչ ալ վարչապետին վերջին դեկլարացումէն: Ապահովուած չէ ժողովուրդներու հաւասարութիւնը: Ծրագիրը չի նախատեսեր պետութեան արմատական կերպարանափոխում: Կառավարութեան ծրագիրները որեւէ կերպով չեն համապատասխաներ իրական պահանջներուն եւ չեն մօտեներ մեր տեսակէտներուն: Պարզապէս նախկին արտադրութիւններն են որ օրէնքի կը վերածուին, նուիրագործելով ի նպաստ Չեխերու գործուած անարդարութիւնները: Վարչապետին այն տեսակէտը թէ զուտ դերմանական շրջաններ չկան, կը հակասէ յունիս 7ի ծրագրին, որ կը նախատեսէ վարչական բաժանումներու հիման վրայ: Կը յայտարարեմ թէ անհաշտելի են կառավարութեան ծրագիրը եւ մեր ծրագիրը՝ այս կէտին վրայ: Դուք կը չարունակէք այս պետութիւնը նկատել իբրեւ ձեր պետութիւնը եւ մեզի համար միայն ստորադաս կացութիւն մը կը շնորհէք մեզ ժողովուրդներուն: Իսկ մենք ընդհակառակն կ՚ուզենք որ դերման ժողովուրդը բացորոշապէս ճանչցուի հաւասարապէս չեխ ժողովուրդին: Կառավարութիւնը կը մերժէ իրաւական հանգամանք տալ ապագային խմբակցութեանց, համաձայն մեր ծրագրին: Կառավարութեան առաջարկած ջարկները կը պահպանեն կեդրոնացումը: Մենք չենք պահանջեր կործանել կեդրոնական խորհրդարանը: Մենք կեդրոնական իշխանութիւնն ալ պիտի չքանդենք: Կառավարութեան առաջարկածը ինքնավարութեան ծաղրանկար մըն է: Ան կը ներկայացնէ չեխ ժողովուրդին գերակշռութիւնը: Մենք անբաւարար կը գտնենք չեխ ժողովուրդին գերակշռութիւնը: Մենք անբաւարար կը գտնենք եւ կառավարութեան ծրագիրները հաւասարապէս հիմ պիտի ծառայէին բանակցութեանց. մինչդեռ այդպէս չէ եղած: «Այդպէս չերեւար ոչ կառավարութեան ծրագիրներէն, ոչ ալ վարչապետին վերջին դեկլարացումէն: Ապահովուած չէ ժողովուրդներու հաւասարութիւնը: Ծրագիրը չի նախատեսեր պետութեան արմատական կերպարանափոխում: Կառավարութեան ծրագիրները որեւէ կերպով չեն համապատասխաներ իրական պահանջներուն եւ չեն մօտեներ մեր տեսակէտներուն: Պարզապէս նախկին արտադրութիւններն են որ օրէնքի կը վերածուին, նուիրագործելով ի նպաստ Չեխերու գործուած անարդարութիւնները: Վարչապետին այն տեսակէտը թէ զուտ դերմանական շրջաններ չկան, կը հակասէ յունիս 7ի ծրագրին, որ կը նախատեսէ վարչական բաժանումներու հիման վրայ: Կը յայտարարեմ թէ անհաշտելի են կառավարութեան ծրագիրը եւ մեր ծրագիրը՝ այս կէտին վրայ: Դուք կը չարունակէք այս պետութիւնը նկատել իբրեւ ձեր պետութիւնը եւ միայն ստորադաս կացութիւն մը կը շնորհէք մեզ ժողովուրդներուն: Իսկ մենք ընդհակառակն կ՚ուզենք որ դերման ժողովուրդը բացորոշապէս ճանչցուի հաւասարապէս չեխ ժողովուրդին : Կառավարութիւնը կը մերժէ իրաւական հանգամանք տալ ապագային խմբակցութեանց, համաձայն մեր ծրագրին: Կառավարութեան առաջարկածը ինքնավարութեան ծաղրանկար է: Ան կը ներկայացնէ չեխ ժողովուրդին գերակշռութիւնը: Մենք անբաւարար կը գտնենք իրերու այս վիճակը: Մենք կ՚ուզենք հաւասարակշիռ պետութիւն մը, հանրապետութեան ժողովուրդներու օրինականացած գործակցութեամբ: Չեխերուն տեսակէտով, պէտք է որ չեխական լեզուն բացարձակ պետութիւն մը վայելէ: Մեր տեսակէտով, պէտք է հաւասար ըլլան բոլոր ժողովուրդներուն լեզուները :

«Անդունդ մը կայ մեր տեսակէտներուն միջեւ»

Հիթլէրական երեսփոխանը չարունակելով իր քննադատութիւնները, յայտարարեց :

— « Անդունդ մը կայ մեր եւ ձեր տեսակէտներուն միջեւ: Մենք ամենալայն ինքնավարութիւն կը պահանջենք: Կառավարութեան ծրագիրը այնքան կը կրճատէ այդ ինքնավարութիւնը որ, այլեւս կարելի չէ խօսիլ ինքնավարութեան մասին: Ամփոփելով, կառավարութեան ծրագիրները կը հակասեն վարչապետին հաւաստիքներուն: Բայց եւ այնպէս, թէեւ անդունդ մը կայ մեր եւ կառավարութեան ըմբռնումներուն միջեւ, մենք տրամադիր ենք չարունակելու բանակցութիւնները պետութեան կերպարանափոխման միջոցներու մասին, համաձայն մեր համագումարի ուղղութեան: Ես այժմ ձեզմէ կը սպասեմ բացորոշ եւ պարկեշտ դիրք մը: Մենք ուշադրութեամբ կը հետեւինք ղէպքերու ընթացքին եւ պիտենք որ Զուտէթի Գերմաններուն համբերութիւնը այնքան լայն չէ որքան մերինը: Բանակցութիւնները կրնան չարունակուիլ միայն այն ատեն երբ չեխական մամուլին եւ պետական կազմակերպութեանց դիրքը, ինչպէս եւ համապատասխան միջոցները թոյլ կուտան հոգեբանական անհրաժեշտ պայմաններն ստեղծելու » :

Գերման երեսփոխանը մեղադրեց նաեւ որ չեխական կառավարութիւնը անմիջապէս եւ պաշտօնապէս պարտաւորք չյայտնեց չեխ պաշտօնեաներու յայտարարութիւնները մեր մասին: (Այդ յայտարարութիւնը կ՚ազդարարէր տեղի չտալ — ոչ թիզ մը հող, ոչ նոր դիզում)

Ի՞նչ պիտի ըլլայ անգլիացի միջնորդը

Այս տեսակցութենէն անմիջապէս վերջը, չեխական կառավարութիւնը դեկլարացիա մը հրապարակեց, որ կ՚ըսէ թէ գերման երեսփոխանը քննադատեց կառավարութեան ծրագիրները: «Ցետոյ ընդհանուր վիճաբանութիւն մը տեղի ունեցաւ, որու ընթացքին դահլիճին անդամները պարզեցին կառավարութեան չարժառիթները: Ընդհանուր առումով, կարծիք յայտնուեցաւ թէ հարկ է հասարակաց եզրակացութեան մը յանգիլ, սկզբունքի մասին: Բանակցութիւնները պիտի չարունակուին » :

Ուրեմն, Գերմանները կը պնդեն իրենց տեսակէտներուն վրայ, ինչ որ կը նչանակէ թէ բանակցութիւնները անելի մը յանգած են: Գերման երեսփոխանին յայտարարութիւնները կ՚ապացուցանեն թէ վէգը տրուելիք եւ ընդունուելիք զիջումներուն չի վերաբերիր, այլ բուն իսկ սկզբունքներու : Գերմաններուն կարծիքով, իրաւունքներու հաւասարութիւն չի կրնար հաստատուիլ ներկայ կարգուսարքին մէջ, Չեխերու եւ Գերմաններու միջեւ: Հարկ է վերակազմել պետութիւնը, ազգութեանց սկզբունքին վրայ, այսինքն դաշնակցային պետութիւն հաստատել :

Այժմ կարգը եկած է անգլիացի միջնորդին, Լորտ Բընսիմէնի, ասպարէզ նետուելու եւ իր դերը կատարելու համար: Լոնտոնի մէջ մտահոգութեամբ հետեւելով դէպքերու ընթացքին, որ եւ է կարծիք չեն յայտներ ելքի մասին: Կառավարութիւնը բացարձակ լռութիւն կը պահէ: Նախարարները եւ կուսակցութեանց վարիչները գաղտնի խորհրդակցութիւններ կը կատարեն :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԼՈՒԻՐ ՄԸ, ԼՈՒԻՐ ՄԸ...

Ռամկավար մամուլը կը շարունակէ գարշելի դիրք մը բռնել, էջմիածնի ռեւ առ հասարակ Հայաստանի ռեւերգութեանց մասին եղած հրատարակութեանց հանդէպ :

Ոչինչ, բացարձակապէս ոչինչ կըրնայ համոզել այս երանելիները :

Դժբախտաբար Դաշնակցական մամուլը չունի հրաշագործ միջոցներ, մէկ անգամէն լախտի հարուած մը իջեցնելու համար այս բրածոներու գլխուն :

Եւրոպա կամ Ամերիկա չենք, որ պէտք մեր մամուլը կարենար բոլոր միջոցները փորձել, ամէն բան կէտ առ կէտ եւ օրը օրին ստուգելու եւ յայտարարելու համար :

Ցաճախ ստիպուած ես անկարելին փորձել, նոյնիսկ ամէնէն ըմբռնուցուցիչ դէպքերն իսկ ուռճացնել, աւելի կամ պակաս նշդութեամբ հաղորդելու համար :

Այսպէս նաեւ էջմիածնի պարագային :

Այս թշուառականները *որոշ կէտերու* մասին պահած վերապահութիւնը անգամ փոխանակ բարեխղճութիւնի համարելու, կը նկատեն չանցանք :

Ըսել կ՚ուզեն թէ Դաշնակցական մամուլը սուտ լուրեր կը տարածէ դիտաւորեալ : Գիտնալով հանդերձ որ ուռուցեն...

Բայց արդեօք անոնք հանգի՞ստ են իրենց այս գարշելի դիրքին մէջ :

Ընդհակառակն : Երրորդ անգամն ըլլալով, ահա նորէն լո՛ւր կը մուրայ Եգիպտոսի ռամկավար օրկանը :

Օգոստոս 5ի խմբագրականին մէջ, բանաւոր գտնելով որ Բարեգործականը իր վերջին զեկոյցին մէջ լուրբիւն պահած է Հայաստանի մասին, ռամկավար օրկանը նորէն կը թելադրէ դիմել փարիզի խորհրդարանին դեսպանատան, «համառօտ տեղեկատուութիւն մը » ստանալու համար :

Կարդացէ՛ք բնագիրը :

— « Այսքանը, մինչեւ իսկ այն պարագային ուր մեր դիմումը չտայ իրմէ սպասուած արդիւնքը, ենթադրելի չէ որ գէշ մեկնումի Մոսկուայի կեդրոնական կոմիտէ, ո եւ է վնաս պատճառէ ենթականերուն կամ ընդհանուր առմամբ անդամալոյծ ազդեցութիւն մը գործէ արտասահմանի Հայութեան եւ Ս. Հայաստանի յարաբերութիւններուն վրայ : Այնքան բնական է մեր յայտնած հետաքրքրութիւնը՝ ի մասին ամբողջ Հայութեան կեանքին հետ սերտօրէն կապուած Ս. Հայաստանի անցքերուն եւ անձերուն, որ կրնանք յուսալ՝ թէ մեր դիմումը չվնասելէ պատ կրնայ օգտակար ըլլալ Ս. Հայաստանի :

Ս. Միութեան Փարիզի դեսպանատունը, որ տարուէ տարի կը մասնակցի Հայաստանի խորհրդայնացման տարեդարձին առթիւ Փարիզի Հայոց կազմակերպած համակրանքի հանդէսներուն, ինչ ամէնէն աւելի պիտի ընդունի՝ որ տեղին է մեր դիմումը եւ թէ իրմէ սպասուածը՝ փոխադարձ համակրութեան արարք մըն է միայն, հանդէպ նոյն այդ ժողովուրդին որ Հայաստանի եւ Հայութեան ճակատագիրը սերտօրէն զօղուած կը տեսնէ Ս. Միութեան ճակատագրին » :

Դիմեցէ՛ք, դիմեցէ՛ք : Մենք ալ կը մաղթենք որ յաջողիք հրատարակուած լուրերուն գոնէ մէկ չորրորդը հերքել :

Հերքել եւ երկու ականջի վրայ ննջել, մինչեւ որ ջախջախուած գանկերու ոսկորները նորէն արթնցնեն ձեզ :

ՎԱՀԷ

ՄԻՇՏ ՆՈՑՆ ԼՈՒՐԵՐԸ ԷՋՄԻԱԾՆԻ ՄԱՍԻՆ

Անհատական նամակէ մը կը բաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները (30 յուլիս).—

Ինչ որ լուսած է կաթողիկոսի եւ եպիսկոպոսներուն մահուան առթիւ, բոլորի ապրելը երեւնէն եկած իրանահպատակ Հայեր եւ օտարներ են : Միայն Թուրքիոյ հասած Հայերու թիւը 1500ը կ՚անցնի, որոնց մէկ մասին նպաստ կը բաժնուի, մարդ գլուխ մէկ Թուման :

Երեւնէն եկածները միաբերան կը յայտնեն որ կաթողիկոսը խեղդուած է, երկու եպիսկոպոսներ եւ մէկ վարդապետ սպանուած են, իսկ մնացեալ միաբաններու մասին ոչ ոք գիտէ ինչ եղած են: Անոնց պատմութեան համաձայն, Ապրիլ 6էն մինչեւ 16, ամբողջ 10 օր էջմիածինը արգելափակուած էր: երեւնէն եւ գիւղերէն ոչ ոք կրնար մտնել էջմիածնի սահմանները : Վանքին մէջ մնացած էին պատառ կոյսեր, որոնք բոլոր տարած Թաղած են կաթողիկոսի մարմինը, չորս պինուորներու օգնութեամբ: Վանքին մէջ մնացած են Զեկային բարեկամները, Գէորգ, Արսէն եւ վրթանէս եպիսկոպոսները :

Վանքին դռյքերը կողպատուած , ծախուած են աճուրդով: Ժողովուրդը մեծ թափով մասնակցած է աճուրդին, որպէսզի նուիրական մասունք մը (մանաւանդ դորգեր) ձեռք անցընէ, թերեւս յաւերժական վերադարձնելու համար: Զեկան իմանալով , աճուրդը դադրեցուցած է :

Էջմիածինէն յուլիս 5 — 9ին արտասահման հասած նամակները գրուած են մայիս 24ին, իսկ էջմիածնի նամակատունը ձգուած՝ յունիս 26ին, ինչպէս որոշ կ՚երեւայ նամակադրըմէն: Այնուհետ այդ «փութացումի»ն ալ հետեւանք է ըռուսաղգմի պատրիարքին կրկնակի հեռագիրներուն :

*** «Սիոն», ԵրուսաղՀմի պատրիարքութեան օրկանը, իր վերջին թիւին մէջ (օգոստոս) հրատարակած է միայն էջմիածինէն հասած ծանօթ պաշտօնադիրները, առանց որ եւ է խորհրդածութեան: Այս պերճախօս լռութիւնն ալ բան մը կ՚ապացուցանէ անշուշտ, երկու ստիպողական հեռագիրներէ վերջը ..

«Հանդէս Ամսօրեայ», Վիէննայի Մխիթարեանց օրկանը, ջերմօրէն ներբողելով Տօրէն Ա. կաթողիկոսը, գայն կ՚անուանէ «նահատակ» :

« Վէմ » եւս չի հաւատար կաթողիկոսին բնական մահուան, եւ պարզելով էջմիանի ողբալի կացութիւնը, անհրաժեշտ կը գտնէ կեդրոնական կազմակերպութիւն մը ստեղծել Արտասահմանի մէջ: Միեւնոյն ատեն անտեղի կը գտնէ Մայր Աթոռի փոխադրութեան խնդիրը, որու մասին գրութիւններ երեւցան մէկ - երկու թերթերու մէջ :

Կ Թափի օդաճոխութեան կայանը

Սէն Ժուժ տը Տիտոնէն (Ռուսյան) մեզի կը հեռագրեն թէ Կապոյտ Ափի օդաճոխութեան Գ. խումբն ալ կայան հասած է չատ հանգիստ: Այս խումբը՝ որուն մաս կը կազմեն Փարիզէն, Լիոնէն եւ Մարսէյլէն ընտրուած տղաք , մեկնած էր օգոստոս 16էն :

ԱԹԱԹԻՒՐՔի հիւանդութեան մասին տեղեկութիւններ հրատարակած ըլլալով, երեք ամիս դադրման դատապարտուեցաւ Պոլսոյ «Թան» թերթը (Թուրքերէն) : Հայերէն թերթերն ալ տասնական օր դադրման դատապարտուած են, արտատպումներ կատարած ըլլալով :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՍՏԱՄԲՈՒԼԻ ԼԵՐԱՅԻՆ
The Eunuch of Stamboul

By DENNIS WHEATLEY Գրաց. ՏԵՐՈՆ ՀՈՒԽԱԼԻՑ
Trans: J. M. Թարգմ. Ա. Ս.

Եվր Մուխլիս նախ ցուցում, առա-ջին հերթին ամենայն բծախնդրու-թյամբ հետևել Ռեհիմի ամեն մի շարժմունքին: Պետք էր ամենայն ուշադրությամբ հետևել, Ռեհիմ էր որ— ամենայն դեպքում — ամենամոտիկ ծանոթությունը ունեցել Ֆրանսիայի հետ — Ֆրանսիան, որ ամենից շատ էր ցանկանում ունենալ Թուրքիայում մի ճարպիկ գործակալ, որ կարողանար ներս թափանցել Ռեհիմի գաղտնի խորհրդակցությունների մեջ:

Ռեհիմ ամենայն ինչ էր անում, որ Ֆրանսիայի հետ իր կապերը ոչ մի կերպ չխզվեին: Ֆրանսիան ամենամեծ դեսպանն էր ուղարկել Կոստանդնուպոլիս, որ ներկայացնի Ֆրանսիայի հանրապետությունը: Ռեհիմ ամենայն հարգանքով էր վերաբերվում դեսպանի հանդեպ, ամենայն ուշադրությամբ էր հետևում նրա ամեն մի շարժմունքին, ամենայն հետաքրքրությամբ էր ուսումնասիրում նրա ամեն մի գործողությունը, որովհետև գիտեր, որ Ֆրանսիայի դեսպանը ամենամեծ հետաքրքրությամբ է հետևում իր ամեն մի քայլին:

Ռեհիմ ամենայն ինչ էր անում, որ Ֆրանսիայի դեսպանը ոչ մի կասկած չունենա իր հանդեպ: Ռեհիմ ամենայն ինչ էր անում, որ Ֆրանսիայի դեսպանը ոչ մի կասկած չունենա իր հանդեպ: Ռեհիմ ամենայն ինչ էր անում, որ Ֆրանսիայի դեսպանը ոչ մի կասկած չունենա իր հանդեպ

ՀԵՏՔԻ ՀԻՐԱՎ

(Պերճամեսիկան պատմվածք)

Ինչպես ամեն առավոտ, նա նստած էր իր գրասենյակում, երբ ներս մտավ Ջոնը: Նա ծերացած մարդ էր, բայց դեռ ուժեղ էր իր տարիքի համար: Նա ծառայում էր Ռոբերտսների ընտանիքում արդեն քառասուն տարի: Նա ծնվել էր նրանց տանը, մեծացել էր նրանց հետ, ամուսնացել էր նրանց ծառաներից մեկի հետ, և նրանց տանը էլ մահացել էր նրա կինը: Ջոնը ոչ միայն ծառա էր, այլև ընտանիքի անդամ:

— Միստր Ռոբերտս, — ասաց նա, — ես ուզում եմ ձեզ մի բան ասել:

— Ասա, Ջոն, — պատասխանեց տերը:

— Ես ուզում եմ հեռանալ ձեր ծառայությունից:

Միստր Ռոբերտսը զարմացած նայեց նրան:

— Ինչո՞ւ, Ջոն, դու ինձ չե՞ս սիրում, թե ուրիշ պատճառ կա:

— Ես ձեզ շատ եմ սիրում, սըր, — պատասխանեց Ջոնը, — բայց ես ուզում եմ հեռանալ, որովհետև ուզում եմ ամուսնանալ:

— Ամուսնանալ, — զարմացավ միստր Ռոբերտսը, — ի՞նչ է պատահել, Ջոն, դու ինչպե՞ս կարող ես ամուսնանալ, դու ծեր մարդ ես, ինչպե՞ս կարող ես ամուսնանալ:

— Ես ամուսնանում եմ, սըր, որովհետև ուզում եմ ունենալ երեխաներ, որոնք ինձ կսիրեն, երբ ես ծեր կլինեմ:

— Ես քեզ չեմ հասկանում, Ջոն, — ասաց միստր Ռոբերտսը, — ես քեզ միշտ սիրել եմ, և ինչպես ինձ, այնպես էլ իմ ընտանիքի բոլոր անդամները քեզ սիրում են: Ինչո՞ւ ես ուզում հեռանալ մեզանից:

— Ես ուզում եմ ունենալ իմ սեփական տունը, սըր, — պատասխանեց Ջոնը, — ես ուզում եմ ունենալ իմ սեփական երեխաները

Սպանիոյ ճակատին վրայ

Հանրապետական Սպանիոյ նախարարական տաղնապը լուծուեցաւ քանի մը ժամէն, երկու նախարարներու փոփոխութեամբ :

Օգոստոս 17ին սպանիական պատերազմը մտաւ իր 26րդ ամսուան մէջ : Այս առթիւ, ազգայնական աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ այժմ իրենց տիրապետութեան տակ են 30 նահանգները, իսկ հանրապետականներուն ձեռքը կը գտնուին միայն 9 նահանգներ : Սպանիոյ 47 նահանգներուն մնացեալ մասը ոչ մէկուն կը պատկանի :Երեսուն միլիոն ժողովուրդին 3)4ը կը գտնուի ազգայնական տիրապետութեան տակ, քանի որ, Մինորքա կղզիէն զատ, իրենց ձեռքն են Սպանիոյ ամբողջ անդրծովեայ տարածքները եւ կղզիները :

**** Վերջին լուրերու համաձայն, ազգայնականները միայն տասը մղոն հեռու են Ալմաուէնի անդիլի հանքերէն, որոնց գրաւումը մեծ առաւելութիւն - ներ պիտի ընծայէ Զօր. Ֆրանքոյի : Գերմանիա մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայէ այս հանքերուն գրաւման, տեսլուած ըլլալով միայն Իտալիոյ դիմել, անդիլ ճարելու համար : Սպանիական յեղափոխութենէն առաջ, Գերմանիա կը ներածէը Սպանիոյ անդիլի արտադրութեան գրեթէ կէսը, մինչ կէսն ալ ճարելով Իտալիայէն : Իսկ 1937ին, 893 թոն անդիլի ներածման 882 թոնը Իտալիայէն տարացած էր եւ միայն երկու թոնը Սպանիայէն : Մասնագէտներ Ալմաուէնի հանքերուն գրաւումը չատ աւելի կարեւոր կը նկատեն Զօր. Ֆրանքոյի համար քան Գիլպարայի հանքային շրջանին գրաւումը : Թերթ մը դիտել կուտայ թէ Ալմաուէնի գրաւումը զգալի հարուած մը պիտի ըլլայ Լոնտոնի սակարանին համար, որովհետեւ «Ալմաուէնի մէջ արտադրուած անդիլին իւրաքանչիւր կաթիլը Լոնտոն կը ղրկուի եւ այնտեղէն անդիլը կը բաժնուի ամբողջ աշխարհի մէջ » :*

Դատական բարեփոխումը Թ. Միութեան մէջ

Ինչպէս հաղորդած էինք, Թ. Միութեան Գերագոյն Խորհուրդը սկսաւ քննել դատական վերակազմութեան ծրագիրը : Ահաւասիկ հիմնական սկզբունք - ները.—

1. Օրէնսդրութիւնը մէկ եւ միեւնոյնն է ամբողջ Թ. Միութեան մէջ եւ պարտաւորիչ բոլոր դատարաններուն համար :

2. Դատաւորները, որոնք մինչեւ հիմա կ'ընտրուէին տեղական խորհուրդ - ներու (սովետ) ներկայացուցիչներուն կողմէ, այսուհետեւ պիտի ընտրուին ուղղակի, երեք տարուան չրջանի մը համար, իւրաքանչիւր չրջանակի ընտ - րողներուն կողմէ :

3. Բոլոր ընտրողները կրնան դատաւոր ընտրուիլ, առանց նախապատրաս - տական չրջաններ (ստաժ) բոլորելու, ինչպէս կը պահանջէր մինչեւ հիմա :

4. Դատաւորները կրնան պաշտօնէ արձակուիլ միայն իրենց ընտրողնե - րուն որոշումով :

5. Այսուհետեւ դատաւորներուն պիտի օգնեն երդուեալներ, որոնք նոյնպէս պիտի ընտրուին երեք տարուան համար, քաղաքացիներու կողմէ :

Առկախ գաս, կրճատուած է նախազգաստուհերու թիւը : Որ եւ է դատա - րանի վճիռներուն դէմ վերաքննութիւն կրնայ կատարուիլ միայն իւրաքանչիւր հանրապետութեան Գերագոյն տաեւանին կամ Թ. Միութեան Գերագոյն տա - եւանին : Ամբաստանեալները իրաւունք ունին իրենք զիրենք պաշտպանելու եւ մայրենի լեզուն գործածելու : Դատաւորները որ եւ է վարչական պաշտօն պիտի չվարեն : Նախնական դատավարութեան տաեն, ժողովրդային տաեան - ները կը դատեն բոլոր քաղաքացիական եւ քրէական յանցանքները, բացի պե - տութեան դէմ գործուած ոճիրներէ, որոնք վերապահուած են դաշնակցային հանրապետութենց եւ Թ. Միութեան Գերագոյն տաեաններուն :

Գերագոյն Խորհուրդը եւ Ազգութենց խորհուրդին օրէնսդրական յանձ - նաժողովները «մխաձայնութեամբ» քուէարկեցին այս օրինագիծը :

**** Նոր օրէնսդրութեամբ, բացառութիւն մը եւս կ'աւելնայ միջազգային իրաւագիտութեան մէջ,— «պետութենէ զուրկ» : Կ'ակնարկէ այն քաղաքացինե - րուն որոնք ոչ խորհրդային հպատակ են, ոչ ալ ուրիշ երկրի, կորսնցուցած ըլ - լալով իրենց թուղթերը կամ հպատակութենէ զրկուած՝ իրենց պետութենց կողմէ :*

ՋԱՆԱՋԱՆ ԼՈՒՐԵՐ ՔԱՆԻ ՄԸ ՏԱՂԱՎ

ՏԱՐԱՊԱՁՄԱՆ ՏԱՔի հետեւանքով, որ երկու ամիսէ ի վեր կ'այրէ կը մրկէ Մ. Նահանգներու մեծ մասը, կառավարութիւնը հարկադրուեցաւ բացա - ռիկ միջոցներ ձեռք առնել : Նիւ Եորքի մէջ, ուր երեք օրէ ի վեր տաքը 34էն վար չէ իջած, ոստիկանութիւնը արուեստ որ հարիւր հազարաւոր քաղաքա - ցիներ գիշերը անցընեն ծովափունքը եւ հանրային պարտէզներու մէջ : Բազ - մաթիւ մարդիկ մեռած են արեւահար կամ խեղդամահ : Անցեալ օր խոտու - թիւններ ալ պատահեցան Նիւ Եորքի մէջ : Տաքէն խաչածներ կ'ուղէին բանալ ջուրի ծորակները, բայց ոստիկանութիւնը արգիլեց եւ ընդհարումներ պա - տահեցան : Երկու հարիւր քաղաքացիներ ոստիկաններուն վրայ յարձակելով չարաչար խոչտանգեցին երեք հոգի :

ՋՈՒԻՑԵՐԻՈՑ ոստիկանական տեսչութիւնները բացառիկ ժողով մը գու - մարելով, բանաձեւ մը քուէարկեցին, դաղթականներու խճողման մասին : Այս առթիւ հաստատուեցաւ թէ աւելի քան հազար փախստականներ, մեծ մասով Հրեաներ, Զուիցերիա մտած են վերջերս : Հրէական Միութիւնը յանձն առած է իր պաշտպանութիւն ընծայել այս տարագիրներուն, մինչեւ որ կարենան ուրիշ տեղ երթալ : Առժամապէս արտօնութիւն տրուած է, ոստիկանական հսկողութեան տակ մնալու պայմանով : Բանաձեւը կ'ըսէ թէ Զուիցերիա ի վի - ճակի չէ նոր տարագիրներ ընդունելու : Եթէ նոր դաղթականներ հասնին ան - կանոն միջոցներով, իրենց եկած տեղը պիտի ղրկուին :

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ձէյնին քաղաքին մէջ ական մը պայթեցաւ : Երկու անզլիացի պինուտներ մեռան, երկու հոգի ալ վիրաւորուեցան : 150 հոգինոց հրոսախումբ մը ահռելարարի կը տարածէ երուսաղէմի չրջակաները :

ՄԱՐՍԷՑԼԻ նաւահանգստի բանուորներուն վէճը լուծելու համար, բանակ - ցութիւնները կը չարունակուին Փարիզի մէջ : Գործատէրերը պայման դրած են որ նախ վերսկսի աշխատանքը : Եթէ վէճը չուտով չկարգադրուի, կառավա - րութիւնը պինուորական վիճակի մէջ պիտի դնէ նաւահանգիստները :

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ապահած ըլլալու ամբաստանութեամբ, Մարսիլիայէն ձերբակալուած էին երկու հոչակաւոր մարզիկներ, Պէն Պուալի եւ Ասնի Պասթիէն : Երկուքն ալ առժամապէս ազատ արձակուեցան, բայց քննութիւնները կը չարունակուին : Կը սպասուի նաեւ Մարսէյլի Օլեմպիկին ո - րոշման :

ՀԻԹԼԵՐԱԿԱՆ յառաջիկայ համագումարը, Նիւրընպէրկի մէջ, տեղի պի - տի ունենայ «Մեծագոյն Գերմանիոյ» նշանախօսքին տակ : Այս առթիւ նորէն եւ աւելի ուժգնօրէն պիտի արձարծուի դաղթականներու խնդիրը : Աւստրիայէն ալ համագումարին պիտի մասնակցին 6500 «հարուածային» ներկայացուցիչներ եւ 50.000 նացի վարիչներ :

ԴՆԴ. ԼԻՆՏՊԷրԿ, Ամերիկացի օդաչուն, Մոսկուա հասաւ չորեքչաբթի օր, իր կնոջը հետ :

Ուխտագնացութիւն

ԱՆԴՐԱՆԻԿ գերեզմանին, կազմակերպուած՝ ՀԱՑ ԿԱՄ. եւ ՄԱՐ - ՏԻՒՆԻՐՈՒ Միութեան կողմէ, ՍԵՊՏ. 11ին՝

կը խնդրուի նկատի ունենալ սոյն թուականը՝

Հ. Յ. Դ.

Գաւառ

ՍԷՆ-ՇԱՄՈՆի «վարուժան» կոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ 20 Օգոստոս, Շա - բաթ իրիկուն ժամը 9ին իր ակումբին մէջ, բոլոր քնկերներու ներկայութիւ - նը կ'սրեւոր է, ներկայանալ անդամատետրով՝

ՍԷՆԹ ԷթիԷնի «Նժտակ» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ Շաբաթ, 20 Օ - գոստոս երեկոյեան ժամը 8ին, «Դուքեան» գրադարանը՝ ընկերներու ներ - կայութիւնը պարտաւորիչ է :

ԼԱՍԻՒԱՑԻ «Խաժակ» խումբի ընդհ. ժողովը՝ 19 Օգոստ. Ուրբաթ ե - րեկոյ սովորական վայրը : Բոլոր ընկերները պէտք է ներկայ գտնուին՝

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ԵՐՈՒՍԱղԷ՛Մ, ԵՐՈՒՍԱղԷ՛Մ...

(ՎԻՊԵՐԳՈՒԻԹԻՒՆ)

ԳՐԵՑ՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՒՆԻ

Հրատարակութիւն Մարսէյլի Հայ Մշակութային Միութեան : Գեղատիպ հատոր մը, 200 օրինակը ապուած՝ վարդագոյն ազնիւ թուղթի վրայ :

Գինն 5 ֆրանք (արտասահման 7.50 կամ 10 ֆր. ըստ երկրի) : Դի - մել Միմբայի Հայ Մշակութային Միութեան գանձապահին՝

S. Diradourian 2 Rue Philippe de Girard, *Մարսէյլ :*

1939 "ԳՈՅԱՄԱՐՏ ՕՐԱՑՈՅՑ,,

Ժ.ՐԴ ՏԱՐԻ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Հ. Յ. Դ. ՊԱՏԱՆԵԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ, ՄԱՐՍԷՅԼ

Մամուլի տակ է եւ օգոստոս 30ին լոյս կը տեսնէ 1939 տարուան «Գոյա - մարտ» Օրացոյցը, զեղեցիկ եւ չքեղ տպագրութեամբ :

Բովանդակութիւն.— Հ. Յ. Դաշնակցութեան պատմութիւնը, հեղինակ՝ Մ. Վարանդեան, Ազգային պատմական եւ յեղափոխական դէմքերու եւ դէպ - քերու մասին հակիրճ տեղեկութիւններ, մտածումի չիլիթ, գրական հատուած - ներ, գիտական տեղեկութիւններ Հայաստանի եւ գրացի երկիրներու մասին, աստղուածքներ եւ առածներ : Ազգային եւ կրօնական տօները մանրամասնու - թեամբ :

Կողքին կեդրոնը զարդարուած է «Մայիս 28ի Ծնունդը» (նկար՝ վ. Իս - կէնտէրեանի) եղերուած հայկական զոյգ եռագոյնով :

Երկու կոմքերը նկարներ՝ Տիկին Արզուբեանի, Մարօի, Քրիս Ֆէնէրեեա - նի, Անդրէասեանի եւ երկու խմբանկարներ :

Թերթիկներուն տակը՝ Քրիստափորի, Զաւարեանի եւ Ռոստոմի նկարները Յուչարձանով :

Թերթիկներուն մէջ զետեղուած են Մ. Վարանդեանի, Յ. Միրիմեանի, Սէրէմեեանի, Վանարեանի, Թէրլէմէզեանի, Զօր. Սեպուհի, Պօղոսեանի եւն. նկարները :

Գինն է՝ Մարսէյլ 5 ֆրանք Ֆրանսա, Սուրիա եւ զաղութներ 5.50 ֆր., արտասահման՝ 6 ֆրանք :

Բացի մեր գործակալներէն՝ ապառիկները նկատի չեն առնուիր : Դիմել՝ մեր ընդհանուր գործակալ՝ կայծակ Ձարայեանի,

Monsieur Gaïzak Djarayan, 5, Rue de l'Eclipse, Marseille, France:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՍԷՆԹ-ԱՆԹՈՒԱՆԻ Մ.ՃԻՒՂԻ

Իր հիմնադրութեան 7րդ. տարեգարձին առթիւ

Տեղի կ'ունենայ 21 Օգոստ. կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին Մազմանեան եղբայրներու օգաստն եւ ծառախիտ պարտէզին մէջ, ՍԷՆԹ-ԱՆԹՈՒԱՆ :

Կը նախագահէ Պ. Յ. ՇԱՀՃԵԱՆ, կը բանախօսեն Պ. Պ. ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ եւ Գնդ. ԲԱՂԴԱՍԱՐԵԱՆ :

Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամուած բաժին

Մեծ պատրաստութեամբ եւ կարող ուժերով կը բեմադրուի

«ՍԱՍՆՈՅ ԱՅՐՈՒՄԸ"

Կ'արտասանեն Պ. Ս. Բրուտեան, Օր. Մ. Մանուկեան, Եղբաքար Պօղոսեան, Վ. Վարոսեան, Պ. Ռ. Մանուկեան, Պ. Վարոսեան եւ փոք - րիկն Մ. Մանուկեան :

Հանդիսավայրը բաց կ'ըլլայ առաւօտեան ժամը 9էն սկսեալ, փափա - քողները կարող են ճաշերեին միասին բերել :

Մասնակցութիւն 2 ֆրանք :

ՄԱՆՕԹ.— Հանդիսավայր երթալու համար առնել 26 եւ 27 թիւ հան - րակառքերը եւ իջնել 27 թիւի վերջաւորութեան եւ հարցնել ժապմանեան - ներու պարտէզը :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ «ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ» ԵՆԹԱԿՈՄԻՏԷԻ ԿՈՂՄԷ

21 Օգոստոս, կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Սէն-Լու, Կրան-Քէն, Եօթնեղբայրեանցներու օգաստն պարտէզին մէջ :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, երգ, նուագ, եւրոպական եւ հայկական պար եւ հաճելի անակնկալներ : Ճոխ պիւֆէ, զովացուցիչ - ներ եւ առատ պտուղ :

Կարգադիր յանձնախումբը կը սպասարկէ առաւօտեան ժամը 8.30էն սկսեալ : Փափաքողները կրնան ճաշը միասին բերել :

Մուտք 3 ֆրանք (մուտքի տոմսով կը մասնակցիք վիճակահա - նութեան) :

Անթերի պարագային հանդիսէսք կը յետաձգուի :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆԻ ԵՒ ՇՐՋԱՆՆԵՐՈՒ Հայ Լե - զէոնական Միութեան կողմէ պիտի տօնուի «Արարատ»յի ճակատամարտի 20րդ տարեդարձը 9 Հոկտեմբերին : Կը խնդրուի Վիոնի եւ Տէհնի բոլոր կազմակերպութիւններէն նկատի ու - նենալ սոյն թուականը :

ՍԱՄՈՒԷԼ, ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ՍԵՒՐը

Մխիթարեան Հայրերու Սեւրի Մու - բատեան վարժարանին դպրոցական 1938—1939 տարեշրջանը կը սկսի Հոկ - տեմբեր 1էն :

Արձանագրութիւններու համար պէտք է դիմել վարժարանին դրասեն - եակը Օգոստոս 15էն սկսեալ երկու - շաբթի եւ Շաբաթ ժամը 15էն 18ը, 26, Rue Troyon-Sèvres (S. et O.) :

Տեսչութիւն

Ա՛ՈՒԶՈՒՒ

Դպրոցական նոր տարեշրջանի վե - րաբացումին՝ Սէն-Ժէրմէյ (Մարսէյլ) մանկապարտէզի համար կ'ուզուի փորձառու մանկապարտիզպանուհի մը : Փափաքողներէն կը խնդրուի դը - բաւոր դիմել մինչեւ Օգոստոս 25, հե - տեւեալ հասցէին,— Ց. Պետրոսեան, 3 Bld. Neuf, St. Jérome, Marseille:

ժամագոյցի եւ գոհարեղինաց

վաճառատուն

ՀՐԱՉ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

261, Rue du Flg. St. Martin

Métro: Louis Blanc et Jaurès

ԳԱՑԸՐ ՏԵՍՐՋ ԼԻՈՆի ՄԷՋ

Cinéma REXY

Cours Lafayette. angle Garibaldi

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ՍԱՀՄԱՆԱՓԱԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ԱԼՖՕՐՎԻԼ **CINEMA VICTOR HUGO**Ի ՄԷՋ

8 Rue Victor Hugo

ՏԵՂԻ ՊԻՏԻ ՈՒՆԵՆԱՑ 23 ՕԳՈՍՏՈՍ ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ 8.30ին

Տէրտէրեան եւ Սէթեան ընկերութիւն

Փարիզի մէջ առաջին անգամ բլլալով կը ներկայացնեն

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻ ՄԸ ՄԱՐՏԻՐՈՍՈՒԹԻՒՆԸ

«A QUI LA FAUTE» ԱՆՈՒՆՈՎ

Այս ժապաւէնը պատրաստուած է Ամերիկայի մէջ, կը պա - կերացնէ 1915—1918ի հայկական աքսաւորքը :

Յայտագրին մաս կը կազմէ նաեւ

LA SULTANE DE GRENADE

Արաբական եւ սպանիական հին պատմութենէն

ՈՒՇԱԴՈՒԹԻՒՆ.— Այս շարժանկարի ներկայացուցը սահմանափակ ըլլալով սինեմային կիշէն տոմս չի ծախուիր : Ասոնք որ իրաւիրաքառներ չունին, չեն կրնար մտնել :

Ձեր տոմսերը նախապէս գնեցէք Ալֆորվիլի հայ սրճարաններէն :

Հ. ԶԱՐԴԱՐԵԱՆ

ՎԻՐԱԲՈՑԻ - ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԻ

44 Rue Dunkerque (ՄԷՏՐՕ ԿԱՌ ՏԻՒ ՆՈՒ)

Tél. Trudaine 42—69

Կ'ընդունի առաջին օր ժամը 14 — 20 :

Աւտւտանները ժամադրութեամբ :

ԿԱՐԱՊԵՏ Յ. ԷՄԷՐԵԱՆ

Maison E. CHARLES *հիմնուած 1869*

29 rue Mathis, Métro Crimée

Autobus: AJ, AV, CP, 52, 50/71 Tel. Botzaris 12—60

Կը ծախենք՝ գոհարեղէններ, ամէն տեսակ ժամացոյցներ մատանիներ եւլն. : Նորոգութիւն ժամացոյցներու եւ գոհարե - ղէններու : Կը գնենք՝ բլաթին, ոսկի, արծաթ եւ գոհարեղէններ՝ նպաստաւոր գիներով :

Մի մոռնաք որ վստահելի ձեռքէ գնուած ոսկիղէն ու գոհա - րեղէնները անփոփոխ կը պահեն իրենց արժէքը :

Գաւառներէն եղած ապսպրանքները կը կարգադրուին արագ եւ խղճմտօրէն :

ՀԱԳՈՒՍՏԵՂԷՆի ԵՒ ՈՒՏԵՍՏԵՂԷՆի ԿԱՊՈՑՆԵՐ ՌՈՒԱՆՍՏՈՆ ՂՐԿԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Ունինք մեծ մթերք ֆրանսական, անգլիական եւ չեխոսլո - վաք կերպասներու փափաքողները կրնան ղրկել իրենց գնած ապ - րանքները ընտէրվուտ եւ Ռոյալ գրի մեքենաներ : Կը գնենք ու կը ծախենք օտար դրամներ : Կը սահմանենք ապրանքներու embal - lage եւ ապահովագրութիւն : Փոխադրութիւն ամէն տեսակ ապ - րանքներու եւ պահածոներու :

Գիմել՝ American Lloyd, Paris (9). 7 rue Amber

Tél. Opéra 67-77

ՁԱՇԱՐԱՆ ՁՕՇԿՈՒԻՆ

4, Rue de la BUTTE. 4

(Place d'Aix – Marseille.

Հանրածանօթ խոհարարապետ՝ ՁՕՇԿՈՒԻՆ, պատիւ ունի յայտարարե - լու բոլորին, որ մէկ անգամ մը այ - ցելեն իր ՁԱՇԱՐԱՆը, ճաշակելու հա - մար իր ընտիր կերակուրները,, հոչա - կաւոր՝

ՓԻՏԷԼԻ - ԵՕՂՈՒՐԹԼՈՒ - ՏԷՆԷՕՐ ՔԷՊԱՓ

եւ Պոլսոյ նշանաւոր ՊԱՂՊԱՂԱԿը :

ՄԱՔՈՒՐ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

ԵՒ ԶԱՓԱԻՈՐ ԳԻՆ

ՈՆ DUZE

MARQUE DÉPOSÉE

Veritable Anisette Orientale

ջուր խառնուի պատրաստուած եւ անիսոնով պատրաս - տուած հայկական օղին է ՐԱՓԸ ՏԻՒԶը, զգուշացէք արուեստական օղիներէ որ ձեր ստամոքսը կ'այրէ եւ գիշերները ջուր կը խմեցնէ եւ կը վնասէ ձեր առողջութեան : Խմեցէք միայն ՐԱՓԸ ՏԻՒԶը որուն անունը եւ պատրաստուած ըլլալը ֆաբրիկէն կը ստանաք ձեր ապրանքներուն հետ :

Dalakupeian 8 Rue Suffren, Mar - Dépôt: 7 Rue de la Paix, Mar - seille. Tél. Dragon 70—89.

ԾԱԽՈՒ Է

Մեկնումի պատճառով ծախու է ՍԱՓՐԻԶի խանութ մը, որ կը բանի իսը տարիէ ի վեր : Ունի քոլոր կազմածները եւ լաւ կահաւո - րում, այրերու եւ կիներու յատուկ բաժիններով : Մատչելի պայ - մաններ : Դիմել՝ «ՅԱՌԱՋ»ի վարչութեան :

17. Rue Damesme. PARIS (13) A. DER (AGOPIAN)

Le Gérant : H. STEPHAN

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme, PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15 - 70
Chèque Postal Paris 1678 - 63
(ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ — ՏԱՐԵԿԱՆ ՎՃԱՐԱՄՍԵԱՑ ԵՒԱՄՍԵԱՑ

Ֆրանսա եւ Գաղութներ	150 ֆրանք	75 ֆրանք	40 ֆր.
Անգլիա եւ Իտալիա	265 ֆրանք	140 ֆրանք	
Ուրիշ երկիրներ	215 ֆրանք	110 ֆրանք	

ՇԱԲԱԹ
20
ՕԳՈՍՏՈՍ
SAMEDI
20 AOUT
1938

ԺԴ ՏԱՐԻ — 14e Année No. 3813

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ՓՐԿՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

1932ին, նոր Մխութիւն մը կազմուեցաւ Մ. Նահանգներուն մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դաշնակցութեան Կեդր. Կոմիտէին :

Կազմակերպութիւնը, որ ունի իրեն յատուկ ծրագիր - կանոնադիր, մկրտուեցաւ բարբարոս բառով մը,— «Ցեղակրօն»: Բարբարոս՝ թէ իմաստով եւ թէ բառակազմութեամբ: (Կ'ուզէինք ի - մանալ թէ՝ ի՞նչպէս կ'արտասանեն զայն, Ամերիկա մեծցած, կիսովին անգլիացած Հայ տղաքներն ու աղջիկները .):

Շատ պարզ էր կազմակերպութեան նպատակը,— կարելին փորձել, փրկելու համար նոր սերունդը: Ոչ միայն հայերէն եւ Հայոց պատմութիւն սորվեցնել անոնց, այլեւ ասպիճանարար դէպի ապարէզ մղել զանոնք, վարժեցնել հայկական մշակոյթին եւ հանրային ծառայութեան :

Հինգ տարուան փորձը կ'ապացուցանէ թէ զուր յոյսեր չէին սնուցաներ Հիւսիսային Ամերիկայի մեր ընկերները, ամէն ալկոյտութիւն ընծայելով այս կազմակերպութեան, բարոյապէս թէ նիւթապէս :

« Ցեղակրօն Ուխտեր»ը արդէն կը ներկայացնէ պատկառելի համրանք մը, լայնօրէն ծառայելով ազգային մշակոյթին, իրենց սորված լեզուով, — անգլիերէն: Գրեթէ ամբողջովին անոնք են որ կը խմբագրեն «Հայրենիք» չաբաթաթերթը (Հայրենիք Ուիք–լի), բազմազան գրութիւններ հասցնելով, ինչպէս եւ գրականութիւն մշակելով: Կը գրեն, կը կարդան, թարգմանութիւններ կը կատարեն Հայոց պատմութենէն ու գրականութենէն, դասախոսութիւններ եւ բանախօսութիւններ կը սարքեն եւն. : Ունին թղթակիցներ եւ աշխատակիցներ ալ, զանազան գաղութներու մէջ, միշտ նոյն սերունդէն :

« Ցեղակրօն Ուխտեր»ու Ե. համագումարին (պատմ. ժո – ղով) բացման առթիւ, որ տեղի ունեցաւ օգոստոս 15ին, Տիթբոյլթի մէջ, «Հայրենիք» ուրախութեամբ կը հետեւի իր խմբագրակա - նին մէջ .

— « Այսօր Ամերիկայի մէջ ծնած ու մեծցած մեր նոր սերունդէն հրապարակի վրայ ունինք արդէն շարք մը անձեր , որոնք 100 տոկոսով Հայեր են ու հայերէն կը խօսին, կը կարդան եւ կը գրեն այնպէս լաւ ու գեղեցիկ, որպէս ապահովաբար չեն կրնար խօսիլ , կարդալ եւ գրել բոլշեւիկեան Հայաստանի մէջ մեծցած հայ պատանիներէն ու երիտասարդներէն շատեր :

Այսօր Ամերիկայի մէջ ծնած ու մեծցած մեր նոր սերունդը, թափուած հաւաքական թէ անհատական ջանքերուն շնորհիւ, անհամեմատ աւելի-մեծ հետաքրքրութիւն ցոյց կուտայ դէպի հայ ժողովուրդի կեանքը, պատմութիւնն ու գրականութիւնը, աւելի մղում կը զգայ հայերէն սորվելու եւ խօսելու, քան ասկէ վեց -եօթ տարի առաջ » :

Այս նուաճումներուն չնորհիւ,— կ'աւելցնէ մեր պաշտօնակիցը — այսօր «կենդանի պահանջ կայ մինչեւ իսկ միջնակարգ դպրոց մը ունենալու մեր այս գաղութին մէջ, ուր նման գաղափար մը իսկ ասկէ 6 - 7 տարի առաջ երազական, անլուրջ պիտի նկատուէր » :

Ահա, ուրեմն, գործ մը, որ սահմանուած է տեւելու եւ ուռճանալու: Արդիւնք մը՝ որ լուսաւոր դիծ մը կը կազմէ ամերիկահայ գաղութին մէջ, այնքան մեայլ իրողութիւններու դիմաց :

Եւ այս արդիւնքը ձեռք բերուած է կազմակերպուած աշխատանքով, հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դաշնակցութեան, որուն «յառաջապահ ուժը» կը կազմեն Ցեղակրօն Ուխտերը, ինչպէս կը վկայէ «Հայրենիք»:

Արդ, ինչ որ ծրագրուած եւ յաջողած է Մ. Նահանգներուն մէջ, ինչո՞ւ անիրագործելի պիտի համարուէր: Եւ կամ ինչո՞ւ այսքան կ'ուշանայ :

Տասնըհինգ տարուան պանդխտութենէ մը վերջ, ահաւասիկ մենք ալ նոյն տարրը ունինք մեր գաղութին մէջ.— սերունդ մը որ ծնած կամ հասակ նետած է այստեղ: Արդէն խմորուած՝ փը - րանոական դաստիարակութեամբ: Շատ - շատերը այդ սերունդէն վաղուց մոռցած են իրենց մայրենի լեզուն, յաճախ ծնողներու անհոգութեամբ, իսկ առ հասարակ իրրեւ հետեւանք միջավայրի պահանջներուն :

Կան բախտաւորներ ալ, որոնք իրենց հոգին փրկած են մասնակցելով ազգային զանազան չարժումներու, նոյնիսկ միութիւն – ներ կազմելով իրենց նախաձեռնութեամբ (Երիտ. Ակումբ , Երիտ. Միութիւն եւայլն) :

Բայց, այս մասնակի երեւոյթը չի կրնար պարակել ամբողջ ողբերգութիւնը, որ կ'ապրի ու կը ծաւալի տարիներուն հետ :

Հարցը այլեւս 20 — 30 — 50 պատանիներու կամ երիտասարդներու Միութիւններով չի կրնար լուծուիլ, այլ ծաւալուն, աւելի կուռ եւ տոկուն կազմակերպութեամբ մը, որ ուժն ունենար հազարներ համախմբելու, յանուն սերունդի փրկութեան :

Հարկ է խորհիլ եւ ելք մը գտնել, լրացնելու համար այդ ստիպողական պահանջը, օգտագործելով եղած կորիզները:

Այս առթիւ, կ'ուզէինք նորոգել մեր հարցարանը, որուն յետագային պիտի անդրադառնանք :

Ցնծութեան մէջ խմբագրութիւնն ալ մեղքեր ունի :

Եկած է ժամանակը միութիւններու «զօրաշարժ» մը կատարելու , վերլուծելով տագնապին բոլոր երեւոյթները :

Ամէն մէկը որ ըսելիք մը ունի այս մասին, ծրագիրը կամ տեսակէտ, անյուշ պարտք պիտի սեպէ մշակել, ձեւակերպել եւ ներկայացնել հանրութեան :

Այդպիսի փորձի մը չնորհիւ, եթէ վերջնական եզրակացութեան ալ չհասնինք, հաւաքուած նիւթերը կրնան ճամբայ ցուցնել, լոյս մը ցանել :

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՊՂՏՈՐ ԶՐՈՅՑՆԵՐ ՖՐԱՆՔԻ ՄԱՍԻՆ

Վարչապետին վճռական յայտարարութիւնները

Նորէն պղտոր զրոյցներ չրջած ըլլալով դահլիճին կացութեան եւ ֆրանքի մասին, վարչապետ Պ. Տալատիէ հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ .

— « Մինչազգային դժուարութեանց հետեւանքով, որոնց ծանրութիւնը չափազանցուած է, մտահոգութիւններ կը յայտնուին Եւրոպայի չատ մը երկիրներուն մէջ, զանազան դրամներու ընթացքի մասին: Միեւնոյն ատեն, ոսկիի գնումը եւ կուտակումը, որոնք գագրած էին քանի մը ամիսէ ի վեր, ուժգնօրէն վերսկսած են եւրոպական հրապարակներէ չատերուն վրայ : Ոսկիի այս կուտակումը ոչ միայն վնասակար է երկրի մը համար, այլեւ սխալ մը անոնց համար որ այդ միջոցին կը դիմեն : Ֆրանքի փոխանակութեան վրայ կատարուած չարժումները մեծ մասով արտայայտութիւնն են այդ մտահոգութեանց եւ վերջերս ծանրացան փոխանակութեանց (չանժ) հսկողութեան եւ ֆրանքի նոր արժեզրկումի մասին չրջած զրոյցներու հետեւանքով : Կառավարութիւնը վճռապէս հակառակ է ինչպէս փոխանակութեանց հսկողութեան, նոյնպէս ֆրանքի նոր արժեզրկումին : Բացի իրենց չարաչուք ազդեցութենէն՝ ազգային կեանքի վրայ, այդ գործողութիւններուն անխուսափելի հետեւանքը պիտի ըլլար խզել մինչազգային համերաշխութիւնը, որ ամէնէն ազդու երաշխիքն է եւրոպայի խաղաղութեան պահպանումին :

Միւս կողմէ, կառավարութիւնը պէտք չզգար հերքել այն անճիշդ եւ ծիծաղելի լուրերը որոնք պատակառած կը ներկայացնեն դահլիճը : Ազգին ուղղուած ճայնասփիւռ ճառով մը, վարչապետը ինք անձամբ պիտի ծանուցանէ այն ազդու եւ անհրաժեշտ տնօրինութիւնները զորս ձեռք պիտի առնէ կառավարութիւնը, դրամին դիրը պահելու եւ ազգային պաշտպանութիւնը ապահովելու համար : Կառավարութիւնը կը սպասէ որ բոլոր Ֆրանսացիները, վստահ՝ իրենց հայրենիքին ապագային վրայ, կատարեն իրենց պարտականութիւնը , ինչպէս ինք վճռած է կատարել իրեն ինկած բաժինը» :

**** Այս յայտարարութենէն վերջը, ներքին նախարարն ալ դիկոյց մը հրատարակեց, որ կ'ապահովութեան Տեսչութիւնը եւ ոստիկանութիւնը չարունակելով ամիսներէ ի վեր սկսած մաքրագործումը, դրամական գործառնութեանց մասին, հետապնդումներ կատարած են, մասնաւորապէս եւրեան հանելու համար այն անձերը որ խաղեր կը սարքեն պետութենավարկին դէմ կամ դրամներու վրայ գործողութիւններ կը կատարեն չարաշահութեամբ : Առաջին ատենէ ի վեր ձերբակալուած են կարգ մը օտար միջնորդներու այպանելի գործողութիւնները : Անոնք պիտի արտաքսուին ամիսդաբար, ներքին նախարարին որոշումով : Միւս կողմէ, հաստատուած է որ 18 երկրորդական դրամափոխներ ոսկիի կամ օտար դրամներու վրայ գործառնութիւններ կատարած են անթոյլատրելի սակերով : Պատասխանատուները ատեան հրաւիրուած են, բացատրութիւններ տալու համար :*

Անգլիացի միջնորդին տեսակցութիւնը Հէճազիի հետ

Լորտ Բընսմէն, անգլիացի միջնորդը, հինգշաբթի օր դադրի տեսակցութիւն մը ունեցաւ Զեխոսլավաքիոյ հիմնադրական կուսակցութեան առաջնորդին՝ Քոնրատ Հէճլայնի հետ, իշխան Մաքս Հօհընլոէի լեռնային դղեակին մէջ, որ կը գտնուի գերմանական սահմանագլուխէն հինգ մղոն հեռու: Ամէն բան դաղտնի պահուած ըլլալով, հակաւական զրոյցներ կը չրջին այս տեսակցութեան մասին , որ տեւեց երեք ժամ : Զեխական կառավարութիւնը մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայէ այս տեսակցութեան, որ տեղի ունեցաւ իր ծրագրին մերժումէն անմիջապէս վերջը: Տեսակցութեան ներկայ էին Հէճլայնի կուսակցութեան միւս վարիչները, եւ մասնաւորապէս երեփոխան Քունդ, որ առջի օր վճռապէս մերժած էր չեխական կառավարութեան ծրագիրը, իրրեւ ծագրանկար :

Իրազեկներու կարծիքով, անգլիացի միջնորդը ուղած է իմանալ թէ Գերմանները տրամադի՞ր են որ եւ է պիտի կատարելու, իրենց պահանջներուն մէջ: Անգլիոյ մէջ վստահութեամբ կը սպասեն տեսակցութեան արդիւնքին , այն պատճառաբանութեամբ թէ Գերմաններուն ժխտական դիրքը անակնկալ մը չէր եւ այսուհետեւ լորտ Բընսմէնի կ'իյնայ ի գործ դնել իր միջնորդութիւնը, յայնօրէն ուսումնասիրած ըլլալով կացութիւնը: Կը կարծուի որ եթէ Հէնլայն ինք յանձն առնէ անձամբ վերսկսիլ բանակցութիւնները չեխական կառավարութեան հետ, աւելի կարեւոր յառաջդիմութիւններ պիտի կատարուին :

Մ. Նահանգներու միջամտութիւնը Եւրոպայի կացութեան մասին

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարէն վերջը, նախագահ Րոզվելթ եւս ճառ մը խօսեցաւ, Քանատայի մէջ, Եւրոպայի եւ առ հասարակ աշխարհի կացութեան մասին :Կը նշանակէ թէ ամերիկեան կառավարութիւնը լրջօրէն կը հետաքրքրուի խաղաղութեան հարցով: Նախագահը չէ՞տեց իր ճառին մէջ .

— «Քաղաքակրթութիւնը ազգային չէ, այլ միջազգային: Գաղափարները սահմանափակուած չեն սահմանագլուխներով· անոնք հասարակաց ժառանգութիւնն են բոլոր ազատ ժողովուրդներու: Բառին լայն առումով, մենք, Ամերիկացիներս, պարտաւոր ենք պահպանել այս աւանդութիւնը: Մենք կ'ըմբռնենք այն կործանումներն ու տառապանքները որ կրնան պատահիլ, եթէ գաղրի մարդկային հասկացողութիւնը ազդերու միջեւ: Մենք չենք կրնար արդիլել որ մեր ժողովուրդը կարծիք մը չունենայ կոյր վայրագութեան, հակաժողովրդավար հաստատութեանց, անպաշտպան ժողովուրդներու պարտադրուած թշնամութեան կամ անհատական իրաւունքներու բռնարարման մասին: Մենք Ամերիկացիներս այլեւս չենք կրնար մենք մեզ նկատել իրրեւ բնակիչները ցամաքամասի մը որուն համար անդրծովեան երկիրներու վէճերը չհետկան չեն կամ ընտանդ են: Մենք զարձած ենք ազգակ մը զոր նկատի կ'առնեն քարոզչական ամէն դրամեհեակի կամ ամէն սպայկոյտի մէջ, ծոլերէն անդին: Մեր ահագին հարստութիւնները, մեր վաճառականութեան ուժը եւ մեր քաղաքացիներուն կորովը մեզ դարձուցած են կենսական ազգակ մը աշխարհի խաղաղութեան, ուզենք թէ չուզենք »:

Նախագահը եզրակացնելով, չէ՞տեց թէ Մ. Նահանգները պարտաւոր են փորձել բոլոր կարելի միջոցները, նպաստելու համար աշխարհի խաղաղութեան :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

«ՔԱՆԻ ՄԵԶ ԱՂԷԿՆԵՐԸ »

Վերջերս ազնուական Անգլուհի մը էի՞նց թէ բաւական ոսկի տուգանքի դատապարտուեցաւ Լոնտոնի մէջ, «փոդոցի աղջիկ» անուանուած ըլլալով սպասուհի մը :

Դէմ դիմաց նստեր էին երկուքը, հանրակառքին մէջ, երբ «էչյտի»ն ըսկսաւ սրտնեղ շարժուձեւեր փորձել , բերան - բերան ծռել եւ կոպիտ բառեր գործածել .

— Ո՛վ է այս անշնորհը որ կը համարձակի նստիլ դիմացս, փողոցի աղջիկ մը :(Վկաներ պնդեցին թէ ըսած է նաեւ «պոռնիկ»), մեծ՝ ազնուական Ի. բարեկիրթ , ասոնք՝ անկիրթ եւ ապտռտ ...

Կարծեմ իրարացում ալ տեղի կ'ունենայ եւ աշխատաւոր աղջկան տեղը կը փոխեն , յետոյ խնդիրը դատարան տանելու համար :

Երկու շաբաթ առաջ, կեղծ կտակի խնդիր մը երեւան հանուեցաւ այս - տեղ, փարիզի մէջ :

Խնդիրը կապ ունի միլիոնատէրու հետ, եւ արդէն ձերբակալուած են երկու երեւելիներ, մէկը կոմս, միւսը կոմսուհի, որոնք «պատուաւոր» շրջանակներու պարծանքն էին, մինչեւ ե - րէկ :

Մենք ալ ունինք —եւ բաւական շատ — « բանց մեզ աղէկներ», որոնց ազնաւակա՞ն գործերը կրնային հատորներ կազմել :

Անցեալ օր կարուսի մը կը պատմէր թէ 70 մեթր ժապաւէն գնած է, հարաւսեկան շրջագգեստ մը շինելու համար հարուստ աղջկան մը, որ եթէ մարքիզուհի չէ, անշուշտ լաւ է սեր - ւած անոր շարժուձեւերը :

Այս դասակարգի տղոյնները ու օրիորդները — ներեցէք որ պատշաճ ածականներ չեմ կրնար գտնել , հետեւողութեամբ Հ. Բ. Ը. Միութեան զեկոյցներուն կամ հայկական հարսնիքներու ընարագրութեան — ընդհանրապէս հեռագրով կուտան իրենց ապրուստրաւիները,— 25 շապիկ, տասը զիշերանոց, ամբողջ շարք մը՝ այսինչ պարահանդէսին կամ երեկոյթին համար : Միայն մէկ անգամուան համար :

Եւ վճարումներն ալ կը կատարուին հազարնոցներով : «Ստորին» դասէն կը վայլէ հարիւրնոց հանել :

Իրազեկներ կը պատմեն թէ Նիսի մէջ կը գտնուի մեծահարուստ «հան» մը, ազգական գրագէտ Մայբլ Արլէնի, եւ միջազգային ապտռտ՝ խաղամոլներու ակումբին մէջ որ ի Մոնթէ Քարլօ :

Զար բերանիներ կ'աւելցնեն թէ այս ընարդուն օտարազգի կինը աւելի կը հետաքրքրուի հայկական կեանքով, քան «հան»ը ինք :

Վերջերս Լոնտոնի թերթերը կը գրէին թէ այս միլիոնատէր «հան»ը իր զբօսանաւը տրամադրած է Անգլիոյ հրաժարեալ թագաւորին, Ուինզըրի դուխսին, պտոյտ մը կատարելու համար Միջերկրականի ափերուն վրայ :

Կը յիշեմ, վերջապէս ուրիշ ընկերականուհի մը, որ ամբողջ աղրիւր - ա.ազան մը շինել տուած էր իր ծախ - ճով, փարիզի միջազգային ցուցահանդէսին մէջ, ի պատիւ արեւելեան պետութեան մը, բայց հարիւր ֆրանք խնայած էր Կ. Խաչի օգախոյութեան կայաններն համար :

Ամէն պարագայի մէջ, մեր «բանց մեզ աղէկները» բար կը հանեն իրենց ծտարազգի ղասակիցներուն ո՛ր տեսակէտէն ալ նայիք :

Վ.Ա.Հէ

ՎՃՌԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՏԷՐՍԻՄԻ ԴԷՄ ԲԱԶՄԱԹԻ ՁՕՐՔՈՎ ԵՒ 25 ՍԱՀԱՐՆԱԿՆԵՐՈՎ

Արաբական թերթերը կը գրեն, Տէրսիմի ապստամբութեան առթիւ. —

Տէրսիմի ապստամբութիւնը զսպելու համար՝ Թուրք կառավարութիւնը զրկած էր երեք զօրարանակ: Այդ զինուորները հասած են ապստամբութեան չրջանը եւ ձեռնարկած պաշարման գործողութեան : Մասնակցելով գործողութեանց՝ 25 սաւառնակներ սկսած են ռումբեր արձակել լեռնային չրջաններու մէջ կեդրոնացած Քիւրտերուն վրայ :

Համաձայն վերջին տեղեկութեանց, Թրքական ուժերը էյսալը գիւղի սահմանին վրայ սոսկալի բախում մը ունեցած են ապստամբներուն հետ, որոնք թողած են 75 սպանեալ եւ վիրաւոր :

Այս յաղթանակէն վերջ, Թրքական ուժերը պաշարման օղակը նեղցնելով սպառնացած են չրջանի քիւրտ գիւղերուն, յայտնելով որ ամէնէն փոքր չարժումը կամ անհնազանդութիւնը պիտի պատժուի ամբակոծումով :

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, Թրքական սաւառնակները ռմբակոծած են քանի մը քրտական գիւղեր, որոնք օժանդական էին պստամբներուն :

ՎՐԴՈՎԻՉ ԵՐԵՒՈՅԹՆԵՐ ԱԼԵՔՍԱՆՏՐԷԹԻ ԹՐՁԱՆԻՆ ՄԷՋ

Հայերը եւ Արաբները միչտ հաւասարաչխ

Ալեքսանդրէթէն կը հաղորդեն «Քրօնիք»ի (Օգոստոս 12).— Ամէն տեսակ փորձեր եւ մեքանայութիւններ եղան, որպէսզի Արաբները փոխեն ընտրութիւնները պոյքոթի ենթարկելու իրենց որոշումը: Այնօրուան, սակայն: Հայերուն մօտ եղած փորձերն ալ ձախողեցան, որովհետեւ Հայերը, համերաչխ Արաբներուն հետ, որոշած են պոյքոթի ընել ընտրութեանց դէմ :

Այն ատեն է որ Թուրքերը դիմեցին կարգ մը անձերու, որոնք յանձն առին մասնակցիլ ընտրական կատակերգութեան, դէտ անծանօթ մնացած կարգ մը նկատումներով :

Փոխադարձութիւնը չուշացաւ: Արաբները եւ Հայերը պոյքոթի ենթարկեցին այդ անձերը (բժիչկ կամ փաստաբան), որոնք ստիպուեցան բացատրել իրենց տարօրինակ ընթացքը :

Ինչ կը վերաբերի երկրորդ կարգի ընտրութեանց, տեղական իչխանութիւնը պահ մը խորհած էր նշանակել երեսփոխանները, բայց թեկնածուները մերժուած են այս ձեւը :

Անտիոքէն կը հաղորդեն թէ այդ քաղաքին Թուրքերը հանդանակութիւն կատարած են ի նպաստ Թուրք բանակին եւ արդիւնքը յանձնած են Թուրք հրամանատարին :

Սանճաքի կառավարութիւնը դեղ - Քոլէի առաջարկած է արձակել հեռաձայնի ճիւղին պաշտօնեաները եւ Թուրքեր դնել անոնց տեղ, անտարակոյս դիւրացնելու համար հեռաձայնային խօսակցութեանց «հակակչիռ»ը: Գենդապետը մերժած է թրքական պահանջը եւ յայտարարած թէ հեռաձայնի պաշտօնեաները, մեծ մասով Հայ, պիտի մնան իրենց պաշտօնին վրայ :

*** Վերապահութեամբ կը հաղորդենք դամասկեան թերթի մը լուրը, որուն*

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Անոնք որ չափահաս էին պատերազմի չրջանին, այսօր հասուն տարիքը թեւակոխած են: Անոնց կեանքը անանուն ելեւէջներու ենթարկուեցաւ: Գաղափարները չրջուեցան, սովորութիւնները քայքայուեցան, փիլիսոփայութիւնը փոխուեցաւ: Այն առեղուան տակաւին ղեռատի ոստերը հակասական հովերու դիմադրեցին, օտար ափերու ցնցուղներով ջրուեցան և լուսաշող արեւներու ազդեցութեան տակ այսօր բազմացած, ծառ եղած՝ իրենց թեւերը տարածելով չուք կու տան, դովութիւն կը բերեն, կը հսկեն, կը խոկան ու կը դատեն ...:

Նախապատերազմեան չրջանին, Պոլսոյ մէջ ուշադրաւ, յանդուգն, վեհանձն փորձեր եղան ազգային խեղաթիւրուած, մշակոյթի գետնին դրայ: Հրապարակագրութիւն, զուտ գրականութիւն կամ բանաստեղծութիւն, հայ բեմ, հայ երաժշտութիւն իրարու ետեւէ կարծես միեւնոյն աւիշով սնած կը փթթէին, կ'ուռճանային հեւզհեւ: Այն առեղուան երիտասարդութիւնը արբշիռ էր այդ ամէնով: Հապարակութիւն կար:

Սակայն պատերազմը վերջ տուաւ այդ բոլորին: Իրրեւ հետեւանք բարոյական ու նիւթական արժէքներու վերիվայրումին, մշակոյթի տազնապը սաստկացաւ զահավիժելով ու լուծուելով, հիւծումի մէջ:

Անոնք որ հետեւած, համակրած, օգնած էին այդ ձեռնարկներուն, կը խոկային, աղետալի ժամերուն, ներշնչանակ մը կը յուսային, ինչպէս վերջը յուսացին, ապաւինեցան փարիզի խորհրդաժողովի ժպիտին:

Զինադադարը արծարծեց ընդհատուած աւանդութիւնը, աւելի կենսունակութեամբ եւ աւելի որոշ: Անոնք որ այդ չրջանն ապրեցան, անճկագին յուզումով հետեւեցան փորձերուն, կարծեցին, դրեթէ համոզուեցան թէ վերջապէս իրենց «տունը» ստեղծուած էր: Հակայ միութենական չարժում ամենուրեք: Աչխարհիկ եւ յոյլ բազմութիւններն իսկ, գաղզիւղէն, Կղզիներէն եւ գէտ հեռուէ արուարձան-նէրէ, Մարմարան ու Վոսփորը ճեղքելով կ'երթային կեդրոնը, տոհմիկ համերգներ լսելու, կամ Պոլսահայ Տրամաթիկի ներկայացումներուն:

Անոնք որ յաճախեցին այդ տեղերը, չնչեցին մթնոլորտը այդ չրջանին, այնքան բնականօրէն իրենց տան մէջ զգացին իրենք զիրենք որ, խնդիրը վերջապէս լուծուած ըլլալու տպաւորութիւնը կը թողուր:

Քէմալական չարժումը վերջակէտը դրաւ այդ բոլորին, ու խլուրդի յարատեւութեամբ կը քայքայէ պոլսահայ համայնքը:

Քանի տարիներ անցած են հիմա:

Հայրենազուրկ ու վտարանդի այս ժողովուրդը վերստին չունչ առած, դաս առած է իր բոլոր փորձութիւններէն: Տժգոհելի աչխատանք տարաւան օտարութեան մէջ: Այսօր վերստին կը խմբուի, կը պատրաստուի սկսելու կ'ասս թողած գործը:

Ի՞նչ կրնանք ընել, ի՞նչ պէտք է յուշանք: Կը դանդատինք, թերութիւններ կ'ողբանք, Մի քանի ձակատի խօսքեր կ'ըսենք:

Ինչ որ հնարին չըլլար ու կը յամենայ քաղաքական, ընկերային գետնի վրայ, գէթ մշակութային հողի վրա՞յ աւ կարելի չէ:

Այնքան առեն որ մեր մշակութային ջանազան ճիւղերը (գրականութիւն, արուեստ, ընկերային գիտութիւն) նասակէ անհատականութեան մը որսը պիտի մնան, այնքան առեն որ արուեստագէտը կամ մտաւորականը պիտի մնայ ինքնուս մը եւ կամ հին, զառամած մտայնութեան մը ճանճրայուռ աչակերտը, ցորչափ ընկերային, հաւաքական ըմբռնումով ընթացող գրական միութիւններ, իրենց անունին արժանի կը գտնեն, եւ կ'ըսեն որ քաղքենի կարգուսարքի մէջ կարելի չէ ազգային պաչտպանութեան մասին խօսիլ, ինչպէս կ'ըսէր ինքը Լենին, եւ որուն հակառակն է որ կը տեսնենք Ֆրանսայի մէջ եւ այլուր: Ամէն տեղ համայնավարները ուժ կուտան իրենց երկրի պաչտպանութեան, մինչդեռ առաջ հակառակը կ'ընէին: Կարելի չէ գրել այստեղ ինչ որ կ'ընեն ներկայիս եւ որ անցեալին մահացու մեղքեր էին:

Այս ըսելով հանդերձ, արդարացնել չեմ ուզեր մէկ կողմը կամ միւսը:

Գալով հայկական կեանքին, կը խորհիմ որ չատ օրինակներ ունինք առնելիք ուրիշներու նայելով: Ինչո՞ւ համար մենք եւս նկատի չենք առներ մեր ազգային չահերը: Ֆրանսացիները, Շառլ Մառասէն մինչեւ Թորէզ մէկ կարծիք ունին արտաքին ճակատի վրայ, թէ առաջինը եւ թէ վերջինը մէկ դիրք ունին Գերմանիոյ հանդէպ, — իրենց թչնամին՝ երկկուան եւ վազուան: Ոչ մէկ մարդ այս երկրի մէջ ուրամադիր է թիզ մը հող տալու ուրիչին: Ֆրանսացիները մեզի չեն նմանիր: Անոնք ազգային չահերը պաչտպանելու տեսակէտէն իրարու հետ մրցումի կ'ելլեն, թէեւ իրենց կամքը, աւելի ճիշդը՝ հետապնդած նպատակը նոյնն է: Անոնց իրարու դէմ մղած պայքարը անուշ պայքար է, մէկը միւսին դէմ կ'ելլէ ըսելով թէ ես քեզմէ լաւ կը պաչտպանեմ ազգային չահերը, բայց հիմնական մեծ պայքար չունին դրեթէ: Ինչո՞ւ մեր մէջ եւս նոյն տեսակ ներդաչնակութիւն եւ նախանձախնդրութիւն չըլլայ, ազգային չահերը պաչտպանելու տեսակէտէն: Ին-չո՞ւ գոնէ արտասահմանի մէջ հայ համայնավարները չեն ուզեր ճանչնալ մեր դատը Թուրքիոյ դէմ, եւ դատ չունինք կ'ըսեն միչտ: Մէ՛նդ որ Ֆրանսացիներէն օրինակ չեն առած մինչեւ հիմա: Ո՞ր մէկ անկեղծ Ֆրանսացի համայնավարը եթէ մտիկ ընէ մեր ցաւերը, չընդվզիր եւ արդարացի չի դտներ մեր հողային պահանջները Թուրքիոյ դէմ: Ինչո՞ւ մէկ դիրք չունինք Սանճաքի խնդրին մէջ, համայնավարէն մինչեւ Դաչնակցականը:

Հայաստանի ժողովուրդի մասին չէ խօսքս, դիտենք որ ան չի կրնար տարբեր դիրք բռնել: Կապուած է այդ ժողովուրդին բերանը, եթէ ոչ, անկասկած, որոշ մթնոլորտի մէջ, ինքնատարբերակման փորձ, բեմբասացութեան վարժութիւն:

Չեմ ըսեր թէ երկրորդ ձեւը իր օգուտը չունի, անշուշտ թէ ունի. բայց դանդաղել մը պէտք եղաւ:

Պիտի բացատրեմ թէ ինչո՛ւ:

ԱՐԱՄ ԱԶԳԻ

ՀԱՑ ԲՈԼՇԵՒԻԿԻ ՄԸ ԽՈՒՍՏՈՎԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Բ.

Այս բաներուն համար, այսինքն Միջազգային վարած քաղաքականութեան հետեւանքով, տեղ տող կազմուեցան ընդդիմադիր խմբակցութիւններ որոնց ծրագիրը ուրիշ բան չէր եթէ ոչ Գ. Միջազգայինի նախկին ելլատփորմը: Այս ընդդիմադիր խմբակցութիւնները՝ կը դատապարտեն ութալինեան դիկտատուրան, կը պայքարին զինապաչտութեան դէմ, դասակարգային պայքարը դաւանանուած կը դտնեն, եւ կ'ըսեն որ քաղքենի կարգուսարքի մէջ կարելի չէ ազգային պաչտպանութեան մասին խօսիլ, ինչպէս կ'ըսէր ինքը Լենին, եւ որուն հակառակն է որ կը տեսնենք Ֆրանսայի մէջ եւ այլուր: Ամէն տեղ համայնավարները ուժ կուտան իրենց երկրի պաչտպանութեան, մինչդեռ առաջ հակառակը կ'ընէին: Կարելի չէ գրել այստեղ ինչ որ կ'ընեն ներկայիս եւ որ անցեալին մահացու մեղքեր էին:

Այս ըսելով հանդերձ, արդարացնել չեմ ուզեր մէկ կողմը կամ միւսը:

Գալով հայկական կեանքին, կը խորհիմ որ չատ օրինակներ ունինք առնելիք ուրիշներու նայելով: Ինչո՞ւ համար մենք եւս նկատի չենք առներ մեր ազգային չահերը: Ֆրանսացիները, Շառլ Մառասէն մինչեւ Թորէզ մէկ կարծիք ունին արտաքին ճակատի վրայ, թէ առաջինը եւ թէ վերջինը մէկ դիրք ունին Գերմանիոյ հանդէպ, — իրենց թչնամին՝ երկկուան եւ վազուան: Ոչ մէկ մարդ այս երկրի մէջ ուրամադիր է թիզ մը հող տալու ուրիչին: Ֆրանսացիները մեզի չեն նմանիր: Անոնք ազգային չահերը պաչտպանելու տեսակէտէն իրարու հետ մրցումի կ'ելլեն, թէեւ իրենց կամքը, աւելի ճիշդը՝ հետապնդած նպատակը նոյնն է: Անոնց իրարու դէմ մղած պայքարը անուշ պայքար է, մէկը միւսին դէմ կ'ելլէ ըսելով թէ ես քեզմէ լաւ կը պաչտպանեմ ազգային չահերը, բայց հիմնական մեծ պայքար չունին դրեթէ: Ինչո՞ւ մեր մէջ եւս նոյն տեսակ ներդաչնակութիւն եւ նախանձախնդրութիւն չըլլայ, ազգային չահերը պաչտպանելու տեսակէտէն: Ինչո՞ւ գոնէ արտասահմանի մէջ հայ համայնավարները չեն ուզեր ճանչնալ մեր դատը Թուրքիոյ դէմ, եւ դատ չունինք կ'ըսեն միչտ: Մէ՛նդ որ Ֆրանսացիներէն օրինակ չեն առած մինչեւ հիմա: Ո՞ր մէկ անկեղծ Ֆրանսացի համայնավարը եթէ մտիկ ընէ մեր ցաւերը, չընդվզիր եւ արդարացի չի դտներ մեր հողային պահանջները Թուրքիոյ դէմ: Ինչո՞ւ մէկ դիրք չունինք Սանճաքի խնդրին մէջ, համայնավարէն մինչեւ Դաչնակցականը:

Հայաստանի ժողովուրդի մասին չէ խօսքս, դիտենք որ ան չի կրնար տարբեր դիրք բռնել: Կապուած է այդ ժողովուրդին բերանը, եթէ ոչ, անկասկած իր խօսքը պիտի ըսէր այսօր: Կարելի է ներել Հայաստանի ժողովուրդին, բայց արտասահմանի ազատ կարդին, բայց արտասահմանի ազատ կարդերու մէջ ապրող Հայերը, մանաւանդ համայնավարները որոնք դըժբախտութիւնը չեն ունեցած կաչկանդուելու խորհրդային քաղաքացիներու պէս, ինչո՞ւ չեն ուզեր հետապնդել ազգային նուիրական չահերը— ինչո՞ւ վերջապէս չեն ուզեր քով քովի դալ, մտածել, բան մը խորհիլ, ճար մը ընել եւային, եւ իրարու դէմ կռուի կ'ելլեն, մէկը միւսին ըսածը կը հերքէ, ուրիչ մըն ալ հրապարակ կուգայ երեւանի դէպքերը, զինադադարը, թիւնները եւ ռճիրները ծափահարելու: Իսկ մեր Հօկերը իրար սեւցնելու մրցումի կը կատարեն:

«Ակօս»ի մէջ (9 Յուլիս) Հօկի «լուծարք»ը մտի փութոց եղած է իրար նախատելու, հայհոյելու եւ վարկաբեկելու: «Ակօսական»ները խանդավառուած էին Յանջեանի, Ս. Տէր Գաբրիէլեանի եւ մեր երկրի լաւ պոյն մտաւորականներու սպանութեանէն, մէկն ըլլալով Ալազանը որ իրենց դատը պաչտպանած էր անցեալին, երբ Փարիզ եկած էր համապատարի մը: Իսկ լուծուած Հօկի կեդր Վարչութիւնը ինքզինքը սթալինեան ձեւացնելու եւ կասկածի տեղի չտալու համար, «Ակօսական»ներուն պէս, դատ ճան կ'անուանէ Դանուշ Շահվէրտեան ը եւ ուրիշներ: Փոխանակ իրարու քով գալու եւ եղած տարաձայնութիւնները փնտռելու, եղած չեղածը կը ծախհարէն, որովհետեւ այդ գաղղի զոհերը պատճառ եղած են եղեր, ներդաղթի, Հօկերու իրարանցումին, եւ Հայաստանի ժողովուրդի դժբախտութիւն (տես «Ակօս 9 Յուլիս, 1938, եւ Հօկի կեդրոնի չրջաբերականները), մեղադրանք մը՝ որուն վրայ եփած հաւերը անգամ պիտի ծիծաղին:

Հարց կուտամ համայնավարներու, — Այդ սպանութիւնները էին որ ներդաղթը կ'որոչէին, թէ ոչ Մոսկուան: Ներդաղթողներուն վիզան ո՞ր ուժեղն էր: Կը յիշեմ Դ. Շահվերդեանի հետ ունեցած տեսակցութիւնս մէկ երկու ընկերներով: Կը հարցնէինք թէ վերջապէս ո՞րը պիտի մեկնի կարաւանը, յապաղումէն զանգատելով: Շահվերդեան ըսաւ մեզի,— Կը սպասեմ որ խորհրդային դեսպանը իմ տեղեկացնէ վիզաներու կարգադրութիւնը, որովհետեւ ներկայիս բոլոր թուղթերը Մոսկուա կը դտնուին»: Ո՞վ չիպխտեր որ Հայաստանի մէջ տեղեւ չի չարժիր առանց Մոսկուայի հաւանութեան: Հաւատացող կա՞յ թէ Գրիգոր Յարութիւնեանի օրով արտասահմանի աչխատաւորութեան եւ Հայաստանի հետ կապերը աւելի պինա սերտանան: Ասկէ վերջ բողոքող Հօկի՞ըը իրենք զիրենք լսելի պիտի դարձնեն թէ Կեդրոնի (Փարիզի) «տրոցկիստներըը»:

Նոյն հարցը կարելի է տալ նաեւ Կեդրոնական Նախկին Վարչութեան: Նայինք չատ մեծ տարբերութիւններ պիտի ըլլա՞ն «ստալինիստ» Յարութիւնեանի օրով: Մօտիկ ապագան կը ցուցնէ: Ո՞ր Հայն է որ չուզեր տեսնել Հայաստանի եւ արտասահմանի սերտ դործակցութիւնը, ներդաղթի եւ կամ դանազան խնդիրներու չուրջ: Եւ սա կայն...

Մինչեւ որ համայնավարները վերջապէս չչահկեն իրենց բաժանումի քաղաքականութիւնը, չազատին եղբայր եղբօր ծուռ նայելու ախտէն, կարելի պիտի չըլլայ ներդաչնակ համազգային քաղաքականութիւն մը եւ գործունէութիւն մը:

Կը յիշեմ երբ «հակադաշնակ» կոմիսէ մը կար Լիոնի մէջ, ինչե՛ր չէինք ըներ, խռովութիւններու դուռ բանալու համար: Քանի էանի անգամներ Դաչնակցութիւնը իբրեւ «փաշիստ» ներկայացուցած ենք ֆրանսացիներուն եւ զանոնք գրգռած Դաշնակցութեան դէմ: Կը յիշեմ նաեւ այն օրը երբ Անիտխեան Լիոն եկած էր բանախօսելու: Քանի մը Հայեր գացին փքանսացի կոմունիստները տեսան եւ ըսին թէ արբայական եւ կծու փաշիստ Դաշնակցական հանդէսի մը մէջ այդ ժէտը ընկերվարականներու, անյարմար կը գտնէի սոցիալիստ եւ կոմունիստ համագործակցութեան տեսակէտէն: Ընբո՞ւն կը ցտիմ այդ սլսալներուս վրայ: Թող ներուի ինծի, որովհետեւ այդ ժամանակ հազիւ 21 տարեկան կայի եւ երիտասարդի անզիտակցութեամբ մեր ժողովուրդի բաժանման կ'աչխատիմ եղեր: Գրեցի նաեւ հայ համախոհներ չարաթաթերթերու մէջ կարդ մը հակադաշնակցական յօդուածներ «Արչու»ի, «Զանգու»ի եւ «Կայծեր»ու մէջ (Լիոն): Այս վերջինին ալ «Կեդր. դուլեկիա»ի անդամ էի:

Վերջապէս Հայերս իրար մերացնող ձամբուն չէի ծառայեր: Մեր երիտասարդ սրտերու մէջ առաջին օրէն իսկ կիրք եւ առելութիւն սորվեցուցած են, ըսելով թէ սա պուրժուազիին պաչտպանն է, միւսը եկեղեցիին են.: Հիմա կը հասկնամ որ այդ բոլորը սուտ ու չինծու խօսքեր են, հայրենիքը հարիւրին 90 աչխատաւոր ժողովուրդ է, իսկ Դաշնակցութեան դեկավարներուն մէջ մէկ հատիկ իսկական պուրժուա չկայ: Երբ պուրժուազիի չկայ, ինչպէ՞ս պուրժուական դասակարներ մուտք պիտի գործեն իր մէջ: Պուրժուազիին ինքն է որ իր գոյութիւնը պաչտպանելու համար կը լարմակերպուի ու կը պայքարի իր ուժերով, իր վրայ սպառնացող հոսանքին դէմ: Ունի՞նք մենք մեծ պուրժուազի մը ներկայիս: Ո՛չ, եթէ ունենայինք եւ այդ պուրժուազիի չահերը վտանգուած ըլլային, տրամաբանական պիտի ըլլար որ ան ինքզինքը պաչտպանել փորձէր, բայց երբ չկայ մէկը, միւսը արդէն չըլլար, քանի որ այդ չարժումը աւելի ինքնապաչտպանութեան ձեւով կ'ըլլայ:

Մէկ խօսքով, մեր մէջ փաշիզմ չկայ, սուտ են բոլոր այդ առասպելները: Զկայ եւ թրոցկիստ: «Թրոցկիստ» բառը Հայաստանի մէջ թէ հոմայնավարներու մէջ: Ինչո՞ւ չեն եղած Դաշնակցութիւնը բայբայելու համար: Նոյնիսկ դրամը մուտք գործած է այդ պայքարին մէջ: Կը յիշեմ նաեւ Յակոբ Տարօնացիի (Մշեցի) մեզի տուած գաղտնիքը իր կատարած «միսիա»յի շուրջ: Կը պատմէր որ խորհրդային դեսպանութիւնը իրեն մեծ գումար մը տրամադրած էր որ ժամանակին «Մարտկոցականներու» տայ, եւ այդ դերը կատարած եմ կ'ըսէր «պարկինտութեամբ», միայն գումարին ճիշդ բանի փքանք ըլլալը չեմ յիշեր: Ամերիկայի մէջ տասնեակ հազարներով կը խօսէր: Յակոբ Տարօնացին այժմ Հայաստան է, լսած եմ որ չեկիստ է ներկայիս: (ԽՄԲ.— Աքսորուած է Սիպերիա եւ կինն ալ ներուած է Սիպերիա եւ կինն ալ տեղ բշուառութեան մատնուած):

ՅԱԿՈԲ ՔԱՓՈՒՍՈՒԶԵԱՆ

ԻՐ ՊԷՏՍ ՉԱՐԳԱՑԱԾԵԼՈՑ

Սիրելի Ազազ.— Կը թուի թէ կազկայ սա երկու բայերուն միջեւ — կազկանդել, վկանդել (կապկպել, չաղթել, կապել), որոնցմէ անկաչկանդ, անվկանդ: Երկրորդը չատ քիչ կը գործածուի, այնպէս որ կրնայ օր մը բոլորովին անհետանալ ըլլալ, հին գրականի մէջ անուն ու համբաւ ունեցող կարգ մը բառերու նման, որոնք ներկրայ օգտակար կրնային ըլլալ: Այս առթիւ կարելի է հպիլ այն հարցումին, թէ հին գրական բառերու պրպտումը եւ, ի հարկին, անոնց գործածութիւնը պէտքի՞ է արդեօք ի մասին լեզուին ճոխութենէն.— Բնականաբար այո: Երբ այդպիսի բառերու ընտանութեան եւ ընդունելութեան չարմար է դեռինը: Եւ այս պարադան փորձով կը ճշդուի օտար ըլլալ դործոցներու թարգմանութեամբ, դանազան իմաստասիրական, քերթողական, ուսողական նիւթերու մշակութեամբ: Բառերը գաղափարի արտայայտիչներ են: Զէ՞ որ մեր նախնի գրականութեան մէջ արդէն այս մեթոդը կիրարկուած է: Ե. Դարու արուեստագրութիւններուն ճոխութիւնն ու պէսպիսութիւնը կը վկայեն այդ մեթոդին կիրարկումին առաւելութիւնները: Ձիշդ տեղին զարնելու պատկան միջոցներ պէտք է ունենալ: Միջոցները բառերն ու ասութիւններն են, որ կը ճոխացնեն նիւթը: Ճուտական եւ լատինական բարբառներուն փարթամութենէն օգտուեցաւ հայ լեզուն առաջին քրիստոնէական դարերուն: Միջին դարերուն սկիզբէն արդէն արաբական - պարսկական գրականութիւնը իր մթերքին դուռը լայն բացաւ: Պարսկականը անկէց աւելի կանեւս ընտանի էր մեզի: Իսկ — միչտ սմփոփելով կամ լայն դիծեր միայն գործածելով—օտար նոր ազդերու հետ մեր ազգային - քաղաքական յարաբերութիւնները լեզուական մօտաւորութիւն եւ ազդեցութիւն տարածեցին, փարդեցին: Երեւոյթ մը՝ որ կը չարունակէ ամէն առեն երբ առիթը կը ներկայանայ, ինչպէս ներկայիս: Վերջին հինդ դարերուն՝ մեր թափառական վիճակը, դանազան տիրող ձեւերու մէջ մեր հպատակի եւ կամակատարի չամախ տիուր դերը պիտի առաջնորդէին ուրիչ լեզուներու մեր լեզուին վրայ խորապէս ազդեցութիւն կրելու համար ու սկսաւ սանդուխներէն վեր վազել: Երբ կամրջակին վրայ հասաւ, մարդիկ աչ ու ձախ կը վազվզէին, իսկ զբօսանաւուն աղդալար սուլիչը կամրջակ կը հրաւիրէր բոլոր նաւաստիները:

— Ի՞նչ կայ, ի՞նչ պատահեցաւ, կը զոռար նաւապետը:

Բայց յանկարծ այս վերջինը նչմարեց Տայանան:

— Աստուծոյ սիրոյն, Տայանան վար ատրձք, աղաչեց Սուիտին չնչասպառ:

Հետապնդողները կամրջակ հասած էին: Սուիտին իրեն զարձաւ ու տեսաւ որ անոնց գլուխը անցած էր իչխանը:

Սարսափելի էր անոր արտայայտութիւնը: Դէմքը արիւնլուայ վիճակի մէջ էր, քիթը կտրած Սուիտինի բռունցքին հարուածին տակ, տակաւին արիւն կը վազէր իր բերնէն, իսկ առջեւի երկու ակռաները ինկեր էին: Դիւային կայծ մը կար անոր աչքերուն խորը:

Աւելի չանկարծ խեղթեցած գայլի մը պէսպրաղութեամբ Սուիտինին վրայ խոյացաւ. երկուքը իրարու փաթթուած վար ինկան: Զորս լայ զինուորները, ոտիկան Սէրվէթին ու Ներքինին հետեւորդներէն մէկը, ծօտքեցան իրենց՝ զինքը սպանելու դիտաւորութեամբ, բայց չկրցան զինուորութեամբ, վախնալով որ կրնային վիրաւորել իչխանը: Փիթըրն ու Տայանան հետեւեցան անոնց, որովհետեւ չէր ուզեր իր սիրահարին քովէն բաժնուիլ:

Ճանկարծ դուռ մը բացուեցաւ ու խումբ մը մարդիկ դուրս ելան:

— Օ՜հ, հայրի՛կ, հայրի՛կ, ճչաց աղջիկը, օգնութիւն ...

Սըր Ճորճ կ'ընկերանար բրիտանական դեսպանին. իրենց չուրջը կը դտան նաեւ անձնանօթ անձեր՝ բոլորն ալ նուէին անձնանօթ անձեր՝ բոլորն ալ համազգեստաւոր. բայց քիչ մը անդին կեցած էր նիհարակազմ ու մազլցասյայտութեամբ մէկը՝ երեկոյեան անթերի տարազով:

Նաւաստիները հետզհետէ հեռացան. հրաման մը արձակուեցաւ կամրջակին վրայ: Ներկանները իրենց ուչադրութիւնը լարեցին եւ Սուիտինի ականջին թիւնը լարեցին եւ Սուիտինի ականջին հասաւ փսփսուք մը, որ չըլան կ'ընէր բերան բերան:

(Շար.)

« ՁԱՒԱՂ »Ի ԹԵՐԹՕՆԷ (134)

ՍՏԱՄՊՈՒԼԻ ՆԵՐՔԻՆԻՆ

The Eunuch of Stamboul

Ըստ DENNIS WHEATLEY

Trans : J. M.

Թրգմ. Ժ. Մ.

Սուիտին զգուչութեամբ դլուխը վեր հանեց. դնդակահարութիւնը դադրած էր յանկարծ:

— Չինուորները նաւակ մը ճարեր են եւ մեզ կը հետապնդեն հիմա ...

— Կրնա՞նք իրենցմէ առաջ դբօսանաւը հասնիլ, հարցուց Տայանա:

— Ինչո՞ւ չէ ... ցաւակին լոյսը կը տեսնուի արդէն ... Փիթըր, աւելի աջ դարձուր ...

Փիթըր սպասեց որ իր բարեկամը իրեն ցոյց տար չղեմակոյկին ուղղութիւնը: Այնքան ընկճուած էր Թանիային նման երիտասարդ, ուրախ - զբաղթ ու դեղեցիկ աղջիկ մը կորսնցուցած ըլլալուն համար որ անկարող էր իր միտքը ամփոփելու: Սուիտին սկսաւ արագօրէն հաչիւ մը ընել: Եթէ դինուորները յաջողէին զբօսանաւուն վրայ դէթ մչակութային հողի վրա՞յ աւ կարելի չէ:

Այնքան առեն որ մեր մչակութային ջանազան ճիւղերը (գրականութիւն, արուեստ, ընկերային գիտութիւն) նասակէ անհատականութեան մը որսը պիտի մնան, այնքան առեն որ արուեստագէտը կամ մտաւորականը պիտի մնայ ինքնուս մը եւ կամ հին, զառամած մտայնութեան մը ճանճրայուռ աչակերտը, ցորչափ ընկերային, հաւաքական ըմբռնումով ընթացող գրական միութիւններ, իրենց անունին արժանի կը գտնեն, եւ կ'ըսեն որ քաղքենի կարգուսարքի մէջ կարելի չէ ազգային պաչտպանութեան մասին խօսիլ, ինչպէս կ'ըսէր ինքը Լենին, եւ որուն հակառակն է որ կը տեսնենք Ֆրանսայի մէջ եւ այլուր: Ամէն տեղ համայնավարները ուժ կուտան իրենց երկրի պաչտպանութեան, մինչդեռ առաջ հակառակը կ'ընէին: Կարելի չէ գրել այստեղ ինչ որ կ'ընեն ներկայիս եւ որ անցեալին մահացու մեղքեր էին:

Այս ըսելով հանդերձ, արդարացնել չեմ ուզեր մէկ կողմը կամ միւսը:

Գալով հայկական կեանքին, կը խորհիմ որ չատ օրինակներ ունինք առնելիք ուրիչներու նայելով: Ինչո՞ւ համար մենք եւս նկատի չենք առներ մեր ազգային չահերը: Ֆրանսացիները, Շառլ Մառասէն մինչեւ Թորէզ մէկ կարծիք ունին արտաքին ճակատի վրայ, թէ առաջինը եւ թէ վերջինը մէկ դիրք ունին Գերմանիոյ հանդէպ, — իրենց թչնամին՝ երկկուան եւ վազուան: Ոչ մէկ մարդ այս երկրի մէջ ուրամադիր է թիզ մը հող տալու ուրիչին: Ֆրանսացիները մեզի չեն նմանիր: Անոնք ազգային չահերը պաչտպանելու տեսակէտէն իրարու հետ մրցումի կ'ելլեն, թէեւ իրենց կամքը, աւելի ճիշդը՝ հետապնդած նպատակը նոյնն է: Անոնց իրարու դէմ մղած պայքարը անուշ պայքար է, մէկը միւսին դէմ կ'ելլէ ըսելով թէ ես քեզմէ լաւ կը պաչտպանեմ ազգային չահերը, բայց հիմնական մեծ պայքար չունին դրեթէ: Ինչո՞ւ մեր մէջ եւս նոյն տեսակ ներդաչնակութիւն եւ նախանձախնդրութիւն չըլլայ, ազգային չահերը պաչտպանելու տեսակէտէն: Ինչո՞ւ գոնէ արտասահմանի մէջ հայ համայնավարները չեն ուզեր ճանչնալ մեր դատը Թուրքիոյ դէմ, եւ դատ չունինք կ'ըսեն միչտ: Մէ՛նդ որ Ֆրանսացիներէն օրինակ չեն առած մինչեւ հիմա: Ո՞ր մէկ անկեղծ Ֆրանսացի համայնավարը եթէ մտիկ ընէ մեր ցաւերը, չընդվզիր եւ արդարացի չի դտներ մեր հողային պահանջները Թուրքիոյ դէմ: Ինչո՞ւ մէկ դիրք չունինք Սանճաքի խնդրին մէջ, համայնավարէն մինչեւ Դաչնակցականը:

Հայաստանի ժողովուրդի մասին չէ խօսքս, դիտենք որ ան չի կրնար տարբեր դիրք բռնել: Կապուած է այդ ժողովուրդին բերանը, եթէ ոչ, անկասկած իր խօսքը պիտի ըսէր այսօր: Կարելի է ներել Հայաստանի ժողովուրդին, բայց արտասահմանի ազատ կարդերու մէջ ապրող Հայերը, մանաւանդ համայնավարները որոնք դըժբախտութիւնը չեն ունեցած կաչկանդուելու խորհրդային քաղաքացիներու պէս, ինչո՞ւ չեն ուզեր հետապնդել ազգային նուիրական չահերը— ինչո՞ւ վերջապէս չեն ուզեր քով քովի դալ, մտածել, բան մը խորհիլ, ճար մը ընել եւային, եւ իրարու դէմ կռուի կ'ելլեն, մէկը միւսին ըսածը կը հերքէ, ուրիչ մըն ալ հրապարակ կուգայ երեւանի դէպքերը, զինադադարը, թիւնները եւ ռճիրները ծափահարելու: Իսկ մեր Հօկերը իրար սեւցնելու մրցումի կը կատարեն:

«Ակօս»ի մէջ (9 Յուլիս) Հօկի «լուծարք»ը մտի փութոց եղած է իրար նախատելու, հայհոյելու եւ վարկաբեկելու: «Ակօսական»ները խանդավառուած էին Յանջեանի, Ս. Տէր Գաբրիէլեանի եւ մեր երկրի լաւ պոյն մտաւորականներու սպանութենէն, մէկն ըլլալով Ալազանը որ իրենց դատը պաչտպանած էր անցեալին, երբ Փարիզ եկած էր համապատարի մը: Իսկ լուծուած Հօկի կեդր Վարչութիւնը ինքզինքը սթալինեան ձեւացնելու եւ կասկածի տեղի չտալու համար, «Ակօսական»ներուն պէս, դատճան կ'անուանէ Դանուշ Շահվէրտեանը եւ ուրիշներ: Փոխանակ իրարու քով գալու եւ եղած տարաձայնութիւնները փնտռելու, եղած չեղածը կը ծախհարէն, որովհետեւ այդ գաղղի զոհերը պատճառ եղած են եղեր, ներդաղթի, Հօկերու իրարանցումին, եւ Հայաստանի ժողովուրդի դժբախտութիւն (տես «Ակօս 9 Յուլիս, 1938, եւ Հօկի կեդրոնի չրջաբերականները), մեղադրանք մը՝ որուն վրայ եփած հաւերը անգամ պիտի ծիծաղին:

Հարց կուտամ համայնավարներու, — Այդ սպանութիւնները էին որ ներդաղթը կ'որոչէին, թէ ոչ Մոսկուան: Ներդաղթողներուն վիզան ո՞ր ուժեղն էր: Կը յիշեմ Դ. Շահվերդեանի հետ ունեցած տեսակցութիւնս մէկ երկու ընկերներով: Կը հարցնէինք թէ վերջապէս ո՞րը պիտի մեկնի կարաւանը, յապաղումէն զանգատելով: Շահվերդեան ըսաւ մեզի,— Կը սպասեմ որ խորհրդային դեսպանը իմ տեղեկացնէ վիզաներու կարգադրութիւնը, որովհետեւ ներկայիս բոլոր թուղթերը Մոսկուա կը դտնուին»: Ո՞վ չիպխտեր որ Հայաստանի մէջ տեղեւ չի չարժիր առանց Մոսկուայի հաւանութեան: Հաւատացող կա՞յ թէ Գրիգոր Յարութիւնեանի օրով արտասահմանի աչխատաւորութեան եւ Հայաստանի հետ կապերը աւելի պինա սերտանան: Ասկէ վերջ բողոքող Հօկի՞ըը իրենք զիրենք լսելի պիտի դարձնեն թէ Կեդրոնի (Փարիզի) «տրոցկիստներըը»:

Նոյն հարցը կարելի է տալ նաեւ Կեդրոնական Նախկին Վարչութեան: Նայինք չատ մեծ տարբերութիւններ պիտի ըլլա՞ն «ստալինիստ» Յարութիւնեանի օրով: Մօտիկ ապագան կը ցուցնէ: Ո՞ր Հայն է որ չուզեր տեսնել Հայաստանի եւ արտասահմանի սերտ դործակցութիւնը, ներդաղթի եւ կամ դանազան խնդիրներու չուրջ: Եւ սա կայն...

Մինչեւ որ համայնավարները վերջապէս չչահկեն իրենց բաժանումի քաղաքականութիւնը, չազատին եղբայր եղբօր ծուռ նայելու ախտէն, կարելի պիտի չըլլայ ներդաչնակ համազգային քաղաքականութիւն մը եւ գործունէութիւն մը:

Կը յիշեմ երբ «հակադաշնակ» կոմիսէ մը կար Լիոնի մէջ, ինչե՛ր չէինք ըներ, խռովութիւններու դուռ բանալու համար: Քանի էանի անգամներ Դաշնակցութիւնը իբրեւ «փաշիստ» ներկայացուցած ենք ֆրանսացիներուն եւ զանոնք գրգռած Դաշնակցութեան դէմ: Կը յիշեմ նաեւ այն օրը երբ Անիտխեան Լիոն եկած էր բանախօսելու: Քանի մը Հայեր գացին փքանսացի կոմունիստները տեսան եւ ըսին թէ արբայական եւ կծու փաշիստ Դաշնակցական հանդէսի մը մէջ այդ ժէտը ընկերվարականներու, անյարմար կը գտնէի սոցիալիստ եւ կոմունիստ համագործակցութեան տեսակէտէն: Ընբո՞ւն կը ցտիմ այդ սլսալներուս վրայ: Թող ներուի ինծի, որովհետեւ այդ ժամանակ հազիւ 21 տարեկան կայի եւ երիտասարդի անզիտակցութեամբ մեր ժողովուրդի բաժանման կ'աչխատիմ եղեր: Գրեցի նաեւ հայ համախոհներ չարաթաթերթերու մէջ կարդ մը հակադաշնակցական յօդուածներ «Արչու»ի, «Զանգու»ի եւ «Կայծեր»ու մէջ (Լիոն): Այս վերջինին ալ «Կեդր. դուլեկիա»ի անդամ էի:

*Վերջապէս Հայերս իրար մերացնող ձամբուն չէի ծառայեր: Մեր երիտասարդ սրտերու մէջ առաջին օրէն իսկ կիրք եւ առելութիւն սորվեցուցած են, ըսելով թէ սա պուրժուազիին պաչտպանն է, միւսը եկեղեցիին են.: Հիմա կը հասկնամ որ այդ բոլորը սուտ ու չինծու խօսքեր են, հայրենիքը հարիւրին 90 աչխատաւոր ժողովուրդ է, իսկ Դաշնակցութեան դեկավարներուն մէջ մէկ հատիկ իսկական պուրժուա չկայ: Երբ պուրժուազիի չկայ, ինչպէ՞ս պուրժուական դասակարներ մուտք պիտի գործեն իր մէջ: Պուրժուազիին ինքն է որ իր գոյութիւնը պաչտպանելու համար կը լարմակերպուի ու կը պայքարի իր ուժերով, իր վրայ սպառնացող հ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐԻ

(Գիտական նյութերի ժողովածու)

ԵՐԵՎԱՆ — 1967

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐԻ

(Գիտական նյութերի ժողովածու)

Ե., «Գիտություն», 1967, 20 տպ. մամուլ, տպաքանակը 1000 օրինակ, գինը 1 ռ. 20 կ.

Խմբագրական կոլեգիա՝ Ա. Ա. Աբրահամյան, Ա. Ա. Ալեքսանյան, Ա. Ա. Ամատունի, Ա. Ա. Ասլանյան, Ա. Ա. Բաբայան, Ա. Ա. Բաբայան, Ա. Ա. Գրիգորյան, Ա. Ա. Գրիգորյան, Ա. Ա. Գրիգորյ

համաձայն Ռօժէ Կարօ Ալեքսանտրէթի վերադարձած է։ Կ'ըսուի թէ քազմաթիւ անձեր տեսած են զայն ։

*** Արաբական դիւանը կ'ըսէ թէ արաբերէն բոլոր թերթերը արգիլուած են Սանճաքին մէջ, մինչ անդին Թուրքերէն նոր թերթեր կը հրատարակուին Անգարայի նկատմամբ։ Այսպէս, չուտով Անտիոքի մէջ պիտի հրատարակուին երկու նոր թերթեր.— Հալէ եւ Գուրքուլաճ եուրտ (ազատագրուած Հայրենիքը)։ Կ'ըսուի թէ Տօքթ. Մէյքի փոխարէն կուսակալ պիտի կարգուի Թայֆուր պէյ, որ ներկայիս Տէօրթ Եօլ կը բնակի։ Այս մարդը աւելի ծայրայեղ է ։

*** Դամասկոսի «էլ Ինչա» թերթը կը գրէ թէ Սանճաքի ֆրանսական դիւանատուներուն թիւը մօտերս պիտի բարձրացուի 11.000է։ Այս որոշումը տրուած է այն քննական պատճառին վրայ զոր վերջերս Սանճաքի մէջ կատարեց զօրավար Քայլօ, ընդհանուր հրամանատարը ֆրանսական ուժերուն։ Անշուշտ Թուրքերն ալ հաւատարմութիւն պիտի պահնջեն ...

*** Վերջին լուրերու համաձայն, Սանճաքէն դաղթող Հայերու թիւը օր կ'աւելնայ։ Մանաւանդ Գրեք Խանէն եւ Ալեքսանտրէթէն վերջին օրերս մեծ թիւով Հայեր հասած են Դամասկոս, բոլորն ալ կարօտ վիճակի մէջ ։ Դիմում կատարուած է կաթողիկոսարան, օգնութիւն հասցնելու համար ։

Թուրք ընտանիքներ ալ կը դաղթեն։ Մինչեւ այսօր 100 Թուրք ընտանիքներ հեռացած են Սանճաքէն ։

Եթէ Թուրքիա Մուսուլն ալ պահանջէ...

Վերջերս կարգ մը թերթեր գրեցին թէ Թուրքիա Մուսուլն ալ կ'ուզէ գրաւել եւ տենդագին քարոզութեան մը նուիրուած է այդ շրջաններուն մէջ ։

Իրաքցի յայտնի գրող մը այս առթիւ երկար յօդուած մը գրելով «Ահրար»ի մէջ, կ'ըսէ.

— « Սոսկումով կարդացի լիբանանեան թերթերուն մէջ լոյս տեսած լուր մը, որուն համաձայն, իբր թէ Թուրքիա Մուսուլն ալ Սանճաքին պէս կ'ուզէ օժտել մասնաւոր վարչաձեւով մը։ Նման դէպք մը չի կրնար տեղի ունենալ, որովհետեւ Մուսուլի բնակչութիւնը զուտ արաբ է։ Մուսուլ արաբական երկիրներու թումբն է Թուրքիոյ դէմ, հետեւաբար անխորտակելի ։

« Ակէ զատ, Մուսուլի Արաբները երկար դարեր Թուրքերու ճնշումին ու բռնութեանց ենթարկուած են եւ լաւ կը ճանչնան անոնց անյագ ախորժակները։ Չեն կրնար հաւատալ Թուրքերու բարեկամութեան եւ խոստումներուն։ Արեւելեան պետութիւն մը եթէ համակրանք ցոյց տայ Արաբներուն, կարելի է հաւատալ, բայց Թուրքերուն կարելի չէ վստահիլ ։

« Ամբողջ Իրաքի մէջ միայն երկու գիւղեր Թուրքերէն կը խօսին եւ հաւանաբար Թուրք են։ մնացած ամբողջ բնակչութիւնը արաբ չէ ։ Իրաք արաբական մարմինն է, որուն գլուխը Մուսուլն է ։ Հետեւաբար չի կրնար երկրորդ Հաթայ մը ըլլալ։ Անգլիոյ հետ բարեկամ ըլլալը բաւական չէ Մուսուլը առնելու համար ։ Թող փորձէ Թուրքիան՝ եթէ կ'ուզէ ... ։ Պիտի տեսնուի թէ ո՞վ է յաղթողը ։ Իրանի եւ Ռուսիոյ մէջ չատ Թուրքեր կան։ Թուրքիա ինչո՞ւ չերթար դրաւել այդ երկիրները ...» ։

ՋԱՆԱՉԱՆ ԼՈՒՐԵՐ ՓԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀՌՈՄԻ անգլիական դեսպանատան գործակատարը Իտալիոյ արտաքին նախարարին ներկայանալով, պատասխանները ուղղուած կարգ մը հարցումներու, սպանիական հարցին առթիւ։ Անգլիա կ'ուզէ որ Իտալիա դործնապէս աջակցի, փութացնելու համար անգլւ-իտալական համաձայնութեան գործադրութիւնը ։

Վիէննայի անգլիական հիւպատոսարանին անցագրատան պաշտօնեան ձերբակալուեցաւ Գերմանիոյ գաղտնի ոստիկանութեան կողմէ ։ Պերլինի անգլիական դեսպանը ուժգին բողոքագիր մը ներկայացուց ։ Գերմանիոյ մէկ բացարձակ գաղտնապահութիւն կը տիրէ այս ձերբակալութեան պատճառներու մասին ։

ՊՈՂԵՍՏԻՆԻ կացութիւնը երթալով կը ծանրանայ ։ Առջի օր ընդհարում մը տեղի ունեցաւ անգլիական ջոկատի մը եւ սպառազէն հրոսախումբի մը միջեւ, Ակրայի շրջանին մէջ ։ Օդանաւերն ալ մասնակցեցան գործողութեանց ։ 12 ըմբոստներ սպաննուեցան, չատեր ալ վիրաւորուեցան, իսկ մնացեալները փախան ։ Ճամբուն վրայ բազմաթիւ դիւղեր սպառամբներուն միացած են ։ Եահֆայի եւ Թել-Ավիվի ճամբուն վրայ ոումբ մը պայթեցաւ, սպաննելով հրեայ տասիական մը ։ Շատ մը հրոսախումբեր երեւցած են երուսաղէմի շրջակաները ։ Ըմբոստները բոնի փրկագին կը դանձեն բնակիչներէն, մինչեւ Երուսաղէմի արաբական արուարձանները մտնելով ։ Նոյնպէս ոազմիկներ կը ճարեն սպառնալիքով ։ Հետաձգման հաղորդակցութիւնները խզուած են երուսաղէմի մէջ ։ 1500 դինուորներ կեդրոնացած են Նապլուսի մէջ, հրասայլերով եւ դնդացիրներով ։

ԶՈՒԻՑԵՐԻԱ որոշեց խստացնել հսկողութիւնը, նոր տարազիրներ հասած ըլլալով Աւստրիայէն ։ Սահմանային իշխանութեանց հրամայուեցաւ ետ քշել ո եւ է մէկը որ կը հանի առանց կանոնաւոր թուղթի ։ Կարգ մը վայրերու մէջ ալ դինուոր զրկուեցաւ ։

ՖՐԱՆՍԱՑԻ օդանաւային սպայակոյտին նախագահը, զօր. Վուիլմէն, առջի օր ունկնդրութեան ընդունուեցաւ Հիթլէրի կողմէ ։ Ասոկցութիւնը տեւեց մէկ ժամ ։ Մարաջախտ Կէօրինկ սեղան մը սարքեց ի պատիւ ֆրանսացի զօրավարին ։

50 ԱՂՋԻԿՆԵՐ հազիւ ազատեցան մահէն, հինգշաբթի օր, երբ հրդեհ մը ծագեցաւ Շան գ'Էլիզէի պողոտային վրայ, վիթխարի չէնքէ մը ։ (Մաոի Լուիզ) ։ Վնասը քանի մը միլիոն կը հաշուեն, մեծաքանակ ապրանք եւս փճացած ըլլալով ։

13 ՀՈԳԻ մեռան օդանաւային արկածի մը հետեւանքով, Միլանի մօտ, երբ սաւառնակ մը վար իյնալով ջախջախուեցաւ ։

ԼԷՅՆ ՊԼՈՒՄ նամակ մը գրելով համայնավար կուսակցութեան, դիտել կուտայ թէ անհրաժեշտ չէ ժամանակէն առաջ, նիստի հրաւիրել խորհրդարանը, քանի որ Արմատականներն ալ հակառակ են եւ կրնան անհամաձայնութիւններ ծագիլ ժողովրդական ճակատին մէջ ։

Հ. Յ. Դ.

Գաւառ

ՍԷՆ-ՆԱՓՈՆի «վարուժան» կոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ 20 Օգոստոս, շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին իր ակումբին մէջ, բոլոր քնկերներու ներկայութիւնը կ սրեւոր է, ներկայանալ անդամատետրով։

ՍԷՆԹ ԷԹիէնի «Անտօք» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ շաբաթ, 20 Օգոստոս երեկոյեան ժամը 8ին «Դուքեան» գրադարանը, ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՍԷՆԱ ԱՆԹՈՒԱՆի (Մարսէյլ) «Մարգպետ» խումբի ընկերական դասախօսական ժողովը՝ այսօր, շաբաթ, երեկոյեան ժամը 8ին, ընկեր Տ-ինին Ասլանեանի քնագարանին մէջ։ կը դասախօսէ ընկ. Մարտիրոս Թաշճեան։

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ԼԱՅՐ. ՄՈՒՍՔԵԱՆ ՍԷՆԹ-ԱՆԹՈՒԱՆԻ Մ.ՃԻՒՂԻ

Իր հիմնադրութեան 7րդ. տարեդարձին առթիւ

Տեղի կ'ունենայ 31 Օգոստ. կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին Մազմանեան եղբայրներու օգաստն եւ ծառախիտ պարտէզին մէջ, ՍԷՆԹ-ԱՆԹՈՒԱՆ։

կը նախագահէ Գ. Յ. ՇԱՀՃԵԱՆ, կը բանախօսեն Պ. Պ. ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ եւ Գնդ. ԲԱՂԴԱՍԱՐԵԱՆ։

Գեղարուեստական ճոխ եւ քնամուած քաժին

Մեծ պատրաստութեամբ եւ կարող ուժերով կը բեմադրուի

«ՍԱՍՆՈՅ ԱՅՐՈՒՄԸ»

Կ'արտասանեն Գ. Ս. Բրուտեան, Օր. Մ. Մանուկեան, Եպրաքսի Պօղոսեան, Վ. Վարոնեան, Գ. Ռ. Մանուկեան, Գ. Վարոնեան եւ փոքրիկն Մ. Մանուկեան։

Հանդիսավայրը բաց կ առաւօտեան ժամը 9էն սկսեալ, փափաքողները կարող են ճաշերնին միասին բերել։

Ծախսերու մասնակցութիւն 2 ֆրանք։

ՄԱՆՕԹ — Հանդիսավայր երթալու համար առնել 26 եւ 27 Թիւ հանրակառքերը եւ իջնել 27 Թիւի վերջաւորութեան ու հարցնել ցազմանեաններու պարտէզը։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ «ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ» ԵՆԹԱԿՈՄԻՏԷԻ ԿՈՂՄԷ

21 Օգոստոս, կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Սէն-Լուի, Կրան-Քէն, Եօթնեղբայրեանններու օգաստն պարտէզին մէջ։

Գեղարուեստական ճոխ քաժին, երգ, նուագ, եւրոպական եւ հայկական պար եւ հաճելի անակնկալներ։ Ճոխ պիւֆէ, զովացուցիչներ եւ առատ պտուղ։

Կարգադիր յանձնախումբը կը սպասարկէ առաւօտեան ժամը 8.30էն սկսեալ։ Փափաքողները կրնան ճաշը միասին բերել։

Մուտք 3 ֆրանք (մուտքի տոմսով կը մասնակցիք վիճակահանութեան)։

Ընծրեւի պարագային հանդէսը կը յետաձգուի։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԿՈՒՍԷՆՎԻԼԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Ի ՆՊԱՍՏ ԴՈՐՈՅ

21 Օգոստոս, կիրակի ժամը 2էն մինչեւ երեկոյ Au Pont Cassé, Կուսէնվիլ, ալբիւրէին մօտ։

Գեղարուեստական ճոխ քաժին։ Մատչելի պիւֆէ։ Մուտքը ազատ է, կարելի է ճաշը միասին բերել։

Կառ տիւ Նուէն առնել 1.17 եւ 1.27 շոգեկառքերը։

Անձրեւի պարագային կը յետաձգուի։

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ԳԱՆՁԱՐԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐՈՒ *(Ա. եւ Բ. Գիրք)*

Խիստ արժէքաւոր երգարանին Ա. Գիրքը, գեղարուեստական տպագրութեամբ, հեղինակներու լուսանկարներով, կենսագրական գիծերով եւ գեղարուեստական սիրուն կողքով մը. կը պարունակէ 150է աւելի երգեր, բոլորը նօթագրուած։

Երգարանը կը բովանդակէ՝ բոլոր ազգային, յեղափոխական, ժողովրդական, սիրային, կրօնական, դպրոցական եւ Հոյաստանեան (ռոմանցմէ 100է աւելի ստացած ենք հին թէ նոր երգերը, ամբողջ Հայնագրեալ։

Իւրաքանչիւր գիրքը կ'արժէ միայն 6 շիլինի՝ արտասահմանի համար, թղթատարի ծախքով, Եգիպտոսի համար՝ 25 ե. Դ.։

Ամբողջական գործը պիտի բաղկանայ 6 գիրքերէ, իւրաքանչիւրը 50է աւելի երգերով։

Ամբողջական գործին բաժանորդագրուողներուն համար բաքաոիկ զեղչ. փոխանակ 36 շիլինի՝ 30 շիլին 6 գիրք։ Դիւրութեան համար կ'ընդունինք նաեւ 3 գիրքի համար 15 շիլին կանխիկ։

Հրատ. Imprimerie «Vosguédar». Rue Galal, le Caire (Egypte)։

ՄԵԾ ՍՐԱՀ

(ՔԱՂԱՔԻՆ ԿԵԴՐՈՆԸ

ՎԱՐԶՈՒ ԿԸ ՏՐՈՒԻ ՀԱՐՍԱՆԻՔ-ՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ։

ԶԱՓԱԻՐ ԴԻՆ,

SALONS JUVENIA.

51 Rue Saint Ferréol, MARSEILLE

Ներքնայարկ՝ Tél.: DR·74 - 07

ԳԱՐԻ ԴԱՄԸՆԹԱՑՔ

ամէն ժամ, ժամադրութեամբ։

ԴԱՑԻՔ ՏԵՍԷՔ ԼԻՄՈՆի ՄԷՋ

Cinéma REXY

Cours Lafayette, angle Garibaldi

ԿՈՒՉՈՒԻ

Դպրոցական նոր տարեշրջանի վերթարգումին՝ Սէն-Փէրօմի (Մարսէյլ) մանկապարտէզի համար կ'ուզուի փորձառու մանկապարտիզպանուհի մը։ Փափաքողներէն կը խնդրուի դիմել մինչեւ Օգոստոս 25, հետեւեալ հասցէին,— Ե. Պետրոսեան, 3 Bld. Neuf, St. Jérome, Marseille:

ժամացոյցի եւ գոհարեղէնից

վաճառատուն

ՀՐԱՉ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

261, Rue du Fbg. St. Martin

Métro: Louis Blanc et Jaurès

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ՍԱՀՄԱՆԱՓԱԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ԱԼՖՕՐՎԻԼ CINEMA VICTOR HUGOի ՄԷՋ

8 Rue Victor Hugo

ՏԵՂԻ ՊԻՏԻ ՈՒՆԵՆԱՅ 23 ՕԳՈՍՏՈՍ ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ 8.30

Տէքտէքեան եւ Սէթեան ընկերութիւն

Փարիզի մէջ առաջին անգամ բլլալով կը ներկայացնեն

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻ ՄԸ ՄԱՐՏԻՐՈՍՈՒԹԻՒՆԸ

«A QUI LA FAUTE» ԱՆՈՒՆՈՎ

Այս ժապաւէնը պատրաստուած է Ամերիկայի մէջ, կը պատկերացնէ 1915—1918ի հայկական արհաւիրքը։

Յայտագրին մաս կը կազմէ նաեւ

LA SULTANE DE GRENADE

Սրաբաւական եւ սպանիական հին պատմութենէն

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.— Այս չարժանկարի ներկայացումը սահմանափակ ըլլալով սինեմային սիրէն տոմս չի ծախուիր։ Անոնք որ հրաւիրաքառները չունենան չեն կրնար մտնել։

Ջեր տոմսերը նախապէս գնեցէք Ալֆորվիլի հայ սրճարաններէն։

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ, ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ...

(ՎԻՊԵՐԳՈՒԹԻՒՆ)

ԳՐՑԾ՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Հրատարակութիւն Մարսէյլի Հայ Մշակութային Միութեան։ Գեղատիպ հատոր մը, 200 օրինակը ապուած՝ վարդագոյն աղիւթի վրայ։

Գինն 5 ֆրանք (արտասահման 7.50 կամ 10 ֆր. բան երկրին։ Դիմել միմիայն Հայ Մշակութային Միութեան գանձապահին՝

S. Diradourian 2 Rue Philippe de Girard, *Մարսէյլ։*

ՅԱՌԱՋ կը ծախուի

4, Rue des Petits Carreaux, *Փարիզ* Mr. Pierre Marchal*ի խանութը*

ԵԴՈՒԱՐԴ ԳԱԼՓԱՔՃԵԱՆ

ԴՐԱՄԱՏԱՒՈՐ, **48 rue de la République, Marseille**

Tél. Colbert 74—51, 47—22

Ցուարդ գրասենեակներու փոփոխութիւնէն ետքեր կը տրուին ամէն երկրի համար։ կը գնենք եւ կը ծախենք ոսկի դրամներ։

ՀԱՒ ԳՈՒՅՄԱՆԵՐ։

“ ՇԻՐԱԿ ”

Արեւելքի միակ իսկական օղին է։ Անզուգական, Անմրցելի, Աֆխարգահ։ Առաջնակարգ զօրացուցիչ ախորժաբեր, պատրաստուած զուտ չամիչի ֆիւթով։ Հայ աւանդական սեղանին զարդ։

ՐԱՔԸ ՏԻՒԶ

Ջուտ իսագոզէ քաշուած եւ անփոնով պատրաստուած հայկական օղին է։ *ՐԱՔԸ ՏԻՒԶ*, ջգուշութեամբ արուեստական օդիներէ ազատ ձեր ստամոքսը կ'այրէ եւ գլուխերնիը չուր կը խակէ եւ կը վնասէ ձեր առողջութեան։ Խմեցէք միայն *ՐԱՔԸ ՏԻՒԶ* որուն անուրջատ, կազդուրիչ եւ ախորժաբեր յատկութիւնները ձեզ կը զգացնեն։

Dalakupeian 8 Rue Suffren, Marseille. Dépôt: 7 Rue de la Paix, Marseille. Tél. Dragon 70—89.

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՋՍՅԱՐԱՆ

Համեղ, անոնդարար արեւելեան կերակուրներու սիրահար էք, Գոլիսը կարօտնալու պէտք չունիք, մտէք հայկական կեդրոնի մէջ

ՍԱՐԵԱՆԻՆ ՃԱՇԱՐԱՆ «ԹՈՒՔԱԹԼԻ»Ն

5, Rue du Baignoir, 5: Marseille

ուր պիտի գտնէք զուարթ եւ ընկերական շրջանակ մը եւ ճաշակ խիստ մատչելի գիներով։

ՐԱՔԸ ՏԻՒԶ ճոխ աղանդերներով։

17. Rue Damesme, PARIS (13) — A. DER (AGOPIAN)

Le Gérant : H. STEPHAN

ԾԱԽՈՒ Է

Մեկնումի պատճառով ծախու է ՍԱՓՐԻՉի խանութի մը, որ կը բանի իրը տարիէ ի վեր։ Ունի զոլոր կազմածները եւ լաւ կահաւորում, այրերու եւ կիներու յատուկ քաժիններով։ Մատչելի պայմաններ։ Դիմել՝ «ՅԱՌԱՋ»ի վարչութեան։

PHÉNIX
anis distillé
Agent Général : Mr Albert Bacri . 19. rue Turbigo . PARIS 2e . Tel : Cent : 83-17.

ՐԱՔԻ ՓԷՆԻՔՍ

AGENCES: ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐ

LYON: ԼԻՈՆ — *M. Francis COTTON, 68 Avenue Galline; à Villeurbanne, près Lyon. Téléph. Lalande 64-10.*

MARSEILLE, ՄԱՐՍԷՅԼ — *M. SIMONDI, 17 Allées des Primevères, à Marseille.*

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HAYKATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme, PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15 - 70
Chèque Postal Paris 1678 - 63
(ԵՐԹԵԻԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—
ՏԱՐԵԿԱՆ ՎՃԱՐԱՄՍԵԱՑ ԵՒԱՄՍԵԱՑ

Ֆրանսա եւ Գաղութներ	150 ֆրանք	75 ֆրանք	40 ֆր.
Անգլիա եւ Իտալիա	265 ֆրանք	140 ֆրանք	
Ուրիշ երկիրներ	215 ֆրանք	110 ֆրանք	

ԿԻՐԱԿԻ 21 ՕԳՈՍՏՈՍ DIMANCHE 21 AOUT 1938

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԺԴ ՏԱՐԻ — 14e Année No. 3814

ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄՈՍԱՓԵԱՆ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

« ՀԱՒԱՔԵՆՔ . . . »

Այս խորագրով խմագրական մը երեւցաւ «Ցուսաբեր»ի մէջ, յուլիս 23ին: (Արտատպուած «Յառաջ»ի մէջ):

Բաւական բարդ ծրագիր մըն է որ կ'առաջարկէ մեր պաշտօնակիցը:—

1. Հաւաքել եւ կորսուած փրկել «հոգեւոր տարադիրները», — ժողովրդական երգեր, զրոյցներ, աւանդութիւններ, հէքեաթներ, առածներ, ասացուածքներ, նոյնիսկ բառեր: Մէկ խօսքով՝ մեր ժողովուրդին «փոքրոր»ը: «Եւ ամէն ինչ որ կը վերաբերի մեր հերոսներուն եւ հերոսամարտներուն»: Հաւաքելով այս բոլորը, գալ եւ ամփոփել առանձին հատորներու մէջ, իբրեւ Դիւան Հայոց Պատմութեան:

2. Հաւաքել, թարգմանել եւ հրատարակել օտարներու վկայութիւնները՝ հայ ժողովուրդին, անոր պատմութեան, լեզուին, գրականութեան եւ արուեստի մասին:

3. Աչխարհաբարի վերածել մեր պատմիչները, վերհրատարակել անոնց մատեանները եւ բոլոր հին մագաղաթները:

« Ցուսաբեր» անհրաժեշտ կը գտնէ որ այս հաւաքումին ձեռնարկուի «անմիջապէս, վաղուընէ իսկ, կազմակերպուած աշխատանքով, ընդհանուր ղեկավարութեան մը տակ, որ կրնայ գործին հմուտ եւ ճեռնհաս մտաւորականներու խումբ մը ունենալ իր մէջ կամ իրեն հետ »:

— « Հաւաքումի այս աշխատանքի համար պէտք է սերմանենք (այսինքն ծախսենք) , որպէսզի հետագային նաեւ հնձենք (այսինքն ստանանք) : Մեծ պատերազմին՝ «մէկ Հայը մէկ ոսկի» նշանախօսքին տակ հազարաւոր Հայեր փրկուեցան ստոյգ եւ անվերադարձ կորուստէ: Այսօր ժամանակն է որ *մշակոյթ* մը փրկուի, մինչեւ իսկ «մէկ բառը մէկ ոսկի» նշանախօսքին տակ: Տասը հազար գիտակից, իրենց մշակոյթը սիրող Հայեր կրնան, իւրաքանչիւրը մէկ ոսկիով, մասնակցիլ *փրկութեան* այս գործին: Աշխատակիցներ կամ թղթակիցներ պէտք է նշանակուին ամէն ուր որ հայութիւն մը կամ հայութենէն մասնիկ մը կայ: Ու պէտք է վերարուին այդ աշխատակիցները, լման կամ կէս սակով, այդ վերարուիմը ապահովելով հրատարակութիւնէ հատորներուն վաճառումն շահէն »:

Ամփոփած եղանք մեր պաշտօնակիցին թելադրութեանց հիմնական մասերը:

Ինքնին կը հետեւի թէ այս աշխատանքը չի կրնար իրագործուիլ, առանց մասնաւոր կազմակերպութեան մը : « Ցասը հազար գիտակից Հայեր» համախմբելու համար իսկ, անհրաժեշտ է կազմակերպութիւն մը, շատ լայն ծրագրով, ինչպէս կը տրամադրէ նպատակը :

Արդ, կարելի՞ է ստեղծել այդպիսի կազմակերպութիւն մը , տեսակ մը «Ազգագրական Ընկերութիւն», ներկայ պարագաներուն մէջ, երբ այնքան Միութիւններ հազիւ կը դիմանան, թէեւ միշտ նորեր ալ կը բուսնին :

Ամբողջովին ընդունելով ձեռնարկին անհրաժեշտութիւնը, կը կարծենք թէ անոր իրականացման լաւագոյն եղանակը պիտի ըլլար զօրացնել եւ լայնօրէն օգտագործել եղած հաստատութիւնները :

Օրինակ, ունինք երկու տոկուն հաստատութիւններ, Վիէննայի եւ Վենետիկի վանքերը, որոնք անգնահատելի ծառայութիւններ մատուցած են, այս ճակատին վրայ: Մանաւանդ առաջինը, որ անընդհատ կը պեղէ եւ լոյս աշխարհ կը հանէ բազմաթիւ նրբախոհներ, հակառակ իր նիւթական թշուառութեան: (Ծիւեցէք «Հանդէս Ամսօրեայ»ի յիսնամեայ յոբելեանին առթիւ պարզուած խեղճութիւնը՝ նիւթական տեսակէտով) :

Այս երկու հաստատութիւնները ի պաշտօնէ կոչուած ըլլալով ազգագրական, լեզուագիտական, հայագիտական, մատենագրական եւն. ուսումնասիրութեանց, եւ ունենալով ճոխ մատենադարան–թանգարաններ, ինչպէս եւ հաստատուն դեմին, կրնան ընդառաջ երթալ հաւաքումի եւ հրատարակութեան ձեռնարկին : Անշուշտ այն պայմանով որ կարելի ըլլայ հասկացողութեան մը գալ եւ աւելի լայն ու արդիական ծրագիր մը կազմել: (Զենք մոռնար եւ աւելի լայն ու արդիական ծրագիր մը կազմել: (Զենք մոռնար թէ երկուքն ալ կրօնական Միաբանութիւններ են եւ ենթակայ՝ վարիչներն օրէնքներուն) :

Եթէ կարենանք համաձայնիլ այս գետնին վրայ, այն ատեն Մխիթարեանց աշակիցները, լրացուցիչ օղակները կը դառնան Երուսաղէմի վանքը, Համազգայինը, Հ. Յ. Դ. Թանգարանը, Նուպարեան Մատենադարանը, Ռումանիոյ Հայ Մշակութային Հիմնարկութիւնը, մէկ խօսքով՝ բոլոր նմանօրինակ հաստատութիւնները՝ դանազան գաղութներու մէջ :

Անյուսհետեւ կարգը կուգայ կազմելու օժանդակ մասնախումբեր, ամէն բանէ առաջ գրամ ճարելու եւ եղած հրատարակութիւնները սպառելու համար :

Ամէն պարագայի մէջ, հարկ է կարելին փորձել, նիւթական աղբիւրներ ճարելու համար, քանի որ միայն հաւաքումը ինքնին խոշոր ծախքեր կը պահանջէ (վճարովի աշխատակիցներ պիտի ճարուին, մնայուն թէ առժամեայ, պատյաններ պիտի կատարուին, ճարուին, մնայուն թէ առժամեայ, պատյաններ պիտի կատարուին, թարգմանութիւններ եւ հրատարակութիւններ պիտի յանձնարարուին եւն.) :

Մեր առաջարկն ալ թելադրութիւն մըն է , եւ եթէ աւելի գործնական եղանակներ կան, ինչո՞ւ հրապարակ չդնել:

Ինչ որ պիտի փրկուի, հաւաքելով եւ լոյս աշխարհ բերելով, կը պատկանի բոլորին, առանց դաւանանքի խորութեան:

Մէկ խօսքով, Հայկական Մշակոյթն է որ պիտի փրկուի: Ո՞վ պիտի չուզէր ծառայել, առանց վերապահութեան, տրամադրելով իր կարելին ,

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱՔԻՈՅ ՆՈՐ ԶԻՋՈՒՄՆԵՐԸ

Բազմաթիւ բարձր պաշտօնեաներ Գերմանիայի մէջ

Չեխական կառավարութիւնը կարեւոր քայլ մը եւս առաւ օգոստոս 19ին, զոհացնելու համար Գերմանները: Անգլիացի միջնորդը, Լորա Բընսիմէն, որ նախորդ օրը երկար եւ գաղտնի տեսակցութիւն մը ունեցած էր հիթլէրական առաջնորդ Հէնլայնի հետ, ուղղակի վարչապետէն տեղեկութիւն ստացաւ թէ Քօթը բարձրաստիճան պաշտօնեաներ պիտի տրամադրուին Գերմաններուն, թէ՛ Պառլամենտական վարչութեան մէջ: Գալով քաղաքական վարչութեան, ներքին նախարարը մօտերս կառավարիչներ պիտի նշանակէ գերմանական շրջաններու համար: Դատական վարչութեան մէջ ալ, Գերմանացի մը պիտի անուանուի իրենց համար :

Գերմանացիները նորէն զոհ չեն եւ կ'ըսեն թէ չեխական կառավարութիւնը խայծեր կը նետէ, բանակցութեանց չարունակութիւնն ապահովելու համար : Այս առթիւ գերման վարիչ մը կ'ըսէ — 44.000 չեխ պաշտօնեաներ կան մեր չրջանին մէջ :

Այս համեմատութեամբ, քառասուն տարի պէտք է անցնի, խնդիրը լուծելու համար: Եթէ մեզի տասը պաշտօնի տեղ հազար առաջարկէին, ձգտումը կրնար մեղմանալ :

Բայց եւ այնպէս, առաջին կարեւոր դիջումն է որ կը կատարուի, Լորա Բընսիմէնի ժամանումէն ի վեր: Հաւանաբար այս դիջումը արդիւնքն է Լորային եւ Հէնլայնի տեսակցութեան, որու մասին անգլիացի միջնորդը տեղեկութիւններ հաղորդած է վարչապետին: Չեխերը խոստացած են մինչեւ 15 օր Գերմաններուն յանձնել առաջադրուած պաշտօնները: Անկէ վերջը ուրիշ բարձր պաշտօններ ալ պիտի տրամադրուին :

Կ'ըսուի թէ անգլիացի միջնորդը իր մասին ծրագիր մը պիտի առաջարկէ, քնճռոտը լուծելու համար: Մասնաւորապէս կը խորհի ամբողջ երկիրը վերածել 23 նահանգներու, լայն իրաւասութիւններ տալով իւրաքանչիւրին : Ինչպէս յայտնի է, Գերմանները առանձին ծրագիր ունին, Չեխերը առանձին, եւ անդունդ մը բացուած է երկուքին միջեւ :

*** Անգլիական պատուիրակութեան անդամներէն երկու հոգի քննիչ նշանակուեցան, Չեխերու եւ Գերմաններու միջեւ ծագած կռիւի մը առթիւ: Կ'ըսուի թէ 16 հոգի վիրաւորուած են բնդհարման միջոցին: Գերմաններն ալ պատուիրակ մը ղրկած են :

Մարսէյլի բանուորները մերժեցին կառավարութեան առաջարկները

Մարսէյլինաւահանգստի բանուորներու պատուիրակները, որոնք փարիզ եկած էին, իրենց տեղը վերադառնալով զեկուցում տուին: Բանուորները միաձայնութեամբ մերժեցին կառավարութեան առաջարկները, ինչ որ կը նշանակէ թէ տագնապը պիտի չարունակուի: Բանուորները կը մերժեն յաւելուածական աշխատանքներ կատարել կիրակի օրերը եւ տիչերները, առանց մասնաւոր վճարումի :Կառավարութիւնը առաջարկած էր որ բանուորները կատարեն յաւելուածական աշխատանքը, խառն յանձնաժողովի մը ձգելով վճարման խնդիրը: Սէնահքային վարիչները թելադրեցին ընդունիլ կառավարութեան առաջարկը, բայց բանուորները մերժեցին :Կառավարութիւնը որոշած է վէճը լուծել մինչեւ մէկ շաբաթ : Կը կարծուի թէ ի հարկին զինուորական իշխանութեան տակ պիտի դնէ նաւահանգիստը, ղրկելի տակ առնելով բանուորները :

Ժողովի ընթացքին, ճառախօսները յայտարարեցին թէ չարժումը կը ծաւալի ոչ միայն Մարսէյլի , այլեւ ուրիշ նաւահանգիստներու եւ օտար երկիրներ նետու մէջ : « Մեղի համար արժէք չունին օրէնքներն ու իրաւարարութիւնները: Մենք կ'ուզենք ապահովել մեր առձիկները, համաձայն ապրուստի սղութեան: Աչխատանքի նախարարը մեղի առաջարկեց դեր-իրաւարարին վճիռը: Մենք չենք կրնար նկատի առնել զայն: Մենք հարուածին հարուածով պիտի պատասխանենք » :

*** Լիոնի չինութեանց բանուորներն ալ դժգոհ մնալով դեր-իրաւարարին վճիռէն, որոշեցին ժողով դումարել, իրենց դիրքը ճշդելու համար :

*** Ուրբաթ իրիկուն ցոյց մը կատարուեցաւ Պուլվառ Օսմանի վրայ, մեծ վաճառատան մը պաշտօնեաներուն կողմէ, որոնք դժգոհ են իրենց կարգ մը պաշտօնակիցներուն արձակուրդէն: Ոստիկանութիւնը ցրուեց ցուցարարները:

ԳՆԴ. ԼԻՆՏՊԷՐԿ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՄԷՋ

Սպաին կը ցուցադրէ օդանաւային ուժերը

Ամերիկացի երիտասարդ օդաչուն, գնդ. Լինտպէրկ, Մոսկուա հասնելով, ընդունուեցաւ իրրեւ հիւրը Սթալինի: Այս առթիւ կարմիր ցորը հրամայած է մասնաւոր հանդիսաւորութեամբ կատարել օդանաւային տարեկան զօրահանդէսը: Ներկայ էին 3 —400.000 հանդիսականներ: Գնդապետը զաղտնի կը պահէ իր այցելութեան պատճառները: Կ'ըսուի թէ պիտի ուսումնասիրէ Ռուսաստանի եւ Ամերիկայի միջեւ օդանաւային հաղորդակցութիւններ հաստատելու խնդիրը, Հիւսիսային բեւեռի եւ Ալասքայի ճամբով:

Օդանաւային ցոյցերու առեն 72 երիտասարդներ փայլուն փորձ մը կատարեցին անկարգելներու միջոցաւ, խմբովին վար իջնելով գրեթէ միեւժամանակ: Ուրիշ մարզանքներ ալ կատարուեցան, մեծ յաջողութեամբ: Ռուսական մամուլը կը պանծացնէ օդանաւային ուժը, անպարտելի հռչակելով զայն: « Մենք թեւաւոր՝ թռչող ժողովուրդ մըն ենք, կը գրէ «Փրավտա»: Ռուսական սաւառնակները կը թռչին իրրեւ խրոխտ թռչուններ, ուրախացնելով մեր բարեկամները եւ ահաբեկելով մեր թշնամիները: Սթալին դրօչակիրն է մեր հերոսական օդագնացութեան » :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

« ՄԵՆՔ ԱՅՍՊԷՍ, ՄԵՆՔ ԱՅՆՊԷՍ»...

Վերջերս, կարգ մը յօդուածներ հրատարակուեցան *Յառաջի* մէջ: Երիտասարդ, — նոր կամ միջին սերունդի աշխատակիցներ են գրողները:

Իրենց շօշափած նիւթերը կը յիշէի, — գնահատում մեր անցեալին ու ներկային : Լաւ մտքեր կային, անշուշտ, այդ յօդուածներուն մէջ: կային նաեւ առհասարակ նորերու յատուկ դիտելու եւ ըսելու կերպեր: Այդ չէ կարեւորը: Զիս հետաքրքրող պարագան ուրիշ է :

Պարտուած՝ յաջորդաբար, ինկած՝ ծանր պայմաններու մէջ, եւ ենթակայ ոչ միայն անծանօթ, այլեւ մութ ապագայի մը,— մեր առջեւ ունինք առա՞ւտ նիւթ, երկար ճննելու եւ ճննդոտելու համար: Նոյնիսկ շռայլ է նաեւ մեր ներկան՝ դիտել ու մատնանշել գիտցողին համար :

Ի՞նչ բանի կը ծգտին, սակայն, այս բոլոր գրութիւները,— մատնանշել կացութի՞ւնը՝ իր բոլոր երեսներով, *թէ ձեւ մը, եղանակ մը* ցոյց տալ, *այս կացութենէն դուրս գալու համար*:

Տրամաբանօրէն՝ այս վերջինը պէտք է ըլլար, անշուշտ, մեր միջին ու նոր սերունդին մտահոգութիւնը :

Փաստօրէն, սակայն, առաջինն է:

Կարդացէք բոլոր գրութիւնները ու կուգաք միշտ այս եզրակացութեան :

Լաւ ակնոց, դասաւորուած մտքեր, յաճախ նիշդ մատնանշումներ: Բայց, երբ փորձէք սեղմել զանոնք ձեր ափին մէջ՝ կը մնայ տեսակաւորութիւն մը միայն: կամ՝ բառեր:

Այս պարագան կարելի է ընդհանրացնել, եւ ոչ թէ սահմանաւորել միայն մեր աշխատակիցներուն :

Ի՞նչ գիտնամ,— տեսակ մը թերի՞ ու անբաւարար հոգածութիւն: Մտահոգութիւն մը, որ դերեր, վիճակներ եւ արդիւնքներ կը ճշդէ, բայց, կարծէք, ճշգրիտ գնահատումը չունի ի՛ր դերին :

Դժգո՞հ ենք անցեալէն: Սխալնե՞ր կր տեսնենք հոն: Ադիտաւո՞ր կը գտնենք ճերկան: Լա՛ւ: Սերունդը, ասկայն, որ նոր կուգայ, իր դժգոհանքը կ'արդարացնէ ոչ թէ հին ու ներկայ սխալներու մատնանշումովը, այլեւ՝ նորին, վաղուան ընելիքներուն յստակ ու հիմնաւորուած բնորոշումովը :

Այդ՛ է որ ես չեմ գտներ բոլոր հրատարակուած, ինչպէս նաեւ մեր սեղմին վրայ հրատարակութեան սպասող գրութիւններուն մէջ:

— « Մենք այսպէս ենք, մենք այնպէս ենք »...

Հասկացա՛նք: Այս «մենք»ին մէջ ի՞նչ դեր ու ծրագիր ունինք մե՛նք,— նորերս ու նորագոյներս :

«Ինչ»ն ու «ինչու»ն դարմանիներ չեն: Լակոնը — այդ երկուքին ճշդումէն վերջ — « *ինչպէս* »ն է:

— **Video meliora proboque, deteriora sequor.**—

Լաւը կը տեսնեմ, կը հաւնիմ, եւ չարը կ'ընեմ:

Ծրագի՞ր մը, ուրեմն, որ նուազ էքսպարակագրական ըլլայ եւ առաւել գործնական :

Ու թող գայ որ եւ է մէկէն, — պայմանաւ որ երբեմ կուսակցական չըլլայ ու ըլլայ ամբողջապէս ազգային:

ՍՕՍԵԱՑ ՏՂԱՆ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՕՐ ԿԸ ԼՐԱՆԱՑ

ԵՐԿՐՈՐԴ ԷՋԻՆ ԹԵՐԹՈՒԸ, «ՍՏԱՄՊՈՒԼԻ ՆԵՐՔԻՆԻՆ»

որ այնքան հետաքրքրութիւն չարժեց :

Շաբաթ օրը կը սկսինք նոր վէպ մը, գարձեալ անգլիացի հեղինակէ մը,

«ԶԻՅԹՈՒՆԻ ԱՁՔԸ»

ուր այնքան վարպետօրէն կը նկարագրուին Զիյթունի Հերոսական կռիւները, մասնակցութեամբ չորս Անգլիացիներու :

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՍԱՆՃԱՔԻՆ ՄԷՋ

Քէմալական թերթ մը , «Եէնի Կիւն», կը գրէ :—

Մեր առած տեղեկութեանց համաձայն Սուրիայէն դիտումնաւոր կերպով երկու արաբ լրագրողներ ղրկուած են Հաթայ: Անոնք Իւհանիէի մէջ ժողովուրդին ցրուած են կարգ մը գրքոյկներ, որոնց մէջ գրուած է թէ Թուրքերը ղարեր չարունակ ճնշած են Արաբներն ու Քիւրտերը եւ բարբարոսութեամբ վարուած են իրենց հպատակներուն ու ղրացիներուն հետ: Մէկ խօսքով անոնք մեղի դէմ գրգռած են մեր քիւրտ եղբայրները :

Կառավարութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք եւ կը պահանջենք որ առմանէն դուրս հանուին վարչաճիւ այդ թշնամիները :

*** Դամասկոսի «Քրոնիկ» թերթը կը գրէ Սանճաքի կացութեան մասին.— Մարդու որսորդութիւնը սկսած է: Վայ անոր որ Թուրքերուն անհաճոյ կարծիքներ կը յայտնէ: Ան որ կը համարձակի գրել անոնց դէմ, այլեւս Աստուծոյ յանձնելու է իր բախտը :

Ապէս, Դամասկոսի «Ալ Ախպար» թերթին թղթակիցը փրկուելէն մէջնոցը գաւառ Հալէպ փախչելու մէջ: Միւս կողմէ, Թուրք կառավարութեան օրկանը՝ «Եէնի Կիւն» կը մատնանչէ Պ. Զախուրը որ յօդուած մը հրատարակեց «Էլ Իսթիքլալ էլ Արաբ»ի թերթին մէջ: Այս թղթակիցն ալ սոսկալի ահաբեկութեան ենթարկուելով հեռացաւ Սանճաքէն :

Սուէյտիոյ մէկ գիւղին մէջ դաւեր կը լարեն երեք ղէղացիներու դէմ որոնք կո'ւզեն արաբ մնալ: Եթի Կիւնն է որ զանոնք կը կոչէ հրսսակ, իտալական քարոզութեան գործակալ, հայրենադաւ, եւայլն, Այս խեղճերն ալ սոսկալի ահաբեկութեան մատնուեցան

*** Արաբական երկիրներու մէջ դէշ տպաւորութիւն մը գործած է Տօքթ. Շահպանտարի եւ Ազգայնական Պլօքի միջեւ սերող պայքարը: Մանաւանդ , վերջերս Շահպանտարի Դամասկոս մուտքին դէմ գրուած արշիլերը արար երկիրներու քաղաքական ու մտաւորական շրջանակներու մէջ չափազանց անհաստատ ազդեցութիւն մը թողած է :

Տօքթ. Շահպանտար թէ իր համարաբական գաղափարներով եւ թէ ազատագրական ձգտումներով ծանօթ անձնաւորութիւն մըն է արաբական աչխարհին մէջ: Այդ պատճառով ալ Սուրիան սերող Արաբներ կ'ուզեն վերջացած տեսնել անոր եւ կառավարութեան միջեւ գոյութիւն ունեցող տարակարծութիւնները :

Իրաքի պաշտօնական շրջանակները աւելի ջերմ հետաքրքրութիւն մը ցոյց տալով, ուղղակի իրենց միջամտութիւնը առաջարկած են: Եթէ կողմերը չդադրեցնեն այդ միջամտութիւնը, մօտերս հաչտութիւն գոյացած կ'ըլլայ Շահպանտարի եւ Պլօքին միջեւ, սուրիական միութիւնը գարձնելով ամուր եւ անընկճելի :

ՀԻԹԼԷՐԱԿԱՆ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԵԱՆ կազմակերպութեանց անդամներէն 120 հոգի Սոֆիա գացին Պերլինէն : Քաղաքը պտտելէ վերջ, գերման երիտասարդները իրենց վրանները հաստատեցին հանրային պարտէզի մը մէջ :

ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Իրատես, իրապաշտ միտք մը, մեծ դաղափարապաշտ մը, միւնոյն ատեն, ըր մը սա խօսքը ըրեց.— «Զահի մը օդտակարութիւնը իր լոյսին մէջ չէ, այլ այն բաներուն՝ որոնց վրայ իր լոյսը կ'իյնայ»: Մեղմէ ամէն մէկը թող որոճայ այս խօսքին վրայ, հետեւութիւնն ինքնին կը ծնի:

Ըլլայ լսարանական բանախօսութիւններու, ըլլայ գրական պարբերական ներու, թատրոնի, երգչախումբի կամ նուագախումբի համար, կը կարծենք թէ, մեր մէջ, ներկայիս, մէկ նպատակ պէտք է հետապնդուի: Ամենք դպրոցներ պիտի ըլլան, տեսակ մը փորձավայր կամ մարզարան՝ ուրտեղ մին իր հռետորութիւնը, միւսն իր դրիչը, երրորդ մը իր խաղարկութիւնը, չորրորդ մը իր երգեցողութիւնը կամ նուագածութիւնը կը փորձէ: Պէտք է ընդունինք որ այս ոգիով չատ բան գոյութիւն չունի ներկայիս: Գանուածներն ալ մեծ մասամբ խանութի տպաւորութիւնը կը թողուն, ուր արուեստը երբեմն կ'ընդունուի,— ակամայ հանդուրժանք մը կարծես, դժուարասաց թոյլտուութիւն— ոչ մէկը որոշապէս ու անվիճելիօրէն նպատակ ունի գրականութեան կամ դեղարուեստի նուիրումը: Բացառութիւնները կը յարգենք:

Առնենք մեր պարբերականները, ամսոնցմէ մէկ քանին, որոշ թեւարկութեանց տակ՝ միւսներէն նուազ ամուսնական հարցով զբեղւարուած՝ կը քալլեն. ուրիշներ, նուազ բախտաւոր անհատական ձեռնարկներ, զգալապէս մոռոգով՝ պահպանելու սկսուած գործը, կը տեւեն: Բայց, որքան աւելն որ անոնք անհատական նախաձեռնութենէ աւելի բան մը չեն զուռնար, հակառակ իրենց գնահատելի ու մեծամեծ զոհողութեանց, փայլուն հետանկար մը չեն ներկայացներ:

Փորձավայր պէտք է ըլլան ըսինք. եթէ չեմեկնուի: Ընթերցողը, քննադատը պիտի ըսէին թէ իրենք փորձեր կարդալու համար չէ որ պարբերական կը գնեն կամ ներկայացման կ'երթան: Հասկանալի ենք: Զըսենք թէ փորձի տպաւորութիւնը տակ, սեւէ մէկը, որ իր բարի տրամադրութիւններէն զատ ուրիշ սեւէ ընդունակութիւն չունի, կրնայ նետուիլ առպարէզ: Ըսել կ'ուզենք թէ, գրական մշակները պէտք է ի վիճակի ընել անդադար կատարելագործելու իրենց թէմնիքը, ապրելու ջերմ ու մաքուր մթնոլորտի մէջ, ուր ստեղծագործ կարողութիւնները փորձելու, ուղղուելու, զարգանալու, կարթարելագործուելու ամէն դիւրութիւն ձայելեն:

Գրականութիւն չկայ առանց այս վերջ ըմբռնուած թերթի, բեմ գոյութիւն չի կրնար ունենալ առանց այս հիման վրայ կազմակերպուած թատրոնի, ոչ ալ նոր հայ թատերագիր կրնայ ծնիլ: Գրողը կ'աշխատի թերթին համար ու թերթը գրողին. մէկուն թելադրանքներուն՝ միւսը կը պատասխանէ ուրիշ թելադրանքներով: («Ցառաջ»ը այս ուղղութեամբ գնահատելի գործ կը տեսնէ. բայց ի վերջոյ չի կրնար ամէն տեսակէ նը մոյշներ հասցնող ծաղկաստան մը դառնալ):

Երաժիշտներու բազմաթիւ սերունդներ հարկ է եղած աւարտելու, կատարելագործելու համար այն աքանչելի կործիքը որ է ջութակը: Անկէ ի վեր ջութակը անդադար աշխատցուցած է երաժշտագէտներ՝ որոնք գրած են անոր համար:

Պաշտօնը կը ստեղծէ գործարանը եւ գործարանը կը կարգապահէ ու կը վերստեղծէ անդադար պաշտօնը:

Թատրոն, պարբերագիր, լսարանական միութիւն, երաժշտական խումբ, — գործիքներ են. այս հանգամանքով հարուստ կ'երեւին կատարելութիւններով որոնք պէտք է առաջնորդեն, նէրշնչեն, թելադրեն խաղացողը, երգողը, խօսողը, երգողը:

Արուեստին լաւ սպասարկել, իրարու հետագօտութիւններէն փոխադարձաբար օգտուիլ, որոշ ուղղութեամբ ջանադիր ըլլալ, ամէն օր բան մը սորվիլ, ա՛յս մտահոգութիւններով կարելի է լաւ աշխատանք կատարել:

Եւ այն ատեն նոր յատակագիծներ պիտի ուրուագծուէին, մէկուն ըրած նախափորձը պիտի հետապնդուէր միւսին կողմէ, եւ լրացուէր, լաւ էլքի մը տարուէր երրորդի մը կողմէ: Այն ատեն նոր միտք մը պիտի նախագահէր մեր մշակոյթի ճակատագրին: Հայ գրականութեան, հայ արուեստի ճըշմարիտ, գործնական դպրոցները ըստեղծուած պիտի ըլլային: Պէ՛տք է որ ստեղծուին: Ֆրանսայի ամենահին պարբերականը, հուչակաւոր Mercureը այսպէս է ծնած:

Այս ոգիով գեղեցիկ սկզբնաւորութիւն մը ունեցանք. «Մենք»ը. բայց չտեւեց. հիմերը խախուտ էին: Գրական պարբերականի մը ապագան, եթէ կայ, բաժնետէրը ծանօթ գրողներու իմբակով մը նիւթական ապահովի մերու վրայ դրուած պարբերականինը պիտի ըլլայ:

Այսպիսի ձեռնարկ մը չատ մը մրցքերու, կամքերու բարոյական ու նիւթական ուժերու աշակցութեան կը կարօտի: Տեւելու, յաղթանակելու համար մանաւանդ հոգիի մը, անձի մը պէտք ունի: Այդ անձը կայ մեր մէջ. ու երբ օժանդակութիւն գտնէ, կրնայ մեծ, վճռական ու յաղող գործ ձեռք բերել:

Ժամանակի ծանր հոգերով արդաբօրէն վրդովուած մարդիկ, հիմա պիտի խորհին,— ի՞նչ օգուտ ունի գրական հանդիսի մը հրատարակութիւնը. մինչ եղածները չե՞ն բաւեր:

Մենք այդպէս չենք խորհիր. եղածնե՞րը. չատ իսկ են. առանց հաշուելու որ նորեր ալ կը ծնին ու դեռ պիտի ծնին: Մեր ըսածը այդ չէ: Կ'արժէ խորհիլ ասոր վրայ:

Ամէն ինչ որ միտքերը լուսաւորելու, ամրապնդելու կրնայ նպաստել, լաւբլ է, ծանրակչիռ է, անհրաժեշտ է, ստիպողական է այսուհետեւ:

Մշակոյթը, արուեստը այնքան ապահով, այնքան գործօն բարոյական ազդակներ են ազգութեան մը համար, որ բերկրանքով ու խնդութեամբ համակուիլ պէտք է երբ, այս անյարակութեան օրերուն, ներդաշնակութեան եւ մտքի հաւաքավայր մը տանող դուռ մը կը բացուի:

Մենք, հին-նորերս այսպէս կը խորհինք: Վարպետներէն առնել գեղեցիկ աւանդներ եւ նոր ղողով, նոր չունչով, արդիական ներշնչումով նորոգել, վերակենդանացնել, պճնաւորել:

ԱՐԱՄԱԶԴԻ

ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ ԺԱՐՏԷՆ ՏՐ ՓՐԱՆՍԷՆ

ԱՄՊՈՒԱԶ

Գետեզերեայ այս միջնադարեան ոստանիկը նստած է Լուառի լճաձեւ մասին ափը:

Քարեղէն մեծակամուրջ մը քաղաքիկը կապէ Ոսկեկղզիին եւ անկէ արուարձաններուն:

Բուն քաղաքը մահիկաձեւ եզերուած է Սէն Տընի Հոր կոչուած հարուստ եւ մեծ մասամբ արդիական ծայրամասերով գիւղաքաղաքով մը:

Իր առջեւ գետը ու իր չուրջը Սէն Տընի Հորը թոյլ չեն տար որ Ամպուազ հասակ նետէ, որեւէ ուղղութեամբ:

Ամպուազ կը նմանի հազիւ միջահասակ մարդու մը որ ունի մեծ ու գեղեցիկ գլուխ մը: Այդ գլուխը իր ղեղեակն է:

Գետեզերքի ճամբէն մէկ փողոց անդին՝ բլրակի մը վրայ կը բարձրանայ ղղեակը, ծանր պերճութիւնով: Մարմարեղէն ասեղնագործութիւն: Քարէ մատեան պատմութեան: Ահա այդ գլուխը իր հանճարով, իր ղեղեցկութեամբ, իր արուեստով ու գիտութիւնով կը պահէ Ամպուազը: Ինչպէս պահած է ժամանակին: Միչտ գլուխներն են որ կը պահեն ու կը պահպանեն: Ամէն կողմէ ղղեակին կուգան եւ Ամպուազի կեանքը կը դիւրանայ:

Ամպուազ իր չուրջը ունի պարտէզներ, անտառ ու բլրակներ:

Թուրէնի հին նահանգին մէկ փոքրիկ աչքուէին է: (Ապահովաբար Թուրէնի նահանգն է որ կը կազմէ բուն, հարազատ Ֆրանսան: Կորիզը հայրենիքին: Անոր զօրքն է որ միացուցած է միւս նահանգները, անոր լեզուն է որ եղած է գրական ու տիրապետող, բոլոր բարբառներուն վրայ: Իրական Ֆրանսան ու Ֆրանսացին կարելի է ճանչնալ Թուրէնի մէջ):

Հազիւ հինգ - վեց գլխաւոր փողոց, անհաւասալի կարճութեամբ: Միւս նները այնքան նեղ ու նեղ, որոնց նմանները Հազիւ կարելի է հանդիպիլ Էլս-Ան-Փրովանսի կամ Վալանսի մէջ:

Իր մեծազոյն փողոցը կը կոչուի Rue Nationale որ երկուքի կը բաժնէ քաղաքը եւ կը ներկայացնէ փոքրիկ, նրկիկ խանութներու շարք մը, չաբաթ առաւօտեան արուեստականօրէն կահաւորուած: Քաղաքին կռնակը, ղղեակին ստորոտը ժայռափոր, դամբանային չէնքեր որոնք Միջին դարու սկիզբէն կուգան: Միջնադարեան եւ արդիական ճարտարապետութիւնները մերթ ղրացի են իրարու: Հին տուները խորչոմած լեռնով, մանաւանդ խորչոմած ներքինով, նման են ծերունիներու, որոնց նայուածքը պարպուած է լոյսին չարժականութենէն: Նոր տուները կը ժպտին, պչրուհիներու նման են: Կարճ է, սակաւն, իրենց կեանքի թելը: Վայրեր կան ուր մարդ ինքզինքը կը կարծէ առանց չափազանցութեան, հին - կերորդ կամ վեցերորդ դարուն մէջ:

Փողոցներուն մէջ, երկու սեռէ, մանուկ եւ ծեր, հեծելանիւներու վրայ են: Քալողները փոքրամասնութիւն կը կազմեն:

Գետեզերեայ պողոտան ամրակուռ ճամբայ մըն է ուր կան հարուստ պանդոկներ, ճաշարաններ ու սրճարաններ: Այստեղ է որ, չաբաթը երեք անգամ, մանրանկար չուկայ մը կ'ըլլայ, արեւելեան սակարկութեամբ: Այս ճամբուն արեւմտեան կողմն են Թուրը, Շինօնը, իսկ հիւսիսային արեւելեան կողմը Պլուան, Շամպորը եւ Օրլէանը:

Ամպուազցիները (Ամպուազիէն) կիրթ են, բոլոր Թուրէնցիներուն նման, մարզամօտ, հաճոյակատար, չատախօս, խնայող, կատակասէր ու խաղաղասէր: Կը սիրեն ճամբորդները, բայց ո՛չ ճամբորդութիւնը: Կարողութեան տէր ծերունիներ ճանչցայ որ երբեք չեն տեսած Ծովը, ինչպէս նաեւ ցամաքային միւս ծովը, Փարիզը:

Ամպուազցիին աշխարհը Թուրէնն է: Հին նահանգին սահմաններէն դուրս ելլելը քիչ մը նման է արտասահման մեկնելուն:

Քաղաքին ու մարդոց հետ դիւրաւ կարելի է մտերմանալ: Հոգիները հասուն են, Լուառի ջուրերուն պէս:

Ցերեկները արեւին հեղեղները ու լուութիւն. մանաւանդ կառքերու ճամբաներէն երբ հեռու է մարդ, իսկ գիշերները տարօրէն կերպով երկարատեւ վերջալոյս մը, հորիզոնէն մինչեւ լճաձեւ պետին վրայ ու լուութիւն լերուութեանց:

Ո՛չ երգ, ո՛չ աղմուկ, ո՛չ նուագ, ո՛չ ժխոր: Ամէն անգամ որ նոր քաղաք մը կը բնակիմ, վերջը կը յիշեմ այդ քաղաքը ու անոր մէջ անցուցած օրերս, երգով մը: Ո՛չ մէկ երգ Ամպուազը պիտի յիշեցնէ ինծի: Ամպուազը, հակառակ իր բարութեան, երգ չունի, նուագ չունի: Կ'ըսեն թէ փողային նուագախումբ մը ունի: Ով դիտէ ո՛ր փոչիներուն մէջ, ո՛վ դիտէ ո՛ր հանդիսաւոր օրուան մէջ կը մաքլուին այդ փոչիները: Տուներու մէջ ճայնափիւռ կայ, բայց ճայնը չկայ: Բանաստեղծութիւն է, սակայն, Ամպուազը: Եզանակաւորուած չէ:

Այս կարգի բարի, զեղեցիկ ու խաղաղ բնութեան մը մէջ՝ արմենական մը չէնութեան դրախտներ պիտի ծաղկեցնէր: Ազգեր կան որոնք իրենց դիրքին մեծութիւնը մեծ մասով պարտական են իրենց աշխարհագրութենէն եկող ճակատագրին: Պատմութեան տեսակը աշխարհագրութեան տեսակէն կը ծնի: Հայուն նոյնիսկ առօրեայ լինդն ու ցաւը, աշխատանքն ու սէրը երգով են եղած: Ան նոյնիսկ այսօր կ'երգէ, փիչապին բերնին մէջ չինուած իր գաղութներուն մէջ:

(Քանի մը օր առաջ «Ցառաջ»ի մէջ կարդացի Պորտոյի Արարատեան միութեան դպրոցական հանդէսին նպատակը: Երաժշտագէտ - ուսուցչէը, Մեսուճենց յօրիներ է մանկավարժական երգեր: Որ օրուան կը սպասեն Միութիւններն ու հայ մարդիկը, զանոնք հրատարակելու համար: Որ օրուան կը սպասեն տեսականն դործերու ծնունդ տալու համար՝ փոխան հաղարաւոր «մեծ» պղպջակ, «չքեղ» պղպջակ, «բացառիկ» պըղպջակ հանդէսներու:)

Զկրցայ թուղթի վրայ իսկ չատ մընալ Անպուազի մէջ: Եւ իրապէս անկարելի է չատ մնալ հոս: Երգ չունի որ բնութիւնը պայծառակերպուի պատուարագի:

Երգ լսելու համար դիշեր մը գացի ոսկեկղզի:

Ֆոխսթրոտ պարերգներու անտանելի եղանակներ, բացօթեայ սիրուն սրճարան մը: Գանի մը բարակ, ամէն բանով, աղջիկներ կը պարէին, քանի մը կուզ, նոյնպէս ամէն բանով, երիտասարդներու հետ: Ոմանք կը ցուցադրէին իրենց եղկելի մերկութիւնը: Ամբիոններ կային որոնք Սպարտայի մէջ բլուրի մը վար պիտի նետուէին, տունուազն պիտի ծածկուէին քանի մը ժեղ ձեռք զգեստով: Այստեղ, լուսնի եւ ելեկտրականութեան լոյսերուն տակ՝ մարդ են պարասրահ - ցուցափեղկին մէջ՝ բնութեան դեղեցկութեան եւ մարդուն տզեղութեան հակադրութիւնը չեչտելու համար:

Փնտռեցի մենութիւնն ու լուութիւնը:

Կռնակս դարձուցի պարող անթառանդ ղոյդերուն: Կեղեւի ապրում ու դիջութիւն ունեցողներուն: Հեթանոսութիւնը կրօնք էր ու արուեստ: Պարը հոգիին չարժումէն պէտք է գայ ու երեւի մարթին խորութեան եւ ձեւին վայելչութեան մէջ: Հիմակուան պարողները օձանական չեռեներ են:

Կռնակս դարձուցի ու աչքերս գետին դղեակը որ լուսաներկուած ճառագայթաբաճկներով՝ կը չողշողար հանդիսապատ: Տիրապետող, փառաշուք, իշխանավայել կեցուածքով: Երկարօրէն կարելի է դիտել զինքը, մանաւանդ իր ցոլացման դիւթախաղը ջուրերուն հայելիին մէջ:

Ջուրերուն մէջ ծփացող պալատ նայեադական, վարդակարմիր բոնկում: Ու կամուրջէն վար նրբերնի նը ուազը. հոսանքին կարկաչը խորունկ դիշերին մէջ:

Լուսինը ղղեակէն վերացած թագ:

Կամուրջին վրայ կանդնած կը դիտենք դեռաջուրին մէջ երկարած լուսասիւները, կը դիտենք կղզիին ծառերուն ստուերափունջը ու չամբարար կը քալենք մայր բնութեան անհուն խորհուրդին մէջ՝ մեր հոգիները առլի փափաքներով, մորմոքներով ու կարօտներով:

Մէկը կ'ըսէ հառաչանքի մը պէս.

— Ինչ երջանկութիւն է ըլլալ բիւր անգամ զեղեցիկ բնութեան մէջ...

Նոր հառաչանք մը.

— Ինչ երջանկութիւն կանգնիլ բնութեան մէջ եւ ունկնդրել սեպհական հոգիդ ու մարմինդ: Երբ ցաւի ձայն չկայ այդ երկուքին մէջ, երբ ամէն ինչ կը չարժի ներդաշնակօրէն՝ ինչ երջանկութիւն:

Լուսինը նման էր Գլովիս արքայի թագին:

ՆՇԱՆ ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆ

ԹԱՏՐՈՆ

Կ. ՍՏԱՆԻՍԼԱՎՍԿԻ.

Ո՛չ տիտղոս, ո՛չ ալ մակդիր: Իր անունը բաւական է՝ աշխարհի որ եւ է մէկ մասին մէջ զինք յիշեցնելու համար: Եթէ կ'ուզէք,— իր անունը ինքնին տիտղոս մըն է, արդէն:

Բայց, նեղ չէ՞ հանդամանքը զոր տուած էին իրեն,— «բեմադրիչը Մոսկուայի դեռարուեստական թատրոնին»: կամ՝ «նորոգիչը ռուսական թատրոնին»:

Աւելի բան մը: Անշուշտ: Համաթատերական դեր մը ու, հետեւաբար, համամարդկային արժէք մը:

Թերթերը գրեցին իր մահը՝ Մոսկուայի մէջ:

«Մա՞հ»: Ինծի կը թուի թէ այս եռվորական բացատրութիւնը չի պատչամիր անոնց, որ կ'անհետանան ֆիզիքապէս, բայց կը չարունակեն ապրիլ: Ըսել կ'ուզեմ՝ կենդանի կը մնան իրենց գործով եւ ստեղծագործութիւններով:

« Մեր ծրագիրը»,— կը դրէ ան իր դրքին մէջ,— «ԻՄ ԿԵԱՆՔԻՍ ԱՐՈՒԵՍՏԻՆ ՄԻՋ — յեղափոխական էր»:

Ու ճի՛շդ է: Նուա՛զ ըսուած, նոյնիսկ: Վասն զի, այդ «ծրագիրը» յեղափոխական լիակատար գործ մը եղած է արդէն: Ու, այդ իսկ պատճառով, աւելի իրական, քան չատ մը յեղափոխութիւններ, որոնք կիսկատար կը մնան: Կամ՝ յեղակարծ ու տարերային չարժումէ մը վերջ, կը ստիպուին յետադարձ քայլեր առնել, վախ դարձդի մը նման, որ խելքի պատչա կ'ունենայ եւ հակառակ ուղղութեամբ կը սկսի դառնալ ...

Ճիշդ քառասուն տարի առաջ էր որ Մոսկուայի դեղարուեստական թատրոնը իր դռները կը բանար, ուսմատնելավակի կը սկսէր «համեստ տպարդչի մը որ յետոյ յաղթանակ մը պիտի ըլլար»:

Իր այդ յեղափոխական աչխատանքին գործակից ունէր ռուսական գրականութեան ծանօթ դէմքերէն մին, Նէմիրովիչ — Դանչենկօն, որ քանի մը տարի առաջ մեռաւ Եւկոսլավիոյ մէջ եւ որ հայկական ծագում ունէր (մօրը կողմէ):

Անոնք երկուքը, բեմադրող ու դերող, կ'ուզէին այլեւս ժխտել «խաղալու» հին ձեւը, ազատել բեմը «պայմանադրական բեմադրութենէն», մերժել առանձին դէմքերու դրութիւնը «կը վնասէ ամբողջականութեան» կռնակ տալ «երբեմնի թատրոնին նման խաղացանկին», արգիլել ճոխ տաստանական ձեւերն ու անսանձ չուքմները եւ այդ բոլորին տեղ դնել դրութեամբ, կազմով, խաղացանկով եւ ձգտումով:

Ստանիսլավսկի իր այս յանդուգն ձեռնարկին մէջ, սկիզբի օրերուն, յաջող նաեւ գործակցութիւնը Ա. Չեխովի, որուն թատերգութիւնները դրուած են մանաւանդ «գեղարուեստական թատրոն»ին համար: Ճիշդ այդ օրերուն, որ այդ Ստանիսլավսկիի թատրոնին մէջ «կը խաղար» նաեւ Չեխովի կինը՝ Կնիպէր Չեխովան:

Ստանիսլավսկիի առաջին ձգտումներէն մին եղած է — նոր խաղացանկին հետ,— նաեւ բացարձակ անհտացումը բեմէն, ինչպէս ըսինք, անհատ դերասանին, որ, ըստ իրեն «պէտք է ստորադասուի թատերգութեան ընդհանուր զաղափարին ու դառնայ մասը միայն ամբողջութեան»:

«Ամբողջութիւն» (անսամպլը) միօրինակ ոճ խաղարկութեան մէջ,— այս էր իր հիմնական սկզբունքներէն մին: Ան իր թատրոնը կը սկսի բնաւորութեամբ (ինչպէս, օրինակ, Թոլսթոյի «Մուժին Զօրութիւնը»), արուն կը յաջորդէ տպաւորապաշտութիւնը (Չեխով), յետոյ յանգելով իսկ իրապաշտութեան:

Իր առաջին խոչ քայլերուն, ռուս մտաւորականութիւնը եւ երիտասարդութիւնը խանդավառօրէն կը գնահատէ գինք: Չեխովէն զատ, իրեն քաւերախտագէր կը յանձնեն նաեւ Թոլսթոյ ու Կորքի: Ամէնէն աւելի ուշադրաւ կ'ըլլայ Չեխովի «Որոր»ը (La Mouette), ուր անոր ներկայացումէն վերջ նոր թատրոնի երկու հիմնադիրները իրենց թատրոնին խորհրդանշանը կ'ընեն թեւատարած որորը:

Ստանիսլավսկի, որ, միանգամայն մեծ դերասան մըն էր, ստեղծած է աբժէքաւոր տիպարներ: Օրինակ՝ կարգի «Ցառաջ»ին մէջ Սատինի դերը, Գորոմովսքիի «Ամէնէն խոստումնալից մը» դործին մէջ կրուտքիի դերը եւայլն:

Իր այդ տիպարները կը մնան կենդանի ու եղական, զինք դասելով աչխարհի մեծագոյն դերասաններու կարգը:

Առաջին անգամ 1906ին է որ Գեղարուեստական թատրոնը կ'այցելէ Փարիզ: Շատ գ'ելլիպ թատրոնին մէջ կուտայ ներկայացումներ պատերազմէն առաջ եւս: Ու գժուարահաս փորիզը միանգամ կը վաւերացնէ Ստանիսլավսկիի չահած համբաւն ու փառքը:

Յեղափոխութենէն վերջ, Ստանիսլավսկի որ եւ է արգելքի չի հանդիպիր: Ոչ միայն իր հեղինակութիւնը, այլեւ՝ ամբողջ հոգեկան վայելքներով սիրաչահելու ճիգը, որ այնքան չէ տուած էր յեղափոխութեան առաջին տարիներուն, զինք կը պահեն իր դիրքին վրայ: Խաղացանկը կը փոխուի, անշուչտ: Նոր իրաւակարգը նոր պահանջներ ունի: Բայց, իր խորքին ու արուեստի ձգտումներուն մէջ, Ստանիսլավսկի կը մնայ նոյնը, եւ կը գիտնայ իր թատրոնը պահել նոյն բարձրութեան վրայ: Նոյնիսկ՝ տարիներու ընթացքին իրական «վերելք»ներ յաճախադրելով: Կառավարութեան անվերապահ օժանդակութեամբ, կը հիմնուին նոր ստուդիոներ, թատերական փորձերու աչխատանոցներ եւայլն ու, այս ճեւով, հիմը կը դրուի Վախթանկովեան ու Նոր կոչուած թատրոնին:

Ստանիսլավսկի, բուն անունով Ա. Ալեքսեյեւ, կը մեռնի 75 տարեկանին:

Իր վերջին փափաքն է եղած թաղուիլ եկեղեցական ծէսով,— ինչպէս փափաքած էր, անցեալ տարի, ուսդիտուները՝ Պավլով,— փոխանակ դիակը հրկիզելու եւ մոխիրը պահելու կրեմլի մէջ:

Յեղափոխական ու յեղափոխիչ՝ իր էութեամբ ու գործով, համամարդկային արժէքով այս մեծ դէմքը՝ որ իրաւամբ կոչուեցաւ նաեւ «խորհրդային թատրոնի պատուանդանը», քանի տարի անընդհատ խորհրդային իրաւակարգին տակ ապրելէ ու գործելէ վերջ, ուր արուեստի իրական տաճար մըն է բարձրացուցած, մարդկային անթացատրելի խորհուրդէ մը մղուած իր «անդրչիրիմեան» կեանքը ուզած է վստահիլ այն միւս տաճարին, որուն դիմքերը, քանի դարերէ ի վեր, կը փոխարինէ կապոյտ երկնակամարը եւ ոսկրուն վրայ կը բազմի, կ'ըսեն, Ստանիսլավսկիի նման արարիչներ ստեղծող Արարիչը ...

Կ. ՄԵՀԵԱՆ

ՍՏԱՄՊՈՒԼԻ ՆԵՐՔԻՆԻՆ

The Eunuch of Stamboul

By DENNIS WHEATLEY

Trans : J. M.

Դրեց՝ ՏԷՆՆԻՍ ՀՈՒԻԹԼԻ

Թարգմ. Ժ. Մ.

— Կալի՛ն է, կալի՛ն է, կալի՛ն է... Սուխտին անկին հրեց իշխանը եւ անմիջապէս ոտքի բարձրացաւ: Ամբողջ ւյայրիկան մը անչարժ մնաց ու նայեցաւ այդ մարդուն որ դրեթէ հէքեաթի մը տպաւորութիւնը կը գործէր — Մուսթաֆա Քէմալ փաչա, մարդ մը որ Անատոլուի խորերը կ'ապրէր, մարդ մը որ ասպարէզ կարդացեր էր յաղթական դաշնակիցներուն եւ իր ճղճիմ ուժերով ծովը Թափեր էր բրիտանական բանակը, Տարտանէլի մէջ: Իր դարուն ամէնէն մեծ դինուորականն էր ան որ քայքայուած կայսրութեան մը խլեակներէն ստեղծեր էր նոր ազգ մը:

Իշխանն ալ ոտքի եւած էր հիմա: Ձորս կողմը պատցուց իր զրեթէ կուրացած աչքերը: Սարսափի արտայայտութիւն մը կար իր դէմքին վրայ. յառաչացաւ ու ցուցամատը Սուխտինին ուղղելով կակազեց.

— Ա՛յս մարդը զաղանի զործակալ մըն է... բանտէն փախաւ... իմ հեռաւորդներէս երկու հոգի սպաննեց..

— Իրա՞ւ, զարմացաւ կալին, առանց իր դիմադիծերը փոխելու: Իր ուժասպառ, կնճիռներով լեցուն ու մռայլ դէմքին վրայ յուզումի որ եւ է արտայայտութիւն չկար. բայց մագնիսական նայուածք մը նետեց իշխաննին:

— Տէր, Ձերդ Բարձրութիւն, սկսաւ Սուխտին, զրպանէն դուրս հանելով կակայի անդամահատմանին պահպանակը. դուք զաւեցէք, Տէր, ինչ որ կատարեցի կատարած եղայ ձեր չահուն համար ...

Քէմալ թեւը երկնցուց պահպանակը առնելու համար: Սըը Ճորճը, Սըը Ֆրէնսիսը, Տայանան, Փիթըրը, Իշխանը, Սուխտինը, կալին հետեւորդներն ու անձնապահ զինուորները անչարժ սպասեցին, երբ ան ուչի ուչով կը քննէր կակային անդամահատմանը: Մահաչուռ լուութիւն մը կը տիրէր կամրջակին բազմութեան վրայ:

Քեմալ յատակ ու տիրական ճայնով մը կարդաց անդամահատմանին տարորոշութիւնները:

— Ալի Մուհամմէտ Պայազիտ Օրխան՝ իշխան Օսմանեան կայսրութեան, Ճանիկ Լիճի Ալիզ՝ իշխան Քիւրտիստանի, Հասան Պէյ Իբրահիմ Էմիր Քէրքուքի, Քաղաքմ Հարի Պէքար՝ պետ զաղանի ոստիկանութեան, Ուօլտո Նաունհայմըր՝ տնօրէն Հարց քիմիական ու մետաղագործական դերմանական ընկերութեան ...

Սուխտին յանկարծ եռին դարձաւ ու նայեցաւ Տայանային որ, մաղերը ցիրուցան եւ հագուստները պատռտած, իր հայրիկին քով կեցած էր: Աղջիկը ժպտեցաւ: Քիչ անդին իրարու մօտ կեցեր էին Արիֆն ու Ժանէթը. Սուխտին չատ ուրախացաւ, տեսնելով որ իր երկու անձնուէր բարեկամները ողջ առողջ դրօսանքի հասեր էին:

Ցետոյ կալին էր որ խօսեցաւ.

— Հարիւրապետ Տէսթիմ, Թուրքիան երախտապարտ է ձեզի, չնորհիւ ձեր եւ ձեր ընկերակիցներուն աչխատանքներուն որոնց մասին տեղեկութիւն ստացած էի բրիտանական դեսպանէն, իմ հաւատարիմ պաչտօնեաներս դրաւեցին այս դաւաճաններուն ռադմամթերքի գաղանի մթերանոցները ... Ցանկարծակիի չենք եկած ... չատոնց ի վեր կասկածներ ունէինք Ազիպին եւ Պէն Իբրահի հաւատարմութեան մասին... խիստ հսկողութեան տակ առնուած են արդէն. իսկ Նաունհայմըրը այս առաւօտ ձերբակալուեցաւ, երբ կը փորձէր արտասահման անցնիլ... երախտապարտ եմ ձեզի որ կրցաք ձեռք բերել այս չախչախիչ ապացոյցն ալ՝ ծրագրուած դաւադրութեան մասին... Առաջին իսկ պատեհութեան ձեր ծառայութիւնը պիտի վարձատրուի պատչաճ եղանակով ...

Ցետոյ իր հետեւորդներուն կողմը դարձաւ եւ իշխանը ցոյց տալով չարունակեց.

(Շար.)

(Շար.)

ՈՐ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՆԸ ՎՃՌԱԿՈՒՄ ՀԱՅ ԳՈՒՆԱՎՈՐԸ

Հետաքրքրական է, որ հայ գունավորը ոչ միայն ներկայանում է որպես ներկայացուցիչ հայ նկարչության, այլև որպես ներկայացուցիչ հայ ընդհանրապես մշակույթի։ Ինչպես հայտնի է, Ռուսաստանում հայ գունավորը ունի մեծ հեղինակություն։ Նրա նկարները գնահատվում են ոչ միայն որպես նկարչական գործեր, այլև որպես հայ մշակույթի արտահայտություններ։ Ռուսաստանում հայ գունավորը ունի մեծ հեղինակություն։ Նրա նկարները գնահատվում են ոչ միայն որպես նկարչական գործեր, այլև որպես հայ մշակույթի արտահայտություններ։

Մամնադէտ մը կը բացատրէ թէ խորհրդային օգաստորմիքը բոլորովին նոր արհեստագիտութիւն մը հաստատեց խմբական ամբակոծութեան համար, երբ կը գործէր Հափոնական դիրքերը, Ծայր· Արեւելքի մէջ։ «Խորհրդային օգաստորմիքը հաստատեց թէ կարելի է ուժգնօրէն ամբակոծել չափազանց նեղ հողաշերտ մը, առանց վրիպելու իր նպատակէն»։

Աւիւնապի դէպքեր Պաղեստինի մէջ

Ուրբաթ օր սպանուեցան երկու անգլիացի օգաչուներ, զինուոր մը եւ 50 Արաբներ, զինուորական գործողութեան մը ընթացքին, Ակրայի մօտ։ Անգլիական զօրքը վեց օդանաւերու աջակցութեամբ ուղղուեցաւ սպառազէն եւ տառապաթիւ հրոսախումբի մը դէմ, որ ամուր դիրքեր բռնած էր։ Ընդհարմանատեն Արաբները վար առին անգլիական օդանաւ մը։ Անգլիացի զինուորները ոստիկանական չուներ գործածելով, ամբողջ օրը հետապնդումներ կատարեցին ապստամբներուն դէմ։ Այս վերջիններէն յայտնած են առեւանգել ոստիկանի մը ընտանիքը, ինչպէս եւ յափշտակել չորս հրացան եւ 1000 փամփուշտ, Նապլուսի պահականոցէն։ Տարած են նաեւ 25.000 ոսկի։

Մուսոլինի կը ֆիւնի «իտալական Ձիպրալթարը»

Մուսոլինի առջի օր ամրաձիգ օդանաւ մը նուաճելով, գնաց Փանթէլարիա կղզին, Սիկիլիայէն 62 մղոն հեռու։ Այս կղզին կ'ամրացուի հապճեպական պատերազմէն ի վեր եւ իտալական Ձիպրալթարը կը համարուի։

Մուսոլինի աչքէ անցուց ամրութեանց շինութիւնը, հետաքրքրուեցաւ բանուորներու եւ բնակչութեան վիճակով։ Ցետոյ ճառ մը խօսեցաւ քաղաքապետարանին մէջ եւ վերադարձաւ Հռոմ, 700 մղոն ճամբայ կտրելով։ Այս առթիւ ընդունեց մարաջախտ Պալպօն, որ տեղեկութիւններ հաղորդեց իր տեսակցութեանց մասին՝ Հիթլէրի եւ մարաջախտ Կէօրինկի հետ։

Ռազմագիտական շրջանակներու մէջ մեծ կարեւորութիւն կուտան Փանթէլարիայի ամրացման, որ լրջօրէն կը սպառնայ անգլիական դիրքին՝ Մալթայի։ Բոլոր երեւոյթները կը հաստատեն թէ այս կղզին պիտի վերածուի հմաբիա ամրոցի մը, զօրացնելով Իտալիոյ դիրքը Միջերկրականի մէջ։

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ ՔԱՆԻ ՄԸ ՏԱՂՈՎ

ՎԱՐԶԱՊԵՏԸ ձայնասփիւռ ճառ մը պիտի խօսի այսօր, իրիկուան ժամը 8ին, պարզելով կառավարութեան ձեռք առած միջոցները՝ ֆրանքին պաշտպանութեան համար։ Նախարարները նոր խորհրդակցութիւն մը ունեցան այս մասին։— Տնտեսական փրկութեան կոմիտէին ընդհ· քարտուղարը նամակ մը ուղղելով վարչապետին, կ'առաջարկէ մէկդի դնել ժողովրդական ձակատի քաղաքականութիւնը, փրկելու համար ֆրանքը։

ԱՆԳԼԵՒԳԵՐՄԱՆ ՄԻՋԱԴԻՊԸ.— Վիէննայի անգլիական դեսպանատան անցպարը տեսուչին ձերբակալման առթիւ, Պերլինի անգլիական դեսպանը նոր ծանուցագիր մը ուղղեց գերմանական կառավարութեան։ Լոնտոնի մէջ «Լուրջ» կը նկատեն այս խնդիրը։ Գերմանական կառավարութիւնը կը շարունակէ քննութիւնները, ծանր կասկածներ ունենալով ձերբակալուած պաշտօնեային գործունէութեան մասին։ Կ'ըսուի թէ պաշտօնեան պահեստի սպայ ըլլալով հանդերձ, այցելած է սահմանամերձ շրջանները, որոնց մուտքը արգիլուած է օտարականներուն եւ զօրականներուն։

ՕԴԱՆԱՒԱՑԻՆ սպայակոյտին նախագահը, Զօր· Վիւիլմէն, որ Պերլին կը գտնուի, ներկայ եղաւ Գերմանիոյ օդանաւային ուժգնափորձերուն։ Այս առթիւ ալ մեծ պատիւներու արժանացաւ եւ յետոյ Պերլին վերադարձաւ օդանաւով։

ՍՊԱՆԻՈՑ աղգայնական հրամանատարը, Զօր· Ֆրանքօ, վերջապէս պատասխանեց անգլիական կառավարութեան առաջարկին, օտար կամաւորներու յետս կոչման մասին։ Զօրավարը միայն սկզբունքով կ'ընդունի առաջարկը, եւ կարդ մը վերապահումներ կ'ընէ։— Կոխնները կը շարունակուին նոյն սաստկութեամբ։

ՆԱԽԱԳԱՀ Բօղվէլթի ճառը, որուն ամփոփումը հաղորդած էինք երէկ, կը շարունակէ դրաղեցնել քաղաքական շրջանակները։ Շատեր կը կարծեն թէ Մ· Նահանգները պիտի հրաժարին Մընրոյի վարդապետութենէն, բայց ամերիկեան աղբիւրէ կը հերքեն այս ենթադրութիւնները։

Ե· ՄԻՒՒԹԵԱՆ Գերագոյն Խորհուրդը եւ ազգութեանց խորհուրդը խառն նիստ մը մէջ ընտրեցին Գերագոյն Ատեանը, 45 անդամներով եւ 20 տեղապահներով։ Նախագահ ընտրուեցաւ Իվան Տէրէնտէվիչ, որ ազգութիւնը հռվիւ եղած է, յետոյ դիրք չունած՝ կարմիր բանակին մէջ։

ԳԻԻՂ ՄԸ ԿՈՐԾԱՆԵՑԱՒ Սէլանիկի մէջ, իբրեւ հետեւանք Մեծ Պատերազմէն մնացած եւ մոռցուած վառօդարանի մը, որ կը գտնուէր Տուռուլար, Սէլանիկէն երկու քիլոմեթր հեռու։ Օգոստոս 18ի գիշերը վառօդարանը բռնկելով, երկու երթորդով կործանեց հարեւան Քորաէլիս գիւղը։ Տուները վար թափեցան, ծառեր արմատախիլ եղան, երկու հոգի ալ վիրաւորուեցան։ Նոյնիսկ Սէլանիկի մէջ ապակիներ խորտակուեցան եւ պահ մը իրարանցում տիրեց։

ՀՐԵԱՆԵՐՈՒ ԽՈՒԺՈՒՄԸ դէպի Զուիցերիա վրդովիչ համեմատութիւններ ստացած ըլլալով, կառավարութիւնը ուժգնի խիստ միջոցներ ձեռք առաւ։ Հաստատուած է թէ հրեայ գաղթականներու խմբակներ կազմուած են դեր֊մանական հողին վրայ, Զուիցերիա անցնելու համար։ Օգոստոս 19ին ոստիկանական բոլոր հերթապահ խումբերը սահմանապահ փոխադրուեցան ինքնաշարժներով, որպէսզի արգիլեն անկանոն գաղթականներու մուտքը։ Սահմանագլուխը այսպէս փակուած պիտի մնայ, մինչեւ որ յաջողին կասեցնել Հրեաներու խուժումը։ Ֆրանսայի մաքսային իշխանութիւններն ալ խստօրէն փակած են սահմանագլուխը։ Լոնտոնի մէջ վիեննական ամիս բանտարկութեան դատապարտուեցան 3 Հրեաներ որոնք Անգլիա մտած էին ապօրէն միջոցներով։

ԿԱՅԻՆՈՎ Գլխատուեցաւ երեք հոգի, Պերլինի մէջ, մահուան դատապարտուած ըլլալով իբրեւ լրտես։

ԻՏԱԼԻՈՑ կարգ մը համալսարաններուն մէջ պիտի սահմանափակուի ուսանողներու թիւը, որպէսզի ուսանողները կարենան աւելի դիւրութեամբ հետեւիլ դասընթացքներուն եւ գործնական վարժութեանց։ Այսպէս, Հռոմի համալսարանին համար ուսանողներու առաւելագոյն թիւ նշանակուած է 15.000, իսկ Նափոլիի համար՝ 10.000։ Տարակոյս չկայ թէ ամէն տեղ ալ նախապատուութիւն պիտի արուի զուտ իտալացի ուսանողներուն, սահմանափակելով Հրեաներու թիւը։

ՕՕՐ· ՄԻԼԼԻՐի առեւանգութեան առթիւ, հարցաքննիչ դատաւորը որոշեց ամբաստանեալ առեանին առջեւ դատել զօրավար Սկոպլինը (փախստական) եւ իր տիկինը, երկուհի Նատիա, որ բանտարկուած կը մնայ մէկ տարիէ ի վեր։ Երկուքն ալ ամբաստանուած են իրրեւ կազմակերպիչ կամ մեղսակից առեւանգութեան եւ խոշտանգումի։

Տէր եւ Տիկին Գառնիկ Ցովհաննէսեան եւ զաւակունք, Տէր եւ Տիկին Արամ Ցովհաննէսեան եւ զաւակունք, Տէր եւ Տիկին Արմենակ Սարաֆեան (Փարիզ) եւ ազգականները սրտի խորին կսկիծով կը ծանուցանեն մահը՝

ՀԱՋԻ ՍԱՌԱ ՑՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆԻ

(Ծնեալ Վարժապետեան) Իսմէմիշցի

որ տեղի ունեցաւ Պուա - Քոլոնպի մէջ։

Ցուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի երկուշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3.30ին, Ցովհաննէսեաններու բնակարանին մէջ, 8, Rue Philippe de Metz, Պուա Քոլոմպ։ Շոգեկառք առնել կայ Մ· Լազարէն։

ԾԱՆ.— Մասնաւոր մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս ընդունիլ իբրեւ այդ։

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՆԱԽԱԶԳԱՑՈՒԹԵԱՄԲ

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՍԷՆԹ-ՆԸՐՈՒԱՆԻ Մ.ՔԻՒՂԻ

Իր հիմնադրութեան 70րդ. տարեդարձին առթիւ

Տեղի կ'ունենայ 21 Օգոստ. կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին Մագմանեան եղբայրներու օգաստուն եւ ծառախիտ պարտէզին մէջ, Սէնթ-Ընրուան։

կը նախագահէ Գ. Ց. ՇԱԼՃԵԱՆ, կը բանախօսեն Գ. Գ. ԱԶԳԻՒՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ եւ Գնդ. ԲԱԳԴԱՍԱՐԵԱՆ։

Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամուած բաժին

Մեծ պատրաստութեամբ եւ կարող ուժերով կը բեմադրուի

«ՍԱՍՆՈՑ ԱՅՐՈՒՄԸ»

Կ'արտասանեն Գ. Ս. Քրուտեան, Օր. Մ. Մանուկեան, Եպրաքսի Գոլօեան, Վ. Վարդեան, Գ. Ռ. Մանուկեան, Գ. Վաբոնեան եւ փոքրիկն Մ. Մանուկեան։

Հանգիսավայրը բաց է առաւօտեան ժամը 9էն սկսեալ, փափաքողները կարող են ճաշերին միասին ըլլալ։

Մասնակցութիւն 2 ֆրանք։

ՇԱՆՕԹ.— Հանգիսավայր երթալու համար առնել 26 եւ 27 թիւ հանրակառքերը եւ իջնել 27 թիւի վերջաւորութեան ու հարցնել Ցազմանեաններու պարտէզը։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Հ. Ց. Դ. ՄԱՐՍԷԼԻ «ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ» ԵՆԹԱԿՈՄԻՏԷԻ ԿՈՂՄԷ

21 Օգոստոս, կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ. Սէն-Լու, Կրան-Քէֆ, Եօթնեղբայրեաններու օգաստուն պարտէզին մէջ։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, երգ, նուագ, եւրոպական եւ հայկական պար եւ հաճելի անակնկալներ։ Ճոխ պիւֆէ, զովացուցիչներ եւ առատ պտուղ։

Կարգադիր յանձնախումբը կը սպասարկէ առաւօտեան ժամը 8.30էն սկսեալ։ Փափաքողները կրնան ճաշը միասին ըլլալ։

Մուտք 3 ֆրանք (մուտքի տոմսով կը մասնակցիք վիճակահանութեան)։

Անձրեւի պարագային դահլիճը կը յետաձգուի։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԿՈՒՍԷՆՎԻԼԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Ի ՆՊԱՍՏ ԴՊՐՈՑԻ

21 Օգոստոս, կիրակի ժամը 2էն մինչեւ երեկոյ Au Pont Cassé, Կուսէնվիլ, աղբիւրին մօտ։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին։ Մատչելի պիւֆէ։ Մուտքը ազատ է։ Կարելի է ճաշը միասին ըլլալ։

կառ տիւ Նորէն առնել 1.17 եւ 1.27 շոգեկառքերը։

Անձրեւի պարագային կը յետաձգուի։

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԼ

ԳԱՆՁԱՐԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐՈՒ *(Ա. եւ Բ. Դիւլ)*

Խիստ արժէքաւոր երգարանին Ա. Դիւլի, գեղարուեստական ապագրութեամբ, հեղինակներու լուսանկարներով, կենսագրական պիծերով եւ գեղարուեստական սիրուն կողքով մը. կը պարունակէ 150է աւելի երգեր, բոլորը նօթագրուած։

Երգարանը կը բովանդակէ՝ բոլոր ազգային. յեղափոխական, ժողովրդական, սիրային, կրօնական, գաղրոցական եւ Հայաստանեան (մօտաւորապէս 100է աւելի ստացած 1նք հին թէ նոր երգերը, ամբողջ ձայնագրեալ։

Իւրաքանչիւր գիրքը կ'արժէ միայն 6 շիլինի՝ արտասահմանի համար, թղթատարի ծախքով, եգիպտոսի համար՝ 25 ե. Դ.։

Աւելորդական գործի պիտի բաղխանայ 6 գիրքերէ, իւրաքանչիւրը 50է աւելի երգերով։

Ամբողջական գործին բաժանորդագրուողներուն համար բարեռիկ զեղչ. փոխանակ 36 շիլինի՝ 30 շիլին 6 գիրք։ Դիրքերթեան համար կ'ընդունինք նաեւ 3 գիրքի համար 15 շիլին կանխիկ։

Հրատ. Imprimerie «Vosguédar». Rue Galal le Caire (Egypte)։

ՑՍՐԱՋ կը ծախուի

4. Rue des Petits Carreaux, Փարիզ Mr. Pierre Marchal֊ի խանութը։

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ՍԵՒԻՐԸ

Մխիթարեան Հայրերու Սեւրի Մուրատեան վարժարանին դպրոցական 1938—1939 տարեշրջանը կը սկսի Հոկտեմբեր 1էն։

Արձանագրութիւններու համար պէտք է դիմել վարժարանին դրասենեակը Օգոստոս 15էն սկսեալ երկուշաբթի եւ Շաբաթ ժամը 15էն 18ը, 26, Rue Troyon-Sèvres (S. et O.)։

Տեսչութիւն

ՅՕՒՇԱՏԵՏՐ

ՏԷՍԻՆի Վասպուրականի Հայրենասիրաց Միութեան նուիրատուները քաշուեցան Օգոստոս 15ին։ Ստանալու համար դիմել Ց· Շահգաւեանին, 37 Cité Bon Accuil. Vaulx-en-Velin, Rhone։

Շահեցան հետեւեալ թիւերը.—

304 ինքնահոս գրիչ մը, 273 չապիկ մը, 240 կնոջ գուլպայ մը, 233 ձեռքի ժամացոյց մը, 222 Աղդ· վիճակախաղի մէկ տասներորդ տոմս մը, 94 երկու հատ հոտաւէտ օճառ, 51 մետաքսէ ձեռագործ թաշկինակ մը, 28 կնոջ գոգնոց մը։

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

կընդոսղի Հ· Ց· Դ· «Եօթնեղբայրեան» կոմիտէն իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Ընկ· Անդրանիկ Այտնեանի իր փոքրիկին մահուան առթիւ։

ԳՈՒՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի տիկին Շողակաթ Ղազարեան եւ Տէր եւ Տիկին Յակոբ Ղազարեան (Մարսէյլ) խորին շնորհակալութիւն կը յայտնեն Տարօն֊Տուրուբերանի Հայր· Միութեան Նահանգային Վարչութեան եւ Մասնաճիւղերուն եւ բոլոր անոնց որոնք ծաղկեպսակով, նամակով կամ անձամբ ցաւակցութիւն յայտնեցին մեր սիրեցեալ ամուսնոյն եւ հօր՝ ԳԱՍՊԱՐ ՂԱԶԱՐԵԱՆի մահուան առթիւ, որ տեղի ունեցաւ 14 Յուլիսին, Հինգշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Սէնթ Մարկրիթի հիւանդանոցի մատրան մէջ, ուրկէ հանդուցեալին մարմինը փոխադրուեցաւ Սէն Լուի դերեզմանատունը։

ՅԱՆՁՆ... ժամանակին մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներդրամիտ գտնուիլ եւ զայս իբր այդ նկատել։

ժամացոյցի եւ գոհարեղիցաց վաճառատուն

ՀՐԱԶ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

261, Rue du Fbg. St. Martin

Métro: Louis Blanc et Jaurès

Le Gérant : H. STEPHAN

Imprimerie A. DER (AGOPIAN)

17, Rue Demesme — PARIS (11)

ՇԱՐԱՆԿԱՐԻ ՍԱՀՄԱՆԱՓԱԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ԱԼՖՕՐՎԻԼ CINEMA VICTOR HUGOի ՄԷՋ

8 Rue Victor Hugo

ՏԵՂԻ ՊԻՏԻ ՈՒՆԵՆԱՅ 23 ՕԳՈՍՏՈՍ ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ 8.30ին

Տէրտէրեան եւ Սէթեան ընկերութիւն

Փարիզի մէջ առաջին անգամ բլլալով կը ներկայացնեն

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻ ՄԸ ՄԱՐՏԻՐՈՍՈՒԹԻՒՆԸ

«A QUI LA FAUTE» ԱՆՈՒՆՈՎ

Այս ժապաւէնը պատրաստուած է Ամերիկայի մէջ, կը պատկերացնէ 1915—1918ի հայկական արհաւիրքը։

Յայտագրին մաս կը կազմէ նաեւ

LA SULTANE DE GRENADE

Արաբական եւ սպանիական հին պատմութենէն

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.— Այս շարժանկարի ներկայացումը սահմանափակ թուով սինեմային հիշէն տակաւ չի ծախուիր։ Անոնք որ հրաւիրաքարտեր չունին, ներս չեն կրնար մտնել։

Ձեր տոմսերը նախապէս գնեցէք Ալֆորվիլի հայ սրճաբաններէն։

Հ. ՋԱՐԴԱՐԵԱՆ

ՎԻՐԱՒՈՒԹԻՒՆ - ԱՏԱՄՆԱՒՈՒԹԻՒՆ

14 Rue Dunkerque (ՄԷՏՐՈ ԿԱՌ ՏԻ ՆՈՐ)

Tél. Trudaine 42—69

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 14—20։

Աւտօտաքսերը ժամադրութեամբ։

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ *Հայ կիներ գործ նոլոպելու համար։ Դիմել Պ. Ա. Ճեանի, ժամը 9—11, 23 Rue Jean Mermoz Paris (8e) մէթրօ St. Philippe du Roule, Tél. Balzac 28—96։*

"ՇԻՐԱԿ"

Արեւելքի միակ իսկական օղին է։ Անզուգական, Անմրցելի։ Ախտարոյր։ Առաջնակարգ զօրացուցիչ ախորժելիք, պատրաստուած գուտ չափիչ ֆիւով։ Հայ աւանդական սեղանին զարդ։

ՐԱՔԸ ՏԻՒՂ

Ցուցո խոգդոդէ քաղցեւ անհատնում պատրաստուած հայկական օղին է։ ՐԱՔԸ ՏԻՒՂ, Ձգուշացէք արուեստական օդիներէ։ Ձեր ստամոքսը կ'այբէ։ Գիշերները ջուր կը խմէք եւ կը վնասէ ձեզ առաջ։ Ցուցեանս: խմեցէք միայն ՐԱՔԸ ՏԻՒՂը որուն անուշ բատ. կազդուրիչ եւ ախորժաբեր ըլլալը ճաստատուած է։

Dalakupeian 8 Rue Suffren. Dépôt: 7 Rue de la Paix, Marseille. Tél. Dragon 70—89։

ՀԱԳՈՒՍՏԵՂԷՆի ԵՒ ՈՒՏԵՍՏԵՂԷՆի ԿԱՊՈՑՆԵՐ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ ՂՐԿԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Ունինք մեծ մեծութեամբ ֆրանսական, անգլիական եւ չեխոսլովաք կերպասներու Փափաքողները կրնան գրկել իրենց գնած ապրանքները, ընտրելիստ եւ իրենց գրի մեքենաներ։ Կը գնենք ու կը ծախենք օտար դրամներ։ Կը տառնձնենք ապրանքներու emballago եւ ապահովագրութիւն։ Փոխադրութիւն ամէն տեսակ ապրանքներու եւ պահածներու։

Գիմել՝ American Lloyd, Paris (9e). 7 rue Amber

Tél. Opéra 67-77

ԲԱՖՖԻ

Փարիզահայերու մեծ վայելուչ ճաշարանը

Տէր եւ Տնօրէն Մ. Գ. ՄԻՐԻՃԱՆԵԱՆի

8, RUE MAUBEUGE, Paris (9e)

Մէթրօ Cadet et le Peletier (Carrefour Chateaudun)։

Հոնաթոթ պոնէք ԱՆԱՐԱՏ կարագով պատրաստուած Ազգեւ֊հան եւ Եւրոպական կերակուրներու հարուստ ճաշացուցակ մը։

Անմրցելի մաքրութիւն եւ արագութեան սպասարկութիւն, անհամեմատ մատչելի գիներով։

Ամէն տեսակ ձաշկերոյթներու, թէյասեղաններու եւ Հաւաքոյթներու կը տրամադրուի սրահ։

ԵՓՐԱՏ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ

ՂԵԿավար Տ· ՕՆՈՍԵԱՆ

15, Rue du Pourtour, Clamart, Seine Tél. Observatoire 13-45

Հեռաձայնել երեկոները 8էն վերջ։

Հայկական, եւրոպական եւ կովկասեան եղանակներ։ Մխիթարեան երգերը հաճելի դարձնելու համար մեր հանդիսները, հարսնիքները եւ հաւաքոյթները։

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HAYRATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme, PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15 - 76
Chèque Postal Paris 1678 - 63
(ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ ՎՃԱՐՄՍԵԱՑ	ԵՒԱՄՍՆԱՑ	
Ֆրանսա եւ Գաղութներ	150 ֆրանք	75 ֆրանք	40 ֆր.
Անգլիա եւ Իտալիա	265 ֆրանք	140 ֆրանք	
Ուրիշ երկիրներ	215 ֆրանք	110 ֆրանք	

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
23
ՕԳՈՍՏՈՍ
MARDI
23 AOUT
1938

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

Ամբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԽՍԱԿԵԱՆ

Թ. ՏԱՐԻ — 14e Année No. 3815

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՀԵՏՋՀԵՏԷ ԱԻԵԼԻ ՄՏԱՀՈԳ

Եթէ օրուան թերթերը պակաս կուգան, իրենց չռնդալից յայտնութիւններով, կարղացէք զանազան պետութեանց վարիչ - ներուն պարբերական ճառերը, իմանալու համար կացութեան ծանրութիւնը :

Տակաւին անցեալ շաբթու, Մ. Նահանգներու նախագահն էր որ ազդանշան մը կ'ուղղէր, հետեւեալ Քանաապայէն.

— « Մենք Ամերիկացիներս այլեւս չենք կրնար մենք մեզ նկատել իբրեւ քնակիչները աշխարհամասի մը որուն համար անդրծովեան երկիրներու վէճերը շահեկան չեն կամ անմտանգ են : Մենք դարձած ենք ազգակ մը զոր նկատի կ'առնեն բարոզչական ամէն գրասենեակի կամ ամէն սպայակոյտի մէջ, ծովերէն անդին : Մեր ահագին հարստութիւնները, մեր վաճառականութեան ուժը եւ մեր հաղաքացիներուն կորովը մեզ դարձուցած են կենսական ազդակ մը աշխարհի խաղաղութեան, ուզենք թէ չուզենք» :

Իրաւ եղրակացութիւն, Պ. Roosvelt կը չեչափէ թէ Մ. Նահանգները պարտաւոր են փորձել բոլոր կարելի միջոցները, նպաստելու համար աշխարհի խաղաղութեան :

Այս ճառը մինչեւ այսօր ալ կը յուզէ հանրային կարծիքը, Եւրոպայի մէջ, ուր զայն կը նկատեն տեսակ մը փոփոխութիւն՝ Մ. Նահանգներու արտաքին քաղաքականութեան :

Կարծողներ կան թէ՝ նկատի առնելով միջազգային կացութեան բարդացումը, Մ. Նահանգներու կառավարութիւնը կը ձգտի աւելի գործօն դեր կատարել, առանց չեզելու Մրնրոյի վար - դապետութենէն :

Եւ ահաւասիկ Ֆրանսայի վարչապետին վերջին ճառը, այս անգամ աւելի բաց եւ ազդու :

Մէկ շաբթուան մէջ երկրորդ անգամ է որ ձայնասփիւռին առջեւ կ'անցնի Պ. Տալատիէ, Ֆրանքլին եւ առ հասարակ եմսական կացութեան մասին չրջած զրոյցներու առթիւ :

Իր առաջին ճառը կարճ ազդարարութիւն մըն էր, իսկ ինչ որ խօսեցաւ կիրակի օր, կը կազմէ տեսակ մը ծրագիր - յայտարարութիւն, չօչափելով չարք մը խնդիրներ, բայց մանաւանդ ապահովութեան հարցը :

Ինչպէս կը հետեւի այս ճառէն, օրուան կառավարութիւնը այլեւս անիրագործելի կը գտնէ չարաթական 40 ժամուան օրէնքը, ա- մէն բանէ առաջ նկատի առնելով միջազգային կացութիւնը :

Պ. Տալատիէ պարզապէս կ'ըսէ :—

Երկիրը աղքատացած եւ վտանգուած է : Միւս մեծ պետութիւնները, մխահեծան թէ ժողովրդավար, կը վերակազմուին եւ ապառազինուին, աշխատելով չարաթը 48 ժամ, նոյնիսկ աւելի, իսկ Ֆրանսա չի կրնար կացութեան պահանջները դիմաւորել, կատչելով 40 ժամուան օրէնքին (մինակը՝ Մեքսիկայի հետ) : Ուրեմն, հարկ է աւելի աշխատիլ, իսկ ազգային պաշտպանութեան սահմանուած հաստատութեանց մէջ՝ 48 ժամ : «Բանի այսպէս փափուկ է միջազգային կացութիւնը » :

Այս յանձնարարութիւնը արդէն զող հանած է ժողովրդական ճակատին երկու գլխաւոր թեւերը, ընկերվարականներն ու համայնավարները :

Առաջին կառավարութեան պաշտօնաթերթը, «Լը Փոփիւլէռ» , «զարմանալի» եւ «վրդովիչ» կը գտնէ վարչապետին ճառը, դիտել տալով թէ Պ. Տալատիէ բառ չարտասանեց անոնց դէմ որ խաղեր կը խաղան Ֆրանքի գլխուն եւ արտասահման կը փախցնեն իրենց դրամագլուխները : Իսկ բոլշեւիկ օրկանը, «Իւմանիթէ», այժմէն կ'աղդարարէ թէ ընկերվարականներն ու համայնավարները պիտի մոռնան իրենց ներքին վէճերը, հաւաքաբար պաշտպանելու համար ընկերային նուաճումները, գլուխն ըլլալով չարաթական 40 ժամը : Եւ կարմիր ճառախօսներն ու յօդուածագիրներն ալ անդադար կը հնչեցնեն միութեան կոչը, ի դերեւ հանելու համար դորձակիցներու դաւերը : «Մի անանք մենք մեզ պաշտպանելու համար ծառէրերու դաւերը : «Մի անանք մենք մեզ պաշտպանելու համար դրամի ուժերուն դէմ. մի անանք խափանելու համար ազատութեան եւ խաղաղութեան սպանիչներուն ճամբան» . (Ժաք Տիւքլօ) :

Արմատական կուսակցութեան մամուլը բնականաբար զոհ է եւ ջերմապէս կ'աղջունէ իր ներկայացուցիչը — վարչապետը — քանի որ քաղաքութիւնն ունեցաւ երկրին յայտնելու ճշմարտութիւնը : « Անչուշտ պէտք է յարգել ընկերային օրէնքները : Բայց ազատութիւն է, այս պատրուակով եւ այլանդակութեան տանելով զայն սկզբունքին հետեւանքները, սպաննել այն բանը որով կ'ապրինք» (Լ'Էօվր) :

Իրականին մէջ, ամէն բանէ առաջ ազգային պաշտպանութեան, ապահովութեան հոգն է որ կը ճնշէ կառավարութեան վրայ, լուրջ չեղումներ կատարել տալով ժողովրդական ճակատի ծրագրէն :

Իսկ ապահովութեան, ուրիշ խօսքով՝ խաղաղութեան խնդիրը չափազանց բարդացած է այս միջոցին, իրրեւ հետեւանք բազմազան եւ յարաճուն տագնապներու :

Ահաւասիկ հետզհետէ կը խճճուին երկու փշալից խնդիրները— սպանիականը եւ չեխականը :

Չօր. Ֆրանքօ երկար ձգձգելէ վերջ, անգլիական ծանուցագրին կը պատասխանէ չոր ու ցամաք «ոչ կարեմք»ով մը : Պարզագրին կը պատասխանէ չոր ու ցամաք «ոչ կարեմք»ով մը : Պարզագրին պէս կը մերժէ ոչ - միջամտութեան յանձնաժողովին ծրագիրը, իր կարգին պայմաններ դնելով, անչուշտ համախորհուրդ Իտալիոյ եւ Գերմանիոյ հետ :

Այնպէս, անգլիական կառավարութիւնը չարունակ նեղացուցիչ հարցումներ կ'ուղղէ իտալական կառավարութեան :

Իսկ չեխական հարցը զոց գերք մըն է տակաւին, հակառակ եւրոպական լաւատեսութեան մը : Կիրակի օր, անգլիական թերթ մը կը գրէր թէ լորտ Բրնսիմէն պիտի առաջարկէ դաշնակցային պետութեան վերածել Չեխոսլովաքիան ...

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ԿԸ ՅԱՆՁՆԱՐԱՐԷ 40 ԺԱՄԷՆ ԱԻԵԼԻ ԱՇԽԱՏԻԼ ՖՐԱՆՔԸ ԵՒ ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆԸ ՓՐԿԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Վարչապետը կիրակի գիշեր ձայնասփիւռ ճառ մը խօսեցաւ, որմէ շատ Գոհ չեն երեւար ընկերվարականներն ու համայնավարները : Պ. Տալատիէ մասնաւորապէս չէչափեց թէ անհրաժեշտ է 40 ժամէն աւելի աշխատիլ, իսկ ազգային պաշտպանութեան ճարտարագործութեանց մէջ՝ չարաթը 48 ժամ, աւելցնելու համար արտադրութիւնը, ինչ որ պիտի նպաստէ փրկելու Ֆրանքը եւ ապահովելու խաղաղութիւնը :

Ահաւասիկ հիմնական մասերը.

*— « Օրուան այս ժամուն ռազմաշունչ ընդհարումներ եւ միջազգային վէճեր կը կազմեն ժողովուրդներու սիրական մտահոգութիւնը : Պատերազմը կամ աղօթքն կը չարունակուի Սպանիոյ եւ Չայր. Արեւելքի մէջ : Եւրոպայի դարաւոր

ՍՏԱՄԲՈՒԼԻ ԵՐԵՔԱԿԸ

The Enmeh of Stamboul

Ք. DENNIS WHEATLEY

ԹԱՐԳ. ՆԻՆՈ ՂՈՒԿԱՍՈՎԻ

Ռուս. Լ. Մ. Բարգմ. Փ. Ս.

— Չհրաժարվեցիր այս չեզոքությունդ ցույց տալուց. մի՞թե ոչ ... Ինչո՞ւ, երբ Նասար Ս. Ֆեյսալ իշխանի մեջ դու գտար հավատարիմ բարեկամ, որ քեզ հետ միասին մեծ գործեր կարող էր անել ... Ի՞նչ է պատճառը, որ այդ մարդը ոչ մի անգամ չի եկել քեզ մոտ ... Ինչո՞ւ նա քեզ հետ միասին չի ուտում, չի խմում ... Ինչո՞ւ նա քեզ հետ չի գնում որսի ... Ինչո՞ւ նա քեզ հետ չի գնում ձիարշավի ... Ինչո՞ւ նա քեզ հետ չի գնում ... Ինչո՞ւ ... Ինչո՞ւ ...

Ամբողջ ժամանակ, երբ Ս. Ֆեյսալ իշխանը Ստամբուլում էր, Ռաուլֆ Բեյը ամեն կերպ ջանում էր ցույց տալ, որ նա ոչ մի կապ չունի նրա հետ: Նա գիտեր, որ Ֆեյսալ իշխանը ոչ մի կերպ չի կարող ներել իրեն այն, որ նա Ֆեյսալի հետ միասին չի եկել Ռաուլֆ Բեյի մոտ, որպեսզի նրանք միասին ուտեն, խմեն, որսի գնան, ձիարշավի գնան ... Ռաուլֆ Բեյը գիտեր, որ Ֆեյսալ իշխանը ոչ մի կերպ չի կարող ներել իրեն այն, որ նա Ֆեյսալի հետ միասին չի եկել Ռաուլֆ Բեյի մոտ, որպեսզի նրանք միասին ուտեն, խմեն, որսի գնան, ձիարշավի գնան ... Ռաուլֆ Բեյը գիտեր, որ Ֆեյսալ իշխանը ոչ մի կերպ չի կարող ներել իրեն այն, որ նա Ֆեյսալի հետ միասին չի եկել Ռաուլֆ Բեյի մոտ, որպեսզի նրանք միասին ուտեն, խմեն, որսի գնան, ձիարշավի գնան ...

— Ինչո՞ւ ես ինձ հարցնում այդ մասին, Ռաուլֆ Բեյ, — ասաց Ֆեյսալ իշխանը, — ինչո՞ւ ես ինձ հարցնում այդ մասին, երբ դու ինքդ էլ լավ գիտես այդ ... Ես ուզում էի, որ դու ինքդ գաս ինձ մոտ ... Ես ուզում էի, որ դու ինքդ գաս ինձ մոտ ... Ես ուզում էի, որ դու ինքդ գաս ինձ մոտ ...

— Ներեցեք, իշխան, — ասաց Ռաուլֆ Բեյը, — ես ներողություն եմ խնդրում ձեզանից, որ ես չեկա ձեզ մոտ ... Ես ներողություն եմ խնդրում ձեզանից, որ ես չեկա ձեզ մոտ ... Ես ներողություն եմ խնդրում ձեզանից, որ ես չեկա ձեզ մոտ ...

— Ես ներողություն եմ խնդրում ձեզանից, որ ես չեկա ձեզ մոտ ... Ես ներողություն եմ խնդրում ձեզանից, որ ես չեկա ձեզ մոտ ... Ես ներողություն եմ խնդրում ձեզանից, որ ես չեկա ձեզ մոտ ...

—

ՀԱՅՐԻԿ ՎԱՀԱՆՅԱՆ

(Գիրքեսիկ պատմական)

Ասվի իրեն տալու ոչինչ դժոխքի համար։ Ոչ մի ոգի չէր կարող ավելի ուժեղ լինել, քան ինքը

նկատել 40 ժամուան օրէնքը, այլ թոյլ տալ որ բոլոր ձեռնարկները կարենան աւելի երկար աշխատիլ, եւ յաւելուածական ժամերը չվճարուին տարապայման սակերով, ինչպէս այսօր, այլ բանուոր յաւելումով մը, որ կրնայ տարբերիլ համաձայն ներտնտեսագործութեան, եւ որ պէտք չէ անցնի 10 առ հարիւրի միջինը :

Աչքի առջեւ ունենալով միահեծան պետութիւնները, որոնք կը կազմակերպուին եւ կը սպառազինուին, աչքի առջեւ ունենալով ժողովրդավար պետութիւնները, որոնք կը ջանան վերագտնել իրենց բարգաւաճումը կամ ամրապնդել իրենց ապահովութիւնը, եւ ատոր համար հաստատած են չաբաթական 48 ժամ աշխատանքը, Ֆրանսան, որ աւելի ազքատացած է եւ աւելի վտանգուած, պիտի յամենա՞յ վէճերով որոնք կը վատնեն իր ապագան» :

Այսպէս չարունակելով, վարչապետը անհրաժեշտ գտաւ արտադրութեան յաւելումը : Կառավարութիւնն ալ իր կողմէ դիւրութիւններ պիտի ընծայէ, տուրքերը թեթեւցնելու համար : Այս օրերս հրամանագիր մը պիտի հրատարակուի, ծրագրուած անօրինութիւններու մասին : Պ. Տալատիէ իր ճառը վերջացուց ըսելով մը ուղղելով աշխատանքի եւ համերաշխութեան :

Իտալիոյ Հրեաներու մարդահամարը

Իտալական կառավարութիւնը հրամայեց Իտալիոյ եւ կայսրութեան բոլոր Հրեաներուն մարդահամարը կատարել, օգոստոս 22ի կէս գիշերէն սկսելով : Մարդահամարը պիտի կատարուի համաձայն մանրակրկիտ հարցարանի մը, որոնք բաժնուած են բոլոր հրեայ ընտանիքներուն : Մարդահամարին նշանակալից մէկ պարագան այն է որ երբայեցի բացատրութիւնը գործածուած է ցեղային իմաստով, եւ ոչ թէ կրօնական : Ուրիշ խօսքով, Հրեայ պիտի համարուին նաեւ անոնք որ դաւանափոխ եղած են տարիներ առաջ :

Այս մարդահամարին յայտարարութիւնն եղաւ ճիշդ այն պահուն երբ Քահանական կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը կը բանակցէր կաթոլիկ ընկերակցութեան հետ, գործունէութեան պայմանները ճշդելու համար : Այս առթիւ վերահաստատուեցաւ 1931 Մայտեմբերի համաձայնութիւնը, որուն տրամադրութեամբ Կաթոլիկ Միութիւնը գործօն դեր պիտի չստանձնէ քաղաքական կեանքի մէջ, պետական դրօշէն տարբեր դրօշ պիտի չգործածէ եւ պիտի չգործէ հաստատուած կարգուսարքին դէմ : Երկրորդ, ոչ բանուորական կամ արհեստակցական, ոչ ալ մարզական միութիւններ պիտի կազմէ : Այս համաձայնութեան վերահաստատումը անուղղակի պատասխան մըն է Պապին, որ յաճախ կը յիշէ Կաթոլիկ Միութիւնը իբրեւ իր «աչքին բիբը» :

**** Պապը կիրակի օր ճառ խօսելով նորէն ձաղկեց մոլեռանդ ազգայնականութեան վտանգները : «Ազգերը ստեղծուած են Աստուծոյ կողմէ, հետեւաբար աշխարհի մէջ տեղ կայ արդար եւ չափաւոր ազգայնականութեան մը համար : Բայց դուշացէք ծայրայեղ ազգայնականութենէ, ինչպէս ճշմարիտ առնէքք » :*

Զօր. Ֆրանկո պատնաւիր կը դնէ...

Անգլիոյ մէջ խոր զբաղանք պատճառեց Զօր. Ֆրանքոյի պատասխանը՝ օտար կամաւորներու յետս կոչման մասին :

Ազգայնական հրամանատարը կը պահանջէ որ պետութիւնները լիովին ճանչնան իր պատերազմիկի հանդամանքը, կամաւորներու յետս կոչումէն առաջ : Յետոյ կը դնէ հետեւեալ պայմանները —

1. Այդ հանդամանքին ճանաչումէն վերջը, պէտք է 10.000ական հոգի քաշել Իւրաքանչիւր կողմէն (եւ ոչ թէ համեմատաբար) :

2. Զօրամարը յանձն կ'առնէ երկու չէզոք նաւահանգիստներ հաստատել, օտար նաւերու ապահովութեան համար : (Երկուքն ալ հանրապետական) :

3. Կը պահանջէ խոստացնել պիրէնեան (ֆրանսական) սահմանագլուխին հսկողութիւնը :

4. Անզօրնական կը դանէ ծովային հսկողութիւնը :

5. Զայրոյթով կը մերժէ որ եւ է օդանաւային հսկողութիւն, իբրեւ «անհամապատասխան Սպանիոյ ներկայ կացութեան եւ հետեւաբար անիրագործելի» :

Պատասխանը կը բաղկանայ 1500 բառերէ :

ՋԱՆԱՋԱՆ ԼՈՒՐԵՐ ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՑ խնամակալը, ծովակալ Հորթի, Պերլին գնաց արտաքին եւ պատերազմական նախարարներուն հետ եւ արժանացաւ խանդավառ ընդունելութեան մը : Ծովակալը ներկայ եղաւ զեմանական նոր յածանաւի մը մկրտութեան, Քիլի մէջ : Այսօր, երեքշաբթի, նաւահանդէս մը սարքուած է, հովանաւորութեամբ Հիթլերի :

ՄՈՆ ՊԼԱՆԻ նոր պատժապարանին բացման հանդէսը յետաձգուեցաւ, իբրեւ հետեւանք փոթորիկներու եւ տեղատարափ անձրեւներու : Հանրօգուտ չինութեանց նախարար Պ. Ֆրոսար կէս ճամբան մնաց, փոխ-վարչապետ Պ. Շոթան հիւանդ էր, իսկ կրթական նախարար Պ. Զէյ մինչեւ 3164 մեթր բարձրանալէ վերջ, ետ դարձաւ : (Նոր պատժապարանը կը դանուի 4362 մեթր բարձրութեան մը վրայ) : Փոթորիկը մեծ վնասներ պատճառեց Շամոնիքսի մէջ :

ՓՈՔՐ ՀԱՄԱՋԱՅՆՈՒԹԵԱՆ խորհրդաժողովը գումարուեցաւ Պլէտի մէջ (Չեխոսլովաքիա) : Օրակարգին վրայ կը գտնուին բազմաթիւ կարեւոր խնդիրներ :

ՕԴԱՆԱՒԱԶԻՆ սպայակոյտին նախագահը, Զօր. Վիւիլմէն, փարիզ վերադարձաւ Պերլինէն, իր հիացումը յայտնելով Գերմանիոյ օդանաւային յառաջդիմութեանց համար : Կ'ըսուի թէ Անգլիոյ օդանաւային նախարարն ալ Գերմանիա պիտի այցելէ :

ՖՐԱՆԲԵՒՈԳԱՆԱԿԱՆ սահմանագլուխին վրայ, իտալացի փայտահատ մը սպաննեց երկու Սպանիացիներ եւ երրորդ մըն ալ վիրաւորեց, դանոնք լըրտես համարելով հանրապետական կառավարութեան :

200 ՀՈԳԻ սպաննուեցան կամ վիրաւորուեցան Պազեսթինի մէջ, չաբաթէն կիրակի, իրրեւ հետեւանք բուռն ընդհարումի մը : Խռովութիւնները կ'ածին ամէն օր :

ՎԻԵՆՆԱՅի անգլիական հիւպատոսարանի անցագրատան տեսուչը, որ ձերբակալուած էր իրրեւ լրտես, ազատ արձակուելով Անգլիա վերադարձաւ :

ԱԻՍՏՐԻՈՑ վերջին վարչապետը, Շուշնիկ եւ ընկերները պիտի դատուին մօտերս, իրրեւ դաւաճան :

ՀԱՅ ԿԻՆԵՐ ԳՈՐԾ ՆորոգելուՀամար Դիմել Պ. Աշճեանի, ժամը 9—11, 23 Rue Jean Mermoz Paris (8e.), մէթրօ St. Philippe du Roule. Tél. Balzac 28—96:

ՅԱՌԱՋ կը ծախուի

4. Rue des Petits Carreaux. Փարիզ Mr. Pierre Marchal ի խանութը:

Ժամացոյցի եւ գոհարեղինաց

ՎԱՃԱՌԱՏԱՆ

ՀՐԱՉ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

261, Rue du Fbg. St. Martin

Métro: Louis Blanc et Jaurès

ԴԱՍԸՆԿ ՏԵՍԸՆԿ ԱՄՆԻ ՄԷՋ

Cinéma REXY

Cours Lafayette. angle Garibaldi

Le Gérant : H. STEPHAN

Imprimerie A. DER (AGOPIAN)

17, Rue Demeure — PARIS (13)

Հ. Յ. Դ.

Գալատ

Վիէնի կոմիտէի Դասախօսական ժողովը 26 Օգոստ., ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին «Ժամերգ» ակումբին մէջ, նիւթ՝ «Հայ Յեղափոխութեան ծագումն ու զարգացումը» : Բոլոր ըն կերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ Հ. Յ. Դ. ՎԻԵՆԻ ԿՈՄԻՏԷԻ ԿՈՂՄԷ

Խաչտօսքի արշաւանքի 41րդ. տարեդարձին առթիւ

28 Օգոստ., կիրակի առաւօտեան մինչեւ երեկոյ, Պ. Փէլէյի դաշտավայրը, պազ պաղբիւրին մօտ:

Գեղարուեստական խնամուած բաժին, ճոխ պիւֆէ:

Մուտքը ազատ է

Անձրեւի պարագային տեղատար կարգադրութիւն:

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ—ԽՆՁՈՅՔ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Ի ՊԱՏԻՒ Գ'ՆԴ. ՏԻԳՐԱՆ ԲԱԶԴԱՍԱՐԵԱՆԻ

3 Սեպտ., Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին «Շահրիկեան» սրահին մէջ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին

Պիտի խօսին՝ օրուան հիւր, Հայ Կամ. եւ Մարտիկներու Ներկայացուցիչը եւ Պ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՇԱԼՃԵԱՆ:

1939 "ՊՈՅԱՄԱՐՏ ՕՐՈՑՈՑ,,

Ժ.ՐԴ ՏԱՐԻ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Հ. Յ. Դ. ՊԱՏԱՆԵԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ, ՄԱՐՍԷՅԼ

Մամուլի տակ է եւ օգոստոս 30ին լոյս կը տեսնէ 1939 տարուան «Գոյամարտ» Օրացոյցը, դեղեցիկ եւ շքեղ տպագրութեամբ :

Բովանդակութիւն— Հ. Յ. Դաշնակցութեան պատմութիւնը, հեղինակ՝ Մ. Վարանդեան, Ազգային պատմական եւ յեղափոխական դէմքերու եւ դէպքերու մասին հակիրճ տեղեկութիւններ, մտածումի շլթեր, զրական հատուածներ, դիւտական տեղեկութիւններ Հայաստանի եւ զրացի երկիրներու մասին, ասացուածքներ եւ առածներ : Ազգային եւ կրօնական տօները մանրամասնութեամբ :

Կողքին կէզրոնը զարդարուած է «Մայիս 28ի Մնունդը» (նկար՝ Վ. Խաչէնտէրեանի) եզերուած հայկական զոյգ եռագոյնով :

Երկու կողմերը նկարներ՝ Տիկին Արղութեանի, Մարօի, Քրիս Ֆէնէրճեանի, Անդրէասեանի եւ երկու խմբանկարներ :

Թերթիկներուն տակը՝ Քրիստափորի, Զաւարեանի եւ Ռոստոմի նկարները ցուցադնով :

Թերթիկներուն մէջ գետեղուած են Մ. Վարանդեանի, Յ. Միրիմեանի, Սէրէմճեանի, Վանարեանի, Թէրլէմէզեանի, Զօր. Սեպուհի, Պոլոյեանի եւն. նկարները :

Գինն է՝ Մարսէյլ 5 Ֆրանք Ֆրանսա, Սուրիա եւ դաղութներ 5.50 Ֆր., արտասահման՝ 6 Ֆրանք:

Բացի մեր գործակալներէն՝ ապառիկները նկատի չեն առնուիր : Դիմել՝ մեր ընդհանուր գործակալ՝ Կայծակ Ճարայեանի,

Monsieur Gaïzak Djarayan, 5, Rue de l'Eclipse, Marseille, France:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ԳՆԶԱՐԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐՈՒ *(Ա. եւ Բ. Գիրք)*

Ճիշտ արժէքաւոր հոգեպարար Ա. Գիրքը, գեղարուեստական տպագրութեամբ, հեղինակներու լուսանկարներով, կենսագրական գիծերով եւ գեղարուեստական սիրուն կողքով մը. կը պարունակէ 150է աւելի երգեր, բոլորը նօթազրուած:

Երգարանը կը բովանդակէ՝ բոլոր ազգային. յեղափոխական, ժողովրդական, սիրային, կրօնական, գալրոցական եւ Հայաստանեան (ռոմնցմէ 100է աւելի ստացած ենք հին թէ նոր երգերը, ամբողջ Հայնապրեալ:

Իւրաքանչիւր գիրքը կ'արժէ մինչեւ 6 շիլին՝ արտասահմանի համար, թղթատարի ծախքով, եգիպտոսի համար՝ 25 ե. Դ.:

Ամբողջական գործին քաժանորդագրուողներուն համար բարեկիր զեղչ. փոխանակ 36 շիլինի՝ 30 շիլին 6 գիրք: Դիւրութեան համար կ'ընդունինք նաեւ 3 գիրքի համար 15 շիլին կանխիկ:

Հրատ. Imprimerie «Vosguédar». Rue Galal le Caire (Egypte):

ՅԱՌԱՋ կը ծախուի

4. Rue des Petits Carreaux. Փարիզ Mr. Pierre Marchal ի խանութը:

Կ'ՈՒԶՈՒՄ

Հայ կիներ գործ նորոգելու համար Դիմել Պ. Աշճեանի, ժամը 9—11, 23 Rue Jean Mermoz Paris (8e.), մէթրօ St. Philippe du Roule. Tél. Balzac 28—96:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնեմ սիրելի ԱԹՈՒՇԻ ՏԷՐ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ մահուան առթիւ իր այրիին, իր եղբօր եւ պարագաներուն:

Լ. ԳԱՒՈՆԵԱՆ

***

Հայ գաւառներու եւ մարտիկներու Միութեան Մարսէյլի Ընդհանուր ժողովը վարչութիւնը իր բոլոր խումբերու կողմէ խորին ցաւակցութիւն կը յայտնէ տիկին Մարգարիտ ՏԷՐ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ եւ պարագաներուն, սիրելի զինակից քնկեր ԱՒՐԱՀԱՄ ՏԷՐ ՄՏԵՓԱՆԵԱՆի գառնաղէտ ու կսկծալի մահուան առթիւ:

***

ՄԵՆՔ ԽՈՒՒՆ — խորունկ կսկիծով մեր ցաւակցութիւնը կը յայտնենք ֆայրենակից ՏԷՐ եւ տիկին ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ վաղհասկ զաւկին՝ ՕՐիորդ ԱՂՆԻԻ ՎԱՐԴԳԵՏԵԱՆի մահուան առթիւ:

Տէր եւ Տիկ. Մուրատ Մուրատեան

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ՍԱՀՄԱՆԱՓԱԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ CINEMA VICTOR HUGO Ի ՄԷՋ

8 Rue Victor Hugo

ՏԵՂԻ ՊԻՏԻ ՈՒՆԵՆԱՅ 23 ՕԳՈՍՏՈՍ ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ 8.3

Տէրտէրեան եւ Սէթեան ընկերութիւն

Փարիզի մէջ առաջին անգամ բլլալով կը ներկայացնեն

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻ ՄԸ ՄԱՐՏԻՐՈՍՈՒԹԻՒՆԸ

«A QUI LA FAUTE» ԱՆՈՒՆՈՎ

Այս ժապաւէնը պատրաստուած է Ամերիկայի մէջ, կը պատկերացնէ 1915—1918ի հայկական արհաւիրքը:

Յայտագրին մաս կը կազմէ նաեւ

LA SULTANE DE GRENADE

Արաբական եւ սպանիական հին պատմութենէն

ՈՒՇԱԴՈՒԹԻՒՆ.— Այս շարժանկարի ներկայացումը սահմանափակ թիւով սինեմային ելիշէն տոմս չի ծախուիր: Անոնք որ հրաւիրաքառեր չունին, ներս չեն կրնար մտնել:

Ջեր տոմսերը նախապէս գնեցէք Ալֆորվիլի հայ սրճաբանէն:

ԿԱՐԱՊԵՏ Յ. ԷՄԷՐԵԱՆ

Maison E. CHARLES *հիմնուած 1863*

29 rue Mathis, Métro Crimée

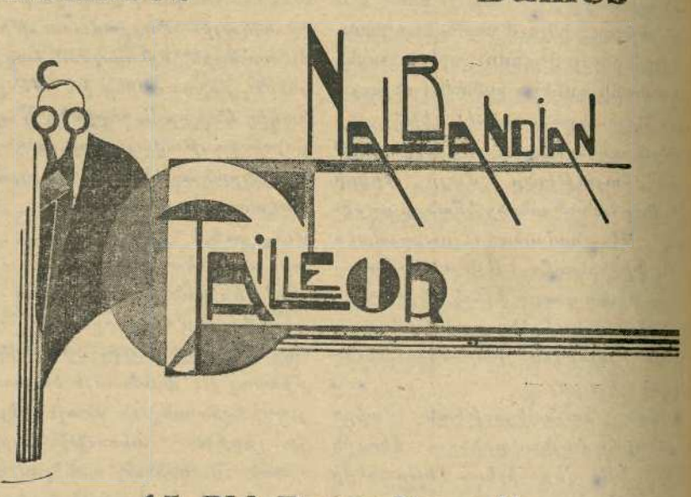
Autobus: AJ, AV, CP, 52, 50/71 Tel. Botzaris 12—60

Կը ծախենք՝ գոհարեղէններ, ամէն տեսակ ժամացոյցներ մատանիներ եւլն.: Նորոգութիւն ժամացոյցներու եւ գոհարեղէններու: Կը գնենք թւաթին, ոսկի, արծաթ եւ գոհարեղէններ նախատեսուր գիներով:

Մի մոռնաք որ վստահելի ձեռքէ գնուած ոսկեղէն ու գոհարեղէնները անփոփոխ կը պահեն իրենց արժէքը:

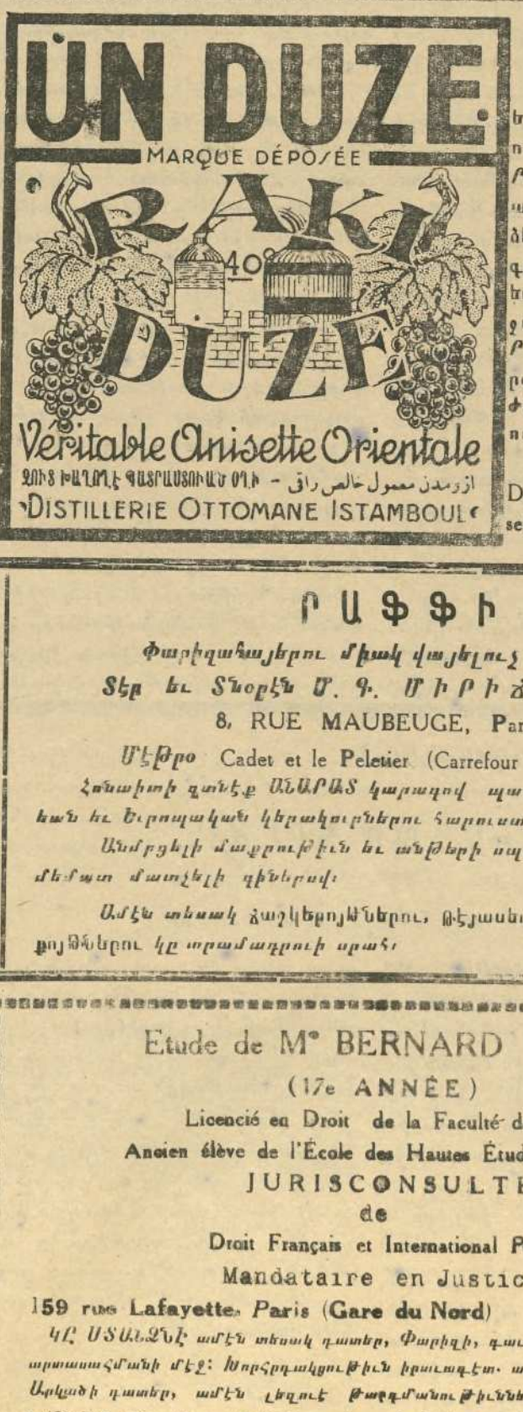
Գաւառներէն եզած սպասպրանքները կը կարգադրուին արագ եւ խղճմտօրէն:

Hommes **Dames**

15, Bld. Bonne Nouvelle

Métro: Bonne Nouvelle Tél.: Gut. 93-70

ՐԱՔԸ ՏԻՒԶ

Ջուտ խաթոդէ քաշուած եւ անիսոնով պատրաստուած հայկական օղին է ՐԱՔԸ ՏԻՒԶ: Ջուլայի արուեստական օդիններէ ազատ ստամոքսը կ'այթէ եւ գիշերները ջուր կը խմէ եւ կը վնասէ ձեր առողջութեան: Խմեցէք միայն ՐԱՔԸ ՏԻՒԶը որուն անբաղատ, կազդուրիչ եւ ախորժարեր ըլլալը հաստատուած է:

Dalakupeian 8 Rue Suffren, Dépôt: 7 Rue de la Paix, Marseille. Tél. Dragon 70—89

ՐԱՖՖԻ

Փարիզահայերու միակ վայելուչ ճաշարանը

Տէր եւ Տնօրէն Մ. Գ. ՄԻՐԻՃԱՆԵԱՆ

8, RUE MAUBEUGE, Paris (9).

Մէթրօ Cadet et le Peletier (Carrefour Chateaudun).

Հանաիտի գտնէք ԱՆԱՐԱՏ կարագով պատրաստուած Արեւելեան եւ Եւրոպական կերակուրներու հարուստ ճաշացուցակ մը:

Անմրցելի մաքրութիւն եւ անթերի սպասարկութիւն, անմիջապէս մատչելի գիներով:

Ամէն տեսակ ձաշկերոյթներու, թէյասեղաններու եւ շաբաթօթներու կը տրամադրուի սրահ:

Etude de Me BERNARD WAHÉ

(17e ANNÉE)

Licencié en Droit de la Faculté de Paris

Ancien élève de l'École des Hautes Études Sociales

JURISCONSULTE

de

Droit Français et International Privé

Mandataire en Justice

159 rue Lafayette. Paris (Gare du Nord) Tél. NORD 68—02

ԿԸ ՍՏԱՆՁՆԷ ամէն տեսակ դատեր, Փարիզի, գաւառի, գաղութներու եւ արտասահմանի մէջ: Խորհրդակցութիւն իրաւագէտ. ամէն տեսակ խնդիրներու Ազգածի դատեր, ամէն լեզուէ թարգմանութիւններ: Նաթերալիզասիօնի օրինական ձեւակերպութիւններ եւ անուններու փոփոխութիւն, ընկերութիւններու կազմութիւն եւ լուծում: Ամէն տեսակ գործերու խմբագրութիւն: Իրաւագիտական քննութեանց եւ մրցումներու պատրաստութիւն: Ճառերու եւ գաստիարակութիւններու խմբագրութիւն: Փողոցային արկածներու ենթարկուած չբաւարներուն կատարյ կանխավճար առանց տոկոսի եւ միշտգէշ: Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—10 եւ 5—7:

Կ'ընդունի նաեւ ժամադրութեամբ:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme, PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15 - 70
Chèque Postal Paris 1678 - 63
(ԵՐԹԵԻԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ ·—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՒԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ Գաղութքներ	150 ֆրանք	75 ֆրանք	40 ֆր.
Անգլիա եւ Իտալիա	265 ֆրանք	140 ֆրանք	
Ուրիշ երկիրներ	215 ֆրանք	110 ֆրանք	

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
24
ՕԳՈՍՏՈՍ
MERCREDI
24 AOUT
1938

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԺԴ ՏԱՐԻ — 14e Année No. 3816

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՄԻՇՏ ԱԻԵԼԻ ՄՈՒԹ

Կիրակիէն երկուշաբթի պայթած փոթորիկը — հրաժարում երկու նախարարներու եւ ընդհ. յուզում — աւելի կը մթագնէ հոգերը : Ոչ միայն այս երկրին մէջ, այլեւ ընդհանուր տեսակէտով :

Ակներեւ պիտի ըլլար բացատրել նոր տագնապին ծանրութիւնը, ճիշդ այն պահուն երբ ներքին եւ արտաքին հոգեր իրար կը հրմշտկեն :

Կը բաւէ ըսել թէ՝ տագնապը կրնայ յանգիլ նոյնիսկ ժողովրդական ճակատին կազմալուծման, քանի որ արմատական կուսակցութիւնը կանգնած կը մնայ իր կառավարութեան կողքին :

Կուսակցութեան պաշտօնաթերթը առաջին օրէն իսկ հասկնալի դարձուց Պ. Տալատիէի տեսակէտները : Երէկ ալ, կարճ խմբագրականով մը կը թելադրէր մտիկ ընել վարչապետին կոչը, — կոչ աշխատանքի : Իսկ ժողովրդական ճակատին միւս երկու գլխաւոր թեւերը, ընկերվարական եւ համայնավար, ուժգնօրէն կը հնչեցնեն ահազանգը, վտանգուած համարելով «ընկերային նուաճումները» :

Պայքարին գլուխն անցած է նոյն ինքն Լէոն Պլում, որուն եւ — ըստ կուսակ խմբագրականը կ'անցնի պարզ ազգարարութեան մը սահմանը .

— « Մենք չենք փորձեր Պ. Քառլաս Տալատիէի դէմ շահագործել այն դժուարութիւնները զորս ինքն իսկ ստեղծեց : Պահը շատ ծանրակշիռ է՝ այդպիսի բան փորձելու համար : Բայց հարկ է ազդարարել, եթէ չէր եռած արդէն : Ընկերային օրէնսդրութեան մէջ ընկրկումի մը համար, բանուոր դասակարգին հանդէպ ուղեգծի փոփոխութեան մը համար թող յոյս չդնէ ընկերվարական կուսակցութեան վրայ : Կա՛մ այդպէս պէտք չէ ընել, եւ կամ մենք չկանք » :

Բոլշեւիկներն ալ իրենց կարգին լուռ կը լեցնեն կրակին վրայ, աւելի ուժգնօրէն արձարծելով երկու ընկերվարական կուսակցութեանց միացումը, ձուլումը, որ իրենց գլխաւոր երազն է :

Իսկ Աչխատանքի Դաշնակցութիւնը, որուն ընդհ. քարտուղարը, Պ. Լէոն Թուհօ, Ամերիկա կը գտնուի, արդէն իսկ սպառնալից դիրք բռնած է, յանուն հինգ միլիոն անդամներու :

Իր մարտական բանաձեւին մէջ, Աչխատանքի Դաշնակցութիւնը կը հրաւիրէ անդամ - կազմակերպութիւնները՝ մնալ արթուն եւ վճռական, եւ, «անհրաժեշտ պաղարիւնը պահելով հանդերձ, պատրաստ գտնուիլ միաձայն եւ կարգապահ գործունէութեան համար, զոր կրնայ պահանջել քառասուն ժամուան օրէնքին եւ ուրիշ ընկերային նուաճումներու պաշտպանութիւնը » :

Իրար անցած են նաեւ ժողովրդական ճակատին յարակից կազմակերպութիւնները, մինչեւ խորհրդարանին ճախակողմեան պատուիրակութիւնները, որոնք բացառիկ ժողովներ պիտի գումարեն, իրենց վերջնական դիրքը ճշդելու համար :

Կարճ խօսքով, կառավարութիւնը կը գտնուի ճչմարիտ անելի մը առջեւ, թէեւ գահլիճը վերակազմուեցաւ անմիջապէս :

Արմատականներն ու ընկերվարականները մինչեւ երէկ անհրաժեշտ չէին գտներ ժամանակէն առաջ նիստի հրաւիրել խորհրդարանը, հակառակ բոլշեւիկներու ճնշումներուն : Հրապարակաւ նամակներ ալ փոխանակուեցան, այս առթիւ, եւ Լէոն Պլում ինք պարտականութիւն սեպեց բարեկամական խորհուրդներ տալ հա — մայնավարներուն, որպէսզի նոր ճեղք մը չբացուի ժողովրդական ճակատին մէջ :

Արդ, նոր տագնապը կրնայ փութացնել Սորբրդարանին վերաբացումը : Թերեւս գահլիճը ինքն ալ այդ պահանջը դնէ, սաուգելու համար իր վայելած մեծամասնութիւնը :

Մինչ այս մինչ այն, մթնոլորտը երթալով կը թանձրանայ : Աչակողմեան եւ չափաւոր հոսանքները քայլութիւն եւ յարատեւութիւն կը մաղթեն Պ. Տալատիէի, բայց այդ մաղթանքներէն աւելի, երեսփ. ժողովին քուէներն են որ պիտի պարզեն կացութիւնը :

Եթէ Պ. Տալատիէ յաջողի մեծամասնութիւն չհաւիլ բոլոր չափաւոր հոսանքներու աչակցութեամբ, ինքնին կը լուծուի ժողովրդական ճակատը : Իսկ եթէ ձախողի, այլեւս անխուսափելի է գահլիճին անկումը :

Այդ պարագային, դժուար է նախատեսել հետեւանքները, քանի որ աւելի ճախ, օրինակ՝ ընկերվարական - համայնավար կառավարութիւն մը ոչ միայն պիտի բանայ հին վէրքերը, այլեւ բացասական ազդեցութիւն պիտի գործէ արտաքին մէջ :

Արդէն իսկ մտահոգ են Ֆրանսայի բարեկամները, գլուխն ըլլալով Մեծն Բրիտանիան : Իսկ հակառակորդները բնականաբար չարախնդութեամբ կը դիտեն այս նոր եւ անվերջ ալեկոծութիւնները :

Տակաւին ուրիշ պատահականութիւն մըն ալ կրնայ բարդացնել կացութիւնը, միջազգային տեսակէտով :

Եթէ գահլիճը իր տեղը տայ աւելի ճախակողմեան կառավարութեան մը, անոր առաջին գործերէն մէկը պիտի ըլլայ բանալ Սպանիոյ սահմանապահը : Ընկերվարականներն իսկ այդ կը պահանջեն այսօր :

Արդ, այսպիսի ձեռնարկ մը ոչ միայն պիտի դժուարացնէ սպանիական հարցին լուծումը, այլեւ պատրուակ պիտի ծառայէ Իտալիոյ եւ Գերմանիոյ՝ աւելի ուժգնօրէն աչակցելու զօր. Ֆրանքոյի : Իսկ այս ճամբան այնքան մութ է որ, կը վարանինք խրել ենթադրութեանց մէջ :

Անշուշտ ճարտասանական չարժուձեւ մը չէ որ կը փորձէ Պ. Տալատիէ, իրրեւ վարչապետ եւ նախարար ազգ. պաշտպանութեան, ազդարարելով.

— « Ֆրանսան կորսուած է, եթէ չաշխատի, եթէ չարունակուի ներկայ վիճակը ...

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԵՐԿՈՒ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐ ՀՐԱԺԱՐԵՑԱՆ Պ. ՏԱԼԱՏԻԷԻ ՁԱՌԻՆ ՀԵՏԵՒԱՆՔՈՎ

Յաջորդները գործի սկսան անմիջապէս

*Աչխատանքի նախարար Պ. Ռամատիէ եւ հանրօգուտ չինուածոց նախարար Պ. Ֆրոսար, երկուքն ալ անդամ ընկերվարական եւ հանրապետական Միութեան (անջատ խմբակցութիւն մը), հրաժարական տուին վարչապետին Միւնիխ

«ԱՐԱՐՉ» ԱԿ ԲՈՒՐՈՒՄ (1)

ՁԵՑՈՒՄ ԿԱ ԱՉՔԸ

Հեղինակ՝ ԹԱԼԱՔՈՒՄ ՊԵՏՐՈՍԻ Նկար՝ բարձր. Ա. ՀԱՄԱԼՅԱՆԻ

գԼՈՒԽ I

Դիտող է էի Տարօն ժամանելիս։ Ուզում էի ինձ համար ուսումնասիրել տեղական կեանքի ընթացքը, ժողովրդական հոգեբանութիւնը, սովորութիւնները, աւանդութիւնները, ապրելակերպը, հասկանալ ժողովրդի ձգտումները, նրա ցաւերն ու վշտերը, նրա ուրախութիւնն ու հոգսերը։ Ուզում էի ծանօթանալ նրա հետ, ինչպէս կայ, ինչպէս կ՚ապրի, ինչ կ՚ուզէ, ինչ կ՚երազէ։ Ուզում էի ինձ համար պատկերացնել, թէ ինչ ճանապարհ է անցել նա մինչեւ այսօր, ինչ ուղի է կտրել, ինչ նպատակներ է հետապնդել, ինչ ձգտումներ է ունեցել, ինչ ցանկութիւններ է տածել։ Ուզում էի ծանօթանալ նրա հոգեկան աշխարհի հետ, ուսումնասիրել նրա հոգեբանութիւնը։

Ճամբան բոլոր ընկերներս ինձ ասում էին, որ Տարօնում ամէն մարդ ունի իր ուզածը, ամէն մարդ ունի իր ցանկացածը, ամէն մարդ ունի իր երազածը։ Ամէն մարդ ունի իր ձգտումը, ամէն մարդ ունի իր նպատակը։ Ամէն մարդ ունի իր ճանապարհը, ամէն մարդ ունի իր ուղին։ Ամէն մարդ ունի իր կեանքը, ամէն մարդ ունի իր ապրելակերպը։ Ամէն մարդ ունի իր հոգսերը, ամէն մարդ ունի իր ցաւերը։ Ամէն մարդ ունի իր ուրախութիւնը, ամէն մարդ ունի իր վշտերը։ Ամէն մարդ ունի իր հոգեբանութիւնը։

Ընկերներս ինձ ասում էին, որ Տարօնում ամէն մարդ ունի իր ուզածը, ամէն մարդ ունի իր ցանկացածը, ամէն մարդ ունի իր երազածը, ամէն մարդ ունի իր ձգտումը, ամէն մարդ ունի իր նպատակը, ամէն մարդ ունի իր ճանապարհը, ամէն մարդ ունի իր ուղին, ամէն մարդ ունի իր կեանքը, ամէն մարդ ունի իր ապրելակերպը, ամէն մարդ ունի իր հոգսերը, ամէն մարդ ունի իր ցաւերը, ամէն մարդ ունի իր վշտերը, ամէն մարդ ունի իր ուրախութիւնը, ամէն մարդ ունի իր հոգեբանութիւնը։

Ընկերներս ինձ ասում էին, որ Տարօնում ամէն մարդ ունի իր ուզածը, ամէն մարդ ունի իր ցանկացածը, ամէն մարդ ունի իր երազածը, ամէն մարդ ունի իր ձգտումը, ամէն մարդ ունի իր նպատակը, ամէն մարդ ունի իր ճանապարհը, ամէն մարդ ունի իր ուղին, ամէն մարդ ունի իր կեանքը, ամէն մարդ ունի իր ապրելակերպը, ամէն մարդ ունի իր հոգսերը, ամէն մարդ ունի իր ցաւերը, ամէն մարդ ունի իր վշտերը, ամէն մարդ ունի իր ուրախութիւնը, ամէն մարդ ունի իր հոգեբանութիւնը։

Ես ինքս էլ ինձ համար պատկերացնում էի, թէ ինչ կ՚ուզէ, ինչ կ՚երազէ, ինչ ձգտումներ ունի, ինչ նպատակներ ունի, ինչ ճանապարհ ունի, ինչ ուղի ունի, ինչ կեանք ունի, ինչ ապրելակերպ ունի, ինչ հոգսեր ունի, ինչ ցաւեր ունի, ինչ վշտեր ունի, ինչ ուրախութիւն ունի, ինչ հոգեբանութիւն ունի

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

(Թերմսցախոհ պարբերաթերթ)

«Ինչո՞ւ ես ինձ ծաղրում», ասում է ինձ մի ընկեր։ Ես, ո՛չ, ասում եմ նրան։ Ես ծաղրում եմ ոչ թե քեզ, այլ քո ներսում գտնվող այն հոգեվիճակը, որ քեզ ստիպում է ինձ հարցնել այդ հարցը։ Ես ծաղրում եմ

աւելի քան 340.000 աշխատաւորներ գործ չունին: Եւ կը պահանջէ ամբողջովին գործադրել ժողովրդական Ճակատին ծրագիրը, վերջ տալով սեղանաւորական ուժերու դիկտատուրային:

Աջակողմեան եւ չափաւոր թերթերը կը գնահատեն վարչապետին քաջութիւնը եւ վճռականութիւնը:

*** Նախարարական խորհուրդը նիստի հրաւիրուած է յառաջիկայ երեքշաբթի օր, քննելու համար կացութիւնը:

*** Լոնտոնի մէջ ուշադրութեամբ կը հետեւին Ֆրանսայի նոր տագնապին, դիտել տալով թէ պառակտուած Ֆրանսա մը «միջազգային վտանգ է»: Թերթ մը կը գրէ.— «Պ. Տալատիէ պէտք է ստանայ անհրաժեշտ իրաւասութիւնները, պարտադրելու համար իր նոր ծրագիրը, եթէ կ'ուզէն փրկել Ֆրանսան: Ան կը վայելէ բիւտճական ժողովուրդին համակրանքը: Կը մաղթենք որ յաջողի իր մեծ պայքարին մէջ, հաստատուն վճռակի մը հասցնելու համար իր երկիրը»:

«Բացի՛ր սահնակապուխը»

Ոչ-միջամտութեան յանձնաժողովը նիստի հրաւիրուած է Լոնտոնի մէջ, քննելու համար Զօր. Ֆրանքոյի պատասխանը՝ օտար կամաւորներու յետս կոչման մասին:

Ինչպէս գրած էինք երէկ, Սպանիոյ ազգայնական հրամանատարը պարզապէս կը մերժէ անգլիական ծրագիրը, կարգ մը պայմաններ դնելով եւ ամէն բանէ առաջ պահանջելով ճանչնալ իր պատերազմիկի հանգամանքը: Գերմանիոյ մէջ «հաշտարար» կը գտնեն տրուած պատասխանը: Իտալիոյ մէջ՝ «պարկեշտ, գործնական եւ չինարար»: Իսկ այստեղ ժողովրդական Ճակատի չրջանակները խորապէս վրդովուած են եւ կը պահանջեն բանալ սահմանագրութիւնը, օգնութեան հասնելու համար հանրապետական կառավարութեան:

Ընկերվարական կուսակցութիւնը, որ մինչեւ հիմա համակերպած էր սահմանադրութիւն փակման, այլեւս ժամանակը եկած կը սեպէ բանալու զայն: Երէկ իր օրկանը կ'ազդարարէր.

— Պիրէնեան սահմանագլուխը, որ փակուեցաւ յունիս 13ին, այլեւս չի կրնար, պէտք չէ կղզուած մնայ: Փակումը անարդարութիւն մը եղաւ, սխալ մը: Այդ որոշման պահպանումը ներկայ պարագաներուն մէջ՝ պիտի կազմէ ծանրակչիռ սխալ մը, ինչպէս եւ կոպիտ անարդարութիւն մը: Սպանիական Ճակատը ամէնէն վտանգաւորներէն մէկն է: Պէտք չէ երեսի վրայ ձգել զայն: Եւ Ֆրանքօն ու իր վարպետները խելքի բերելու համար, կայ միայն մէկ ազդու միջոց,— բանալ Պիրէնեան սահմանագլուխը: Արտաքին գործերու պաշտօնատունը պիտի հասկնա՞յ վերջապէս»:

Համայնավար կուսակցութիւնը սկիզբէն ի վեր սահմանագլուխը բանալու կուսակից ըլլալով, այժմ աւելի ուժգնօրէն կ'արձարձէ խնդիրը եւ գործի կը հրաւիրէ ընկերվարականները:

*** Զօր. Ֆրանքօ երրօ գետին թումբերը բացած ըլլալով, բոլոր կամուրջները քանդուեցան: Կռիւները կը սաստկանան օրէ օր:

ՋԱՆԱՋԱՆ ԼՈՒՐԵՐ ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՕՐԱԿԱՆ ՏԱՍԸ ԺԱՄ աշխատելու որոշում տրուեցաւ Գերմանիոյ մէջ, համաձայն քառամեայ ծրագրին: Ուրեմն չաբաթը 60 ժամ: Գլխաւոր պատճառը այն է որ բանուորներու պակասը սաստկացած է չատ մը ճարտարագործութիւններու մէջ: Կիներու մտնակցութիւնն ալ չդարմանեց այս պակասը: Տասը ժամուան աշխատանքը ամէնէն առաջ պիտի գործադրուի այն ճարտարագործութիւններու մէջ որ յատկացուած են վերազինման, յետոյ շինութիւններ եւ հողագործութեան մէջ: Մեւնոյն ատեն լիազօրութիւն տրուեցաւ հողագործական նախարարութեան՝ արմտիք եւ ուտեստ ամբարելու համար:

ՊՈԼՍԻՆ կը հետագրեն թէ մօտիկ ղարձաւ «ֆրանսական տունը» (Ինչիսն Ֆրանսէզ?), որ կը բազկանար չորս յարկէ: Կարելի եղաւ փրկել արժէքաւոր առարկաներ որոնք Ֆրանսական պետութեան կը պատկանին: Մարդկային զոհ չկայ:

Ա. ՄԻՒՒԻԹԵԱՆ Գերագոյն Խորհուրդին Բ. նստաշրջանը փակուեցաւ կիրակի օր: Վերջին նիստին մէջ որոշուեցաւ 1939 օգոստոս 1ին յետաձգել հողագործական ցուցահանդէսին բացումը: Ցուցահանդէսը նախապէս պիտի բացուէր 1937 օգոստոս 1ին եւ յետաձգուած էր 1938ին: Այս առթիւ խօսուած ճառերէն կը հետեւի թէ խափանարար ձեռնարկներ կատարուած են ժողովուրդի թշնամիներու կողմէ, ցուցահանդէսին ձախողման համար: Զարիքներ գործուած են նոյնիսկ տաղաւարներու շինութեան մէջ, այնպէս որ հարկ է նորէն կառուցանել Սպիտակ Ռուսաստանի, Ուկրայնայի եւն. տաղաւարները: — Նոյն նիստին մէջ վոխ - վարչապետ նշանակուեցաւ Պ. Լազար Քաղանովիչ, պահելով հաղորդակցութեանց նախարարութիւնը: Իսկ արձակուեցան չարք մը գործավարներ եւ տարբր պաշտօնատարներ:

ՄԱՐՍԷՅԼի նաւահանգստի բանուորները կը չարունակեն պայքարը, չհեղլու համար իրենց դաշը: Ի հարկին ընդհ. գործադուլ պիտի հռչակեն: — Մարսէյլի Օլիմպիքի նախկին վարիչներէն Պլան հարցաքննուեցաւ, իսկ Շաթոկոմպէռի ակումբին նախագահը բանտարկուեցաւ, իբրեւ հետեւանք վնասուրական վկայականներու խարդախութեանց: Նոր յայտնութիւններ կը սպասուին:

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԷն կը հետագրեն թէ վենալ հրոսախումբ մը երբոնի Վաղքի գրասենեակը մտնելով, 2500 ոսկի յափշտակեց: Ուրիշ ծանր դէպքեր ալ պատահեցան: Օգոստոս 1էն 22 սպաննուած են 15 Անգլիացիներ, 41 Հրեաներ, 110 Արաբներ, իսկ վիրաւորուած՝ 26 Անգլիացիներ, 86 Հրեաներ եւ 71 Արաբներ:

ՍՈՒՐԻՈՅ վարչապետը Փարիզ կը հանի քանի մը օրէն: Այս առթիւ «Իւմանիթէ»ի արար աշխատակիցը կը պահանջէ արագօրէն վաւերացնել Ֆրանքեւ-սուրիական դաշնագիրը, վերջ տալ ձէկոլէի դէպքերուն, ապահովել Ալեքսանդրէթի Սանճաքին բնակիչներուն իրաւունքները եւ ազատութիւնը, հեռացնել «Ֆաշական» գնդապետ Քոլէն, մաքրագործել վարչական իշխանութիւնը եւն.:

Հ. ՋԱՐԴԱՐԵԱՆ

ՎԻՐԱՒՈՒԾԱԾ - ԱՏԱՄՆԱՒՈՒԾԱԾ

44 Rue Dunkerque (ՄԷՋԸՕ ԿԱՌ ՏԻՒ ՆՈՓ)

Tél. Trudaine 42—69

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 14—20:

Առաւօտները ժամադրութեամբ:

Հ. Յ. Դ.

Գաւառ

Վիէննի կոմիտէի դասախօսական ժողովը 26 Օգոստ., Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին «Խաժակ» ակումբին մէջ, նիւթ՝ «Հայ Յեղափոխութեան ծագումն ու զարգացում»ը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

Շնվիլի «Արդուճեան» խումբի ժողովը 27 Օգոստոս, Շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին սովորական հաւաքատեղին:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ Հ. Յ. Դ. ՎԻԷՆԻ ԿՈՄԻՏԷԻ ԿՈՂՄԷ

Յանուագոսի արշաւանքի 41րդ. տարեդարձին առթիւ

28 Օգոստ., կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Պ. Փէյէյի դաշտավայրը, պաղ աղբիւրին մօտ:

Գեղարուեստական խնամուած բաժին, Ճոխ սիւֆէ,

Մուտքը ազատ է

Անձրեւի պարագային յատնաւոր կարգադրութիւն:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ԳԱՆՁԱՐԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐՈՒ (Ա. եւ Բ. Գիրք)

Խիստ արժէքաւոր երգարանին Ա. ԳԻՐՔը, գեղարուեստական տպագրութեամբ, հեղինակներու լուսանկարներով, կենսագրական գիծերով եւ գեղարուեստական սիրուն կողքով մը. կը պարունակէ 150է աւելի երգեր, բոլորը նօթագրուած:

Երգարանը կը բովանդակէ՝ բոլոր ազգային. յեղափոխական, ժողովրդական, սիրային, կրօնական, դպրոցական եւ Հայաստանեան (ո-րոնցմէ 100է աւելի ստացած ենք հին թէ նոր երգերը, ամբողջ Հայնազ ըեալ:

Իւրաքանչիւր գիրքը կ'արժէ միայն 6 շիլին՝ արտասահմանի համար, թղթատարի ծախքով, եգիպտոսի համար՝ 25 ք. Դ.:

Ամբողջական գործին բաժանորդագրուողներուն համար բաքսիկ զեղչ. փոխանակ 36 շիլիի՝ 30 շիլին 6 գիրք: Դիւրութեան համար կ'ընդունինք նաեւ 3 գիրքի համար 15 շիլին կանխիկ:

Հրատ. Imprimerie «Vosguédar». Rue Galal, le Caire (Egypte):

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՄԱԳԱՂԱԹՆԵՐ

(Բերթուածներ)

ԱՀԱՐՈՆ ՏԱՏՈՒՐԵԱՆ

Փառատիպ հատոր մը, 200 էջ, Տպուած սակաւաթիւ օրինակներով: Գիւրիները այս Ցոյակապ քերթուածները գտնելու համար պիտի դիմեն հետեւեալ հասցէին.—

ՅԱՅԳԱՒԱՌԱՆ
ՍՒՐԸ ՓՈՒՇԷ ՊՍԱԿՈՎ
ՆԵՂՃ ՄԱՐԴԵՐՈՒ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
ՖԵՀԵՆԱԿԱՆ
ՀԱՅՆԱՄՏԵՂԸ ԿԱՍՏՈՒԱԾԱՆԱՆ
ՍԻՐՏՍ ԿԱՐՄԻՐ ՎԱՐԴԵՐՈՎ
ԻՆՔՆԱՅՕՍԱԿՈՒԹԻՒՆ
ՓԻԼԻՊ ՍԻՒՖԵՐ՝ ԵԱՐՈՂ ԵՐԳԵՐ

Գին 40 ֆրանք

Դիմել հեղինակին,

17, Rue Damesme, PARIS

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ԵՐՈՒՍԱՂԷ՛Մ, ԵՐՈՒՍԱՂԷ՛Մ...

(ՎԻՊԵՐԳՈՒԹԻՒՆ)

ԳՐՒԱԾ՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Հրատարակութիւն Մարսէյլի Հայ Մշակութային Միութեան. Գեղատիպ հատոր մը, 200 օրինակ ապուած՝ վարդապոյն ապխիտ թուղթի վրայ:

Գինն 5 ֆրանք (արտասահման 7.50 կամ 10 ֆր. ըստ երկրի): Դիմել մերձաւոր Հայ Մշակութային Միութեան գանձապահին՝

S. Diradourian 2 Rue Philippe de Girard, Մարսէյլ

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՆՇԱՆ ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆԻ

«ԾԱՂԻԿ ԱՆԿԱՐՆԵՐ»

երգիծական նոր հատորը (208 էջ)

Մանօթ դէմքեր եւ ժողովրդական տիպեր: Վարդաստան մը ժպիտի, խինդի ծիծաղի եւ հեղնութեան լաւագոյն նուէրը ինքզինքին ու բարեկամին.

«Ինդալ գիտցիր որ առողջութիւնն ու բախտն ալ քեզի խնդան» Մէտիցիա
«Իւրաքանչիւր ժպիտ հոգիին մէջ լոյս մը կը վառէ» Ասկէպիա
«Ծիծաղը սրտին արեւն է» Հանու - Հիպո

Հատորին գինն է Ֆրանսա եւ դաղութներ 20 Ֆր., արտասահման 25 Ֆր.

Դիմել հեղինակին.— 21, Rue Ampère, Cachan, Seine, France:

ՀԱԳՈՒՍՏԵՂԷ Ի ԷԻ ՈՒՏԵՍՏԵՂԷՆԻ ԿԱՊՈՑՆԵՐ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ ՂՐԿԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Ունենք մեծ մթերք Ֆրանսական, անգլիական եւ չեխոսլովաք կերպասներու. Փոփաթոցները կրնան ղրկել իրենց գնած ապրանքները. Ընտանեվուտ եւ հոյակ գրի մեքենաներ կը գնենք ու կը ծախենք օտար դրամներ. կը ստանձնենք ապրանքներու emballago եւ ապահովագրութիւն. Փոխադրութիւն ամէն տեսակ ապրանքներու եւ պատժաձերու.

Դիմել՝ **American Lloyd, Paris** (9). 7 rue Auber

Tél. Opéra 67-77

ԵՓՐԱՏ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ

Ղեկավար Տ. ՕՆՈՍԵԱՆ

15, Rue du Pourtour, Clamart, Seine Tél. Observatoire 13-45

Հեռաձայնել երեկոները 8էն վերջ:

Հայկական, եւրոպական եւ կովկասեան եղանակներ: Միակ նուագախումբը հաճելի դարձնելու համար ձեր հանդէսները, հարսնիքները եւ հաւաքոյթները:

ՐԱՔԸ ՏԻՒԶ

Ջուտ խաղողէ քաշուած եւ անիսոնով պատրաստուած հայկական օղին է ՐԱՔԸ ՏԻՒԶ: Զգուշացէք արուեստական օղիներէ որ ծեր ատամոքը կ'ապրէ եւ գլուխները ջոր կը խմցնէ եւ կը վնասէ ծեր առողջութեան: Խմեցէք միայն ՐԱՔԸ ՏԻՒԶը որուն անուրանալի կազդուրիչ եւ ախորժաբեր ըլլալը հաստատուած է:

Dalakupeian 8 Rue Suffren, Dépôt: 7 Rue de la Paix, Marseille. Tél. Dragon 70—89.

ԿՈՒԶՈՒԻՆ Հայ կիներ գործ. նորոգելու համար, դիմել պ. Ա. ճեանի, ժամը 9—11, 23 Rue Jean Mermoz Paris (8e). Մէթրօ St. Philippe du Roule. Tél. Balzac 28—96:

ԿՈՒՐԵՒՈՐ ԿՈՉ

1929 սեպտեմբերին հիմ դրուեցաւ ՆԱՀԱՏԱԿ ԳՐԱԳԻՏՆԵՐՈՒ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐ հրատարակչականին, որուն նպատակն էր «հաւաքել եւ հրատարակութեան տալ արեւմտահայ նահատակ կամ մեռած գրողներու երկերը»:

Ուրախ ենք յայտնելու, որ անցած տասը տարիներու ընթացքին, հակառակ տնտեսական անօրինակ տագնապին, կրցանք լոյս ընծայել տասը լաւագոյն հատորներ ծանօթ գրողներու:

Արդ, կը գտնուինք գործունէութեան նոր շրջանի մը սկիզբը: Նահատակ կամ մեռած գրագէտներուն հրատարակութիւնը վերջացած չէ ամբողջութեամբ: Եւ սակայն մեր նոր կեանքը ունի նաեւ իր նոր պարտադրութիւնները: Անցեալի անսպառ նիւթերու կողքին, արդէն կազմուած է Արտասահմանի նոր գրականութիւն մը, գրական բոլոր սեռերով: Հրատարակչական ուրիշ որ եւ է մարմին գոյութիւն չունի այդ նոր հոգը ստանձնելու համար: Նկատի ունենալով ուրեմն օրուան պահանջները, Նահատակ Գրագէտներու Բարեկամներ հրատարակչական մարմինը նպատակայարմար կը գտնէ ինքզինքը կոչել այսուհետեւ՝

ՀԱՅ ԳՐԱԳԻՏՆԵՐՈՒ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐ իր գոյութեան տալով աւելի ընդարձակ եւ ընդհանուր իմաստ մը:

Առանց երբեք չեղելու իր հիմնական նպատակէն, կ'ընդարձակէ իր գործունէութեան դաշտը, եւ կ'առաջնդրէ հրատարակել նաեւ երիտասարդ կամ տարբեր, կենդանի հեղինակներուն գործերն ալ, պահանջին եւ կարելիութեան սահմանին մէջ:

Ճաշոցի հատորը, իր մատենաշարին 11րդը, առաջին փորձն է այս ուղղութեամբ, որուն պիտի հետեւին ի հարկին ուրիշներ ալ, չնորհիւ ընթերցողներու բարոյական եւ նիւթական քաջալերութեան, ինչպէս մինչեւ հիմա:

Հայ Գրագէտներու Բարեկամներ

ՕԳՈՍՏՈՍԻ ՎԵՐՋԸ ԼՈՑՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ

«ՀԱՅ ԳՐԱԳԻՏՆԵՐՈՒ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐ»

Մատենաշարին 11րդ. հատորը

ԱՐԴԻ ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ա. հատոր, արտասահմանի գրողներ, տպագրուած շքեղ թուղթի վրայ եւ քաղաքիս նկարներով: 232 էջերէ բաղկացած ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ մը, ուր քով քովի եկած են իրենց արձակներով ու քերթուածներով խումբ մը գրողներ:

Հատորը կ'արժէ Ֆրանսա, գաղութներ եւ Պալքաններ 25 ֆր., միւս երկիրներ՝ 40 սէնթիմ:

Այժմէն կարելի է տալ ապսպրանքները միշտ կանխիկ՝ դիմելով կեդրոնական հասցէին.— **M. Barsamian, 121 Rue Marcadet. Paris (18e.)**

Մասնաւոր զեղչ գրավաճառներուն եւ մեծաքանակ գնողներուն:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	ԿՈՉՈՒՄ
Թագագործեան եւ Պօղեան ընտանիքները եւ իրենց պարագաները սրտագին շնորհակալութիւններ կը յայտնեն միութիւններու եւ ամէն անոնց որոնք անձամբ, ծաղկեպսակով կայ գրաւոր իրենց խորին վշտակցութիւնը յայտնեցին սիրելի ԿԱՐԱՊԵՏ ԹԱԳԱՁԵԱՆի վաղահաս եւ կսկծալի մահուան առթիւ: Մարսէյլ	Դպրոցական նոր տարեշրջանի վերաբացումին՝ Սէն-Ժէրոմի (Մարսէյլ) մանկապարտէզի համար կ'ուզուի վարձաուու մանկապարտիզպանուհի մը: Փափաքողներէն կը խնդրուի գրաւոր դիմել մինչեւ Օգոստոս 25, հետեւեալ հասցէին,— Ց. Պետրոսեան, 3 Bld. Neuf, St. Jérome, Marseille:
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ Մորին չնորհակալութիւն կը յայտնենք ամէն անոնց, որոնք անձամբ կամ գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին մեր հօր, եղբօր, հօրեղբօր եւ մեծ հօր ՍԲՐԱՀԱՄ ՏԷՐ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆի դառնադէպ մահուան առթիւ:	

ԳԱՁԷՐ ՏԵՍՒՐ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ
Cinéma REXY
Cours Lafayette. angle Garibaldi

Le Gérant : H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Demesme — PARIS (13)

PHÉNIX
aniso distillée
Agent Général : M. Albert Bacri. 19 rue Turbigo. PARIS 2e. Tel. Cent. 69-17

ՓԱՔԻՉԵԱՆ

AGENCES: ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐ

LYON: ԼԻՈՆ — *M. Francis COTTON, 68 Avenue Galline; à Villeurbanne, près Lyon. Téléph. Lalande 64-10.*

MARSEILLE, ՄԱՐՍԷՅԼ — *M. SIMONDI, 17 Allées des Primevères, à Marseille.*

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՀԱՅՐԱՍԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme, PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15 - 70
Chèque Postal Paris 1678 - 63
(ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՒԱՄՍԵԱՅ
Թրանսա եւ Գաղութներ	150 ֆրանգ	75 ֆրանգ	40 ֆր.
Անգլիա եւ Իտալիա	265 ֆրանգ	140 ֆրանգ	
Ուրիշ երկիրներ	215 ֆրանգ	110 ֆրանգ	

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
25
ՕԳՈՍՏՈՍ
JEUDI
25 AOUT
1938

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՀԴ ՏԱՐԻ — 14e Année No. 3817

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ:

ՆՈՐԷՆ ՁԱԿԱՏ ՁԱԿՏԻ

Անգամ մը եւս Թրանսայի ներքին հոգերու մասին, որոնց ելքը կրնայ լրջօրէն ազդել նաեւ երկրէն դուրս, միջազգային քաղաքականութեան վրայ :

Ջենք ուզեր կրկնել հասարակ ճշմարտութիւն մը, բացատրելով թէ Թրանսան որքան ազատ ըլլայ ներքին հոգերէ, կրնայ այնքան զօրաւոր դառնալ իր սահմաններէն դուրս, կառարելու համար այս կամ այն դերը: Եւ հակառակը:

Իրականութիւն է, օրինակ, որ այս երկիրը ուղեց կարճ կապել Ալեքսանդրէթի չրջանին վէճը, իբրեւ հետեւանք ներքին եւ բուն եւրոպական մտահոգութեանց,— չատ աւելի ծանր քան միւսը: Եւ թուրքերը օգտուեցան առիթէն, իրենց կամքը քալեցնելու համար: (Թրանսայի հզիինակաւոր անձեր եւ զօրավարներ կը չարունակեն ձազիլ կատարուած անվտանգ նահանջը, ապացուցանելով ամբողջ ծանր հետեւանքները, ռազմագիտական, քաղաքական եւ տնտեսական տեսակէտով):

Այդ, նոր տագնապը, որ ծագեցաւ Պ. Տալատիէի կիրակի օրուան ճառին հետեւանքով, կը սպառնայ նորէն անելի մը մտանել այս երկիրը: Ուրիշ խօսքով, օրուան վարիչներուն ուշադրութիւնը կեդրոնացնել բուն երկրին մէջ եւ անոր անմիջական սահմաններուն վրայ :

Առաջին տագնապը չէ այս, բայց կը ներկայացնէ չատ աւելի ծանրակչիռ հանգամանք, օրուան այս ժամուն: Մանաւանդ որ կապ ունի ժողովրդական ճակատին գոյութեան հետ :

Դառնալով լրագրական արտայայտութիւններէն եւ բողոքի ժողովներէն, երկու կողմերն ալ վճռական դիրք բռնած են: Անհաչա կը թուին, մանաւանդ, ձախակողմեան հոսանքները,— ընկերվարական, համայնավար, Աչխատանքի Դաչնակցութիւն եւ անոնց հովանաւորած խմբակցութիւններն ու բազմազան կազմակերպութիւնները :

Այս կուռ եւ ամէհի ճակատը, որ իր կռնակն ունի միլիոնաւոր բազմութիւններ, վարչապետին յայտարարութիւնը կը նկատէ դառազրութիւն մը, խախտելու համար ընկերային օրէնքները:

Բոլոր ճառախօսներն ալ հրապարակաւ կը մատնանչեն այդ պարագան, չեչտելով թէ վարչապետը ականջ կուտայ «սեղանաւոր ական խմբակներու թելադրանքներուն», փոխանակ ապաւինելու աչխատաւոր բազմութեանց վստահութեան :

Անդին, ժողովրդական ճակատին հակառակորդները եւ կամ չգոհներն ու չափաւորները ուրախ են որ Պ. Տալատիէ կ'ուզէ «կառավարել», փոխանակ տարուելու ածան ժողովրդականութեան մը հրապոյրներէն :

Ուշադրաւ է որ, բացի ընկերվարական եւ համայնավար մամուլէն, միւս բոլոր թերթերը միաձայն կը դովեն վարչապետը, իբրաքանչիւրը իր հասկացողութեամբ: Ամէնէն թեթեւ հակառակորդներն ալ, «Լը Ժուռ - Լ'ըօ տը Փառի»էն մինչեւ արքայական «Աքսիոն Ֆրանսէզ»ը քաչալերական խօսքեր կ'ուղղեն, որպէսզի վարչապետը չընկրկի, եւ գործէ համաճայն երկրին չահերուն: « Կա՛մ ազգային չահը, եւ կամ ժողովրդական ճակատը»:

Այս ընդհանուր անտուղութեան մէջ, լոյս մը կրնայ ծագիլ վաղը, ուրբաթ, երբ իրարու եւեւէ ժողովներ պիտի գումարեն ընկերվարականները, համայնավարները, արմատականները, ու նոյնիսկ խորհրդարանական խմբակցութիւնները, ինչպէս եւ այդ խմբակցութեանց ներկայացուցիչներէն կազմուած պատուիրակութիւնը: Իսկ բուն կացութիւնը կրնայ պարզուիլ երեքչաբթի օր, երբ կը գումարուի նախարարական Խորհուրդը :

Աբսոլիթ աչխարհն ալ մեծ ուշադրութեամբ կը հետեւի այս անցուդարձին: Աչք ու ականջ կարած են մանաւանդ Անգլիոյ, Գերմանիոյ, Իտալիոյ, Սպանիոյ, Պելժիոյ, Չեխոսլովաքիոյ, Գերմանիոյ, Իտալիոյ, Սպանիոյ, Պելժիոյ, Զեխոսլովաքիոյ եւ Լեհաստանի մէջ, որոնց ամէն մէկը իր մտանուր կապերն ունի Թրանսայի հետ: Նժարին հակումը դէպի այ կամ ձախ՝ կրնայ վճռական ազդեցութիւն գործել մէկուն եւ միւսին յարաբերութեանց, միջազգային այս կամ այն հարցին վրայ :

Այսպէս, Անգլիոյ մէջ սրտանց յարդողութիւն կը մաղթեն Պ. Տալատիէի, որպէսզի Թրանսան կարենայ վերահաստատել, զօրացնել եւ աւելի գործօն դեր կատարել միջազգային յարաբերութեանց մէջ :

Իտալիոյ եւ Գերմանիոյ համար Թրանսական տագնապը կը կազմէ նոր պատեհութիւն մը, զօրացնելու համար Հռոմ - Պերլին առանցքը: Ուրիշ խօսքով, իւղ լեցնելու սպանիական եւ չեխական կրակին վրայ:

Մեծ Բրիտանիոյ համար Թրանսական տագնապը կը նշանակէ նոր պատեհութիւն մը, զօրացնելու համար Լոնտոն - Փարիզ առանցքը: Ուրիշ խօսքով, իւղ լեցնելու սպանիական եւ չեխական կրակին վրայ:

Միւս կողմէ, Սպանիոյ մէջ սրտանց յարդողութիւն կը մաղթեն Պ. Տալատիէի, որպէսզի Թրանսան կարենայ վերահաստատել, զօրացնել եւ աւելի գործօն դեր կատարել միջազգային յարաբերութեանց մէջ :

Խորհրդային Միութեան համար Թրանսական տագնապը կը նշանակէ նոր պատեհութիւն մը, զօրացնելու համար Հռոմ - Պերլին առանցքը: Ուրիշ խօսքով, իւղ լեցնելու սպանիական եւ չեխական կրակին վրայ:

Միւս կողմէ, Պուլկարիոյ եւ Պալքանեան Համաձայնութեան մէջեւ կընդունած ուխտէն վերջ, Պուլկարիոյ Թուրքերն ալ պիտի կարենան նպաստաւոր պայմաններով ծախել իրենց կալուածները: Պուլկարիոյ հետ կատարուած բանակցութիւնները վերջացած են եւ Սոֆիայի գահլիճը խոստացած է վերջնել Թուրքական կալուածներու վաճառման դէմ դրուած դժուարութիւնները :

Տեսակ մը «մարշէ», ուր ամէն մէկը ւակաչը կուտայ իր սիրած եղանակին, փնտռելով լաւագոյն... դդումը, տանձը կամ վարունգը :

Նկատի ունենալով այս օրիճակէն, հե - տեւեալ «գեղեցիկ գաղափարը» յդա - ցայ, ինչպէս կ'ըսեն :—

«Յառաջ»ի խմբագրութիւնը չի՞ կրնար *Մանր Ագռերու* գլուխ մը բա - նալ, համեստ վեպարումով,— երեք տո - ղը հինգ ֆրանգ — արտատպելու հա - մար այն զարմանազան գոհարները որ կ'ներեւան հայկական թերթերուն եւ գիրքերուն մէջ: Գոհարներ՝ մտածու - մի, իմաստութեան, հայրենասիրու - թեան, հմտութեան, բարեկրթութեան եւն.: Այլեւ նմոյշներ՝ հայերէնի, շա - րադրութեան, թարգմանութեան, խմբագրութեան, ճաշակի եւ զարգաց - ման :

— Օգո՞ւտը, պիտի հարցնէք:

Ինչպէս «մարշէ»ի գացողը ձայն մը լսելով աջ կամ ձախ կ'երթայ, իր փընտռածը գտնելու, գտնելու համար, մեր «ընթերցող հասարակութիւն»ն ալ այս նորութեան շնորհիւ կ'ունենայ լաւագոյն առաջնորդը: Տեսակ մը ուղեցոյց, խօսուն եւ անվիճելի :

Անշուշտ լաւագոյն կ'ըլլար որ մե - կենասներ առանձնէին այս հոգը, ինչ - պէս կ'ընեն Անգլիացիները, հատուած - ներ գտնելով Աստուածաշունչէն եւ հոգալով ծախքը :

Բայց ոչինչ: Թող «գաղափարը» տա - րածուի, մշակեալն ալ կամաց - կա - մաց սովորութիւն կը դառնայ :

Ամէն պարագայի մէջ, ժամուն շա - պիկ շինելու չափ աստուածահաճոյ գործ մըն է այս ալ, «ի բուժումն գայ - լակղեալ մտաց»:

Վ.Ա.Էֆ

ՎԵՐՋԻՆ ՓԼԻՒՐ

ԶԱԽԱԿՈՂՄԵԱՆ ԶՕՐԱՇԱՐԺ 40 ԺԱՄՈՒԱՆ ՕՐԷՆՔԻՆ ՀԱՄԱՐ

Խորհրդարանը պիտի վաւերացնէ՞

Վարչապետին ճառը կը չարունակէ ալեկոծել հանրային կարծիքը: Ինչպէս բացատրած էինք երէկ, մանաւանդ յուզուած են ձախակողմեան հոսանքները, վանդալած համարելով 40 ժամուան օրէնքը: Առաջին «ընդհարումը» պիտի պատահի վաղը, ուրբաթ, երբ ժողովրդական ճակատի խորհրդարանական խումբերը նախ պատասխանատուութիւնը ժողով պիտի դնեն ընկերվարական կուսակցութեան բացառիկ ժողովին վերջը: Այս առթիւ համաձայնութիւնը պիտի պարտադրէ անմիջապէս արտակարգ նիստի հրաւիրել խորհրդարանը, քննելու համար Պ. Տալատիէի առաջարկները: Հաւանական է որ ընկերվարականները ալ ձայնակցին այս անգամ :

Իրապէսները կը հաւատան թէ կառավարութիւնը անխախտ մնալով իր դիրքին վրայ, դայն պիտի յայտարարէ հրամանագիրը - օրէնքով մը, փոխանակ օրինագիծ մը ներկայացնելու Խորհրդարանին: Քանի որ 40 ժամուան օրէնքը անվթար կը մնայ եւ միայն գործադրութեան եղանակը փոփոխութեան պիտի ենթարկուի, անհրաժեչտ չի համարուիր ժամանակէն առաջ նիստի հրաւիրել խորհրդարանը: Հաւանական է որ այս մասին որոչում տրուի յառաջիկայ ե - րեքչաբթի, երբ կը գումարուի նախարարական խորհուրդը, նախագահութեամբ Հանրապետութեան նախագահին :

Փարիզի սակարանը կը չարունակէ ամուր մնալ, քանի որ երկու նախարարներու հրաժարումը չկրցաւ դաշնիճի տագնապ յառաջ բերել: Ոչ միայն ճարտարագործական եւ պետական արժեթուղթերը բարձրացան, այլեւ Ֆրանսաբանկի բաժնետոմսերը 178.55էն ելլած ըլլալով 178.36ի, իսկ ոսկին 36.59էն 36.56ի:

Աչխատակցական Միութիւնները կը չարունակեն վրդովել հանրային կարծիքը, առաջնորդութեամբ ընկերվարական եւ համայնավար կուսակցութեանց: Աչխատանքի Դաչնակցութիւնն վերջը, փարիզի չրջանին արհեստակցական մի ութեանց դաչնակցութիւնն ալ բանաձեւ մը քուէարկեց, որ կը դատապարտէ Պ. Տալատիէի բանած դիրքը եւ արտադրութեանց նուազումը կը վերագրէ «գործատէրերու եւ սեպհականատիրական խմբակներու չարաճակողական ընթացքին»: Միութիւնը բողոքի ժողով մը պիտի գումարէ այս դիչեր, մասնակցութեամբ ամէն կարգի բանուորներու: Բողոքի բանաձեւին առթիւ ճառ մը խօսելով, Աչխատանքի Դաչնակցութեան Բ. քարտուղարը, Ռաքամօն (բոլչեւիկ) յայտարարեց.

— « Վարչապետը փոխանակ իր քաղաքականութիւնը հիմնելու աչխատանքը բազմութեանց վրայ, կը հնազանդի զրամատիրական սակաւաթիւ թելադրանքներուն: Աչխատանքի Դաչնակցութիւնը վճռած է պիտակել, անանց գրգռութեան կամ տարաբաժան »:

Նոյն վճռական դիրքը բռնած են միւս արհեստակցական միութիւնն ալ, — չինութեանց բանուորներ, հանքագործներ եւն.: Այս վերջինները կ'ըսեն թէ թոյլ պիտի չտան որ դպչին չաբաթական 38 — 40 ժամուան աչխատանքի կանոնին եւ բոլոր միջոցներով պիտի պաչտպանեն ընկերային բարենորոգումը: Երկաթուղիներու ազգային դաչնակցութեան անդամները նոյն վճռականութիւնը կը յայտնեն, յանուն 400.000 աչխատաւորներու: Այս առթիւ բոլորն ալ դիտել կուտան թէ գործարանները 40 ժամէն ալ պակաս, 32 — 35 ժամ կը բանեցնեն, եւ թէ գործազուրկներու թիւը կ'աճի ամէն օր:

Մարսէյի տագնապը եւ ուրիշ խրտումներ

Ձիշդ այս միջոցին անելի մասնուած է նաեւ Մարսէյլի նաւահանգստի բանուորներու վէճը: Երկու կողմերն ալ մեծաժան ըլլալով կառավարութեան նոր ծրագիրը, բանակցութիւնները վերսկան աչխատանքի եւ հանրօգուտ չինութեանց նոր նախարարներուն հետ: Կառավարութեան ծրագիրը կը տրամադրէր վճճը լուծել հրամանագիր-օրէնքով մը, հիմնուած՝ իրաւարարութեան վրայ: Կառավարութիւնը կ'ուզէ տագնապը լուծել այս չաբաթուան ընթացքին, երկարի չհարկադրուի կիրակի օր չղճնաւերու բեռները պարպել զինուորներու եւ նաւագներու միջոցաւ, ինչպէս ըրաւ անցեալ կիրակի: Բանուորները միչտ կը խորհրդակցին, սաստկացնելու համար պայքարը, եւ այս առթիւ կ'ազդարարեն թէ միւս նաւահանգիստներու բանուորներն ալ համերաչխ են իրենց հետ :

Ամէն օր վէճ մը կը ծագի, բանուորական չրջաններու մէջ: Հաւոի մէջ 500 հիւսուածեղէնի բանուորներ արձակուրդէն վերադառնալէ վերջ, գործադուլ հռչակելով դրաւեցին մեծ մանարան մը:

Լիոնի մէջ հանրօգուտ չինութեանց բանուորները գործադուլ հռչակեցին: Փէրփինեանի կազի բանուորներն ալ դադրեցուցին աչխատանքը :

200,000 Թուրք դէպի Թուրքիա

« Ձիւմհուրիյէթ » կը գրէ թէ այս տարի Ռումանիայէն 12.000, Պուլկարիայէն 5000 գաղթականներ պիտի դան:

Կառավարութիւնը այս տարի 17.000էն աւելի գաղթական պիտի չընդունի: Ցաչորդ տարիներուն հաւանաբար գործադրուի նեղգաղթի լայն ծրագիր մը: Մասնաւորաբար հիմնական ուսումնասիրութիւններ պիտի կատարուին, գալ տարի Եուկոսլաւիայէն 200.000 Թուրք գաղթական բերելու եւ տեղաւորելու համար: Եուկոսլաւ կառավարութիւնը հաւանած է նպաստաւոր պնով պնելու անոնց կալուածները :

Միւս կողմէ, Պուլկարիոյ եւ Պալքանեան Համաձայնութեան միջեւ կընքուած ուխտէն վերջ, Պուլկարիոյ Թուրքերն ալ պիտի կարենան նպաստաւոր պայմաններով ծախել իրենց կալուածները: Պուլկարիոյ հետ կատարուած բանակցութիւնները վերջացած են եւ Սոֆիայի գահլիճը խոստացած է վերջնել Թուրքական կալուածներու վաճառման դէմ դրուած դժուարութիւնները :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱԽԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ...

Անգլիերէն թերթերը տվորութիւն մը ունին, որ կը շարունակուի սերունդէ սերունդ :

Ամէն օր, իրենց առաջին էջին վրայ կը հրատարակեն հատուածներ՝ Ս. Գիրքէն, ընդհանուր խորագրի մը տակ, — « Անմնական »:

Կրնաս ուզած խօսքդ գտնել Աստուածաչունչէն կամ Աւետարանէն, եւ դրկել խմբագրութեան, փոխան ընկալագրի: (երեք տողը մէկ ոսկի, յաջորդ իւրաքանչիւր տողը՝ հինգ շիլին, — **40 - 45** ֆրանգ — համաձայն թերթին կարեւորութեան):

Անշուշտ բարեպաչտներ են որ հաս - ատած են այս աւանդութիւնը, կրօնական զգացումները վառ պահելու համար :

Հոգ չէ թէ, Մարկոսի կամ Ղուկասի Աւետարանէն ընտրուած կտորին հետ, անոր տակը կամ դիմացը, հրատա - նուր տակը կամ դիմացը, հրատարակուի բոլորովին տարբեր ազդ մը, — Սիբայիճ ժամադրութիւն, վարձու տուն, ծախու շուն, պարահանդէս եւն.:

Միշտ այսպէս են Անգլիացիները :

Լոնտոնի հռչակաւոր Հայտ Փարքին մէջ, կիրակի օր կը տեսնես քողոքականը, կաթոլիկը, շաբաթապահը, բոլշեւիկը, մահմետականը, տարուբնականը, աճապարածը, անիշխանականը, հանրապետականը, միապետականը, փաչականը եւն. որոնք դէմ դիմաց բեմեր սարքած, իրենց աւետարանը կը քարոզեն կատարեալ համերաչխութեամբ: Առանց մէկը միւսը խանգարելու :

Տեսակ մը «մարշէ», ուր ամէն մէկը ւակաչը կուտայ իր սիրած եղանակին, փնտռելով լաւագոյն... դդումը, տանձը կամ վարունգը :

Նկատի ունենալով այս օրիճակէն, հե - տեւեալ «գեղեցիկ գաղափարը» յդա - ցայ, ինչպէս կ'ըսեն :—

«Յառաջ»ի խմբագրութիւնը չի՞ կրնար *Մանր Ագռերու* գլուխ մը բա - նալ, համեստ վեպարումով,— երեք տո - ղը հինգ ֆրանգ — արտատպելու հա - մար այն զարմանազան գոհարները որ կ'ներեւան հայկական թերթերուն եւ գիրքերուն մէջ: Գոհարներ՝ մտածու - մի, իմաստութեան, հայրենասիրու - թեան, հմտութեան, բարեկրթութեան եւն.: Այլեւ նմոյշներ՝ հայերէնի, շա - րադրութեան, թարգմանութեան, խմբագրութեան, ճաշակի եւ զարգաց - ման :

— Օգո՞ւտը, պիտի հարցնէք:

Ինչպէս «մարշէ»ի գացողը ձայն մը լսելով աջ կամ ձախ կ'երթայ, իր փընտռածը գտնելու, գտնելու համար, մեր «ընթերցող հասարակութիւն»ն ալ այս նորութեան շնորհիւ կ'ունենայ լաւագոյն առաջնորդը: Տեսակ մը ուղեցոյց, խօսուն եւ անվիճելի :

Անշուշտ լաւագոյն կ'ըլլար որ մե - կենասներ առանձնէին այս հոգը, ինչ - պէս կ'ընեն Անգլիացիները, հատուած - ներ գտնելով Աստուածաչունչէն եւ հոգալով ծախքը :

Բայց ոչինչ: Թող «գաղափարը» տա - րածուի, մշակեալն ալ կամաց - կա - մաց սովորութիւն կը դառնայ :

Ամէն պարագայի մէջ, ժամուն շա - պիկ շինելու չափ աստուածահաճոյ գործ մըն է այս ալ, «ի բուժումն գայ - լակղեալ մտաց»:

Վ.Ա.Էֆ

ԹՐՔԱԿԱՆ ԴԻՒԵՐ ՀԱԼԷՊԻ ՄԷՋ

Արաբական թերթերը կը գրեն.—

Թուրք գործակալներու քարոզութիւնները հետզհետէ կը սասկանան Հալէպի մէջ: Լրտեսներ չարունակ Հալէպէն Անտիոք կ'երթան եւ տարկ եղած տեղեկութիւնները ստանալով կը վերադառնան: Կրնանք վճռապէս յայտարարել թէ Հալէպի թրքական տեղեկատու գիւանը աւելի լաւ կը ճանչնայ Հալէպի կացութիւնն ու ներքին անցուդարձերը, քան սուրիական կառավարութեան գիւանը: Ահա փաստը :

Թուրք լրտես մը՝ Օմար Նաաման, որ Մերսինի ոստիկանութեան պաչտօնեայ է, Հալէպ եկած էր: Երեք օր մնաց հոս, ուսումնասիրութիւններ կատարեց, տեղեկագիրներ պատրաստեց եւ մեկնեցաւ Թուրքիա :

Սուրիական կառավարութեան տեղեկատու գիւանը կ'իմանայ Թուրք լրտեսներու ներկայութիւնը Հալէպի մէջ, քննութեան կը ճեռնարկէ, խուզարկութիւններ կը կատարէ, բայց չի կրնար գտնել հետքը: Մինչդեռ Նաամանի օրական քանի մը անգամ կ'անցնէր Պագ - էլ - Ֆարաճէն :

Այսօր ալ, բազմաթիւ լրտեսներ կը վխտան Հալէպի փողոցներուն մէջ եւ անվարան քարոզութիւններ կը կատարեն, դաւադրութիւններ կը կազմակերպեն ազատ համարձակ, իսկ սուրիական կառավարութեան պաչտօնատուները կը մնան անտեղեակ կամ անկարող արգիլելու այդ դաւաճանական արարքները:

Վերջերս Հալէպի մէջ սկսած թրքասիրական չարժումը արգիւնքն էր թրքական լրտեսներու յարաճուն գործունէութեան եւ Թուրք գործակալներու քարոզութեանց: Եթէ սուրիական կառավարութիւնը հիմնական միջոցներ ձեռք չառնէ, հիւսիսային Սուրիան չարունակ թրքական գրգռութեանց թատերավայր պիտի դառնայ եւ պիտի անհանգստացնէ կառավարութիւնն ու ժողովուրդը: Միւս կողմէ այդ քարոզութիւնները պիտի Թուրքերն հիւսիսային Սուրիոյ բնակչութեան միտքերը :

*** Պէյրութի թերթերը կը գրեն թէ օգոստոս 6էն սկսեալ արգիլուած է գիւղացիներուն ձէկսէլ Մուսայի չրջանին մէջ, մասնաւորապէս Պիթիաս: Գիւղացիները, որոնք թշուառութեան մատնուած էին վերջին դէպքերուն հետեւանքով, աւելի ընկճուած են այս անակնկալ որոչումէն: Անոնք որ նախապէս արտօնութիւն ստացած են, արգելքի չեն հանդիպած :

Կատաղի կռիւներ Տէրսիմի մէջ

Արաբական գործակալութիւնը հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ Տէրսիմի կռիւներու մասին՝—

Հակառակ դրաքննութեան, Թուրքիային լուրեր կը հասնին Տէրսիմի քրդական ըմբոստութեան ծաւալման մասին: Անցեալ չաբաթ նոր օդնական ուժեր դրկուեցան թրքական այն զօրամասերուն որոնք կը կռուին ըմբոստութեան դէմ :

Տարեկան ռազմափորձերը Տէրսիմի մէջ կատարելու որոչումը կը ցուցնէ մահմետութիւնը զոր Անգարայի կը ներչնչէ Տէրսիմի խլրտումը: Արդէն, ինքը Թուրք կառավարութիւնը խոստովանեցաւ թէ պիտի օգտուի այս ռազմափորձերէն՝ «մաքրագործելու» համար ըմբոստացած չրջանը :

Հոս հասած վերջին լուրերու համաձայն, Թուրք կառավարութիւնը դեռ չէ յաղթած քրտական չրջաններու մէջ մացնել որ եւ է մէկը իր վարչական բնակարանին եւ կրօնական բարենորոգումներէն զոր ծրագրած էր ընդհանրացնել նաեւ այդ չրջաններուն վրայ :

Թրքական թերթերը կը հրատարակեն կարգ մը լուրեր՝ Տէրսիմի քրտական

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՉԼՅԱՑԻ ՄԱՐԴԸ

ՀԵՐԻՈԻԹ ՊԵԼՅՈՒՔ ՊԵՐՏԵՍ Նկար · Բարգմ· Ս. ՀԱՅԿՈՒՆԻ

Խոյն էին, խոյ՝ ոչխարներ, խոյ՝ գիշեր ու ցերեկ, խոյ՝ ամեն տեղ, ուր որ նայես, ուր որ գնաս, ամեն տեղ խոյ ու ոչխար, ոչխար ու խոյ, ոչխարների ոտքերի ցնցոտիներ, ոչխարների գլուխներ, ոչխարների ոսկորներ, ոչխարների կաշիներ, ոչխարների բուրդ, ոչխարների գոմաղբ, ոչխարների ոտնահետքեր, ոչխարների ոտնաձայներ, ոչխարների ոտնաձայներ, ոչխարների ոտնաձայներ

ՔԱՂԱՔԱՑԻ ՄԱՐԴԸ ՀԱՐՑԱԶՐՈՒՄ Է

(Գիրուկացիկ պարբերական պատմվածք)

Ես Նիկողայոս Ալեքսանդրի Ռոստոմյանն եմ, ծնվել եմ 1921 թվականի ապրիլի 8-ին, Երևանում։ Հայրս Ալեքսանդր Ռոստոմյանը, մայրս Աննա Գրիգորյանը, ուսուցիչներ են եղել։ Ես միակ զավակն եմ ծնողներիս։ Ապրում ենք Երևանի Աբովյան փողոցի 14 համարի տանը։ Ունենք երեք սենյականոց բնակարան։ Ես ավարտել եմ 1938 թվականին Երևանի 3 միջնակարգ դպրոցը։ Ներկայումս սովորում եմ Երևանի պետական համալսարանի պատմության ֆակուլտետի առաջին կուրսում։

Ինչպես ասացի, հայրս ուսուցիչ է եղել։ Նա ծնվել է 1887 թվականին, Ղարաքիլիսայում, աղքատ գյուղացիական ընտանիքում։ Հայրս ինքնուս մարդ է։ Նա ոչ մի դպրոց չի ավարտել։ Ինքնուրույն է սովորել ռուսերեն, ֆրանսերեն, գերմաներեն լեզուները, ինչպես նաև պատմություն, աշխարհագրություն, գրականություն։ Հայրս ինձ ևս սովորեցրել է ռուսերեն և ֆրանսերեն լեզուներ։ Ես ավելի լավ եմ տիրապետում ռուսերենին, քան հայերենին։ Հայրս ասում է, որ ես ռուսերենը լավ եմ սովորել, որովհետև մայրս ռուսուհի է։

Հայրս ինձ սովորեցրել է նաև ձիավարություն, լող, ատրճանակից կրակել, ինչպես նաև ֆեխտել։ Ես ունեմ սպորտային լավ կազմվածք։ Ես ուժեղ եմ ֆիզիկապես։ Ես կարող եմ ձեռքերիս վրա քայլել։ Ես կարող եմ ձեռքերիս վրա 100 մետր վազել։ Ես կարող եմ ձեռքերիս վրա կանգնած ոտքերս ծալել և ոտքերիս վրա կանգն

ապատամբութեան մասին: Այդ ապստամբութիւնը զսպելու համար զօր. Քեա-զըմի հրամանատարութեամբ Տէրսիմ զրկուած ուժերը օգոստոս 12ին, կէսօրուան առեն, սոսկալի ընդհարումներ ունեցած են ապստամբներուն հետ: Երեք ժամ տեւող այդ ընդհարումէն վերջ, թրքական ուժերը գրաւած են քըրտական դիրքերը, սպանելով 45 հոգի եւ վիրաւորելով 60 հոգի:

Թերթերը կը գրեն թէ մեհենդներուն մէջ կը գտնուին նաեւ Շէյխ Ապտուլլահ, գաւակը քրտական նախորդ ապստամբութեան միջոցին մահուան դատապարտուած Շէյխ Ապտիլ Գաւադրի եւ Արարատի 1930ի ապստամբութեան պետը, Իհսան Նուրի:

*** Քրտական ապստամբութեան մասին երէկ երկար գրութիւն մը հրատարակած էր «Փառք - Միտի»: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

Հունգարիան ալ վերստացաւ հաւասարութեան իրաւունքը

Փոքր Համաձայնութեան խորհրդաժողովը, որ գումարուած էր Պլէսի մէջ (Եուկոսլավիա), գնահատելով Պուկարիոյ հետ կնքուած համաձայնութիւնը՝ վերագինման մասին, իր կարգին նոյն իրաւունքները հաստատեց Հունգարիոյ համար: Այս առթիւ հրատարակուած զեկոյցը կ'ըսէ թէ Փոքր Համաձայնութեան մնայուն խորհուրդը պոհունակութեամբ կ'արձանագրէ Հունգարիոյ հետ կատարուած բանակցութեանց բարեյաջող ելքը: Այս համաձայնութեամբ երկու կողմերը փոխադարձաբար եւս կը կենան բռնի ուժի դիմելէ եւ երեք պետութիւնները կը ճանչնան Հունգարիոյ հաւասարութեան իրաւունքը՝ սպառազինութեանց մէջ: Կարգ մը խնդիրներ ալ պիտի լուծուին յառաջիկային:

Խորհրդաժողովը քննելով նաեւ Ազգերու Դաշնակցութեան խնդիրը, այն եզրակացութեան յանգած է թէ ներկայ պայմաններուն մէջ այդ հաստատութիւնը չի կրնար ամբողջովին համապատասխանել իրեն յանձնուած պարտականութեանց: Բայց եւ այնպէս, Փոքր Համաձայնութեան պետութիւնները (Ռումանիա, Զեխոսլովաքիա եւ Եուկոսլավիա) կ'ուզեն գործակցիլ եւ աջակցիլ Ազգաժողովին, որքան թոյլ կուտան պարագաները:

*** Ուշագրաւ է որ Փոքր Համաձայնութիւնը Հունգարիոյ իրաւունքները կը վերահաստատէ ճիշդ այն պահուն երբ Գերմանիա կը գտնուի Հունգարիոյ խնամակալը, Ծովակալ Հորթի: Գերմանական կառավարութիւնը կը շարունակէ արտակարգ, նոյնիսկ վհատեցուցիչ պատիւներ ընծայել Հիւրին: Ծովակալ Հորթի առջի օր Հէյլկրոյնա պնաց Հիթլէրի հետ, աչքէ անցընելու համար ամրութիւնները:

*** Այս չարքաշ վճռական արդիւնքներ կը սպասուին Հիտլերական բանակցութիւններէն: Անգլիացի միջնորդը, լորտ Բրնսմէն, երկար տեւակցութիւն մը ունեցաւ Զեխոսլովաքիոյ հանրապետութեան նախագահին եւ վարչապետին հետ: Նախաբարեկան մասնաւոր յանձնաժողովին անդամներն ալ խորհրդակցեցան միջնորդին աշխատակիցներուն հետ:

ՋԱՆԱՏԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ ԲԱՆԻ ՄԸ ՏՐՈՂՈՎ

ԹԻՀԻՐԱՆԷՆ կը հեռագրեն թէ օգոստոս 22ին վերջացաւ անդրիբանեան երկաթուղին, որ Պարսկական Ծոցը կը միացնէ Կասպեան ծովուն: Գծին երկայնութիւնն է 1400 քիլոմէթր: Պաշտօնական բացումը պիտի կատարուի վաղը, ուրբաթ, հովանաւորութեամբ Շահին: Ներկայ պիտի բլլան նաեւ օտար դեսպանները: Շինութիւնը, որ սկսած էր 1937ին, արժած է մօտ 28 միլիոն անգլ. ոսկի:

ԿՐԵՏԷի վերջին ապստամբութեան առթիւ (29 յուլիս), մահուան դատապարտուեցան հինգ ամբաստանեալներ, իսկ ցկեանս թիապարտութեան՝ վեց բարձր պաշտօնատարներ: Այսօր կը սկսի երկրորդ կարգի ամբաստանեալներուն դատը:

ՀԱԿԱՀԷԱԿԱՆ ՊԱՅՔԱՐԸ հետզհետէ կը սաստկանայ Իտալիոյ մէջ: Կըրթական նախարարին հրամանով, հոկտեմբեր 1էն սկսեալ իտալական դպրոցները պիտի չկրնան հրեայ անօրէններ եւ ուսուցիչներ գործածել, բացի մասնաւոր պարագաներէ, որոնց համար պէտք է անձամբ դիմել նախարարին: — Գերմանիոյ մէջ ալ նոր հրամանագիր մը հրատարակուեցաւ, որուն համաձայն Հրեաները պարտաւոր են իսկ եւ իսկ հրէական անուններ գործածել, 1939 յունուար 1էն սկսեալ: Այսպէս, հազարաւոր Հրեաներ իրենց անունին վրայ պիտի աւելցնեն Իսրայէլ, իսկ Հրէուհիները՝ Սառա:

ՋՈՒԻՑԵՐԻՈՑ կառավարութիւնը աւելի խստացնելով Հրեաներու ներգաղթը Աւստրիայէն եւ Գերմանիայէն, չէզոքացուց 420 տարագիրներ, որոնք սահմանը անցած էին քալելով:

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻՆ հասած լուրերու համաձայն, անձնասպանութիւն փորձած է Կոսիոր, նախկին փոխ - վարչապետը, որ բանտարկուած էր վերջերս: Ամբաստանեալը կը մերժէր սնունդ առնել, բայց Զեկային վարիչը հրամայեց բռնի կերակրել:

ԵՐՈՒՍԱղԷՄԷն կը հեռագրեն թէ նոր խռովութիւններ ծագեցան Պաղեստինի մէջ, օգոստոս 23ին, եւ սպանուեցաւ անգլիացի բարձրաստիճան սպայ մը: Երուսաղէմի կայարանին մօտ պտնուեցաւ մեծ ռումբ մը: Հարաւային շրջաններուն մէջ ապստամբները կը յանձնարարեն գեղացիներուն որ այլեւս դադարան չվճարել, այլ իրենց:

ՁԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ օդանաւ մը չախչախուեցաւ Լիոն - Պրոն ճամբուն վրայ, ռադիոախրձեր կատարած տեղն: Վեց սպաներ ածխացան: Չրօզանաւ մըն ալ վար ինկաւ Շէրպուրի մօտ, եւ վեց օդաչուներէն չորսը մեռան:

ԱՆԳԼԻՈՑ նախարարական խորհուրդը ժողով գումարեց, քննելու համար 1.— Զօր. Ցիանքոյի պատասխանը: 2.— Անգլեւիտալական համաձայնութեան խնդիրը: 3.— Զեխական տագնապը: Երեք խնդիրներն ալ ծանր հոգեր կը պատճառեն, եւ կը վախցուի որ Լուրն իյնայ անգլեւիտալական համաձայնութիւնը:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ԵՐՈՒՍԱղԷ՛Մ, ԵՐՈՒՍԱղԷ՛Մ...

(ՎԻՊԵՐԳՈՒԲԻՒՆ)

ԳՐԵՑ՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Հրատարակութիւն Մարսէյլի Հայ Մշակութային Միութեան: Գեղատիպ հատոր մը, 200 օրինակ ապուած՝ վարդագոյն ապիւռ թուղթի վրայ:

Գինն 5 ֆրանք (արտասահման 7.50 կամ 10 ֆր. լաւ երկրի): Դիմել միմիայն Հայ Մշակութային Միութեան գանձապահին՝

S. Diradourian 2 Rue Philippe de Girard, Մարսէյլ:

ԱՍՊՈՒՆՋ կը ծախուի

4. Rue des Petits Carreaux, փարիզ Mr. Pierre Marchal ի խանութը:

Ուխտագնացութիւն

ԱՆԴՐԱՆիկի գերեզմանին, կազմակերպուած՝ ՀԱՑ ԿԱՄ. եւ ՄԱՐՏԻԿՆԵՐՈՒ Միութեան կողմէ, ՍԵՊՏ. 11ին՝ կը խնդրուի նպատի ունենալ սպէն Թուպկանը:

ԼՈՒՍԻՆԱՑԻՑ «Խաժակ» խումբի ընդհ. ժողովը՝ 19 օգոստ. ուրբաթ երեկոյ սովորական վայրը: Բոլոր ընկերները պէտք է ներկայ գտնուին:

Հ. Յ. Դ.

Գաւառ

Վիէննի կոմիտէի Դասախօսական ժողովը 26 օգոստ., ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին «Խաժակ» ակումբին մէջ, Նիւթ՝ «Հայ Յեղափոխութեան ծագումն ու զարգացումը» բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

Շնվիլի «Արդուճեան» խումբի ժողովը 27 օգոստոս, շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին սովորական հաւաքատեղին:

Լիոնի Շրջ կոմիտէն ժողոսի կը հրաւիրէ բոլոր խումբերու ընկերները 26 օգոստոս, ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին «Զարդարեան» գրադարանին մէջ, 181 Քուր Լաֆայէթ:

Ալինեօնի «Մուրատ» խումբի ընդհ. ժողովը՝ 27 օգոստոս, շաբաթ երեկոյ ժամը 8ին, փիճոնիէի սրահը: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Ներկայանալ անգամատետրով:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԻՄ Շ. Յ. Դ. ՎԻԷՆԻ ԿՈՄԻՏԷԻ ԿՈՂՄԷ

Խանասոսի արշաւանքի 41րդ. տարեդարձին առթիւ

28 Օգոստ., կիրակի առաւօտեան մինչեւ երեկոյ, Պ. Փլէհյի դաշտավայրը, պղտ աղբիւրին մօտ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին: Ճոխ պիւֆէ:

Մուտքը ազատ է

Ընծանիքներ ընդունուելու են:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ԳԱՆՁՐԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐՈՒ (Ա. եւ Բ. Գիրք)

Խիստ արժէքաւոր երգարանին Ա. Գիրքը, գեղարուեստական տպագրութեամբ, հեղինակներու լուսանկարներով, կեանքագրական գիծերով եւ գեղարուեստական սիրուն կողքով մը. կը պարունակէ 150է աւելի երգեր, բոլորը նօթագրուած:

Երգարանը կը բովանդակէ՝ բոլոր ազգային. յեղափոխական, ժողովրդական, սիրային, կրօնական, գարնանային եւ Յայտնութեան (ռըճոնցմէ 100է աւելի ստացած Հնչք հին թէ նոր երգերը, ամբողջ Հայկազեան:

Իւրաքանչիւր գիրքը կ'արժէ մէյն 6 շիլին՝ արտասահմանի համար. թղթատարն ծախքով. Եգիպտոսի համար 25 ք. Գ.:

Աշխատասիրութեան դործը պիտի բաղկանայ 6 գիրքերէ, իւրաքանչիւրը 50է աւելի երգերով:

Ամբողջական գործին բաժանորդագրուողներուն համար բաքսային զեղչ. փոխանակ 36 շիլինի՝ 30 շիլին 6 գիրքը: Ֆրանսայի համար կ'ընդունինք նաեւ 3 գիրքի համար 15 շիլին կանխիկ:

Հրատ. Imprimerie «Vosguédar». Rue Galal, le Caire (Egypte):

1939 "ՀԱՅԱՄԱՐՏ ՕՐԱՑՈՑՑ,,

Ժ.ՐԴ ՏԱՐԻ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Շ. Յ. Դ. ՊԱՏՏԱՆԿԱՆ ՄԱՒՐԵԱՆ, ՄԱՐՍԷՅԼ

Մամուլի տակ է եւ օգոստոս 30ին լոյս կը տեսնէ 1939 տարուան «Գոյամարտ» Օրացոյցը, գեղեցիկ եւ չքեղ տպագրութեամբ:

Բովանդակութիւն.— Հ. Յ. Դաշնակցութեան պատմութիւնը, հեղինակ՝ Մ. Վարանդեան, Ազգային պատմական եւ յեղափոխական դէմքերու եւ դէպքերու մասին հակիրճ տեղեկութիւններ, մտածումի շիթեր, դրական հատուածներ, գիտական տեղեկութիւններ Հայաստանի եւ դրացի երկիրներու մասին, ասացուածքներ եւ առածներ: Ազգային եւ կրօնական տօները մանրամասնութեամբ:

Կողքին կեդրոնը գարդարուած է «Մայիս 28ի Մտնուիդը» (նկար՝ Վ. Խաչկէտրեանի) եկերուած հայկական զոյգ եռագոյնով:

Երկու կողմերը նկարներ՝ Տիկին Արդուքեանի, Մարօի, Քրիս Ֆէնէրեեանի, Անդրէասեանի եւ երկու խմբանկարներ:

Թերթիկներուն տակը՝ Քրիստափորի, Զաւարեանի եւ Ռոստոմի նկարները Յուշարձանով:

Թերթիկներուն մէջ գեղեցուած են Մ. Վարանդեանի, Յ. Միրիմեանի, Սէրէմեեանի, Վանարեանի, Թէրլէմէզեանի, Զօր. Սեպուհի, Պոյաճեանի եւն. նկարները:

Գինն է՝ Մարսէյլ 5 ֆրանք Ֆրանսա, Սուրիա եւ դաղութներ 5.50 ֆր., արտասահման՝ 6 ֆրանք:

Բացի մեր գործակալներէն՝ ապառիկները նկատի չեն առնուիր: Դիմել՝ մեր ընդհանուր գործակալ՝ Կայծակ Ճարայեանի,

Monsieur Gaïzak Djarayan, 5, Rue de l'Eclipse, Marseille, France:

ՅՈՒՇԱՏԵՏԻՆ

ԻՍԻ ԼԷ-ՔՈՒԼԻՆՑԻ Հայ կամ. եւ մարտիկներու Սիւնեան ժողովը տեղի կ'ունենայ այս շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին «Խրիմեան» սրահին մէջ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Խորին շնորհակալութիւն կը յայտնենք ամէն անոնց, որոնք անձամբ կամ դրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին մեր հօր, եղբօր, հօրեղբօր եւ մեծ հօր ՍԲՐԱՀԱՄ ՏԷՐ ՍՏԵՓԱՆեանի դառնադէտ մահուան առթիւ:

Տէր - Ստեփանեան ընտանիք

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէր եւ Տիկին Վարդապետեան, Տէր եւ Տիկին Եաղըճեան իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն Անիէսի Կ. Խաչի Վարչութեան եւ բոլոր անոնց որոնք անձամբ, դրաւոր կամ հեռագրով իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին մեր սիրեցեալ զաւկին՝ ԱԶՆԻՒ ՎԱՐԴԱՊԵՏեանի դառնադէտ մահուան առթիւ, որ տեղի ունեցաւ 13 Օգոստոսին, խոր սուգի մատնելով մեզ բոլորիս:

Ժամագոյցի եւ գեհարեղինաց վաճառատուն

ՀՐԱԶ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

261, Rue du Fbg. St. Martin

Métro: Louis Blanc et Jaurès

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ՍԵՒԻՐ

Մխիթարեան Հայրերու Սեւրի Մուրատեան վարժարանին դպրոցական 1938—1939 տարեշրջանը կը սկսի Հոկտեմբեր 1էն:

Արձանագրութիւններու համար պէտք է դիմել վարժարանին գրասենեակը Օգոստոս 15էն սկսեալ երկուշաբթի եւ Շաբաթ ժամը 15էն 18ը, 26, Rue Troyon-Sèvres (S. et O.):

Տեսչութիւն

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Դպրոցական նոր տարեշրջանի վերաբացումին՝ Սէն-Ժէրմէն (Մարսէյլ) մանկապարտէզի համար կ'ուզուի փորձառու մանկապարտիզպանուհի մը: Փափաքողներէն կը խնդրուի գրաւոր դիմել մինչեւ Օգոստոս 25, հետեւեալ հասցէին,— Յ. Պետրոսեան, 3 Bld. Neuf, St. Jérome, Marseille:

ԳԱՅԻՐ ՏԵՍԻՐ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Cinéma REXY

Cours Lafayette, angle Garibaldi

Le Gérant : H. STEPHAN

Imprimerie A. DER (AGOPIAN)

17, Rue Damesme — PARIS (13)

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՄԱՂԱՂԱԹՆԵՐ

(Բերթուածներ)

ԱՇԱՐՈՆ ՏԱՏՈՒՐԵԱՆ

փառատիպ հատոր մը, 300 տպուած սահմանափակ թիւով օրինակներ:

Գլուխները այս հոյակապ խորագրերէն.—

ՅԱՑԳԱՒԱՂԱՒԱՒ

ՍԿԸՐՔ ՓՈՒՇԵ ՊՍԱԿՈՎ

ԵԵՂՃ ՄԱՐԴԵՐՈՒ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՒԵՀԵՆԱԿԱՆՔ

ՀԱՆԱՄԱՏԵՂԸՐ Կ'ԱՍՏՈՒԱԾԱՆԱՆ

ՍԻՐՏՍ ԿԱՐՄԻՐ ՎԱՐԴԵՐՈՎ

ԻՆՔՆԱՒՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԳԻՒՂԻ ՍԻՒՔԵՐ՝ ԵԱՐՕՋ ԵՐԳԵՐ

Գին 40 ֆրանք

Դիմել հեղինակին,

17, Rue Damesme, PARIS

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿ Է

«Մատենաշար Ռազմիկի» բ

Հրատարակութիւն Հայ կամ. եւ Մարտիկներու Մ

ԼԵՌ ՅԻՆ ՊՏԵՂԸՄԸ

Գրեց՝ ՀՐԱՆՏ ՓԱՍՏՐՄԱՃԵԱՆ

Այս պիտական խիստ արժէքաւոր ուսումնասիրութիւնը գործն է Հ. Փաստրմաճեանի, որ վերջերս անգլիերէն լեզուով լոյս տեսած է Վաշինգ... մէջ: Մեր համակրելի աշխատակիցը շատ պարզ եւ հասկնալի լեզուով կ... ամնասիրէ լեռնային զանազան ռազմաբեմերը — մասնաւորաբար Հայկական — տալով անոնց չուրջ կատարուած զանազան նշանակալից դէպքեր, թուով պատճառներ, թիւեր ու դէմքեր:

Հեղինակը սքանչելիօրէն կը պարզաբանէ լեռնային հողամասերու իւրայատուկ կազմութիւնը ու անոնց դերը ռազմական գործողութիւններու վրայ. կը խօսի զանազան տեսակի կռիւներու մասին: Կը պարզէ լեռնային երկիրներու պարենաւորման եւ փոխադրութեանց դժուարութիւնները, լեռնային յատուկ զօրամասերու կազմակերպութիւնը, քարտերու գործը եւայլն:

Գիրքը 100 էջէ աւելի, գեղեցիկ տպագրութեամբ եւ հարուստ պարզաբանուած է:

Հայերէնի թարգմանուած այս գործը պիտի հետաքրքրէ անխտիր նախկին ռազմիկները, նորակոչ զինուորներ, եւ առհասարակ ամբողջ հասարակութիւնը:

ՆՇԱՆ ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆԻ

«ԹԱՊՐԱՆԿԱՐՆԵՐ»

երգիծական նոր հատորը (208 էջ)

Մանօթ դէմքեր եւ ժողովրդական տիպեր: Վարպետօտան մը ժպիտի, խինդի եւ հեգնութեան լաստդան նաւէրը ինքզինքին ու բարեկամին.

«Ինձպէս զիտցիր որ առողջութիւնն ու բախտն ալ քեզի խնդան» Մէնիկլ

«Իւրաքանչիւր ժպիտ հոգիին մէջ լոյս մը կը վառէ» Անկիերեան

«Մինդաղը սրտին արեւն է» Հաճու - Հիր

Հատորին գինն է Ֆրանսա եւ գաղութներ 20 Ֆր., արտասահման 25 Ֆր.

Դիմել հեղինակին.— 21, Rue Ampère, Cachan, Seine, France:

ԾԱԽՈՒ Է ՍԱՓՐԻԶԻ ԽԱՆՈՒԹ ՄԸ

Մեկնումի պատճառով ծախու է ՍԱՓՐԻԶԻ խանութ մը շատ նպատակայարմար տեղ գինով, որ տարեկան 50—75000 ֆրանք հասոյթ կը բերէ տեղւոյն տարեկան վաճառքն է 200 ֆրանք:

Դիմել Stephan Kalpakdjian ի 37 ter Rue de l'Hay, Kremlin-Bicêtre (Seine)

Հայ կիներ գործ նորոգելու համար, Դիմել Պ. Մ... ճեանի, ժամը 9—11, 23 Rue Jean Mermoz Paris (8e) մէթրօ St. Philippe du Roule, Tél. Balzac 28—96:

"ՇԻՐԱԿ,,

Արեւելքի միակ իսկական օղին է: Անզուգական. Անմրցելի. Ախորժակ... Աւարտական զօրացուցիչ ախորժակարար... քեր, պատրաստուած վուտ չամիչի ... Թով: Հայ աւանդական սեղանին զարդ:

ՐԱՔԸ ՏԻՒԶ

Զուտ խաղողէ քաշուած եւ անխտնով պատրաստուած հայկական օղին է: ՐԱՔԸ ՏԻՒԶԻ Զգուշացէք արուեստական օղիներէ. ձեր ստամոքսը կ'այրէ... էիչ տնտեսները չուտ կը խմուին եւ կը վնասէ ձեր առողջութեան: խմեցէք միայն ՐԱՔԸ ՏԻՒԶԸ որուն անուշ բոյրը, կազդուրիչ եւ սիրուն ժաքերը ըլլալէ զատ ուշադրութեան ճաշատեսակներու ընկերակից է:

Dalakupeian 8 Rue Suffren, Dépôt: 7 Rue de la Paix, Marseille. Tél. Dragon 70—89.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ՓՐԱԿԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme, PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15 - 76
Chèque Postal Paris 1678 - 63
(ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՒԱՄՍԵԱՅ	
Թրանսա եւ Գաղութներ	150 ֆրանք	75 ֆրանք	40 ֆր.
Աջդլիա եւ Իտալիա	265 ֆրանք	140 ֆրանք	
Ուրիշ երկիրներ	215 ֆրանք	110 ֆրանք	

ՈՒՐԲԱԹ 26 ՕԳՈՍՏՈՍ VENDREDI 26 AOUT 1938

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

Ամբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Ա-Դ ՏԱՐԻ — 14e Année No. 3818

ԵՐԿՈՒՔ ԽՕՀԱՐԿ

ՋՕՐԱԿԻՐ ԵԻ ՊԱՏՐԱՍՏ ԱՄԷՆ ԳՆՈՎ

Ֆրանսայի ներքին տագնապին հետ զուգընթաց, սահմանէն անդին տեղի կ'ունենան կարգ մը դէպքեր, որոնց ելքը դժուար է դուշակել :

Անոնցմէ այդ երեւոյթներն ու դէպքերն են որ ոչ միայն կը զօրացնեն Պ. Տալատիէի բռնած ղիրքը, այլեւ ըսել կուտան անոր.

— « Ձորս ամսուան փորձառութիւն մը հաստոցեց զիս թէ ինչ որ կը պահանջէ՝ անհրաժեշտ էր: Ես կը գտնուիմ կացութեան մը մէջ զոր ոչ մէկ վարչապետ տեսած է 1914էն իվեր... Մենք պէտք է սկսինք աւելի արտադրել անմիջապէս, բանի մը օրէն. մանաւանդ ազգային պաշտպանութեան համար բանող բոլոր ճարտարագործութեանց մէջ: Խաղաղութեան պահպանումը կը պահանջէ որ Ֆրանսան զօրաւոր ըլլայ անյապաղ, եւ ոչ թէ վեց ամիսէն կամ մէկ տարիէն » :

Արդ, ի՞նչ տեղի կ'ունենայ արտասահմանի մէջ, ճիշդ այս միջոցին :

1. Ջեխական տագնապը արդէն մտած է ամէնէն փափուկ փուլին մէջ: Ամէնքն ալ ակնդէտ կը սպասեն անդլիացի բարեխօսին միջամտութեան, որպէսզի աւելի չբարդանայ կացութիւնը: Լորտ Րընճիմէն կը շարունակէ տեղեկութիւններ հաւաքել բոլոր իրատես անձերէն, հանրապետութեան նախագահէն ու վարչապետէն մինչեւ Գերմաններու «Առաջնորդ»ը եւ միւս հոսանքներու ներկայացուցիչները: Կը թուի թէ վճռական ժամերը մօտեցած են, քանի որ միջնորդը անհրաժեշտ գտած է օդանաւով Լոնտոն դրկել իր աշխատակիցներէն մէկը, տեղեկութիւններ հաղորդելու եւ հրահանգներ առնելու համար :

Այս տեսակէտէն, խորապէս ուշագրաւ է Անգլիոյ նախարարական – կան բացառիկ ժողովը, որ գրաւեցաւ օրուան կնճռոտներով, — Սպանիական պատերազմ, անդլե-իտալական համաձայնութիւն, չեխական խնդիր եւն.:

Անգլիական թերթերը պարզելով կացութեան ծանրութիւնը՝ մասնաւորապէս Փրակայի մէջ, կը կարծեն թէ ժամանակը եկած է որ կառավարութիւնը ճշդէ իր վերջնական դիրքը: Լաւատեսներու կարծիքով, Մեծն Բրիտանիա պիտի օգնէ Ֆրանսայի, եթէ այս վերջինը կռիւի բռնուի, իր չեխական յանձնառութիւնները դոր – ծադրելու համար (պինաւորական օգնութիւն) :

Միեւնոյն ատեն կը չարունակուին ոչ միայն անհնախընթաց ռազմափորձերը, այլեւ դիւանագիտական երթեւեկներն ու զադանի խօսակցութիւնները, նաւահանդէսներով եւ զօրահանդէսնե – րով: Մէկ խօսքով տենդագին եւ չարաճուն գործունէութիւն բոլոր ճակատներուն վրայ :

Ճիշդ այս միջոցին, Լոնտոնի թերթերը կը դրեն թէ անհետաքրքրութեան նախարարը լայն պտոյտ մը պիտի կատարէ յառաջիկայ ամսու, կեդր. Եւրոպայի եւ Պալքաններու մէջ: Նախարարը պիտի հանդիպի Փէշթա, Պելկրատ, Սոֆիա, Պուքրէշ եւ Աթէնք, նոր չհաստատութիւններ ապահովելու, արտածումներն ու ներածումները աւելցնելու առաջադրութեամբ: Ծրագիրը կը ձգտի Գերմանիան դարձնել դլուխը տնտեսական վիթխարի խմբակցութեան մը, Հունգարիոյէն մինչեւ Սեւ Ծով :

Տակաւին չհաստատուած ոչ Պալքաններու կացութեան, ոչ ալ Ծայր. Արեւելքի մասին, որոնք պայթուցիկ հնոցները են սկիզբէն ի վեր :

Այսպէս խաղաղ զօրաշարժ մըն է որ կը կատարուի ամէն կողմ, բաւին ամենայայտնի առումով, — ռազմական, քաղաքական, տնտեսական եւ ընկերային: Տենդագին աշխատանք, յանուն վերակազմութեան եւ ազգային պաշտպանութեան :

Ուրեմն, բացառութեան չեն կարծիր Ֆրանսայի վարիչները, – րուն մտահոգութիւնները, օր առաջ բազմապատկելու համար է՛ւ ճարտարագործական արտադրութիւնները, է՛ւ ռազմական պատ – րաստութիւնները:

Տալատիէն է նորէն որ կ'ազդարարէ.— «եթէ չուզեն լսել պիտ այսօր, երկու ամիսէն ուրիշ կառավարութիւն մը 44 ժամուան աշ – խատանք պիտի պարտադրէ, առանց յաւելուածական վճարի »:

Կառավարութիւնը բացէ ի բաց կը պահանջէ «աշխատանքի լծուիլ»: Ընել կ'ուզէ՝ պատրաստուիլ օր առաջ, առանց իւրի չմնալու համար :

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄԸ

ԱՐՄԱՏԱԿԱՆՆԵՐԸ ՀԱՒԱՆՈՒԹԻՒՆ ՅԱՅՏՆԵՑԻՆ Պ. ՏԱԼԱՏԻԷԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ

Վարչապետը կը կրկնէ իր տեսակէտը յանուն երկրին պաշտպանութեան

Արմատական կուսակցութեան գործադիր կոմիտէն բացառիկ ժողով դու – մբաց չորեքշաբթի օր, լսելու համար վարչապետին բացատրութիւնները՝ կիր – բակի օրուան ճառի մասին: Կը նախագահէր Պ. Տալատիէ ինք, իբրեւ կուսակ – ցութեան նախագահ :

Անմիջապէս օրակարգին անցնելով, Պ. Տալատիէ յիշեց ժողովի մէկ խօս – քը.—«Միակ երկիր մը չի կրնար մարդկօրէն սահմանել աշխատաւարձի եւ աշխատանքի ճիշդ չափը, ուրիշ պետութիւններէ դուրս»: Բացատրեց թէ իր ճառը կը բխէր արտաքին կացութեան հոգերէն, թէ ազգային պաշտպանու – թիւնը մեծ ճիգ մը կը պահանջէ եւ թէ ազգին դէմ ոճիր մը գործած պիտի ըլ – լայինք, եթէ չկատարուէր այդ ճիգը:«Կը կրկնեմ այսհամոզումս ,մեր վարած եմ անոր եւ վարած պիտի մնամ»: Պնդեց թէ Ֆրանսա երկու անգամ աւելի ժա – մանակ կը վատնէ, ինչպէս յիշեցուցած էր Պ. Քամփինճի, Թորփիլանու մը չհինելու համար, քան Իտալիան : Եւ չարունակեց.

— « Եւրոպան երկրային դրախտ մը չէ: Եթէ Ֆրանսա կ'ուզէ իր ձայնը լսելի դարձնել աշխարհի մէջ, եթէ չուզեր համակերպումի քաղաքականու – թիւն մը վարել, որ այն չէ ինչ որ կը պահանջեն հաստատութիւնները, պէտք է կատարել պահանջուած ճիգը: Ինձի կ'ըսեն թէ այս կամ այն ճարտարագոր – ծութեան մէջ յաւելուածական ժամեր հաստատելէ առաջ, հարկ է վերակազ – մել գործադրութիւնները եւ աշխատանքի մեթոտները: Բայց ես չեմ կրնար ասոր սպասել, դժնակը ոսկորին հասած է: Շաբաթական 40 ժամուան աշխատանքի օրէնքը ես առնելու խնդիր չեմ: Ամբողջ խնդիրը սա է,— յաւելուածական ժամեր հաստատել, որոնց համար պէտք է վճարել համաձայն 40 ժամուան սկզբունքին, աւելի բարձր բայց ոչ խափանարար սակով մը : Եթէ չուզեն լսել զիս այսօր, երկու ամիսէն ուրիշ կառավարութիւն մը 44 ժամուան աշխատանքի պիտի պարտադրէ ,առանց յաւելուածական վճարումի : Ինչ կը վերաբերի ժողով դումարելով հաւանութիւն յայտնել Պ. Պ. Ֆրոսարի եւ Ռամատիէի հրաժարման, բայց համաձայնեցաւ նաեւ որ իր միւս երկու անդամները, տիկի Քրաժարման, եւ Շարլ Փոմաւէ մաս կազմեն դահլիճին: Այս առթիւ Անատոլ ը Մոնզի եւ Շարլ Փոմաւէ մաս կազմեն դահլիճին: Այս առթիւ քուէարկուած բանաձեւը անուղղակի մեղադրանք մը կը պարունակէ Պ. Տալատիէի դէմ :

**** Պ. Ժուհօ, Աշխատանքի Դաշնակցութեան ընդհ. քարտուղարը, որ նիւ Եորք կը գտնուի, հեռագրով մը հաւանութիւն յայտնեց կազմակերպութեան ընդհանուր դիրքին: Այս առթիւ բաւական համարելով կատարուած չեղումները , անկարելի կը գտնէ ընդհանրացնել փոփոխութիւնը, քանի որ գործադրութիւ – նը կ'աճի չարունակ :*

**** Ջանազան կողմերէ շնորհաւորական հեռագիրներ եւ նամակներ կ'ուղ – ղուին Պ. Տալատիէի, որպէսզի ամուր մնայ: — Իսկ ծայրայեղ տարրերը կը չարունակեն յուզել հանրային կարծիքը, հրապարակային ժողովներով եւ լրագրական պայքարներով: Այսօր, ուրբաթ, նիստ ունին բոլոր ճակատներու հոսանքները, կուսակցական թէ խորհրդարանական: Վճռական արդիւնքներ կը սպասուին այս ժողովներէն :*

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԾԻՐԱՆԻ ԳՕՏԻ ՄԸ

*« Ցուսաբեր »*ի մէկ առաջնորդողը հրատարակեր էինք անցեալ օր: *«Ցա – ռաջ»*ի կիրակի օրուան խմբագրականն ալ կը շօշափէր նոյն նիւթը,— հատ – ուածով հայ մշակոյթի «հոգեւոր տարա – գիրներուն »:

Անշուշտ, ուրիշներ եւս պիտի ար – տայայտուին այս նիւթին շուրջ :

Սկզբունքի մասին տարակար – ծութիւն չկայ: Հայկական մակարդ ,— եռդ կը դադրին, պէ՛տք է որ դադրին կուսակցական ու հատուածային քո – ղո՛ր վէճերը :

Ահա մարզ մը, ուրեմն, ուր մենք կրնանք ըսել թէ մենք» կը կ'առնենք իր ամբողջական իմաստով: Հոստովանինք, որ նահ՛ւ այս բառը կորսնցուցած է, մեր մէջ, իր լայն ու իրական իմաստը: Ու հազած՝ գունա – ւոր պատմութիւն :

Դաշնակցականներս «մենք» ենք: Ու ընդմէջ դուրս գտնուածները՝ «դուք » կամ «անոնք»: Իտամկավարները«մենք» էն: Եւ, իրենց համար՝ Դաշնակցա – կանները, Հնչակեանները հայրն « դուք » կամ «անոնք »: Նոյնը՝ այս վերջիններուն համար :

Արդ, կ'ըսէի, մենք կրնանք ըսել թէ – վի զալ մշակոյթի մարզին մէջ, գոնէ հոդ վերստեղծելու համար արտասահ – մանեան «հայութիւնը» , որ թուական է ու անուանական , բայց ո՛չ՝ փաստա – կան: վասնզի , չմոռնա՞նք, նա՛եւ հո – գեպէս աճ՞ատուած ենք ,— փիզիքա – կան ու գաղափարական անջատումին նման: կամ՝ իբրեւ հետեւանք անոնց :

Մշակոյթը ուրիշ բան չէ, բայց եթէ դարաւոր արգասիքը ժողովուրդի մը հոգեկան արժէքներուն ու ապրումնե – րուն: Զայն փրկելու եւ հաւաքելու համար

ՀԵՂԱՓՈԽ ԱՂՋԻԿ

Հեղ. Բարսեղ Ա. ՀԱՅԿԱԶՆԻ

Ձեռքերի խոսքը

Ձեռքերի լեզուն ամենահին լեզուներից մեկն է։ Ձեռքերը խոսում են ամենքից առաջ, երբ մարդ ոչ մի բառ չգիտի։ Ձեռքերը խոսում են ամենքից հետո, երբ մարդ ամեն բան ասել է։ Ձեռքերը խոսում են ամենքից ավելի, երբ մարդ ոչ մի բառ չի ասում։

Ձեռքերի լեզուն ամենաճշգրիտ լեզուն է։ Ձեռքերի լեզուն ամենաանկեղծ լեզուն է։ Ձեռքերի լեզուն ամենաարտահայտիչ լեզուն է։ Ձեռքերի լեզուն ամենաանմոռանալի լեզուն է։

— Ինչպես պարբերե՞լ։ — հարցրեց ինձ Ա. Ա. Ա.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ

(Պերմսկայա պրավդա պատմում է)

Մեր ճամփան շատ դիպվածներ ունեցավ, որոնց մասին կպատմենք ուրիշ անգամ։ Հիմա միայն կասենք, որ մենք ճամփա ելանք ամռան ամենաշոգ ժամանակը։ Ամռան շոգը ուրիշ է Ռուսիայում, ուրիշ՝ Հնդկաստանում։ Հնդկաստանում շոգը ահագին է, ինչպես կրակ։ Ամռան ամիսներին Հնդկաստանում ամեն մարդ ուզում է ամեն տեղ լինել, միայն թե տանը չլինի։ Ամեն մարդ ուզում է ամեն տեղ գնալ, միայն թե տանը չնստի։ Ամեն մարդ ուզում է ամեն տեղ գնալ, միայն թե տանը չնստի։ Ամեն մարդ ուզում է ամեն տեղ գնալ, միայն թե տանը չնստի։

Ամռան շոգերին Հնդկաստանում

համար: Տասնըհինգ օր վերջը, կ'իմացուէր թէ կանոնաւոր բանակը խուճապահար փախուստի մատնուած է: Քիւրտերը կը յառաջանային, դիմադրող չունենալով իրենց ճամբուն վրայ:

Թերագնահատած ըլլալով ապստամբութեան կարեւորութիւնը, Ֆէյճի պէյ, քէմալական կառավարութեան վարչապետը, իր տեղը տուաւ Իսմէթ փաշայի:

Բայց մինչ էնկիւրի փախուստի ճամբաները կը բռնէր, կը վարանէր, ապըստամբութիւնը կը ծաւալէր, նոյնիսկ սպառնալով երիտասարդ հանրապետութեան գոյութեանը: Զօրաբաժին առ զօրաբաժին, թրքական կառավարութիւնը Քիւրտերուն դէմ թափեց իր բոլոր ուժը:

Ճակատամարտ տեւեց ամիսներ: Իրական պատերազմ մըն էր որ կը մղուէր, պատերազմ մը որ 25 միլիոն ոսկի արժեց թրքական կառավարութեան:

Վերջապէս, չարժման վարիչը, Սէյիտ Րիզա (չէյխ Սայիտ) ինկաւ Թուրքերուն ձեռքը: Շէյխը առանց այլեւս ալի կախուեցաւ Տիարպէքիրի հրապարակին վրայ, ուրիշ ցեղապետներ աքսորուեցան Իմմիր, Թուրքիոյ միւս ծայրը, ամբողջ վիլայէր կրակի տրուեցան:

Քիւրտերը լռեցուցած կը կարծէր թէ ապստամբութիւնը խափանած է: Այդպէս չեղաւ: Կրակը կը մխար: Քիւրտերը աւիթին կը սպասէին, նորէն չարժելու համար:

1928.— ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆ

Ֆէյճի պէյ իր պաշտօնէն հրաժարելով դրկուեցաւ Լոնտոն, իբրեւ դեսպան: Շատ չանցած եա կանչուեցաւ եւ այս երկու յաջորդական անարգանքները չինքը կատարի հակառակորդ մը դարձուցին քէմալական իշխանութեան: Ան հիմնեց կուսակցութիւն մը, Թէրաքքըփէրվէր» (Յառաջդիմասէր), առաջին ընդդիմադիր կուսակցութիւնը Թուրքիոյ մէջ: Անոր գոյութեան առաջին պահուն, չարժումը չփոթութեան մատնեց էնկիւրին:

Այդ պահէն էր որ օգտուեցաւ Իհսան Նուրի փաշա, Շէյխ Սայիտի յաջորդը, նորէն պարզելու համար ապստամբութեան դրօշը: Այս անգամ Քիւրտերը իրենց տրամադրութեան տակ ունէին արդիական զէնքեր. — ռուսական արտադրութիւն, ունին ռադմանիւթ եւ դրամ: Գարախան անկէ անցած էր...?:

Բայց, էնկիւրի փորձառութիւն տացած էր արդէն եւ գարկաւ ուժգին, առանց ժամանակ վատնելու:

Տիարպէքիրի, Աւտանայի մէջ ձեռք անցած ցեղապետները կախուեցան, առնոց առաջնորդը դրաւուեցաւ, արբանեակները աքսորուեցան:

Մինչ այս մինչ այն, թշնամին անհետացաւ հրաշիւք իմն, թրքական բանակին առջեւ:

(Մնացեալը յաջորդով)

Նաւահանգիստներու գործադուլը կը ծաւալի

Մարսէյլի նաւահանգստի վէճին առթիւ, որ չէ լուծուած տակաւին, ուրիշ նաւահանգիստներու մէջ ալ խլրտումներ կը նշմարուին: Մարսէյլի բանուորները տրեքչարթի առաւ ժողով գումարելով, յայտարարեցին թէ կիրակնօրեայ եւ դիշերային աշխատանքի սկզբունքը մերժուած է նաեւ Այժերիոյ, Թունուզի, Մարոքի եւ Բոսֆորի նաւահանգիստներուն մէջ: Իրրեւ հետեւանք այս նոր եւ աւելի ծանր տագնապին, Ֆրանսայի չորեքնուագային լրկերութիւնները սկսան վերթել իրենց ժամանակացոյցը, այնպէս որ ո եւ է նաւ պիտի չհանդիպի Մէյներիքեանի նաւահանգիստները, կիրակի օրերը:

Սակայն իրիկուան դէմ նաւահանգստի բանուորներու (տոքըր) Միութենանց Դաշնակցութիւնը, որ ազգային կազմակերպութիւն մըն է, եւ որ միակ իրաւասուն է բնդհ. գործադուլ հռչակելու, յայտարարեց թէ ուրիշ նաւահանգիստներու Մէյութենանց հրաման արուած չէ Մարսէյլի չարժումին հետեւելու: Կազմակերպութիւնը բանակցութեանց ելքին կը սպասէ, վերջնական որոչում տալու համար: Բանակցութիւնները սկսան երէկ, աշխատանքի նոր նախարարին հետ: Մինչ այս մինչ այն, Փարիզի նաւահանգստի բանուորներն ալ համերաշխութիւն յայտնեցին Մարսէյլի բանուորներուն եւ որոշեցին յաւելուածական աշխատանք չհատարել այսուհետեւ, ցորչափ գործադրկութիւնը կը տիրէ Փարիզի շրջանին մէջ:

ՅԱՂԹԱՆԱԿ ԼՈՒՐԵՐ ՔՈՒՆԻ ՄԸ ՏՈՂՄԻ

Վիէնի մեր թղթակիցը ցաւալի լուր մը կը հաղորդէ: Ընկեր Հայկ Լուսարեւեանի եղբայրը, 20 տարեկան, որ պայթուցիկի գործարանը կը բանէր, աշխատանքի պահուն պայթումի համազիպիով, բոլորովին կ'այրի: Հիւանդանոց կը փոխադրուի, բայց ապան կը մեռնի:

ԱՆԳԼԻԱ ՊԻՏԻ ՕԳՆԻ ՖՐԱՆՍԱՑԻ, եթէ այս վերջինը ընդհարումի մը հանդիպի, Զեխոսլովաքիոյ հետ կնքուած համաձայնութեանց գործադրութեան համար:— Այս լուրը կը հաղորդեն (Լոնտոնի թերթերը, աւելցնելով թէ Գ. Ազգմոլորկն այս խմաստով յայտարարութիւն մը պիտի ընէ մօտերս, իբրեւ հետեւանք մտահոգիչ խորհրդակցութեան մը: Քաղաքական շրջանակներու մէջ չատ ծանր կը նկատուի չեխական տագնապը:

ՁԵՆՈՍԼՈՎԱՔԻՈՑ անգլիացի միջնորդը, լորտ Րընսիմէն, օգնականով Լոնտոն վերկեց իր աշխատակիցներէն մէկը, տեղեկութիւններ հաղորդելու եւ նոր հրահանգներ ստանալու համար: Լորտը Յունկէս ժամուան տեսակցութիւն մը ունենալ չէխ վարչապետին հետ: Իրագեկներ կը հաւատան թէ բանակցութեանց հիմ մը գտնուած է արդէն: Խորհրդակցութիւնները կը չարունակուին կառավարութեան եւ կուսակցութեանց հետ:

ԲԱԳՒՒՒԷՆ կը հետագրեն թէ Աարբէյճանի Գերագոյն Ատեանը մահուան դատապարտեց «հակայեղափոխական, քաղքենի - ազգայնական, ապստամբական եւ ահաբեկչական» կազմակերպութեան մը անդամներէն տասը հոգի, իսկ չորս հոգի ալ՝ 12 — 25 տարի բանտարկութեան: Բոլորն ալ հոգային գործադուլութեան բարձր պաշտօնատարներ են:

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՑ վարչապետ Գէրլին վերադարձաւ, ծովային պտոյտը եւ նաւահանգիստը վերջացած ըլլալով: Այս առթիւ ալ խանդավառ ընդունելութիւն մը սարքուած էր: Երէկ գօրահանդէս մը կազմակերպուեցաւ, — ամենամեծը՝ եթովպիոյ գրաւումէն ի վեր:— Հիթլերի պլխաւոր օրկանը խմբագրականով մը ուղղակի կ'ամբաստանէ Մ. Նահանդներու զանձային նախարարը, ըսելով թէ դաւեր կը սարքէ Գերմանիոյ դէմ, Անգլիոյ պատերազմական նախարարին, Պ. Լէոն Պլումի, Մանտէլի եւ ուրիշներու հետ: (Նախարարը Եւրոպա կը գտնուի վէց չաբաթէ ի վեր):— Ամբողջ Հունգարիոյ մէջ մեծ գոհունակութիւն պատճառեց սպառազինութեանց իրաւունքին վերահաստատումը:

ՊԱՊԻՆ ԴԷՄ նոր եւ աւելի բուռն յօդուած մը հրատարակեց Գերմանիոյ հակահրէական կառոյցի օրկանը, «Տէր Շթուրմէր»: Յօդուածը բողոքելով ցեղերու հաւասարութեան սկզբունքին դէմ, կ'ըսէ.— «Երեք հիմնական ցեղեր կան,— սպիտակ, դեղին եւ սեւ: Արդ, հրեայ հասարակութիւնը արդիւնքն է սպիտակ, դեղին եւ սեւ ցեղերու միջեւ դարերու ընթացքին կատարուած խառնուրդին: Պապը իւրացուցեր է ցեղերու հաւասարութեան կեղծ դաղափարը զոր տարածած են Հրեաները, աջակցութեամբ մարքսեաններու եւ ազատ - որմնադիրներու»:

ՅՈՐԵՆԻՆ ԳԻՆԸ (կենդինարը) 214 ֆրանք նշանակուեցաւ իրաւասու պաշտօնատան կողմէ: Կը կարծուի թէ հացը երկու սու եւս պիտի սղէ:

35.00 ԹՈՆՆՕ տարողութեամբ նոր գրահատար մը պիտի չինուի, «Քլէմանսօ» անունով: Նոյն չարքէն երկու հատ ալ կը չինուին արդէն:

Գաւառ

Վիէնի Կոնիւէի դատախազական ժողովը 26 Օգոստ., ուրբաթ երեկոյ ժամը 8 30ին «Ազատ սկզ» սրահին մէջ, նիւթ՝ «Հայ Յեղափոխութեան ծագումն ու զարգացում»: Բոլոր բնակիչներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

Շնեվիլի «Աղդու Թեատռ» խումբի ժողովը 27 Օգոստոս, շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին սովորական հաւաքատեղին:

Լիոնի Շրջ. կոմիտէի ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր խումբերու ընկերները 26 Օգոստոս, ուրբաթ երեկոյ ժամը 8 30ին «Զարդարեան» գրադարանին մէջ, 181 Քուր Լաֆայէթ:

Ալինեանի «Մուրատ» խումբի ընդհ. ժողովը՝ 27 Օգոստոս, շաբաթ երեկոյ ժամը 8ին, փիժոնիէի սրահը: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Ներկայանալ անդամատեսերով:

Սէնթ Էթիէնի «Նոտաք» Էմէ ակոմիտէի փիես-քանական ժողովը՝ շաբաթ 27 Օգոստոս երկոյեան ժամը 8ին «Գուբեան» գրադարանը: Ընկերներու սերտ յաչուադիտելը անհրաժեշտ է:

ԴԱՄԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ,

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ ՓԱՐԻԶԻ «ԵԳԻՊՏԱՑԻՒ» ԿՈՄԻՏԷԻ ԿՈՂՄԷ

Երկուշաբթի, 29 Օգոստոս, ժամը 8.30ին 6 Ապրիլ տ'Թալէի սրճարանին վերնայարկը:

ԿԸ ԽՕՍԻ Ք-ՆԿ. ՀԱՅԿ ՕՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

Նիւթ ե ք ր ե մ (իր դէրը Պարտկան Յեղափոխութեան մէջ):

Կը հրաւիրուին փաթիլի եւ արուարձաններու բոլոր ընկերները:

ՕԵՏԱՋԳՈՒՄԸ Է ՎԻԷՆԻ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

1939 "ՅՈՅԱՐԱՏ ՕՐ ՅՈՅ,,

Ժ.ԲԴ ՏԱՐԻ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Հ. Յ. Գ. ՊՈՏՏՆ-ԿԱՆ Մ-ՈՒԹԵԱՆ, ՄԱՐՍԷՅԼ

Մամուլի տակ է եւ օգոստոս 30ին լոյս կը տեսնէ 1939 տարուան «Գոյատարած» Օրացոյցը, գեղեցիկ եւ չքեղ տպագրութեամբ:

Բովանդակութիւն.— Հ. Յ. Դաշնակցութեան պատմութիւնը, հեղինակ՝ Մ. Վարանդեան, Ազգային պատմական եւ յեղափոխական դէմքերու եւ դէպքերու մասին հակիրճ տեղեկութիւններ, մտածումի չիթեր, զրական հատուածներ, գիտական տեղեկութիւններ Հայաստանի եւ զրացի երկիրներու մասին, ասացուածքներ եւ առածներ: Ազգային եւ կրօնական տօները մանրամասնութեամբ:

Կազմին կեդրոնը զարդարուած է «Մայիս 28ի Մտնունդը» (նկար՝ Վ. Խանիկեանցեանի) եղերուած հայկական զոյգ եռագոյնով:

Երկու կողմերը նկարներ՝ Տիկին Արզուբեանի, Մարօի, Քրիս Ֆեհէրեանի, Անդրէասեանի եւ երկու խմբանկարներ:

Թերթիկներուն տակը՝ Քրիստափորի, Զաւարեանի եւ Ռոստոմի նկարները Յուշարձանով:

Թերթիկներուն մէջ գեղեցուած են Մ. Վարանդեանի, Յ. Միրիմեանի, Սէրէմեանի, Վանարեանի, Թէրլէմէզեանի, Զօր. Սեպուհի, Պօղոսեանի եւն. նկարները:

Գինն է՝ Մարսէյլ 5 Ֆրանք Ֆրանսա, Սուրիա եւ գաղութներ 5.50 Ֆր., արտասահման՝ 6 Ֆրանք:

Բացի մեր գործակալներէն՝ ապառիկները նկատի չեն առնուիր: Դիմել՝ մեր ընդհանուր գործակալ՝ Կայծակ Ճաքայեանի,

Monsieur Gaïzak Djarayan, 5, Rue de l'Eclipse, Marseille, France:

ՔՈՒՇԱՆԱՐԷՍ

ՅՕԹ ԼԻ ՊՈՒԼԻՆՑԻ Հայ Սամ. եւ Բարեգործ. Միութեան տարեկան ժողովը սահի կ'ունենայ այս շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին «Թրիմեան» սրահին մէջ

ՀՈՒԳԵՀԱՆԴԻՍՏ - ՊԱՏԱՐԱԳ

Եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը կը խնդրէ ընդհանուր ժողովի ներկայ ըլլալ.—

Ի ժամանակի հերու Ջուլավար Ան դրանի ի ժամուան ատենապետին առիթ ունենալ տատոփիակայ կիրակի 28 Օգոստոս, ի Փասատրագի ժամուցմամբ ի գլուխ Գերմանիոյ տարածուած ի պատերազմի մասին Մարսէյլ ի ծով ունէս մեծ ժողով

Յետ ժողովի, ժամը 1.30ին փոփոքները կրնան ստանալ ճաշգուելիները չիրիմ, փեռ ա շէֆի վերնայարկ Ռեսթորան Ռուա Ֆոնթոն

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԱՆԻԼԻՆ ՊՈՒԻՆ ԺՈՒԼՆ ի պատասխանատուութեան կը յայտնէ տէր եւ տիկին Գասնիկ Յովհաննէսեանի եւ իր բնակարանի պարտատէրոջ իրենց սիրելի մօր մահուան առթիւ:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԱՆԻԼԻՆ ՊՈՒԻՆ ՔՈԼՈՆՊի կապրայտ խաչի Մասնաճիւղը իր կատարեալ ցաւակցութիւնը կը յայտնէ տէր եւ տիկին Գասնիկ Յովհաննէսեանի եւ իր բնակարանի պարտատէրոջ իրենց սիրելի մօր մահուան առթիւ:

ԺԱՄԱԳՈՅՑԻ եւ գոհարեղինաց վաճառատուն
ՀՐԱՉ ԱՒԱԳԵՐՏԻՍԵԱՆ
281, Rue du Fbg. St. Martin
Métro: Louis Blanc et Lanry

ԳԱՁԻՔ ՏԵՍԻՔ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ
Cinéma REXY
Cours Lafayette, angle Garibaldi

ԼՈՑՄ ՏԵՍԱՀ

ԵՐՈՒՄԱՂԷՄ, ԵՒ ՈՒՍԱՂԷՄ...

(ՎԱՊԵՐԳՈՒԹԻՒՆ)

ԳՐ Ց՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Հրատարակութիւն Մարսէյլի Հայ Մշակութային Միութեան: Գեղարուեստ հատոր մը, 200 օրինակը ապառիկ՝ վարդագոյն աղնիւ թուղթի վրայ:

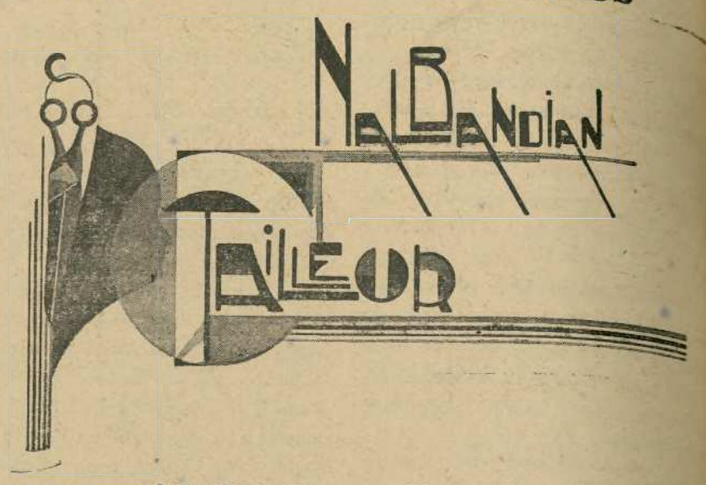
Գինն 5 ֆրանք (արտասահման 7.50 կամ 10 ֆր. լաս Արլէ): Դիմել միութեան Հայ Մշակութային Միութեան գանձատունը՝

S. Diradourian 2 Rue Philippe de Girard, Մարսէյլ:

ՀԻԹԼԷՐԻ «Իմ Պայքարը», որ ներկայ Գերմանիոյ աւետարանը կը կազմէ, չորս միլիոն օրինակէն աւելի սպառած է արդէն: 1932—1933 տպուեցաւ առաջին մէկ միլիոնը, երկրորդ միլիոնը՝ 1936ին, իսկ երկու միլիոնը՝ 1936—1938:

ՏԱՐՕՒԻՆԻ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ անգամ մը եւս հաստատուեցաւ, Հարաւ. Ափրիկէի մէջ գտնուած կապիկի մը գանկով: Գիտնականներ մեծ կարեւորութիւն կուտան այս գիւտին, որ կը ներկայացնէ ամէնէն կարեւոր նմոյշը մարդակերպ կապիկի:

Հ. ԶԱՐԳԱՐԵԱՆ
ՎԻՐԱՒՈՐՈՑԱ - ԱՏԱՄՆԱՒՈՐՈՑԱ
14 Rue Dunkerque (ՄԷՔՐՕ ԿԱՌ ՏԻՒ. ՆՈՒՄ)
Tél. Trudaine 42-69
Կ'ընդունի առ/էն օր ժամը 14 - 20։
Հաւաստները ժամադրութեամբ։

Hommes Dames

15, Bld. Bonne Nouvelle
Métro: Bonne Nouvelle Tél.: Gut. 93-70

ԿԱՐԼՊԵՏ Յ. ԷՄՄԷՐԻԱՆ
Maison E. CHARLES հիմնուած 1869
29 rue Mathis, Métro Crimée
Autobus: AJ, AV, CP, 52, 50/71 Tel. Botzaris 12—60
Կը ձեռնարկէ գրասենեկներ ամէն տեսակ ժամացոյցներ մատակարարելու: Նոյնպէս ի վիճակի ժամացոյցներու եւ զոհարեղէններ դէնուելու կը գնէ զանոնք բաւ՝ ոսկի, արծաթ եւ զոհարեղէններ՝ հպատակաւոր դիմելով:
Մի ժամացոյց որ վաճառուի ձեռքէ պետք ոսկերչի ու գոհարեղէնների մօտ խ կը պահէն իրենց արժէքը:
Գնուած ու նաեւ ուրիշ ապրանքներ կը վաճառուին ապագ եւ խոստովանելի

Ծ ԽՈՒՒ Է ՍՓՐԻՉԻ ԽՎԱՅԻԹ ՄԸ
Մակրոս թ պատճառով ծախու է ՍԱՓՐԻՉԻ խանութ մը շատ հաճոյ գին վ որ ուսումնական 50—75000 ֆրանք հասոյթ կը բերէ ու տեղւոյն ապրելակերպ վարձքն է 200 ֆրանք:
Դիմել Stephan Kalpakdji nº 37 ter Rue de l'Hay, Kremlin-Bicêtre (Seine).

Ի'ՄԻՆՋԱՒԻՆ Հայ հիներ գործ. Նորագիւղ հաստատ Դիմել Գ. Ա. Ճեանի, ժամը 9 - 11, 23 Rue Jean Mermoz Paris (8e), Մէթրօ St. Philippe du Roule Tél. Balzac 28—96:

ՕՆ DUZE
MARQUE DÉPOSÉE

Véritable Anisette Orientale
ՋՈՒՐ ԹԱՂՈՒԷ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ՕՐԻ - ...
DISTILLERIE OTTOMANE ISTAMBOUL

ՕՒԶԸ ՏԻՒԶ
Չափ խտացած թորուած ու անիսոնով պատրաստուած հայկական օրիներէ որ ՕՒԶԸ ՏԻՒԶու չգուացած արուեստական օրիներէ որ ձեր ստամոքսը կ'այրէ ու գինարները չուր կը խմցնէ եւ կը վնասէ ձեր առողջութեան: Խնդրէք միայն ՕՒԶԸ ՏԻՒԶը որուն անուանական եւ ապրանքային կազդուրիչ եւ ախորժաբեր ըլլալը հաստատուած է
Dalakupeian 8 Rue Suffren Dépôt: 7 Rue de la Paix, Marseille Tél. Dragon 70—89

ՀԱԳՈՒՍՏԵՂԷՆԻ ԵՒ ՈՒՏԵՍՏԵՂԷՆԻ ԿԱՊՈՑՆԵՐ
ՌՈՒԻԱԼՏԻՆ ՊՐԿԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
Ունինք մեծ մթերք ֆրանսական, անգլիական եւ չեխոսլովաք կերպասներու. Փոփոքները կրնան գրկել իրենց գնած ապրանքները անմնացվուած եւ ըսյալ գրի մնքնանկը. կը գնանք ու կը ծախենք օտար դրամներու կր ստանձնենք ապրանքներու embellago եւ ապահովագրութիւն. Փոխադրութիւն ամէն տեսակ ապրանքներու եւ պահեստներու
Դիմել՝ American Lloyd, Paris (9). 7 rue Auber
Tél. Opéra 67-77

Etude de Me BERNARD WAHÉ
(17e ANNÉE)
Licencié en Droit de la Faculté de Paris
Ancien élève de l'École des Hautes Études Sociales
JURISCONSULTE
de
Droit Français et International Privé
Mandataire en Justice
159 rue Lafayette, Paris (Gare du Nord) Tél. NORD 68-02
Կը ստանձնէ ամէն տեսակ գործեր, Փարիզի, գաւառի, գաղութներու եւ արտասահմանի մէջ: Խորհրդակցութիւն իրաւագէտ ամէն տեսակ խնդիրներու. Ակտեր պատեր, ամէն լեզուէ թարգմանութիւններ: Նաթերալիզասիոնի օրինական ձեւակերպութիւններ եւ անուններու փոփոխութիւն, ընկերութիւններու կազմութիւն եւ լուծում: Ամէն տեսակ գործերու խմբագրութիւն: Իրաւաբանական քննութեանց եւ մրցումներու պատրաստութիւն: Ճառերու եւ գասախօսութիւններու խմբագրութիւն: Գաղտնային արկածներու ներարկուած չգուարնելու կատարեալ կանխավճար առանց տոկոսի եւ մինչդատէքի: Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—10 եւ 5—7:
Կ'ընդունի նաեւ ժամադրութեամբ

Le Gérant : H. STEPHAN
17, Rue Damesme PARIS (13) A. DER (AGOPIAN)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

ԼՀ PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme, PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15 - 70
Chèque Postal Paris 1678 - 63
(ԵՐԹԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԹԱՓԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՑՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՑ	ԵՒԱՄՍԵԱՑ
Թրանսա եւ Գաղութներ	150 ֆրանգ	75 ֆրանգ	40 ֆր.
Անգլիա եւ Իտալիա	265 ֆրանգ	140 ֆրանգ	
Ուրիշ երկիրներ	215 ֆրանգ	110 ֆրանգ	

ՇԱԲԱԹ
27
ՕԳՈՍՏՈՍ
SAMEDI
27 AOUT
1938

ԺԸ ՏԱՐԻ — 14e Année No. 3819

Խմբագիրը՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՓԱՐՁՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԵՐ

Անցեալ օր մեր աչքին զարկաւ զարմանալի խմբագրական մը, հետեւեալ խորագրին տակ,— « Զարմանալի ժողովուրդ ենք»։ Հրատարակիչը՝ Ալֆէնքի «Վերածնունդ»ը, որ, եթէ չենք սխալիր, հանդուցեալ Հօկին եւ ան հասարակ «Հայաստանասիրական» հոսանքներու արտայայտիչն է։ (Խմբագրականը արտա – ապուած էր ամսկավար թերթի մը կողմէ եւ անոր միջոցաւ տեղեկացանք)։

Ի՞նչ կ'ըսէ « Վերածնունդ » (5 օգոստոս 1938)։

— « Հզօր Թուրքիան իր զանազան հաշիւներուն համար Հայերու բարեկամութեան կ'ապաւինի իրապաշտ խաղաքականութեան մը հետեւելով, իսկ մենք՝ աշխարհի ամէն կողմ ցրուած եւ ողորմելի բարիաներու վերածուած Հայերս, բարձրաղաղակ կը յայտարարենք թէ՝ հոն ուր Թուրքն է՝ մենք անոր դէմ կեցած ենք։

... Գաղութահայութիւնը այժմ կը գտնուի նոր իրականութեան մը առջեւ։ Առնուած ստոյգ տեղեկութիւններու համաձայն՝ քրիստոնեայ կառավարութիւնը կը մտածէ նախկին քրիստոնեայ Հայերու Թուրքիա վերադարձի մասին։ Նոյնպէս կարելի եղաւ ստուգել որ ֆրանսական եւ անգլիական կառավարութիւնները բարեկամաբար բարեխօսութիւններ ըրած են քրիստոնեայ կառավարութեան մօտ, այս ցաւոտ հարցին կարգադրութեան ի նպաստ։

... Ժամանակի պահանջն է, որ մենք հրաժարինք անիմաստ ու վնասակար վրէժի հոգեբանութենէն եւ հետամուտ ըլլանք մեզ շրջապատող բոլոր ազգերուն հետ, մէջը ըլլալով նաեւ թուրք ազգը, հաշտ ու համերաշխ եւ բարի դրացնութեան նոր իրապաշտ խաղաքական հիմը դնելու, փոխադարձ շահերու առողջ հայեցակէտէն առաջնորդուած։

Եթէ Թուրքիա Հայոց վերադարձի մասին մտածելով իրեն համար շահեր կ'ուզէ ապահովել, մենք ալ այդ հարցին լուծման փափաքելով՝ մեր շահերը պէտք է պաշտպանենք, բայց միշտ բարեկամութեան եւ համերաշխ ոգիի իրապաշտ խաղաքականութեամբ»։

Տուած եղանք խմբագրականին հիմնական մասերը։ Մնացեալը կը բաղկանայ տեսութիւններէ, Սանճաքի հարցին լուծման, վերադարձի եւ կալուածական իրաւունքներու վերաստացման եւն. մասին։

Պատկերը լրացնելու համար, ըսենք թէ Հալէպի եւ Պէյրութի ամկավար օրգաններն ալ բաներ մը հասկցնել կ'ուզեն, «չափաւորութիւն», «առողջ քաղաքականութիւն» եւ «չբնջահայեցութիւն» քարոզելով։ Բայց անոնք տակաւին Ալֆէնքի թերթին չափ չեն բացուիր։ Ան այժմ ամփոփուած են Ալեքսանդրէթի չբնջանին վրայ, եւ կը ջանան մասնաւոր քաղաքականութիւն մը վարել, Թուրքերը սիրաշահելու համար։ (Ցաճախ զանց կ'առնեն աննպաստ լուրերը...)։

Վերադառնալով Ալֆէնքի թերթին, նախ կ'ուզէինք իմանալ թէ ո՞ր աղբիւրէն «կարելի եղաւ ստուգել» որ ֆրանսական եւ անգլիական կառավարութիւնները «բարեկամական բարեխօսութիւններ» կատարած են, Հայերու վերադարձի մասին։

Այդ «ստեղիս»ը առաջին անգամ Ալֆէնքէն եղաւ, եւ այն առեն իրրեւ բարեխօս կը համարուէր միայն Ֆրանսան, որ իրրեւ թէ Թուրք պատուիրակներուն յիշեցուցեր է վերադարձի խնդիրը, Սանճաքի բանակցութեանց առթիւ։

Յետոյ ստուգուեցաւ, սակայն թէ հարցը կապ ունէր Սուրիոյ եւ Լիբանանի հայկական կալուածներուն հետ եւ թէ Թուրքիա վճռապէս մերժած է որ եւ է դիջում։

Իսկ մենք բոլորովին տարբեր աղբիւրէ մը տեղեկացանք թէ Թուրքիա վերադարձի արտօնութեան ծրագիրը մը կ'որճայ պարզապէս իրեն յատուկ հաշիւներով, —

1. Պատակտել Արտասահմանի հայկական զանգուածը, խայծ մը նետելով, քանդելու համար անոր քաղաքական ճակատը։

2. Վարկ չտիրել Աղգերու Դաշնակցութեան եւ մեծ պետութեանց առջեւ, իբրեւ թէ ընդհ. ներսում չնորհելով։

3. Հայրենադարձ բազմութիւնները գրկել քաղաքական տարրերի հանդամանքէն, զանոնք դարձնելով ենթակայ՝ այս կամ այն երկրէն Թուրքիա գալու։

4. Այս բոլոր պարագաներուն մէջ ալ, Թուրքիա բացարձակապէս կը մերժէ վերադարձնել «լքեալ դոյքերը», չարժուն թէ անշարժ։ Ուզողը պիտի վերադառնայ իր ծախքով, ամէն բան ծայրէն սկսելու պայմանաւ։ (Տես Յառաջ, օգոստոս 17 եւ 18)։

Մեր այս տեղեկութիւնն ալ ստուգման կը կարօտի, թէեւ աւելի խելքի մօտ կ'երեւայ քան միւսը։

Այդ, կացութիւնն այսպէս ըլլալով, մենք ոչ միայն զարմանալի, այլեւ վրդովիչ կը գտնենք Ալֆէնքի թերթին իրարանցումը, որ քիչ մը չատ կը յիշեցնէ ջուրը չտեսած կօշիկները հանելու ամպարանքը։

Եւ կը վախնանք որ, այս ընթացքով, լայն, չատ լայն ճեղք մը եւս բացուի Հայկական Արտասահմանի մէջ, ճիշդ այն պահուն երբ ամէնէն աւելի կը կարօտինք միացեալ եւ ամուր ճակատի մը, դէմ հիմնական հարցերու մէջ։

Փոքրմութեան տառապանքներ, լարծուն դեմիններ ալ չեն պակսիր, ճիշդ այս օրերուն։

Ահա, օրինակ, Անտիոքի Թուրք թերթին՝ «եէնի կիւն»ի սրտապատ՛պ քարոզը՝ Հայերու եւ Թուրքերու ցեղակցութեան, եղբայրակցութեան եւ գործակցութեան մասին,— «Հայերը եւ Թուրքերը նոյն ծագումն ունին, եղբայր են եւ Հաթայը դրախտի պիտի վերածեն »...

Կատակը մէկդի, մենք լրջօրէն կը վախնանք որ այս բոլորը ծառայեն թմրեցնելու մեր ջիղերը։

Ի՞նչ կ'առաջարկենք։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԽԼՐՏՈՒՄՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻՆ Պ. ՏԱԼԱՏԻԷԻ ՃԱՌԻՆ ԱՌԹԻԻ

Պիտի կրնա՞ն միջին ճամբայ մը գտնել

Ինչպէս հաղորդած էինք , երէկ, ուրբաթ, բացառիկ ժողով դումարեցին խորհրդարանին ձախակողմեան խմբակցութիւնները, ճշդելու համար իրենց դիրքը։ Ընկերվարականներն ու համայնավարները կը պահանջեն ժամանակէն առաջ վերաբանալ Ազգ. Ժողովը, բայց արմատականները անհրաժեշտ չեն դանեն։ Ընկերվարականները քիչ մը տրամադիր կ'երեւան միջին ճամբայ մը դանելու 40 ժամուան օրէնքի մասին, բայց համայնավարները բոլորովին հաստակած են Պ. Տալատիէի բանաձեւին, եւ միշտ կը կրկնեն թէ 340.000 գործակատակ են Պ. Տալատիէի բանաձեւին, եւ միշտ կը կրկնեն թէ 340.000 գործադուրկներ կան, իսկ աշխատողներու 50 ան հարիւրը չարաթական 40 ժամէն ալ պակաս կը բանին ։

Վարչապետը երէկ առաւօտ լուսաբանութիւններ հաղորդեց Ազգ. Ժողովի արմատական խմբակցութեան, իսկ այսօր ալ պիտի ընդունի պատուիրակութիւն մը՝ ժողովրդական Համախմբումի վարիչ մարմինէն, որ բացառիկ ժողով դումարած էր առջի օր։ Այս կազմակերպութիւնն ալ տրամադիր կ'երեւայ հաշտարար ելք մը դանելու, նկատի առնելով «ազգային պաշտպանութեան եւ երկրին անկախութեան պահանջները», եւ անխախտ պահելով «ժողովրդ. ճակատը՝ յաւատչջութեան եւ ֆաշականութեան դէմ», ինչպէս եւ ընկերային օրէնքները ։

Կացութիւնը նպաստաւոր կ'երեւայ նաեւ անոր համար որ Լէոն Ժուհօ , Աչխատանքի Դաշնակցութեան ընդհ. քարտուղարը, Նիւ Եորքէն ուղղած հեռագրին մէջ կարելի կը գտնէ երկարաձգել աշխատանքի ժամերը՝ որոշ ճարտարագործութեանց մէջ։

Մինչ այս մինչ այն, Արհեստակցական Միութիւնները կը շարունակեն բողոքի ժողովներ դումարել եւ բանաձեւեր քուէարկել, աչխատանքի ժամերու յաւելման դէմ։ Այս չարժումներուն մէջ գործօն դեր կը կատարեն համայնավարները, բոլորովին հակառակ ըլլալով որ եւ է փոփոխութեան (օրինակ՝ հանքարկեան 200 ժամ յաւելուածական աչխատանք եւն.)։ Առջի օր ցոյցեր կատարուեցան Փարիզի արուարձաններուն եւ գաւառի մէջ։ «Իւմանիթէ» երէկ հեռաւեալ աղդարարութիւնը ապած էր առաջին էջին վրայ, խոչոր տառերով. — «Պ. Տալատիէի սպառնալիքներուն Ֆրանսացի ժողովուրդը կը պատասխանէ ՈՉ»։

Փարիզեան չրջանի Արհեստակցական Միութիւնները կը պատրաստուին կատարել քաղաքին մէջ։ Մայրայեղ ընկերվարական Մառսօ Փիցոյց մը կատարել քաղաքին մէջ։ Ծայրայեղ ընկերվարական Մառսօ Փիցոյց մը վէմի բանուորական եւ պիւրոցրատական կուսակցութիւնն ալ կը խորհի ցոյց մը կատարել խորհրդարանին առջեւ, պահանջելով անոր անմիջական վերաքացումը ։

Մարոկոյի տագնապը պիտի լուծուի՞

Հանրօգուտ չինութեանց նոր նախարարը, Պ. Անթոլ տը Մոնզի, զատ դատ ունկնդրութեան ընդունեց Մարսէյլի նաւահանգստի գործատէրերու եւ բանուորներու պատուիրակութիւնները։ Կը կարծուի թէ կարելի պիտի ըլլայ տագնապը լուծել մինչեւ չարաթ օր։ Մէկդի դրուած է վէճը հրամանագիր – օրէնքով մը լուծելու ծրագիրը եւ ջանքեր կը կատարուին միջին ճամբայ մը դանելու ։

Ձիշդ է որ ուրիշ կարգ մը նաւահանգիստներու մէջ ալ խլրտումներ ծագած են, բայց չարժումը ծաւալուն հանդամանք չունի եւ կը սպասուի բանակցութեանց ելքին ։

**** Լէոնի չինութեանց բանուորներէն 15.000 հոգի, որոնք աչխատանքը դադրեցուցած են երկու չարաթէ ի վեր, առջի օր թափօր մը կազմեցին փողոցներուն մէջ, բողոքելու համար իրաւարարին վճիռներուն, ինչպէս եւ վարչապետին կիրակի օրուան ճառին դէմ ։*

Մարսէյլի արհեստակցական միութեանց Ազգ. Խորհուրդներն ալ ժողով դումարելով աչխատանքի սակարանին մէջ, իրենց կատարեալ համերաչխութիւնը յայտնեցին նաւահանգստի բանուորներուն, եւ բանաձեւ մը քուէարկեցին, որ կը բողոքէ Պ. Տալատիէի ճառին դէմ ։

Սուրիոյ վարչապետը Փարիզի մէջ

Ձէմիլ Մէրեմ պէյ, Սուրիոյ վարչապետը, Փարիզ հասաւ հինգչարթի առաւօտ, բանակցելու համար Ֆրանսական կառավարութեան հետ։ Այս առթիւ հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրաւ.

— Եկած եմ խորհրդակցելու Ֆրանսական կառավարութեան հետ, բարեկամութեան եւ դինակցութեան դաշնագրի գործադրութեան եղանակներու մասին։ Դաշնագրին կնքուելէն ի վեր, հակառակ աչխարհի անցուցած դժուարութեանց, Սուրիա մեծ յառաջդիմութիւններ կատարած է իր անկախութեան ճամբան վրայ եւ կը յուսայ թէ երբ լրանայ նչանակուած պայմանաժամը , 1939ի վերջը, պիտի վայելէ իր անկախութիւնը, ամէնէն բարեկամականութեամբ եւ սերտ յարաբերութիւնները պահելով իր դինակիցին՝ Ֆրանսայի հետ։ Մինչ այդ, Սուրիա կ'աչխատի խաղաղութեան մէջ ։

Վարչապետը յայտնեց թէ տեղեկութիւն չունի անգլիացի երեսփոխանի մը այն ծրագրէն որ կը նրամադրէ միացնել Սուրիան եւ Պաղեստինը եւ թէ լրագիրներնուն խմացաւ։

**** Անտիոքէն կը հեռագրեն թէ Սանճաքին երեսփոխանական ընտրութիւնները լրացած ըլլալով, խորհրդարանի առաջին նիստը պիտի բացուի սեպտեմբեր 2ին։ Թուրք երեսփոխանները յայտարարութիւն մը հրատարակեցին, որով իրենց սրտագին երախտագիտութիւնը կը յայտնեն Ազթաթուրքի եւ իրենց յաւերենական սէրը՝ Թուրք ազգին ։*

Ինչպէս գրած էինք արդէն, Սանճաքին երեսփ. ժողովը կը բաղկանայ 40 երեսփոխանէ , որոնց 22ը Թուրք են, 9ը Ալէվի, հինգը Հայ, երկուքը Ցոյն եւ երկուքը Արաբ։

«ՀԱՅԵՐԸ ԵՒ ԹՈՒՐՔԵՐԸ ՆՈՅՆ ԾԱԳՈՒՄՆ ՈՒՆԻՆ, ԵՂԲԱՅՐ ԵՆ ԵՒ ՀԱԹԱՅԸ ԴՐԱԽՏԻ ՊԻՏԻ ՎԵՐԱԾԵՆ»

Միասին հիմնուած են Օսմանեան կայսրութիւնը...

ՄՄԲ.— Անտիոքի ենթ կիւնի նախորդ տնօրէն Տօքթ. Վետի Պիլկին, որ բանի մը ամիս առաջ շատ բուռն յօդուած մը գրեց Ցրանսայի դէմ եւ ասոր համար բանտարկութեան դատապարտուեցաւ, այդ թերթին մէջ (15 օգոստ.) ստորագրած յօդուածով մը կ'աչխատի ապացուցանել թէ Հայերը եւ Թուրքերը նոյն ծագումն ունին։ Նոյնութեամբ կը բարգմանենք ։—

Մօտ ատենէն հրատարակուելիք «Հաթայ» պարբերաթերթին մէջ գիտա – կանօրէն պիտի հաստատենք թէ նախապատմական չրջաններէն սկսեալ միասին ապրող Թուրքերը եւ Հայերը նոյն ծագումն ունին, նոյն ազգը կը կազմեն։ Միաժամանակ պիտի ցուցնենք թէ անոնց լեզուները, որոնք մօտիկ են իրար, ի՞նչպէս բաժնուած են իրարմէ եւ թէ կրօնքը ի՞նչ ազդեցութիւն գործած է այդ երկու ազգերուն վրայ։ Թերթին ծաւալը թոյլատու չըլլալով աւելի մանրամասնութեանց, կ'ուզեմ միայն ընդհանուր ձեւով եւ համառօտակի գրել քանի մը տող ։

Մինչեւ Ասիային մեկնելով աչխարհի ամէն կողմը ցրուած Թրքական աչխրէնէն մէկն ալ՝ անկասկած Հայերն են։ Հայերը եղբայր Թիւրքմէն աչխրէնէրուն հետ Անատոլու կուգան եւ իրենց պետը կը կոչեն Թօրհման-Թոր – հում (Թորգոմ ըսել կ'ուզէ) որ կը նչանակէ մեծ Թուրք։ Աւելի վերջը, Հայերը կը կոչուին Հայ, Թօրհումանի Թոռան՝ Հայկի անունովը։ Օտարներն ալ, նկատելով որ Հայերը ռազմիկ եւ ուժեղ մարդիկ են, զանոնք կոչած են «Էրմէն» որ կը նչանակէ զրահապատ եւ ուժեղ ։

Այս եղբայր աչխրէնները դարերով միասին ապրած են, նոյն զգացումով եւ նոյն նպատակով։ Լեզուական միութիւնն ալ կայ եղեր իրենց մէջտեղ։ Ցետոյ քրիստոնէութիւնը, աւելի վերջը իսլամութիւնը կը ծագին եւ այդ ազգերը զանազան Թուականներու տարբեր կրօնքի կը հետեւին։ Բայց կրօնական այս խորութիւնը զարձեալ դարերով չէ խանգարած — չէ կրցած խանգարել — իրենց այս միութիւնը ։

Անատոլուի մէջ իշխանութիւն հաստատող Սելչկման Օսմանի զաւակները եւ քրիստոնեայ Հայերը, զարձեալ նոյն նպատակին համար եւ առանց ո եւ է խոր ունենալու իրենց մէջեւ, մէկ մարմին ըլլալով կ'աչխատին, Օսմանեան պատմութիւնը միասին կը հիմնեն եւ միասին կը վերջացնեն։ Օսմանեան կայսրութեան ամբողջ տեւողութեանը՝ բանակին մէջ հրամանատարութիւն, զատարաններու մէջ դատաւորութիւն, Պալը Ալիի մէջ նախարարութիւն եւ զբաղացներու մէջ ուսուցչութիւն կ'ընեն ։

Առանց որ եւ է խորութիւն ունենալու իրենց միջեւ, միասին կը հիմնեն Օսմանեան պատմութեան լաւ եւ դէշ օրերը, եւ միասին կ'ապրին։ Երբ Ֆաթիհ Սուլթանի յաղթական բանակները կը մտնեն Պոլիս եւ Այա Սոֆիայի եւ Գաբրիէլի եկեղեցիները մզկիթի կը վերածեն, Սամաթիոյ Սուլու Մանասթըր եւ Զալաթիոյ մեծ եկեղեցին եւ դեռ չատ մը ուրիշ յունական եկեղեցիներ ալ Հայերուն կը յանձնեն ։

Ոչ կրօնական խորութիւնը, ոչ ալ օտար քարոզութիւնը կրցած են իրարմէ բաժնել Թուրքերը եւ Հայերը։ Թուրքի ազնուական արիւնը կրող այս երկու ՆՂբայր ազգերը կը ճգմեն բոլոր այն ուժերը որ կ'ուզէին խանգարել իրենց միութիւնը, կը քանդեն իրենց առջեւ ցցուած ամէն խոչընդոտ ,եւ ձեռք ձեռքի տուած կուգան կը հասնին Օսմանեան կայսրութեան վերջին չրջանը։ Հարստահարութիւնը եւ բռնութիւնը որ ծայրագոյն աստիճանին հասան Օսմանեան կայսրութեան չրջանին, ինչպէս բոլոր Թուրքերուն, նոյնպէս ալ հայ մտաւորականներուն վրայ սկսան հակազդեցութիւններ գործել։ Այսպէս, Հայեր ալ բանակներուն վրայ սկսան հակազդեցութիւններ գործել։ Այսպէս, Հայեր ալ խառնուեցան այն Թուրք մտաւորականներուն որոնք Եւրոպա վախած էին, դաղափարական պայքար մղելու եւ բռնակալութիւնը տապալելու համար։ Այս պետնին վրայ ալ Հայերընդյն չարքին մէջ աչխատեցան Թուրքերուն հետ, Թրքո–Թիւնը ազատելու համար կայսրութենէն ։

Երբ Թրքական հայրենիքը սկսաւ քանդուիլ կայսրութեան բաժանումի ծրագրին եւ արեւմուտքէն անդադար եկող քարոզութեանց առջեւ, Հայերու մէջ ծագեցաւ Թրքական հողին վրայ պետութիւն մը հաստատելու ցանկութիւնը։ Եւ այդ թուականէն ի վեր կազմուած Հայ Դաշնակ կոմիտէն, իր ցեղին յատուկ վճռակամութեամբ եւ կամքով, աչխատեցաւ օր առաջ իանդիլ սուլթանութիւնը եւ իր փափաքը իրականացնել։

Ահա այդ Թուականէն սկսեալ լայն խրամատներ առաջ եկան Թուրք մտաւորականներուն եւ Դաշնակ կոմիտէին միջեւ։ Թուրք մտաւորականները աչխատեցան գտնել միջոցներ՝ ազատելու համար անդամատուելու վրայ եղող իրենց երկիրը, իսկ Դաշնակները ջանացին չուտով փակել հաչիւը կայսրութեան որ ամէն օր աւելի կը մօտենար մահուան։ Եւ երկու հակառակ զաղափարները , երկու քաղաքական հասուածները ատեն ատեն պատեհ դարձան ցաւալի դէպքերու ։ Բայց ի վերջոյ երբ երկու կողմերն ալ դառն կերպով հասկցան թէ խարուած են — ուրիշներէ խարուած են — իրենց խղճին մէջ անէծքի եւ զղջումանքի զգացումներ արթնցան քաղաքակիրթ աչխարհին դէմ որ դրդած , պատրաստած էր այդ ազէտները։ Այս ձեւով, հիմա, միութեան, եղբայրութեան եւ բարեկամութեան զգացումներէն դուրս ուրիչ բան մնացած չէ Հայերուն եւ Թուրքերուն միջեւ ։

Երկու եղբայր ազգերը, որոնք իրենց միութիւնը պատմութենէն առած են, ասկէ վերջ միասին պիտի քալեն եւ նախնիքներէն իրենց ժառանգ մնացած Հաթայը զրահատ վերածելով՝ մօտիկ ապագայի մէջ ամբողջ աչխարհի պիտի ապացուցանեն թէ ի՛նչ բան է Թուրքին գոյութիւնը, Թրքական ուժը»։

Սեւրի հիւանդութեան մասին

Գրած էինք թէ երեք ամիս դադարման դատապարտուած է Պոլսոյ թուրքերէնէ Թան թերթը, որ գրութիւն մը հրատարակած էր Ազթաթուրքի վերջին հիւանդութեան մասին, իսկ տասնական օր՝ Պոլսոյ հայերէն թերթերը, որոնք թարգմանած էին զայն ։

« Ապագայ » հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ այս մասին ։—

Ազթաթուրքի հիւանդութիւնը չատ լուրջ է եւ կը չարունակուի, թէեւ ոչ նոյն սաստկութեամբ։ Եւրոպացի մասնագէտները պարզապէս առժամեայ կերպով կեցուցած են տագնապը։ ապա թէ ոչ վտանգը կայ ու կը մնայ ։

Երբ հիւանդութիւնը ծանրացաւ Օգոստոսի առաջին չարթուն, Գօրձամլար-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ

Հեղ. Բարսեղ Ս. ՀԱՅԿԱԶՆԵԱՆ

— Ինչո՞ւ ոչ, ասաց ան ու ձեռքը մեկնեց ինձի։ Ես ալ ձեռքս երկարեցի, բայց ան ետ քաշեց զայն ու ըսաւ.

— Ներողութիւն, ես ալ ոչ մի բան չունիմ տալու։ Ես ալ ոչ մի բան չունիմ ստանալու։

Ես ալ ետ առի ձեռքս ու ըսի.

— Ներողութիւն, ես ալ ոչ մի բան չունիմ տալու։ Ես ալ ոչ մի բան չունիմ ստանալու։

Ան ինձի նայեցաւ, երբ տեսաւ որ ես ալ ետ առի ձեռքս, ան ալ ետ առաւ իր ձեռքը։ Ես ալ նայեցայ անոր, ան ալ ինձի նայեցաւ։ Ես ալ ետ առի ձեռքս, ան ալ ետ առաւ իր ձեռքը

ԳՐԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Ո՞Վ ԼԻ ԿԱՄԱՎՈՐ
Սուրեն

ՍՈՒՐԵՆ։ — Ներողություն, «Ժամկոչ», ինչպես ասում եք դուք, ես ձեզ ինչպե՞ս կարող եմ օգնել։

ՄԱՐՏԻՆ։ — Ես ուզում եմ իմանալ, թե ինչպե՞ս կարելի է ձեզ հետ խոսել։ Ես ձեզ ամեն օր հեռախոսով եմ կանչում, բայց ձեր քարտուղարուհին ասում է, որ դուք զբաղված եք։ Ես ձեզ ամեն օր նամակներ եմ գրում, բայց դուք ոչ մեկին չեք պատասխանում։ Ես ձեզ ամեն օր հեռագրեր եմ ուղարկում, բայց դուք ոչ մեկին չեք պատասխանում։ Ես ձեզ ամեն օր տեսնում եմ ձեր մեքենայով, բայց դուք ինձ չեք ճանաչում։ Ես ձեզ ամեն օր տեսնում եմ ձեր տանը, բայց դուք ինձ չեք ընդունում։ Ես ձեզ ամեն օր տեսնում եմ ձեր ճաշարանում, բայց դուք ինձ չեք հրավիրում։ Ես ձեզ ամեն օր տեսնում եմ ձեր ներկայացումների ժամանակ, բայց դուք ինձ չեք ծափահարում։ Ես ձեզ ամեն օր տեսնում եմ ձեր ֆիլմերում, բայց դուք ինձ չեք նկարում։ Ես ձեզ ամեն օր տեսնում եմ ձեր հոդվածներում, բայց դուք ինձ չեք հիշատակում։ Ես ձեզ ամեն օր տեսնում եմ ձեր գրքերում, բայց դուք ինձ չեք գրում։ Ես ձեզ ամեն օր տեսնում եմ ձեր հեռուստատեսային հաղորդումներում, բայց դուք ինձ չեք հարցազրուցում։ Ես ձեզ ամեն օր տեսնում եմ ձեր ռադիոհաղորդումներում, բայց դուք ինձ չեք հարցազրուցում։ Ես ձեզ ամեն օր տեսնում եմ ձեր ելույթ

Ներու խորհուրդը արտակարգ նիստ գումարեց եւ քննեց փոխանորդ մը նշանակելու խնդիրը: Իբրեւ թեկնածու յիշուած են նախորդ վարչապետ Իսմէթ Ինէօնիւ եւ սպայակոյտի նախագահ մարշալ Ֆէվզի Զաքմաք, բայց կ'ըսուի թէ բուն թեկնածուն Լոնտոնի Թրքական դեսպան Ֆէյֆէին է:

Իր երկարատեւ վարչապետութեամբ, Իսմէթ շատ լուրջ հոսանք մը ստեղծած է իրեն դէմ: Մանաւանդ վարչապետ Ինէօնիւ Ազգային Ժողովի առջեւ բերած է այն պարագան որ Իսմէթ միլիոններ դիզած է եւ պահ դրած եւրոպական դրամատուներու մէջ: Նոյնիսկ կ'ըսուի թէ ամբողջ չուկայ մը գնած է Փարիզի բանուկ մէկ թաղամասին մէջ:

Զրոյցի մը համաձայն, որ շատ տարածուած է ժողովուրդի մէջ, Աթաթիւրքի նախորդ հիւանդութեան առեն երբ Իսմէթ այցելութեան կ'երթայ, նախագահը կ'ըսէ. «Իսմէ՛թ, միլիոններդ դեռ միլիառ չեղա՞ն...»

Այնպէս որ, բնաւ հաւանական չէ որ նախորդ վարչապետը Հանրապետութեան նախագահի փոխանորդ նշանակուի, երբ Աթաթիւրքի հիւանդութիւնը ծանրանայ: Կամ անոր յաջորդի՝ մահուան պարագային:

Հաւանական չէ նաեւ Ֆէվզի Զաքմաքը, որքան ալ սիրուած զինուորական մը ըլլայ: Արդէն, ինքը չպիտի ընդունի, ուխտած ըլլալով մնալ զինուորական չրջանակին մէջ եւ չզբաղիլ քաղաքականութեամբ:

Ֆէյֆէի պէյի պարագան տարբեր է: Իրեւ չափաւոր եւ փորձառու դիւանագէտ, ան կը վայելէ ոչ միայն ժողովուրդին համակրանքը, այլեւ Աթաթիւրքի անսահման վստահութիւնը: Անցեալ տարի, երբ Իսմէթ պաշտօնական եղաւ, Աթաթիւրք անոր կ'առաջարկէ վարչապետութիւնը, բայց Ֆէյֆէի կը մերժէ վճռապէս, պիտի ապրով.—«Փաշա՛ս, անգամ մը խայտառակուեցայ, չեմ ուզեր կրկին խայտառակուիլ»: Կ'ակնարկէ ընդդիմադիր կուսակցութիւն մը կազմելու համար 1930ին իրեն եղած հրաւէրին եւ այս առթիւ իր կրած ծանր յուսախաբութեան:

Ուշագրաւ է որ կառավարութիւնը այս անգամ շատ ծածուկ պահեց Աթաթիւրքի հիւանդութիւնը եւ դրաւոր եւրոպական այն թերթերը որոնց մէջ գրուած էր այդ մասին:

Ահա այս միջոցին է որ թուրքերէն «Թան» թերթը խմբագրական մը հրատարակեց «Թուրք սիրտն ու հոգին կրող կապեր» վերնագրով: Առաջնորդողը (օգոստոս 7) արեւշատութեան կառաբեալ մաղթանք մըն էր, գրուած բուն իսկ խմբագրապետ Ահմէտ Էմին Եալմանի կողմէ, եւ Ապտիւլ Համիտեան դրակատնութիւնը յիշեցնող չողոքորթութիւններով:

Եւ սակայն, այդ չողոքորթութիւնները կուգային ժողովուրդին յայտնել երկու իրողութիւն.— 1. Աբաթիւրք ծանր հիւանդ է: 2. Հիւանդացած է Սանիւաֆի խնդրոյն առթիւ կատարած ճամբորդութեանց եւ հատցուցած շունչին հետեւանքով:

Զայրացած այս յայտնութիւններէն, կառավարութիւնը երեք ամսուան համար փակեց Թան թերթը: Միւս կողմէ 10 օրուան համար փակեց հայերէն բոլոր թերթերը, որոնք թարգմանած էին «Թան»ի այդ խմբագրականը:

ՉՈՐՍ ՔՐՏԱԿԱՆ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆ 13 ՏԱՐՒԱՆ ԸՆԹԱՑՔԻՆ

Օդանաւեր եւ հրասայլեր Առարատի լանջերուն վրայ

ՄՄԲ.— Երէկ հրատարակեր էինք *Փառ Միթիի* այս շահեկան թղթակցութեան առաջին մասը: Ահաւասիկ շարունակութիւնը.—

Փոքր ժողովուրդները կ'ապացուցանէր թէ քանի կռիւները մղուէին Թրքական հողի վրայ, կարելի չէր լուծել հարցը, եթէ նկատի չառնուէր իրրեւ ամբողջութիւն: Նմանապէս, երեւան կուգար որ զոպողական ամէնէն խիստ միջոցներն ալ պիտի չկրնան խափանել ըմբոստութիւնը· միշտ ալ պիտի գտնուէր Քիւրտ մը, բարձրացնելու համար չէզմ Սայիտի ձեռքէն ինկած չահը:

Ինկիւրի որոշից համաձայնիլ իրաքեան եւ իրանեան կառավարութիւններու հետ: Թէհրանէն իրաւունք ստացաւ սահմանադրութիւնը կատարելու: Թրքական բանակը պիտի կրնար ճնշումի բանեցնել քրտական լեռնագաշտի արեւելեան զառիթափին վրայ, ուր մինչեւ այն առեն կրնային անվտանգ ապաստանիլ ըմբոստները: Իսկ Պաղտատ հաւանեցաւ որ միջոցներ ձեռք առնուին, վրանաքնակները տեղահանելու համար:

Այս անօրինութեանց հետ զուգընթաց, Թրքական կառավարութիւնը սրտշեղ դպրեվանքներ տեղահանեց Տիարպէքիրի արեւելեան գրեթէ անապատային չրջաններուն մէջ: Նշանակուեցաւ պինուորական կառավարիչ մը, արտակարգ իրաւասութիւններով: Կառավարիչին դիմումին վրայ, Ինկիւրի հաւանեցաւ որ այդ չրջանը փոխադրուին Պալքաններու Թուրք զոպեականները: Ձամբաներ ծրագրուեցան, գիւղեր չինուեցան, ճահիճներ չորցուեցան:

Կառավարութիւնը սկսաւ ցրուել Քիւրտերը, չնորհիւ օրէնքի մը, իսթիան (բնակութիւն), որ կը տրամադրէ ոչ - Թուրք բնակչութիւնները ցրուել այն չրջաններուն մէջ ուր մեծամասնութիւն կը կազմեն: Բայց կլիման չատ խիստ ըլլալով, Պալքանեան գոպեականները փախան: Գալով Քիւրտերուն, անոնք տեղի չեն տար· վաչկատուն ըլլալով, վաչկատուն ալ պիտի մնան:

1936 — ԵՐԲՈՐԴ ԱԳՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ

Քիւրտերը նորէն զէնք կը վերցնեն: Ինչ կ'ուզեն: Ինքնավարութիւն, ինչպէս ունին, 300 քիլոմէթր անդին, Կովկասի խորհրդային հանրապետութիւնները: Ինչպէս եւ ընդմէմ այն ներքին օրէնքներուն զոր կ'ուզեն զոպեցրել: Արդ, Ինկիւրիի կառավարութիւնը մտանուր իրաւակարգ չընդունիր Թրքական հողին վրայ ամփոփուած փոքրամասնութեանց:

Ձակատամարտը անխուսափելի էր եւ պրաւեց ամբողջ 1937 տարին (Յանուար.— Աւելորդ է բացատրել թէ թղթակցութեան այս մասը կը վերաբերի Տէրսիմի): Խաղաղութիւնը վերահաստատուեցաւ այս տարուան սկիզբը եւ կը թուէր թէ պիտի տեւէ: Բայց եւ այնպէս պաշարման վիճակը պահուեցաւ:

(Վաղը կը վերջանայ)

Անգլիա կը ապաւինայ Գերմանիոյ

Անգլիական կառավարութիւնը որոշեց նոր ազդարարութիւն մը ուղղել Գերմանիոյ, պիտի տալով թէ Զեխոսլովաքիոյ դէմ կատարուած արշաւ մը կրնայ պատերազմ պայթեցնել, ասպարէզ նետելով ոչ միայն անոր դիւանակիցները՝ Իտալիան եւ Ս. Միութիւնը, այլեւ ուրիշ ազգեր, մէջն ըլլալով Անգլիան:

Այս որոշումը արուած է երկու ժամուան խորհրդակցութենէ մը վերջը, որուն կը մասնակցէին ամէնէն կարեւոր նախարարները: Վարչապետը դիւղ գացած էր, բայց չարունակ լուր կը ստանար հեռաձայնով: Անգլիոյ քաղաքականութեան մասին յայտարարութիւն մը պիտի ընէ ներքին նախարարը, Սըր Ճոն Սայմըն:

Հ. Յ. Դ.

Գումարտ

ՇԱՒԱԼԻՆ «Ազդակ»ին խումբի ժողովը 27 Օգոստոս, շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին սովորական ընտրատեղին:

ՒՎԻՆԻՈՆի «Մուրատ» խումբի ընդհ. ժողովը՝ 27 Օգոստոս, շաբաթ երեկոյ ժամը 8ին, փիճոնիլի սրահը: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Ներկայանալ անդամատոմարով:

ՍԻՆՕ ԷՖԻԼինի «Ալտոտ» ենթակոմիտէի վիճաքանական ժողովը՝ շաբաթ, 27 Օգոստոս երկոյեան ժամը 8ին «Դուբեան» գրադարանը: Ընկերներու ներկայութիւնը ստիպողական է:

ԴԱՇԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ,

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ ՓԱՐԶԻ «ԵԳԻՊՏԱՑԻ» ԿՈՄԻՏԷԻ ԿՈՂՄԷ

Երկուշաբթի, 29 Օգոստոս, ժամը 8.30ին 6 Ափրիլ ա՛Իթալիի սրճարանին վերնայարկը:

ԿԸ ԽՕՍԻ ՔՆԴ. ՀԱՅԿ ՕՀԱՆԵՍԵԱՆ

Նիւթ՝ ե փ ր ե մ (իր դերը Գարակական Յեղափոխութեան մէջ):

Կը հրաւիրուին Փարիզի եւ արուարձաններու բոլոր ընկերները:

ՕՏՏԱՋԳՈՒԱԾ Է ՎԻԵՆԻ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

1939 "ՊՈՅԼՄԱՐՏ ՕՐԲՈՒՄ,,

Ժ.ԲԴ ՏԱՐԻ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Հ. Յ. Դ. ՊԱՏԱՆԿԱՆ ՄՈՒԹԵԱՆ, ՄԱՐՍԷՅԼ

Մամուլի տակ է եւ օգոստոս 30ին լոյս կը տեսնէ 1939 տարուան «Գոյամարտ» Օրացոյցը, զեղեցիկ եւ չքեղ տպագրութեամբ:

Բովանդակութիւն.— Հ. Յ. Դաշնակցութեան պատմութիւնը, հեղինակ՝ Մ. Վարանդեան, Ազգային պատմական եւ յեղափոխական դէմքերու եւ դէպքերու մասին հակիրճ տեղեկութիւններ, մտածումի չիթեր, գրական հատուածներ, գիտական տեղեկութիւններ Հայաստանի եւ գրացի երկիրներու մասին, ասացուածքներ եւ առածներ: Ազգային եւ կրօնական տօները մանրամասնութեամբ:

Կողքին կեդրոնը զարդարուած է «Մայիս 28ի Մնունդը» (նկար՝ Վ. Խնկենտէրեանի) եղերուած հայկական զոյգ եռազոյնով:

Երկու կողմերը նկարներ՝ Տիկին Արզուբեանի, Մարօի, Քրիս Ֆէնէրճեանի, Անդրէասեանի եւ երկու խմբանկարներ:

Թերթիկներուն տակը՝ Քրիստափորի, Զաւարեանի եւ Ռոստոմի նկարները Ցուչարձանով:

Թերթիկներուն մէջ դիտեղուած են Մ. Վարանդեանի, Յ. Միրիմաճեանի, Սէրէմճեանի, Վանարեանի, Թէրլէմէզեանի, Զօր. Սեպուհի, Պօղոսեանի եւն. նկարները:

Գինն է՝ Մարսէյլ 5 Ֆրանք Ֆրանսա, Սուրիա եւ գաղութներ 5.50 Ֆր., արտասահման՝ 6 Ֆրանք:

Բոլոր մեր գործակալներէն՝ ապահիկները նկատի չեն առնուիր: Դիմել՝ մեր ընդհանուր գործակալ՝ կայծակ Ճարայեանի,
Monsieur Gaïzak Djarayan, 5, Rue de l'Eclipse, Marseille, France:

ԿՐԿԻՆ ԿԸ ՅԻՇԵՑՆԵՆՔ...

Կրկին կը խնդրենք մեր գործակալներէն եւ բաժանորդներէն.—

1.— ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՓՈՒՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆԵՐԸ ԿՆՏԱՐԵԼ «ՇԵՂՔ ՓՈՍԹԱԼ»ԻՆ ԹԻՒ 1678-63 (Տես թերթին ճակատը): Այս ձեւը աւելի գործնական է եւ ԱԺԱՆ:

2.— Անոնք որ մեքենաբար սովորական «մանտա - փոստ» կը գրկեն, ՊԼԻՏ ՉԷ ԱՆՈՐ ՎՐԱՅ ՆՇԱՆԱԿԵՆ «ՇԵՂՔ - ՓՈՍԹԱԼ»ԻՆ ԹԻՒԸ: Աւելորդ է եւ յատկապէս չէ եղած:

ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆ

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Հայ դամ. եւ մարմնակներու Ա՛ուէնան ժողովը տեղի կ'ունենայ այս շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին «Խրիեռեան» սրահին մէջ:

ՀՈԳԵՀԱՆԴԻՍՏ - ՊԱՏԱՐԱԳ

Եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը կը խնդրէ ահազանգ տալ—

Ա. Ժողովական ներս ջօչափար Աղաթեան մահուան առթիւ յաւուրթիոյ կիրակի օր 28 Օգոստոս. Ս. Պատարագի մատուցմամբ Հոգեհանգիստի պաշտօն պիտի կատարուի եկեղեցւոյ մէջ:

Յատ մեր ընթերցողներուն, ժամը 1.30ին փափաքեցինք գալ ձեզի յայտնելու թէ գրադարանին չիրիմը, փէտ ու շեզի գերեզմանատունը, ուր Հոգեւորական մը ներկայ պիտի ըլլայ Հոգեհանգիստ կատարելու համար:

ԳԱՁԷՏ ՏԵՍԷՐ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ
Cinéma REXY
Cours Lafayette. angle Garibaldi

Le Gérant : H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Demosme — PARIS (13)

ՄԵԾ ՍՐԱՀ

ՔԱՂԱՒԻՆ ԿԵԴՐՈՆԸ

ՎԱՐՉՈՒՈՑ ԿԸ ՏՐՈՒԻ ՀԱՐՈՒԱՆԻԿ ՆԵՐՈՒՍ ՀԱՄԱՐ:

ԶԱՓԱԻՈՐ ԳԻՆ.

SALONS JUVENIA.
51 Rue Saint Ferréol MARSEILLE
Հեռաձայն՝ Tél.: DR-74-07

ՊԱՐԻՒ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱՀԱՆԳԷՍ

ԱՋԿԻ ԼՈՑՍ
ԳՈՐԾ ՓՆՏՈՂԻՆ

Տէսինի ժան ժորէս պողոտային վրայ վարձու է կօշկակարի խանութ մը, (հին թէ նոր չինելու) իր ամբողջ կազմածներով:

Խանութը ունի բազմաթիւ եւ հին յաճախորդներ, մասնաւորապէս հոգեթափի համար:

Աւելի ընդարձակ գործ ընել փափաքողը կրնայ վարձել եւ քոմֆոռի սրահը, որ կրնայ դիւրութեամբ խանութին միանալ:

Խանութը ունի իր տեսիլ յատուկ տեղ մը իրրեւ նշարան:

Մասնելի վարձք եւ պայմաններ:

Դիմել՝ Սեպտեմբեր 15էն առաջ, ՅԱԿՈԲ ԳԱՐԱՁԵԱՆԻ, 9, Ave. Jean Jaurès:

ՇԱՐԱԿԱՆԿԱՐԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑԱՑՈՒՄՆ

ԻՍԿ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ **Cinema Alhambra**Ի ՇՔԵՂ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

Հաղորդակցութիւն՝ մէթրօ Mairie d'Issy*էն քսան քայլ հեռու*

ՏԵՂԻ ՊԻՏԻ ՈՒՆԵՆԱՅ 30 ՕԳՈՍՏՈՍ ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ 8.3[illegible]

Տէրութեան եւ Սէթեան ընկերութիւն
Փարիզի մէջ առաջին անգամ բլլալով կը ներկայացնեն

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻ ՄԸ ՄԱՐՏԻՐՈՍՈՒԹԻՒՆԸ

«A QUI LA FAUTE» ԱՆՈՒՆՈՎ

Այս ժապաւէնը պատրաստուած է Ամերիկայի մէջ, կը պատկերացնէ 1915—1916ի հայկական արհաւիրքը:

Ցայտագրին մաս կը կազմէ նաեւ

LA SULTANE DE GRENADE

Արաբական եւ սպանիական հին պատմութենէն

Ձեր տոմսերը գնեցէք նախապէս, խճողումի տեղի չտալու համար
Լէ Մուլինոյի հայկական արժանաւորներէն եւ «Ցառաջ» օրաթերթ պ. Անեցիոքեան
Մուտք 5 Ֆրանք, փոքրերու 1 Ֆրանք
Կիրակի կը բացուի ժամը 8ին

Ժողովուրդի վախճաքին հոսանքին անգամ մը եւս պիտի կայացուին այս ժապաւէնները, յաւուրիկով Զօրեքշաբթի, 31 Օգոստոս երեկոյեան ժամը 8.30ին

ԱԼՖՕՐՎԻԼ **CINEMA VICTOR HUGO**Ի ՄԷՋ
8 Rue Victor Hugo
Կիրակի կը բացուի ժամը 8ին:

ՅԱՒՔ կը ծախուի

4[illegible], Rue des Petits Carreaux *փարիզ* Mr. Pierre Marchal*ի խանութ*

ԵՂՈՒԿԱՏԻ ԳԱԼՓԱՔՃԵԱՆ.

ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ **48 rue ce la République, Marseille**

Tél. Colbert 74—51, 47—22

ասար գրամներու փոխանութիւնն ալ կը տրուի. ամէն երկրի հաշիւը: եր գնեցէք եւ եր ծախեցէք ասի դրամներ

ԼԱՒ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,

"ՇԻՐԱԿ,,

Արեւելքի միակ իսկական օղին է. Ստացուած Անթրթիի ընտրեալ Առաջնակարգ գօրացուցիչ ալկոհոլներէ, պատրաստուած վստահ չափերով: Չայ ատանալեան ոգեղէն գործ:

ԾԱԽՈՒ Է ՍԱՓՐԻԶԻ ԽԱՆՈՒԹ ՄԸ

Մեկուսի պատճառով ծախու է ՍԱՓՐԻԶԻ խանութ մը, շատ հաճելի գինով, որ տարեկան 50—75000 Ֆրանք հասոյթ կը բերէ տեղւոյն տարեկան վարձքն է 200 Ֆրանք:

Դիմել Stephan Kalpakdjian*ի* 37 ter Rue de l'Hay, Kremlin-Bicêtre (Seine).

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Հայ կինոր գործ նորոգելու համար: Դիմել Պ. Աբէ ճանանի, ժամը 9—11, 23 Rue Jean Mermoz Paris (8e.)
մէթրօ St. Philippe du Roule*, Tél. Balzac 28—96:*

ՍԱՐԵԱԼԵ'ԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

Համեղ, անդադար արեւելեան կերակուրներու սիրահար էք, գոլիսր կարօտնալու սէնտք չունիք, մտէք հայկական կեդրոնի մէջ

ՍԱՐԵԱԼԵԱՆԻՆ ՃԱՇԱՐԱՆ «ԹՈՔՈՒԹԼԻ»Ն

5, Rue du Baignoir, 5: Marseille

ուր սիրտի գտնէք զուարթ եւ ընկերական շրջանակ մը եւ ճաշեր խիստ մատչելի գիներով:

ԲԱՑԸ ՏԻՒԶ ճոխ ադանդերներով:

ԲԱՑԸ ՏԻՒԶ

Ջուտ խառնուած բոլորովին անհետացուց պատառոտուած օձիքի ամօթը: ԲԱՑԸ ՏԻՒԶ ջգուշացնէ ձեր արուեստական օձիքին որ ձեր առամքար կ'ուրախ գիշերները ջուր կը խմէ եւ կը վնասէ ձեր առողջութեան: Խմեցէք ԲԱՑԸ ՏԻՒԶ որուն անուշ ոյտ. կազդուրիչ եւ ախորժական հաբեր ըլլալը ջատագրուած է:

Dalakupeian 8 Rue Suffren
Dépôt: 7 Rue de la Paix, Marseille. Tél. Dragon 70—89.

PHÉNIX
anis distillé
Agent Général : Mr Albert Bacri . 19. rue Turbigo . PARIS 2e. Tel: Cent: 83-17.

ՌԱՔԻ ՓԷՆԻՔՍ

AGENCES: ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐ

LYON: ԼԻՈՆ — M. Francis COTTON, 68 Avenue Galline; à Villeurbanne, près Lyon. Téléph. Lalande 64-10.

MARSEILLE, ՄԱՐՍԷՅԼ — M. SIMONDI, 17 Allées des Primevères à Marseille.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme, PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15 - 70
Chèque Postal Paris 1678 - 63
(ԵՐԹԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ Գաղութները	150 ֆրանք	75 ֆրանք	40 ֆր.
Անգլիա եւ Իտալիա	265 ֆրանք	140 ֆրանք	
Ուրիշ երկիրներ	215 ֆրանք	110 ֆրանք	

ԿԻՐԱԿԻ
28
ՕԳՈՍՏՈՍ
DIMANCHE
28 AOUT
1938

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԺԴ ՏԱՐԻ — 14e Année No. 3820

ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԽՕՍԻՆՔ ՃԱԿԱՏ ՃԱԿՏԻ

Ինչպէս տեսանք, նոր հով մը փչել սկսած է, քաղաքականութիւն փոխելու պատրաստութեամբ: Հով մը, որ ինչքան ալ բարեմիտ համարուի, կրնայ մոլորեցնել եւ նոր անհամաձայնութիւններ ստեղծել:

Ամբողջ ծրագիր մը կ'ենթադրէ Ազկնքի « Վերածնունդ»ին հետեւիլ ողբը:

— « Հզօր Թուրքիան իր զանազան հաշիւներուն համար Հայերու բարեկամութեան կ'ապաւինի իրապաշտ բաղաքականութեան մը հետեւելով ·իսկ մենք՝ աշխարհի ամէն կողմը ցրուած եւ ողորմելի բարիանաներու վերածուած Հայերս, բարձրաղաղակ կը յայտարարենք թէ հոն ուր Թուրքն է մենք անոր դէմ կռուած ենք »: (5 օգոստոս):

Արդարեւ, այդ « բարեկամութեան » մէկ նոր ցոյցն ալ տեսանք,— Անթափքի «Եէնի կիւն»ին օգոստոս 15 թուակիր զրուխիւնը, որ հանդիսաւորապէս կը յայտարարէ թէ « Հայերը եւ Թուրքերը նոյն ծագումն ունին, եղբայր են Հայը (Յանճաք) դրախտի պիտի վերածեն »:

Ինչպէս չխանդավառուիլ, երբ ոչ միայն « ցեղակից եւ եղբայր » կը հրաւիրէք — անդամ մը եւս, դիտականօրէն — այլ եւ հիմնադիր օսմանեան կայսրութեան: Ցեղով « ռամիկ եւ ուժեղ մարդիկ »: Երբ ուրիշ տեղ « ազնիւ » կոչուած « Դաշնակ Կոմիտէն » անդամ կը վտառքանուի, իբրեւ արտայայտիչը « իր ցեղին յատուկ վճռականութեան եւ կամքին »:

Տարակոյս չկայ թէ դեռ տեղ մըն ալ պիտի հնչէ այս եղանակը, այս քնարեր օրօրը, մինչեւ որ Թուրքերը յաջողին իրենց կենդանի գնել Ալէքսանդրէթի չրջանին ամբողջ կարգուսարքին վրայ:

Ուրեմն, փորձութեան ժամեր են Արտասահմանի Հայկական բազմութեանց համար, եւ վա՜յ մեզի, եթէ նորէն չմոռնին մեր աչքերը:

Այն տեղ, կը վախնանք որ իրենք զիրենք իրաւտես կարծողներ աչքերն ալ հանեն, յօնք չմնելու տեղ:

Մեր տեսակէտով, ոչինչ փոխուած է « արեւելեան կողմն աշխարհի »: Ուստի,— ահա ինչ որ կ'ուզէինք առաջարկել երէկ.—

Կարճ կապել սա լրագրական « խմաստութիւնները » եւ անկարելին փորձել, տեղանի մը չուրջը համախմբուելու համար:

Ցօղուածագրութիւնը չէ որ պիտի լուծէ այս հիմնական հարցերը: Նոյն իսկ վնասակար է յօղուածագրութիւնը, այս պարագային:

Եթէ կան մարդիկ, անհատ կամ հոսանք, որ ելք մը, բանալի մը դեռ են, անոնք պարտաւոր են ոչ թէ թուղթ մրոտել եւ միտք պղտորել, այլ տեղանի մը առջեւ անցնիլ, ուրիշներն ալ համոզելու համար:

Մենք չենք տեսներ որ եւ է լուսաւոր հեռանկար՝ այս ճակատին վրայ: Բանի որ հո՛վ մը փչել սկսած է, մեր գերազոյն չափերը կը պահանջեն դէմ դիմաց դալ եւ խօսիլ ճակատ ճակտի:

Ուրիշ որ եւ է արտայայտութիւն՝ այս հարցին մէջ, կը նշանակէ հարս - փեսայ դառնալ ինքն իր դլխուն: Եւ կամ դայլի աւետարան կարդալ, ամէնէն առաջ քրքիջներ արձակել առյով « Գորշ Գայլ »ին:

Շ.

ՉՈՐՍ ՔՐՏԱԿԱՆ ԱՊՏԱՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆ 13 ՏԱՐՈՒԱՆ ԸՆԹԱՑՔԻՆ

Օպանաւեր եւ հրասպիռ Աւարատի բանլերուն վրայ

ԽՄԲ.— Երրորդ եւ վերջին մասն է այս «Փառի-Միտի»ի քղթակցութեան.—

1938,— ՉՈՐՐՈՐԴ ԱՊՏԱՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ

Մինչ կը կարծուէր թէ հանդարտութիւնը կը տիրէ, խլրտումին վերսկսուիը ծանուցուած չըլլալով, ճչել պայթ, Թուրքիոյ վարչապետը, հետեւեալ կոչը կ'ուղղէր անցեալ մայիս 25ին·

— « Բնակիչներ Տէրսիմի, եթէ զինքերը վար դնէք, մեր թեւերը բաց են ձեզի համար: Մեծ է մեր զթութիւնը, բայց չատ աւելի մեծ կրնայ ըլլալ մեր բարկութիւնը: Ձեզի կը մնայ ընտրել մէկը կամ միւսը... »:

Քիւրտերը ընտրեցին դէմադրութիւնը: Հրացանաձգութիւնը վերսկսաւ Իքլաքի սահմանագլուխէն մինչեւ Արարատ լեռը,— ապստամբութիւնը ծաւալեցաւ զարմանալի արագութեամբ· զիւղացիներ սկսան փախչիլ անխուսափելի ջարդէն: Քրտական լեգէոնները, զօրացած՝ սահմանակից երկիրներէն եկած օդնական ուժերով, կը դանուին Շէյխ Բիլալի եղբօրորդւոյն հրամանատարութեան տակ: Իւրաքանչիւր խումբի գլուխը կը դանուին Մերճաւոր Արեւելքի ծանօթ արկածախնդիրները: Կ'ըսուի թէ Ֆէյզլի Քաֆլաքճի, որուն քաջագործութիւնները ծանօթ են Պաղեստինի մէջ, տեսնուած է Ճուլամերկի կողմերը:

Թրքական մամուլը թախանձիկ բառերով կը խօսի օտար օդնութեան մը մասին:

Իրարու հետէ օդնական ուժեր փութացնելով, Թուրքիա կատարեալ զօրաշարժ մը սարքած է Քիւրտերուն դէմ, ինչպէս ըրաւ 1925ին:

Այս պինուորները ճակատամարտի վայրերուն մէջ կեդրոնացնելու համար, պատրաստած էռազմափոխադներ կատարել Տէրսիմի չրջանին մէջ: Զօրքին զանգուածը կը կազմեն երեք զօրաբանակներ, որոնց կ'օգնեն մեքենաշարժ զօրամասեր եւ օդանաւեր :

Քիւրտերը պիտի յաջողի՞ն դիմանալ ուժերու այսքան ամեհի ցուցադրութեան մը: Ապահովաբար ոչ: Անդամ մը եւս Քիւրտերը պիտի ապստամբին լեռը, պիտի անցնին սահմանը, առժամեայ ապահովութիւն մը փնտռելով :

Բայց եւ այնպէս, ապստամբութեան վառարանը պիտի չմարի: Այդ այն վառարաններէն է որոնց համար կ'ըսեն թէ յաւիտենապէս պիտի մատաղնէն կառավարութիւնները.— Փիէռ Արքիկ:

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

• ՏԱԳՆԱՊԸ ԿԸ ՄԵՂՄԱՆԱՅ

Առհասարակ երեսփոխանութիւն ալ հաւանութիւն յայտնեցին Պ. Տալատիէի

»»»» o ««««

ԼԷՈՆ ՊԼՈՒՄ ԶՕՒԶԵՐ ԴԺՕՒԱՐԱՑՆԵԼ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ԳՈՐԾԸ

Կը թուի թէ խաղաղօրէն պիտի լուծուի վարչապետին կիրակի օրուան ճառին առթիւ ծագած մրջադէզը:

Պ. Տալատիէ ուրբաթ առտու մանրամասն լուսաբանութիւններ հաղորդեց Ազգային Ժողովի արմատական խմբակցութեան առջեւ, որ նոյնպէս միաձայն հաւանութիւն յայտնեց վարչապետին տեսակէտներուն, ինչպէս ըրած էր կուսակցութեան վարիչ Մարմինը:

Վարչապետը կրկին չեչտեց թէ անհրաժեշտ է ի հարկին՝ 44-48 ժամ աշխատիլ ազգային պաշտպանութեան սահմանուած հաստատութիւններ մէջ, եւ աւելի ժամեր՝ մասնաւոր ճարտարարուեստներ մէջ, դոհացնելու համար օրական պահանջները: « Մէկ միլիմեթր անդամ պիտի չնահանջենք այս կէտին վրայ », յայտարարեց պ· Տալատիէ: Եւ փաստաթուղթեր հանելով, հաստատեց թէ ինչ ահարկու վտանգ մը կը ներկայացնէ Գերմանիան, 2,000,000 դինուորներով, որոնք ռազմափորձեր կը կատարեն կամ ամրութիւններ կը չինեն: Այս առթիւ յիշեց պ· Լէոն Ժուհոյի մէկ ճառը (14 յունիս), որով Ազխատանքի Դաշնակցութեան ընդհ· քարտուղարը դիտել կուտար թէ դժուար պիտի ըլլայ չաբաթական 40 ժամուան աշխատանքը պահել Ֆրանսայի մէջ, եթէ օրկնքը միջազգային հանդամանք չստանայ: Յիշեց նաեւ ընկերվարական դահլիճի ներքին նախարարին՝ Մարքս Տորմուայի մէկ ճառը, որ կ'ըսէր թէ « ընկերային բոլոր օրկնքները պիտի վտանգուին, եթէ արտադրութիւնը չաւելնայ: Հակառակը պնդել՝ պիտի նշանակէ բանուոր դասակարդին թշնամի դառնալ »:

Պ. Տալատիէ այս առթիւ ալ բացատրեց թէ յաւելուածական ժամերը պիտի վերցուին, այլապէս 40 ժամուան օրկնքը բռնարարուած պիտի ըլայ: Բայց վճարումը պէտք է ըլլայ չափաւոր, որպէսզի չափէն աւելի սուղի չնստի արտադրութիւնը: Մասնաւորապէս ծանրանալով ազգային պաշտպանութեան վերաբերեալ, վարչապետը յայտարարեց թէ ոչ նաւատորմին, ոչ բանակին եւ ոչ ալ օդատորմիղին մէջ տրուած ապսպրանքները ժամանակին չեն հասնիր: Նոյնը նաեւ անհատական ճարտարարուեստի մէջ, ընդհանրապէս:

Անցնելով գործազրկութեան հարցին, վարչապետը բացատրեց թէ չատ մը նպաստընկալներ անընդունակ են աշխատանքի, մասնաւորապէս չհետեւանց ճարտարարուեստի մէջ: Ուստի կառավարութիւն կը խորհի հանդստեան թոշակի օրկնք մը ներկայացնել ծեր բանուորներու համար, որ պիտի թեթեւցնէ գործազրկութեան մնուտիին հոդերը: Գալով արտաքին առեւտուրին, պ· Տալատիէ դիտել տուաւ թէ 50 միլիոն ֆրանքի ապսպրանք չէ գործադրուած, հետեւանք աշխատանքի նեղկայ պայմաններուն:

Վերջացնելով, պ· Տալատիէ յայտարարեց,— « Անհեթեթ է, ծիծաղելի եւ դժբախտաբար վտանգաւոր՝ ենթադրել թէ ես կ'ուզեմ խախտել մեծամասնութիւնը »:

Ինչպէս ըսինք, արմատական երեսփոխաններն ու ծերակուտականները միաձայն հաւանութիւն յայտնեցին վարչապետին պարզած քաղաքականութեան:

Ընկերվարականներուն եւ միւսներուն դիրքը

Նոյն օրը ժողով գումարած էր նաեւ Ազգ. Ժողովի ընկերվարական խմբակցութիւնը (երեսփոխաններ եւ ծերակուտականներ): Այս առթիւ ամէնէն կրաեւոր ճառը խօսեցաւ պ· Լէոն Պլում, որ մասնաւորապէս ծանրացաւ արտաքին կացութեան վտանգներուն վրայ:

Նախկին վարչապետը վերլուծելով պ· Տալատիէի ճառը, բացատրեց թէ 40 ժամուան օրկնքը չատ մը չեղումներ կը նախատեսէ արդէն եւ թէ այդ չեղումները կը գործադրուին ազգային պաշտպանութեան ճարտարարուեստներ մէջ: Այսպէսով կը գործադրուի 45 ժամը, իսկ իրաւարարական վճիռ մը արդէն 7 ատ հարիւր միօրինակ յաւելում սահմանած է յաւելուածական աշխատանքի ժամերուն վրայ: Իր կարծիքով, կարելի է ընդլայնել չեղումները, համաձայն օրուան պահանջներուն, առանց փոխելու օրկնքը: Չեղումներ կարելի է կատարել նաեւ անհատական ճարտարարուեստներ մէջ:

Եզրակացնելով, պ· Լէոն Պլում չեչտեց թէ ներկայ կացութեան մէջ ընկերվարական կուսակցութեան պարտականութիւնն է փրկել բանուոր դասակարգի նուաճումները եւ խոտորէն հսկել ընկերային օրկնքներու գործադրութեան վրայ: Բայց, երբ այս պայմանները կը չարգուին, չենք չուզեր խանդարել զայն: Քրտական լեգէոնները, զօրացած՝ սահմանակից երկիրներէն եկած օդնական ուժերով, կը դանուին Շէյխ Բիլալի եղբօրորդւոյն հրամանատարութեան տակ: Իւրաքանչիւր խումբի գլուխը կը դանուին Մերճաւոր Արեւելքի ծանօթ արկածախնդիրները: Կ'ըսուի թէ Ֆէյզլի Քաֆլաքճի, որուն քաջագործութիւնները ծանօթ են Պաղեստինի մէջ, տեսնուած է Ճուլամերկի կողմերը: Ժողովականները միաձայնութեամբ հաւանութիւն յայտնեցին պ· Լէոն Պլումի, որ երէկ չատ կարճ խմբագրականով մը կը չեչտէր թէ ժողովրդական ճակատը կ'ապրի միչտ եւ թէ « պղտարարութիւն մը անհրաժեշտ էր եւ կը մաղթեմ որ փրկարար ըլլայ »:

⁂ Համայնավար երեսփոխաններն ու ծերակուտականները իրենց ժողովին մէջ չեչտելով ընկերային օրկնքներու պաշտպանութեան վճռականութիւնը, անձնարարեցին ներկայացուցիչներուն՝ ճշդրիտ բացատրութիւններ պահանջել կառավարութեան մտադրութեանց մասին:

⁂ Պ· Տալատիէ բացատրութիւններ տուաւ նաեւ ճակատդիմեան խմբակցութեանց պատուիրակութեան առջեւ, որ երէկ նորէն ժողով գումարեց, իր վերջնական դիրքը ճչտելու համար:

Բողոքի ժողովները կը չարունակուին նոյն թափով, առաջնորդութեամբ ընկերվարականներու եւ բլեւիկներու:

ՕՐը ՕՐԻՆ

ԱՆԸՆԱՆՕԹ ԲԱՐԵԿԱՄԻՆ

Անստորագիր նամակ մը ստացայ եւ րէկ:

Միթանկեալ, ինչո՞ւ անստորագիր:

Ցաճախ անստորագիր թուղթեր կը ստանամ, բաց կամ գոց, լի սպառնալիքներով կամ լկտի հայհոյանքներով: Եւ կ'արգահատի՛մ, բանի որ ստորագրելու քաջութիւն անգամ չեն ունեցած:

Կան ալ որ ամբաստանութիւններ կ'ուղղեն ասոր-անոր դէմ, բայց անստորագիր:

Եւ կամ կարեւոր յուր մը կուտան, հրատարակելի կամ ոչ, եւ կը պահեն իրենց անունը:

Բոլորն ալ Աբեւելիէէն մնացած սովորութիւններ:

Անշուշտ չեմ անտեսեր մասնաւոր պարագաներ եւ չարգելի նկատումներ: Սակայն, բացարձակ պայման է որ չմրագրութիւնը գիտնայ գրողին ինքնութիւնը, առանց վերապահութեան:

Բայց մանաւանդ ինչո՞ւ անստորագիր, երբ կարծիք մը կը յայտնեն, թերադրութիւններ կ'ընեն, խելք կը սորվեցնեն:

Այս կարգէն է ստացած ճամակս, դժբախտաբար անստորագիր: (Եւրոպական եւ մասնաւորապէս անգլիական թերթերը ամէն օր այսպիսի նամակներ կը տպեն անուն-մականունով, հասցէով, թուականով: Մենք ալ ունինք «Յառաջ»ի նամակները· հրամեցէ՛ք):

Ի՞նչ կ'ըսէ անծանօթ նամակագիրը, իր այնիսկ սրտցաւ արտայայտութեամբ·

— « Հայկական զաղը վերարծարծող յօղուածներ դրեթէ միչտ անպակաս են «Յառաջ»ի մէջ, յաճախ միջազգային դիչերներէ՝ թարդմանաբար· ինչպէս ալ ներկայիս զոյգ թերթօններըը:

Բայց իրականին մէջ որո՞ւ համար· Հին սերունդը մեծ մասով կը բաղկանայ արդէն ականատեսներէ, իսկ նորահասը չի կարդար, չի դիտեր ու չի հասկնար: Արդեօք կարելի չէ՞ր բուն նպատակին ծառայելու մտքով, այդ յօղուած կամ թերթօններն ուղղակի Ֆրանսերէնի արտատպել « Յառաջ »ի մէջ: Այսպէս ամէն Հայ, լաւ-պէչ պիտի ճգտի եւ կարդալ եւ վարժուիլ իր բնական երկրին լեզուին· իսկ մանաւանդ հայերէն չկարդացող սերունդը պիտի հետաքրքրուի, պիտի ընտելանայ « Յառաջ »ին մասնաւորապէս, եւ հայկական զաղին ընդհանրապէս:

Եւ ինչո՞ւ չէ· Ֆրանսական թերթերէ առնուած հայանպաստ զրուխիւններն արտատպել նոյնութեամբ· օրինակ, վերջերս «Աքսիոն Ֆրանսէզ»ի զրուխիւնները Սանճագի մասին· քանի՞ տեղացի կրցաւ տեսնել զայն: Ամէն Ֆրանսացի «Աքսիոն Ֆրանսէզ» չի կարդար, եւ կարզացողն ալ սոխպուած չէ հետաքրքրուիլ, երբ մասնաւոր կերպով մատնանչուած չէ իրեն:

Մինչդեռ ակնարկուած ձեւով, զրպանը «Յառաջ» մը ունեցող Հայը պիտի կրնար հրամցնել զայն, առնուազն իրեն ծանօթ քանի մը օսար - ներու ալ:

Ահա ձեզի անճաշն եւ անչշուկ փրօչկանոս մը: Նոյնը կրնան ընել արտասահմանի միւս հայ թերթերը »:

Կ'արժէր մասնաւոր յօղուած մը նուիրել այս հարցին, որ այնիսկ ալ սյարզ չէ:

Այսօրուան համար, կ'ուզէի դիտել տալ ամենաւօր բարեկամին·—

1· Բոլորովին սխալ է թէ միայն հիներն են որ կը կարդան կամ կը հասկնան մատնանչուած նիւթերը: « Յառաջ »ի ընթերցողներուն ջախջախիչ մեծամասնութիւնը կը բաղկանայ երիտասարդներէ, որոնք միչտ ալ կը փնտռեն այդ կարգի նիւթեր: Եւ դեռ պիտի փնտռեն:

2· Տակաւին անհրաժեշտ փոքրամասնութիւն մը կը կազմէ նորահասներու այն մասը որ Ֆրանսերէնն կը փնտռէ հայերէն թերթի մէջ:

3· Փոխանակ «Յառաջ»ի մէջ արտատպելու Ֆրանսերէնէ հայանպաստ կամ արդարամիտ յօղուած մը, աւելի գործնական չէ՞ բազմաթիւ օրինակներ գտնել յօղուածը տպող թերթէն, եւ թարգմել Ֆրանսացիներու:

Եւրոպա կ'ապրինք եւ գիտենք որ շահի է շատ մը շարժումներու մղիչ ուժը:

Արդ, յաճախ պատահած է որ օտար մը հայանպաստ յօղուած կամ գիրք հրատարակէ, եւ ամէնէն առաջ Հայերը անտարբեր մնան:

Մինչդեռ, եթէ իւրաքանչիւրը իր կարողութեան համաձայն գնէ քերթէն, եւ հեղինակը կամ հրատարակիչը տեսնեն որ բանի մը հարիւր օրինակ աւելի սպառած է, կը մղուին ուրիշ բաներ ալ գրելու: կամ իրենց էջերը տրամադրելու:

Մենք բոլորովին ետ մնացած ենք այս նակատին վրայ: Եւ նորէն «Լէպլէպիճի» համարուած Թուրքն է որ դաս կուտայ մեզի, ոչ միայն ուզածը գրել տալով, այլ եւ մեծաքանակ սպառելով իճիւաքերաբար եղած հրատարակութիւնները

Մի՛ ըսէք թէ դրամ չունինք:

Ամէնէն ածան գլանիկը 3 ֆրանք է, մէկ «փէռնօ»ն՝ 3·50 - 4 ֆրանք, իսկ մէկ թերթը՝ 50 սանթիմ:

ՎԱՀԷ

Նորեն Աթաթիւրքի հիւանդութեան մասին

« Լը Ժուռ - Էքօ տը Փարի»ի Թղթակիցը էնկիւրիէն ուղղուած նամակով մը (25 օգոստոս) երկարօրէն կը վկայէ թէ Աթաթիւրք լրջօրէն հիւանդ է: Երաժշտութիւնը լսած է Աթաթիւրքի զբօսանաւուն՝ «Սամսոնայի» մէջ, որ կը դանուի Վոսփոր: Հեռաձայնով Զամքայա կանչուած են երաժիչտներն ու պարուհիները... Այս տարի երեք անդամ Ֆրանսայի մեծ բժիչկ մը հրաւիրուեցաւ, ձմեռը՝ էնկիւրի, ամառը՝ Պոլիս: Ամէն անդամին ալ բժիչկը չատ խիստ կանոններ սահմանեց: Անշուշտ հերքուեցան Թուրքիոյ վերանորոգիչին առողջութեան մասին չրջած բոլոր զրոյցները: Բայց կարգ մը նչաններ մտահոգութիւն կը պատճառեն: Անցեալ ամառները Աթաթիւրք օրերը կ'անցընէր Տոլմա Պաղչէի պալատին մէջ զոր 18 դարու Սուլթանները չինել տուած են ջուրի ափը, ձգելով Թօփ Գափուի պալատը, Ենիչէրիներու ըմբոստութենէն եւ չախչախումէն վերջը, քանի մը հարիւր տարի առաջ: Պալատը նորէն չարժուած, ամրոպի, թեթեւ ալ անզգուշութիւններ կը ներկայացնէր: Որպէսզի իր նախազգը, իր ճշմարիտ հայրը կարենայ անհրաժեշտ հանգիստը վայելել, Թուրքիա մեծ ծախսերով տոլարներ վճարելով դնեց սքանչելի զբօսանաւ մը, աչխարհի ամենանմանեցնէն մէկը, «Սամսոնա»: Արդ, այս սպիտակափառ զբօսանաւը այլեւս չի ներկայացներ երբեմնի չնչող կեանքը: Երաժչտութիւն չկայ: Միակ կինը որ կ'արտօնուի նաւ մտնել, Աթաթիւրքի քոյրն է եւ երբեմն անկախութեան պատերազմի հերոսներուն կամ ազգաւ մեռած սպաներու այրիկնները որոնց վրայ կը զուրգուրայ Աթաթիւրք: Նախարարները երբեմն կը սպրդին զբօսանաւուն մէջ: Մէկը, թերեւս աւելի խոբամանկ քան միւսները, միջոց գտաւ հիւանդանալու եւ իր կարգին զարմանելու... Սուրհանդակները կուգան եւ կ'երթան լուռ ու մունջ եւ գաղտնի խորհրդակցութիւններ հաղուագիչ են: Քաղաքական-պետական հրահանգները զարձեալ այս ուրուականնաւէն կ'արձակուին· բայց հիւանդը այնքան կը տառապի ամենաթեթեւ ազմուկէն որ լսած են «տինամօ»ները:

Նաւուն ձախ կողմը խարխած եւ զբօսանաւուն կպցուած սուզանաւ մըն

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՀԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՍՈՎԵՏԱՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՍՈՎԵՏԱՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅՍՈՎԽՈՉ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ

(Գերմանական պատմություն)

Մեր հեղինակը, որ ինքն էլ մասնակցել է այդ դարձած իրադարձություններին, ներկայացնում է նրանց ամենայն ճշտությամբ։ Գրքի մեջ հանդիպում ենք մի շարք հետաքրքրական դեմքերի, որոնք ներկայացնում են տարբեր հասարակական խավեր։ Ուշադրություն է գրավում նաև գրքի լեզուն, որ ոչ միայն հարուստ է, այլև ճոխ։ Հեղինակը գիտի ինչպես գրել, որպեսզի ընթերցողը հետաքրքրությամբ հետևի նրա պատմությանը։

— Ես, տեր, ոչ մի վիրավորանք չունեմ ձեզ հասցնելու։ Ես ինքս էլ ձեզ նման ազնվական եմ։ Ես ինքս էլ ձեզ նման ազնվական եմ։ Ես ինքս էլ ձեզ նման ազնվական եմ

է որ կը ճարէ էլեկտրական հոսանքը, առանց ցնցումներ պատճառելու։ Վերջին ժամանակներս, արեւմուտքի պահերուն, տակաւին կը տեսնուէր Թուրքիոյ հերոսը որ ամբողջովին ստիպակ հագուստ, մանր կուզար առանձին ե խոկուն, վերի կամրջակին վրայ։ Այլ եւս չի տեսնուիր ան։

Ֆրանսացի բժիշկին յաջորդած են երկու գերմանացի մասնագէտներ։

Հրանանագիր Մարսէյլի նաւահանգիստին համար

Պ. Անթէօլ տը Մոնզի, հանրօգուտ չինութեանց նոր նախարարը, նկատելով որ Մարսէյլի նաւահանգստի բանուորները չեն պատասխաներ իր կոչին եւ տագնապը կ'երկարաձգուի, հրամանագիր մը հրատարակեց, գործադրելի՝ այսօր իսկ (կիրակի)։ Գործատէրերը հաւանեցան այս հրամանագրին, որ կը ճշտէ աշխատանքի եղանակները, ժամանակացոյցը եւն։ Յատկապէս ժամերու եւ գիշերային աշխատանքի պայմաններն ալ սահմանուած են եւ պիտի գործադրուին համաձայն օրէնքին։ Եթէ բանուորները նորէն չհամակերպին, կառավարութիւնը վինուորական զրաւման պիտի ենթարկէ Մարսէյլի նաւահանգիստը, վինուորներ եւ նաւատորմիղը բանեցնելով։

Ծաւիր դեպի մի եաֆայի մէջ

Ուրբաթ օր 18 հոգի մեռան եւ 40 հոգի վիրաւորուեցան եաֆայի մէջ (Պաղեստին), երբ ռումբ մը պայթեցաւ քաղաքին կեդրոնը։

Առաուն կանուխ չուկան խճողուած էր բազմութեամբ եւ մասնաւորապէս արաբ դիւղացիներով, երբ ծածկուած ռումբ մը պայթեցաւ, ահռելի խուճապ մը առեղծելով։ Ոստիկանութիւնը չկրցաւ զսպել ամբոխի կատաղութիւնը։ Արաբական սպառազէն խումբեր բռնեցին բոլոր փողոցները, այ ու ձախ զարնելով, կրակի կամ աւարի տալով խանութները։ Ցետոյ յարձակեցան պահականոցին եւ անգլիական զրամատան մը մասնաճիւղին վրայ։ Ոստիկանութիւնը ստիպուեցաւ կրակ բանալ։ Կէսօրէն վերջը նոր ընդհարումներ եւ հրդեհներ պատահեցան, եւ խռովութիւնները տարածուեցան քաղաքէն դուրս։ Հարկ եղաւ օդնական զօրք կանչել։ Բոլոր խանութները փակուած են։ Եաֆայի զինուորական առեանը ցկեանս թիապարտութեան դատապարտեց 14 տարեկան Արաբ մը։

Հայաստանի բաժինը խորհրդային եղմտացոյցին մէջ

Ա. Միութեան գերագոյն խորհուրդի Բ. նստաշրջանին փակման առթիւ, հրատարակուեցաւ 1938ի ընդհանրական եղմտացոյցը, որ կը ներկայացնէ 132,657,993,000 րուբլի մուտք, 131,137,993,000 րուբլի ելք։ Այս նախահաշիւին մէջ Հայաստանի բաժինն է երեք հարիւր 88 միլիոն, Վրաստանի բաժինը՝ մէկ միլիառ 67 միլիոն, Ադրբէջանի բաժինը՝ ինը հարիւր 115 միլիոն եւն։

ՋԱՆԱՖԱՆ ԼՈՒՐԵՐ ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՑ խնամակալին ի պատիւ սարքուած զօրահանդէսին մէջ, (Պերլին), որուն կը մասնակցէին 16,000 վինուորներ, 400 հրասայլեր, 700 ինքնաչարժներ, 750 ձիեր եւ 300 հեծելանիւներ, ցուցադրած էին խորհրդաւոր թնդանօթը» եւ ուրիչ ահարկու զէնքեր։ Թնդանօթը որ մեծ ուշադրութիւն գրաւեց օտար պինուորական կցորդներու մէջ, աննախընթաց կը համարուի եւ կրնայ գարնել քսան մղոն հեռուէն։ Ամբողջ զօրահանդէսը մեծ տպաւորութիւն գործեց իր արդիական եւ մանաւանդ մեքենաչարժ սպառազինութիւններով։

ՀՐԵԱՑ ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ներխուժումը մեծ մահազդութիւն կը պատճառէ Զուիցերիոյ եւ Պելժիոյ մէջ։ Զուիցերիա խիստ միջոցներ ձեռք առած է արդէն, իսկ պելժիական կառավարութիւնն ալ զեկոյց մը հրատարակեց, որ կ'ըսէ թէ այսուհետեւ դուրս պիտի նետուին այն բոլոր օտարականները որ պելճիքա կը մտնեն ապօրէն միջոցներով։ Հրամանը գործադրելի է օգոստոս 25էն սկսեալ։

ԶԵՒԱԿԱՆ ՒՆԴԻՐԸ ծանրակչիռ հանդամանք ստացած է, համաձայն վերջին լուրերու։ Զեխերը օդնութիւն կը սպասեն Անգլիայէն, տրամադիր ըլլալով նոր պիլոտներ կատարելու։ Անգլիացի բարեխօսը նոր տեսակցութիւն մը ունեցաւ չեխ վարչապետին եւ Գերմաններու պատուիրակին հետ։ Գերմաններու առաջնորդը յայտարարութիւն մը հրատարակեց, որ վստահուած համարելով կուսակցութեան անդամները, կը յանձնարարէ ինքնապաշտպանութեան միջոցներ ձեռք առնել։ Ներքին նախարարութիւնը պատասխանեց թէ ինք պատրաստ է ապահովելու բարեկարգութիւնը։ Գերմանական թերթերը խստօրէն կը քննադատեն Անգլիոյ ընթացքը, ի հարկին անխուսափելի դանելով Գերմանիոյ միջամտութիւնը։

ԱԼԵՔՍԱՆՏՐ ԿՈՒՊՐԻՆ, ռուս դրագէտը, որ երկու տարի առաջ Ռուսաստան դացած էր, չդիմանալով հայրենիքի կարօտին, մեռաւ Լէնինկրատի մէջ։ 68 տարեկան էր։ Իր գործերէն հայերէնի թարգմանուած է «Սուլամիթ»ը, նախ «Ճակատամարտ»ի մէջ, յետոյ իբրեւ դիրք։ Ցառաջիկային կը խօսինք իր կեանքի եւ գործի մասին։

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ԵՐՈՒՍԱՂԷ՛Մ, ԵՐՈՒՍԱՂԷ՛Մ...

(ՎԻՊԵՐԳՈՒԹԻՒՆ)

ԳՐԵՑ՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Հրատարակութիւն Մարսէյլի Հայ Մշակութային Միութեան։ Գեղատիպ հատոր մը, 200 օրինակը ապուած՝ վարդագոյն ալնիւ թուղթի վրայ։

Գինն 5 ֆրանք (արտասահման 7.50 կամ 10 ֆր. ըստ Լրկլի)։ Դիմել Միմիայն Հայ Մշակութային Միութեան գանձապահին՝

S. Diradourian 2 Rue Philippe de Girard, Մարսէյլ։

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՄԱԳԱՂԱԹՆԵՐ

(Բերքուածներ)

ԱՀԱՐՈՆ ՏԱՏՈՒՐԵԱՆ

փառատիպ հատոր մը, 300 էջ, 8 կուռաժ սակաւաթիւ օրինակներով

Գլուխները այս հայկական քերթողագիրքին.—

ՅԱՑԳԱՒԱՂԱՒԱՒ

ՍԷՐԸ ՓՈՒՇԷ ՊՍԱԿՈՎ

ԽԵՂՃ ՄԱՐԴԵՐՈՒ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

ՖԵՀԵՆԱԿԱՆՔ

ՀԱՆԱՄՏԵՂԸԸ ԿԱՄՏՈՒԱՔԱՆԱՑ

ՍԻՐՏՍ ԿԱՐՄԻՐ ՎԱՐԴԵՐՈՎ

ԻՆՔՆԱՕՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԿԻՒՂԻ ՍԻՒՔԵՐ՝ ԵԱՐՈՂ ԵՐԳԵՐ

Գին 40 ֆրանք

Դիմել հեղինակին,

17, Rue Damesme, PARIS

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ ՓԱՐԻԶԻ «ԵԳԻՊՏԱՑԻՔ» ԿՈՄԻՏԷԻ ԿՈՂՄԷ

Երկուշաբթի, 29 Օգոստոս, ժամը 8.30ին 6 Ավրնիւ ա՛Իթալիէ սրճարանին վերնայարկը։

ԿԸ ԽՕՍԻ ՔՆԿ. ՀԱՅԿ ՕՀԱՆԵՍԵԱՆ

ՆԻՒԹ՝ ԵՔՐԵՄ

(իր գերը Պարակական Ցեղափոխութեան մէջ)։

Կը հրաւիրուին Փարիզի եւ արուարձաններու քոլոր ընկերները։

ԿՐԿԻՆ ԿԸ ՅԻՇԵՑՆԵՆՔ...

Կրկին կը խնդրենք մեր գործակալներէն եւ բաժանորդներէն.—

1.— ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՓՈԽԱՆԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԱՏԱՐԵԼ «ՇԷՓ ՓՈՍԹԱԼ»ՈՎ ԹԻՒ 1678-63 (Տես Թերթին ճակատը)։ Այս ձեւը աւելի գործնական է եւ աժան։

2.— Անոնք որ մեքենաբար սովորական «մանտա - փոստ» կը զրկեն, պիտի ջանայ վրաց նշանակէն «շէփ - փոսթալ»ին թիւը։ Աւելորդ է եւ յատկապէս չէ եղած։

ԿԱՐԵՒՈՐ ԿՈՉ

— . —

1929 սեպտեմբերին հիմ դրուեցաւ ՆԱՀԱՏԱԿ ԴՐԱԳԻՏՆԵՐՈՒ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐ հրատարակչականին, որուն նպատակն էր «հաւաքել եւ հրատարակութեան տալ արեւմտահայ նահատակ կամ մեռած գրողներու երկերը»։

Ուրախ ենք յայտնելու, որ անցած տասը տարիներու ընթացքին, հակառակ անտեսական անօրինակ տագնապին, կրցանք լոյս ընծայել տասը լաւագոյն հատորներ ծանօթ գրողներու։

Արդ, կը դանուինք գործունէութեան նոր շրջանի մը սկիզբը։ Նախատակ կամ մեռած գրագէտներուն հրատարակութիւնը վերջացած չէ անշուշտ։ Եւ սակայն մեր նոր կեանքը ունի նաեւ իր նոր պարտադրութիւնները։ Անցեալի անսպառ նիւթերու կողքին, արդէն կազմուած է Արտասահմանի նոր գրականութիւն մը, գրական բոլոր սեռերով։ Հրատարակչական ուրիչ որ եւ է մարմին դոյութիւն չունի այդ նոր հոգը ստանձնելու համար։ Նկատի ունենալով ուրեմն օրուան պահանջները, Նախատակ Գրագէտներու Բարեկամներ հրատարակչական մարմինը նպատակայարմար կը դտնէ ինքզինքը կոչել այսուհետեւ՝

ՀԱՅ ԳՐԱԳԻՏՆԵՐՈՒ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐ իր գոյութեան տալով աւելի ընդարձակ եւ ընդհանուր իմաստ մը։

Առանց երբեք չեղլու իր հիմնական նպատակէն, կ'ընդարձակէ իր գործունէութեան դաշտը, եւ կ'առաջադրէ հրատարակել նաեւ երիտասարդ կամ տարէց, կենդանի հեղինակներուն գործերն եւս, պահանջին եւ կարելիութեան սահմանին մէջ։

Ցաջորդ հատորը, իր մատենաշարին 11րդը, առաջին փորձն է այս ուղղութեամբ, որուն պիտի հետեւին ի հարկին ուրիչներ ալ, ընդհիւ ընթերցողներու բարոյական եւ նիւթական քաջալերութեան, ինչպէս մինչեւ հիմա։

Հայ Գրագէտներու Բարեկամներ

ՕԳՈՍՏՈՍԻ ՎԵՐՋԸ ԼՈՑՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ

«ՀԱՅ ԳՐԱԳԻՏՆԵՐՈՒ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐ»

Մատենաշարին 11րդ. հատորը

ԱՐԴԻ ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ա. հատոր, արտասահմանի գրողներ, տպագրուած շքեղ թուղթի վրայ եւ բազմաթիւ նկարներով։ 232 էջերէ բաղկացած ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ մը, ուր քով քովի եկած են իրենց արձակներով ու քերթուածներով խումբ մը գրողներ։

Հատորը կ'արժէ Ֆրանսա, գաղութներ եւ Պալքանները 25 ֆր., միւս երկիրները՝ 40 սէնթ։

Այժմէն կարելի է տալ ապսպրանքները միշտ կանխիկ՝ դիմելով կեդրոնական հասցէին.— **M. Barsamian, 121 Rue Marcadet. Paris (18e.)**։

Մանաւանդ զեղչ գրավաճառներուն եւ մեծ աքանակ գնողներուն։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ցովիաննէսեան եւ Սարաճեան ընտանիքները իրենց խորին ցնորիակալութիւնը կը յայտնեն ամէն անոնց, որ անձամբ կամ գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին մեր մօր՝ ՀԱՃԻ ՍԱՌԱ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆԻ մահուան առթիւ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Խոբին շնորհակալութիւն կը յայտնեմ այն բոլոր միութիւններուն եւ բարեկամներուն, որոնք գրաւոր կամ անձամբ ցաւակցութիւն յայտնեցին ամուսնոյս՝ ԱԲՐԱՀԱՄ ՏԷՐ ՄՏԵՓԱՆԵԱՆԻ դառնապետ մահուան առթիւ։

Այրի տիկ. Տէր Մտեփանեան

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ց. Տ Նահանգային Միութեան ՍԷՆԹ ԷՒԻԷՆ-ՍԷՆ-ԹԱՄՈՒՆի մասնաճիւղը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Ցովհաննէս վարպետեանի (ծնողք), Գօնոս վարպետեանի (եղբայր) եւ բոլոր պարագաններուն, որոնք դժբաղտութեան ունեցած են կորսնցնելու իրենց զաւակը, ԱԶՆԻՒ ՎԱՐԴԱՊԵՏԵԱՆ, ծաղիկ հասակի մէջ (13 տարեկան)։

ԳԱՁԻՔ ՏԵՍՔ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Cinéma REXY

Cours Lafayette. angle Garibaldi

Le Gérant : H. STEPHAN

Imprimerie A. DER (AGOPIAN)

17, Rue Damesme — PARIS (13)

ՄԱՐՍԷՅԼ-ՓԱՏԱՐԱՑԻ Մայր-եկեղեցիի Վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ Երուսաղէմի Ս. Յակոբեանց միաբաններէն եւ փարիզի նորընտիր Առաջն. Փոխանորդ

ՏԻՐԱՆ ՎՐԴ. ՆԵՐՍՈՑԵԱՆ

այսօր, 28 Օգոստոս, կիրակի. պիտի պատարագէ եւ քարոզէ Մայր եկեղեցիի մէջ։

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ՍԵՒԻՐԸ

Մխիթարեան Հայրերու Սեւրի Մուրատեան վարժարանին դպրոցական 1938—1939 տարեշրջանը կը սկսի Հոկտեմբեր 1էն։

Արձանագրութիւններու համար պէտք է դիմել վարժարանին դրասենեակը Օգոստոս 15էն սկսեալ երկուշաբթի եւ Շաբաթ ժամը **15էն 18ը, 26, Rue Troyon-Sèvres (S. et O.)**։

Տեսչութիւն

ԱԶԳԻ ԼՈՑՍ ԴՈՐԹ ՓՆՏՈՂԻՆ

Տէսնիլ ժան Ժորէս պողոտային վրայ վարձու է կօշկակարի խանութ մը, (հին թէ նոր չինելու) իր ամբողջ կազմածներով։

Խանութը ունի բազմաթիւ եւ հին յաճախորդներ, մանաւանդ հողաթափի համար։

Աւելի ընդարձակ գործ ընել փափաքողը կրնայ վարձել եւ քովնտի սրահը, որ կրնայ դիւրութեամբ խանութին միանալ։

Խանութը ունի իր ետին յատուկ տեղ մը իբրեւ նկարան։

Մատչելի վարձք եւ պայմաններ։

Դիմել՝ Սեպտեմբեր 15էն առաջ, ՅԱԿՈԲ ԴԱՐԱՑԵԱՆԻ, 9, Ave. Jean Jaurès։

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՈՎ

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ **Cinema Alhambra**Ի ՇՔԵՂ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

Հաղորդակցութիւն՝ մէթրօ Mairie d'Issyէն քսան քայլ հեռու

ՑԵՂԻ ՊՈՏԻ ՈՒՆԵՆԱՑ 30 ՕԳՈՍՏՈՍ ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ 8.30ին

Տէրտէրեան եւ Մէլքեան ընկերութիւն

Փարիզի մէջ առաջին անգամ ըլլալով կը ներկայացնեն

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻ ՄԸ ՄԱՐՏԻՐՈՍՈՒԹԻՒՆԸ

«A QUI LA FAUTE» ԱՆՈՒՆՈՎ

Այս ժապաւէնը պատրաստուած է Ամերիկայի մէջ, կը պատկերէ 1915—1918ի հայկական արհաւիրքը։

Յայտագրին մաս կը կազմէ նաեւ

LA SULTANE DE GRENADE

Արաբական եւ սպանիական հին պատմութենէն

Ցեր տոմսերը գնեցէք նախապէս, խցողութի տեղի չտալու համար խնդրելէ Մուլինոյի հայկական սրժարաններէն եւ «Ցառաջ» ծախող պ. Աւետիսէն։

Մուտք 5 ֆրանք, փոքրերու 1 ֆրանք

Կիշէն կը բացուի ժամը 8ին

Ժողովուրդի փափաքին համաձայն անգամ մը եւս պիտի ներկայացուին այս ժապաւէնները, յառաջիկայ Զորեքշաբթի, 31 Օգոստոս երեկոյեան ժամը 8 30ին

ԱԼՖՕՐՎԻԼ **CINEMA VICTOR HUGO**Ի ՄԷՋ

8 Rue Victor Hugo

Կիշէն կը բացուի ժամը 8ին։

ՅՈՒՏԱՉ կը ծախուի

42, Rue des Petits Carreaux Փարիզ Mr. Pierre Marchalի խանութէն։

Հ. ՋԱՐԴԱՐԵԱՆ

ՎԻՐԱՒՈՐՈՑԱ - ԱՍԱՄՆԱՒՈՐՈՑԱ

14 Rue Dunkerque (ՄԷՏՐՕ ԿԱՌ ՏԻՒ ՆՈՒՐ)

Tél. Trudaine 42—69

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 14—20։

Ցաւուտները ժամադրութեամբ։

ՐԱՖՖԻ

Փարիզահայերու միակ վայելուչ ճաշարանը

ՏԷՐ եւ ՏՆօրէն Մ. Գ. ՄԻՐԻՃԱՆԵԱՆի

8, RUE MAUBEUGE, Paris (9).

Մէթրօ Cadet et le Peletier (Carrefour Chateaudun).

Հռնաիտի գտնէք ԱՆԱՐԱՍ կարագով պատրաստուած Արեւելեան եւ Եւրոպական կերակուրներու հարուստ ճաշացուցակ մը։

Անմրցելի մաքրութիւն եւ անթերի սպասաբկութիւն, անհամեմատ մատչելի գիներով։

Ամէն տեսակ ճաշկերոյթներու, թէյասեղաններու եւ Չաւքոյթներու կը տրամադրուի սրահ։

ՀԱԳՈՒՍՏԵՂԷՆի ԵՒ ՈՒՏԵՍՏԵՂԷՆի ԿԱՊՈՑՆԵՐ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ ՂՐԿԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Ունինք մեծ մթերք ֆրանսական, անգլիական եւ չեխոսլովաք կերպասներու Փափաքողները կրնան զրկել իրենց գնած ապրանքները, Ընտէրվուտ եւ Ռոյալ գրի մեքենաներ։ կը գնենք ու կը ծախենք օտար դրամներ։ կը տառնձենք ապրանքներու emballage եւ ապահովագրութիւն։ Փոխադրութիւն ամէն տեսակ ապրանքներու եւ պակաժներու։

Դիմել՝ **American Lloyd, Paris (9). 7 rue Amber**

Tél. Opéra 67-77

"ՇԻՐԱԿ"

Արեւելքի սիակ իսկական օղին է։ Անզուգական, Անմրցելի, Աճեսարդելի։ Առաջնակարգ զօրացուցիչ ախորժքեր, պատրաստուած զուտ չամիչի ջիւղով։ Հայ աւանդական սեղանին զարդ։

ԾԱԽՈՒ Է ՍԱՓՐԻԶԻ ԽԱՆՈՒԹ ՄԸ

Մեկնումի պատճառով ծախուի է ՍԱՓՐԻԶԻ խանութ մը շատ հաստատ գինով, որ տարեկան 50—75000 ֆրանք հասոյթ կը բերէ։ տեղւոյն տարեկան վարձքն է 200 ֆրանք։

Դիմել Stephan Kalpakdjianի 37 ter Rue de l'Hay, Kremlin-Bicêtre (Seine).

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Հայ կիներ գործ նորոգելու համար։ Դիմել Պ. Մ. Ճհանի, ժամը 9—11, 23 Rue Jean Mermoz Paris (8e.)

մէթրօ St. Philippe du Roule, Tél. Balzac 28—96։

ՐԱՓԸ ՏԻՒԶ

Ցուտ խաղողէ քաշուած եւ անխոնով պատրաստուած հայկական օղին է։ ՐԱՓԸ ՏԻՒԶը, Ցգուշացէք արհեստական օղիներէ որ ձեր ստամոքսը կ'այրէ եւ գիշերները չուր կը խմցնէ։ եւ կը վնասէ ձեր առողջութեան։ Խմեցէք ՐԱՓԸ ՏԻՒԶը որուն անուշ բոյր, կազդուրիչ եւ ախորժաբեր յատկութիւնները ըլլալը հաստատուած է։

Dalakupeian 8 Rue Suffren, Marseille։ Dépôt: 7 Rue de la Paix, Marseille։ Tél. Dragon 70—89։

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme, PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15 - 70
Chèque Postal Paris 1678 - 63
(ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՑՄԱՆՆԵՐ — ՏԱՐԵԿԱՆ ՎԵՑԱՄՍԵԱՑ ԵՌԱՄՍԵԱՑ

Ֆրանսա եւ Գաղութներ	150 ֆրանք	75 ֆրանք	40 ֆր.
Անգլիա եւ Իտալիա	265 ֆրանք	140 ֆրանք	
Ուրիշ երկիրներ	215 ֆրանք	110 ֆրանք	

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
30
ՕԳՈՍՏՈՍ
MARDI
30 AOUT
1938

14e Année No. 3821 — ՀԴ ՏԱՐԻ

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱԿԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՕՒ ԽՕՍՔ

ԻՍԿ «ԱՆԿՈՐՆՉԵԼԻՈՆ»

« Ջարմանալի » կոչեր էինք Ա.Թէնքի «Վերածնունդ»ին խմբագրականը: Բուն բառը պիտի ըլլար վրդովիչ:

Արդարեւ, անկախ, «Հայաստանասէր» կամ հայբեկնասէր հատուած այդ լրագիրը «իրապաշտ» քաղաքականութիւն մը յանձնարարած ատեն, բա՛ռ չարտասաներ Հայկական Դատի մասին:

Թերթին ամբողջ տեսութիւնը հիմնուած է վերադարձի լուրի մը վրայ, որ իբրեւ թէ մեզ կը դնէ «նոր իրականութեան մը առջեւ »:

Բացատրեցինք թէ ի՛նչ կը ներկայացնէ այդ «իրականութիւնը», — պարզապէս ենթադրութիւն կամ թիւրիմացութիւն: Ինչ մը աւելի քան խօսելով, Թրքական Թակարդ մը:

Պահ մը ենթադրենք թէ լուրը ճիշտ է, եւ թէ՝ «Ֆրանսական եւ անգլիական կառավարութիւնները բարեկամական բարեխօսութիւնները ըրած են Թրքական կառավարութեան մօտ, այս կամ հարցին կարգադրութեան ի նպաստ »:

Ուրեմն ամէն բան վերջացա՞ւ: «Աւետի՛ս, աւետի՛ս» ազաղակենք եւ ջո՞ւրը նետուինք, Թուրքիա վերադառնալու եւ «լքուած» դոյզերը փրկելու համար: Մեր ամբողջ դասը՝ Թուրքիոյ հետ՝ միայն վերադարձի եւ կալուածներու վերատացման խնդի՞ր է, — ենթադրելով որ էնկիւրին այդպիսի մտադրութիւն ունեցած ըլլայ:

Այդպէ՞ս կը հետեւի Ա.Թէնքի Թերթին խմբագրականէն.

— « Միայն սա ստոյգ է որ միջազգային սեղանի վրայ գրտնուած շատ մը անկոյծ հարցերուն առաջիններէն էր Թրքահայոց վերադարձի եւ կալուածներու վերատացման խնդիրը:

... Նոյնպէս տարակարծութիւն պէտք չէ ունենանք որ Հայերուս վերադարձի եւ կալուածներու վերատացման հարցը մեզի համար կենսական նշանակութիւն ունեցող հարց մըն է, որ պէտք է լուծուի »: (5 օգոստոս: Այս մասը առորագծուած է բնագրին մէջ):

Եթէ այս հատուածին միացնենք խմբագրականին վերջին տողերը, որ կը յանձնարարեն հրաժարիլ «անխմաստ ու վնասակար վրէժի հոգեբանութենէն» և ձգտիլ «համերաշխ եւ բարի դրացնութեան նոր եւ իրապաշտ» քաղաքականութեան մը հիմը դնելու, պատկերը աւելի պերճախօսօրէն կը դառնայ:

Մանաւանդ որ, խմբագրականը կրկին կը յիշեցնէ, — « մեր չահերը (վերադարձի մասին) պէտք է պաշտպանուին, բայց միշտ բարեկամութեան եւ համերաշխ ոգիի իրապաշտ քաղաքականութեամբ»:

Ահա թէ ինչպէս Ա.Թէնքէն արձակուած «աւետիսը» կը սպառնայ տարագիր բազմութիւնները նետել ոչ միայն լքրծուն, այլեւ վտանգաւոր ճամբու մը վրայ:

Տասը-տասնըհինգ տարի առաջ ալ ունէինք ապի մը մարդիկ, որոնք ամբողջ Հայկական Դատը կը վերածէին երթեւեկի դիւրութեան եւ «լքեալ» դոյզերու վերատացման հարցի մը: Այն ատեն այսքան բաց չէին խօսեր· իսկ այժմ խրատներ կուտան:

Իսկ «Անկորնչելի՞»ն: Չէ՞ որ Թուրքիան ինք ալ կ'ուզէ տապալաքար մը եւս դնել մեր հիմնական պահանջներուն վրայ, Հայկական Դատը թաղել մի անգամ ընդմիշտ, զայն դարձնել անվերադիմելի, «վերադարձ»ի խայծեր հրապարակ նետելով, պարբերաբար:Այն ալ առանց յայնչափուած հարստութեանց վերադարձին:

Ուրեմն մե՞նք ալ մեղսակից դառնանք այդ հրէշային դաւադրութեան, « բարեկամութեան եւ համերաշխ ոգիի իրապաշտ քաղաքականութեամբ »:

Երբ դուն տրամադրութիւն կը յայտնես «հաշտ եւ համերաշխ» ըլլելու վերադարձի եւ կալուածներու վերատացման համար, այլեւս կրնա՞ս խօսիլ քաղաքական պահանջներու մասին:

Երբ մինչեւ հոգ կ'իջնես — վերադարձ եւ կալուած — այլ եւս ի՞նչ համարձակութեամբ կրնաս արծարծել բուն Դատը, — ապի մը հոգ, մեր հայրենիի ժառանգութենէն, որ մինչեւ այսօր ալ կը մնայ աւերակ եւ ամայի:

Տեսէք, էնկիւրին « եղբայր եւ ցեղակից » հռչակել կուտայ մեզ, իր պաշտօնական մամուլին բերնով, բայց ոչ իսկ Ալէքսանդրէթի չրջանին ինքնավարութեան հանդուրժեց, ամէնէն առաջ Հայերու գլխուն զարնելով:

Եթէ «եղբայր ենք եւ ցեղակից» եւ «հզօր Թուրքիան Հայերու բարեկամութեան կ'ապաւինի», ինչո՞ւ գոնէ Ամանոսի չրջանը չի յատկացներ քանի մը հարիւր հազար տարագիրներու տեղաւորման, մանաւանդ ինքնավարութեամբ եւ միջազգային հովանաւորութեամբ...

Հարցումն անգամ հեգնութիւն մըն է, երբ գիտենք որ անդին, Պոլսոյ մէջ, ամէն օր դիւային դաւեր կ'որոճան, նորանոր օրէնքներ եւ հրահանգներ կը մշակեն, վերջնապէս փոշիացնելու համար ոչ թուրք եւ մանաւանդ հայ հասարակութիւնը, հակառակ գեա-նամած հաւատարմութեան բոլոր ցոյցերուն:

Ո՛չ, պարոններ, ո՛չ: Դուք իրաւունք չունիք լղճալու մեր Դատը, փերեզակի հոգեբանութիւնը չփոթելով առողջ եւ իրատես քաղաքականութեան հետ:

Ձեր ճամբան պարզապէս կը ծառայէ ջուր հոսեցնելու թըրքական ջրաղացը, որ չափէն աւելի բանուկ է այս միջոցին, եւ պէտք ալ չունի ձեր աջակցութեան:

Թող ամբողջ աշխարհ եւ ամէնէն առաջ Թուրքիան իմանայ թէ՝ հայ ժողովուրդը համերաշխ է եւ անհաչտ՝ գէթ այս հարցին մէջ, առանց դաւանական, կուսակցական եւ հատուածական խտրութեան: Միակամ եւ անվհատ:

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ
40 ԺԱՄՈՒԱՆ ՕՐԷՆՔԻՆ ՀԱՄԱՐ

Խորհրդարանի խմբակցութեանց որոշումը

Նախարարական Խորհուրդը նախ զումարեց երէկ, երկուշաբթի, քննելու համար յաւելուածական աշխատանքի խնդիրը, որ փոթորիկ յարոյց ամբողջ մէկ չաբաթ: Այսօր ալ խորհրդակցութիւններ պիտի կատարուին, խմբագրելու համար անհրաժեշտ հրամանագիրները:

Շաբաթ օր, վարչապետը իր առաջադրութեանց մասին լուսաբանութիւններ հաղորդեց Խորհրդարանի ձախակողմեան խմբակցութեան պատուիրակութեան, անգամ մը եւս չեշտելով թէ ինք երբեք նպատակ չէ ունեցած խախտելու 40 ժամուան օրէնքը: Այս առթիւ, պ· Տալատիէ յայտնեց թէ արտակարգ նիստի պիտի հրաւիրէ Խորհրդարանը, յարմար ժամու մը: Կառավարութիւնը անհրաժեշտ կը նկատէ այս նիստը, քուէարկել տալու համար աշխատանքի ժամերու երկարաձգման հրամանագիրը, քանի որ լրացած է հրամանագիրը - օրէնքներ հրատարակելու պայմանաժամը: Վարչապետը նախապէս կը մտածէր Խորհրդարանը նիստի չհրաւիրել Նոյեմբերէն առաջ, նկատի առնելով միջազգային կացութիւնը· բայց հիմա կը կարծուի թէ վերաբացումը պիտի կատարուի Հոկտեմբերին:

Իր լուսաբանութեանց ընթացքին, վարչապետը դիտել տուաւ ձախակողմեան խմբակցութեանց պատուիրակներուն.

— « Եթէ ես ուզէի խորտակել 40 ժամուան օրէնքը, բացէ ի բաց կ'ըսէի իմ ճառիս մէջ: Այդպէս չըսի, որովհետեւ այդ բանը անցած չէ իմ մտքիս: Իմ բաժս չատ պարզ է,— փոխոխել 40 ժամուան օրէնքը, ընդառաջ երթալու համար սպրդային պաշտպանութեան եւ անտեսութեան պահանջներուն»:

Վարչապետը յայտարարեց նաեւ թէ երբեք միտք ունեցած չէ խախտելու մեծամասնութիւնը: Եւ նորէն յիշեցուց անտեսական եւ երկաթեայ կացութեան ծանրութիւնը: Անհրաժեշտ է 40 ժամէն աւելի բանեցնել գործարանները, ոչ միայն արտադրութիւնը աւելցնելու, այլ եւ երկաթագոյցը հաւասարակշռելու համար: « Հասած է ժամը որ երեւան հանենք մեր ժուռութիւնները, որպէսզի երկիրը տեսնէ զանոնք եւ ըմբռնէ իրականութիւնը »:

Պատուիրակները բոլորն ալ գոհ չմնացին պ· Տալատիէի յայտարարութիւններէն: Բաւական տաք վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան, պատուիրակութեան մասնաւոր ժողովին մէջ: Երկու անգամ ընդհատուեցաւ նիստը, մինչեւ բանաձեւ մը դնելու համար: Արմատական ներկայացուցիչը ուզեց կուսակցութեան նախագահին (Տալատիէի) կարծիքը առնել, մշակուած բանաձեւի մասին, բայց կարելի չեղաւ: Ի վերջոյ բանաձեւը քուէարկուեցաւ, բայց արմատականները վերապահութիւն յայտնեցին կարգ մը կէտերու մասին: Այսպէս, բանաձեւը հաստատելով ժողովրդական ձակատին չարունակութիւնը, կը յայտարարէ թէ տարբերութիւն չկայ ձախակողմեան պատուիրակութեան եւ վարչապետին միջեւ, արտադրութեանց յաւելման մասին: «Գործատէրերը եւ բանուորները պէտք է հաւասարապէս ալակերին հանրային հարստութեանց եւ ազգային պաշտպանութեան միջոցներու ճաման, օրէնքի ահմանին մէջ: Եթէ 40 ժամուան օրէնքը պէտք է երկարաձգուի, չեղումները եւ պատշաճեցումները կրնան կատարուիլ ամէն անգամ որ արտադրութեան անհրաժեշտութիւնները այդպէս պահանջեն, համաձայն չահակից գործատիրական եւ բանուորական կազմակերպութեանց համախորհուրդ գործակցութեան »:

Արմատականները վերապահ դիրք մը բռնեցին այս վերջին կէտերու մասին, որ չի համապատասխաներ պ· Տալատիէի ճառին բովանդակութեան: Ուրեմն համաձայնութիւնը ամբողջական չէ եւ շատ բան կախում ունի նախարարական Խորհուրդի վերջնական որոշումներէն:

⁂ Ձախակողմեան հոսանքները եւ մասնաւորապէս բոլշեւիկները կը չարունակեն հրապարակային ժողովներ սարքել եւ թափօրներ կազմել, պաշտպանելու համար 40 ժամուան օրէնքը:

Մարսէյլի տագնապը պիտի լուծուի՞

Նախարարական հրամանագրին վրայ, Մարսէյլի նաւահանգիստի բանուորները մասամբ աշխատեցան կիրակի օր, բայց մերժեցին պարապել նաւերու բեռները: Բանուորները ժողով զումարեցին երէկ, վերջնապէս ճշտելու համար իրենց դիրքը: Երէկ առաւ պատուիրակութիւն մը հասաւ Փարիզ, բանակցելու համար հանրօգուտ չինութեանց նախարարին հետ: Կը կարծուի թէ տագնապը պիտի լուծուի քանի մը օրէն:

---

47 ՀՐԵԱՆԵՐ յաճգոտած, անգործածելի նաւու մը մէջ կ'ապրին ժամանակէ մը իվեր, Դանուբի վրայ, իրենց առջեւ փակուած ըլլալով բոլոր դուռները: Նախապէս **57** էին, յետոյ իջան **56**ի, **55**ի, **47**ի: Պակսածները պէտք է փնտռել գետին ալիքներուն մէջ: Ապրիլ **15 - 16**ին էր որ այս հալածականները Աւստիայէն հեռացան, Չեխոսլովաքիա կամ Հունգարիա մտնելու համար, բայց մերժուեցան: Ի վերջոյ այս փլփլած նաւն ապաստանեցան, իրարու վրայ դիզուելով: Բայց այս ալ հակօրինական համարուած ըլլալով, 47 խլեակները հրաման ստացած են հեռանալ մինչեւ սեպտ. 1, այլապէս պարանները պիտի խզուին եւ նաւը գետին հոսանքներուն պիտի յանձնուի:

ԱՒՏՈ ՆՈՐ ՁՈՀԵՐ ունեցաւ Ֆրանսայի վինուորական օդատորմիղը, չաբաթ օր: Երկու ռազմական օդանաւեր գիշերային մարզանքներ կատարած ատեն, վար իջնալով չախչախուեցան իրարու հետ, Փո-Փօն-Լոնի վինուորական կեդրոնին մէջ: Ութ օդաչուները ածխացան: Տեղական թերթերը կը գրեն թէ մէկ ամսուան ընթացքին 26 սպաներ եւ վինուորներ կորսուած են այսպէս, ինչ որ աննախընթաց է Ֆրանսական օդատորմիղին համար:

ՁՈՒԻՑԵՐԱԿԱՆ ՁՈՐՍ ՕԴԱՆԱՒԵՐ ռազմափորձի մը առեն վերադառնալու հրաման ստացած ըլլալով, ճամբան զարնուեցան լեռան մը ժայռերուն, եւ չախչախեցան: Օդաչուներէն վեցը մեռան, երկուքն ալ ծանրապէս վիրաւորուեցան:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Պատերազմէն առաջ աւելի դիւրին կը հասկնայինք այս բառը, քան այսօր:

Կը նշանակէ՝ վերաբացում դպրոցական տարեշրջանի:

Արեւելեան գաղութներուն մէջ բոլորն ալ գիտեն անոր իմաստը, քանի որ ունին ամբողջ ցանց մը դպրոցներու, կանոնական եւ տեւական:

Բառը հետզհետէ կը մոռցուի մեր սպրած միջավայրին մէջ, ուր եղածչեղած շարաթական դասաւանդութիւններ և ապ մը ծաղկոցներ ունինք:

Մօտ է մեր շրջանին ալ «վերամուտ»ը: Բայց ես բառը կը գործածեմ բոլորովին տարբեր իմաստով մը:

Նորէն ըսել կ'ուզեմ թէ արձակուրդը վերջացած է, հետեւաբար...

Միայն թէ, խօսքս դպրոցական «վարչաս»ի մասին չէ, այլ միւսին, այն որ կը կոչուի վնարովի արձակուրդ, 1936էն ի վեր:

Արդ, արձակուրդը վերջանալու վրայ է, սիրելի ընկերներ եւ բաղաքացիներ, այլ մանաւանդ Ցառաջականներ:

Գոհ եւ կազդուրուած, այժմ բոլորդ ալ նոր եռանդով փարած էք աշխատանքի, անհատական թէ հանրային:

Վազը-միւս օր իրարու պիտի յաջորդեն, իրար պիտի հրմշտկեն հանդիսներն ու ներկայացումները, երեկոյթները եւ ցերեկոյթները, հաւագահանդէսներն ու երգահանդէսները, երգերն ու արտասանութիւնները:

Եւ պիտի հասնին դէզ դէզ թղթակցութիւններ, երբեմն երկու օրէն, իսկ լրագիրները 8—10—12 օրէն...

Օգտուելով առիթէն, կ'ուզէի շարք մը... հովուական թուղթեր ուղղել, առ որ անկ է:

ԹՈՒՂԹ ԱՌԱՋԻՆ

Աշխատեցէք նորութիւններ մտցնել ձեր սարքած հանդէսներուն մէջ:

Թատերախաղեր, արտասանութեան կտորներ, երգեր կան որ այլեւս պատմութեան անցած են: (*Կոռնակ, Զարկ Կովկաս եւն.*) Թղթատեցէք «ցառաջ»ը եւ ուրիշ թերթեր, պիտի գտնէք շատ յարմար կտորներ՝ արտասանութեան համար:

Որեւէ արտասանութիւն կատարած ատեն, պայման չէ որ կտորը գոց ընէք վերէն վար, երբ երկար է, եւ մանաւանդ երբ դժուարութիւն կը բաշխէ հարազատօրէն արտայայտելու: Կը բաւէ ընտրել ամէնէն յատկանշական հատուածը եւ արտասանել· (օրինակ՝ Ահարոնեանի «Ցարգաւիճ էեզ»ը):

Արտասանութեան ատեն զգուշացէք պոռոտ շարժուձեւերէ,— ոտքերը գետին զարնել, պոռոալ-կանչել, դէմքը ծամածռել եւն: Մի մոռնաք որ արտասանելն ալ յատկութիւն եւ վարժութիւն կը պահանջէ:

ՎԱՀԷ

ՎՃՌԱԿԱՆ ՕՐԵՐ ՉԵԽԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԻՆ ՀԱՄԱՐ

Անգլիոյ նախարարին ապրարարութիւնները

Կարելի է ըսել թէ այս չաբաթը վճռական չրջան մը պիտի ըլլայ չեխական տագնապին համար:

Անգլիոյ երմատական նախարարին եւ նախկին նախարար Չըրչիլի ապրարարութիւնները վերջը, լորտ Րընսիմէն, անգլիացի բարեխօսը, երկրորդ տեսակցութիւն մը ունեցաւ Հիթլերի հետ: Մանրամասնութիւնները գաղտնի կը պահուին, ինչպէս եղաւ առաջին անգամ: Տեսակցութիւնը տեւեց մէկ ժամ, յետոյ Գերմաններու առաջնորդը խորհրդակցեցաւ անգլիական պատուիրակութեան այն անդամին հետ որ անցեալ չաբթու Լոնտոն գացած էր օդանաւով, տեղեկութիւններ հաղորդելու եւ հրահանգներ առնելու համար:

Թերթերը չեն կրցած տեղեկութիւններ քաղել այս տեսակցութեանց մասին, բայց Հիթլերի փոխանորդին ճառը, որ արտասանուեցաւ անմիջապէս վերջը, բաւական կը լուսարանէ կացութիւնը: Փոխանորդը, պ· Ֆրանք, յայտարարեց 4000 Գերմաններու առջեւ.

— « Բոլորդ ալ դիտէք որ կը ծօսնանք վճռական պայքարին եւ թէ այս պայքարին մէջ կարեւոր դեր մը պիտի կատարէ Քոնրատ Հէնլայն, մարզանքի ուսուցիչը, զոր առին մը կը ծաղրէին Զեխերը: Ցառաջիկայ օրերը պիտի անցնին խօսակցութիւններով:Մենք յայտարարած ենք մեր իրաւունքները, մեր դերմանական իրաւունքները որոնք մեզի արուած են Ատուծմէ: Ոչ մէկը կրնայ մեր ձեռքէն առնել զանոնք: Մենք թիզ մը անգամ պիտի չընկրկինք: Մենք մեր ճամբան պիտի երթանք, ինչ որ ալ պատահի »:

Լորտ Րընսիմէն եւ Քոնրատ Հէնլայն երրորդ տեսակցութիւն մը պիտի ունենան այս չաբթուան ընթացքին: Չեխական կառավարութեան դիմաւոր մտահոգութիւնը այն է որ Գերմանիոյ վերջնական դիրքը միշտ անծանօթ կը մնայ:Փրակայի մէջ անձկութեամբ կը սպասեն Նիւրընպէրգի կուսակցական ժողովին, որ կրնայ վճռական որոշումներ տալ, եթէ մինչեւ այն առեն համաձայնութիւն գոյացած չըլլայ:Կ'ըսուի թէ այս չաբթու կարեւոր յայտարարութիւն մը պիտի ընէ Չեխոսլովաքիոյ Հանրապետութեան նախագահը, պ· Պէնէշ:

⁂ Անգլիոյ վարչապետը եւ արտաքին նախարարը երէկ խորհրդակցութիւն մը կատարեցին Պերլինի բրիտանական դեսպանին հետ: Անգլիական կառավարութիւնը իր ամբողջ ուշադրութիւնը կեդրոնացուցած է չեխական հարցին վրայ, մանաւանդ այս չաբթու: Սըր Ճօն Սայմըն, երմատական նախարարը, որուն ճառին կը սպասուէր մեծ անհամբերութեամբ, պարզապէս կրկնեց պ· Չեմպըրլէնի մարտ 24ի աղդարարութիւնները, հասկցնելով թէ Անգլիա չի կրնար անտարբեր մնալ չեխական տագնապին հանդէպ: Ահաւասիկ ճառին հիմնական մասերը·

— « Ես կը մերժեմ այն տեսակէտը թէ պատերազմը անխուսափելի է: Ընդհակառակն, ես կը կարծեմ որ եթէ բոլոր ազդերը իրենց դերազոյն ճիգը փորձեն, վերջնելու համար պատերազմի պատճառները եւ ուղղամտութեամբ հարթելու դժուարութիւնները, պատերազմը երբեք անխուսափելի չէ: Մենք համոզուած ենք թէ կարելի չէ ճշմարիտ լուծումներ գտնել բռնի միջոցներով: Ընդհարումի մը սկզբնաւորութիւնը չատ կը նմանի հրդեհի մը սկզբնաւորութեան: Ծագած առեն կրնայ սահմանափակուիլ·բայց ո՞վ կրնայ ըսել թէ, ո՛րքան պիտի ծաւալի կամ ո՛րքան աւեր պիտի պատճառէ կամ քանի՛ հոգի օգնութեան պիտի կանչուին, զայն մարելու համար:Չեխոսլովաքիոյ պարագային, Անգլիոյ դիրքը լիովին եւ ճշտօրէն սահմանուած է պ· Չեմպըրլէնի մարտ 24ի ճառով: Այդ յայտարարութիւնը կը պահէ իր ուժը: Մենք համոզուած ենք թէ բոլոր կողմերու բարեացակամութեամբ կարելի պիտի ըլլայ արդար լուծում մը գտնել: Չեխական այս խնդիրը կրնայ չատ ծանր հետեւանքներ ունենալ Եւրոպայի ապագային համար »:

Նախկին նախարար պ· Ուինսթըն Չըրչիլ ալ իր ճառին մէջ ուղղակի կոչ մը ուղղեց Հիթլերի, ազդարարելով թէ պիտի փճացնէ իր գլուխ հանած զոր-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

Հեռագիր. ԵՐԵՒԱՆ. Նեգր. Բարբար. Ս. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

— Բայց ինչո՞ւ միայն ինձմով պիտի հետաքրքրուիք, նախ քան ուրիշ մարդիկ։ Ինչո՞ւ ես ձեզ համար այնքան կարեւոր եմ։

— Ես նոյն հարցումը կրնամ ուղղել ձեզի։ Ինչո՞ւ դուք ինձմով այդքան կը հետաքրքրուիք։

Ֆիլմ։

— Հասկնալի է, որ ես ձեզ համար կարեւոր եմ, որովհետեւ ես ձեզ կրնամ տանիլ այնտեղ, ուր դուք կ՚ուզէք երթալ։ Ես ձեզ կրնամ տանիլ Ռուսիա։

— Ռուսիա՞ կ՚ուզէք երթալ։

— Ես ձեզ կրնամ տանիլ Ռուսիա, ուր դուք ալ կ՚ուզէք երթալ։

(Գիրքս ինքնակենսագրական պատմուածք)

— Ես Մինասի Ջուլհակեանի թոռնիկն եմ։ Ես Գրիգոր Մինասեանն եմ։ Ես Գրիգոր Մինասեանն եմ։

Ես ինքս ալ չգիտեի թէ ինչո՞ւ կը կրկնէի այդ խօսքերը։ Ես ինքս ալ չգիտեի թէ ինչո՞ւ կը կրկնէի այդ խօսքերը։ Ես ինքս ալ չգիտեի թէ ինչո՞ւ կը կրկնէի այդ խօսքերը

ծը, եթէ պատերազմի առաջնորդէ իր երկիրը: Այս առթիւ չատ ծանրակչիռ քայլ մը համարեց 1,500,000 զինուորի զօրաշարժը « երկրի մը համար որ վճռանուած չէ ուժէ պեռուէեան կողմէ, որ չի վախնար ուժէ մէկէն »: Ուրիշ վրդովիչ ախտանշաններ ալ յայտնուէ վերջ, պ. Զըրչիլ եզրակացուց թէ մեր « անձկութիւնները եւ յոյսերը կեդրոնացած են ան արտակարգ մարդուն վրայ որ կը գտնուի Գերմանիոյ գլուխը »:

Սըր ձօն Սայմընի ճառը գոհունակութիւն պատճառեց Ֆրանսայի եւ Չեխոսլովաքիոյ մէջ: Գերմանիոյ մէջ բնականաբար արձագանգութիւն կը յայտնուի, իսկ Իտալիոյ մէջ վերապահ են:

ՋԱՆԱՋԱՆ ԼՈՒՐԵՐ ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՖՐԱՆՔԵԻՏԱԼԱԿԱՆ ՍԱՀՄԱՆԻՆ ՎՐԱՑ, Ալփ-Մաւրիմի մէջ, իտալական հողին մէջ կը գտնուի Ֆրանսական գաղութ մը, որ մնացած է 1860էն: Իտալական կառավարութիւնը 48 ժամ ժամանակ սահմանեց, որպէսզի Ֆրանսացի դիւղացիները ձգեն հեռանան: Դիւղացիները մերժած ըլլալով, Իտալիա բռնի պիտի գրաւէ հողերը եւ պիտի վտարէ դիւղացիները: Այս որոշումը մեծ յուզում պատճառեց Ֆրանսայ մէջ: 1860ին, երբ կը զծուէր Ֆրանքեւիտալական սահմանագլուխը, Նափոլէօն Գ-ի կողմէ, այդ հողերը ձգուեցան իտալական սահմանին մէջ, թէեւ կը պատկանէին Ֆրանսացիներու: Այս զիջումը կատարուած էր անոր համար որ Իտալիոյ թագաւորը կարենայ այծեամ որսալ...

ՋՕՐ. ՖՐԱՆԿՕ պատասխանելով հարցումի մը, յայտարարեց թէ բացարձակապէս կը մերժէ որեւէ բարեխօսութիւն: Այս առթիւ բացատրեց թէ կարմիրները ընդհանուր պատերազմ կ'ուզեն:— Կռիւները կը չարունակուին կատաղօրէն:

Ա. ՄԻՈՒՒԻՆԸ որոշեց անցագիր չտալ այն կղերականներուն որ կ'ուզեն ֆեուսատանէն անցնիլ, Մայր. Աբեւելք երթալու համար:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍՆԵՐԸ հովուական թուղթ մը հրատարակելով, կը պահանջեն դադրեցնել հակաքրիստոնէական պայքարը: Այս առթիւ կը պարզեն սարքուած հալածանքները, զարմանալի մանրամասնութիւններով:

Գրիգոր Նահապետեան, Տէր եւ Տիկին Փարաթեան եւ զաւակունք, Այրի Տիկին Սառա Գասվէճեան եւ զաւակունք, այրի Տիկին Քիւրմիճեան եւ զաւակունք, Զաքրեան ընտանիք, Մուրատեան ընտանիք, Այրի Տիկին Զաքրեան (Հայաստան), Տէր եւ Տիկին Քէօթահէան (Ցունաստան), Տէր եւ Տիկին Լուիֆիկ (Պալիս) սրտի խորին կսկիծով կը ծանուցանեն մահը իրենց կնոջ, քրոջ, եղբօր կնոջ եւ աղգականին՝

ՏԻԿԻՆ ԱՆՆԻԿ ՆԱՀԱՊԵՏԵԱՆԻ

(Ծնեալ Զաքրեան, Սքանտզի)

դառնագէտ մահը, որ տեղի ունեցաւ օգոստոս 27ին, Hôpital Broca-ի մէջ, 35 տարեկան երիտասարդ հասակին մէջ:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի հանդուցեալի բնակարանէն, 73, Allée de la Seine, Ile St-Germain, Issy-les-Moulineaux, այսօր, երեքշաբթի ժամը 2.45ին, ուրկէ հանդուցեալին մարմինը պիտի փոխադրուի Issyի գերեզմանատունը:

Մանաւանդ մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իրը այդ նկատել:

ԿՐ ՎԱՃԱՌՈՒԻՆ

Հ. Ց. Դ. Մատենագրաննէն, նպաստաւոր պայմաններով, կը վաճառուին հետեւեալ գիրքերը.—

Մ. ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ՝ Հ. Ց. Դ. Պատմութիւն I հատ.	30 ֆրանք
» Հայկական չարժման նախապատմութիւն I և II հատ. միասին	20 »
» Բոզոքը նորագոյն պատմութեան մէջ I հատ.	10 »
» Համաժողովրդական բանակ	3 »
» Աւգուստ Բեբել	3 »
ՋՈՄԲԱՐՏ՝ Սոցիալիզմը եւ Սոց. չարժումը 19րդ դարում	5 »
Ե. ՖՐԱՆԿԵԱՆ՝ մեր փիլիսոփայական Աչխարհայեացքը	12 »
Ն. ՀԱՆԳՈՑՑ՝ Մտածումներ Հ. Ց. Դաշնակցութեան մասին	4 »
ԼԷՎԻՆՍԿԻ (Քարգ.Կ.Ս.) Ընկ. Միլազդ. եւ ՃՆՇ. Ժողովուրդները	4 »
ԴՈՒՄԱՆ՝ Նախագիծ Ժողովրդ. ինքնապաշտպանութեան	2 »
Գ. ԳԻՉԱԼԵԱՆ՝ Հայ քաղաք. մտքի զարգ. եւ Հ. Ց. Դ.ը	5 »
ՋԷՑՔՈՒՆՑԻ՝ Ջէյթունի անցեալէն եւ ներկայէն	4 »
ԳՐԱԿ. ՈՒՍ. ՄԻՈՒԹ. Փետրուարի 18	4 »
Լ. ԳԼՈՒՄ (Քարգ. Լ. Զ.) Պոլշեւիզմը եւ ընկերվարութիւնը	2 »
ՍԻԱՄԱՆԹՕ՝ Հայորդիները	2 »
ՔՐ. ՄԻՔԱՑԼԵԱՆ՝ Ցեղափոխականի մտքերը	4 »
Դ. ԲՐԱՆԴԻՍ՝ Հայաստանը եւ Եւրոպան	1 »
Հ.Ց.Դ.(Հրատ.)Ցեղափոխականներ (Վ.Գալոչեան եւ Ց. Ապրիկասեան)	2 »
Հ. Ց. Դ. (Հրատ.) Եւրոպացիներէն կարծիքը Հայկ. Դատի մասին	3 »
ՄԱՐ՝ Թիւրքական բանտերը	2 »
Վ. ԱՐԱՐԱՏՍԿԻ՝ Ռազաքական կուսակց. Ռուսաստանում	2 »
ՖՐԻՏ. ԷՆԳԵԼՍ՝ Գիտական Սոցիալիզմ	2 »
Ա. Զ.՝ Մեծ առաւօտը	1 »
ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐԻ ՏԱՂԵՐԸ	1 ֆր.
ՀԵՐՈՍԸ	1 »
ԱԳՈՏԱՄԲ ՍԱՑՈՒՆԸ	1 »
ԱՅՈՒՀՒՆԵՐԻՆ	1 »
ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԵՐ	1 »
ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԵՒ ՄԱԿԵԴՈՆԻԱ	2 »
ՈՒՂԵՑՈՑՑ ԸՆԿԵՐՆԵՐԻՆ	1 »
ԹԱԼԷԱԴԻ ՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԻՍՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ	7 »

Ապսպրանքները կանխիկ, փոստի ծախք չկայ:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ԵՐՈՒՍԱՂԷ՛Մ, ԵՐՈՒՍԱՂԷ՛Մ...

(ՎԻՊԵՐԳՈՒԹԻՒՆ)

ԳՐՑ՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Հրատարակութիւն Մարսէյլի Հայ Մշակութային Միութեան: Դեղատիպ հատոր մը, 200 օրինակը ապուած՝ վարդագոյն ազնիւ թուղթի վրայ:

Գինն 5 ֆրանք (արտասահման 7.50 կամ 10 ֆր. բան երկրի): Դիմել Միմրայի Հայ Մշակութային Միութեան գանձապահին՝

S. Diradourian 2 Rue Philippe de Girard, Մարսէյլ:

ԱՐԱՐԱՅԻ ՏԱՐԵԳԱՐՁԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հայ Լեգէոնական միութեան Մարսիլիոյ մասնաճիւղի վարչութիւնը 25 Սեպտեմբերին մեծ հանդիսաւորութեամբ պիտի կատարէ Ալարայի հերոսամարտին սպատոնին 20րդ տարելիցը փրատոյի Ս. Քարգմանչաց եկեղեցիին մէջ: Ներկայ պիտի բլան փաշնսական գիտուրական եւ քաղաքային պաշտօնական անձնաւորութիւններ. ինչպէս նաեւ հրամանատար Պրնուա Տ'Ագի (փաթիզէն):

Հանդէսէն վերջ պիտի կատարուի լեգէոնական ընդհ. հաւաքոյթ մը,

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ ՈՒՐՖԱՑԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ ՈՒՐՖԱՑԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ 23ՐԴ. ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ԱՌԹԻՒ

4 Սեպտեմբեր, կիրակի ամբողջ օրը Սէն Լուի կրան փէյ Գ. Լ. Եօթնեղբայրլատնի օգաստէն պարտէզին մէջ:

ԿԸ ԲԱՆԱԽՕՍԷ Պ. ՀԱՅԿ ՍԻՐՔԷՆԿԻԼԷԱՆ

Երգ., նուագ, պար եւ հաճելի անակնկալներ

Սէն Լուի Կ. Խաչի Ծանօթիները եւ Պատ. Միութիւնը իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն հայկական երգերով, պարերով եւ կենդանի պատկերներով: «Ալգապ»ի բարձրախօսով եւ միքրոֆոյով պիտի երգուին հայկական եւ եւրոպական կտորներ:

Զովացուցիչ ըմպելիներ: Կարելի է ճաշը միասին բերել:

Մուտք 3 ֆրանք, Մուտքի տոմսը կը ծառայէ նաեւ տեղի ունենալիք վիճակահանութեան:

ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Առնել 15 եւ 18 Թիւ հաներակարքերը եւ իջնել Սէն Լուս:

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ—ԽՆՋՈՑՔ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Ի ՊԱՏԻՒ Գ-ՆԴ. ՏԻԳՐԱՆ ՌԱՂԴԱՄԱՐԵԱՆԻ

3 Սեպտ., Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին «Շահրիկեան» սրահին մէջ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին

Պիտի խօսին՝ օրուան հիւր, Հայ Կամ. եւ Մարտիկներու ներկայացուցիչը եւ Պ. ՅԱՐՈՒԹԻԻՆ ՇԱԼՃԵԱՆ:

ՅՈՒԶԷ կր ծախուի

42, Rue des Petits Carreaux Փարիզ Mr. Pierre Marchalի խանութը:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ՄԱԳԱՂԱԹՆԵՐ

(Բերթուածներ)

ԱՀԱՐՈՆ ՏԱՏՈՒՐԵԱՆ

փառաւոր հատոր մը, 300 էջ, 8 գունաւոր սակաւաթիւ օրինակներով

Դուխները այս հոյակապ քերթողագիրքէն.—

ՑԱՑԳԱՒԱՂԱՒ
ՍԷՐԸ ՓՈՒՇԷ ՊՍԱԿՈՎ
ՅԵՂՃ ՄԱՐԴԵՐՈՒ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ
ՖԵՀԵՆԱԿԱՆՔ
ՀԱՆԱՄՏԵՂԸՐ Կ'ԱՍՏՈՒԱԾԱՆԱՑ
ՍԻՐՏՍ ԿԱՐՄԻՐ ՎԱՐԴԵՐՈՎ
ԻՆՔՆԱՀՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
ԴԻՒՂԻ ՍԻՒՔԵՐ՝ ԵԱՐՈՂ ԵՐԳԵՐ

Գինն 40 ֆրանք

Դիմել հեղինակին,

17. Rue Damesme, PARIS

1939 "ԳՈՅԱՄԱՐՏ ՕՐԱՑՈՑՑ,,

Ժ.ՐԴ ՏԱՐԻ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Հ. Ց. Դ. ՊԱՏԱՆԵԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ, ՄԱՐՍԷՅԼ

Մամուլի տակ է եւ օգոստոս 30ին լոյս կը տեսնէ 1939 տարուան «Գոյամարտ» Օրացոյցը, գեղեցիկ եւ չքեղ տպագրութեամբ:

Բովանդակութիւն.— Հ. Ց. Դաշնակցութեան պատմութիւնը, հեղինակ՝ Մ. Վարանդեան, Ազգային պատմական եւ յեղափոխական դէմքերու եւ դէպքերու մասին հակիրճ տեղեկութիւններ, մտածումի շիթեր, գրական հատուածներ, գիտական տեղեկութիւններ Հայաստանի եւ գրացի երկիրներու մասին, ասացուածքներ եւ առածներ: Ազգային եւ կրօնական տօները մանրամասնութեամբ:

Կողքին կեդրոնը գարդարուած է «Մայիս 28ի Մնունդը» (նկար՝ Վ. Իսկենտէրեանի) եղերուած հայկական զոյգ եռաղոյնով:

Երկու կողմերը նկարներ՝ Տիկին Արղութեանի, Մարօի, Քրիս Ֆէնէրճեանի, Անդրէասեանի եւ երկու խմբանկարներ:

Թերթիկներուն տակը՝ Քրիստափորի, Զաւարեանի եւ Ռոստոմի նկարները ծուշարմանով:

Թերթիկներուն մէջ գետեղուած են Մ. Վարանդեանի, Յ. Միքիաէեանի, Սերէմճեանի, Վանարեանի, Թէրլէմէզեանի, Զօր. Սեպուհի, Պօղոսեանի եւն. նկարները:

Գինն է՝ Մարսէյլ 5 ֆրանք Ֆրանսա, Սուրիա եւ գաղութներ 5.50 ֆր., արտասահման՝ 6 ֆրանք:

Բացի մեր գործակալներէն՝ ապառիկները նկատի չեն առնուիր: Դիմել՝ մեր ընդհանուր գործակալ՝ Կայծակ Ճարայեանի,

Monsieur Gaïzak Djarayan, 5, Rue de l'Eclipse, Marseille, France:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ԱԶԳԻ ԼՈՑՍ
ԳՈՐԾ ՓՆՏՈՂԻՆ

Տէսնելի ժան Ժորէս պողոտային վրայ վարձու է կօշկակարի խանութ մը, (հին թէ նոր չինելու) իր ամբողջ կազմածներով:

Խանութը ունի բազմաթիւ եւ հին յաճախորդներ, մասնաւորապէս հոդաթափի համար:

Աւելի ընդարձակ գործ ընել փափաքողը կրնայ վարձել եւ քովնտի սրահը, որ կրնայ դիւրութեամբ խանութին միանալ:

Խանութը ունի իր ետին յատուկ տեղ մը իբրեւ նջարան:

Մատչելի վարձք եւ պայմաններ:

Դիմել՝ Սեպտեմբեր 15էն առաջ, ՅԱԿՈԲ ԳԱՐԱԳԵԱՆԻ, 9, Ave. Jean Jaurès:

ԺԱՄԱՑՈՑՑԻ ԵՒ ԳՈՀԱԲԵԴԻՆԱՑ

վաճառատուն

ՀՐԱԶ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

261, Rue du Fbg. St. Martin

Métro: Louis Blanc et Jaurès

ԳԱՑԷՔ ՏԵՍԷՔ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Cinéma REXY

Cours Lafayette. angle Garibaldi

Le Gérant : H. STEPHAN

Imprimerie A. DER (AGOPIAN)

17, Rue Demesme — PARIS (13)

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՈՎ

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ **Cinema Alhambra**Ի ՇՔԵՂ ՍՐԱՀԻՆ

Հաղորդակցութիւն՝ մէթրօ Mairie d'Issyէն քսան քայլ հեռու

ՏԵՂԻ ՊԻՏԻ ՈՒՆԵՆԱՑ 30 ԹՈՒՐՍՏՈՍ ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ 8.30ԻՆ

Տէրտէրեան եւ Սէթեան ընկերութիւն

Փարիզի մէջ առաջին անգամ ըլլալով կը ներկայացնեն

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻ ՄԸ ՄԱՐՏԻՐՈՍՈՒԹԻՒՆԸ

«A QUI LA FAUTE» ԱՆՈՒՆՈՎ

Այս ժապաւէնը պատրաստուած է Ամերիկայի մէջ, կը պատկերացնէ 1915—1918ի հայկական աքսորները:

Ցայտագրին մաս կը կազմէ նաեւ

LA SULTANE DE GRENADE

Արաբական եւ սպանիական հին պատմութենէն

Ջեր տոմսերը գնեցէք նախապէս, խճողուածի տեղի չտալու համար ի նպաստ Մուլինոյի հայկական սրճարաններէն եւ «ցաւաց» ծախող Գ. Անտիմեան:

Մուտք 5 ֆրանք, փոքրերու 1 ֆրանք

Կիշէն կը բացուի ժամը 8ին

Ժողովուրդի վիպասքէն հմայիչ անգամ մը եւս պիտի ներկայացուին այս ժապաւէնները, յաւաջիկայ Զորեքշաբթի, 31 Օգոստոս երեկոյեան ժամը 8 30ին

ԱԼՖՕՐՎԻԼ **CINEMA VICTOR HUGO**Ի ՄԷՋ

8 Rue Victor Hugo

Կիշէն կը բացուի ժամը 8ին:

ԵՓՐԱՏ ՆՈՒԱԳԱԹՈՒՄԲ

Ղեկավար Տ. ՕՆՈՍԵԱՆ

15, Rue du Pourtour, Clamart, Seine Tél. Observatoire 13-4

Հեռաձայնել երեկոները 8էն վերջ:

Հայկական, եւրոպական եւ կովկասեան ղանակներ: Միակ նուագախումբը հաճելի զարմնելու համար ձեր հանդէսները, հարսնիքները եւ հաւաքոյթները:

ԾԱԽՈՒԻ Է

Մեկնումի պատճառով ծախու է նպարավաճառի խանութ:

Ապահովուած գործ: Շարժուր ամէն տեսակ արտեստ:

Դիմել՝ Յովհաննէս Սարաֆեանի. 195 Աւբնիւ տ'Արճն, Մարսէյլ:

ՐԱՖՖԻ

Փոխադահայերու միակ վայելուչ ճաշարանը

Տէր եւ Տնօրէն Մ. Գ. ՄԻՐԻՃԱՆԵԱՆ

8, RUE MAUBEUGE, Paris (9).

Մէթրօ Cadet et le Peletier (Carrefour Chateaudun).

Հռնահռի գանէք ԱՆԱՐԱՏ կարգով պատրաստուած Արեւելեան եւ Եւրոպական կերակուրներու հարուստ ճաշացուցակ մը:

Անմրցելի մաքրութիւն եւ անթերի սպասարկութիւն, անհամեմատ մատչելի գիներով:

Ամէն տեսակ ձաշկերոյթներու, թէյասեղաններու եւ ձաւաքոյթներու կը տրամադրուի սրահ:

ԿԱՐԱՊԵՏ Յ. ԷՄԷՐԵԱՆ

Maison E. CHARLES *հիմնուած 1869*

29 rue Mathis, Métro Crimée

Autobus: AJ, AV, CP, 52, 50/71 Tel. Botzaris 12—60

Կը ծախենք գոհարեղէններ, ամէն տեսակ ժամացոյցներ մատանիներ եւլն.: Նորոգութիւն ժամացոյցներու եւ գոհարեղէններու: կը գնենք՝ թլաթին, ոսկի, արծաթ եւ գոհարեղէններ՝ նպաստաւոր գիներով:

Մի մտանաք որ վստահելի ձեռքէ գնուած ոսկեղէն ու գոհարեղէնները անփոփոխ կը պահեն իրենց արժէքը:

Գաւառներէն եղած ապսպրանքները կը կարգադրուին արագ եւ խղճմտօրէն:

ԾԱԽՈՒ Է ՍԱՓՐԻԶԻ ԽԱՆՈՒԹ ՄԸ

Մեկնումի պատճառով ծախուի է Սափրիզի խանութ մը շատ հաստ գինով, որ տարեկան 50—75000 ֆրանք հասոյթ կը բերէ ու տեղւոյն տարեկան վարձքն է 200 ֆրանք:

Դիմել Stephan Kalpakdjian 37 ter Rue de l'Hay, Kremlin-Bicêtre (Seine).

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ *Հայ կիներ գործ նորոգելու համար: Դիմել Պ. Աճեանի, ժամը 9—11, 23 Rue Jean Mermoz Paris (8e).*

Մէթրօ St. Philippe du Roule, Tél. Balzac 28—96:

ՐԱՓԸ ՏԻԻԶ

Ջուտ խափոդէ քաշուած եւ անխտնով պատրաստուած հայկական օղին է ՐԱՓԸ ՏԻԻԶ՝ Զգուշացէք արուեստական օղիներէ որ ձեր ստամոքսը կ'այրէ եւ գիշերները ջուր կը խմցնէ եւ կը վնասէ ձեր առողջութեան: Խմեցէք միայն ՐԱՓԸ ՏԻԻԶ որուն անուրանալի համ, կազդուրիչ եւ ախորժաբեր ըլլալը ճաստատուած է:

Dalakupeian 8 Rue Suffren, Dépôt: 7 Rue de la Paix, Marseille. Tél. Dragon 70—89.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme, PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15 - 70
Chèque Postal Paris 1678 - 63
(ԵՐԹԵԻԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ — ՏԱՐԵԿԱՆ ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ ԵՒԱՄՍԵԱՅ

Թրանսա եւ Գաղութներ	150 ֆրանք	75 ֆրանք	40 ֆր.
Անգլիա եւ Իտալիա	265 ֆրանք	140 ֆրանք	
Ուրիշ երկիրներ	215 ֆրանք	110 ֆրանք	

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
31
ՕԳՈՍՏՈՍ
MERCREDI
31 AOUT
1938

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԺԴ ՏԱՐԻ — 14e Année No. 3822

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԲԱԼՈՐԱՍ ՄԷԿ ՁԱՄԲՈՎ

Պարզամիտները կը կարծեն թէ երբ այս կամ այն ձեւով մերձեցում հաստատուի Թուրքիոյ հետ, — օրինակ՝ վերադարձի խընդիրը — ամբան կը բացուի, ուրիշ պահանջներ ալ արժեցնելու համար:

Փնարեր հէքեաթ մըն ալ այս:

Նախ չմոռնանք հիմնական պարագայ մը:

Վերադարձի արտօնութիւն, «լքեալ» գոյքերու վերաստացում եւ նման խնդիրներ ոչ թէ յառաջարան, այլ վերջաբան կը կազմեն, որեւէ քաղաքական բանակցութեան առեն, երբ հարցը կը վերաբերի Թուրքիոյ:

Մենք հիմնական, քաղաքական դատ մը ունի՞նք Թուրքիոյ հետ: կը պահանջի՞նք հող եւ արդարութիւն, — նուազագոյն հատուցում: Այս տարբերան պահանջներուն համար չէ՞ր որ գետերով արիւն հոսեցաւ, — ժողովուրդին կէսը զարձնելով յուղարկաւոր միւս կէսին:

կը կարծենք թէ որեւէ հոսանքի համար վիճելի չէ հարցումին պատասխանը: Տարբեր խնդիր՝ թէ ի՛նչպէս պիտի հանձնի՛նք մեր նպատակին:

Ժողովուրդներու դատը օրերու կամ տարիներու հետ կապուած չէ: Այսօրուան կացութիւնը, կամ հեռանկարը կրնայ չատ մութ երեւալ: Մենք ալ պատրանքներ չենք անուցած այդ մասին եւ ընդհակառակն միշտ կը յիշեցնենք անողոք իրականութիւնը, իր անտոյդ ելեւէջներով:

Վերսկայն, այս վրդովիչ պարագան չի կրնար կտրել մեր մկրքը, եթէ մենք մեր ձեռքով խաչ քաշած չենք մեր ճակատագրին վրայ:

Միայն մենք չենք որ անելի կամ անատուգութեան մատնուած ենք:

Ահատահիկ ամբողջ Եւրոպան ահուռ հարցականի մը առջեւ: Երկիրներ կան որ հրաբուխի վրայ նստած են: Ուրիշներ կայծի մը սպասեն, պայթելու համար: Դեռ ուրիշներ ծրագիրներ կ'որոճան, փոթորիկ յարուցանելու համար:

Այս կացութեան մէջ, եթէ ակռաները վախնալու չատ պատճառներ ունին, մէնեքը կամ յաղթականներն ալ բոլորովին հանդիստ չեն: Ապագայի՝ դարհուրելի, խելագար զինարշաւը, որ կը քամէ ժողովուրդներու երակները, ի վերջոյ աննախընթաց ողջակէզի մը մատնելու համար զանոնք:

Ո՞վ կը յաղթէ, ո՞վ կը կործանի, ի՞նչ ելքեր կրնան բացուիլ, — առանք « բարձր քաղաքականութեան » վերաբերեալ խնդիրներ են եւ անմիջական կապ չունին մեր չօշափած հարցին հետ:

Աւդ, քանի որ մեր դատը ամէն բանէ առաջ քաղաքական է, — հոգի եւ ազատութեան խնդիր, որեւէ «իրագործա քաղաքականութիւն» պիտի կերդրնանայ այդ պահանջին վրայ: Վերադարձը եւ կալուածական խնդիրը վերջը, չատ վերջը կուգան: Յարակից խընդիրներ են անոնք, լուծելի՝ մասնաւոր պայմանագրութիւններով, բան դաշնագիրներէն վերջը, ինչպէս եղաւ 1920 օգոստոս 10ին:

Կ'ըսեն թէ «Հզոր Թուրքիան իր զանազան հայիւներուն համար Հայերու բարեկամութեան կ'ապաւինի», իսկ «մենք անոր դէմ կեցած ենք»:

Կը հարցնենք, — Հայերու բարեկամութիւնը ափ մը հո՞ղ ալ չարժէր, — ափ մը հող՝ մեր անատհման ժառանգութենէն ուր բուռը առնուռեղ են եղած 1914էն իվեր...

Պատմութիւնը կ'ապացուցանէ — եւ Անտիոքի «Եէնի Կիւն»էրն ալ կը վկայեն թէ Հայերու բարեկամութիւնը չատ աւելին կ'արժէ, քան ափ մը հող:

*Եթէ օսմանեան կայսրութիւնը կրցաւ կանգուն մնալ այնքան երկար, անչուչա մեծ բաժին մըն ալ կը պարտի հայկական հատատարմութեան և առեղծագործութեան: Եւ եթէ անոր հիմերը ճարատարմութեան և առեղծագործութեան: Եւ եթէ անոր հիմերը ճարտ

ՀԵՂԱՓԱԿԱՆ ԱՂԲԵՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՍՀՄ-ԻՆ ՎԵՐԱԲԵՐՈՂ ՀՈԴՎԱԾՆԵՐԻ ՀԱՎԱՔԱԾՈՒ

Ա. ՉԱՐԵՆՑԸ

— Ես, պարոն Ա., ինչպես ասացի ձեզ, ձեր այցելության առաջին օրերից ինձ զգացնել տվեցի, որ ես ձեր ծառայությանը պատրաստ եմ, ինչպես ասում են, ամեն ինչով, ամեն ժամի, ամեն րոպեի։ Ես ձեզ ասացի, որ ես ձեր ծառայությանը պատրաստ եմ, որովհետև ես ձեզ հետ ունեմ ընդհանուր շահեր, ընդհանուր նպատակներ, ընդհանուր ուղի։ Ես ձեզ ասացի, որ ես ձեզ հետ ունեմ ընդհանուր թշնամի։ Ես ձեզ ասացի, որ ես ձեզ հետ ունեմ ընդհանուր ատելություն դեպի այն ամենը, ինչ որ ատելի է ձեզ։ Ես ձեզ ասացի, որ ես ձեզ հետ ունեմ ընդհանուր սեր դեպի այն ամենը, ինչ որ սիրելի է ձեզ։ Ես ձեզ ասացի, որ ես ձեզ հետ ունեմ ընդհանուր հավատ, ընդհանուր հույսեր, ընդհանուր ապագա։ Ես ձեզ ասացի, որ ես ձեզ հետ ունեմ ընդհանուր ոգի։ Ես ձեզ ասացի, որ ես ձեզ հետ ունեմ ընդհանուր ... ու ...

— Ներողություն, պարոն Ա., ես ձեզ կասեմ, որ ես ձեզ հետ ոչ մի ընդհանուր բան չունեմ, ոչ մի ընդհանուր բան չունեմ, ոչ մի ընդհանուր բան չունեմ։ Ես ձեզ ասացի

(Գերմանական պատմություն)

Նաև ոչ մի ուրիշ դեպք չի հանգեցրել այնքան ավերածությունների, որքան Լյուտերի ու նրա հետևորդների կրոնական բարեփոխումները։ Ամբողջ Գերմանիան ընդգրկած կրոնական պատերազմը, որ տևեց երեսուն տարի, ամայացրեց երկիրը, ոչնչացրեց նրա տնտեսությունը, ավերեց քաղաքներ ու գյուղեր, ահռելի զոհեր պահանջեց։ Ամբողջ ազգեր ոչնչացան, ամբողջ շրջաններ դատարկվեցին։ Ամենուր տիրեցին սով ու համաճարակներ։ Ամենուր ավերակներ էին։ Ամենուր մարդկային կմախքներ էին։ Ամենուր մարդկային կմախքներ էին։ Ամենուր մարդկային կմախք

խագահը, իշխանուհի Լիփփէ, ճառ մը խօսելով ըսաւ. — « Մենք պիտի ապացուցանենք թէ հաւաքաբար կ'աշխատինք մեծ գործի մը համար: Մենք այն ասեղնագործներն ենք որ կը բանինք համաճարկ հանճարեղ արուեստագէտի մը ծրագրին »:

Հիթլէրի խորհրդականը յայտարարեց իր ճառին մէջ.

— « Ոչ մէկը իրաւունք ունի Գերմանացի կոչելու ինքզինքը, եթէ կուսակից չէ Ադոլֆ Հիթլէրի: Գերմանացի ըլլալ կը նշանակէ հաւատարիմ ըլլալ Ադոլֆ Հիթլէրի: Անոնք որ իրենք զիրենք նացի չեն ճանչնար, դուրս կը մնան գերմանականութենէ :

ՋԱՆԱՋԱՆ ԼՈՒՐԵՐ ԲԱՆԻ ՍԸ ՏՐՂՈՎ

ՄԱԿԵԴՈՆԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՆ երբեմնի ահարկու հրամանատարը, « Մակեդոնիոյ անթագ թագաւորը », վանչօ Միխայլով, որ Թուրքիա ապաստանած էր 1934ին, բնակարանէն լուծումէն վերջ, այդ երկրէն ալ վտարուած ըլլալով, Լեհաստան գացած է, կարճ ատենի մը համար: Իրեն կը վերագրուին ահաբեկչական քաջագործութիւնները, ինչպէս եւ 4000 սպանութիւններ: Իր դլխուն դին դրուած է Պալքանեան երկիրներու մէջ:

ՄԱՐՍԻԼԻԱՅԻ նաւահանգստի բանուորներու վէճը մեղմացած ըլլալով, բանակցութիւնները կը չարունակուին, վերջնական ելք մը գտնելու համար: Հանրօգուտ շինութեանց նախարարը երէկ ունկնդրութեան ընդունեց երկու կողմի պատուիրակները:

ԱՀՌԵԼԻ ՊԱՑԹԻՒՆ մը տեղի ունեցաւ Փէշթայի քարափին վրայ, Հունդարիոյ խնամակալին վերադարձէն 40 վայրկեան վերջը: Մարդկային պոռ չըկայ: — Հունգարիոյ քաղաքական չրջանակներուն մէջ կը չարունակեն լուռ թիւն պահել խնամակալին եւ Հիթլէրի տեսակցութեանց արդիւնքի մասին:

ՅԱՓՈՆՑԻՆԵՐԸ նոր եւ աւելի բուռն յարձակողականի մը ձեռնարկեցին Հանքէուի դէմ: Քոլէրան կը ճարակի ռամկաղաչին վրայ: Ծախընդիները կ'ուզեն թէ Չինացիներ մանրէներով կը տարածեն հիւանդութիւնը:

ՄԷԿ ՕՐՈՒԱՆ ՄԷՋ. — Քրէչիի մէջ Ռուս մը նախանձէն սպաննեց իր սիրուհին, երբ կը քնանար. յետոյ անձնասպան եղաւ, պատուհանէն վար նետուելով.— Քրէօզի մէջ քաղաքապետը խենթենալով, հրացանով սպաննեց կինը, զաւակը եւ ինքզինքը.— Ալբրիէոյի մէջ (Իգէր) բանուոր մը սպաննեց կինը, յետոյ անոր դիակին առջեւ ծունկի գալով, պայթեցուց զանկը.— Շաթօրնուոի մէջ (Վոքլիւզ) հողագործ մը ծանրապէս վիրաւորեց իր սիրուհին, յետոյ անձնասպան եղաւ: — Շարլիէոյի մէջ Լեհ մը մորթեց իր կինը, երեք զաւակներուն տալէն:

ՊԵՏՍԻԱՆ ՊԱՇՏՕՆԵԱՆԵՐԸ ժողով դումարելով, որոշեցին սկսիլ իրենց պահանջներուն վրայ, եւ գոնէ մասնակի յաւելում առնել:

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻՆ կը հեռագրեն թէ կասկածելի կառք մը բռնուեցաւ Նաբլուսի մէջ, 40 ումբերով, 200 փամփուշտներով եւ մեծաքանակ ուժանակով: Հետաձգիչի թելերը խզուած էրլլալով, հաղորդակցութիւնները ընդհատուեցան Սուրիոյ եւ Լիբանանի հետ: Երկու Հրեաներ սպաննուեցան ընդհարման մը պատճառն:

ԿՐԿԻՆ ԿԸ ՅԻՇԵՑՆԵՆՔ...

Կրկին կը խնդրենք մեր գործակալներէն եւ բաժանորդներէն.—

:— ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՓՈԽԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԱՏԱՐԵԼ «ՇԷՖ ՓՈՍԹԱԼ»ԻՆ Թիւ 1678-63 (Տես թերթին ճակատը): Այս ձեւը աւելի գործնական է եւ Ա֊ԺԱՆ :

2.— Անհրաժեշտ մեքենագրել սովորական «մանամ - վոստ» կը դրկեն, ՊԻՏԻ ՉԻ ԱՅՈՐ ՎՐԱՑ ՆՇԱՆԱԿԵՆ «ՇԷՖ - ՓՈՍԹԱԼ»ԻՆ ԹԻՒԸ: Աւելորդ է եւ յամատեան չէ եղած :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ ՈՒՐՖԱՅԻ ՀԻՒՐԱՆՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ ՈՒՐՖԱՅԻ ՀԵՐՈՒԱՄԱՐՏԻ 23ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՍՈՓԻՒ

4 Սեպտեմբեր, կիրակի ամբողջ օր ու Երան փոն Գ. Լ. Եօհնեդրայր սուի օգտաւէտ պարապմունքի մէջ:

ԿԸ ԲԱՆԱԽՕՍԷ Պ. ՀՐԱՅՐ ՍԱՐԳՍԵԱՆԸ

Երգ, տաղ, պար եւ հանճարի անակնկալներ

Մուտքը 4 Ֆրանկի Սանտուիչները եւ Պատ. Մուհէնը իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն հայկական երգեցողութեան, պարերով եւ կենդանի նատակներով: «Ալպոդի բարձրախօսով եւ միքրոյով ամբողջ հայկական եւ եւրոպական նուագներ:

Ձրեպացուիչ ըմպելիներ: Կարելի է ճաշը միասին բերել:

Մուտք 3 Ֆրանկ Մուտքի տոմսը կը ծառայէ նաեւ սեղանի տեղ նշանակութեան:

ՀԱՂՈՐԴԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ — Առ նուազն 15 եւ 18 Թիւ հանրակառքերը եւ թրոլէյպիւս կ'երթան Լուս:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ՆՇԱՆ ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆԻ

« ԾԱՂՐԱՆԿԱՐՆԵՐ »

Երգիծական նոր հատորը (208 էջ)

Մանօթ դէմքեր եւ ժողովրդական տիպեր: Վարդապետան մը ժպիտի, խինդի, ծիծաղի եւ հեգնութեան լաւագոյն նուէրը ինքզինքին ու բարեկամին.

«Մնդալ դիտցիր որ առողջութիւնն ու բախտն ալ քեզի խնդան» Մէտիզիւս
«Իւրաքանչիւր ժպիտ հոգիին մէջ լոյս մը կը վառէ» Ասկլէպիոս
«Ծիծաղը արեան արեւն է» Հաճու - Հիւրա

Հատորին գինն է Ֆրանսա եւ գաղութներ 20 Ֆր., արտասահման 25 Ֆր.:

Դիմել հեղինակին.— 21, Rue Ampère, Cachan, Seine, France:

Հ. Յ. Դ.

Գալատ

ՄԱՐՍԻԼԻԱՅԻ «Վ. ԱՄԱՐԵԱՆ» ԵՒԹԱԿՈՄԻՏԷԻ դասախօսական ժողովը՝ այս Հինգշաբթի 1 Սեպտեմբեր երեկոյեան ժամը 7.30ին սովորական ցուցատախտակի առջեւ կը դասախօսէ Դ. Դ. ՏԻԳՐԱՆ ԲԱԶԴԱՍԱՐԵԱՆ

ԹԷՅՍԵՂԱՆ—ԽՈՉՈՑ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Ի ՊԱՏԻՒ Գ. Դ. ՏԻԳՐԱՆ ԲԱԶԴԱՍԱՐԵԱՆԻ

3 Սեպտ., Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին «Շահրիկեան» սրահին մէջ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին

Պիտի խօսին օրուան հիւր, Հայ Կամ. եւ Մարտիկներու ներկայացուցիչը եւ Պ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՇԱԼՃԵԱՆ:

ԵՐԳԻ ԵՐԵԿՈՑ Տ'Կ. ԱՍՏՂԻԿ ԲԱԲԼԱՆԵԱՆԻ

Պերլինի Schubert Saalի մէջ, 104 Bülowstr, այս Ուրբաթ երեկոյ, (2 Սեպտեմբեր) ժամը 9ին: Մուտք 1—3 մարք:

ԿՈՐԵՒՈՐ ԿՈՉ

— —

1929 սեպտեմբերին հիմ դրուեցաւ **ՆԱՀԱՏԱԿ ԳՐԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐ** հրատարակչականին, որուն նպատակն էր «հաւաքել եւ հրատարակութեան տալ արեւմտահայ նահատակ կամ մեռած գրողներու երկերը»:

Ուրախ ենք յայտնելու, որ անցած տասը տարիներու ընթացքին, հակառակ տնտեսական անօրինակ տագնապին, կրցանք լոյս ընծայել տասը լաւագոյն հատորներ ծանօթ գրողներու:

Արդ, կը գտնուինք գործունէութեան նոր չրջանի մը սկիզբը: Նահատակ կամ մեռած գրագէտներուն հրատարակութիւնը վերջացած չէ ան շուշտ: Եւ սակայն մեր նոր կեանքը ունի նաեւ իր նոր պարտադրութիւնները: Անցեալի անսպառ նիւթերու կոդէին, արդէն կազմուած է Արտասահմանի նոր գրականութիւն մը, գրականի բոլոր սեռերով: Հրատարակչական ուրիչ որ եւ է մարմին դոյութիւն չունի այդ նոր հոդը ստանձնելու համար: Նկատի ունենալով ուրեմն օրուան պահանջները, Նահատակ Գրագէտներու Բարեկամներ հրատարակչական մարմինը նպատակայարմար կը գտնէ ինքզինքը կոչել այսուհետեւ՝

ՀԱՑ ԳՐԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐ

իր գոյութեան տալով աւելի ընդարձակ եւ ընդհանուր իմաստ մը:

Առանց երբեք չեղեալու իր հիմնական նպատակէն, կ'ընդարձակէ իր գործունէութեան դաշտը, եւ կ'առաջադրէ հրատարակել նաեւ երիտասարդ կամ տարեց, կենդանի հեղինակներուն գործերն եւս, պահանջին եւ կարելիութեան սահմանին մէջ:

Ծայրագոյն հատորը, իր մատենաչարին 11րդը, առաջին փորձն է այս ուղղութեամբ, որուն պիտի հետեւին ի հարկին ուրիշներ ալ, չնորհիւ ընթերցողներու բարոյական եւ նիւթական քաջալերութեան, ինչպէս մինչեւ հիմա:

Հայ Գրագէտներու Բարեկամներ

ՕԳՈՏՈՍԻ ՎԵՐՋԸ ԼՈՑՈ ԿԸ ՏԱՆԷ

«ՀԱՅ ԳՐԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐ»

Մատենաշարին 11րդ. հատորը

ԱՐԴԻ ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ա. հատոր, արտասահմանի գրողներ, տպագրուած շքեղ թուղթի վրայ եւ բազմաթիւ նկարներով: 232 էջերէ բաղկացած ԺՈՂՈՎՐԴԱՅԻՆ մը, ուր քով քովի եկած են իրենց արձակներով ու քերթուածներով մօր գրողներ:

Հատորը կ'արժէ Ֆրանսա, գաղութներ եւ Պալքանները 25 Ֆր., միւս երկիրները՝ 40 ֆրանք:

Այժմէն կարելի է տալ ապապրանքները միշտ կանխիկ՝ դիմելով կիզրոնական հասցէին.— M. Barsamian, 121 Rue Marcadet. Paris (18e.)

Մանաւանդ զեղչ գրավաճառներուն եւ մեծաքանակ գնողներուն:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հայ Կամաւորներու եւ Մարտիկներու Միութեան Մարսէյլի Շրջ. Վարչութիւնը իր բոլոր զինակից ընկերներու կոդմէ խորին ցաւակցութիւն կը յայտնէ զինակից Ոսկան Լուսարեւեանին, իր աներջապէ՝ ողբացեալ ՅՈՐԻՆ ԼՈՒՍԱՐԵՒԵԱՆի կսկծալի մահուան առթիւ:

** *Հայ Կամաւորներու եւ Մարտիկներու Միութեան Վալանսի Մասնաճիւղը իր խորին վշտակցութիւնը կը յայտնէ զինակից Ոսկան Լուսարեւեանի, իր աներջապէ մահուան առթիւ:*

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Յ. Դ. Վիէնի Կոմիտէն իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Արբահամ Լուսարեւեանին, Տէր եւ Տիկին ընկեր Հայկ Լուսարեւեանին, Տէր եւ Տիկին Ոսկան Լուսարեւեանին եւ. բոլոր պարագաներուն իրենց զաւկին եւ եղբօր՝ երիտասարդ ՅՈՐԻՆ ԼՈՒՍԱՐԵՒԵԱՆի դառնադէտ մահուան առթիւ:

Կոմիտէն նոյնպէս իր խոր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին ընկեր Կարապետ Մուրատեանի եւ պարագաներուն իր աներջապէ՝ եղբօր դառնադէտ մահուան առթիւ որ տեղի ունեցած է Ամերիկայի մէջ, արկածի մը հետեւանքով:

ՊՈՄՊՈՆԻ ԾՆՈՂՆԵՐՈՒՆ

ՄԱՐՍԻԼԻ.— Պոմպոնի եւ չրջանի Թագաւոր խորհուրդը մտահոգ՝ քրեբանական վարժարան յաճախող հայ մանուկներու մայրենի լեզուի ուսուցման հարցով, ձեռնարկած է հիմնել հայերէն լեզուի եւ Հայոց պատմութեան դասընթացք մը, Հինգշաբթի եւ Կիրակի օրերը, չաբաթական երկու պահ:

Դասաւանդութիւնը պիտի կատարէ ծանօթ ուսուցիչ Պ. ՓԱՑԱԼԱԿ ՍԱՆԱՍԱՐ:

Կը հրաւիրենք ծնողները առանց դաւանական խտրութեան, փութան արձանագրել տալ իրենց 7 տարեկանէն վեր պզտիկները այդ դասընթացքին:

Արձանագրութեան համար կարելի է դիմել Կիրակի կէսօրէ առաջ եկեղեցւոյ բակը, իսկ սովորական օրերը 70 Bd. Vauquoise La Rosière, պ· Ձգիւռեանի բնակարանը:

ԳԱՑԻՔ ՏԵՍԻՔ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Cinéma REXY

Cours Lafayette. angle Garibaldi

Le Gérant : H. STEPHAN

Imprimerie A. DER (AGOPIAN)

17. Rue Demesme — PARIS (13)

Հ. ՋԱՐԴԱՐԵԱՆ

ՎԻՐԱԲՈՒԺԾ - ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԾ

14 Rue Dunkerque (ՄԷԾՐՕ ԿԱՌ ՏԻՒ ՆՈՐ)

Tél. Trudaine 42—69

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 14—20:

Աւաւտները ժամադրութեամբ:

Etude de Me BERNARD WAHÉ

(17e ANNÉE)

Licencié en Droit de la Faculté de Paris

Ancien élève de l'École des Hautes Études Sociales

JURISCONSULTE

de

Droit Français et International Privé

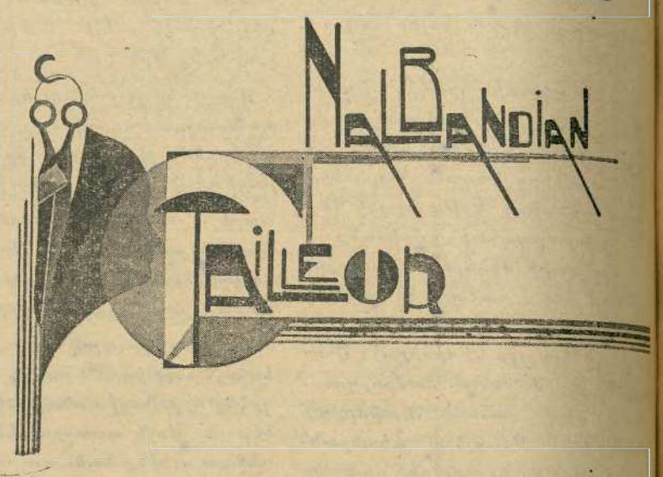
Mandataire en Justice

159 rue Lafayette. Paris (Gare du Nord) Tél. NORD 68—0

ԿԸ ՍՏԱՆՁՆԷ ամէն տեսակ գործեր, Փարիզի, գաւառի, գաղութներու ու արտասահմանի մէջ: Խորհրդակցութիւն իրաւագէտ. ամէն տեսակ խնդիրներ. Արկածի գործեր, ամէն լեզուէ թարգմանութիւններ: Նաթերալիզացիոն օքնական ձեռնարկութիւններ եւ անուններու փոփոխութիւն, ընկերութիւններու հաստատութիւն եւ լուծում: Ամէն տեսակ գործերու խմբագրութիւն: Իրաւագիտական քննութեանց եւ մրցումներու պատրաստութիւն: Ճառերու, գործակալութիւններու խմբագրութիւն: Փողոցային արկածներու ենթակայ չգործարներուն կուտայ կանխավճար առանց տոկոսի եւ մինչդորգէյճի ծրագրեր: Ամէն տեսակ գործերու համար դիմել 9—10 եւ 5—7:

Կ'ընդունի նաեւ ժամադրութեամբ:

Hommes **Dames**

15, Bld. Bonne Nouvelle

Métro: Bonne Nouvelle Tél.: Gut. 93-70

ՀԱԳՈՒՍՏԵՂԷՆԻ Ի ՈՒՏԻՍՏԵՂԷՆԻ ԿԱՊՈՑՆԵՐ ՌՈՒՄԱՍՏԱՆ ՂՐԿԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Ունենք մեծ մեծերք գործնական, անգլիական եւ չեխոսլովաք կեղտոտներու փոփոխորդները կրնան դրկել իրենց գնած ապրանքները ընտանեկան եւ թոյլ գրի մեքենաներ: կը գնենք ծախենք օտար դրամներ: կը առանձնենք ապրանքներու embalage եւ ապահովագրութիւն: Փոխադրութիւն ամէն տեսակ ապրանքներու եւ պատճէներու:

Դիմել American Lloyd, Paris (9). 7 rue Auber

Tél. Opéra 67-77

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ *Հայ կիներ գործ նորոգելու համար: Դիմել Պ. Ճեանի, ժամը 9—11, 23 Rue Jean Mermoz Paris (8e) մէտրօ St. Philippe du Roule, Tél. Balzac 28—96:*

ԾԱԽՈՒ Է

Մեկնումի պատճառով ծախու է նպարավաճառի խանութ Ապահովագործ գործ: Յարմար ամէն տեսակ արհեստի: Դիմել Յովհաննէս Սարաֆեանի. 193 Ավընիւ ն՝Արին, Մարսէյլ:

ԾԱԽՈՒ Է ԱՖՐԻԶԻ ԽԱՆՈՒԹ ՄԸ

Մեկնումի պատճառով ծախու է ԱՖՐԻԶԻ խանութ մը շատ մեծ գինով, որ տարեկան 50—75000 Ֆրանք հասոյթ կը բերէ տեղւոյն տարեկան վարձքն է 200 Ֆրանք:

Դիմել Stephan Kalpakdjianի 37 ter Rue de l'Hay, Kremlin-Bicêtre (Seine)

ԲԱՐԲ ՏԻՐՋ

Ձուտ խաղտէ քարեւ անիսոնով պատրաստուած հայկական օղի: ԲԱՐԲ ՏԻՐՋ: Ձգտելով արուեստական օղիներու ձեր ստամոքսը կ'այրէ գիշերները ջուր կը խմէք եւ կը վնասէ ձեր ուղեղեան: ԽՄԵՑԷՔ ԲԱՐԲ ՏԻՐՋ որուն շնորհքը, կազդուրիչ եւ ախորժաբեր ըլլալը ճանաչուած է:

Dalakupeian 8 Rue Sainte
Dépôt: 7 Rue de la Paix, Marseille. Tél. Dragon 70—3

PHÉNIX anis distillé | **ԲԱՔՈՒ ՓԷՆԻՔՍ**

Agent Général : Mr Albert Bacri . 19. rue Turbigo . PARIS 2e. Tel: Cent: 83-17.

AGENCES: ԳՈՐԾ. ԿԱԼՆԵՐ

LYON: ԼԻՈՆ — *M. Francis COTTON, 68 Avenue Galline; à Villeurbanne, près Lyon. Téléph. Lalande 64-10.*

MARSEILLE, 31 Bd. 32 — *M. SIMONDI, 17 Allées des Primevères, à Marseille.*